

הַגְּדָה שֶׁל פְּסַח

עִם פְּרוּשׁ אוֹר זְרוּעַ

דְּרוּשִׁים וּבִאוּרִים, חֲדוּשִׁים יְקָרִים מִפִּזּוֹ וּמִפְּנִינִים, לְקוּטִים
נִפְלְאִים, עֲרָבִים וְנְעִימִים, בְּגִלּוּי אֱלֻקוּתוֹ יִתְבַּרַךְ נְאֻמִּים,
לְהַחֲדִיר אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הָאֱהוּבִים.

בְּנוֹי וּמְיֻסָּד עַל פִּי דְבָרֵי רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא,
אוֹר הַגְּנוּז וְהַצֶּפּוֹן בּוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ

רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלֵב, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ

וְעַל פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַגְּאוּן הַקְּדוֹשׁ, אוֹר נִפְלְאָה, אֲשֶׁר כָּל רוּחַ לֹא אָנִים לִיה

רַבִּי נִתָּן מִבְּרֶסְלֵב, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ

וּמְשַׁלֵּב בְּפִסְקֵי תַנ"ךְ וּמֵאַמְרֵי חַז"ל הַקְּדוֹשִׁים,

מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֶהר הַקְּדוֹשׁ.

הוֹבָא לְדַפּוּס עַל־יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסְלֵב

עִיר הַקְּדוֹשׁ יְבִנְאֵל תּוֹכֵב"א

הכתבת להשיג את הספר הזה
וכל ספרי אדמו"ר מוהר"ן מברסלב זי"ע
וספרי תלמידיו הקדושים

בארץ ישראל
בנאל עיר ברסלב בגליל

'ברסלב סנטר' חנות היודאיקה הגדולה בצפון
04-6721909

מוסדות "היכל הקדוש"
חסידי ברסלב בארץ ובחו"ל
ש"ע-ידי עמותת "ישמח צדיק -
קהלת ברסלב בגליל"
בנשיאות כ"ק מוהרא"ש זצוק"ל -
הצדיק מיבנאל

פרטי חשבון לתרומה/העברה:

בנק הדואר סניף 001 מספר חשבון 3397375

ע"ש עמותת "ישמח צדיק"

ניתן לתרום לעמותה באמצעות אפליקציית "ביט"

לנייד מס' 055-9269726

רח' רבי נחמן מברסלב 1, ת.ד. 421 יבנאל, 15225

טלפון רב קו: 04-6656666 – פקס: 04-6656655

דאר אלקטרוני: info@breslevcity.co.il

אתר אינטרנט: www.breslevcity.co.il

הַקְדָּמָה

הא לְכֶם זָרַע קֹדֶשׁ עֲצוֹת הַצְּדִיק, שֶׁהוּא **אור זרוע**, לְהַחֲיוֹת נַפְשׁ כָּל חַי, לְהַאִיר עָלָיו אור וְזִיו וְחַיּוּת וּדְבָקוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ בְּלִיל הַתְּקִדָּשׁ חַג, לְצֵאת מַגְשָׁמִיּוֹת הַבְּלִי עוֹלָם הַזֶּה וְהַבְּלִי, לְעַקֵּר עֲצָמוֹ מִחַמּוּץ הַמַּח, הַמֵּלֵא קִשְׁיוֹת וּסְפִקוֹת עָלָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְהַדְבִּיק עֲצָמוֹ בְּהַדְעַת הָעֲלִיוֹן, שֶׁעַר הַחַמְשָׁיִם, שֶׁהוּא הַמַּצָּה, עֶצֶם הַשְּׁגָחַתוֹ יִתְבָּרַךְ הַפְּרִטִי הַפְּרִטִית, הַמֵּאִיר לְאַרְץ וּלְדָרִים עָלֶיהָ, אִידָּ שְׁאִין בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְדָבָר גְּדוֹל וְדָבָר קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה מֵעֲצָמוֹ, אֶלֶא בְּרִשׁוֹת וּבְרִצּוֹן הַמַּאֲצִיל הָעֲלִיוֹן, וְהָאוֹר הַזֶּה מִתְחִיל לְהַאִיר בְּלִיל שְׁמוֹרִים זֶה, הַמֵּאִיר בְּאוֹר **זרוע** לְצְדִיק, וְהַזֶּה אֹר הַלְבָנָה בְּאוֹר הַחֲמָה, יַחֲוֹד בֵּין קֹדֶשׁ אַ בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתִּיהָ, בֵּין עוֹלָם הַזֶּה לְעוֹלָם הַבָּא; כִּי עַקֵּר הַתְּגִלוֹת הַגְּאֻלָּה הוּא דִּיקָא כְּשִׁמּוֹרִידִים אֶת הָאוֹר **זרוע**, אוֹרוֹת צַחְצַחוֹת, אֶל גְּשָׁמִיּוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה, וּמֵאִירִים בְּכָל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֶת אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, שְׁאֵז דִּיקָא עַל-יַדֵּי שְׁלֵמוֹת הַדְּעַת הַזֶּה נִגְאָלִים בְּגֻאֲלַת עוֹלָם. וְלָכֵן אֲמַרְתִּי לְהַעֲתִיק כְּמָה דְרוּשִׁים הַמְצוּיִים אֲצִלִּי עַל סֵדֶר הַגְּדָה שֶׁל פְּסַח, שֶׁלְקַטְתִּי וְחַבְרַתִּי וּבְנִיתִי מִסְפְּרֵי רַבְּנוּ ז"ל וְתַלְמִידוֹ מוֹהֲרַנְיָת ז"ל, וְאַף שֶׁרַק נִגְעַתִּי בְּקִצָּה הַמְטָה בְּרַדְיַת הַדְּבֶשׁ, כְּבַר הָאִירוּ עֵינַי כָּל הַמְעֵינִים בָּהֶם מְרַב עֲרָבוֹת נְעִימוֹת יְדִידוֹת זִיו הָאוֹר **זרוע** הַגְּנוּז בְּדַבְרֵיהֶם; כִּי בְּאֲמַת הַזֶּה בְּכּוֹנְנִי לְהַאֲרִיךְ בְּאַרְיִכוֹת גְּדוֹלָה עַל כָּל פְּרִט וּפְרִט מִסֵּדֶר הַגְּדָה שֶׁל פְּסַח, אֲשֶׁר הַכֵּל נִתְקַן בְּרִצּוֹן וְסִתְרִין

עלאין, אף מחמת טרדותי הרבות והמלאכה מרבה, והיום קצר והפועלים עצלים ובעל הבית דוחק, אמרתי ויהי מה ארוצה על-כל-פנים במעט הדרושים האלו, שהם בנויים ומיסדים על דברי חכמינו הקדושים בגמרא ובמדרשים ובזהר הקדוש וכתבי האריז"ל, ומפרשים על פי דברי רבנו ז"ל ותלמידו מוהרנ"ת ז"ל בספריהם הקדושים "לקוטי-מוהר"ן" ו"לקוטי-הלכות", בדרך נורא ונפלא מאד, ונקרא "אור זרוע", על שם הפסוק (תהלים צז, יא): "אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה"; כי תכלית החבור הזה היא רק להאיר את אמתת מציאותו ותברך בגלוי רב מאד, עד שיישר את לב כל בר ישראל, ולא יהיו לו שום קשיות וספקות ועקמומיות עליו ותברך, ואז דיקא יזכה להשיג את "אור זרוע" לצדיק, כי העקר תלוי כפי שמכניס בעצמו אורו ותברך הזרוע בנשמות הצדיקים, אשריהם ואשרי דבקייהם, ויהיה זה חלקי מכל עמלי. והחבור הזה חברתי לבני ותלמידי אנשי שלומנו היקרים "חסידי ברסלב" מרב הפצרותיהם, יעזר הקדוש-ברוך-הוא שיעשו הדבורים פעלה לחיים, ויזכו להאיר נפשם בחי החיים בו ותברך, ויהיה זכרון יציאת מצרים ואור זרוע של קבלת התורה חבוק ודבוק בהם תמיד, עדי עד נזכה להפלל לגמרי בו ותברך בהתגלות מלכות שמים בגאולה האמתית, ולילה כיום יאיר באמתת מציאותו ותברך שמו, ויגדע כל פעול כי אתה פעלתו, ויבין כל יצור כי אתה יצרתו, ויאמר כל אשר נשמה באפו, הו"ה אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה, אמן כן יהי רצון.

חֲדָשׁ נִסָּן

א.

חֲדָשׁ נִסָּן נִקְרָא אָבִיב — אֶל־ף עִם בֵּי־ת יוֹד עִם בֵּי־ת, שְׁנָה
 סוּד יְחוּדָא עֲלָאָה וְיְחוּדָא תַּתָּאָה (עֲנִן לְקוּטֵי־מִוְהַרְוִן, חֶלֶק א', סִמָּן מ),
 כִּי אָדָם נִקְרָא בֵּית, וְכִמוּ שְׁפָתוֹב (יִשְׁעִיָּה מֵד, יג): "כְּתַפְּאֶרֶת אָדָם
 לְשִׁבְת בֵּית"; כִּי צָרִיף לְהַפִּיף אֶת כָּל גּוּפוֹ — רַמ"ח אֵיבָרָיו וְשִׁס"ה
 גִּידָיו שִׁיְהִיו בְּבַחֲיַנַּת בֵּית, שִׁישְׁרָה בּוֹ הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, שְׁגוּפוֹ
 הַגְּשָׁמִי יִהְיֶה נֹעֶשֶׂה בֵּית לְהַנְיָה בְּרוּךְ הוּא, אִף לְזִכּוֹת לְזֶה הָאָדָם
 צָרִיף לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר אֶת מַחְשַׁבְתּוֹ, שְׁתַּמִּיד יִחְשַׁב רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ,
 וְיִשְׁמַר אֶת עֲצָמוֹ מְאֹד מְאֹד לֹא לְהַכְנִיס בְּעֲצָמוֹ, חֶסֶס וְשָׁלוֹם, שׁוֹם
 מַחְשַׁבּוֹת פְּגוּל וְהִרְהוּרִים רָעִים וּמַחְשַׁבּוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, רַק יִחְדִּיר
 בְּעֲצָמוֹ תַּמִּיד אֲלוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְיִשׁוּם בְּעֲצָמוֹ אֶת חֲכָמְתּוֹ יִתְבָּרַךְ,
 שְׁנָה סוּד (מִשְׁלִי כֵד, ג): "בְּחֲכָמָה יִבְנֶה בֵּית"; חֲכָמָה הִיא בְּסוּד יוֹד,
 הִינּוּ שִׁיכְנִיס הַיּוֹד בְּתוֹךְ הַבֵּי־ת, שְׁנָה סוּד יְחוּד עֲלָאָה, שְׁתַּמִּיד
 יִחְדִּיר אֶת הַיּוֹד שֶׁהִיא הַמַּחְשַׁבָּה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁהוּא גּוּפוֹ, וְיִהְיֶה
 דְּבוּק בְּחֵי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכֵן יִמְצָא אֶת אֲלוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם בְּכָל
 אֲשֶׁר יִפְנֶה, שְׁנָה אֶל־ף עִם בֵּי־ת, שְׁבָבִיתוֹ שֶׁהוּא גּוּפוֹ — רַמ"ח
 אֵיבָרָיו וְשִׁס"ה גִּידָיו, יִמְצָא בָּהֶם אֲלוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם, שְׁנָה סוּד יְחוּדָא
 תַּתָּאָה, וְעַל־כֵּן נִסָּן נִקְרָא חֲדָשׁ אָבִיב, בְּסוּד אֶל־ף עִם בֵּי־ת, שְׁנָה
 יְחוּדָא תַּתָּאָה, הַיְחוּד בְּעוֹלָמוֹת הַתַּחְתּוֹנִים, לְרֹאוֹת וּלְהַבִּין וּלְהַשְׁכִּיל
 בְּכָל דְּבַר אֲלוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם יוֹד עִם בֵּי־ת, שְׁנָה יְחוּדָא עֲלָאָה, לִיְחַד
 כָּל הָעוֹלָמוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְהַחְדִּיר בְּמַחְשַׁבְתּוֹ רַק אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ
 יִתְבָּרַךְ, וְעַל־כֵּן יְמֵי חֲדָשׁ נִסָּן הֵם יְמֵי תְּשׁוּבָה, כִּי בְּנִסָּן עֲתִידִים
 לְהִגָּאֵל (רֵאשׁ הַשְּׁנָה יֵא.), וְאֵין הַגָּאֵלָה אֶלָּא עַל־יְדֵי תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ
 שְׁכָתוֹב (יִשְׁעִיָּה נֹט, כ): "וּבֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל"; וְעַל־כֵּן צָרִיכִים בְּיִתְרָה
 בְּחֲדָשׁ נִסָּן לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר אֶת מַחְשַׁבְתּוֹ, וְלִשְׁמַר אֶת עֲצָמוֹ
 מִהִרְהוּרִים רָעִים וּמַחְשַׁבּוֹת זְרוּת, וּלְהַכְנִיס בְּעֲצָמוֹ כָּל הַחֲדָשׁ רַק
 מַחְשַׁבּוֹת קְדוּשׁוֹת, מַחְשַׁבּוֹת טְהוּרוֹת, דְּבָקוֹת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ

בחי החיים, שנה סוד חדש אביב — אל"ף עם ביי"ת יו"ד עם ביי"ת, יחודא עלאה יחודא תתאה. וכשישמר את מחשבתו כל החדש, אז נכון לבו יהיה בטוח שיהיה שמור כל השנה מטמאת פגם הברית, שהיא גלות מצרים, שהיתה על-ידי הטפין של הוצאת זרע לבטלה שהוציא אדם הראשון, והצרכו לרדת למצרים ולהצטרף בכור הברזל, ולכן פשאדם זוכה לשמר את מחשבתו בחדש ניסן, ומדבק את עצמו רק בו יתברך, על-ידי-זה זוכה לתקון הברית תקון המח, וזוכה לצאת מהגלות, אשרי מי שזוכה לשמר את מחשבתו בכל חדש ניסן, שאז ימשיך על עצמו הארת האין סוף ברוך הוא, ויהיה נעשה על ידו יחודא עלאה יחודא תתאה.

ב.

בראש חדש ניסן היתה הקמת המשכן, ובכל יום ויום היה נשיא אחר מביא את קרבנו, ועל-כן הי"ב ימים הראשונים של חדש ניסן, הם כנגד הי"ב נשיאים, שכל אחד ואחד הביא את קרבנו ביומו, ולכן המנהג לקרות בכל יום אחר התפלה את סדר הנשיא שבכל יום מי"ב ימים הראשונים של חדש ניסן, והם כנגד הי"ב ראשי חודשים (עין לקוטי-הלכות, ראש חדש, הלכה ד', אותיות: ח' ט'), לכן יכולים לבקש בכל יום ויום מי"ב ימים האלו, שיאיר לו הקדוש-ברוך-הוא את החדש, שהוא כנגד אותו היום, ויהיה שמור כל אותו החדש מכל מיני מזיקין ומרעין בישין, וימשך עליו שפע הדעת, אור וזיו וחיות ודבקות הבורא יתברך שמו; כי כל יום ויום מהי"ב ימים הם כנגד הי"ב חודשים, ועל-כן בכל יום מהי"ב ימים האלו שהם בתחלת ניסן, יכולים לפעל אצלו יתברך שישמר אותו בכל הי"ב חודשים מחדשי השנה, ותמשך עליו אז פרנסה בשפע ודעת ובריאות, ולא יצטרך לשום בשר ודם, ואם היו בני-אדם יודעים את מעלת הי"ב ימים האלו, לא היו מבלים את הימים הקדושים האלו בהבל ובריק, אלא בכל יום ויום היו מתפללים על חדש אחר מחדשי השנה, שיביא להם הקדוש-ברוך-הוא שפע ברכה והצלחה באותו חדש, ואז היו פועלים מה שהיו צריכים; אשרי מי שמנצל

את הי"ב ימים האלו, וקורא בכל יום את הנשיא השייך ליום ההוא, ומתפלל ומבקש ממנו יתברך על החדש, שהוא כנגד אותו היום, שיתן לו הקדוש-ברוך-הוא ברכה והצלחה ושפע בכל מעשה ידיו, וישמרהו ויצילהו מפל צרה וצוקה מכל נגע ומחלה, ועל-ידי-זה יאיר עליו כל השנה אור האין סוף ברוך-הוא. והיום הי"ג הוא כנגד שנה מעברת, שאז גם-כן צריכים לנצל את היום ההוא, ולבקש ולהתחנן ממנו יתברך. ובערב חג הפסח שהוא יום י"ד, שאז הוא כבר יום טוב, פי הקריבו אז את קרבן פסח, על-כן ראוי אז לבקש על בנין בית-המקדש וגאלת עם ישראל; אשרי מי שמבילה את הי"ד ימים האלו שקדם חג הפסח בקדשה ובטהרה ובדבקות הבורא יתברך שמו, ולהתפלל ולהתחנן ולבקש בכל יום ויום אליו יתברך, שישמרהו כל השנה, ואז יזכה לכל טוב אמתי ונצחי.

ג.

י"ב ימים הראשונים מחדש ניסן, אז הקריבו הנשיאים את קרבנם, וכל יום ויום הוא כנגד נשיא אחר, וכל נשיא ונשיא הוא סוד צדיק הדור, פי צדיק הדור הוא בחינת משה, בחינת הנשיא, והוא יכול להמשיך הארת אין סוף ברוך הוא לאנשיו, להודיע להם הדרך אשר ילכו בה לקבל על מלכותו יתברך בהדרגה ובמדה ובצמצום, וזו המעלה להיות מקרב אל צדיקי הדור; פי כלל ישראל נחלקים לי"ב שבטים, וכל שבט ושבט היה לו נשיא אחר, ועל-כן צריכים לכבד וליקר את כל צדיקי הדור, ולהשתדל להתקרב כל אחד ואחד אל מי שנמשך לבו, ואסור לחלק על הצדיקים, פי כל אחד ואחד יש לו משיכה לדרך אחרת, ויש י"ב דרכים כנגד י"ב שבטי י"ה, ויש לכל אחד ואחד נשיא אחר, וצריכים לכבד וליקר את כל הנשיאים, שהם כלל צדיקי הדור, וצריכים להתחזק מאד מאד באמונת חכמים כל אחד ברבו, וישמר את עצמו מאד לא לחלק על רבו של זולתו, פי כל יום ויום מי"ב ימים אלו של ימי ניסן מרמזים על נשיאי ישראל, שיש בכחם להמשיך אור וזיו וחיות ודבקות בתלמידיהם, שזה סוד (במדבר כא, יח): "באר חפרוה שרים

פְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעַם בְּמַחֲקָק בְּמַשְׁעֲנַתָּם; וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים
 (סְפָרֵי חֻמָּת), שֶׁכָּל נָשִׂיא וְנָשִׂיא הִיָּה מִמְשִׁיף בְּמַקְלוֹ מִמֵּי הַבָּאָר
 לְשִׁבְטוֹ; הֵינּוּ כִּי הַבָּאָר מִיָּם חַיִּים זֶה סוּד הַתְּגָלוֹת הָאוֹר אֵין סוּף
 בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא מְקוּר חַיִּים, וְאֵי אֶפְשֶׁר לְהַמְשִׁיף מִמֵּי הַבָּאָר, שֶׁהֵם
 הַתְּגָלוֹת אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּהַתְּגָלוֹת נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד, כִּי אִם
 עַל-יְדֵי צְדִיקֵי הַדּוֹר; שֵׁשׁ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר צְדִיקִים שֶׁהֵם בְּחִינַת י"ב
 נְשִׂאִים, שֶׁכָּל אֶחָד מִמְשִׁיף הָאוֹר הַזֶּה לְשִׁבְטוֹ בְּהַדְרָגָה וּבְמִדָּה,
 עַל-יְדֵי הַמַּטָּה שָׁלוֹ, וְעַל-כֵּן צְרִיכִים לְהַשְׁתַּדֵּל לְהִתְקַרֵּב אֶל צְדִיקֵי
 הַדּוֹר, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד יִלֵּךְ אֶל מְקוֹם שְׁנִמְשִׁף לְבוֹ, וְיִתְקַרֵּב אֶל
 הַצְּדִיק וְהַנְּשִׂיא שְׁאֵלֵיו חֲפֵץ, וְיִשְׁמַר עֲצֻמוֹ מְאֹד מְאֹד לֹא לְדַבֵּר עַל
 זוּלָתוֹ. כָּל זֶה פּוֹעֵלִים בִּי"ב יָמִים אֱלוֹ, שֶׁהֵם קֶדֶם הַפֶּסַח, כִּי בְּזֶה
 תְּלוּיָהּ הַגָּאֲלָה, שֶׁלֹּא לְחַלֵּק מִנְּשִׂיא לְנְשִׂיא, מִשְׁבֵּט עַל שְׁבֵט, אֲלֵא
 צְרִיכִים לְדַעַת שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד מְקַבֵּל מִשְׁרָשׁוֹ מֵהַשְּׁבֵט וְהַשְּׁעַר
 הַשִּׁיף לְשֶׁרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ, וְלִכֵּן דִּיקָא קֶדֶם חַג הַפֶּסַח שֶׁהוּא חַג הַחֲרוּת
 חַג הַגָּאֲלָה, מִזְכִּירִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם מִי"ב יָמִים הָרִאשׁוֹנִים אֶת הַי"ב
 נְשִׂאִים, לְהוֹרוֹת וּלְגַלּוֹת, אֲשֶׁר יֵשׁ הִרְבֵּה צְדִיקֵי הַדּוֹר, שֶׁבָּהֶם
 תְּלוּיּוֹת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד צְרִיף לִילָךְ אֶל מְקוֹם שֶׁלְבוֹ
 נִמְשֵׁף לְשֵׁם, וְאֲסוּר לְחַלֵּק וּלְהַתְלוּצֵץ עַל זוּלָתוֹ, אֲלֵא שִׁידַע שֶׁכָּל
 אֶחָד וְאֶחָד מְקַבֵּל כְּפִי שְׁרָשׁוֹ וּבְחִינָתוֹ, וּכְשִׁיכְנִיס בְּעֲצֻמוֹ יְדִיעוֹת
 אֱלוֹ, אֲזִי יִזְכֶּה לְהַגָּאֵל גְּאֻלַּת עוֹלָם.

☆☆☆

תפלה נוראה ונפלאה לאמרה בכל יום מימי ניסן

יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו,
שנזכה לקבל את ימי חרש ניסן הקדושים, שהם
ימי תשובה בהתעוררות גדולה ובתשוקה עצומה
ובחדוה רבה, עד שנזכה בכל שנה ושנה לשוב בהם
בתשובה שלמה, ולהתקדש בהם בקדשה יתרה
ובשמחה עצומה, ונזכה להתמיד בהלכות פסח
המרבות, כדי שלא נפשל בעון החמור והמר של
חמץ, חמוץ המחין בספקות וקשיות עליך יתברך,
ועלידי הלמוד שנלמד הרבה בהלכות החג, נזכה
לחקק בנו קדשת נוראות החג הקדוש והנורא הזה
שבו גאלת אותנו מפל מיני מצרים.

אבינו שבשמים, חום וחמל עלינו, וזכנו להרבות
בצדקה בכל חרש ניסן, ואכתת רגלי ללכת
על פתחי גדיבים, ולעוררם ולחזקם שיתמכו בעניי
עמך, שיהיה להם על צרכי החג המרבים, וזכנו
להרבות במעוה חטים לעניי עמך, ולתן להם בשפע,
שיהיה להם מצוה על פסח וכל צרכיהם על החג
הקדוש, ובזכות הצדקה הזאת ננצל מפל מיני
מחלות וחלאים רעים, ובפרט מחלי נופל, רחמנא
לצלן, שלא נפל בגשמיות וברוחניות, ונזכה להיות
שמחים ועלזים כל החרש, ולא נאמר שום תחנון
ובקשות של אבלות בימים אלו, אלא נזכה לסדר
לפניך בכל יום תמיד שירות ותשבחות הרבה בקול

גִּילָה וְרִנָּן לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ, בְּשִׁיר וְשִׁבְחָ וְנִגּוֹן
 וְזִמְרָה וְעֵז וְחֵדוּהַ בְּכָל עֲשָׂרָה מִיָּמֵי נְגִינַת הַקְּדוֹשִׁים,
 עַד שְׁנֹזְפָה שְׂתֵּי עָרַיִם עַל יְדֵינוּ הַשִּׁיר שְׂתֵּי עָרַיִם לְעֵתִיד,
 שֶׁהוּא שִׁיר פְּשׁוּט כַּפּוּל מִשְׁלֵשׁ וּמְרַבֵּעַ, כִּמּוֹ שְׁפָתוֹב
 (יִשְׁעִיָּה ל, כט): "הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלִיל הַתְּקֵדֶשׁ חַג",
 וַיִּקְרָא בָּנוּ מִקְרָא שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים פו, ז): "וְאֲשָׁרִים
 כַּחֲלָלִים כָּל מַעֲיָנֵי בְּדָךְ", וְתִזְכְּנוּ לִידַע וּלְהַשִּׁיג סוּדוֹת
 הַקְּבֻלָּה הַקְּדוֹשָׁה, עַד שְׁנֹזְפָה לְהַשִּׁיג וּלְיַדַע אֲזָרִיתָא
 דְּעֵתִיקָא סְתִימָאָה דְּעֵתִידָא לְאַתְגְּלִיָּא לְעֵתִיד לְבָא.

וְזָכְנוּ לְקָרוֹת בְּכָל יוֹם וְיוֹם מִיָּמֵי נִסְן הַקְּדוֹשִׁים קִדְּם
 חַג הַפֶּסַח חַג הַחֲרוּת, אֶת פְּרִשְׁת הַנְּשִׂאִים,
 וַיִּמְשֹׁךְ עָלֵינוּ אֹר וְזִיו וְחַיּוֹת וּדְבָקוֹת אֲמִתִּית בְּדָךְ, עַד
 שְׁנֹזְפָה לְמַחִין נְקִיִּים, מַחִין קְדוֹשִׁים בְּלִי שׁוּם
 מַחֲשָׁבוֹת זְרוֹת וְהַרְהוּרִים רָעִים, חֵם וְשָׁלוֹם, וְשָׁלָא
 יִהְיֶה בָּנוּ שׁוּם חֲמוּץ, חֲמוּץ הַמַּחִין, כִּי כָּל נְשִׂיא
 וְנְשִׂיא הַמְּשִׁיךְ אֹר וְזִיו וּדְבָקוֹת וְחַיּוֹת הָאֲמוּנָה
 הַקְּדוֹשָׁה לְשִׁבְטוֹ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְעַל־יְדֵי שְׁנִקְרָא בְּכָל
 יוֹם אֶת הַפְּרִשָׁה מִהַנְּשִׂיא שְׁבוֹ הַקְּרִיב אֶת קֶרְבָּנוֹ,
 נִמְשִׁיךְ עָלֵינוּ אֶת הַהֶאֱרָה שֶׁהַמְּשִׁיךְ לְשִׁבְטוֹ בְּגִלּוּי
 אֱלֹהוֹתָךְ, עַד שְׁנֹזְפָה גַּם־כֵּן לְהַכְלִיל בְּךָ מַעֲתָה וְעַד
 עוֹלָם אָמֵן סְלָה.

☆☆☆

שבת הגדול

א.

התחלת סמיכת הגאולה של יציאת מצרים היתה על-ידי קדשת שבת, שזה סוד שבת הגדול שלפני פסח, ועקר הגנס של שבת הגדול הוא, שאז משכו ולקחו הקרבן פסח, ועל-ידי הקרבן פסח נצלו בכורי ישראל, ונהרגו בכורי מצרים, ועל-ידי-זה היתה עקר הגאולה, כי באמת עקר הבכורה שיהיה רק לעם ישראל, כמו שכתוב (שמות ד, כב): "בני בכרי ישראל", כי ישראל עלה במחשבה תחלה, אף מאז חטא אדם הראשון שפגם בכריתו, נתערבו כל הדברים ונתהפכו ונשתנו מסדריהם האמתיים, ונעשה חרבן כל העולמות, שזה גרם שיצא עשו תחלה ונדמה שהוא בכור, וממנו נמשכו כל הצרות והיסורים לעם ישראל בכל הדורות, אף יעקב אחזו בעקבו לעכבו; כי באמת אין הבכורה שייכת לעשו כלל, רק לישראל לבדם, ועל-כן טרח ויגע יעקב אבינו עד שלקח הבכורה מעשו. וזה היתה סוד הגאולה, שיעקב יוציא את הבכורה מעשו; כי כל זמן שהבכורה היא אצל עשו, על-ידי-זה יש לאמות העולם כח להתגבר, חס ושלום, על נשמות ישראל, אבל כשיוציא יעקב את הבכורה מעשו, אזי יתבטלו ויתעקרו ויתפלו כל הקלפות לגמרי, ויזכו להגאל גאלת עולם. ועל-כן נקראת השבת שקדם פסח "שבת הגדול", וקוראים אז את ההפטרָה של (מלאכי ג, ד): "וערבה להנני"ה מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמניות", ומסיימים "הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום הנני"ה הגדול והנורא", שאז יתגלה שהבכורה שייכת רק לנשמות ישראל; ולכן היתה הגנס דיקא על-ידי שבעשור לחדש משכו ולקחו את קרבן הפסח, שעל ידה נכנעו בכורי מצרים, שהם בחינת בכורי עשו, ונתעלה בכור ישראל שהוא בכור יעקב, שעל זה נאמר (שם, פסוק יח) "ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עבד אלהים לאשר לא עבדו"; כי בהתגלות שבת הגדול, אז נתגלה, כי גדול אדוננו ורב להושיע, ועם ישראל הם הבכורים, ועל-ידי-זה דיקא תהיה הגאולה בהתגלות וגדלת עם ישראל, שהבכורה שייכת רק אליהם.

ב.

ענין שבת הגדול הוא, שאז התחילו הנסים, כי כל הנסים מתחילים משבת, שהיא שמא דקדשא בריהו הוא, כמוכא בזהר הקדוש (ח"ב פח.): 'מאי שבת שמא דקדשא בריהו הוא ההוא דשלים מכל סטרוי'; כי בזה שנתגלה אמתת מציאותו יתברך, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמור הוא, שזה סוד השבת 'קביעא וקיימא', שהכל מהשגחתו הפרטי פרטית, על-ידי-זה כבר מתחילים להגאל בגאלת עולם; ועל-כן נקראת השבת קדם חג הפסח 'שבת הגדול', כי אז היה הנס על-ידי הבכורים שהרגו את המצרים, וכמו שכתוב (תהלים קלו, י): "למכה מצרים בבכוריהם", שהבכורים הלכו את המצרים, כי על-ידי שנתגלה אמתת מציאותו יתברך, גלוי האלקות במדרגה עליונה ונראתה מאד, שמא דקדשא בריהו הוא עלאה ותתאה, שזה סוד שבת, על-ידי-זה 'מניה וביה אבא גזיל ביה נגרא' (סנהדרין לט:), שהקלפות והסטרא אחרא והשונאים הורגים את עצמם זה בזה; כי באמת 'חמץ' ו'מצה' הם סוד 'טבע' ו'השגחה', ששת ימי המעשה ויום השבת, כי מצה היא סוד ההשגחה, בחינת מן, בחינת לחם מן השמים, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (קדושין לח:): 'עגות שהוציאו [ישאל] ממצרים טעמו בהם טעם מן', כי נאפו בחפזון בלי רבוי תחבולות להתמיץ ולהטעים העפה, כמו שעושים בלחם חמץ. כי מצה היא סוד הבטחון בהשגחתו יתברך לבר, בלי שום עסק ומלאכה, כמו שכתוב (שמות יב, לט): "ויאפו את הבצק וגו', עגת מצות כי לא חמץ וכו', וגם צדה לא עשו להם" וגו'; כי זה סוד הבטחון, שאדם בוטח רק באין סוף ברוך הוא, שהוא התגלות אור השבת, שאז אסור לעשות שום מלאכה, שלא יכנס בו אור העולם, שזה סוד ההשגחה, סוד השבת. אבל ששת ימי חל, הם בחינת חמץ, בחינת דינים, בחינת טבע, שמחמיצים את מהם בכל מיני הרהורים ועקמומיות, בחינת (תהלים עא, ד): "מכף מעול וחומץ" וגו', שבאים לידי גזרות על-ידי רבוי תאות ממון, שהוא על-ידי כפירות ואפקורסות, שתולים ב"כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" (דברים ח, יז), ומחמיצים את המח איהו לעשות ממון, על-ידי

סְבָה וְתַחבוּלָה, כְּאֵלוֹ זֶה תְלוּי בְכַחֶם, וְזֶהוּ שְׁשֵׁת יְמֵי הַחֹל, שֶׁהֵם
 בְּחִינַת טְבַע, בְּחִינַת חֶמֶץ, שְׂמֵחַמִּיצִים אֶת הַמַּח אִיךְ לְהַשִּׁיג גְּשָׁמִיּוֹת
 הָעוֹלָם הַזֶּה; וְעַל־כֵּן בְּנֵי־אָדָם רָצִים אַחַר פְּרִנְסָתָם בִּיגִיעוֹת וּטְרָחוֹת
 גְּדוּלוֹת, שְׂנִגְזָרוּ עַל־יְדֵי חֹטֵא אָדָם הָרָאוּשׁוֹן, בְּסוּד (בְּרֵאשִׁית ג, יט):
 "בְּזַעַת אֶפֶיךָ תֹאכַל לֶחֶם, בְּעֲצָבוֹן תֹּאכְלֶנָּה"; כִּי הוּא פָּגַם בַּהֲשַׁנְחָה,
 וְעַל־כֵּן הֶצְרָכוֹ לִירֵד לְמַצְרַיִם, וְלַעֲמַל בְּעַבְדוֹת קִשּׁוֹת בְּחֹמֶר וּלְכַנְיָם,
 וּלְמַרְק אֶת עֲצָמָם בְּכוֹר הַבְּרִזָּל, וְהַפֵּל עַל־יְדֵי פָּגַם אָדָם הָרָאוּשׁוֹן
 שְׁעָקַר אֶת עֲצָמוֹ מִהֶשְׁנָחָה הָעֲלִיוֹנָה, בְּסוּד (שָׁם, פְּסוּק ח'): "וַיִּתְחַבֵּא
 הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי הַנְּי"ה אֱלֹקִים" וְגו'; כִּי תֵלָה הַפֵּל בְּטְבַע, וּכְאֵלוֹ
 שְׂיִכּוּלִים לְהִתְחַבֵּא מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. וְהַתְקוּן הֵיךְ עַל־יְדֵי שְׁבֵת, שְׂאֹז
 הַיְתָה גְּאֻלְתּוֹ, וְעַל־כֵּן קִדְּם חַג הַפֶּסַח נִקְרָאת הַשְּׁבֵת 'שְׁבֵת הַגְּדוּל', כִּי
 אֲזִי נִתְגַּלָּה גְּדֻלְתּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאִיךְ שֶׁהַפֵּל תְלוּי רַק בִּידּוֹ יִתְבָּרַךְ, שְׂאֹז נִכְלָל
 חֶמֶץ בְּתוֹךְ מִצָּה שְׂזֵה, קֶרֶבֶן תּוֹדָה, שְׂנוֹתָנִים תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ־
 בְּרוּךְ־הוּא, וְיודְעִים שֶׁהַפֵּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. וְעַל־כֵּן בְּשְׁבֵת הַגְּדוּל עֲדִין
 מִתָּר לְאַכֵּל חֶמֶץ, וְאִף שְׂאֹז הַתְחִיל כְּבָר הַנֶּס, אֲלֵא כְּדֵי לְהוֹרוֹת, שְׂאֹז
 כְּבָר מִתְחִיל לְהַתְקַן פָּגַם אָדָם הָרָאוּשׁוֹן, וְהַחֶמֶץ נִכְלָל בְּמִצָּה, הֵינּוּ
 הַטְּבַע נִכְלָל בְּתוֹךְ הַהֲשַׁנְחָה, שְׁפָל זֶה הוּא סוּד 'שְׁבֵת הַגְּדוּל'. וְעַל־כֵּן
 עַל־פִּירֵי־רֵב קוֹרְאִים פְּרִשְׁת צוּ בְּשְׁבֵת הַגְּדוּל, שֶׁהִיא הַשְּׁבֵת לְפָנֵי פֶסַח,
 כִּי עָקַר הַנֶּס וְהַגְּאֻלָּה שֶׁל פֶּסַח הֵיךְ דִּיקָא עַל־יְדֵי שְׁבֵת, שֶׁהִיא גְלוּי
 הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, גְלוּי הַהֲשַׁנְחָה, אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעַדִּיו
 יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְאֵין שׁוּם טְבַע כָּלֵל, וְעַל־כֵּן שְׁשֵׁת הַיָּמִים נִכְלָלִים בְּשְׁבֵת.
 וּפְרִשְׁת צוּ מְדַבְּרַת מִקְרֶבֶן תּוֹדָה, לְהוֹרוֹת אֲשֶׁר כָּל הַנְּסִים בָּאִים
 עַל־יְדֵי שְׂנוֹכְלָלִים הַטְּבַע בְּתוֹךְ הַהֲשַׁנְחָה, וְאִי אֶפְשָׁר לְזַכּוֹת לְנֶס אֲלֵא
 כְּשֶׁנִּתְבַּטַּל הַטְּבַע; כִּי זֶה נִקְרָא נֶס, כְּשֶׁנִּתְבַּטַּל לְגַמְרֵי הַטְּבַע,
 וּמִסְתַּכְּלִים רַק לְמַעַלָּה אֶל הַהֲשַׁנְחָה, וְעַל־כֵּן דִּיקָא בְּשְׁבֵת שְׂקִדְּם פֶּסַח
 עַל־פִּירֵי־רֵב קוֹרְאִים פְּרִשְׁת צוּ, שְׁשֵׁם מְדַבֵּר מִפְּרִשְׁת תּוֹדָה, שְׂזֵה עָקַר
 הַתּוֹדָה וְהוֹדָאָה עַל הַנְּסִים הַנְּגַלִּים שְׁעוֹשֶׂה עִמֶּנּוּ הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא,
 שְׂמִבְטַל אֶת הַטְּבַע לְגַמְרֵי, וּמֵאִיר אֶת הַהֲשַׁנְחָה, וְלָכֵן נִקְרָאת הַשְּׁבֵת
 הַזֶּה 'שְׁבֵת הַגְּדוּל', כִּי נִכְלָלִים הַטְּבַע בְּתוֹךְ הַהֲשַׁנְחָה יַחַד.

תפלה נוראה ונפלאה לאומרה בשבת הגדול

יהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי, שתזכני
להתעורר עכשו בשבת הגדול בתשובה שלמה,
ולזכר את גדל הנסים שעשית עם עמך ישראל ביום
הקדוש והנורא הזה, שרצו המצרים לעשות הרע
לעמך ישראל, ועשית גם גדול, שהרגו בהם
הבכורים, כמו שכתוב (תהלים קלו, י): "למכה מצרים
בבכוריהם כי לעולם חסדו", ועלידייזה נצלו עמך
ישראל מהם; ולכן, אבי שבשמים, כמו שעשית
נסים לעמך ישראל ביום הזה, כן תעשה עמנו נסים
נגלים ביום הזה, ותצילנו מכל מיני אויבים
ומשחיתים שקמים עלינו, תכריתם ותבטלם מאתנו
לגמרי, ויתבטלו בעפרא דארעא, ולא יוכלו לעשות
הרע לנו ולזרעינו בשום דבר שבעולם.

אנא יהוה, זכני לומר היום את סדר ההגדה מתחלת
"עבדים היינו" עד "לכפר על כל עוונותינו",
שאזכה להתעורר עכשו ולהמשיך עלי כפר היום
הזה את הארת חג הפסח, אשר מתחלת להאיר
מהיום הזה; כי כל הנסים והישועות שמאירים
ונמשכים באמצע השבוע, כפר מתחילים מיום
השבת שלפניו, ועליכן בזה שאקרא את ההגדה
מתחלת "עבדים היינו" עד "לכפר על כל עוונותינו",
עלידייזה אזכה להתעורר בתשובה אמתית,
ולהזכיר עצמי שהייתי עבד לתאוותי ולמדותי
הרעות כל השנה, ועלידי הרהור תשובה שיהיה

לִי, עַל־יַד־יְיָהּ תִּכְפַּר עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי, וְתַעֲשֶׂה עִמָּי
נְסִים נְגָלִים עִבְשׁוּ בְּחַג הַפֶּסַח הַזֶּה.

וְזַבְנִי לֹאמַר הַיּוֹם אֶת הַפְּטָרָת "וְעָרְבָה לִיהוָה מִנְחַת
יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קְדֻמְנִיּוֹת"
(מְלָאכֵי ג, ד), אֲשֶׁר שִׁיכַת לַשַּׁבָּת הַזֶּה שֶׁהִיא שַׁבַּת
הַגְּדוֹל, שַׁבַּת קֶדֶם הַגְּאֻלָּה, אֲשֶׁר בָּהּ נֶאֱמַר (שָׁם, כג):
"הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלַח לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם
יְהוָה הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא", שְׁפוּבָב עַל הַגְּאֻלָּה הַעֲתִידָה;
אֲשֶׁר קֶדֶם בִּיאַת מוֹשִׁיחַ צְדֻקְנוּ בֵּא יבֹא אֱלֹהֵינוּ
הַנְּבִיא לַיִשְׂרָאֵל אֶת לְבוֹת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלִבְשָׁרָן עַל
הַגְּאֻלָּה, וְלָכֵן בְּשַׁבַּת־קֶדֶשׁ זֶה שֶׁנִּקְרָאת 'שַׁבַּת הַגְּדוֹל',
הַכְּנָה לְגַאֲלַתְנוּ, אוֹמְרִים אֶת הַהַפְּטָרָה הַזֶּה דִּיקָא.
וְזַבְנִי לְהַתְעוֹרֵר אֲזוּ מְאֹד מְאֹד בְּעַת אֲמִירַת הַהַפְּטָרָה,
וְלַחְזֹר בַּתְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה.

אָבִי שְׁבִשְׁמַיִם! זַבְנִי לְשִׁמּוֹעַ בְּשַׁבַּת זֶה דְרָשָׁה מֵרַב
כָּשֶׁר וִירָא שְׁמַיִם אֲמַתִּי, שְׁדוֹרֵשׁ בְּהִלְכוֹת חַחֵג,
וּמְעוֹרֵר אֶת הַלֵּב לְתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְשִׁמְרָנִי מִכָּל מִינֵי
שְׂדֵינִי יְהוּדָאִין הַעוֹקְרִין אֶת בְּנֵי־אָדָם מִמֶּנּוּ, כִּי דְבוֹרָם
וּדְרָשׁוֹתֵיהֶם נִמְשָׁכִים מִהַאֲלֵפִין הַנְּפֹלִיִן מִהַשְּׂדִים.
זַבְנִי לְשִׁמּוֹעַ דְרָשָׁה רַק מֵרַב כָּשֶׁר וִירָא שְׁמַיִם אֲמַתִּי,
וְאַזְכָּה לְקַבֵּל אֶת חַג הַגְּאֻלָּה בְּדִיצָה וּבְחֻדוּה וּבְשִׁמְחָה
גְּדוֹלָה, לְהִיּוֹת כְּלִי לְהַמְשִׁכַת אוֹר זֵיו שְׁכִינַת עֲזָדָה
מִעֲתָה וְעַד עוֹלָם אֲמֵן סְלָה!

זמן בדיקת חמץ ובטולו

(א) בתחלת ליל י"ד בודקין את החמץ, הינו תכף בשעת צאת הכוכבים. וחצי שעה קדם אסור לאכל יותר מכביצה פת, אבל פחות מזה או פרות מתר, וכן אסור לעשות מלאכה חצי שעה קדם, אבל ללמד מתר קדם בין השמשות, אבל מבין השמשות ואילך אסור ללמד עד שיבדק, ואפלו אם התחיל בהתר מבעוד יום בין ללמד בין לעשות מלאכה – פוסק כשהגיע זמן הבדיקה. ובבית המדרש מתר ללמד בין השמשות למוד בלא פלפול, דהא צריך לילה לביתו. וכן מי שאמר לחברו להזכיר לו הבדיקה משיחשה, מתר ללמד בין השמשות (אליהורבה שם), אבל בפלפול אסור ללמד, אפלו בבית המדרש, משום דאתי לאמשובי (סימן תלא):

(ב) מי שרגיל להתפלל ערבית בזמנה, מתפלל ערבית קדם ואחר-כך בודק, בין אם רגיל להתפלל בעשרה או ביחיד (חק יעקב אליהורבה ומגן אברהם):

(ג) מי ששכח לבדק בלילה, אסור ביום בכל הדברים האמורים לעיל עד שיבדק (מגן אברהם שם, סעיף קטן ג):

דין ברכת בדיקת חמץ

(א) קדם שיתחיל לבדק יברך "אשר קדשנו במצוותיו וצונו על בעור חמץ", וקדם הברכה יטל ידיו, ואם התחיל לבדק בלא ברכה – יברך, כל זמן שלא סיים בדיקתו, ואם סיים בדיקתו – לא יברך אז, רק בשעה חמישית בשעת שרפת החמץ, יברך בלא שם ומלכות (חק יעקב ואור זרוע, סימן תלב דלא כמגן אברהם וטורי זהב שם):

(ב) יזהר שלא להפסיק בין ברכה להתחלת הבדיקה אפלו בדבור, ואם הפסיק בדברים שאינן מענין הבדיקה, צריך לחזור ולברך (שם). אבל אם הפסיק בדברים שהם מענין הבדיקה, כגון: לפתח החדר שצריך להכנס שם לבדק, או להדליק את הנר אם כבה – מתר להפסיק (אליהורבה שם). וטוב שלא ידבר בדברים אחרים עד שיגמור כל הבדיקה, כדי שישים אל לבו לבדק בכל המקומות שמכניסין בהם

חמץ, ובזה אין צריך לחזור ולברך (שם במגן אברהם). אפלו הפסיק בדברים אחרים:

(ג) בברכה אחת יכול לבדק כמה בתים, ואם בעל-הבית רוצה, יעמיד אחד מבני ביתו אצלו בשעה שהוא מברך, ויתפזרו איש למקומו לבדק על סמך ברכה שברך בעל-הבית, ועל-כל-פנים גם הוא יבדק, כי מצוה בו יותר מבשלוחו, ואם הבעל-הבית בעצמו אינו בודק, רק מצוה לאחר לבדק אותו אחר מברך (שם). ואם ברך בעל-הבית הברכה אינו רשאי לשלח אחר שלא היה בשעת הברכה לבדק, אף ששלוחו של אדם כמותו, מכל מקום השליח לא יצא בברכה שברך בעל-הבית, והשליח בעצמו לא יברך, כיון שברך ברך בעל-הבית, ואין לברך על מצוה אחת שתי פעמים (חק יעקב שם):

(ד) ונוהגים להניח חמץ קשה במקום משמר, כדי שימצאם הבודק (שם ועין בחק יעקב הטעם):

(ה) הבדיקה צריכה שתהיה לאור היר ולא לאור הלבנה, וכן אם לא בדיק בליל י"ד, כשבודק ביום י"ד לא יבדק לאור החמה, אלא לאור היר (סימן תלג):

(ו) אין בודקים אלא בנר של שעה והוא יחידי, אכל שני נרות ביחד לא (שם). ובשעת הדחק שאין לו נר של שעה יבדק בנר של חלב או של שומן (חק יעקב ואלהיו רבה שם):

(ז) בודק כל המקומות שיש לחוש שהכניסו שם חמץ, ולכן כל חדר הבית ומרתפים ובית העצים ותחת הספסלים במקום שאוכלין צריכין לבדק (שם):

(ח) בתי כנסיות ובתי מדרשות צריכים בדיקה, מפני שהתינוקות מכניסין בהם חמץ, וצריכים בדיקה בליל י"ד (שם):

(ט) המכבד חדריו ב"ג בניסן, ומכון לבדק החמץ ולבערו, ונוהר שלא להכניס עוד שם חמץ, אף-על-פי-כן צריך לבדק בליל י"ד (שם):

(י) כל אדם צריך לכבד חדריו קדם הבדיקה. הפיסים או בתי ידים של הבגדים צריכים בדיקה, שלפעמים נותנין בהם חמץ:

כתוב בכתבי הארז"ל: טוב להניח עשרה פתיחי חמץ בזויות הבית, ולשרפם למחר, ויכנון לביער עשר כתרין דמסאבותא, ולהוציא נצוצי הקדשה מתוכם, עד כאן לשונו; וניח פתיחים קטנים (שערי תשובה). ויהא מתחמץ קשה שלא יתפורר, גם יניחם במקום משמר מפני התינוקות והעכברים (באר היטב). ומכל מקום אין הנחת הפתיחין עקר המצוה, כי עקר המצוה הוא לחפש ולבדק בכל המחבואות, אולי נשארו איזה חמץ ממה שנושתמש שם, ומי שאינו אלא מקבץ הפתיחין — לא קיים המצוה כלל, וכמעט היא ברכה לבטלה (פוסקים):

ענין בדיקת חמץ

א.

אמרו חכמינו הקדושים (פסחים ב.): 'אור לארבעה-עשר בודקים את החמץ לאור הנר'; כי לילה מרמז על חשך הגלות, קלפת הטבע, שהיא החמץ, ויום מרמז על אור הגאולה, גלוי השגחה, כי באמת 'חמץ' ו'מצה' הם סוד 'טבע' ו'השגחה'; כי מצה היא השגחה, סוד המן, בחינת לחם מן השמים, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (קדושין לח.): עגות שהוציאו [ישׂראל] ממצרים טעמו בהם טעם מן; כי נאפית בחפזון בלי רבוי תחבולות להחמיץ ולהטעים העסה, כמו שעושים בלחם חמץ, כי מצה היא סוד הבטחון, שהוא בוטח בהשגחתו ותברך הפרטי פרטית לבד, בלי שום עסק כלל, אלא הוא מוסר את עצמו לגמרי אליו ותברך, כמו שכתוב (שמות יב, ט): 'ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגת מצות, כי לא חמץ, כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה, וגם צדה לא עשו להם', שכל זה הוא זריזות גדולה מאד, שאין לו זמן לעמד ולחכות, אלא מוסר את עצמו לגמרי אל השגחתו הפרטי פרטית, שבודאי לא יעזוב אותו הקדוש-ברוך-הוא. אבל חמץ הוא סוד הטבע, שהם הדינים שנמשכים משם 'אלקים', שהוא בגימטריה 'הטבע', שמשם

נמשכת כל תאנות ממון, כמו שכתוב (תהלים עא, ד): "מכף מעול וחומץ", שבאים לידי גזלות על-ידי רבוי תאנות ממון, שהוא על-ידי הכפירות, שאומר: "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" (דברים ח, יז), ומחמיצים את המוח כל ימיהם, איך להשיג ממון וכסף, על-ידי איזו סבה ותחבולה, כאלו היה בכתם לזה; מה שבאמת הוא להפוך, "כי לא ממוצא וממערב וגו', כי אלהים שפט זה ישפיל וזה ירים" וגו' (תהלים עה, ז), ועקר אחיזת הטבע שהוא חמץ, הוא מדינים, ששם השתלשלות אחיזת העבודה זרה והכפירות, עד שאדם חושב שהכל תלוי בידו, שמשם נמשך להאדם חשך הגלות, שחשוך לו מאד; כי מי שנמשך אחר הטבע, ונדמה לו כאלו הפסח והממון תלוי בידו ולא ממנו יתברך, אז הוא רץ פקורא בהרים יומם ולילה להשיג ממון וכסף, וגונב וגוזל ומסתבך עם כל מיני סבוכים, עד שעוברים עליו צרות ויסורים וקטנות המחין. ולכן עכשו בלילה בעת חשך הגלות, שאז נתגברים הדינים והמרירות, אנו מצויים לבדק את החמץ בחורין ובסדקים לאור הנוה, שהיא הנשמה, כמו שכתוב (משלי כ, כז): "נוה הנוה נשמת אדם", ומחפשים ומבקשים ובודקים להיכן הכניס חמץ — חמוץ המחין כפירות ואפיקורסות; כי קדם הפסח שהוא סוד הגאולה, שפסח הקדוש ברוך הוא ודלג לנו את הקץ, והוציאנו ממצרים, והדביקנו בו יתברך, שהיא עצם ההשגחה, קדם לזה צריכים להקדים בלילה דיקא, שהוא ליל הגלות, לחפש ולבקש בעצמו אם אינו מלא כפירות ואפיקורסות, ואם אין בו שום חמוץ המחין אחריו יתברך; כי אז בליל בדיקת חמץ מבטלים את הטבע ובאים להשגחה, כי בבטול החמץ זוכים לגלוי השגחה, כי זוכים לאמונה שלמה, שגם הנהגת הטבע היא רק בהשגחתו הפרטי פרטית ממנו יתברך, רק שאין אנו מבינים דרכיו יתברך, ועל-כן אפלו מי שעוסק במשא ומתן ומרווח ממון, שנדמה לו שהוא על-פי הטבע, אבל באמת הכל בהשגחתו הפרטי פרטית. כאשר אנו רואים בחוש, שהרבה טורחים ומיגיעים עצמם ביגיעות עצומות, ומאומה לא ישאו בעמלם, אדרבה הם מפסידים ממוןם וכספם על-ידיה, כנראה בחוש בכל עת שבגידתם הם חכמים בעיניהם, שנדמה להם כאלו הכל מכתם ושכלם, ולבסוף

מאבדים את כל כספם; כי אם אין האדם מבטל את עצמו אליו יתברך, וחושב שהכל טבע שהוא חמץ חמוץ המחין, שמחמץ את מחו בתכמות של הכל, על-ידי-זה הוא מפסיד את ממונו וכספו, כאשר רואים דברים אלו בכל יום, על-פני צריך כל אדם להאמין, שכל הפרנסה הנמשכת להאדם היא רק מהשגחתו יתברך לבר, ומה שצריכים איזה עסק, זה הוא מדרכי נפלאותיו יתברך, שאי אפשר להבין; כי בודאי דרכי השם יתברך אי אפשר להשיג, כי השם יתברך שברא את העולם יש מאין המחלט, הוא יכול בודאי לברא ולגדל את האילן בלי נטיעות האדם, ולהצמיח הנטיעה בלי חרישה וזריעה של האדם, אף השם יתברך ברא הכל בשביל האדם, ורצה שהאדם יקרא יעשה איזה עסק בשביל גדול התבואה והאילן, לכן צנה אותו לחרש ולזרע ולנטע, כדי שיצמחו ויגדלו אילן ופרות ותבואה, וכן שיעשה איזה עסק ומשא ומתן בשביל פרנסה, אבל בודאי הכל ברצונו יתברך מהשגחתו הפרטי פרטית. ובאמת כל עסקי פרנסת האדם בתבואה ועסקי משא ומתן, הכל היה מחטא אדם הראשון, שנגזר עליו (בראשית, ג, יט): "בזעת אפיק תאכל לחם בעצבון תאכלנה"; כי האדם הראשון פגם בהשגחתו הפרטי פרטית, שהוא סוד המצה, אילנא דחיי, עץ החיים, ואכל מעץ הדעת טוב ורע, שהוא החמץ, ועל-ידי-זה באמת נגזר עליו: "בעצבון תאכלנה", שמשם כל היגיעות והטרחות, אבל עם ישראל שעמדו על הר סיני — פסקה זהמתן. ועל-פני אמרו חכמינו הקדושים (אבות ג, ה) "כל המקבל עליו על תורה מעבירין ממנו על מלכות ועל דרך ארץ"; וצריכים לקיים (שם ד, י): "הוי ממצט בעסק ועסק בתורה"; כי כל הפרנסה ממנו יתברך לבר, וזה זוכים, על-ידי שהאדם בודק עצמו את החמץ בלילה שקדם חג הפסח, שמצותו לבדק בחורין ובסדקים, ובכל מקום שמכניסים בו חמץ; כי החמץ הוא הטבע, שהוא היצר הרע, חשף הגלות, וצריכים עכשו לחפש ולבקש אחר החמץ והטבע, לעקר ולשרש ממנו את כל מיני הטבע וחמוץ המחין, שלא יחשב שפרנסתו היא בידיו, אלא יאיר על עצמו אור השגחתו הפרטי פרטית. ועל-פני בליל בדיקת חמץ, צריך האדם להזהר מאד מאד לא לעשות שום דבר, אלא לחפש ולבקש אחר

החמץ שהוא הטבע, וישתדל לעקר ולשרש ממנו את כל מיני דינים וחשף וטבע, ודיקא על-ידי-זה שיבדק את החמץ, וישרש אותו מלבו, על-ידי-זה יוכל לקבל אתר-כף את המחין של פסח, שהוא אור ההשגחה, שזו הגאלה על-ידי משיח בן דוד. וזהו 'אור לארבעה עשר בודקים את החמץ'. ומוכא שארבעה-עשר מרמז על סוד דוד, שעולה ארבעה-עשר; כי עקר הכח לבטל ולבער את החמץ שהוא הטבע והכפירות והאפיקורסות, הוא דיקא על-ידי שנמשך בהעלם הארת דוד-משיח, שהוא אור ודעת הצדיק המתפשט בעולם בכל דור ודור, ועל-כן הוא בליל י"ד דיקא, שעולה מספר דוד, כי דוד הוא משיח, שיגלה את אמתת מציאותו יתברך בגלוי נורא ונפלא מאד, עד שכל אחד ואחד יראה בעיני בשר את אמתת מציאותו יתברך, שהוא גלוי השגחה, וידע אשר כל הפרנסה וכל מה שנותן לו הקדוש-ברוך-הוא — הכל בהשגחתו הפרטי פרטית, שזו אכילת מן, אכילת מצה; ועל-כן דיקא בליל י"ד צריכים לבדק את החמץ לאור הנר, שהוא סוד הנשמה (משלי כ, כז): "נר הנני"ה נשמת אדם", שעל-ידי שאדם מקדים עצמו בעת חשף הגלות, ואינו מטעה את עצמו, אלא מחפש בחורים ובסדקין ובכל מקום שמכניסים בו חמץ, ומחפש ומבקש כדי לבער ממנו את הדעות הכוזבות, על-ידי-זה הוא זוכה אתר-כף לגלוי ההשגחה, שיתגלה במהרה בימינו בכיאת משיח בן דוד.

ב.

אמרו חכמינו הקדושים (פסחים ב.): אור לארבעה עשר בודקים את החמץ לאור הנר, וקרא התנא לאור לישנא מעליא (שם, ג.); כי עקר בדיקת החמץ ובעורו הוא בעור הטבע מהעולם שנקרא חמץ, כי החמץ הוא חמוץ המח, שגדמה להאדם שהכל טבע, וחושב מחשבות בעסקי העולם הזה, וכשנתבטל הטבע ונתגלה ההשגחה, זה בטול החשף והלילה, על הגליות הנמשך מחכמות הטבע; כי כשנתגלית השגחתו הפרטי פרטית בעולם, אזי אין שום חשף כלל, כי עקר האור הוא השם יתברך, ואזי "לילה פיוס גאיר", כמו

שְׁפָתוֹב (תהלים קלט, יב): "גַּם חֶשֶׁף לֹא יִחְשִׁיף מִמֶּךָ וְלִילָה כִּיּוֹם יֵאִיר
כַּחֲשֻׁכָה כְּאוֹרָה", כְּמוֹ שִׁיְהִיָּה לְעֵתִיד לְבֹא, שְׂאֵז נֶאֱמָר (זכריה יז, ז):
"לְעֵת עָרֵב יִהְיֶה אוֹר"; וְכִמוֹ שְׂאֵנוּ מִבְּקָשִׁים בְּלִיל פֶּסַח: "יֵאִיר כְּאוֹר
יוֹם חֹשֶׁכֶת לִילָה"; כִּי עֵקֶר הַחֶשֶׁף שֶׁל הַלִּילָה הוּא חֻכְמַת הַטֵּבֵעַ,
כְּפִירוֹת וְאֶפִיקוֹרְסוֹת, וְאֲמוּנַת הַהֲשָׁגָה זֶה עֵקֶר הָאוֹר הָאֵין סוּף
בְּרוּךְ הוּא, כְּשֶׁאֲדָם מְרַגֵּשׁ אֶת אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּכָל הַעוֹלָם
כְּלוּ, עַד שֶׁהוּא יוֹדֵעַ וְעַד אֲשֶׁר אֵין בְּלַעְדָּיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכָל
אֱלֻקוֹת גָּמוֹר הוּא, וְהוּא יִתְבָּרֵךְ מִחַיָּה וּמֵהַיָּה וּמִקָּיָם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה
כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמַת, חֵי, מְדַבֵּר — הֵם עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ
יִתְבָּרֵךְ; וְעַל־כֵּן אוֹתוֹ הַלִּילָה שֶׁל בְּדִיקַת הַחֶמֶץ, בְּטוֹל הַטֵּבֵעַ, קָרָא
הַתָּנָא 'אוֹר לִישָׁנָא מְעֻלְיָא', עַל שֵׁם בְּטוֹל הַטֵּבֵעַ שֶׁהוּא הַחֶמֶץ
שֶׁבוֹדְקִים בְּאוֹתוֹ הַלִּילָה, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה הַלִּילָה נַעֲשֶׂה אוֹר, כְּמוֹ
שְׁפָתוֹב: "לִילָה כִּיּוֹם יֵאִיר"; וְעַל־כֵּן קָרָא הַתָּנָא אוֹתוֹ הַלִּילָה שֶׁל
בְּדִיקַת חֶמֶץ 'אוֹר'; כִּי בְּזֶה שְׁבוֹדְקִים אֶת הַחֶמֶץ שֶׁהוּא הַטֵּבֵעַ,
וְנִכְנָסִים בְּכָל מְקוֹם שֶׁמְכַנְיָסִים חֶמֶץ, וּבוֹדְקִים וּמְבַעְרִים אֶת הַחֶמֶץ,
עַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁךְ לְהָאֲדָם אוֹר שֶׁהִיא הַהֲשָׁגָה; כִּי בְּאֲמַת הַטֵּבֵעַ
וְהַהֲשָׁגָה הֵם 'חֶמֶץ' וּ'מִצָּה', כִּי הַטֵּבֵעַ בְּגִימְטְרִיָּה 'אֱלֻקִּים',
שֶׁמִּשָּׁם אֲחִיזוֹת הַדֵּינָיִם, כִּי חֶמֶץ זֶה סוּד (תהלים עג, כא): "כִּי יִתְחַמֵּץ
לְכִבִּי", שְׁזֶה נֶאֱמָר עַל הַקְּשִׁיּוֹת שֶׁנוֹפְלוֹת לְאָדָם עַל הַנְּהֻגַת הַשֵּׁם
יִתְבָּרֵךְ, שֶׁהִיא כָּל חֻכְמַת הַטֵּבֵעַ, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁכִים כָּל הַכְּפִירוֹת
וְהַקְּשִׁיּוֹת וְהַסְּפָקוֹת עָלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְעַל־כֵּן מִי שֶׁנוֹפֵל לְשֵׁם, הוּא מִנַּח
בְּסַפְנָה גְדוֹלָה מְאֹד מְאֹד; שְׁזֶה כָּלֵל הַגְּלוּת שֶׁעוֹבְרַת עַל הָאָדָם כָּל
הַשָּׁנָה, שֶׁנִּכְנָסִים בּוֹ קְשִׁיּוֹת וְסִפְקוֹת אַחֲרָיו יִתְבָּרֵךְ, עַד שִׁישׁ
בְּגִימְטְרִיָּה, שֶׁכָּל־כֶּף נִפְלוּ וְנִתְעוּ בַּחֶשֶׁף הַטֵּבֵעַ, עַד שֶׁמֶר וַחֶשֶׁף לָהֶם.
אֲבָל מִצָּה הִיא סוּד הַדַּעַת, אֲמוּנַת הַהֲשָׁגָה, לִיָּדַע וְלַהוֹדִיעַ וְלַהוֹדֵעַ
אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעְדָּיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבָּרֵךְ נִמְצָא, וְאֵין
בְּלַעְדָּיו יִתְבָּרֵךְ; כִּי מִצָּה עַל שֵׁם שִׁיָּצְאוּ בַּחֲפוּזוֹן, וְלֹא הִסְפִּיק בְּצֻקָם
לְהַחֲמִיץ, עַד שֶׁנִּגְלָה לָהֶם מְלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא
וּגְאָלָם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת יב, לט): "וַיֵּאִפּוּ אֶת הַבָּצֵק אֲשֶׁר הוּצִיאוּ
מִמִּצְרַיִם עֲגַת מִצּוֹת כִּי לֹא חֶמֶץ, כִּי גֵרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יִכְלוּ
לְהַתְמַהֵמָה, וְגַם צָדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם"; כִּי הֵיחָד לָהֶם אֲמוּנָה

בהשגחת השם יתברך, ועל-כן לא הכינו להם, ויצאו בחפזון. נמצא, שמצה היא דעת של אמונת ההשגחה, שזה עקר גדלת הדעת — כשזוכים להתגלות הדעת, הינו התגלות גלוי אלקות, לראות ולידע שהכל בהשגחתו הפרטי פרטית, וזה סוד חפזון, כי חפזון הוא למעלה מהזמן, כי דלג על הקץ והוציאם בחפזון גדול בלי שום זמן, רק ברגע אחד ובשעה קלה באו מרעמסס לסכות, ונתקבצו יחד בשעה קלה שש מאות אלף איש מכל ארץ מצרים, כמו שפרש רש"י ז"ל על פסוק (שמות יט, ד): "ואשא אתכם על כנפי נשרים"; שכל זה הוא סוד 'למעלה מהזמן'; הינו כי הקדוש-ברוך-הוא הגביהם למעלה מהזמן, שזה סוד ההשגחה שהיא למעלה מהטבע, למעלה מהזמן; כי הטבע הוא במקום ובזמן והשגחה היא למעלה מהמקום ולמעלה מהזמן, כי יודעים שאין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמור הוא, ועל-ידי-זה יצאו בלי שום זמן, בלי שום הכנה רק בשעה קלה; כי עקר הגאולה ה'יה רק על-ידי התגלות ההשגחה, שהיא למעלה מהזמן, סוד חפזון, כי חפזון זה זריזות ומדה טובה מאד — אמונה, בטול העצבות והעצלות. ועל-כן בליל בדיקת חמץ, אז מתחילים לחפש בעצמו, אם אין אצלו איזה חמץ, שהוא טבע, ובודקים לאור הנר שהוא אור הנשמה, כמו שכתוב (משלי כ, כז): "נר הוי"ה נשמת אדם", שמחפשים את החמץ, חמוץ המח — טבע, אולי יש אצלו איזה טבע, או איזו כפירות ואפיקורסות, שזה מה שמעלים ומסתיר את האדם ממנו יתברך, ולכן בלילה הזה הוא לילה קדוש ונורא, שאז עוסקים רק בבדיקת חמץ, ואסור לעשות שום דבר, עד שבודקים את החמץ, כי אם האדם יניח את זה, אזי יפל אחר-כך אל תוף חשף, ולא יוכל לקבל את המחין שמקבלים בעת יציאת מצרים בעת הגאולה; כי אם האדם אינו מכין את עצמו לבדק את החמץ ולבערו מקרבו, שזה כלל חמוץ המח — הכפירות והאפיקורסות — הטבע, על-ידי-זה לא יוכל לקבל שום מחין ושום השגה עליונה, שהוא סוד המצה — גלוי ההשגחה — חפזון, שיעלה למעלה מהמקום ולמעלה מהזמן; אשרי מי שמנצל את הלילה הקדוש הזה, אור ליום י"ד, שהלילה הזה נקרא אור; כי תכף-וימיד כשאדם

מתחיל לחפש ולבקש אחר החמץ, ולשרש אותו ממנו, כבר זוכה להגיע לאור; כי ברגע שאדם מתחיל לשרש מעצמו את קלפת הטבע והזהמה, שהיא כפירות ואפיקורסות, כבר מתחיל להאיר לו האור אין סוף ברוך הוא, ועל-כן קרא התנא: 'אור לארבעה עשר בודקים את החמץ לאור הנר', אור דיקא, כי תכף-ומיד כשמבטלים את החמץ, כבר זוכים למצה, שהיא אור ההשגחה; אשרי מי שמפנה מלבו ודעתו כל מיני טבע, ויודע אשר אין שום טבע כלל, אלא הטבע הוא כסוי להשגחתו ותברך, והוא יתברך מנהיג את עולמו בהשגחה נוראה ונפלאה מאד, ועל-ידי-זה יזכה לקבל המחין העליונים — שהיא מצה — סוד ההשגחה, ויגאל מכל צרותיו.

ג.

אמרו חכמינו הקדושים (פסחים ב.): אור לארבעה עשר בודקים את החמץ לאור הנר; שמתחילים כבר באור ל"ד לבדק את החמץ, שהוא כלל חמוץ המח, הקשיות והספקות, לעקר ולשרש אחריהם, כדי לנקות את עצמנו מכל מיני קשיות וספקות, שהוא כלל החמץ — חמוץ המח ועקמומיות הלב, ועל-ידי-זה אנו מכינים את עצמנו לקבל את אור הגאולה, אור הדעת, אור זרוע לצדיקים, שיש להם ישויות לב, ודבוקים בחי החיים בו יתברך. והטעם שמתחילים בליל י"ד דיקא, כי אחרי שעבר מראש חדש עד עכשו י"ג ימים, שהם דעת גדולה ורחמים גדולים, סוד י"ג מדות הרחמים, י"ג תקוני דיקנא קדישא, שזו גדלת האור, שעל ידו מגלים את ההסתרה ובאים לדעת, ועל-כן דיקא מאחר שעברו עלינו י"ג ימים מראש חדש, אשר בכל יום ויום האירה הארה אחרת ומדה נפרדת מי"ג מדות הרחמים, י"ג תקוני דיקנא, דיקא אז שנתגלה לנו האור הגדול והנורא הזה, אנו יכולים להתחיל כבר בליל י"ד לחפש ולבקש בעצמנו, היכן אנו או חזים באמונה מזוככת בו יתברך. ועל-כן נקרא הלילה הזה בלשון התנא: 'אור לארבעה עשר', שהוא סוד גלוי אורו יתברך, אחר שנתגלו כבר הי"ג תקוני דיקנא, י"ג מדות של רחמים, אז כבר בלילה הזה מתחיל להאיר אור האין סוף ברוך

הוא, ומהאור הזה יכולים לחפש ולבקש בעצמו, היכן הוא עומד באמונה, ואפלו שנסתר בהסתרה שבתוך הסתרה, ונתעלם ונתכסה אצלו האור כי טוב, עם כל זאת אחרי שעברו עלינו י"ג ימים, שבהם קראו את פרשיות הנשיאים, שכל נשיא ונשיא האיר את אמתת מציאותו ותברך בעולם כפי בחינתו וכפי ענינו וכפי שבטו; כי זו היתה עבודת הנשיאים, שכל נשיא ונשיא גלה את אמתת מציאותו ותברך כפי שקבל מאבותיו ואבות אבותיו עד אבותינו הקדושים: אברהם, יצחק ויעקב, בפח הזה אנו יכולים עוד בלילה זה לחפש ולבקש בעצמנו, איך אנחנו אוהזים באמונה, ואנו מגלים את כל ההסתרות, שנסתרה מאתנו אמתת מציאותו ותברך; כי אחרי שנתגלו לנו י"ג מדות הרחמים, י"ג תקוני דיקנא, על-ידי-זה מאירה הנשמה באור צח ומזכך, שזה סוד (משלי כ, כז): "נר הנו"ה נשמת אדם", שהנשמה היא נקראת נר, ועל-כן למדו חכמינו הקדושים (פסחים ח.), שאור הנר יפה לבדיקה, מפסוק זה דיקא: "נר הנו"ה נשמת אדם, חפש כל חדרי בטן"; הינו שעל-ידי אור הנר, שהוא גלוי אלקות שהוא בנשמתו, על-ידי-זה יפה לבדק החמץ, לגלות ההסתרה, ולבער את הרשעות והסטרוא אחרא שגדבקו בו ובאחרים, ולהחזיר את כלם בתשובה שלמה. וזה סוד בדיקת החמץ בחורים ובסדקים ובכל המקומות שאין נראין יפה לעין, פי לאור הנר נבדקים היטב היטב, פי אור הנר זו הנשמה, שמאירה עכשו באור נורא ונפלא מאד, וכמו שכתוב (איוב לב, ח): "ונשמת שדי תבינם", בפעה שמאירה הנשמה אז יכולים להבין, ולהשפיל איך לחזר בתשובה שלמה אליו ותברך, ואיך לחקק בעצמו את גלוי אמתת מציאותו ותברך, ואיך להחדיר גם בנשמות ישראל ידיעות אלו; פי על-ידי אור הנר, דהינו הדעת שבאה מי"ג תקוני דיקנא, יכולים להוכיח ולהחזיר בתשובה אפלו מי שכבר נשקע החמץ והרשעות והרע והחשך אצלו, עד שאין נראה כלל, הינו אפלו שכבר נפל בעמקי עמקים שבשואל תחתית ומתחתיו, בבחינת: 'עבר ושנה נעשה לו כהתר', שנפל בהסתרה שבתוך הסתרה, עם כל זאת על-ידי אור הנר שמאיר בלילה זה, יכולים להחזיר את כלם בתשובה, ולפשט את כל העקמומיות מהלב, עד שלא יקשו שום

קשיות וספקות עליו יתברך, ויזכה לישרות לב. ועל-כן בלילה הנורא הזה של בדיקת חמץ, מסגל מאד מאד להתעורר בתשובה, כי כבר מתחיל אור הגאולה, ולכן קרא הפנא הקדוש את הלילה הזה בלשון 'אור לארבעה עשר', 'אור' דיקא, כי מאחר שעברו עלינו י"ג ימים מראש חדש עד הלילה הזה, שהם פנגד י"ג תקוני דיקנא, י"ג מדות הרחמים, כבר מתחיל האור זרוע, אור הגנוז כי טוב, ומתחילים לבדק את החמץ, שהוא הספקות והקשיות אחריו יתברך, ומבערים אותו לגמרי מרשותנו, ועל-די-זה נזכה להגאל בגאולה שלמה.

סדר בדיקת חמץ

קדם הברכה אומרים תפלה זו:

לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו
 ורחימו ורחימו ודחילו ליחדא שם י"ה בו"ה
 ביחודא שלים בשם כל ישראל, ובשם כל הנפשות
 והרוחות והנשמות המתיחסים אל שרשי נפשנו
 ורוחנו ונשמותינו ומלבושיהם הקרובים להם,
 שומכלליות אצילות, בריאה, יצירה, עשיה, הריני
 מוכן ומזמן לקיים מצות עשה דרבנן, לבדק את החמץ
 לאור הנר בחורין ובסדקין שברשותנו, בליל ארבעה
 עשר לחדש ניסן, באשר הורו לנו חכמינו הקדושים,
 אור לארבעה עשר בודקים את החמץ לאור הנר,
 לבער שאור וחמץ הנמצא בבית בחורין ובסדקין,
 כדי לעשות נחת רוח ליוצרנו ולעשות רצון בוראנו,
 לתקן שרש מצוה זו במקום עליון. ויהי רצון מלפניך
 יהוה אלהינו ואלהי אבותינו, שתהיה חשובה

וּמִקְבֵּלֶת וּמִרְצָה לְפָנֶיךָ מִצֹּחַ זֶה, וַיַּעֲלֶה לְפָנֶיךָ כְּאֵלוֹ
 בּוֹנֵתֵי בְּכָל הַפְּרָגוֹת הָרְאוּיֹת לְבוֹן בְּמִצְוָה זֶה. וַיְהִי
 נַעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדִינוּ בּוֹנֵנָה עָלֵינוּ
 וּמַעֲשֵׂה יְדִינוּ בּוֹנֵנָהוּ.

כְּשֶׁמְבַרְךְ יְבוֹן לְפִטוֹ בְּבִרְכָּה זֶה גַם אֶת שְׂרֵפֶת חֻמֶּץ לְמַחְרָתוֹ

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר
 קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל בַּעוֹר חֻמֶּץ:

יְזַהַר שְׂלֵא לְהַפְסִיק בֵּין בְּרָכָה לְבְדִיקָה, עַד שִׁיגְמוֹר הַבְּדִיקָה.

מִיָּד אַחֵר הַבְּדִיקָה יְבַטֵּל חֻמֶּץ שֶׁבְּרִשּׁוֹתוֹ הַבְּלִתִּי יְדוּעָה לוֹ, וַיֹּאמֶר שְׁלֹשׁ פְּעָמִים:

כָּל חֲמִירָא וְחֲמִיעָא דְאִיכָא בְּרִישׁוֹתֵי דְלֵא
 חֲמִיתָהּ וְדִלָּא בְּעֶרְתָּהּ וְדִלָּא יְדַעְנָא לִיה
 לְבַטֵּל וְלַהּוּי הַפְּקָר כְּעַפְרָא דְאַרְעָא:

אַחֵר הַבְּטוּל יֹאמֶר תְּפִלָּה זֶה:

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ,
 שְׂתַתֵּן לָנוּ כַּח וַיְכַלֵּת וְעֵזֶר וְסִיוֵעַ לְפִשְׁפִּשׁ בְּנִגְעֵי
 בְּתֵי הַנֶּפֶשׁ, אֲשֶׁר נוֹאֲלָנוּ בְּעֵצַת יִצְרָנוּ הָרַע. אֲנָא
 יְהוָה הַפְּרַד נָא מֵעָלֵינוּ צַד הָרַע שְׁבִיּוֹצֵר הָרַע, וְזַכְכְּנוּ
 וְתַלְבִּנְנוּ בְּכַח הַיּוֹצֵר הַטּוֹב, הַשׁוֹבֵנוּ אֲבִינוּ לְתוֹרָתְךָ,
 וְקָרְבָנוּ מִלְּפָנֶיךָ לְעִבּוֹדְתְךָ, וְהַחְזִירֵנוּ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה
 לְפָנֶיךָ, וְתִרְפָּא אֶת מְאֹתֵינוּ וְשִׁמּוֹנָה וְאַרְבָּעִים
 אֵיבָרִים, וְשִׁלֵּשׁ מְאֹת וְחֲמִשָּׁה וְשִׁשִּׁים גִּידִים שֶׁל
 נַפְשָׁנוּ וְשֶׁל גּוּפָנוּ רְפוּאָה שְׁלֵמָה, וְהַעֲלֵה אֲרוּכָה לְכָל
 תַּחֲלוּאֵינוּ וְלְכָל מַכְאוּבֵינוּ וְלְכָל מַפּוֹתֵינוּ, כִּי אֵל
 רּוֹפֵא רַחֲמָנוּ וְנֶאֱמָן אַתָּה, עֲזָרֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל דְּבַר

כבוד שמך, והצילנו מאסור חמץ אפלו מפל שהוא
 בשנה זו, ובכל שנה ושנה הבאה עלינו לחיים טובים
 ולשלום, אמן כן יהי רצון, יהיו רצון אמרי פי
 והגיון לבי לפניך יהוה צורי וגואלי.

☆☆☆

דינים הנוהגים אחר הבדיקה

(א) אחר הבדיקה בלילה יהא נזהר בחמץ שמשיר להצניעו, והעולם
 אינם נזהרים בזה ולא שפיר עבדי (מגן אברהם). אחר הבדיקה
 מיד בלילה יאמר הבטול בלשון שמבין, ואם אינו מבין מה שאמר
 בלשון הקדש ובלשון תרגום, וסובר שהוא איזו תחנה, יאמר בלשון
 לעז. צריך להזכיר בהבטול חמץ ושאר (סימן תלד):

(ב) וחוזר ומבטלו פעם שנית ביום י"ד סוף שעה חמישית. וטוב לבטלו
 לאחר ששרף את החמץ, כדי שיקים מצות שרפה בחמץ שלו.
 בבטול היום יאמר: "דחזיתיה ודלא חזיתיה דבערתיה ודלא ביערתיה"
 (שם):

(ג) שלוחו יכול לבטל, הינו כשצוה לשליח לבטל חמץ, יבטל השליח,
 אבל אם צוה לו לבדק, לא יכול לבטלו (שם). וצריך לומר: "כל
 חמירא וחמיעא דאיכא ברשותיה דפלוני דינדע ביה ודלא ידע ביה"
 (ובלילה יאמר: "דלא ידע ביה" לחוד) יהא בטל (שם):

(ד) וכן אם צוה לשליח לבטל והוא בדרך, יכול לבטל שם בעצמו
 במקום שהוא, ואם אינו רגיל לעשות כן, טוב שתבטל אשתו, אף
 שלא צוה לה לבטל, דמסתמא כמו שנתן לה רשות דמי (שם).
 וכשאשתו מבטלת תאמר כך: "כל חמירא וחמיעא דאיכא ברשות
 בעלי דינדע ביה" וכו', כמו בשאר שליח, ואם אשתו אינה יודעת
 לבטל, יכולה היא לעשות שליח לבטל, וכן האלמנות אם אינן יודעות
 בעצמן לבטל, יכולות לעשות שליח שיבטל בעדן (שם):

(ה) בית העצים צריך בדיקה כמו שנתבאר לעיל, ואם הניח עצים

הרבה שם תוף שלשים יום לפסח, ואז הנה חל עליו חובת בדיקה, ומן הדין צריה לפנות העצים כדי לבדק, לכן יראא למכור את בית העצים לעכו"ם ביום י"ג, כדי שלא יצטרך לבדק אותו בליל י"ד, ולא יצטרך לפנות אותו (סימן תלו):

(ו) חנייות צריכות בדיקה כדין בית, לפי שמכניסים שם חמץ ואוכלים (שם):

(ז) ישראל שיצא מבית העכו"ם בתוף שלשים יום לפסח ונכנס לבית אחר, אפלו אין עכו"ם נכנס לשם, אין צריה לבדק בית העכו"ם (חק יעקב), וכל שכן היוצא מבית ישראל, וישראל אחר נכנס לדור שם, דאין צריה לבער אפלו בתוף שלשים, אבל אם אין ישראל אחר נכנס לדור שם, חייב לבער תוף שלשים יום (שם):

דיני חמץ בערב פסח

(א) בערב פסח אין לאכל חמץ רק עד ארבע שעות של היום, דהינו שליש היום, בין אם היום ארף או קצר, הינו אם היום ט"ו שעות מתר לאכל חמש שעות של היום (סימן תמג):

(ב) ובשעה חמישית זמנית של היום אסור באכילה ומתר בהנאה, ומתר למכרו לעכו"ם כל שעה חמישית, ואם היום ארף ט"ו שעות, צריה למכור החמץ קדם שיהיה שעה ורביע קדם חצות, ובדיעבד אם שכח למכור חמצו, אם הוא עדין יותר קצת משעה קדם חצות, מתר למכרו לעכו"ם, אף שהיום ארף יותר מי"ב שעות (מגן אברהם שם):

(ג) ישראל שהיה בידו חמצו של ישראל אחר בפקדון, יעכנו בידו עד שעה חמישית, ואם לא בא בעליו — ימכרונו לעכו"ם, וכן אם לא ימצא קונים ברוח בשעה החמישית, יכול למכרו קדם שעה חמישית (שם):

(ד) בערב פסח אסור לאכל מצה שיוצאין בה בלילה, אבל תבשיל העשוי מקמח של מצה אפויה מתר לאכל, והוא הדין מצה עשירה גם כן מתר עד שעה עשירית, אבל אם הוא מטגן בכלי אסור, ומן שעה עשירית ולמעלה אפלו מבשלת אסור לאכל (סימן תעא):

ענין שרפת חמץ

אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (פְּסָחִים ה:): "אֵין בַּעוֹר חֲמֵץ אֱלָא שְׂרֵפָה", כִּי בְּאֵמַת כְּתִיב (יְחֻזְקָא ל טו, ז): "מִהָאֵשׁ יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם"; כִּי הֵהָשְׁגָחָה וְהֵטְבַּע הֵם בְּסוּד יוֹם וְלַיְלָה, אוֹר וְחֹשֶׁךְ, שְׁכַל זֶה הוּא מְאוּרֵי אוֹר וּמְאוּרֵי אֵשׁ הַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבְנּוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מִזְהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן טז); מְאוּרֵי הָאֵשׁ שׁוֹלְטִים בְּעַת הַסְּתַלְקוּת מְאוּרֵי אוֹר, הֵינּוּ בְּלַיְלָה וְחֹשֶׁךְ; כִּי הָאֵשׁ זֶה תִּקְרָה הַדִּין, שְׁנִמְשָׁף מִהֵטְבַּע, שֶׁהוּא אֵשׁ הַתְּאוּוֹת שְׁבוּעֵרוֹת בְּאָדָם, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, וּכְשֶׁמִּגְבִּיהִים אֶת הַמְּאוּרֵי אוֹר, אֲזִי נִתְגַּלָּה הַמְּאוּרֵי אֵשׁ לְגַמְרֵי; וְעַל-כֵּן בְּעֶרֶב פֶּסַח שׁוֹרְפִים אֶת הַחֲמֵץ בְּאֵשׁ דִּיקָא, כִּי עֲקַר הַחֲמֵץ הוּא חֲמוּץ הַמַּח — הֵטְבַּע — "כַּחֲי וְעֵצִים יָדֵי עֲשֵׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה", כְּמוֹ הָאֵשׁ, שֶׁעֲקַר בְּרִיתוֹ הִיָּה עַל-יָדֵי מַעֲשֵׂה יָדֵי אָדָם, וְעַל-כֵּן מִשֵּׁם אַחֲזִית הֵטְבַּע, שֶׁהוּא תִּקְרָה הַדִּין, עַד שְׁשׁוּכְחִים לְגַמְרֵי, חֵס וְשָׁלוֹם, מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ. וַיֵּשׁ — שֶׁנִּפְּלוּ כָּל-כָּף בְּחֲמֵץ — חֲמוּץ הַמַּח וְעַקְמוּמִיּוֹת הַלֵּב, עַד שֵׁישׁ לָהֶם קִשְׁיוֹת וּסְפָקוֹת לְגַמְרֵי עָלָיו יִתְבַּרֵךְ, שְׁזֵה כָּלל הַחֲמֵץ, שֶׁאֲסוּר אֲפָלוּ בְּמִשְׁהוּ; כִּי הָאָדָם צָרִיף לְהִיּוֹת דְּבוּק בַּחֲי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְלֹא יִנְתַּק אֶת עַצְמוֹ כְּרָגַע מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, אֱלָא תְּמִיד יִחְשַׁב רַק מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, וַיִּדַע וַיֵּאֱמִין אֲשֶׁר אֵין בְּלַעֲדָיו יִתְבַּרֵךְ כָּלל, וְהַכֵּל לְכָל אֱלֻקוֹת גְּמוּר הוּא, שְׁזֵה הוּא מְאוּרֵי אוֹר, שִׁיאִיר לוֹ אוֹר הֵהָשְׁגָחָה, כִּי עֲקַר הָאוֹר הוּא הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעַצְמוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים כו, א): "הַיְוָה הָאוּרֵי וַיִּשְׁעֵי"; כִּי עֲקַר הַיִּשׁוּעָה הוּא דִּיקָא עַל-יָדֵי אוֹרוֹ יִתְבַּרֵךְ הַמִּתְגַּלָּה בְּכַחֲנִית מְאוּרֵי אוֹר; וְעַל-כֵּן עָרַב פֶּסַח שׁוֹרְפִים אֶת הַחֲמֵץ בְּאֵשׁ דִּיקָא, לְהוֹרוֹת כִּי "מִהָאֵשׁ יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם", כִּי הֵטְבַּע שֶׁהוּא הַחֲמֵץ — חֲמוּץ הַמַּח, צָרִיכִים לְשַׂרְף לְגַמְרֵי, וְאֲזִי דִיקָא זוֹכִים שִׁיִּתְגַּלוּ לוֹ מְאוּרֵי אוֹר, שֶׁהוּא גְלוּי הֵהָשְׁגָחָה, גְלוּי אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, שְׁכַל זֶה הוּא סוּד הַמְּאָצִיל שְׁבָא מִשְׁעַר הַחֲמֻשִׁים; כִּי מִצָּה הִיָּה בְּה טַעַם מֶן, כִּי בָּאָה מִשְׁעַר הַחֲמֻשִׁים דִּקְדָּשָׁה, וְעַל-כֵּן בְּזֵה שְׁשׁוּרְפִים בְּעֶרֶב פֶּסַח אֶת הַחֲמֵץ

בְּאֵשׁ דִּיקָא, נִכְנָעִים הַמְּאֹרֵי אֵשׁ, וְנִתְגַלִּים הַמְּאֹרֵי אֹר, וְעַל-כֵּן שׁוֹרְפִים אֶת הַחֶמֶץ בֵּין שֵׁשׁ לְשִׁבְעַ, שְׂאֵז עֲשׂוּ אֶת הָעֵגֶל, וְחֻטָּא הָעֵגֶל הִיָּה "כַּחַי וְעֵצִים יְדֵי עֲשֵׂה לִי אֶת הַחֵלֵל הַזֶּה", שְׁנֵה מְאֹרֵי אֵשׁ; וְעַל-כֵּן דִּיקָא בְּעֶרֶב פֶּסַח שׁוֹרְפִים אֶת הַיֵּצֵר הָרַע, כַּמּוּבָא (זֶהר הַקְּדוּשׁ, פְּרֻשַׁת תּוֹלְדוֹת קַמְב.): וּבְעֵי יֵצֵר הָרַע לְאַתְבַּעְרָא בְּעֶרֶב פֶּסַח וְכו', עֵיִן שָׁם; וְעַל-כֵּן דִּיקָא בְּאוֹתָהּ שְׂעָה שְׂעֵשׂוּ אֶת הָעֵגֶל, שְׂאֵז הִיתָה הַתְּגַבְרוֹת מְאֹרֵי אֵשׁ, שְׁנֵה הַתְּאוּוֹת רְעוֹת וּמִדּוֹת רְעוֹת, אִז זֶה הַזְּמַן שֶׁל שְׂרֵפַת חֶמֶץ — לְשׂוֹרֵף אֶת הָרַע, שֶׁהוּא הַחֶמֶץ — הַטְּבַע — חֲמוּץ הַמַּח, חֲמוּץ הַלֵּב, קִשְׁיוֹת וּסְפָקוֹת אַחֲרָיו יִתְבַּרֵךְ, שׁוֹרְפִים אֶת זֶה בְּאֵשׁ, וְעַל-יְדֵי-זֶה מִתְגַּבְּרִים הַמְּאֹרֵי אֹר, שְׂמְאִיר לְהֶאֱדָם אֹרוֹ יִתְבַּרֵךְ, שֶׁהַכֹּל גְּלוּי הַשְּׂגָחָה; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁשָּׂם לְבוֹ בְּעַת הַהִיא בְּעַת שְׂרֵפַת הַחֶמֶץ, וְנִתְעוֹרֵר בְּתִשׁוּקָה עֲצוּמָה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וּמִקְבֵּל עָלָיו קְבֵלָה חֲזָקָה, שְׂמַעְתָּהּ יִשְׂרָף אֶת כָּל הָרַע מִמֶּנּוּ, וַיִּשְׂאֵר אֵף טוֹב, וַיִּדְבִּיק מִחֲשַׁבְתּוֹ בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא.

סֵדֵר שְׂרֵפַת וּבַעוֹר חֶמֶץ

ביום י"ד בשעות הבקר יעשה לו מדורה וישרפנו.
קדם השרפה יאמר תפלה זו:

לְשֵׁם יְחִוּד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתֵיהּ בְּדַחֲלוֹ
וּרְחִימוּ וּרְחִימוּ וּדְחִילוּ בִּיחֻדָּא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל
יִשְׂרָאֵל, הֲרִינֵי מוּכָן וּמְזֻמָּן לְקִיָּם מִצּוֹת בַּעוֹר חֶמֶץ
בִּשְׂרֵפָה, לְשִׂרְפוֹ בְּיוֹם אַרְבַּע־עָשָׂר לְחֹדֶשׁ נִיסָן, כְּדִי
לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְיוֹצְרֵנוּ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאֵינוּ,
וַיְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאַלְהֵי אֲבוֹתֵינוּ,
שֶׁתְּהִיָּה חֲשׂוּבָה וּמִקְבֵּלָת וּמִרְצָה לְפָנֶיךָ מִצְוָה זוּ,
וַיַּעֲלֵה לְפָנֶיךָ בְּאֵלוֹ בּוֹנֵתִי בְּכָל הַבּוֹנֹת הַרְאוּיוֹת לְכוּן
בְּמִצְוָה זוּ שֶׁל שְׂרֵפַת חֶמֶץ, וַיַּעֲלֵה לְפָנֶיךָ בְּאֵלוֹ קִיּוּמֵנוּ
מִצּוֹת פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרַפּוּן בְּאֵשׁ, וְתִבְעַר בַּחוֹת

הטמאה והקלפה, וכל אויביו (סמ"ד-מ"ם) וכל
 שונאיו (לילית) מהרה יברתו, והמלכות הרשעה
 מהרה תעקר ותשבר ותכלם ותכניעם ותשמידם
 במהרה בימינו.

מיד אחר השרפה יבטל את החמץ, ויאמר שלש פעמים:

כל חמירא וחמיעא דאיפא ברשותי
 (דחזתיה ודלא חזתיה) דחמתיה ודלא
 חמתיה דבערתיה ודלא בערתיה לבטל,
 ולהוי הפקר בעפרא דארעא:

אחר שרפת החמץ יאמר תפלה זו:

יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו,
 שתרחם עלינו ותשמרנו ותצילנו מאסור חמץ,
 אפלו מכל שהוא לנו ולכל בני ביתנו ולכל ישראל
 בשנה זו ובכל שנה ושנה כל ימי חיינו, וכשם
 שבערנו חמץ מביתנו ושרפנוהו, כך תזכנו לבער
 היצר הרע מקרבנו תמיד כל ימי חיינו, ותזכנו
 להדיק בד' ובתורתך ובאחבתך, ולהדיק ביצר
 הטוב תמיד, אנחנו וזרעינו וזרע זרעינו, ונזכ
 לדבק את מחשבותינו בד', ולא נסיח דעתנו ממך
 ברגע, ולא נחמיץ את מחנו ומחשבותינו בשום
 מחשבות זרות ומחשבות חוץ מעתה ועד עולם.

ובכן יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו,
 כשם שאני מבער החמץ מביתי ומרשותי, כך

תִּבְעַר אֶת כָּל הַחַיִּצוֹנִים וְאֶת רוּחַ הַטְּמֵאָה תִּעְבִּיר מִן
הָאָרֶץ, וְאֶת יִצְרָנוּ הֲרַע תִּבְעֶרְהוּ מֵאֶתְנוּ, וְתִתֵּן לָנוּ
לֵב בָּשָׂר לְעַבְדְּךָ בְּאַמֶּת, וְכָל הַסְּטֵרָא אַחֲרָא וְכָל
הַרְשָׁעָה כְּלָה כְּעֵשֶׂן תִּכְלֶה, וְתִעְבִּיר מִמִּשְׁלַת זְדוּן מִן
הָאָרֶץ, וְכָל הַמַּעֲיָקִים לְהַשְׁכִּינָה תִּבְעֶרְם בְּרוּחַ בְּעַר
וּבְרוּחַ מִשְׁפָּט כְּשֵׁם שְׁבַעְתָּ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת
אֱלֹהֵיהֶם בַּיָּמִים הָהֵם בְּזִמְנֵי הַזֶּה.

אָנָּה יְהוָה הַפְּרַד נָא מֵעֲלֵינוּ צַד הֲרַע שְׁפִיץְךָ הֲרַע,
וְתִזְכְּנוּ וְתִלְבְּנוּ בְּכַח הַיִּצָּר טוֹב, וְתִזְכְּנוּ
לְזַבֵּךְ נַפְשֵׁנוּ וּלְהַאֲוִיר בָּהּ, וּלְהוֹסִיף בָּהּ כַּח וְהֶאֱרָה
גְּדוּלָּה, וּלְהַתְקַשֵּׁר לְמַעַלָּה בְּקִדְשָׁה עֲלִיוֹנָה, וְתִמִּיד
תִּשְׂרָה וְתַחֲוֹל עֲלֵינוּ הַקְּדוּשָׁה הָעֲלִיוֹנָה, קִדְשֵׁנוּ
בְּמִצְוֹתֶיךָ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ, שְׁבַעֲנוּ מִטּוֹבֶךָ
וְשִׂמַח נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ, וְטַהַר לִבֵּנוּ לְעַבְדְּךָ בְּאַמֶּת,
וְתַעֲזָרְנוּ עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמֶךָ, וְתַמְלֵא אֶת מִשְׁאֲלוֹת
לִבֵּנוּ לְטוֹבָה לְעַבְדוֹתֶיךָ, יְהִיו לְרָצוֹן אֲמֵרֵי פִי וְהַגִּיזוֹן
לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרֵי וְגוֹאֲלֵי, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן, אָמֵן
וְאָמֵן!

☆☆☆

ענין קרבן פסח

א.

בְּקֶרְבֵּן פֶּסַח נֶאֱמַר (שמות יב, מו): "וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ", וְכַתּוּב בְּזֵהר (פְּרַשְׁת בַּא מֵא:), שֶׁהָיוּ מְקַיְמִים בְּעֲצָמוֹת (שמות כב, ל): "לִפְלֹב תִּשְׁלַכּוּן אֹתוֹ", וְזֶה הָיָה קִשָּׁה מְאֹד לַמְּצָרִים, כְּדֵי שְׂיִבְחִינוּ כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל אִם בְּרִיתוֹ עַל תְּקוּנוֹ, כִּי בְּפֶסַח כָּתוּב בּוֹ (שם יב, מח): "וְכָל עֶרְל לֹא יֵאכַל בוֹ"; כִּי עֵקֶר הַפֶּסַח תְּלוּי בְּמִצּוֹת מִלֵּה פִּידוּעַ, וְכִשְׁהִשְׁלִיכוּ אֶת עֲצָמוֹתֵיהֶם לְפִלָּבִים, וְרָאוּ אִם שָׁלְטוּ בָהֶם הַפְּלָבִים, הָיוּ יוֹדְעִים שְׂאִין הַבְּרִית, חֵס וְשְׁלוֹם, כִּתְּקוּנוֹ, וְזֶה מֵה דְאִיתָא בְּזֵהר (פְּרַשְׁת קְדוּשִׁים עֵא): "אַל תִּהְיוּ כְּסוּס כְּפֶרֶד" (תהלים לב, ט) — בְּעֵנִין טְמֵאת הַבְּרִית, "אִין הֶבִיז" (לקוטי-מִוֵּהֲרִין, חֶלֶק א', סִימָן ג); וְעֵקֶר תְּקוּן הַבְּרִית מִתְּחִיל בְּמַחְשָׁבָה, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר אֶת מַחְשַׁבְתּוֹ מְאֹד מְאֹד, כִּי הֵיִצֵּר הָרַע הוּא בְּתוֹךְ הַמַּחְשָׁבָה, וְכִפִּי שְׂאָדָם מְקַלְקֵל בְּמַחְשַׁבְתּוֹ כֵּן הוּא מְקַלְקֵל בְּבְרִיאָה; כִּי תִכְלִית הַבְּרִיאָה הִיִּתְּהָ, שְׂאָדָם יִהְיֶה דְבוּק בְּחֵי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְיִזְכֶּה לְהַפִּירוֹ יִתְבַּרֵךְ מִכָּל פֶּרֶט וּפְרֵט בְּעֶסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְעַל-כֵּן חֲמֵץ אֲסוּר בְּמִשְׁהוֹ, שְׂזָה כָּלֵל הַהֲרַהוּרִים רְעִים שְׁעוֹבְרִים עַל כָּל אָדָם וְאָדָם בְּכָל יוֹם, כִּי בְּכָל יוֹם נִיָּצְרוּ שֶׁל הָאָדָם מִתְּגַבֵּר עָלָיו וּמִבְּקֵשׁ לְהַמִּיתוֹ (קְדוּשִׁין ל:); כִּי בְּכָל יוֹם נִיָּוִם מִתְחַלֵּת בְּרִיאָה חֲדָשָׁה; וְעַל-כֵּן הַצְּמָצוּם נַעֲשֶׂה בְּעֵת זְמַן מְנַחָה, שְׂאֹז דֵּינִים שׁוֹרִים בְּעוֹלָם, וְאֹז הוּא הַצְּמָצוּם שֶׁל הַחֶלֶל הַפְּנוּי (לקוטי-הַלְכוֹת, תְּפִלַּת הַמְּנַחָה, הַלְכָה ז'); וְעַל-כֵּן צְרִיכִים לְשַׁמֵּר מְאֹד מְאֹד אֶת הַמַּחְשָׁבָה, לֹא לְהַכְנִיס בָּהּ שׁוּם מַחְשַׁבוֹת זְרוֹת וְהַרְהוּרִים רְעִים, שְׂזָה כָּלֵל חֲמֵץ, וְעַל-כֵּן דִּיקָא בְּעֵת תְּפִלַּת מְנַחָה שֶׁהִיא אַחַר חֲצוֹת, אֹז הוּא זְמַן שֶׁל הַקְּרִבַת קְרִבָּן פֶּסַח, כִּי כָּל הָעֵנִין שֶׁל קְרִבָּן פֶּסַח הוּא לְנִסּוֹת אֶת הָאָדָם, אִם בְּאֵמֶת זָכָה כָּבֵר לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר אֶת מַחְשַׁבְתּוֹ, וְאִם זָכָה כָּבֵר לְשַׁמֵּר אֶת עֲצָמוֹ מִמַּחְשַׁבוֹת זְרוֹת וְהַרְהוּרִים רְעִים וְחֲמוּץ הַמַּח וְסִטְרָא אַחְרָא, שֶׁהִיא קְלָקוּל הָאֶרֶץ, וְעַל-כֵּן עֲתָה בְּעֶרְב פֶּסַח מִתְחִיל לְהִתְנוּצֵץ הָאוֹר שֶׁל פֶּסַח שֶׁהוּא חֲדוּשׁ הָעוֹלָם, וְעַל-כֵּן דִּיקָא אֹז בְּזְמַן מְנַחָה, אֹז הוּא זְמַן

הקִרְבַּת קִרְבַּן פֶּסַח. וְלִכֵּן צְרִיכִים לְהִתְעוֹרֵר בְּעָרֵב פֶּסַח אַחַר הַצְּהָרִים בְּהִתְעוֹרְרוֹת גְּדוּלָה מְאֹד, וּלְהִזְכִּיר אֶת עֲצֻמְנוּ, כִּי בְזִמְן שְׁפִית־הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם הָיוּ מְקַרְיָבִים אֶז אֶת קִרְבַּן פֶּסַח, וְעַתָּה אֵין לָנוּ בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, וּבְזוֹה שְׁאָנוּ קוֹרְאִים אֶת פְּרִשַׁת קִרְבַּן פֶּסַח, אֲנַחְנוּ מְקִימִים "וּיְנַשְׁלֵמָה פְּרִים שְׁפִתֵינוּ", וְחֲשׂוּבָה הָאִמְרָה כְּאִלּוּ הַקִּרְבָּנוּ בְּפִעֵל מִמֶּשׁ אֶת הַקִּרְבָּן פֶּסַח. וְהַעֲקָר הוּא לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר אֶת עֲצֻמוֹ אֶז בְּיֹתֵר בְּקִדְשַׁת הַבְּרִית, קִדְשַׁת הַמִּחְשָׁבָה, כִּי זֹו מַעֲלַת הַקִּרְבָּן, שְׁאָדָם צְרִיף לְכוּן, שְׁאָם חֲטָא וּפְגָם, הָיָה בְּדִין וְרָאוּי, שְׁיִשְׁמִימוּ אוֹתוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ וְיִשְׁחֲטוּ אוֹתוֹ, וְיִקְרִיבוּ אוֹתוֹ, וְהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא עֹשֶׂה עִמָּנוּ חֶסֶד גְּדוּל, וְהַחֲלִיף אוֹתָנוּ בְּקִרְבָּנוֹת, שְׁעַל־יְדֵי שְׁמִקְרִיבִים קִרְבָּן, וּמִתְנַדִּים עַל הַקִּרְבָּן, וְחוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה, עַל־יְדֵי־זֶה נִמְחַל לָנוּ. וּבִפְרָט כְּשֶׁאָדָם חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה בְּעַת הַקִּרְבַּת הַקִּרְבָּן, וּמְכוּן — שְׁבִאָמַת הָיוּ צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת לוֹ, אִךְ מִצַּד רַחֲמָנוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ שְׁגִבְרָה עֲלֵינוּ, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא רַחֵם עֲלֵינוּ, וְהַחֲלִיף אוֹתָנוּ בְּקִרְבַּן פֶּסַח. וְלִכֵּן דִּיקָא עֲכָשׁוּ בְזִמְן מְנַחָה בְּעַת אֲמִירַת קִרְבַּן פֶּסַח, רָאוּי לְהִתְעוֹרֵר בְּאָמַת בְּתִשׁוּבָה אֲמִתִּית עַל חֲמוּץ הַמַּח שָׁלוּ, שְׁהַחֲמִיץ אֶת מַחוּ, וְהַכְּנִיס בְּמַח מִחֲשָׁבְתוֹ כָּל מִינֵי הַרְהוּרִים רָעִים וְלִכְלוּכִים רָעִים, וְיִדַע שְׁעַל־יְדֵי־זֶה קָלְקַל אֶת הַבְּרִיאָה; כִּי עַל־יְדֵי כָּל מִחְשָׁבָה וּמִחְשָׁבָה זָרָה שְׁמִכְנִיס בְּדַעְתּוֹ גּוֹרְמִים חֲרָבָן בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְעֲכָשׁוּ כְּשֶׁנִּכְנְסִים לְקַבֵּל אֶת הָאוֹרוֹת הַצַּחֲצָחוֹת, אוֹרוֹת פֶּסַח, עֲלֵינוּ לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר עֲצֻמָּנוּ בְּיֹתֵר, וּבִפְרָט בְּעַת תְּפִלַּת הַמְּנַחָה, זְמַן הַקִּרְבַּת קִרְבַּן פֶּסַח, שְׁאִז הוּא סוּד הַצְּמִצּוּם שְׁמִקְדָּם הַבְּרִיאָה, עֲלֵינוּ לְהִתְחַזֵּק מְאֹד בְּאִמּוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרֵךְ; כִּי אֵי אֶפְשָׁר לַעֲבֹר אֶת הַחֲלָל הַפְּנוּי שְׁהוּא כָּלֵל הַצְּמִצּוּמִים אֶלָּא בְּאִמּוּנָה פְּשׁוּטָה (לְקוּי־מִוֵּהֲרָו, חֶלֶק א', סִימָן סד), וְלִכֵּן דִּיקָא בְּעַת תְּפִלַּת הַמְּנַחָה, שְׁאִז הֵם הַצְּמִצּוּמִים וְהַדְּיָנִים שְׁשׁוּרִים בְּעוֹלָם שְׁהוּא הַחֲלָל הַפְּנוּי, אֶז דִּיקָא מְקַרְיָבִים אֶת הַקִּרְבָּן פֶּסַח, וְצְרִיכִים לְהִתְעוֹרֵר מְאֹד מְאֹד בְּתִשׁוּבָה; אֲשֶׁרֵי מִי שְׁזוּכָה לֹאמַר אֶת קִרְבַּן פֶּסַח, וּמְכוּן בְּאִמְרַתוֹ כְּאִלּוּ הַקְרִיב עֲכָשׁוּ אֶת קִרְבַּן הַפֶּסַח. וְהָעוֹלָה עַל הַכָּל — שְׁמִתְעוֹרֵר בְּתִשׁוּבָה עַל שְׁפָגַם בְּמַח מִחֲשָׁבְתוֹ, וְהַכְּנִיס חֲמִץ — חֲמוּץ הַמַּח, וּיְקַדֵּשׁ וּיְטַהֵר אֶת עֲצֻמוֹ, וְיִהְיֶה כְּלִי מוּכָן לְהַמְשִׁיף עַל עֲצֻמוֹ אוֹר הַפֶּסַח, שְׁזֶה עֲנָן

הקִרְבַּת קִרְבַּן פֶּסַח בַּעַת וּבִזְמַן מִנְחָה דִּיקָא, שֶׁהִיא בֵּין הָעֶרְבִים, שְׂאֵז
הוא עֲנִין הַצְּמִצּוּם לִפְנֵי הַבְּרִיאָה; כִּי בְּכָל יוֹם וַיּוֹם יֵשׁ בְּרִיאָה
חֲדָשָׁה, וְקֹדֶם הַבְּרִיאָה הִיָּה צְמִצּוּם וְחֻלְל הַפְּנוּי, וְעַל־כֵּן דִּיקָא
עַל־יְדֵי הַקִּרְבַּת קִרְבַּן פֶּסַח זֹכִים לְתַקֵּן אֶת מַחוּ וְאֶת בְּרִיתוֹ, וְזֹכִים
לְהַעֲשׂוֹת כְּלֵי לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ הָאֶרֶת זֵיו נֵעַם אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא.

ב.

קִרְבַּן פֶּסַח שְׂצָרִיךְ כָּל אֶחָד לְהִבִּיא בְּפֶסַח, שֶׁהִיא תְּחִלַּת
הַהֲתַקְרְבוֹת לְהַשֵּׁם יְתִבְרַךְ; כִּי עֶקֶר הַהֲתַקְרְבוֹת אֱלֹוֵי יְתִבְרַךְ נַעֲשֶׂה
בְּלֵיל פֶּסַח, שְׂאֵז מְאִיר עַל הָאָדָם אֹור נֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד —
אֲתַעְרוּתָא דְלַעֲיִלָא, עַד שִׁיּוּצָא לְחֵרוֹת מַגְלוֹת מְצָרִים — מֵיִצֵּר יָם,
צְמִצּוּם הַמַּחֲזִין, שֶׁהַחֲמִיץ אֶת מַחוּ כָּל הַשָּׁנָה בְּמַחְשָׁבוֹת זְרוֹת
וּבַהֲרָהוּרִים רָעִים, וְעַל־כֵּן דִּיקָא קֹדֶם כְּנִיסַת הַפֶּסַח מְקַרְיָבִים קִרְבַּן
פֶּסַח; כִּי כָּלֵל הַקִּרְבָּנוֹת הוּא לְבָרֵךְ רוּחַ הָאָדָם מְרוּחַ הַבְּהֵמָה, כְּמוֹ
שֶׁכְּתוּב (קִהְלֵת ג, כא): "מִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי־אָדָם הָעוֹלָה לְמַעְלָה וְרוּחַ
הַבְּהֵמָה הַיֹּרֶדֶת הִיא לְמַטָּה", שְׁמִבְרָרִים בְּרוּר אַחַר בְּרוּר אֶת הַקּוֹל
וְהַמַּחֲשֵׁל הָאָדָם, שֶׁיְהִיֵּה לוֹ קוֹל מְזֻכָּךְ (לְקוּטֵי־הַלְכוֹת, אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס, הַלְכָה
ג), שֶׁיִּדְבֵּר וְיִשִּׁיר שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת אֱלֹוֵי יְתִבְרַךְ, שְׁנֵה עֶקֶר הַגְּאֻלָּה;
וְעַל־כֵּן עֶקֶר מַצּוֹת קִרְיַאת הַהֲגָדָה הוּא קוֹל דְּקִדְשָׁה, לְעוֹרֵר אֶת
הַמַּחֲזִין הָעֲלִיוֹנִים; כִּי בְּזֶה שְׁקוֹרְאִים אֶת הַהֲגָדָה, שֶׁהוּא קוֹל הַנְּגִינָה
שֶׁל הַקִּדְשָׁה, שְׁמִבְרָרִים אֶת רוּחַ הָאָדָם הָעוֹלָה לְמַעְלָה, וּמְשַׁבְּחִים
וּמְפָאֲרִים אֶת אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יְתִבְרַךְ, וּמְגַלִּים לְכָל אֵיךְ שֶׁהוּא
יְתִבְרַךְ מְחִיָּה וּמְהִינָה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, שְׁנֵה עֲנִין קִרְבַּן
פֶּסַח שְׁמִקְרִיבִים קֹדֶם הַפֶּסַח, כְּדִי לְבָרֵךְ אֶת רוּחַ הָאָדָם וְרוּחַ
הַבְּהֵמָה. כִּי רוּחַ הַבְּהֵמָה הֵם כָּלֵל הַדְּבוּרִים הָאֲסוּרִים שֶׁהָאָדָם מְדַבֵּר
כָּל הַשָּׁנָה, וְהוּא נַעֲשֶׂה כְּמוֹ בְּהֵמָה, שְׁמִנְהֵמַת וּפּוֹהֵקַת וְצוּעֵקַת, שֶׁהֵם
כָּלֵל קוֹלוֹת דְּסִטְרָא אַחְרָא, קוֹלוֹת שֶׁל חַיּוֹת רְעוּת, כִּי אִם אֵינוֹ
מְשַׁתְּמֵשׁ עִם הַקּוֹל דְּקִדְשָׁה, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא גִדְמָה כְּחִיָּה, וּבְכַפְרֵט
כְּשׁוֹפְגִם בְּדְבוּרוֹ וּבְדְבוּרֵי לְשׁוֹן־הָרַע וּרְכִילוֹת וְלִיצְנוּת וְנִבּוּל פֶּה,
שְׂאֵז הוּא יוֹרֵד אֶל רוּחַ הַבְּהֵמָה שִׁיּוֹרֶדֶת לְמַטָּה. וּבְפֶסַח — אֵז
נִגְאָלִים בְּגֹאֲלַת עוֹלָם, וְנִתְעוֹרֵר קוֹל דְּקִדְשָׁה רוּחַ הָאָדָם, וְעַל־כֵּן

מרבֵּים בספורי יציאת מצרים, שהוא כִּלְל דבורי אמונה והשגחה פְּרֻטִית, אֲשֶׁר מְגַלִּים וּמְפַרְסְמִים לְכָל, שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בָּרָא אֶת עוֹלָמוֹ יֵשׁ מֵאִין, וְהוֹצִיאָנוּ לְחֵרוֹת, וּמַחֲשֵׁף לְאוֹר גְּדוֹל, וְעַל-כֵּן מְקַרְבִּים קֶרְבֵּן פֶּסַח קֹדֶם כְּנִיסַת חַג הַפֶּסַח, כְּדִי לְכַרֵּר רוּחַ הָאֲדָם מְרוּחַ הַבְּהֵמָה, הֵינּוּ לְכַרֵּר אֶת קוֹלוֹת הַקְּדוּשָׁה מְקוֹלוֹת דְּסֻטְרָא אַחְרָא; וְעַל-כֵּן בְּעַת הַקְּרִבַת הַקֶּרְבֵּן הָיוּ הַלְוִיִּים שָׂרִים בְּשִׁיר, כִּי אִזּוֹ מְבַרְרִים כָּל הַקּוֹלוֹת, שְׂזָה עֲנִין הַהֲלָל שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים בְּעַת הַקְּרִבַת קֶרְבֵּן פֶּסַח, כְּדִי לְכַרֵּר אֶת הַקּוֹלוֹת דְּקְדוּשָׁה מְקוֹלוֹת דְּסֻטְרָא אַחְרָא, הֵינּוּ לְהַרְגִּיל אֶת עֲצָמֵנוּ לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר אֶת דְּבוּרֵינוּ, וּלְדַבֵּר רַק דְּבוּרֵי אֱמוּנָה וְהַשְׁגָּחָה פְּרֻטִית, וְשִׁירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְחַזֵּק וּלְאַמֵּץ אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּלְבַטֵּל מֵאִתָּנוּ אֶת הַקּוֹלוֹת שֶׁל הַסֻּטְרָא אַחְרָא, שֶׁהֵם כִּלְל הַקּוֹלוֹת שֶׁל לְשׁוֹן-הֶרֶע וּרְכִילוֹת וְלִיצְנוּת. וְעַל-כֵּן אִזּוֹ דִּיקָא בְּעַת הַקְּרִבַת קֶרְבֵּן פֶּסַח צָרִיכִים לְהַתְעוֹרֵר בְּתַשׁוּבָה אֲמִתִּית, וְלְהַתְחַרֵּט בַּחֲרָטָה עַל כָּל הַלְשׁוֹן-הֶרֶע וּרְכִילוֹת וְלִיצְנוּת וְהַדְּבוּרִים הַפְּגוּמִים שֶׁדִּבְּרוּ כָּל הַשָּׁנָה, וְלִכְּן דִּיקָא בְּעַת הַקְּרִבַת הַקֶּרְבֵּן שָׂרִים הֲלָל וְזַמְרָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּדִי לְהַרְגִּיל אֶת עֲצָמֵנוּ כְּכֹר עֲכָשׁוּ לְהַכְנִס בְּחַג הַקְּדוּשׁ וְהַנּוֹרָא בְּקַדְשֵׁת הַדְּבוּר; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁנִּתְעוֹרֵר עֲכָשׁוּ בְּעַת אֲמִירַת סֵדֶר קֶרְבֵּן פֶּסַח — לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר אֶת דְּבוּרָיו, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה יִתְבָּרַר רוּחַ הָאֲדָם מְרוּחַ הַבְּהֵמָה, וְיִזְכֶּה לְעֵלוֹת מַעֲלָה מַעֲלָה.

ג.

קֶרְבֵּן פֶּסַח בָּא מִן הַצֵּאֵן, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲשִׂירוֹת, בְּחִינַת (דְּבָרִים ז, יג) "עֲשִׂיֹתָרַת צֵאֲנֶךָ", שֶׁמְעַשִּׂירוֹת אֶת בְּעַלְיָהּ, כְּמוֹ שֶׁדָּרָשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (עֵין בְּרַשִׁ"י שם), וְעַל-כֵּן הָיוּ הַמְצָרִים עוֹבְדִים לְצֵאֵן, כִּי עַקֵּר נְפִילַת הָעֲשִׂירוֹת הוּא בְּמְצָרִים, שֶׁשָּׁם כָּל עֲשִׂירוֹת דְּסֻטְרָא אַחְרָא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה לא, א-ג): "הִוֵּי הַיְרָדִים מְצָרִים לְעֶזְרָה וְגוֹ', וּמְצָרִים אָדָם וְלֹא אֵל" וְגוֹ'; כִּי שָׁם עָשׂוּ מִהֶמְמוֹן עֲבוּדָה זָרָה, כִּי מְצָרִים מְלֵאִים גְּלוּלִים, וְעֲבוּדָה זָרָה הִיא תְּאֵנֹת מְמוֹן, שֶׁכָּל הָעֲבוּדָה זָרָה תְּחוּבִים בָּהּ (לְקוּטִי-מִוְהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן כג); וּמִחֲמַת זֶה הָיוּ עוֹבְדִים לְצֵאֵן שֶׁהִיא עֲשִׂירוֹת, וּבִשְׂכִיל זֶה גָּלוּ יִשְׂרָאֵל לְמְצָרִים, כְּדִי

לְבָרַר הַעֲשִׂירוֹת מִשָּׁם, כִּי בַעֲשִׂירוֹת כֶּסֶף וְזָהָב, שָׁם נָפְלוּ כָּל
 הַנְּצוּצוֹת, שֶׁהֵם גְּנוּבֵי עֲלָאִין. וְעַקֵּר נְפִילַת הַנְּצוּצוֹת הִיזָה בַחֲטָא אָדָם
 הָרָאשׁוֹן, שֶׁחָטָא בְּאֲכִילַת עֵץ הַדַּעַת, וְנִטְרַד מִגֵּן-עֵדֶן, וְנִגְזְרָה עָלָיו
 מִיתָה וּמְרִירוֹת הַפְּרָנְסָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ג, יט) "בְּזַעַת אֶפֶק
 תֹּאכַל לֶחֶם, עַד שׁוֹבֵךְ אֶל הָאֲדָמָה" וְגו', שֶׁזֶּה נְפִילַת הַעֲשִׂירוֹת,
 שֶׁנֶּפֶל לְמָקוֹם שֶׁנֶּפֶל, שֶׁמִּחַמַּת זֶה הַפְּרָנְסָה בְּמְרִירוֹת גְּדוּלָה, וּמִחַמַּת
 זֶה הִיזָה עַקֵּר גְּלוּת מִצְרַיִם. וְעַל-כֵּן הִיזָה עַקֵּר הַהִבְטָחָה לְאַבְרָהָם
 אָבִינוּ (שָׁם טו, יד): "וְאַחֲרֵי-כֵן יֵצְאוּ בְּרַכְשׁ גְּדוּל", בְּרִכּוּשׁ גְּדוּל דִּיקָא,
 כִּי זֶה עַקֵּר הַתְּקוּן שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל-יְדֵי הַגְּלוּת, מֵהַ שֶׁבְּרָרוּ וְהוֹצִיאוּ
 הַעֲשִׂירוֹת מִהַסְטָרָא אַחֲרָא, מִטְּמֵאת מִצְרַיִם אֶל הַקְּדוּשָׁה. אָבֵל
 בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים לֹא זָכוּ יִשְׂרָאֵל לַעֲמֵד בְּטוֹבָתָן, וְהַתְּגַרָּה בָּהֶם
 הַבַּעַל-דְּבָר, עַד שֶׁעָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל, עַל-יְדֵי רַבּוּי כֶּסֶף וְזָהָב, כְּמוֹ
 שֶׁדָּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרִכּוֹת ל.ב.) עַל פְּסוּק (דְּבָרִים א, א): "וְיָדִי
 זָהָב", שֶׁבִשְׂבִיל זֶה שֶׁהִרְבִּיתָ לָהֶם, עָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל. וְהִנֵּה אֶת הָעֵגֶל
 עָשׂוּ בְּשֵׁשׁ שָׁעוֹת, שֶׁהוּא זְמַן הַקְּרִבַת קֶרְבֵּן פֶּסַח, וְעַל-כֵּן קֶרְבֵּן פֶּסַח
 בָּא מִן הַצֵּאֵן, שֶׁהוּא תְּקוּן תְּאֻנַּת מְמוֹן וְהַעֲשִׂירוֹת שֶׁהוּא זְמַן; כִּי
 הַקְּרִבּוֹת הֵם בְּטוֹל עֲבוּדָה זָרָה, בְּטוֹל חֲטָא הָעֵגֶל שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּשֵׁשׁ,
 זְמַן הַקְּרִבַת קֶרְבֵּן פֶּסַח, וְעַל-כֵּן בְּשָׁעָה שֶׁמְקַרְבִּים קֶרְבֵּן פֶּסַח, אִזּוֹ
 מְבַטְלִים אֶת הַעֲשִׂירוֹת דִּסְטָרָא אַחֲרָא, שֶׁבִשְׂבִיל זֶה עָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל,
 וְעַל-כֵּן לֹא הִיזָה נֶאֱכַל אֶלָּא צְלִי אֵשׁ, שֶׁהוּא סוּד לְהִבַּת אֵשׁ, "רֵאשׁוּ
 עַל כְּרַעְיוֹ וְעַל קֶרְבּוֹ" (שְׁמוֹת יב, ט), כִּי צָרִיךְ לְבָרַר כָּל הַעֲשִׂירוֹת
 מִתְּחִילָתוֹ עַד סוּפוֹ לְקַדְּשָׁה, כִּי (קֹהֵל י, יט): "הַפֶּסֶף יַעֲנֶה אֶת הַכֹּל",
 וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם יְכוּלִים לְקַנּוֹת עַל-יְדֵי הַמְּמוֹן. וּמִזֶּה נִמְשָׁכַת
 תְּאֻנַּת וְחִמְדַּת מְמוֹן, מִחַמַּת שֶׁעַל-יְדֵי הַמְּמוֹן יְכוּלִים לְקַנּוֹת כָּל דְּבָר.
 אָבֵל מִי שֵׁישׁ לוֹ דַּעַת אֲמִתִּית, יוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל הֵבֵל, כִּי הַמְּמוֹן וְכָל
 הַדְּבָרִים וְהַחֲפָצִים שֶׁיִּקְנֶה עַל יָדָם, הַכֹּל יִכָּלֵה וְיֵאבֵד, וְלֹא יִשְׁאָר
 מִמֶּנּוּ כְּלוּם, כִּי הָאָדָם עִם כָּל הַחֲפָצִים וְהַחֲמִדוֹת שֶׁבְּעוֹלָם יְסוּדָם
 מַעֲפָר וְסוּפָם לַעֲפָר, וְאִין מְלוּוִין לוֹ לְאָדָם לֹא כֶּסֶף וְלֹא זָהָב וְלֹא
 אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיּוֹת אֶלָּא תוֹרָה וּמִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּלִבָּד
 (אֲבוֹת ו), שֶׁהֵם הַדְּבָרִים שֶׁנִּשְׁאָרִים לְאָדָם; וְעַל-כֵּן הַצְּדִיקִים כְּשׁוֹכִים
 לַעֲשִׂירוֹת, הֵם מַעֲלִים אֶת כָּל הַמְּמוֹן אֶל הַקְּדוּשָׁה, וְלִכֵּן צוּתָה הַתוֹרָה

בקרבת פסח, שהוא תקון תאות ממון, שיהיה נצלה באש בשלמות — ראשו על כרעיו ועל קרבו, כדי לברר ולהעלות העשירות בלה להקדשה מראשו ועד רגלו, שיהיה כלו קדש; פי עקר התכלית בזה העולם — לעלות את כל העשירות אל הקדשה (לקוטי-הלכות, פורים, הלכה ו), ועל-כן על-ידי-זה מבטלים את חטא העגל, שאמר הקדוש-ברוך-הוא (שמות לב, לד): "וביום פקדי ופקדתי". וכל הצרות והיסורים שהאדם סובל בחיים חיותו וכל העניות — הפל הוא מהעגל שעשו, שהיא עבודה זרה, שעושים עקר מהכסף והממון והעשירות, ועל-כן היו מקריבים קרבן פסח דיקא מצאן, שהוא מרמז על עשירות, והיו שורפים אותו באש, כדי לבטל את הכעס והרציחה שבוערת באדם, מחמת קנאה ושאנה, שהוא מקנא בזולתו, שיש לו יותר כסף וממון ממנו. ולכן בעת הקרבת קרבן פסח, אז מתקנים את חטא העגל, וזוכים לעשירות דקדשה, עד שבאים אל תוף חג הפסח עם עשירות מפלגת. ועל-כן צריכים להתעורר מאד בעת הקרבת קרבן פסח. ועכשו שאין לנו קרבן פסח, כי חרב בית מקדשנו, על-ידי שזוכים לומר את סדר קרבן פסח, על-ידי-זה נתקיים (הושע יד, ג): "ונשלמה פרים שפתינו", והאמירה היא כאלו שהקריבו את קרבן פסח, ועל-כן דיקא על-ידי אמירת סדר קרבן פסח בערב פסח, אז מכניעים את חטא העגל, שהוא עשירות של הסטרא אחרא, וזוכים לעשירות דקדשה.

* * *

סדר אמירת קרבן פסח

יש לומר בערב פסח אחר חצות סדר קרבן פסח, משום "ונשלמה פרים שפתינו"

קדם קריאת הפרשה יאמר זה:

רבונו של עולם, אתה צויתנו להקריב קרבן הפסח במועדו בארבעה עשר לחדש הזה, ולהיות כהנים בעבודתם ולויים

בְּדוֹכְנֵם וְיִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדָם, וְקוֹרִין אֶת הַהֶלֶל, וְעַתָּה
 בְּעוֹנוֹתֵינוּ חָרַב בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, וּבִטַל הַקֶּרְבֵּן פֶּסַח, וְאִין לָנוּ
 לֹא כֹהֵן בְּעִבּוֹדָתוֹ וְלֹא לִוי בְּדוֹכְנוֹ וְלֹא יִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדוֹ, וְאַתָּה
 אֲמַרְתָּ וְיִנְשַׁלְמָה פְּרִים שְׁפַתֵינוּ, לְכֹן יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָהוָה
 אֱלֹהֵינוּ וְאַלֵּהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׂיֵהָא שִׁיחַ שְׁפַתוֹתֵינוּ חָשׁוּב
 וּמִקְבֵּל לְפָנֶיךָ כְּאֵלוֹ הַקֶּרְבָּנוֹ אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֵדוֹ, וְעַמְדָנוּ עַל
 מַעֲמָדוֹ, וְדַבְּרוּ הַלְוִיִּים בְּשִׁיר וְהֶלֶל לַיהוָה לִיהוָה, וְאַתָּה
 תִּכְוֶנֶן בֵּית מִקְדָּשְׁךָ עַל מְכוֹנוֹ, וְנִקְרִיב לְפָנֶיךָ אֶת הַפֶּסַח
 בְּמוֹעֵדוֹ, כְּמוֹ שְׁפַתְבֶּת עָלֵינוּ בְּתוֹרַתְךָ עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדְּךָ
 כְּאָמֹר:

וַיֹּאמֶר יְיָהוָה אֵל מֹשֶׁה וְאֵל אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:
 הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשִׁי חֲדָשִׁים רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם
 לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה: דַּבְּרוּ אֵל כָּל עַדַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
 בְּעֵשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה, וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שָׁה לְבֵית אָבוֹת
 שָׁה לְבֵית: וְאִם יִמְעַט הַבַּיִת מִהְיוֹת מֹשֶׁה, וְלָקַח הוּא
 וּשְׂכָנוֹ הַקָּרֵב אֵל בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת נִפְשׁוֹת אִישׁ לְפִי
 אָכְלוּ תִכְסּוּ עַל הַשָּׁה: שָׁה תָמִים זָכַר בֶּן שָׁנָה יִהְיֶה
 לָכֶם מִן הַכֹּבְשִׁים וּמִן הָעֵזִים תִּקְחוּ: וְהָיָה לָכֶם
 לְמוֹשְׁמֶרֶת עַד אַרְבַּעַה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה, וְשָׁחֲטוּ
 אוֹתוֹ כָּל קָהֵל עַדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבִים: וְלָקַחוּ מִן
 הַדָּם וְנָתְנוּ עַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל הַמַּשְׁקוֹף עַל הַבָּתִּים
 אֲשֶׁר יֹאכְלוּ אוֹתוֹ בָּהֶם: וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בְּלִילָה הַזֶּה
 צְלִי אֵשׁ, וּמִצּוֹת עַל מְרוֹרִים יֹאכְלֵהוּ: אֵל תֹּאכְלוּ
 מִמֶּנּוּ נָא וּבִשָּׁל מִבֶּשֶׁל בַּמַּיִם, כִּי אִם צְלִי אֵשׁ רֵאשׁוֹ
 עַל פְּרָעִיו וְעַל קָרְבוֹ: וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֶּקָר,
 וְהִנְתֵּר מִמֶּנּוּ עַד בֶּקָר בְּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ: וְכָכָה תֹאכְלוּ
 אוֹתוֹ, מִתְּנִיכֵם חֲגָרִים, נַעֲלִיכֶם בְּרַגְלֵיכֶם וּמִקְלֵכֶם
 בְּיַדְכֶם, וְאָכַלְתֶּם אוֹתוֹ בַּחֲפֹזִין פֶּסַח הוּא לִיהוָה:

קרבן פסח מביא מן הכבשים או מן העזים זכר בן שנה, ושוחטו בעזרה בכל מקום אחר חצות בארבעה עשר דקא, ואחר שהיטת תמיד של בין הערבים ואחר הטבת נרות של בין הערבים, ואין שוחטין את הפסח על החמין, ואם שחט הפסח קדם לתמיד אין זורקין דם הפסח עד שישחטו התמיד, ויזרקו את דמו, וממרים בדם הפסח, כדי שלא יקרש עד שיזרקו דם התמיד, ואחר־כך יזרק דם הפסח. וזרק דם הפסח זריקה אחת כנגד היסוד. וכיצד עושין? שחט השוחט וקבל הכהן שבראש השורה ונתן לחברו, וחברו לחברו, והכהן הקרוב אצל המזבח זרק זריקה אחת כנגד היסוד, וחוזר הפלי ריקן לחברו וחברו לחברו, ומקבל כלי המלא תחלה, ואחר־כך מחזיר הריקן, והיו שורות של בזיכי כסף וזהב, ולא היו לבזיכין שולים שמא יניחום ויקרש הדם. ואחר־כך תולין את הפסח, ומפשיטין אותו כלו, וקורעין אותו וממחין את קרביו עד שיצא הפרש, ומוציא את האמורין והם החלב שעל הקרב ויוותרת הכבד ושתי הכליות והחלב שעליהן והאילה לעמת העצה, ונותנם בכלי שרת ומולחם ומקטירם הכהן על גבי המזבח כל אחד לבדו. והשחיטה והזריקה ומחוי קרביו והקטר חלביו דוחין את השבת, ושאר עניניו אינם דוחין את השבת, וכן אין מוליכין אותם לבית בשחל בשבת, אלא בת אחת הם מתעכבים עם פסחיהם בהר הבית, והבת השנייה יושבת לה בחיל, והשלישית במקומה עומדת, חשכה יצאו וצלו פסחיהם. ובשלוש כמות הפסח נשחט, ואין בת פחות משלשים אנשים, נכנסת בת האחת ונתמלאת העזרה ונועלין אותה, ובעוד שהם שוחטין ומקריבין החלב, קורין את ההלל, אם גמרו אותו קדם שהקריבו — שונין אותו, ואם שנו ישלשו, על כל קריאה תוקעין שלש תקיעות: תקיעה, תרועה, תקיעה. גמרו מלקריב פותחין העזרה, יצאה בת ראשונה נכנסת בת שנייה, ונועלין דלתות העזרה, גמרו — פותחין, יצאה בת שנייה נכנסת בת שלישית, ומעשה בלן שוין. ואחר שניצאו בלן רוחצין העזרה, ואפלו בשבת, מפני לבלוף הדם שהיה בה, וכיצד היתה הרחיצה? אמת המים היתה עוברת בעזרה, והיה לה מקום לצאת ממנה, וכשרוצין להדיח את הרצפה סותמין מקום היציאה, והיא מתמלאת על כל גדותיה מפה ומפה, עד שהמים עולין וצפין מכאן ומכאן, ומקבץ אליה כל דם וכל לבלוף שהיה בעזרה, ואחר־כך

פֹּתַחֲיוֹן מְקוֹם יְצִיאָתָהּ, וְהַכֵּל יוֹצֵא עַד שְׁנֵי שְׂאֵר הַרְצָפָה מִנִּקְחָהּ וּמִשְׁפָּהּ,
זֶה כְּבוֹד הַבַּיִת. וְאִם הִפְסַח נִמְצָא טְרֵפָה, לֹא עָלָה לוֹ, עַד שְׁמֵכִיּא אַחַר
וְאַפְלוּ מֵאָה:

אחר קריאת הפרשה יאמר זה:

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, מֶלֶךְ רַחֲמָן, רַחֵם עָלֵינוּ, טוֹב וּמֵיטִיב הַדְּרָשׁ
לָנוּ, שׁוּבָה אֵלֵינוּ בְּהַמּוֹן רַחֲמֶיךָ בְּגַלְלֵי אֲבוֹת שְׁעָשׂוּ רְצוֹנְךָ. בְּנֵה בֵיתְךָ
פְּתַחֲחֶלָה, וְכוֹנֵן בֵּית מִקְדָּשְׁךָ עַל מְכוֹנֵנוּ, וְהִרְאֵנוּ בְּכַנְיָנוּ וּשְׁמַחְנוּ
בְּתַקְוֵנוּ, וְהִשָּׁב שְׁכִינְתְּךָ לְתוֹכוֹ, וְהִשָּׁב כְּהַגִּים לְעַבּוּדְתָם וְלוֹוִיִּם
לְשִׁירָם וְלִזְמָרָם, וְהִשָּׁב יִשְׂרָאֵל לְגוֹיָהֶם, וְשֵׁם נִעְלָה וְנִרְאָה וְנִשְׁתַּחֲוָה
לְפָנֶיךָ בְּשֵׁלֶשׁ פְּעָמֵי רְגְלֵינוּ, וְנֹאכַל שֵׁם מִן הַזְּבָחִים וּמִן הַפְּסָחִים,
אֲשֶׁר יִגִּיעַ דָּמָם עַל קִיר מִזְבִּיחְךָ לְרְצוֹן, יִהְיֶה לְרְצוֹן אִמְרֵי פִי וְהִגְיוֹן
לְבִי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרֵי וְגוֹאֲלֵי:

**הַמְּנַהֵג אֶצֶל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְקַרְא אֶת אַגְרַת הַקֶּדֶשׁ
מִהֲרַב הַקְּדוֹשׁ הַמְּקַבֵּל הָאֱלֹקִי**

מורנו הרב רבי שמשון מאוסטרופאליא הי"ד

תְּכַף-וּמִיד אַחַר אֲמִירַת סֵדֶר קַרְבַּן פֶּסַח.

סְגֻלָּה גְּדוֹלָה וְנִפְלְאָה לְלַמֵּד בְּעֶרְב פֶּסַח

בְּסוֹף הַמְּאָמֵר כּוֹתֵב, שְׁכָל הַמְּעִיֵּן בְּסוּד הַנִּפְלֵא וְהַנּוֹרָא הַזֶּה עַל מְכוֹנֵנוּ, אֶפְלוּ
פַּעַם אַחַת בְּשָׁנָה בְּפֶרֶט בְּעֶרְב פֶּסַח, מִכְּטַח לוֹ שִׁינְעַל בְּאוֹתָהּ שָׁנָה מִכָּל מְכַשׁוּל
וּמִמִּיתָה מְשֻׁנָּה, וְשׁוּם אָדָם לֹא יִמְשַׁל בּוֹ, וְכָל אוֹיְבָיו יִפְלוּ תַחְתָּיו, וְהוּא עַל
בְּמוֹתֵימוּ יִדְרֹךְ, וּבְכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה יְצַלִּית, וּבְכָל עֲסָקָיו יִרְוִיחַ, עַד בִּיאַת הַגּוֹאֵל
אֲמֵן סְלָה!

שְׁלוֹם לְרַבְּנֵי אֶרֶץ, גּוֹדְרֵי גְּדֵר וְעוֹמְדִים בְּפֶרֶץ, יְצִילֵם ה' מִכְּלִיּוֹן
וְחֶרֶץ, כָּלֵם קְדוֹשִׁים אֲשֶׁר הִמָּה בְּאֶרֶץ, כָּל חֵד לְפּוֹם חוֹרְפִיָּה
מִקְשָׁה וּמִתְרֶץ, וְעַל רַב שְׁלוֹמְכֶם הַתְּעַנְּגוּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, אֲמֵן סְלָה.
בְּתַכְלִית הַקְּצוּר אוֹדוֹת עֲנִין מֵה שְׁכַתְב הָאֲרִיז"ל בְּקוֹנִטְרַס שְׁלוֹ,
הַנִּקְרָא פְּלָאוֹת רַבּוֹת, בְּשַׁעַר הַנִּקְרָא יְצִיאַת מִצְרַיִם, פֶּרֶק ג',
דף מב. וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ:

הנה פָּכַר הוֹדַעְתִּיךָ שְׁפָרְעָה נִלְקָה בַּמִּצְרַיִם בְּעֶשֶׂר מִכּוֹת אֵלוֹ,
 עַל-יְדֵי שְׁלֹשָׁה אֲלָפִים וּמֵאֲתָיִם וּשְׁמוֹנִים מֵלֶאכֶי חֲבֵלָה
 הַמְּמַנִּים הַמְּסַבְּבִים בְּשִׁלְשָׁה רְקִיעִים שֶׁל טְמֵאָה. הָאֶחָד נִקְרָא
 (שׁר"ע) וְהַשֵּׁנִי נִקְרָא (תמו"ח) וְהַשְּׁלִישִׁי נִקְרָא (בישה"א), וְעַלֵּיהֶם
 הָשָׁר הַנִּקְרָא (דלפק"ט) וְעַל (נ"א: וְעַלֵּיהֶם) כָּלֵם הָשָׁר הַנִּקְרָא
 (תק"א). בְּרֵאשִׁית וְהֵנָּה חֲסַר מִן הַשְּׁלִישִׁי עֲשָׂרָה, וְחֲסַר מִן הַרְבִּיעִי
 שְׁשָׁה, וְחֲסַר מִן הַתְּשִׁיעִי שְׁשָׁה, כְּכַתּוּב בַּתּוֹרָה, וְהֵנָּה מֵה שְׁמִצְיָנוּ
 שְׁלָקוּ הַמִּצְרַיִים בְּמִצְרַיִם עֶשֶׂר מִכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ חֲמִשִּׁים מִכּוֹת
 מִצַּד הַיָּם (שפ"ו). שָׁבוּ אַחוּזֵי דָוָד בֶּן יִשְׂרָאֵל, וְהַיָּם אָמַר הִכּוּ וְהַכּוּם
 (נ"א: וְה' אָמַר וְהִכָּה). וּמִצַּד הַיָּם (תק"ל) לָקוּ הַמִּצְרַיִים בְּמִצְרַיִם
 אַרְבָּעִים מִכּוֹת, וְעַל הַיָּם לָקוּ מֵאֲתָיִם מִכּוֹת, וְהַיָּם אָמַר הִכּוּ וְהִכָּם,
 וּמִצַּד הַיָּם (שצ"ה) (נ"א: אשצ"ה) לָקוּ הַמִּצְרַיִים בְּמִצְרַיִם חֲמִשִּׁים
 מִכּוֹת, וְעַל הַיָּם לָקוּ מֵאֲתָיִם וְחֲמִשִּׁים מִכּוֹת, וְה' אָמַר וְהִכָּה. וּבִמְהַ
 שְׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִפֶּה, בּוּ מִרְפֵּא הַגְּלוּת. מֵה פִּשְׁעוֹ וּמֵה חֲטָאוֹ
 וּמֵה הַמַּעַל אֲשֶׁר מָעַלוּ אֲבוֹתֵינוּ, לְהִיּוֹת כְּכוֹר הַבְּרִזָּל הַזֶּה עַד
 שְׁנַגְאָלוֹ (נ"א: שְׁנֵאֵלָם) בְּשִׁמּוֹת אֵלוֹ: (דע"ב צד"א כשח"ב). עַד כָּאֵן
 לְשׁוֹן הָאָרִיז"ל.

וְהֵנָּה מוֹרֵי וְנִבּוֹתֵי, קְדוּשֵׁי יִשְׂרָאֵל! הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה פְּלֵאִים הֵם,
 סְתוּמִים וְחֲתוּמִים סְגוּר וְאֵין פּוֹרֵשׁ אוֹתָם. וּכְכֹר שְׁאֵלוֹנֵי
 גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל לְכֹאֵר לָהֶם דְּבָרֵי הָאָרִיז"ל, וְלֹא הַגְּדַתִּי לָהֶם. וּמַגְדִּיל
 אֶהְבֵּת מוֹרֵי וְנִבּוֹתֵי, אֲגַלֶּה רַז זֶה שֶׁנִּתְגַּלֶּה לִּי בַחֲלוּם חֲזִיוֹן לֵילָה,
 וְעַכְשָׁו אֲגַלֶּה הַדְּבָר בְּרָמְזוֹ לִפְנֵי כְבוֹד תּוֹרַתְכֶם, וְהוּא רַחוּם יִכַּפֵּר עוֹן
 וְכו'.

וְזֹאת הַעֲנִין מֵה שֶׁכָּתַב הָאָר"י ו"ל, שְׁפָרְעָה נִלְקָה בַּמִּצְרַיִם עֶשֶׂר
 מִכּוֹת אֵלוֹ בְּמִצְרַיִם עַל-יְדֵי שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וּמֵאֲתָיִם וּשְׁמוֹנִים
 מֵלֶאכֶי חֲבֵלָה וְכו'. כּוֹנֵנוּ כֵּן: כִּי אָמְרוּ בְּעַלֵּי קִבְלָה מַעֲשִׂית, שֵׁישׁ
 שְׁלֹשָׁה אֲלָפִים וּמֵאֲתָיִם וּשְׁמוֹנִים מֵלֶאכֶי חֲבֵלָה, הַמְּמַנִּים לְהַכּוֹת אֶת
 הַרְשָׁעִים וְלְהַעֲנִישָׁם בְּגִיהֵנוּם, וּלְטַהֵרם מֵעוֹנוֹתֵיהֶם. וְנִתְּנָנוּ סִמְן עַל
 זֶה: "לְהַכּוֹת בְּאֶגְרֵף רֶשַׁע" (ישעיה נח, ד), כִּי "אֶגְרֵף" רָמַז שְׁלֹשָׁה
 אֲלָפִים מֵאֲתָיִם וּשְׁמוֹנִים מֵלֶאכֶי חֲבֵלָה הַמְּכַפִּים אֶת הַרְשָׁע (נ"א:

הַרְשָׁעִים). וְעַל יָדָם נִלְקָה גַם פְּרַעַה הַרְשָׁע וְהַמְצָרִים.
וְאוֹמֵר אֲנִי הַכּוֹתֵב, שְׁזָהוּ סוּד נִפְלָא כַּאֲשֶׁר הוּא נִכְתָּב בְּמִנְיַן
 וּבְמִסְפָּר:
ד"ם, צְפַרְדֵּי"ע, כַּנֹּם, עַר"ב, דְּב"ר, שְׁחִי"ן, בְּר"ד,
אַרְבָּה, חֲשֵׁף, מַכַּת בְּכוֹרוֹת:

— וְזֶה סְדוּרוֹ —

אלו עֶשֶׂר מִכוֹת כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי	דָּם	44
אוֹת בָּאוֹת. עוֹלִים לְחֻשְׁבוֹן שְׁלֹשֶׁת	צְפַרְדֵּי	444
אֲלָפִים וּמֵאוֹתַיִם וְשִׁמּוֹנִים מֵלֶאכִי חֲבֵלָה	כַּנֹּם	110
הַמְּמַנִּים לְטַהַר אֶת הַרְשָׁעִים, וְהוּא	עַרְב	272
פָּשֵׁט נִפְלָא עֵינַי לֹא רָאֵתָה.	דְּבַר	206
וְהִנֵּה הַחֻשְׁבוֹן מְכַנֵּן כַּאֲשֶׁר נִחְשָׁב,	שְׁחִין	368
כַּנֹּם חֶסֶד יו"ד, עַרְב חֶסֶד וְא"ו, חֲשֵׁף	בְּרַד	206
חֶסֶד וְא"ו. וְזָהוּ מֵה שְׁכַתְּב הָאֲרִיז"ל,	אַרְבָּה	208
חֶסֶד מִן הַשְּׁלִישִׁית עֲשָׂרָה, פְּרוּשׁוֹ:	חֲשֵׁף	328
מִמֶּכָּה שְׁלִישִׁית שְׁהִיא כַּנֹּם חֶסֶד יו"ד,	מַכַּת בְּכוֹרוֹת	1094
וְחֶסֶד מִן הָרְבִיעִית שְׁשָׂה, פְּרוּשׁוֹ:	סֵף הַכֹּל	3280
מִמֶּכָּה רְבִיעִית שְׁהִיא עַרְוֹב חֶסֶד ו', וְחֶסֶד מִן הַתְּשִׁיעִית שְׁשָׂה,		
פְּרוּשׁוֹ: מִן הַתְּשִׁיעִית שְׁהִיא מַכַּת חֲשֵׁף, חֶסֶד גַּם־כֵּן וְא"ו.		

וּמֵה שְׁכַתְּב כִּפְתוּב בַּתּוֹרָה, רְצָה לוֹמַר שֶׁכֵּן כְּתוּבִים בַּתּוֹרָה חֶסֶד
 כַּנֹּזְכָר לְעִיל, כִּפְתוּב בַּתּוֹרָה בְּפִרְשֵׁת וְאֵרָא כַּנֹּם חֶסֶד יו"ד, עַרְב חֶסֶד
 וְא"ו, חֲשֵׁף חֶסֶד וְא"ו, וְלֹא כְּמוֹ שְׁכַתְּב בְּסִדּוּרִים שְׁמִסְדֵּר בְּעַל
 הַאֲגָדָה כֹּלֵם מְלֵאִים, רַק כְּמוֹ שְׁכַתְּב בַּתּוֹרָה. וְכַאֲשֶׁר נִחְשָׁב כֵּן אִזּוֹ
 הַחֻשְׁבוֹן מְכַנֵּן, לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר מִשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וּמֵאוֹתַיִם
 וְשִׁמּוֹנִים מֵלֶאכִי חֲבֵלָה הַמְּעַנִּישִׁים אֶת הַרְשָׁעִים, וְהֵם הַעֲנִישׁוּ אֶת
 הַמְּצָרִים וְהִכּוּ אֶת פְּרַעַה וְאֶת הַמְּצָרִים בְּמִצְרַיִם בְּאֵלוֹ הַשְּׁלֹשָׁה
 רְקִיעֵינִי שֶׁל טְמָאָה.

ומה שפכתב, שאלו השלשת אלפים ומאתים ושמונים מלאכי חבלה מסבבים בשלשה רקיעים אחד הנקרא (שר"ע) ואחד נקרא (תמו"ך), ואחד נקרא (בישה"א), גם בזה יש לנו סוד גדול ונפלא ונורא, שתקן המגיד במה שכתב: אלו עשר מכות שהביא, עשר הם אותיות (שר"ע) מכות אותיות (תמו"ך), שהביא אותיות (בישה"א), נרמז בם אלו הרקיעים של טמאה, שבהם שלשת אלפים ומאתים ושמונים מלאכי חבלה, שהלקו והכו את מצרים במגן מכות שהביא, מגן יו"ד מכות אלו, והוא פלא גדול.

ומה שכתב עליהם השר הנקרא (דלפק"ט) פונתו היא, ששם זה שרשו יוצא ממלת המצרים באותיות הקודמות לאותיות המצרים, ד' קדם לה', ל' קדם למ', פ' קדם לצ', ק' קדם לר', ט' קדם לי', והמ"ם אחרונה של המצרים, היא מ"ם הרבוי, ואינה מן השרש. ורמז לזה המגיד, באמרו: עשר מכות שהביא הקדוש-ברוך-הוא על המצריים (כלומר האותיות שהם קודמות על אותיות המצרים), והבן כן קבלתי, והשם הטוב יכפר.

ומה שכתב ועל כלם (נ"א: ועליהם),	— וזה סודו —
והשר הנקרא (תק"א) בראשית, פונתו,	114 דצ"ף
כי ראשי תבות של עשר מכות: דצ"ף	374 עד"ש
עד"ש באח"ב, בגימטריה (תק"א),	13 באח"ב
במגן השר ממש נכונתו בתבת בראשית, רצה לומר, הראשי תבות של המכות], גם הוא מגן אשר, שהוא סוד הכתוב: את אשר התעללתי במצרים, וכיוצא בו בהרבה (נ"א: אלפים) פסוקים שמורין להסוד אשר, במגן הראשי תבות של העשר מכות הנזכרים לעיל, יש לנו בזה סודות נפלאים הרבה ורמזים "ויכבוד אלקים הסתר דבר".	501 סך הכל

ומה שכתב מצד השם (שפ"ו),	— וזה סודו —
אמר: הנה אותם במצרים עשר מכות ועל היים חמישים וכו', פונתו לעגן	212 רבי
סוד נפלא ונורא פלוגתא של רבי יוסי הגלילי	86 יוסי
הגלילי ורבי אליעזר ורבי עקיבא,	88 סך הכל
	386

המזכר בהגדה. רבי יוסי הגלילי אומר מנין וכו', רבי אליעזר אומר מנין וכו', רבי עקיבא אומר מנין וכו', שזה סוד רב"י יוסי"י הגלילי"י גימטריה (שפ"ו) ממש מכוון, והינו רבי יוסי הגלילי אומר, פרוש השם (שפ"ו) אָמר וְהִפָּה אוֹתָם.

וְזֶה סְדוּרוֹ —	וּמָה שֶׁכָּתַב שָׁבוּ אַחוּז דָּוֵד בֶּן	
14	יְשִׁי, פְּרוּשׁ דְּו"ד בְּ"ן יִשְׁ"י גַם בֶּן	דָּוֵד
52	גִּימְטְרִיָּה (שפ"ו), וּבְאוֹתוֹ הַשֵּׁם דְּוָקָא	בֶּן
320	הִפָּה אוֹתָם, וְכָתַב בְּסוּדֵי רְזָא (נ"א: וְזֶהוּ	יִשְׁ"י
386	סוּד נִפְלָא), שְׁרַבֵּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הִיָּה נִצּוּץ	סֵף הַכֹּל

שֶׁל דָּוֵד בֶּן יִשְׁ"י, וּבְאוֹתוֹ הַשֵּׁם דְּוָקָא יָבֵא בֶּן יִשְׁ"י, הַגַּם שֵׁיִשׁ לָנוּ בְּזֶה סוּדוֹת נִפְלְאוֹת וְנוֹרְאוֹת, אֲמַנָּם הַפְּנֹהָ כַּנְזָכָר לְעֵיל (נ"א: אֲמַנָּם הַפְּנֹהָ רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי גִימְטְרִיָּה שֵׁם שפ"ו אָמר וְהִפָּה).

— וְזֶה סְדוּרוֹ —	וּמָה שֶׁכָּתַב וּמֵצֵד הַשֵּׁם (תק"ל)	
212	לְקוֹ בְּמִצְרִים אַרְבָּעִים מִכּוֹת וְעַל הַיָּם	רַבִּי
318	לְקוֹ מְאֻתִּים מִכּוֹת, רְמָזוּ לְסוּד (נ"א:	אֱלִיעֶזֶר
530	כּוֹנְתוֹ בְּסוּד) רַבִּי אֱלִיעֶזֶר גִּימְטְרִיָּה	סֵף הַכֹּל

(תק"ל), וְהִינוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּוָקָא, שֶׁהוּא בְּגִימְטְרִיָּה הַשֵּׁם (תק"ל), אָמר וְהִפָּה וְכוּ'. (נ"א: וְהִינוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר רְצָה לוֹמֵר שֶׁהוּא סֵבֵר שֶׁהֵשֵׁם תַּק"ל גַּרְם לְמִצְרִים הַמִּכּוֹת).

— וְזֶה סְדוּרוֹ —	וּמָה שֶׁכָּתַב וּמֵצֵד הַשֵּׁם (שצ"ה)	
212	לְקוֹ הַמִּצְרִים בְּמִצְרִים (נ"א: כּוֹנְתוֹ פִּי)	רַבִּי
183	רַבִּי עֲקִיבָא גִימְטְרִיָּה שצ"ה, וְהִינוּ	עֲקִיבָא
395	רַבִּי עֲקִיבָא דְּוָקָא, שְׁבִגִימְטְרִיָּה (שצ"ה)	סֵף הַכֹּל

אָמר, שֶׁהֵשֵׁם (שצ"ה) אָמר וְהִפָּה וְכוּ', וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵאלוֹ הַחֲכָמִים אָמר לְפִי אֲחִיזְתּוּ, הֲרִי מְרַמְזִים אֵלָיו שְׁלֹשָׁה שְׁמוֹת (שפ"ו תַּק"ל שצ"ה) בְּאֵלוֹ שְׁלֹשָׁה תְּנָאִים רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי בְּגִימְטְרִיָּה (שפ"ו), רַבִּי אֱלִיעֶזֶר גִּימְטְרִיָּה (תק"ל), רַבִּי עֲקִיבָא גִימְטְרִיָּה (שצ"ה). וְזֶהוּ סוּד נִפְלָא וְנוֹרְאָ רְזִין דְּרִזִּין

שתימאָה סתרא דסתרין, הינו כמו שכתבת למעלת כבוד תורתו,
והוא רחום יכפר וכו'.

ומה שכתב ובמה שהקדוש־ברוך־הוא מכה בו מרפא הגלות,
הינו כמו שכתבתי לכבוד תורתו דהנה באותן העשרה המכות נרמז
טעם ירידת ישראל למצרים, שמרמזין אותיות: דצ"ף עד"ש
באח"ב, סוד ירידתם למצרים, כמו שכתבתי לכבוד תורתו, ובו רפא
אותנו הקדוש־ברוך־הוא והכה בהם מכה רבה אצבע אלקים הוא,
הרי מן המכה עצמה בא הרפואה לישראל, שבאותן המכות נרמזה
הרפואה, שגאלם הקדוש־ברוך־הוא בהם. ננ"א: ומה שכתב ומה
פשוו וכו', רצה לומר באלו המכות נרמז החטא של אבותינו, שגרם
ירידת מצרים, ובאותן המכות נרמזה הרפואה שגאלם השם יתברך.
ומה שכתב, עד שהקדוש־ברוך־הוא גאל אותנו בשמות הללו
(דע"ב) (צד"א) (כשח"ב), הכפנה (דע"ב) הם אותיות הראשונות
של דצ"ף עד"ש באח"ב, ואחר־כך שם (צד"א) הם אותיות שניות
של דצ"ף עד"ש באח"ב, ואחר־כך (כשח"ב) הם אותיות שלישיות
של דצ"ף עד"ש באח"ב, שגאל הקדוש־ברוך־הוא אותנו בהם. הרי
באותן המכות שהכו למצרים, בהם נרמזים הרפואה והגאולה
לישראל. ננ"א: הרי לך סוד הסימנים של דצ"ף עד"ש באח"ב, שבאותן
האותיות נרמז השר הממנה על כל המלאכי חבלה שהכו המכות למצרים,
ובאותן האותיות נרמז טעם הגלות של מצרים, ובאותן האותיות נרמז גם־כן
הרפואה והגאולה לישראל. ואלו האותיות הם בסוף נגוף ורפוא.

ויהא רעוא מלפני הקדוש־ברוך־הוא, שיראנו ביאת משיחנו
עם המלאכים השיכים לגאולה האחרונה במהרה בימינו, ויקים בנו
מקרא שפתוב: "וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", אמן
נצח סלה ועד.

אֲחֲרֵי זֹאת הוֹדִיעַ אוֹתִי רְזָא דְנָא, שְׁכַל הַמְעִינִין בְּסוּד נִפְלָא וְנוֹרָא
הִזָּה עַל מְכוּנוֹ אֶפְלוֹ פַעַם אַחַת בְּשָׁנָה, וּבְכֹל [נ"א: וּבִיּוֹתָר] בְּעַרְבֵי
פְּסָחִים, מְבֹטָח שֶׁהוּא מְצַל (נְצוּל) כָּל אוֹתָהּ הַשָּׁנָה מִכָּל מְכַשׁוּל
וּמִיַּתָּה מְשָׁנָה וְשׁוּם אֲנִס. וְאֵל יִמְשְׁלוּ בּוֹ אוֹיְבָיו, וְכֹל שׁוֹנְאָיו יִפְלוּ
תַּחְתָּיו, וּבְכֹל אֲשֶׁר יִפְנֶה יִצְלִיחַ וְיִשְׁפִּיל אָמֵן סְלָה!

הַכְּנַת הַסֵּדֶר (מְלַקֵּט מִשְׁלַחַן עֲרוּף וְאַחֲרוֹנִים)

(א) יְסוּדֵר שְׁלַחַנוֹ בְּכֵלִים נְאִים, כְּפִי אֲשֶׁר חֲנִנּוּ ה', וַיִּכִּין מוֹשֶׁבּוֹ לִישֵׁב
בְּהֶסְבֵּה לְשִׁמְאֵלוֹ דְרַף חֲרוּת, כְּדֶרֶךְ שֶׁהַמְּלָכִים וְהַגְּדוֹלִים אוֹכְלִים,
לְפִי שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר חִיָּב אָדָם לְרֵאוֹת אֶת עֲצֻמוֹ כְּבָאֵלוֹ הוּא עֵתָהּ יוֹצֵא
מִשְׁעֲבוּד מִצְרַיִם לְחֲרוּת (מִלְשׁוֹן שְׁלַחַן עֲרוּף הֶרֶב בְּעַל הַתְּנָא ז"ל):

(ב) מִצוֹת מִצְוָה שְׂיוּצְאִין בְּהֵן יְדֵי חוּבָה בְּשָׁנֵי לֵילוֹת רֵאשׁוֹנִים, צְרִיכִין
לְהִיּוֹת שְׂמוּרִים וְעֲשׂוּיִים בְּפֵרוּשׁ לְשֵׁם מִצְוֹת מִצְוָה עַל-יְדֵי יִשְׂרָאֵל
גְּדוּל. וְלִדְעַת כַּמָּה פּוֹסְקִים אֵין יוֹצְאִין רַק בְּשְׂמוּרִים מִשְׁעַת קְצִירָה (פְּרִי
חֶדֶשׁ). וּמִצְוָה מִן הַמְּבַחֵר, שְׂיִהְיוּ אֲפוּיִין בְּעַרְבַּ פֶּסַח אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם
בְּזִמְן הַקְּרֵבֶת קֶרְבַּן פֶּסַח (שְׁלַחַן עֲרוּף, סִימָן תַּנַּח):

(ג) "יֵין כִּי יִתְאָדָם" לְמִצְוָה הוּא מְקַדֵּם לְאַרְבַּע כּוֹסוֹת (אִם אֵין הַלְבָּן
מִשְׁבַּח), וְהַכּוֹסוֹת תְּהִיְיִנָּה שְׁלֵמוֹת בְּלִי פְּגִימָה. וְכֹל כּוֹס תַּחְזִיק לְכָל
הַפְּחוֹת רְבִיעִית יֵין, וְהוּא כְּשַׁעוֹר בִּיצָה וּמְחַצָּה עִם קְלַפְתָּהּ, אוֹ שְׁתֵּי
בִּיצִים בְּלִי קְלַפְתָּן (מִגֵּן אֲבָרְהָם) (וְלִהְצֵל"ח בְּבִיצִים שְׁלַנּוּ הוּא כְּשֵׁלֶשׁ
בִּיצִים בְּקְלַפְתָּן). וּמִי שֶׁקָּשָׁה לוֹ לְשִׁתּוֹת כְּשַׁעוֹר, יוּכַל לְקַחַת יֵין
צְמוּקִים.

(ד) מִשְׁחַרְבַּ בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ תִּקְנּוּ חֲכָמִים, שְׂיִהְיוּ עַל הַשְּׁלַחַן בְּשַׁעַת
אֲמִירַת הַהֲגָדָה שְׁנֵי מִיָּנִי תַבְּשִׁילִין, אֶחָד זָכַר לְקֶרְבַּן פֶּסַח וְאֶחָד
זָכַר לְקֶרְבַּן חֲגִיגָה, וְנִהְיֶה שֶׁאֶחָד מִן הַתַּבְּשִׁילִין יִהְיֶה בָּשָׂר, וְיִהְיֶה מִפְּרֶק
הַנִּקְרָא זָרֹעַ לְזָכַר שֶׁנֶּאֱלָנוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּזָרֹעַ נְטוּיָה, וְאִם אֵין לוֹ
— יִקַּח שְׂאֵר בָּשָׂר (פְּרִי מִגְדִּים), וְיִהְיֶה נֶצְלָה עַל הַגְּחָלִים, זָכַר לְפֶסַח
שֶׁהָיָה צְלִי אֵשׁ. וְהִשְׁנֵי יִהְיֶה בִּיצָה, מִשׁוּם דְּבִיצָה בְּלִשׁוֹן אֲרָמִי בִיעָא,
כְּלוּמַר דְּבִיעָא רַחֲמָנָא לְמִיפְרַק יְתָנָא בְּדַרְעָא מִרְמָמָא. וְהַבִּיצָה עוֹשִׂין

בין צלוייה בין מבשלת, ואוכלין אותה בתוך הסעודה, אבל הבשר צלי אין לאכלו בלילה זה. ואם שכח לצלותו מערב יום טוב וצולוהו בלילה ביום טוב, צריך לאכלו למחר ביומו, ולא יניחנו לליל ב', ובליל ב' יצלה בשר אחר, ויאכלנו גם-כן למחר ביום טוב שני (שלחן ערוך הרב ז"ל ואחרונים):

(ה) יכין כרפס או ירק אחר שברכתו "בורא פרי האדמה" לצורך טבול ראשון. וזו לשון ה'מחצית השקל': שמעתי מגברא רבא, שנתודע לו על-פי החקירה, שכרפס הוא מה שאנו קורין 'צעללער', וכן כתב ב'חתם-סופר', חלק ארח חיים, סימן קלב, בשם רבו הגאון רבי נתן אדלר ז"ל:

(ו) מרור מצוה מן המבחר בחזרת, והוא חסא, לרמוז דחס רחמנא עלן, לרעת החכ"צ הוא מה שאנו קורים 'סאלאט', ולבוש כתב דהוא הנקרא בלשון פולין 'זערזייה', וזו לשון ה'חת"ם סופר' ארח חיים, סימן קל"ב, אודות מצות מרור נכון הדבר מה שכתב החכם צבי, אמנם מי שאין לו בעלי יראה הבודקין ומנקים אותו מרחש התולעים הקטנים הנמצאים מאד בימי פסח, ואינם נפריים לחלושי הראות, חלילה להבשל בלאו או בלאוין הרבה, אפלו בספק משום קיום עשה דרבנן דמרור בזמן הזה, בפרט שאפשר לקיים על-ידי תמכא שקורין 'קרזיין', ואם יש רמז בחסא דחס רחמנא עלן, אגן נאמר תמכ"א ראשי תבות: תמיד מ'ספרים כבוד א'ל, עד כאן לשונו:

(ז) נוהגין לפורר התמכא להפיג קצת חריפותו, שיוכל לאכל בנית, אף לא יפוררו מבעוד יום, דאז יפיג טעמו לגמרי, ואין יוצאין בו (שערי תשובה, סימן תעג), וכשמפוררו ביום טוב יעשה איזה שנוי, כגון שלא יפורר לתוך קערה, אלא על מפה או על השלחן (עין סימן תקד באליה רבה ובאר היטב ומגן אברהם סעיף קטן ח'). ובשבת אסור לגררו על 'ריב אייזען' (מגנדת) (רק בספיז) (סימן שכא), על-כן יגררו סמוך לבין השמשות, ויכסנו שלא יפיג טעמו:

(ח) החרסת יהא עב זכר לטיט, שנשתעבדו אבותינו, ואחר-כך קדם הטבול ירבה אותו בחמץ או ביין אדם, זכר לדם, ויש לעשותו מפרות שנמשלו בהם כנסת ישראל, כגון: תאנים, שנאמר: "התאנה חנטה פגיה", ואגוזים, שנאמר: "אל גינת אגוז", ותמרים, שנאמר:

"אֶעֱלֶה בְּתֹמַר", וּרְמוּזִים, שְׁנֵאמַר: "כְּפֶלַח הָרְמוּזִין", וּתְפוּחִים, זֶכֶר ל"תַּחַת הַתְּפוּחִים עוֹרְרֵתִיהָ", וּשְׂקָדִים, עַל שֵׁם שְׂשֻׁקְד הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל הַקֶּץ לַעֲשׂוֹת. וּמַעַקֵּר הַדִּין יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ אֶפְלוּ מִיִּרְקוֹת, וּלְרַכְּכוּ אֶפְלוּ בְּמִים וּשְׂאֵר מִשְׁקִין, אֲבָל עַל-כָּל-פָּנִים צָרִיךְ לִתֵּן לְתוֹכָן דְּבַר שֵׁיִשׁ בּוֹ קִיּוּהָא, כְּגוֹן: תְּפוּחִין אוֹ יַיִן וְחֶמֶץ, זֶכֶר לְשַׁעֲבֹד, שֶׁהָיוּ מִשְׁתַּעֲבָדִים בְּיִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁהָיוּ שֹׁנֵיָהֶם קְדוּתָהּ. וְצָרִיךְ לִתֵּן בְּתוֹכוֹ תְּבַלִּין הַדּוּמִין לְתֵבָן, כְּגוֹן: קֶנְמוֹן וְזַגְבִּיל, שְׂאִינָן נְדוּכִין הֵיטֵב, זֶכֶר לְתֵבָן שֶׁהָיוּ מְגַבְּלִין בְּתוֹךְ הַטֵּיט (לְשׁוֹן שְׁלֶחַן עֲרוּף הָרַב בְּעַל הַתְּנַיָא ז"ל), וְהַפְּרִי מְגֻדִים כְּתַב בְּשֵׁם מ"צ: הַסִּימָן חֲרֹסֶת אֶבֶן חֲרֹסֶת ע"ץ, רֵאשֵׁי תְבוּת: אֶפֶל בִּירָן נִיִּסָן עֲנַגְבוּר צִימְרוּנָג, וְכֵן כְּתַב בְּדֶרֶךְ פְּקוּדֵיהָ בְּשֵׁם כְּתָבִי הָאֲרִיז"ל:

(ט) אִם לֹא הֵכִין הַחֲרֹסֶת מִבְּעוֹד יוֹם יְדוּף בְּלִילָה עַל-יְדֵי שְׁנַיִ, כְּגוֹן שֵׁיטָה הַמְדוּכָה אוֹ יְדוּף בְּקַעֲרָה (שְׁלֶחַן עֲרוּף, סִימָן תְּקַד):

(י) אִם חָל בְּשֶׁבֶת יִרְכַּף הַחֲרֹסֶת בְּמִשְׁקָה מְעַרְבֵי שְׁבֵת, וְאִם שָׁכַח יִרְכְּכוּ בְּשֶׁבֶת, עַל-יְדֵי שְׁנַיִ, דְּהֵינּוּ שְׁמַתְחֵלָה יִתֵּן הַמִּשְׁקָה לְתוֹךְ הַכְּלִי, וְאַחֲרֵכָּה יִתֵּן לְתוֹכוֹ הַחֲרֹסֶת, וְלֹא יַעֲרַבֵב אוֹתוֹ בְּכַף וּכְדוּמָה, גַּם לֹא יַעֲשֶׂנוּ בְּלִילָתוֹ עֵבֶה, אֲלֵא בְּלִילָתוֹ רַבָּה בֵּינֵן הַרְבֵּה (סִימָן שְׂכֵא):

(יא) הַמִּי מְלַח יַעֲשֶׂנוּ מְעַרְבֵי יוֹם טוֹב, וּבִיּוֹם טוֹב יַעֲשֶׂנוּ בְּשְׁנַיִ, לִתֵּן תַּחֲלָה הַמִּים, וְאַחֲרֵכָּה הַמֶּלַח (חַיִּי אָדָם). וּבְשֶׁבֶת לֹא יַעֲשֶׂה רַק מַעַט לְטַבּוֹל זֶה לְבַד (סִימָן שְׂכֵא), וְלֹא יַעֲשֶׂה מִי מְלַח עֵינָן, דְּהֵינּוּ שְׁנַיִ שְׁלִישֵׁי מְלַח אֶפְלוּ מַעַט (שֵׁם). (מורנו הרב יַעֲבֹץ כְּתַב דִּין זֶה גַּם בִּיּוֹם טוֹב וְצָרִיךְ עֵינָן דְּבַגְמָרָא וּשְׁלֶחַן עֲרוּף לֹא הִזְכֵּר אֲלֵא בְּשֶׁבֶת. וְעֵינָן בְּשְׁלֶחַן עֲרוּף הָרַב בְּעַל הַתְּנַיָא, סִימָן שְׂכ"א, סְעִיף ג', דְּלִפֵּי דְּבְרֵינָן יֵשׁ לֹאמַר דְּבִיּוֹם טוֹב תְּלִיָא אִי 'כּוּבֵשׁ' אֲסוּרוֹ מִשׁוּם עֲבוּד אוֹ מִשׁוּם בְּשׁוּל, עֵינָן שֵׁם וְדו"ק):

(יב) מְצוּהָ לְחַלֵּק לְתִינוּקוֹת קְלִיּוֹת וְאַגּוּזִים, כְּדֵי שִׁירָאוּ שְׁנַיִ, וְיִשְׁאַלוּ (טוֹר וּשְׁלֶחַן עֲרוּף). (וְעֵינָן מַה שְׁכַתֵּב בְּשְׁלֶחַן עֲרוּף הָרַב ז"ל סוֹף סִימָן תַּע"ב, וּבַגְמָרָא אֵינָא, כְּדֵי שְׂלֵא יִישְׁנוּ וְיִשְׁאַלוּ, וּלְפִי זֶה לֹא קָשְׂיָא מִיְדֵי).

טעם שקוראים את הנהגת הלילה בשם סדר

יש לומר על-פי דברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן פב), שלמות כל הדברים אינו אלא כשהם מיחדים ומקשרים בו יתברך; כי השלמות והמלוי הוא החיות, כי אבר שנסתלק ממנו החיות, אזי נקרא חסרון, והחיות היא המחין והשכל, כמו שכתוב (קהלת ז, יב): "החכמה תחיה" וגו'; ועל-כן כשמכניס בכל דבר מח ודעת, הינו שמשכיל ומתבונן בכל דבר שיש בו חיות הבורא יתברך שמו, ומקשר עצמו אליו יתברך מכל דבר, על-ידי-זה נשלם אותו הדבר, מאחר שמגלה את האלקות שיש בו. והחכמה היא בחינת מ"ה, כ"ח מ"ה, הינו עקר שלמות החכמה שנקראת חכמה הוא פשיודע שהוא אינו כלום, וכחו מה נגדו יתברך, כי אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמור הוא, ועל-כן מ"ה אנו מ"ה חיינו, מ"ה פחנו, וכשאוחז בדרך זה, שמבטל את עצמו לגמרי אליו יתברך, אז נקרא אד"ם; כי זהו עקר השלמות והתכלית שונברא בשבילה — לזכות להפירו יתברך מכל דבר, ועל-כן כשהוא בבחינת מ"ה, יזו הוא אד"ם, והולך לו תמיד כסדר, מאחר שמדבק עצמו תמיד אליו יתברך, ויודע שהכל נעשה בהשגחתו הפרטית, מה שאין בן, חס ושלום, כשמפריד את עצמו לגמרי ממנו יתברך, ונדמה לו כי "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" (דברים ח, יז), והכל תלוי רק בידי, אז הולך לו שלא כסדר, ועובר עליו מה שעובר — צרות ויסורים, קטנות ודינים, מאחר שהפריד את עצמו ממנו יתברך ומהשגחתו הפרטית. והנה הנהגת ההשגחה, שהיא בחינת 'כסדר', נקראת אד"ם, שהוא זעיר אנפין, והנהגת הטבע, בחינת 'שלא כסדר', נקראת חנה, שהיא המלכות. ועקר השלמות כשהם מחברים יחד, ויודעים שגם הטבע הוא השגחה, שזהו יחוד הנו"ה אלקי"ם, כשבחינת חנה מקשרת לאד"ם, אזי עקר השלמות, ואז הולך לו כסדר, מאחר שהכל מקשר אליו יתברך, ובאתר דאית תמן דכר נוקביה לא אדכר תמן (זהו הקדוש חקת קפג);

אָבֵל כְּשֶׁמִּפְרִיד אֶת חֲנוּה מֵאָדָם, שֵׁישׁ לוֹ גְדֻלוֹת, וְאוֹמֵר: 'אָנָּה אֶמְלֹךְ', הוּא עוֹקֵר אֶת הַמְּלָכוֹת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, מֵאַחַר שֶׁהוּא רוֹצֵה לְמֹלֵךְ, וְאֵז הוֹלֵךְ לוֹ שְׁלֵא כְּסֹדֵר.

וְהִנֵּה כָּל חֲטָא אָדָם הָרָאוּשׁוֹן וְחֲנוּה הִיָּה, שֶׁהִפְרִידוּ בֵּין הַשְּׂגָחָה וְטִבֵּעַ, בֵּין כְּסֹדֵר וּבֵין שְׁלֵא כְּסֹדֵר, כִּי עָקֵר חֲטָאָם הִיָּה עַל-יַדֵּי גְדֻלוֹת, אָנָּה אֶמְלֹךְ, שֶׁזֶּה הִיָּה עָקֵר הַסֵּתֶת הַנֶּחֱשׁ הַקְּדוּמוֹנִי, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית ג, ה): "כִּי יִדַע אֱלֹקִים כִּי בְיוֹם אֶכְלֶכֶם מִמֶּנּוּ, וְנִפְקָחוּ עֵינֵיכֶם וְהִייתֶם כְּאֱלֹקִים" וְגו'; וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה לֵב, ב), שֶׁאָמַר לָהֶם: כָּל אֶמֶן שׁוֹנֵא בְּנֵי אֲמִנוֹתוֹ, כִּי מִן הָעֵץ אָכַל וּבָרָא אֶת הָעוֹלָם; הִיָּנוּ שֶׁהִכְנִיס בָּהֶם קִנְיָה וְתִאָּוָה לְמֹלֵךְ וְלִהְתַּגָּאוֹת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שם): וְהִייתֶם כְּאֱלֹקִים יוֹצְרֵי עוֹלָמוֹת, כְּאוֹמֵר, לָמָּה לָכֶם לִהְיוֹת נִכְנָעִים וּבִטְלִים תַּחֲתָיו, הֲלֹא אִם תֹּאכְלוּ מֵעֵץ הַדַּעַת תִּהְיוּ בְּעֶצְמְכֶם אֱלֹקִים וּמֹלֵךְ כְּמוֹתוֹ, שֶׁכָּל זֶה הוּא פָּגָם 'אָנָּה אֶמְלֹךְ', שֶׁמִּמְשִׁיף עַל עֲצָמוֹ הַמְּלָכוֹת כְּאִלוֹ הַכֹּל טִבֵּעַ גְּמוֹר, חֵס וְשְׁלוֹם, וְעַל-כֵּן נִעְנָשׁוּ שֶׁנַּעֲשָׂה בְּכֹל 'שְׁלֵא כְּסֹדֵר, וְנִגְזְרָה עֲלֵיהֶם הַמִּיתָה, וְהַכֹּל הוֹלֵךְ וּבָא בְּקִשֵׁי גְדוֹל, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שם): "בְּעֶצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה, וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָךְ", וּפְרַשׁ רַש"י: כְּשֶׁתּוֹרַעְנָה חֲטָיִם הִיא מִצְמַחַת לָךְ קוֹץ וְדַרְדַּר, שֶׁכָּל זֶה הוּא שְׁלֵא כְּסֹדֵר, וְזֶה שֶׁתַּחֲלִילַת הַהֶסְתָּה הִיָּתָה לְחֲנוּה, כִּי הִיא שְׁלֵא כְּסֹדֵר, בְּחִינַת טִבֵּעַ, וְהִיָּתָה צְרִיכָה לְהַתְּבַטֵּל לְאָדָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשְּׂגָחָה כְּסֹדֵר, וְהַנֶּחֱשׁ הַסִּיתָה עַד שֶׁנִּמְשְׁכוּ אַחֲרָיו וְנִפְלוּ לְמָקוֹם שֶׁנִּפְלוּ, וְהִמְשִׁיכוּ אֶת שְׁלֵא כְּסֹדֵר בְּכֹל הָעוֹלָם (עֵיִן לְקוּטֵי-הַלְּכוֹת, נְטִילַת יַדַּיִם שְׁחִרְיָה, הַלְּכָה ג', אוֹת ה').

וְהִנֵּה מְבֹאֵר בְּכַתְבֵי הָאֲרִיז"ל, שֶׁגְּלוֹת מְצָרִים הִיָּתָה בְּשִׁבִיל חֲטָא אָדָם הָרָאוּשׁוֹן, וְשֵׁם עֲבָרָה עֲלֵיהֶם מְרִירוֹת גְּדוֹלָה מְאֹד, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת א, יד): "וְיִמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה וְגו', אֶת כָּל עַבְדֹּתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָּהֶם בְּפָרֶךְ". וְאִיתָא בַּמְדְּרַשׁ שֶׁהַחֲלִיפוּ הַסֹּדֵר וְנִתְּנוּ עַבְדוֹת אִישׁ לְאִשָּׁה, וְכֵן לְהַפּוּף — כִּי כָּל עַבְדוֹתָם בָּהֶם הִיָּה בְּבְחִינַת שְׁלֵא כְּסֹדֵר, שֶׁהוּא תְּכִלִּית הַמְרִירוֹת וּמַחִין דְּקִטְנוֹת, שֶׁנִּדְמָה כְּאִלוֹ הַכֹּל טִבֵּעַ, חֵס וְשְׁלוֹם (עֵיִן לְקוּטֵי-הַלְּכוֹת, פְּדִיּוֹן בְּכוֹר, הַלְּכָה ג', אוֹת

ג). והגאולה היתה על־ידי משה רבנו, שהוא סוד הדעת, אשר הוא קשר את עצמו אפלו לפחות שבִּישְׂרָאֵל, ומסר נפשו עליהם, כמו שכתוב (שמות לב, לב): "וְאִם אֵין מַחְנֵי נָא", כי הוא גלה את האלקות שיש אפלו אצל הפחות שבפחותים, וקשר את עצמו עמו, ועל־ידי־זה העלהו מעמקא דתהומא רבה, כי הוא גלה ופרסם אלקותו יתברך לְכָל יִשְׂרָאֵל, וגלה אשר גם הטבע הוא השגחה, "הוֹי"ה הוא האלקים", כמו שכתוב (דברים ד, לט): "וַיִּדְעַתְּ הַיּוֹם וְהִשְׁבַּתְּ אֶל לְבָבְךָ, כִּי הוֹי"ה הוּא הָאֱלֹקִים בְּשֵׁמִים מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד"; וְכָל מַה שֶּׁהַכְּנִיס בָּהֶם אִמְתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ יוֹתֵר זָכוּ לְבַטֵּל אֶת עֲצָמָם אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, עַד שֶׁמִּתְקַף הַבְּטוּל שֶׁזָּכוּ לְהַתְבַּטֵּל אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ שִׁחְזָרוּ וְכָלְלוּ אֶת הַטֵּבַע אֶל הַהִשְׁגָּחָה, הָאִיר עֲלֵיהֶם אֹר הַשְּׁגָחָתוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְנַעֲשׂוּ לָהֶם נְסִים נִגְלִים וַיִּצְאוּ מִמִּצְרַיִם, וְנִחְזָרוּ לָהֶם בְּכָל לַהֲיוֹת כְּסֻדֵּר; וְעַל־כֵּן נִקְרָאת הַנְּהַגַת הַלְּיָלָה הַזֶּה בְּשֵׁם סֻדֵּר, סֻדֵּר דִּיקָא, כִּי עַל־יְדֵי שִׁחְזָרוּ וְכָלְלוּ הַכֹּל אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, נַעֲשֶׂה הַכֹּל כְּסֻדֵּר, וְזוּהִי הַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה שֶׁזָּכוּ.

ענין שלש מצות

א.

לוקחים שלש מצות אַל הַסֻּדֵּר, כִּי הִנֵּה יְדוּעַ שִׁיִּצִיאַת מִצְרַיִם הִיא הַתְּגִלוֹת הַדַּעַת, כִּי בְּמִצְרַיִם אִז הִיְתָה הַדַּעַת בְּגִלוֹת, שְׁלֵא זָכוּ לְהַפִּיר אֶת הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, וְעַל־כֵּן עָבַר עֲלֵיהֶם מִיִּצְרָיִם, שֶׁהֵם כָּל הַמִּיִּצְרַיִם, שֶׁהִיא קִטְנוֹת הַמַּחִין. וּמִזֶּה בָּא פְּהַר־רַע, שֶׁדְּבָרוֹ דְּבוּרִים אֲסוּרִים לְשׁוֹן־הָרַע, רְכִילוֹת, לִיצְנוּת, קְלָלוֹת וְנִבּוּל פֶּה, רַחֲמָנָא לִישׁוֹבָן, כִּי כְּשֶׁאֲדָם פּוֹגֵם בְּדְבוּרוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה סִימָן שֶׁנִּפְגְּמָה דַּעַתוֹ, וְכִשְׁזָכָה לְשִׁלְמוֹת הַדַּעַת, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה פְּהַר־סַח, וַיִּוָּצֵא לַחְרוֹת. וְעַל־כֵּן בִּיצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁאִז הִיְתָה שְׁלֵמוֹת הַתְּגִלוֹת הַדַּעַת, שֶׁנִּתְגַּלָּה

לכל עם ישראל, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, ועל-כן זכו אז לשלש השפעות, שהם: באר, עגן ומן, שהם יוצאים מהדעת כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נח); כי הבאר היתה בזכות מרים, והעגן היתה בזכות אהרן, ומן היתה בזכות משה, והכל חזרו בזכות משה, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (תענית ט): "ואחד שלשת הרעים בירח אחד" (זכריה יא, ח), וכי בירח אחד מתו? ותרצו — כי בהסתלקותם של אהרן ומרים נסתלקו עגן ובאר, וחזרו בזכות משה, וכשנסתלק משה בירח אדר, אזי נסתלקו באר ועגן ומן, והוי כאלו מתו כל השלשה בירח אחד. נמצא, שבאר ועגן ומן היו בזכות משה. ומשה הוא הדעת, שהוציא את עם ישראל מגלות מצרים, והוריד להם את התורה שהיא שלמות הדעת, גלוי אמתת מציאותו יתברך. ועל-כן לוקחים בליל הסדר שלש מצות, לרמז על השלש השפעות שזכו אז, שהן: באר, עגן ומן. וכן כי אי אפשר לצאת ממצרים אלא על-ידי שלש בחינות אלו. באר זכו בזכות מרים, לרמז — שאי אפשר לצאת מהמצר והגלות, כי אם כשמקבלים על עצמם בחינת מרים, שהיא בחינת מרירות; כי אי אפשר לקבל את התורה, אלא על-ידי מרירות, פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה, כי כף דרכה של תורה (אבות ו); זו נקראת בחינת מרים, שהיא בחינת מרירות (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כ'). והבאר מרמזת על תורה, שהיא באר מים חיים, ואין מים אלא תורה (בבא קמא יז). ותכלית יציאת מצרים היתה כדי לקבל את התורה, כמו שכתוב (שמות ג, יב): "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה" וגו', שזה בחינת באורי התורה, שהיא באר שבאה בזכות מרים, שהיא כלל המרירות שהאדם צריך לקבל על עצמו בשעה שיוצא ממצרים — מהמצרים שלו, להפנס בעבודת השם יתברך, ולקבל על עצמו על מלכותו יתברך ועל התורה. עגן הוא בזכות אהרן, שהוא הנה 'אוהב שלום ורודף שלום' (אבות א'), ועל ידו דיקא בא העגן; כי תכף-ומיד כשאדם זוכה להתחזק במדת האהבה, לאהב את כל אחד ואחד "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבם לתורה", על-ידי-זה הוא נסתבב עם עגנים

ששומרים אותו מכל רע, ואי אפשר לשום קלפה וטמאה וזוהמה לנגע בו. ועל-כן היה עמלק רודף אחר אלו שהיה הענן פולטן, כמו שפרש רש"י על פסוק (דברים כה, יח): "ויזנב בך כל הנחשלים אחריך" — חסרי כח מחמת חטאם, שהיה הענן פולטן; כי מי שהוא תמיד אוהב שלום ורודף שלום, ומקרב את הבריות לתורה, אזי הוא מסבב בעננים, ואי אפשר לנגע בו, ותכף ומיד כשרק מוריד מעצמו את המדה היקרה הזו של אהרן, על-ידי-זה מוריד מעצמו הענני שמירה, ובאים אליו כל מיני צרות ופרעוניות, כמו שכתוב (במדבר כא, א): "וישמע הפנעני וגו', ודרשו חכמינו הקדושים (ראש השנה ג.): שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד מיד באו פורעניות, עין שם; כי תכף ומיד כשיורדים מהאדם עננים השומרים אותו, על-ידי-זה באות לו כל הצרות. ומן בא להם בזכות משה, וזה שנאמר במן (שמות טז, טז): "ויראו בני ישראל ויאמרו איש אל אחיו מן הוא, כי לא ידעו מה הוא" וגו', שזה בחינת מה שנאמר אצל משה (שם ו): "ונחנו מה" וגו', שזה נאמר אצל המן, הינו כי משה רבנו היה נכלל לגמרי באין סוף ברוך הוא, והיה בחינת מה, על-ידי-זה הוריד השפעות פרנסה לעם ישראל, כי מלבד שהוריד לעם ישראל תורה, הוריד להם גם פרנסה בגשמיות, וכמאמרם ז"ל (מכילתא בשלח): לא נתנה תורה אלא לאוכלי המן, כי (אבות ג): "אם אין תורה — אין קמח, ואם אין קמח — אין תורה"; ועל-כן זכו להשפעות התורה והפרנסה בזכות משה. שזה בחינת (משלי ג, טז): "ארף ימים בימינה ובשמאלה עשר וכבוד"; ועל-כן עכשו בגיל הסדר שאנו מסדרים עצמנו לצאת ממצרים, עלינו להכין שלש מצות, לרמוז על השלש השפעות שזכו בעת יציאת מצרים שהם באר, ענן ומן, שאי אפשר לצאת מגלות מצרים אלא כשמקבלים על עצמם את על המרירות שצריך לעבר עליו, שזה בחינת באר שבאה בזכותה של מרים דיקא, וכן צריכים לחזק את עצמו בכל המצבים להיות אוהב שלום ורודף שלום, שעל-ידי-זה זוכים לענן שמסתיר עליו, שבא בזכותו של אהרן, ואחר-כך זוכים למן, שהיא תורה מן השמים ופרנסה בגשמיות שבאה בזכות משה. וזה שאיתא שהשלש מצות הם כנגד

אברהם, יצחק, יעקב, כי באר מים חיים זה בחינת אברהם מימי החסד, ואברהם התחיל לחפור בארות. וענן הוא בחינת יצחק, בחינת "חשך, ענן וערפל" (דברים ד, יא), בחינת (בראשית כו, א): "ותכהין עיניו מראת". ומן זה בחינת יעקב, בחינת (תהלים עח, עא): "לרעות ביעקב עמו" (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נח). וזה שאיתא שהשלים מצות הן כנגד כהן, לוי, ישראל, כי כהן הוא בחינת החסד, לוי הוא בחינת הגבורה, וישראל הוא בחינת התפארת, שהיא הדעת הכוללת בה חסד וגבורה, ועל-כן כליל הסדר הדבר הראשון צריכים להכין שלש מצות, להורות על השלש השפעות הנשפעות על כל בר ישראל כליל הסדר, שהם באר, ענן ומן, וכך אחד צריך לקבל על עצמו עכשו בעת שמסדר את השלש מצות, את השלש עבודות האלו, שהם: באר — הבאה בזכות מרים, והיא המרירות שצריכה לעבר על האדם הרוצה לצאת מהמצר שלו, ולחזק את עצמו בכל מיני אפנים שבעולם בתוך תקף המרירות שלו, ואל יפל בדעתו כלל, אלא ידע, שגם שם גנוזים חסדים ורחמים גמורים, שהוא סוד אברהם — מדת החסד כנגד מרים; כי בתוך המרירות גנוזים חסדים ורחמים גמורים. וכך ענן בזכות אהרן, שהיה אוהב שלום ורודף שלום, שצריכים לקבל על עצמו להתחזק במדת האהבה — אוהב שלום ורודף שלום, ולמסר את נפשו תמיד לחפש את השלום, שהוא שמו של הקדוש-ברוך-הוא בכל דבר ובכל אדם, ועל-ידי-זה יהיה מכסה בענני כבוד, שלא יוכלו לעשות לו שום דבר, שזה בחינת יצחק, שמסר את נפשו בעבור כלל ישראל, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (שבת פח:), ודיקא על-ידי-זה שמקבלים על עצמם כל מיני מרירות בעת יציאתם ממצרים — מהמצר שלו, ומתחזקים באהבת ישראל, לאהב את כל בר ישראל, על-ידי-זה זוכים למן שכנגד משה, שהיה אוהב ישראל, כמאמרם ו"ל (מנחות סה:), שמסר נפשו בעבור כל בר ישראל, והוריד להם את התורה ופרנסה, וזה כלול בזה, כשבר ישראל רוצה לצאת ממצרים — מהמצר שלו, עליו להיות מוכן לקבל עליו את כל המרירות התלויות בדבר הזה, שזו בחינת מרים, ואל יצא לריב עם שום בריה

שבעולם, אלא יתחזק באהבת ישראל שזה בחינת אהרן, ועל-די-זה יזכה להשפעת התורה, אורות רוחניים, אורות צחצחות, עד שירד למטה בפרנסה בגשמיות, ויזכה לשני שלחנות (משלי ג, טו): "ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד". וכל זה צריכים לחשב בעת סדור השלש מצות, והבן.

ב.

ידוע שיציאת מצרים היא התגלות הדעת, כי במצרים היתה הדעת בגלות, וכשיצאו ממצרים יצאה הדעת מהגלות, ועל-כן זכו אז לשלש השפעות טובות, שהן: באר, עגן ומן, שיוצאין מן הדעת, שעל זה סוד שלש מצות של פסח, כנגד שלש השפעות שגשפעו על עם ישראל תכף-ומיד אחר יציאת הדעת מן הגלות, והכל חזרו בזכות משה (תענית ט); ומשה היה שרש הדעת, שגלה לעם ישראל את אמתת מציאותו יתברך, ופתח להם את הדעת, בסוד (דברים ד, לה): "אתה הראת לדעת, כי הו'ה הוא האלקים אין עוד מלבדו", ועל-כן הם שלש מצות, כנגד: כהן, לוי, ישראל, שהם נגד ספירת חסד, גבורה, תפארת. וידוע אשר תפארת היא משה (תקון סט), עמודא דאמצעי'תא איהו משה בדיוקניה, עין שם, שהוא בסוד הדעת; ועל-כן דיקא הוא יכול לחבר בין חסד וגבורה, שהיא מחלקת שמאי והלל, וזה סוד המצה, שהיא ענין מחלקת דקדשה, כמו שכתוב (ישעיה מא, יב): "אנשי מצותך יהיו כאין וכאפס"; ולכן מ'שה' ראשי תבות: מ'חלקת ש'מאי ה'לל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן נו); כי דיקא משה שהוא תפארת, סוד הדעת יכול להכריע בין חסד וגבורה שהם שמאי והלל; ועל-כן בליל פסח דיקא, שאז נתגלה הדעת דקדשה, ונעשה השלום הנפלא, אשר זה בעצמו הגאולה; כי בהתגלות הדעת נמשך שלום נפלא, ונתבררת הלכה בין חסד וגבורה, שמאי והלל, ונתקיים (קדושין ל:): "את והב בסופה" (במדבר כא, יד), לא זזו משם עד שנעשו אוהבים זה לזה, ועל-כן דיקא אז מניחים על השלחן שלש מצות, שהן כנגד כהן, לוי, ישראל, חסד, גבורה, תפארת, להודות שהלילה הזה זמן גאלתנו.

מאיר כְּכֹר הַשְּׁלוֹם הַנִּפְלָא, אַחְדוֹת בֵּין חֶסֶד וּגְבוּרָה, שְׂזוּ שְׁלֵמוֹת
הַדְּעַת (לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ד'); וְזֶה עֶקֶר הַתּוֹפְאָרַת וְהִיפֵי
שְׁנַעֲשִׁית אַחְדוֹת אַחַת, וְנִכְלְלַת אַחַר הַבְּרִיאָה בְּקֶדֶם הַבְּרִיאָה
(לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן נא). וְזֶה שְׁכֵתוֹב בְּתַחֲלִיל הַבְּרִיאָה (בְּרֵאשִׁית
א, כו): "נַעֲשֶׂה אָדָם", שֶׁהוּא רָאשֵׁי תְבוֹת: גִּמְלָךְ עִם שְׂמֵאי הַלֵּל;
כִּי נִמְלָךְ הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּבְרִיאַת הָאָדָם עִם גְּשָׁמוֹת הַצְּדִיקִים,
שְׁאֵפְלוּ אִם יְהִיו שְׁנֵי הַפְּכִים, עִם כָּל זֹאת יִתְאַחֲדוּ יַחַד עַל־יַדֵּי תוֹרַת
מֹשֶׁה, כִּי בְּלֵי תוֹרָה לֹא שִׁיף שׁוֹם אַחְדוֹת כָּלֵל כִּידוּעַ, וְלִכֵּן דִּיקָא
עֲכָשׁוּ בְּלֵיל פֶּסַח שְׁמַתְחִיל לְהַאֲוִיר אוֹר הַגְּאֻלָּה הַעֲתִידָה, שְׁתַּהֲיֶה
אַחְדוֹת אַחַת עַל־יַדֵּי מֹשֶׁה שֶׁהוּא הַדְּעַת, עַל־כֵּן צְרִיכִים שְׁלֹשׁ מִצּוֹת
דִּיקָא, לְהוֹרוֹת כִּי עֲכָשׁוּ זְכִינוּ לְהַגִּיעַ אֶל הַבְּרוּר הָאֲמִתִּי שֶׁהוּא
הַשְּׁלוֹם הַנִּפְלָא, הָאַחְדוֹת בֵּין חֶסֶד וּגְבוּרָה, מֵה שְׁאִין כֵּן כָּל הַשְּׁנָה
בוֹצְעִים רַק עַל פֶּת אַחַת, כִּי אִין בְּכַחֲנוּ לְבָרַר אֶת הַבְּרוּר בֵּין חֶסֶד
לְגְבוּרָה, וְאֵפְלוּ בְּשֶׁבֶת שְׂאָז בוֹצְעִים עַל לְחֵם מִשְׁנָה, שֶׁהוּא חֶסֶד
וּגְבוּרָה, אֲבָל אִז הוּא רַק מֵעִין עוֹלָם הַבָּא, שְׁנִתְבָּרַר לְפִי שְׁעָה כִּידוּעַ,
לֹא־כֵן בְּלֵיל פֶּסַח, שְׂאָז מֵאִיר אוֹר הַגְּאֻלָּה, שְׂאָז יִגְמַר הַבְּרוּר לְגִמְרֵי,
וְעַל־כֵּן אִז מְנִיחִים עַל הַשְּׁלֶחֶן שְׁלֹשׁ מִצּוֹת דִּיקָא, שֶׁהֵן חֶסֶד וּגְבוּרָה
וְתוֹפְאָרַת, כֹּהֵן, לוֹי, יִשְׂרָאֵל, וְהֵם כְּנֶגֶד הַשְּׁלֹשׁ הַשְּׁפָעוֹת שְׁנוֹשְׁפָעוּ עַל
עַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם: בָּאֵר, עֲנָן וּמָן וְהַבֵּן.

עֲנִין לְבִישַׁת בְּגָד לְבָן בְּלֵיל הַסֵּדֶר

נִוְהַגִּין לְלַבֵּשׁ הַקִּיט"ל בְּשַׁעַת עֲשִׂית הַסֵּדֶר, שֶׁהוּא בְּגַד מְתִים,
לְהַכְנִיעַ הַלֵּב שְׁלֹא תִזְוַח דַּעְתוֹ עֲלָיו מַחֲמַת הַשְּׂמִמָּה וְהַחֲרוֹת שְׁעוֹשִׁין
בְּלֵיל זֶה (לְשׁוֹן שְׁלֶחֶן עֲרוּף הַרְבֵּ ו"ל). וּבְפָרוּשׁ מְדַרְשׁ אַגְדָּה כְּתַב
דְּהוּא זְכָר לְמָה שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל: "וַיְהִי שֶׁם לְגוֹי" (הַגְּדָה שֶׁל פֶּסַח),
מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְצִיגִים שָׁם; וּמְצִינוּ שְׂאֵמְרוּ חז"ל (שְׁבַת קמ"ה):
תְּלַמְדֵי חֲכָמִים שְׁבֻכְבָּל מְצִיגִים, וְהֵינוּ בְּבִגְדֵי לְבָן, כְּדֹאִיתָא (נְדָרִים
מ"ט): דְּרַבְּנָן מְצִיגֵי כְּמִלְאָכֵי הַשָּׂרַת; וּבְמִלְאָכֵים כְּתִיב: "לְבוֹשׁ

הבדים", דהינו לָבָן. והאיש האלקי המהר"ל מפראג כתב: נוהגין ללבש בגד לָבָן לעבודת הסדר, כי גֹּוֹן הַלָּבָן הוא גֹּוֹן פְּשוּט בְּלִי שום הרפכה, וְזֶה מוֹרָה, שְׁהַגְאֵלָה הִיְתָה מֵצַד עוֹלָם הַעֲלִיּוֹן הַנִּבְדָּל וְהַפְּשׁוּט בְּכַח אֲתַעְרוּתָא דְלַעֲיֵלָא, וְלֹא מֵצַד שׁוּם עוֹלָם הַמְרַכֵּב, וּכְדַמְיוֹן זֶה הִיָּה כִּהֵן גְּדוֹל מְשַׁמֵּשׁ בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים לְפָנָי וְלְפָנֵימֵי בְּבַגְדֵי לָבָן, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ. וְרַבְּנּוּ ו'ל אָמַר (לקוטי־מוהר"ן, חלק א', סימן כט), שְׁבַגְדֵי לָבָן זֶה מוֹרָה עַל מַחֲזִין נִקְיִים, שְׂזוּכִים עַל־יְדֵי תַקוּן הַבְּרִית. וְיַעֲזֵן שְׁמוּכָא בְּדַבְרֵי רַבְּנּוּ ו'ל (לקוטי־מוהר"ן, חלק א', סימן כ'), אֲשֶׁר בְּשִׁבִיל זֶה נִקְרָאת הַגְּדָה, לְהוֹרוֹת עַל תַּקוּן הַבְּרִית, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (דְּבָרִים ד', יג): "וַיַּגֵּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ", וּבְשִׁבִיל זֶה הוֹלְכִים בְּלִילָה זֶה עִם בְּגָדִים לְבָנִים דִּיקָא, לְהוֹרוֹת עַל תַּקוּן הַמַּחֲזִין. וְכֵן עַקֵּר הַמַּצְוָה בְּיַיִן, לְהוֹרוֹת עַל תַּקוּן הַדַּעַת, כְּמֵאמָרָם ו'ל (סנהדרין ע'): בְּחַמְרָא וְרִיחֵי פְּקַחֲזִין; וְלָכֵן דִּיקָא בְּלִילָה זֶה, לֵיל הַסֵּדֵר, מִהַדְרִין לְלַכֵּת בְּקִיט"ל, שֶׁהוּא בְּגַד לָבָן, כִּי בְּגָדִים לְבָנִים נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי שְׁמַרְיָמִים אֶת הַמַּחֲזִין, וְזוֹכִין לְהַשִּׁיג אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יְתִבְרַךְ (לקוטי־הלכות, ס'ה, הלכה ב', אות א'). וּבְשִׁבִיל זֶה הֵלֶךְ הַכֵּהֵן בַּעַת הַעֲבוּדָה בְּאַרְבָּעָה בְּגָדֵי לָבָן, לְהוֹרוֹת שְׁנַתְקַן הַמַּחֲזִין, שֶׁהֵם אַרְבָּעָה, דִּהֵינוּ: חֲכָמָה וּבִינָה, וְהַדַּעַת נַחֲלָקֶת לְשָׁנִים, שֶׁהֵם: חֶסֶד וּגְבוּרָה (לקוטי־הלכות, תפלין, הלכה א'). וְלָכֵן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנִי! לְהַתְּלַבֵּשׁ הַלִּילָה בְּבַגְד לָבָן, וְתִזְכֶּה לְטַהֲרַת הַמַּחֲזִין, וְיֵאִיר לְךָ אוֹרוֹ יְתִבְרַךְ בְּגִלּוֹי נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד.

ענין סדר הקערה

בְּלִיל פֶּסַח נִתְעוֹרֵר אוֹר גְּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד בְּאוֹר הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, אִיתַעְרוּתָא דְלַעֲיֵלָא, גְּלוּי אֱלָקוֹת בְּמַדְרַגָּה הַעֲלִיּוֹנָה, אֲשֶׁר עַל־יְדֵי־זֶה נִגְאֵלְנוּ מִמְצָרִים — מִמְצָרִים וְצִמְצוּם הַדַּעַת, וּמַחֲמַת שְׁבַעַת בְּרִיאַת הָעוֹלָם, הִיָּה הַכֵּל אוֹר אֵין סוּף, צִמְצָם אֶת עֲצָמוֹ הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, כְּדִי שְׁיִהְיֶה מְקוּם לְבְרִיאָה, וְהוֹצִיא מֵעֲצָמוֹ הַעֲשָׂר סְפִירוֹת, שֶׁהֵן בְּסוּד הַעֲגוּלִים וְהַיִּשָּׁר, שְׁכָל זֶה הוּא סוּד

הקערה בליל פסח; כי נתגלה האור אין סוף ברוך הוא, אף כדי שתהיה לאדם איזו תפיסה והשגה, הלביש את עצמו בביתו בלבושים. הלבושים הם עשרה לבושים, שהם נקראים ספירות: כתר, חכמה, בינה, חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות; ועל-כן בליל פסח, שאז מתגלה האור אין סוף ברוך הוא וברוך שמו, וכדי שתהיה לנו איזו תפיסה והשגה בו יתברך, אנו עושין זכר ודגמא דלעילא; ועל-כן מכינין את הקערה, שהיא בסוד עגולים, ומכניסים בה שלש מצות כנגד: כתר, חכמה, בינה, ועל זה אנו מניחים זרוע מימין, שהוא כנגד חסד, ביצה משמאל שהוא כנגד גבורה, מרור באמצע כנגד תפארת, חרסת מימין כנגד נצח, כרפס משמאל כנגד הוד, חזרת תחתיהם כנגד יסוד, והקערה בעצמה היא בסוד המלכות. ויש בזה סודות נוראים ונפלאים, אשר לא יכילם הרעיון, ואסור לזלזל בזה כלל; כי כל מה שעושים כאן למטה הוא בדגמא דלעילא, ודיקא עכשו בליל הסדר, שאז אנו מכינים את עצמנו לקבל את האור אין סוף ברוך הוא, עלינו לעשות כדגמת דלעילא, שהיה גם-כן צמצום, והוציא מעצמו העשר ספירות, ולכן בזה שאנו מכינים את הקערה שהיא בסוד העגולים והישר, הינו שהכל לכל אין סוף ברוך הוא, ומשם יורד הקו, שהם העשר ספירות. ואם מכינים לזה, על-ידי-זה זוכים לרחץ את עצמם מכל התועבות רעות והחמץ — חמוץ המחין, שנדבקו בו בכל השנה, וזוכה לקדשה וטהרה, ועל זה מרמו סדר השלחן והקערה עליה, בסוד (תהלים כו, ו): "ארחץ בנקיון פפי ואסובבה את מזבחך", מ'ז'ב'ח'ך' ראשי תבות: מ'צה, מ'רור, ז'רוע, ב'יצה, ח'רסת, ח'זרת, כ'רפס, שעל-ידי שאדם טובל את עצמו באין סוף ברוך הוא, הינו שמכניס בדעתו שהכל לכל אין סוף, ומגביה את ידיו רק אליו יתברך, בסוד (דברים לב, מ): "כי אשא אל שמים ידי, ואמרת חי אנכי לעולם", שזו רחיצה "בנקיון פפי"; כי ברגע שאדם מגביה ידיו אליו יתברך, ויודע ועד אשר הכל לכל אין סוף ברוך הוא אז "ואסובבה את מזבחך", שהוא יודע שכל פרנסתו היא רק ממנו יתברך לבד, וזה סוד השלחן, שעליה מנחת הקערה, ששם מנחות העשר ספירות: מ'צה, מ'רור, ז'רוע, ב'יצה, ח'זרת, ח'רסת, כ'רפס;

אשרי מי שנתעורר בעת הזאת בתשובה שלמה, ומשתוקק אחריו יתברך, פי קער"ה עולה בגימטריה שש"ה, ואמרו חכמינו הקדושים (אבות ד, ג): אין לך אדם שאין לו שעה, אף הרבה מאבדים את השעה על-ידי שאינם מתבוננים בקדשת השעה. ולכן עכשו בסדר ההקנה של הקערה, צריכים להתעורר בתשובה שלמה, ולידע שעושים עכשו דגמא דלעילא, כמו שהוא יתברך אין סוף, וצמצם עצמו בעשר ספירות, כך אנו מכינים את הקערה, שהיא המלכות, ובה מתלבשים כל התשע ספירות מכתר עד יסוד.

☆☆☆

סדר הקערה לפי מנהג האריז"ל

צריך שתדע, אהובי, בני! אשר עכשו, כשאתה מסדר את הקערה, אתה מסדר את כל העולמות, ולכן תזדעזע מרב פחד ואימה, ותתבונן היטב מה אתה עושה. בראש ובראשונה תקח שלש מצות שמורות, ותניח את הראשונה שהוא הכהן למעלה (חכמה), ואחריו את השנייה, שהוא לוי באמצע (בינה), ואחריו את השלישית למטה, שהוא ישראל (דעת), והם השלשה מחין, שהם מצילים את האדם מכל רע, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק ב', סימן ח'), וצליהן תניח לימינך הזרוע, שהוא (חסד), ולשמאלך תניח הביצה, שהוא (גבורה), ובאמצע תניח המרור, שהוא (תפארת), ואחר-כך תשים את החרסת תחת הזרוע מימין, שהוא (נצח), ואחר-כך תשים את הפרפס תחת הביצה משמאל, שהוא (הוד), ואחר-כך תשים את החזרת תחת המרור, שהוא (יסוד), והקערה בעצמה היא (מלכות). וזה כל העשר ספירות, ותחזר בפיד לומר באימה וביראה, ברתת ובזיע: כתר, חכמה, בינה, חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות. ותתבונן היטב במח-מחשבתך, איך שכל העולם כלו הוא אין סוף ברוך הוא, ואין בלעדיו יתברך

כָּלֵל, וּבְאִמְצַע צְמִצָּם אֶת עֲצָמוֹ, כְּכִיכּוֹל, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהִלְבִּישׁ אֶת עֲצָמוֹ בְּעֶשֶׂר סְפִירוֹת, וְאֵתָה נִמְצָא עֹכְשׁוֹ עִמּוֹ יִתְבַּרְךָ לְבַד, וְתִדְבִיק אֶת מַחְשַׁבְתְּךָ הַיָּטִב בְּדַבְרֵי זֶה, וְאִזּוּ יוֹאֵר לְךָ אֹרֶךְ יָמֶיךָ וְנִפְלָא מְאֹד; כִּי הָאֹרֶךְ שִׁיּוּרְךָ עֹכְשׁוֹ בְּלִיל הַסֶּדֶר, הוּא אֹרֶךְ תְּחִלַּת הַבְּרִיאָה, וּכְשֵׁי אָדָם שֶׁכֵּל וְדַעַת, הוּא יָכוֹל לְהַשִּׁיג בְּלִילָהּ הַזֶּה מַחֲזִין קְדוּשֵׁינוּ, שֶׁיֵּאִיר לוֹ כָּל הַשָּׁנָה, וְרֵאוּנִי וְנִכּוֹן שֶׁתֵּאֱמַר עֹכְשׁוֹ תְּפִלָּה זוּ, וְזֶה יוֹעִיל לְךָ מְאֹד לְהַנְשָׁמָה, לְהֵאִיר בְּךָ הָאוֹרוֹת הָעֲלִיּוֹנִים שֶׁל כָּל הַמְצוּוֹת שֶׁמְקִימִים בְּלִילָהּ הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה, שֶׁהוּא לֵיל שְׁמוֹנִים.

רבונו של עולם, אתה יודע, כי בשר ודם אנחנו,
 ואין בנו ולא בשום בריה כח להשיג
 ולכוון מעלתך וגדלתך, כמו שכתוב: גדול אדונינו
 ורב כח, לתבונתו אין מספר. וגם אם היינו
 יודעים צרופי שמותיך הקדושים וכונת כל תפלה
 ותפלה לפי זמנה, וכונת כל מצוה ומצוה בפני
 עצמה, וכונת כל ברכה וברכה שבכל מצוה
 ומצוה, וכל היחודים וזווגי מדות העליונות
 הראויות לבוא עלידי כל מצוה ומצוה, שאנו
 עושים בלילה הזו, וכל שכן כי בשר אנחנו, ולא
 בינת אדם לנו, ואין אנו יודעים הפונות האלו,
 לכן יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי
 אבותינו, שתהא חשובה ומרצה לפניך כל מצוה
 ומצוה שאנחנו עושים בלילה זו, כאלו נכוין בכל
 ארבעה שמותיך הקדושים, ובכל שמותיך העולים
 מתוכם, ובכח היחודים וזווגי מדות העליונות
 הראויות לבוא על ידן, ותצרך מחשבתנו הטובה
 למעשה פרטי לכל מצוה ומצוה שנעשה: הן
 מצות ארבע פוסות, הן מצות טבולים, ומצות
 ספור יציאת מצרים, ומצות אכילת מצה ומרור
 וחרסת ואפיקומן, מעשה ידינו פוננה עלינו,
 ויעלו לפניך להיות עטרה לראשך עם שאר מצוות
 של בניך היודעים והמכונים לכל שמותיך

הקדושים, הראויים לכל מצוה ומצוה, המעלים
 יחוד וזיווג מדות העליונות, מעלה מעלה בכל
 העולמות. ופינו בפיהם וכונותינו ככונתם
 וכדעתם, ויהי נעם אדני אלהינו עלינו, ומעשה
 ידינו בוננה עלינו, ומעשה ידינו בוננהו:

★ ★ ★

ענין ד' כוסות

ד' כוסות תקנו חכמים בליל פסח, כנגד ד' לשונות גאולה
 האמורין בבשורת הגאולה, כמאמרם ז"ל (ירושלמי פסחים, פרק י', הלכה
 א'): מנין לארבע כוסות? רבי יוחנן בשם רבי בניה: כנגד ארבע
 גאלות, כמו שפתוב (שמות ו, ו): "לכן אמר לבני ישראל אני יהוה
 והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים, והצילתי אתכם מעבדתם,
 וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים: ולקחתי אתכם לי
 לעם, והייתי לכם לאלהים, וידעתם כי אני יהוה אלהיכם המוציא
 אתכם מתחת סבלות מצרים, והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי
 את ידי לתת אתה לאברהם, ליצחק וליעקב, ונתתי אתה לכם
 מורשה אני יהוה: ומנהג ישראל תורה — למזג כוס אחת יותר
 מהמסבין, וקורין אותה: כוס של אליהו הנביא ז"ל, והוא נגד
 והבאתי אתכם. ומובא בדברי מוהרנ"ת ז"ל (לקוטי הלכות, פסח, הלכה
 ה', אות י'), אשר הארבע כוסות של יין ששותים בליל פסח, מכניעים
 בהם את התאוה הפלילית, שהיא תאנת נאוף, כי יין נתן בשבעים
 אותיות, כמאמרם ז"ל (ערוכין סה:); ולכן כשמכניעים התאוה
 הפלילית, וזוכין לצאת מהגלות של שבעים אמות, זה סוד יציאת
 מצרים, שאזי זוכין להתגלות התורה, שהיא פלולה משבעים פנים,
 שהם סודות ורזי סתרי נסתרות התורה, כמובא בדברי רבנו ז"ל
 (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן לו); וזה שאמרו חכמינו הקדושים (ערוכין

(סו.): נִכְנַס יַיִן — יָצָא סוּד; וְעַל-כֵּן הֵיִן יֵשׁ בּוֹ שְׁנֵי כַחוֹת שְׁיֵשׁ
 לַתּוֹרָה: זָכָה — גַּעֲשֵׂה לוֹ סֵם חַיִּים, לֹא זָכָה — גַּעֲשֵׂה לוֹ סֵם הַמּוֹת
 (יומא עב:); וְזֶה שְׁאֲמָרוֹ (שם עו:): עַל יַיִן: זָכָה — גַּעֲשֵׂה רֵאשׁ, לֹא
 זָכָה — גַּעֲשֵׂה רֶשׁ; כִּי הַכֹּל כְּפִי הַכְּלִים שְׁיֵשׁ לוֹ, הֵיִנוּ כְּפִי תַפְּסוֹת
 הַמַּחִין שְׁלוֹ, וּמִי שְׁזוֹכָה, דְּהֵיִנוּ שֶׁהַכְּלִי שְׁלוֹ בְּשִׁלְמוֹת, עַל-יַדֵּי
 שְׁמִירַת הַבְּרִית, אֲזוּ יִכּוֹל לְשִׁתּוֹת יַיִן, מֵאֲחַר שֶׁכָּבַר הַכְּנוּעַ הָרַע שֶׁל
 שְׁבָעִים אַמּוֹת. וְעַל-כֵּן יִכּוֹל עַל-יַדֵּי הֵיִן לְזַכּוֹת לְהַתְּגַלוֹת הַתּוֹרָה,
 סוּד שְׁבָעִים פָּנִים לַתּוֹרָה. וְזֶה סוּד 'זָכָה — גַּעֲשֵׂה רֵאשׁ', הֵיִנוּ שְׁזוֹכָה
 לְסוּד רֵאשׁ וּמַחִין, דְּהֵיִנוּ שְׁזוֹכָה לְמַחִין חֲדָשִׁים, בְּחִינַת הַתְּגַלוֹת
 הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוֹ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (סנהדרין לח.): אֲגַבְּרוּ חֲמָרָא
 אֲדַרְדְּקִי, כִּי הֵיכִי דְלִימְרוּ, אֲבָל 'לֹא זָכָה — גַּעֲשֵׂה רֶשׁ', וְאִין עֲנִי
 אֲלֵא מִן הַדַּעַת (גדרים מא.); כִּי מֵאֲחַר שֶׁלֹּא זָכָה וְאִין הַכְּלִי שְׁלוֹ
 בְּשִׁלְמוֹת, עַל-כֵּן נִתְּוֹסַף לוֹ טַפְּשׁוֹת, כִּי גַעֲשֵׂה לוֹ סֵם מְוֹת, חֵס
 וְשְׁלוֹם, כִּי עַקֵּר תַּקּוּן הֵיִן הוּא כְּפִי תַקּוּן הַבְּרִית, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוֹ
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרִכוֹת סג.): הַרוּאָה סוּטָה בְּקַלְקוּלָהּ, יִזִּיר עֲצָמוֹ
 מִן הֵיִן; הֵיִנוּ כְּשֵׁישׁ פָּגַם הַבְּרִית, אֲזִי צְרִיכִין לְפָרֵשׁ מִן הֵיִן, כִּי אִי
 אֲפָשֶׁר לְשִׁתּוֹת יַיִן, כִּי אִם כְּשִׁתְּקַן הַבְּרִית, וְזָכָה לְצֵאת מַגְלוֹת מִצְרַיִם,
 דְּהֵיִנוּ מֵהַתְּאֵנָה רָעָה שֶׁל שְׁבָעִין אַמִּין, שֶׁהִיא תְּאֵנוֹת נֶאֱוָף, וְאֲזוּ יִכּוֹל
 לְשִׁתּוֹת יַיִן, שֶׁהוּא בְּגִימְטְרִיָּה שְׁבָעִים, וְלְזַכּוֹת עַל יָדוֹ לְהַתְּגַלוֹת
 הַתּוֹרָה. כִּי גְלוֹת מִצְרַיִם הָיְתָה, שֶׁהֶצְרַכּוּ לְהִזְדַּבֵּף בְּמִצְרַיִם, שְׁאֲמָרוֹ
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (תְּנַא דְּבֵי אֱלֹהֵי רַבָּה, פְּרָק ד'): אִין לָךְ אֲמָה בְּעוֹלָם,
 שְׁהִיְתָה שְׁטוּפָה בְּדְבָרִים מְכַעְרִים, וְחֲשׂוּדִים בְּכַשְׁפִּים וּבְזֻמָּה וּבְכָל
 מַעֲשִׂים רָעִים, אֲלֵא הַמְּצָרִים בְּלָכָד; וְעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ שְׁמָה בְּסַפְּנָה
 גְּדוּלָה מְאֹד. וּכְמֵאמָרָם ו'ל (דְּבָרִים רַבָּה, פְּרָשָׁה ד', סִימָן ט'): הָיוּ
 בְּמִצְרַיִם יוֹתֵר מִשְׁבָּעִים אַמּוֹת, וּמִכָּלֵם לֹא הָיוּ מִשְׁעַבְדִּין אֲלֵא
 בְּיִשְׂרָאֵל, וְעַל-יַדֵּי שְׁמָסְרוּ אֶת נַפְשָׁם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֵׁם בֵּין
 הַמְּצָרִים, עַל-יַדֵּי-זֶה זָכוּ לְצֵאתָ, כְּמֵאמָרָם ו'ל (בְּמִדְבָר רַבָּה, פְּרָשָׁה ג',
 סִימָן ד'): עַל שֶׁהֶרְחִיקוּ עֲצָמָן מִן הַזְּנוּת — הוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם. וְלִכְּן
 דִּיקָא בְּלִיל פֶּסַח תַּקְּנוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים לְשִׁתּוֹת אַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל
 יַיִן, כְּנִגְדַּת הָאֲרְבַּע לְשׁוֹנוֹת שֶׁל הַגָּאֵלָה: וְהוֹצֵאתִי, וְהִצַּלְתִּי, וְגֵאלְתִּי,

ולקחתיו, והוסיפו כוס חמישית, כוס של אליהו הנביא, על שם:
והבאתי אתכם אל הארץ.

ענין סימני סדר ליל פסח

קדש. ורחץ. כרפס. יחץ. מגיד. רחצה. מוציא.
מצה. מרור. כורף. שלחן עורף. צפון. ברה. הלל.
נרצה.

צריך שתדע, אהובי, בני! אשר אמרו חכמינו הקדושים (ערוכין נד:) על הפסוק (ירמיה לא, כ): "הציבי לך צינים שמי לך" וגו', עשי ציונים לתורה, כי אין התורה נקנית אלא בסימנין, כי אדם צריך לרשם לעצמו סדר בחיים, מה הוא רוצה מעצמו ומה תכליתו בחיים, וכך יזכה לזכר היטב. וכמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק א', סימן נד), שצריכין לשמר מאד על הזכרון, והעקר לזכר בעלמא דאתי. אבל על זה צריכים לציין לעצמו ציונים, לידע איך להתנהג. ולכן בליל הסדר שאנחנו הולכים לעסק בתקונים קדושים, כפי סדר העולמות, ולהמשיך על עצמנו את המחין העליונים, עלינו לציין לעצמנו קדם ציונים מה עלינו לעשות בלילה הזה. וזה שתקן בעל ההגדה כבר בהתחלה את סימני סדר ליל הסדר, לידע מה עלינו לעשות. וחכמינו הקדושים (איכה רבה, פרשה א', סימן ב') אמרו על הפסוק (ירמיה לא, כ): "הציבי לך צינים שמי לך" וגו', אלו מצוות ומעשים טובים שישאל מצינים בהם. ולכן נוהגין להזכיר בפה מלא את סימני הסדר, כי זה המשכת המחין שנגמשים בלילה הזה מקדש עד נרצה (לקוטי הלכות, ברכות השחר, הלכה ה', אות יט), שנה רצון שברצונות, כי מתחילים את סדר ההגדה עם קדש, שהיא קדשת המחין, ומסימים עם נרצה, שהוא רצון שברצונות. ולכן נרצה עולה מספר מש"ה, כי הוא סוד מה שגלה רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק א', סימן רטו): מש"ה עומד בין שמ"ד לבין רצון, כי גדל פת הצדיק — להוציא את האדם, אפלו שכבר נפל בעמקי עמקים,

בשאל תחיתית ומתחתיו, עד שמד, רחמנא לישזון, הוא יכול להגביה אותו עד תכלית המדרגה העליונה, שהוא רצון, רעוא דרעוין. וכל זה נעשה בליל הסדר, שנמשכים על האדם מחין קדושים, עד שנגלל ברצון שברצונות. ולכן מתחילים עם קדש, שהוא סוד קדשת המחין, ומסימים עם נרצה, שהוא סוד רצון שברצונות, שכל זה זוכין בליל הסדר.

קדש

על-ידי כוס של קדוש זוכין להתבטל ולהפילל באור אין סוף ברוך הוא, ולהמשיך הקדשה משם, כי יין יש בו שתי בחינות: זכה — נעשה ראש, לא זכה — נעשה רש; זכה — משמחו, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (יומא עו.); כי יש יין המשמח, ויש יין המשפך, כי כשזוכה לשותות היין בקדשה פראוי, אזי היין מרים דעתו ומשמח לכבו, בבחינת (תהלים קד, טו): "ויין ישמח לבב אנוש" וגו', ואז נתעלה דעתו וזוכה לדעת, כי הנו"ה הוא האלקים, שזהו עקר שלמות הדעת (עין לקוטי-מורה"ן, חלק א', סימן ד), לידע שהנו"ה ואלהי"ם כלו אחד, שזהו עקר השמחה; כי כשזוכין לדעת הנה, ויודעין שהכל לטובה, הן כשהולך לו בטוב, שזה סוד הנו"ה, חסד, והן כשהולך לו הפך מהטוב, שזה סוד אלהי"ם, דין, בנדאי הוא בשמחה תמיד. וזה בחינת השמחה של לעתיד לבוא, שאז תגדל השמחה מאד, כמו שכתוב (תהלים קנו, ב): "אז ימלא שחוק פיניו" וגו', הינו שמחה, כי אז נזכה להגיע אל דעת הנה, לידע כי הכל טוב ואין רע כלל, ועל-כן יהיה אז עולם השמחה, וזה בחינת יין המשמר, שנוזפה אליו לעתיד לבוא (ברכות לד.); כי אז יתגלה הארת האין סוף ברוך הוא, שכלו טוב, כלו אחד. וכל זה אנו ממשיכים עכשו בשעת קדוש על היין, כי (פסחים קז.): אין מקדשין אלא על היין, עין שם; וכן אמרו (שם קט.): אין שמחה אלא ביין, עין שם; כי היין יש בו כח כזה, שאם זכה — נעשה ראש, שהוא הארת המחין, שיזכה לידע כי אין בלעדיו יתברך כלל והכל לטובה. ועל-כן (ערויבין סה.): כל המתפתה ביינו, יש בו מדעת

קונו, עין שם; ולכן מקדשים ביין דיקא, בעת פניסת שבת יום טוב, כי עלינו להמשיך על עצמנו הארה זו של עולם הבא, לידע שהכל לכל אלקות גמור הוא, ועלינו לידע שהכל לטובה, והבן למעשה.

סדר קדוש

צריך שתדע, אהובי, בני! אשר בעת קדוש שאדם מקדש על היין, נעשים יחודים עליונים בכל העולמות, ואם היית יודע איזה רעש נעשה עכשו בשמים, בשעה שאתה מקדש על היין, ומעיד שהקדוש-ברוך-הוא ברא את עולמו בששה ימים, ושבת ביום השביעי, אז היית רוקד מרב שמחה, כי בשעה שאדם מקדש על היין, נעשה שתף, בכיכול, להקדוש-ברוך-הוא, כמאמרם ו"ל (פסחים קו.) על הפסוק (שמות כ, ח): "זכור את יום השבת לקדשו", וזכרהו על היין. וכן אמרו חכמינו הקדושים (מכילתא יתרו): "זכור את יום השבת לקדשו" (שמות כ, ח), לקדשו בברכה, מכאן אמרו: מקדשין על היין בכניסתו; אין לי אלא קדשה ליום, קדשה ללילה מניין? תלמוד לומר: "וישמרתם את השבת" (שם לא, יד); אין לי אלא שבת, ימים טובים מניין? תלמוד לומר: "אלה מועדי ה' ה'" (ויקרא כג, ד); וביזה שאדם מקדש על היין, הוא מתקן את חטא אדם הראשון, שהיה — שאכל את הגפן, כמאמרם ו"ל (ברכות מ.): אילן שאכל ממנו אדם הראשון, רבי מאיר אומר: גפן היה, שאין לה דבר שמביא יללה על האדם אלא יין, שנאמר (בראשית ט, כא): "וישתה מן היין וישכר". ולכן לפני קדוש צריכים להרהר בתשובה גדולה עד מאד, כי אמרו חכמינו הקדושים (שבת קיט.): כל המתפלל בערב שבת ואומר "ויכלו", מעלה עליו הכתוב כאלו נעשה שתף להקדוש-ברוך-הוא במעשה בראשית. ובפרט בשעה שעושה קדוש ומקדש על היין, ואומר: "ויכלו השמים והארץ וכל צבאם", אז נעשה יחוד בכל העולמות כלם, כמובא (זהר גשא קנג.): ובגין דא ויכלו שלימו דכלא בה אתברי כל עלמא ועליה קימין שמיא וארעא וימא וכל ברין דאתברון, דכתיב (בראשית ב, ד): "אלה תולדות

השמים והארץ בהבראם", בה' בראם, ואם היא אתרחקת מעלמא אפלו רגעא כלא אתחרב ואתבטל, ולא הוי קיומא בעלמא וכו', עין שם. ולכן, אהובי, בני! עכשו הוא העת שתכון בכל מה שאתה אומר, כי בעת הקדוש, אז מעידים שכל העולם כלו שיף להקדוש-ברוך-הוא, והוא יתברך ברא את כל העולמות מריש נקדת האצילות, עד תכלית חמירות העשיה הגשמי שאנו נמצאים בו (לקוטי-הלכות, שלוחין, הלכה ד', אות יח); ועל-ידי שלוקחים את הכוס של הקדוש ביד, ממשיכים על עצמם אמונה שלמה בו יתברך (לקוטי-הלכות, ציצית, הלכה ה', אות טו); כי בזה שהוא מעיד שהקדוש-ברוך-הוא ברא את עולמו בששה ימים, ושבת ביום השביעי, על-ידי-זה הוא ממשיך חדוש העולם, שיודע שהקדוש-ברוך-הוא מחדש את עולמו בכל יום ובכל שעה ובכל רגע, שזה כו"ס עולה כמספר אלה"ם, להורות שגם הטב"ע העולה כמספר אלה"ם, הוא גם-כן השגחה. וכל זה נעשה דיקא עכשו בעת הקדוש, שאז מבטלים את היראות חיצוניות, שלא יראה ולא יפחד משום בריה שבעולם, כי הוא יודע ועד, אשר הקדוש-ברוך-הוא, מנהיג את עולמו בחסד וברחמים, בצדק ובמשפט. ועל-פן אוחזים את הכוס כנגד טבורא דלבא, כי שם עקר היראה, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (בבא מציעא נח:): דבר המסור ללב נאמר בו (ויקרא יט, יד): "ויראת מאלהיך". ואז אומרים הקדוש, ומעידים שהשם יתברך ברא הכל בששת ימי המעשה ושבת בשבת, שבוזה מבטלים כל היראות הנפולות וכל הפחדים יתרים, כי יודע אשר (תהלים קיח, ו): "יהוה לי לא אירא מה יעשה לי אדם"; כי מאחר שיודעים שהכל ברא השם יתברך והכל ברשותו, מה לי להתירא משום אדון ומשום דבר שבעולם, כי בלתי רשותו יתברך מי יוכל לעשות לי דבר, כי הכל ברשותו לבד, ואין לי להתירא כי אם מבעל הרשות, שהוא הבורא היחיד יתברך שמו ויתעלה לנצח נצחים (לקוטי-הלכות, הרשאה, הלכה ג, אות יב); וצריך שתדע, אהובי, בני! אשר בעת הקדוש, הוא ממשיך אור פנימי מג' ראשונות דזעיר אנפין אל נוקבא, ולכן נקרא קדוש, לפי שהארה זו היא מבחינת מחין עצמם דזעיר אנפין הנקרא קדש. ולכן בעת שאתה מקבל את הכוס בידך מאחר, ואחר-כך אתה

אומר את סדר הקדוש, שהם ע' תבין, כמוכא (הקדמת הוהר ה:):
 'ויכלו' — אית ביה תלתין וחמש תבין, ובקדושא דאנן מקדשין
 תלתין וחמש תבין. וסליק כלא לשבעין שמהן דקדשא בריה הוא,
 וכנסת ישראל אתעטר בהו. ואז על ידי הע' תבין שבקדוש,
 ממשיכים על עצמו הארת הע' פנים שיש בתורה (לקוטי הלכות, יין
 גסוף, הלכה ד', אות ד'), ועל ידי זה מכניעים ומבטלים את הע' אמות,
 שכלם כלולים בעמלק. ולכן יין עולה שבעים, כמספר תבין של
 הקדוש (לקוטי הלכות, שבת, הלכה ז', אות סח). ולפני שאתה מתחיל,
 אהובי, בני, לומר את סדר הקדוש, תסתכל בתוך היין, כי שבת הוא
 תקון העינים (לקוטי הלכות, גגבה, הלכה ב', אות יא); ואז ממשיך על
 עצמו אור וזיו וחיות ודבקות הבורא יתברך שמו, ומאיר בו האור
 האין סוף ברוך הוא. וזה שאמרו חכמינו הקדושים (שבת קיג):
 פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם.
 ומהדר ליה בקדושא דבי שמשי, כי אז בעת הקדוש על היין זוכה
 לבטל את עצמו לגמרי אל האין סוף ברוך הוא, ועולה משכחה אל
 הזכרון, ועל ידי זה נתבטלים ונכללים ששת ימי החל בקדשת שבת
 (לקוטי הלכות, ברכות פרטיות, הלכה ג', אות ז'); ולכן אז יש תקון לעינים,
 שיוכל להסתכל רק אליו יתברך, ויבוא לבטול אמת, להיות בטל
 ומבטל אל עצם עצמיות אלקותו יתברך. ולכן צריכים לשים את
 כוס היין על חמש האצבעות, כמוכא (והר הקדמה א'): כוס של ברכה
 אצטריך למהני על חמש אצבעין ולא יתיר. וצריכים להקפיד על זה
 מאד, כי נעשים עכשו יחודים גדולים בכל העולמות כלם. ולכן
 קדם הקדוש צריכים להרהר בתשובה, כדי שלא יהיה פסול לעדות,
 כי הוא הולך להעיד, שהקדוש ברוך הוא ברא את עולמו בששה
 ימים, וביום השביעי שבת וינפש, ואחר כך כשאתה כבר מעיד
 שהקדוש ברוך הוא ברא את עולמו בששה ימים, ושבת ביום
 השביעי, ראוי לך לשמח מאד מאד, כי בעת הקדוש נמשכים על
 האדם מחין קדושים. והבאים בסוד השם, הם מכונין יחודים
 עלאין, מה שאין הפה יכול להסביר, כי בעת הקדוש, אז מתחדים
 כל העולמות כלם. ואם היית יודע, אהובי, בני, מה אתה פועל בעת
 שאתה אומר את סדר הקדוש, היית רוקד מרב שמחה. ולכן רואים

על פני הצדיקים בעת הקדוש אדמומיות גדולה, שמרב דבקותם בו יתברך זוכים להארת פנים, וכמוכא (שיחות-הר"ן, סימן קסט), אשר ראו אצל רבנו ז"ל, שקדם הקדוש היה נוטל הכוס בידו, והיה עומד זמן רב עם הכוס בידו לפני השלחן בשתיקה, ולא היו שומעין ממנו, כי אם קצת קול השתוקקות, ועלה אז למקום שעלה, אחר-כך אחר ששקה הרבה מאד, פתח פיו בנעימות נפלאה: "יום הששי ויכלו השמים והארץ וכו', ואמר (שיחות-הר"ן, סימן רי): כל מה שהוא צריך לעשות בברים, קשה לו מאד מאד, וצריך שיהיה לו מסירות נפש ממש על זה. וספר, שקדם הקדוש, פשרוזה להתחיל תבה הראשונה של הקדוש, נדמה לו שתצא נפשו ממש וכו', כי היה אז בטל ומבטל לגמרי אל האין סוף ברוך הוא, ומרב הדבקות בבטול כל עצמיותו, לא היה יכול להוריד את עצמו אל זה העולם ולפתח פיו, כי היה נדמה לו, שבכל תבה יוצאת נפשו ממש. ודבר זה אי אפשר להסביר לאדם שעדין נמצא בהכלי העולם הזה, ומלא מחשבות זרות והרהורים רעים ומשקע ברע; כי הצדיקים זוכים להיות בטלים ומבטלים לגמרי לאין סוף ברוך הוא, עד שאין להם שום הסתכלות בזה העולם כלל, והם בטלים ומבטלים בעצם עצמיות אלקותו יתברך; אשריהם ואשרי חלקם, יהי חלקנו עמהם!

לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכנתיה

יאהרונהי

ורחילו ורחימו ודחילו

בדחילו ורחימו

איההיוהה

יאההויהה

ליחדא שם י"ה בו"ה

ביחודא שלים

יהוה

בשם כל ישראל, הריני מוכן ומזמן לקיים מצות

עֲשֵׂה מִן הַתּוֹרָה שֶׁל קְדוּשַׁת יוֹם טוֹב שֶׁל חַג הַמִּצּוֹת,
 וְלִקְיָם מִצְוֹת עֲשֵׂה דְרַבְנָן לְקִדְּשׁ עַל הַיּוֹם, וּמִצְוֹת שְׁתֵּית
 כּוּס רֵאשׁוֹן מֵאַרְבַּע כּוּסוֹת יַיִן, שֶׁתִּקְנֶנּוּ חֲכָמִים בְּלֵיל חַג
 הַמִּצּוֹת, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְיֹצְרָנוּ, וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן
 בּוֹרְאָנוּ לְתַקֵּן שְׂרָשׁ מִצְוֹת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם עֲלִיוֹן; וַיְהִי
 נֵעַם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדִינֹו כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ,
 וּמַעֲשֵׂה יְדִינֹו כּוֹנֵנָהוּ:

בְּשִׁבְתָּ מִתְחִילִין כָּאֵן

בְּלַחֲשׁ: וַיְהִי עָרַב וַיְהִי בֹקֶר:

יוֹם הַשְּׁשִׁי: וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צָבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים
 בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיִּשְׁבַּת בַּיּוֹם
 הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם
 הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ, כִּי בּוֹ שָׁבַת מְכַל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא
 אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

בְּחַל מִתְחִילִין כָּאֵן

סְבָרֵי מְרַנֵּן וְרַבְנֵן וְרַבּוּתֵי:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מְלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא
 פְּרֵי הַגֶּפֶן:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מְלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר
 בָּחַר בְּנוֹ מִכָּל עַם, וְרוּמְמָנוּ מִכָּל

לְשׁוֹן, וְקִדְשָׁנוּ בְּמִצּוֹתָיו. וּתְתֵן לָנוּ יְהוָה
 אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (לשבת: שבתות למנוחה ו) מוֹעֲדִים
 לְשִׂמְחָה חַגִּים וְזִמְנִים לְשִׂשׁוֹן אֶת יוֹם (לשבת:
 השבת הנה ואת יום) חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה זְמַן חֲרוּתֵנוּ
 (לשבת: באהבה) מִקְרָא קֹדֶשׁ זִכָּר לִיציאת מצרים.
 כִּי בָנוּ בְּחֵרֶת וְאוֹתָנוּ קִדְשָׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים
 (לשבת: ושבת) וּמוֹעֲדֵי קִדְשֶׁךָ (לשבת: באהבה וברצון)
 בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׁוֹן הִנַּחֲלָתָנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה
 יְהוָה, מְקַדֵּשׁ (לשבת: השבת ו) יִשְׂרָאֵל וְהַזְמִינִים:

כְּשֶׁחָל בְּמוֹצָאֵי-שַׁבַּת-קֹדֶשׁ אוֹמְרִים כֵּן לִפְנֵי שֶׁהִחִינוּ (וְסִימְנוּ יְקֻנְהוּ"ן. יין,
 קְדוּשָׁה, גֵּר, הַבְּדִלָּה, זְמַן:)

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מְלֶכֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מְאוּרֵי הָאֵשׁ:
 בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מְלֶכֶךְ הָעוֹלָם, הַמְּבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ
 לְחָל, בֵּין אֹרֶךְ לְחֹשֶׁךְ, בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים, בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי
 לְשֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה, בֵּין קִדְשַׁת שַׁבַּת לְקִדְשַׁת יוֹם טוֹב
 הַבְּדִלָּתָהּ, וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה קִדְשָׁתָהּ,
 הַבְּדִלָּתָהּ וְקִדְשָׁתָהּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּקִדְשָׁתְךָ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה
 הַמְּבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מְלֶכֶךְ הָעוֹלָם,
 שֶׁהִחִיֵּנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהַגִּיעָנוּ לְזְמַן הַזֶּה:

וְשׁוֹתִין רַב כּוֹס בְּהִסְבָּה

וּרְחִץ

רוחץ ידים, ואינו מברך: "על נטילת ידים".

רוחץ ידים, ואינו מברך: "על נטילת ידים". והנה כל הענין של הנטילה, שנוטלים את הידים במים, זה כדי להמשיך השגחה, כי מים הוא סוד השגחה, גלוי הדעת, כמו שפתיח (ישעיה יא, ט): "כי מלאה הארץ דעה את הו'ה כמים לים מכסים"; כי אנו צריכים להמשיך מימי הדעת, שהוא השגחה פרטית, כדי לבטל את הזמה שנגחזת בידינו, שאחייזתה בשקר ובחשך (לקוטי-הלכות, נטילת ידים שחרית, הלכה ג', אות ג'); כי אדם צריך למסר את הידים שלו אל הקדוש-ברוך-הוא, ולא לחשב שהפרנסה באה לו מהידיים, אלא יזכר שהוא יתברך משפיע פרנסה לאדם, וכמו שפתיח (דברים ח, יח): "וזכרת את יהו'ה אלהיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל" וגו'; ולכן נוטלים את הידים בתחלת הסדר, להורות שהלילה הוא גלוי השגחה, כי המים הם בסוד השגחה, כי בתחלה היה הכל מים במים, כמאמר ו"ל (שמות רבה, פרשה טו, סימן ז): מתחלה היה העולם מים במים, והיה האלהים מבקש לכונן עולמים, ולא היו הרשעים מניחין וכו', עיין שם. וכן אמרו (שמות רבה, פרשה נ', סימן א'): בשעה שברא הקדוש-ברוך-הוא עולמו, היה פלו מים במים, שגאמר (בראשית א, ב): "ורחש על פני תהום" וכו', עיין שם. ובה שגאדם נוטל את ידיו במים, הוא ממשיך השגחה על ידיו, שלא ידמה בעצמו אשר כח ידיו מביא לו את פרנסתו, כמו שפתיח (דברים ח, יז): "ואמרת בלבבך כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה": שדבר זה הוא כפירות ואפיקורסות, וענין הנטילה זה בחינת בטחון, שזה 'ורחץ' — לשון בטחון, כמו (זהר ויקהל רי): ביה אגא רחץ ולשמה קדישא יקירא אגא אימר תושבתן וכו'. ולכן באה הרחיצה שרוחצים את הידים על טבול ראשון, שהוא הפרפס — חתיכת ירק, להורות שאפלו אין לאדם כי אם מעט ירק, עליו לזכר שהכל בחסדו יתברך. וזה עקר שלמות הבטחון, שאדם צריך לדעת, שאפלו כשנמצא בעניות ובדחקות גדולה, ופרנסתו מצמצמת מאד,

ואין לו כי אם מעט ירק, אל יהרהר אחר מדותיו יתברך, אלא יאמר: הלא גם זה המעט ירק, הוא חסד נפלא מהשם יתברך, על-כן אני בוטח רק בו יתברך, כי האלקים הרועה אותי במעט ירק הזה, הוא יכול לפרנסני בכבוד ובעשר גדול כרצונו. וזה אשר הירק נקרא כרפס, כי כרפס הוא שם של בגדי משי יקרים, כמו שכתוב (אסתר א, ו): "חור כרפס ותכלת", הינו אני בוטח בך רבנו של עולם, שהכל בינך לפרנסני, כי אפלו המעט ירק שיש לי, הוא חדוש נפלא כמו הלבושים יקרים, הנקראים כרפס, ואני בוטח בך שאתה יכול להגביהני ולפרנסני בעשר וכבוד בכגדי כרפס, כי הכל בינך לבד (לקוטי-הלכות, נטילת ידים לסעודה, הלכה ו', אות כו). ועל-כן עתה כשמתחילים לספור ספור יציאת מצרים, ואת גדל הנסים שעשה עמנו הקדוש-ברוך-הוא, שזה עקר המצוה בלילה הזה, מתחילים עם ורחץ, לרחץ את ידיו בהשגחה, ואפלו שאין לו לאכל אלא חתיכת ירק, שזה מרמז על גדל הבטחון שהיה לעם ישראל כשיצאו ממצרים, שלא היה להם כלום, כמו שכתוב (שמות יב, ט): "וגם צדה לא עשו להם" וגו', כי האמינו בהקדוש-ברוך-הוא שלא יעזבם, כמו שכתוב (ירמיה ב, ב): "כה אמר יהוה זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולתיך לכתף אחרי במדבר בארץ לא זרועה": ופרש רש"י: חסד נעורייך לכתף אחרי, שלוחי משה ואהרן מארץ נושבת, יצאתם למדבר ואין צדה לדרך, כי האמנתם בי, עין שם. ולכן מתחילים עם מדת הבטחון, שזה עקר הגאולה. ואמר רבנו ז"ל (ספר-המדות, אות בטחון, סימן יח): על-ידי הבטחון אדם מתקרב להשם יתברך. ואי אפשר להשיג פרנסה אלא על-ידי בטחון, שאדם בוטח רק בו יתברך. וזה 'ורחץ', אותיות רוצח, שמורה על כעס. ואמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סח), שעקר המניעה לאדם להשיג פרנסה הוא רק מהכעס והרציחה שיש לו, כי המדה הרעה של כעס, הוא מפסיד ומאבד על ידה את הממון הראוי לו. וזה שאנחנו רואים בני-אדם נכנסים בכעס ורציחה על זולתם, ומאבדים על-ידי-זה את כל הטוב שמיעד להם, ולכן תכף-ומיד בהתחלת הסדר אומרים 'ורחץ', שהוא לשון בטחון, להורות לאדם, שאי

אפשר להתקיים בזה העולם, אלא על-ידי מדת בטחון. ואמרו חכמינו הקדושים (מנחות כט:): כל התולה בטחונו בהקדוש-ברוך הוא, הרי לו מחסה בעולם הזה ובעולם הבא.

כַּרְפֵּס

(א) יקח מהכַּרְפֵּס פחות מפזית (ויבדקנו מתולעים מבעוד יום) ומטבילו במי מלח או בחמץ. ויחלק גם-כן למסבין, ואומר להם, שיכונו בברכה לפטור המרור וכורף.

(ב) אומר בפה מלא 'כַּרְפֵּס', ומברך בורא פרי האדמה ואוכלין בהסבה. ולא יברך ברכה אחרונה, אפלו אכל פזית, ויכול לסלק הכַּרְפֵּס הנשאר והמי מלח מהשלחן:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
בוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה:

צריך שתדע, אהובי, בני! אשר הענין שאוכלים כַּרְפֵּס, שהוא מין ירק לפני אכילת מצה, כל זה הוא בשביל תקון חטא אדם הראשון, שאכל אכילת עץ הדעת, אשר זה גרם לגלות מצרים (לקוטי-הלכות, נטילת ידים, הלכה ו', אות כב, לה); והנה כַּרְפֵּס, שהוא מין ירק שאוכלים אז, שהוא בחינת מחין דקטנות (עין שער הפנונת, דרוש ו'; ופרי עץ חיים, פרק ז'), שהוא שם אלהים במלוי יודיין, שהוא שיין, העולה מספר כַּרְפֵּס, דהינו שמרמזין, שאף-על-פי ששתינו כוס ראשון, עדין לא זכינו לאכל המצה, שהוא מאכל המלאכים, סוד

אכילת מן, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (יומא עה:), רק אנו צריכין לזכור תחלה ענייתנו, כי עתה קדם מתן תורה, קדם אתערותא דלתתא, אכילתנו היא סוד מאכל בהמה, כמו שכתוב (בראשית א, יח): "ואכלת את ירק השדה", מחמת שפגם באכילת עץ הדעת, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (פסחים קיח:): בשעה שאמר הקדוש-ברוך הוא לאדם הראשון: "ואכלת את ירק השדה" — נודעו, עד שאמר לו: "בועת אפך תאכל לחם", שרמז לו, שעל-ידי גיעות ועבודות שיתגעעו ישראל בתורה ומצוות, יזכו לאכילת לחם, שהוא מאכל אדם. וכל זה הוא תקון חטא אדם הראשון, שכל פגמו היה באכילה של עץ הדעת. ועכשו מתקנין זאת בתחלה, בסוד: "ואכלת את עשב השדה", שהוא מאכל בהמה, שגם בחינת מאכל בהמה יתברר על-ידי שממשיכין הדעת והארת הרצון גם לשם. ואחר-כך יזכה לסוד מאכל אדם, בחינת: "בועת אפך תאכל לחם". וזהו מרמז בדברי חכמינו הקדושים, שאמרו (פסחים קיח:): בשעה שאמר הקדוש-ברוך הוא לאדם הראשון: "ואכלת את עשב השדה" — נודעו, ואמר: אני וחרמור באבוס אחד?! בין שאמר לו הקדוש-ברוך הוא: "בועת אפך תאכל לחם" — נתישבה דעתו; הינו שעל-ידי-זה בעצמו שנודעו, כשאמר לו השם יתברך: "ואכלת את עשב השדה", שהוא מאכל בהמה, על-ידי-זה בעצמו זכה שהשם יתברך הבטיחו לזכות למאכל אדם, שאפלו כשמאכלו עדין בסוד מאכל בהמה, צריך גם-כן להמשיך על עצמו היראה הבאה אל האדם בשעת האכילה, עד שיזכה גם אז להארת הרצון שזוכים בעת אכילה, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מורה"ן, חלק ב', סימן ז'), עד שישתוקק על-כל-פנים ברצון חזק לזכות למאכל אדם, ואז על-ידי-זה בעצמו יזכה למאכל אדם כמו אדם הראשון, שעל-ידי-זה שאמר לו השם יתברך: "ואכלת את עשב השדה", שהוא מאכל בהמה, על-ידי-זה נודעו, נודעו דיקא, שהמשיך עליו יראה, וצעק ואמר: אני וחרמור נאכל באבוס אחד?! הינו שאני רוצה ומבקש שתוציאני מבחינת מאכל בהמה, ותכף נתרצה לו השם יתברך, ואמר לו: "בועת אפך תאכל לחם", שעל-ידי זעת אפך,

דְּהִינּוּ יִגְיַעוּת בַּתּוֹרָה וְעִבּוּדָה, שֶׁהוּא סוּד 'זַעַת אַפָּךְ', סוּד (שִׁיר הַשִּׁירִים ז', ט): "וְרִיחַ אַפָּךְ בַּתְּפוּחִים", שֶׁהֵם בְּחִינַת הַיְגִיעוּת לְהִתְקַרֵּב לְהַצְדִּיק הַמְקַרְבּוֹ לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, כַּמּוּבָא בְּדַבְרֵי רַבְּנּוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ה'), עַל-יְדֵי-זֶה "תֹּאכַל לֶחֶם", שֶׁתּוֹפֵה לְמֹאכַל אָדָם, שֶׁהוּא הָאֶרֶת הַרְצוֹן בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת. כִּי הַצְדִּיק מִחֲדִיר אֲמוּנָה בָּאֵלּוֹ שֶׁמְקַרְבִּים אֵלָיו, וּבַפֶּרֶט כְּשֶׁמְתַיַּגְעִים בְּטַרְחוֹת גְּדוּלוֹת לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו, אִזּוֹ נִתְקַן אֶצְלֵם הַמּוֹחִין; כִּי אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל מֵהֶרֶב, הַצְדִּיק הָאֵמֶת, כִּי אִם עַל-יְדֵי טַרְחוֹת וַיְגִיעוּת, שֶׁאִזּוֹ נִתְהַפֵּךְ בְּחִינַת עֵשֶׁב — לְמֹאכַל אָדָם. כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית א, כט): "נִתְתִּי לְכֶם אֵת כָּל עֵשֶׁב". וְלָכֵן דִּיקָא עֵכָשׁוּ לְפָנַי אֲכִילַת מִצָּה, שֶׁהוּא סוּד הַמּוֹחִין, אוֹכְלִים יֶרֶק דִּיקָא, שֶׁהוּא כַּרְפֶּס, הַעוֹלָה ש"ס כְּמִסְפָּר שִׁי"ן בְּמֵלוֹאוֹ, אֶלֶף לַמ"ד ה"י יו"ד מ"ם, שֶׁהוּא שֵׁם אֱלֹהִי"ם, מוֹחִין דְּקִטְנוּת, שֶׁעֵכָשׁוּ עוֹסְקִין בְּתַקוּנָן. וְלָכֵן הַתִּינּוּקוֹת שׁוֹאֲלִים מַה זֶה הַשְּׁנוּי מִכָּל הַשָּׁנָה, הַתִּינּוּקוֹת דִּיקָא, שֶׁהֵם בְּסוּד הַקִּטְנוּת, וְהֵבֵן.

יחין

יִבְצַע הַמִּצְוָה הָאֲמֻצְעִית לְשָׁנִים, וְהַחֲלֵק הַגְּדוּל יִצְפִּין לְאַפִּיקוּמָן.

צְרִיךְ שֶׁתִּדַע, אֱהוּבִי, בְּנִי! אֲשֶׁר הָעֲנִין שְׁלוֹקָחִים אֵת הַמִּצְוָה הָאֲמֻצְעִית וְשׁוֹבְרִים אוֹתָהּ לְחֻצֵי, וְאֵת הַחֲלֵק הַגְּדוּל מְסִתִּירִים לְאַפִּיקוּמָן, בְּזֶה יֵשׁ סוּד גְּדוּל מָאֵד, כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (סִנְהֵדִין ק): עֲתִיד הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְתַן לְכָל צְדִיק וְצְדִיק שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרֵי עוֹלָמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (מְשִׁלִּי ח, כא): "לְהִנְחִיל אֶהְבִּי יֵשׁ וְאַצְרוּתֵיהֶם אֲמֵלֵא", י"ש בְּגִימְטְרִיָּה תֵּלֵת מֵאָה וְעֶשְׂרֵה הָיִי. וְהָעֲנִין הוּא, כִּי יֵשׁ תַּרְנ"ג מִצְוֹת דְּאוּרִיתָא וְז' מִצְוֹת דְּרַבְּנָן, וּבִיחֵד הֵם תַּר"כ כְּמִסְפָּר כְּתוּר. וְהִנֵּה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (קְדוּשִׁין לט): שְׁכַר מִצְוָה בְּהֵאֵי עֲלָמָא לִיפָא, לֹא מְקַבְּלִים שׁוּם שְׁכַר בְּזֶה הָעוֹלָם עַל שׁוּם מִצְוָה, אֲלֵא אִם אָדָם מוֹסֵר אֵת נַפְשׁוֹ בְּעִבּוּרוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּמְקַיֵּם אֵת הַמִּצְוֹת בְּמִסִּירוּת נַפְשׁ מִמֶּשׁ, עַל-יְדֵי-זֶה נוֹתְנִים לוֹ חֻצֵי שְׁכָרוֹ

בזה העולם, שזה בחינת ש"י עולמות, חצי מספר כת"ר יכולים לקבל בזה העולם. וזה שאמר רבנו ז"ל (שיחות-הר"ן, סימן צו): ראוי לאדם להרגיל את עצמו להיות בעולם הבא, דהינו להיות מפרש מתאוות כמו בעולם הבא, שאין בו לא אכילה ולא שתיה, ושום תאוה מתאוות הבהמיות הפלות ונפסדות של העולם הזה. וכמו שאנו רואין — החולה, מחמת שהוא סמוך קצת לעולם הבא, על-כן הוא מואס באכילה ושתיה ומשגל, ואין לו שום תאוה, אדרבה כל התאוות משקצות ומאוסות עליו, מחמת שהוא סמוך לעולם הבא, שאין בו אכילה ושתיה וכו', כן יש לאדם להרגיל עצמו בעודו בחיים חיותו ובבריאותו, שיהיה יכול להתנהג בלא תאוות כמו בעולם הבא, ובודאי אם היה נזכר בזכרון טוב מתענוגי העולם הבא, בודאי לא היה יכול לסבל כלל חיות ותענוגי העולם הזה. ולכן אנתנו שוכרים את המצה, שהוא סוד הדעת, להפירו יתברך לחצי, להורות שאנו משליכים את הדעת מאתנו, כי מצה היא דעת גדול ועליון מאד, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נו), ואין אנו רוצים להשתמש עם הדעת והשכל והשגת אלקות, ותענוגי שעשועי עולם הבא בעולם הזה, ועל-כן אנו מחביאים את הדעת, שהיא המצה, לעולם הבא, ובעולם הזה אנו משתמשים רק עם החצי הקטן, שהוא לחם עני, סוד האמונה (לקוטי-הלכות, גלות, הלכה ג', אות יג); כי אנו מתחזקים רק באמונה, ועונים וצועקים להשם יתברך, ומשתוקקים אליו יתברך, ומדברים עמו יתברך בתמימות ופשיטות, שזה לחם עני, שעונים עליו דבורים הרבה, אבל את הדעת הגדול אנו טומנים עד הסוף בקץ האחרון, שאז תמלא הארץ דעה את הנו"ה, ואז נזכה לדעת השלם. ולמה אנו שוכרים דיקא את המצה האמצעית? כי היא נגד אמצעי יצחק. ואמרו חכמינו הקדושים (מדרש אגדה): אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק, לקדושים אשר בארץ המה (תהלים טו, ג): אימתי הן קדושים? בשעה שנתנין בארץ, שכל זמן שהם בחיים, אין הקדוש-ברוך-הוא מיוחד שמו עליהם, שנאמר (איוב טו, טו): "הן בקדשו לא יאמין"; והרי מצינו שיחד שמו על יצחק, שנאמר (בראשית כח, יג): "ואלהי יצחק", רבנן אמרין: רואה את עפרו כאלו

הוא צבור על גבי המזבח, ורבי ברכיה אמר: הואיל ונתיסר בעיניו, הרי הוא כאלו מת, שהוא גנוז בתוך הבית. הרי שגם יצחק, אף שהוא עדין היה חי בזה העולם, עם כל זאת מאחר שמשר נפשו בשבילו יתברך, ועוד בחיים חיותו היה בטל ומבטל אל האין סוף ברוך הוא, והיה רואה את עצמו שרוף על המזבח ואפרו צבור שמה, הוא זכה שגם בחיים חיותו נקרא שמו יתברך עליו. וכן כל צדיק וצדיק שהוא מוסר את נפשו בשבילו יתברך, ומרגיש בדעתו את אמתת מציאותו יתברך, והוא מוכן ומזומן בכל עת ורגע למסור את עצמו על קדוש השם, וכבר מרגיש שאינו נמצא בזה העולם, צדיק כזה שאוחז במדרגה כזו, הוא יכול לטעם טעם עולם הבא בעולם הזה, שזה סוד ש"י עולמות, חצי מקת"ר, אף-על-פי-כן הוא לא רוצה להשתמש עם השגות הגדולות שמשגי, כי הוא משליך את חכמתו והשגתו ודעתו, ומטמינו לעתיד לבוא, וכאן בעולם הזה הוא רק משתמש עם האמונה פשוטה, שזה החצי הקטן, לחם עני, דלית לה מגרמה כלום. ולכן דיקא את המצה — שהיא הדעת, האמצעית — שהוא כנגד יצחק, שוכרים לחצי, והבן למעשה.

מגיד

צריך שתדע, אהובי, בני, שעקר המצוה בלילה זה, הוא ספור יציאת מצרים, וכל המאריך לספר ביציאת מצרים, הרי זה משבח, ונעשים מזה תקונים גדולים בכל העולמות. ולכן כדי ללהב את הלב בקדשת הלילה, נוהגין חסידים ואנשי מעשה לומר את הקטע הזה מהנהר הקדוש, המרבה לדבר משבח הלילה הזה, ומה שקורה למעלה בשמים עכשו בשעות אלו שאמה יושב עם בני ביתך וילדיך, ועוסק לספר בנסי יציאת מצרים, ואת גדל השעשועים שיש למעלה אצלו יתברך, שהוא בא, כביכול, עם כל המלאכים בבתי ישראל, והוא שמח מאד בזה שמרבים לספר בהנסים שעשו אתם ביציאת מצרים; אשרי מי שיאמר עכשו את הקטע הזה, וישים היטב אל לבו במה שהוא אומר, ויתלהב לכתו מאד לומר את כל סדר ההגדה.

פְּקוּדָא בְּתַר דָּא לְסַפֵּר בְּשִׁבְחָא דִּי־צִיּוֹת
מִצְרַיִם, דְּאִיהוּ חַיּוּבָא עַל בְּרַ נֶשׁ
לְאַשְׁתַּעֲי בְּהַאי שִׁבְחָא לְעֵלְמִין, וְהָכִי
אוֹקִימְנָא כָּל בְּרַ נֶשׁ דְּאַשְׁתַּעֲי בִּי־צִיּוֹת
מִצְרַיִם, וּבְהַהוּא סְפוּר חֲדַי בְּחֻדְוָה, וְזִמִּין אִיהוּ
לְמַחְדַּי בְּשִׁכְיִנְתָּא לְעֵלְמָא דְּאִתִּי דְּהוּא חִירוּ
מִכָּלָּא דְּהַאי אִיהוּ בְּרַ נֶשׁ דְּחֲדַי בְּמַרְיָה.
וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲדַי בְּהַהוּא סְפוּר. בִּיָּה
שְׁעֵתָא כְּנִישׁ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכָל פְּמִלְיָא
דִּילָּהּ, וְאָמַר לֹוּן: זִילוּ וּשְׁמַעוּ סְפוּרָא דְּשִׁבְחָא
דִּילִי דְּקָא מִשְׁתַּעֲוּ בְּנֵי וְחֻדָּאן בְּפִרְקָנִי. כִּדִּין
כְּלָחוּ מִתְּכַנְשִׁין וְאַתִּין וּמִתְּחַבְּרִין בְּחֲדַיָּהוּ
דִּישְׂרָאֵל, וּשְׁמַעִין סְפוּרָא דְּשִׁבְחָא דְּקָא חֻדָּאן
בְּחֻדָּא דְּפִרְקָנָא דְּמֵאֲרִיחוֹן כִּדִּין אַתִּין וְאוּדֹן
לִיָּה לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל כָּל אֵינֻון נֶסִין
וּגְבֻרֹן וְאוּדָאן לָּהּ עַל עֲמָא קֻדִישָׁא דְּאִית לִיָּה
בְּאַרְעָא דְּחֻדָּאן בְּחֻדְוָה דְּפִרְקָנָא דְּמֵאֲרִיחוֹן.
כִּדִּין אַתּוּסְפָּ לִיָּה חִילָּא וּגְבוּרָתָא לְעִילָּא,
וּישְׂרָאֵל בְּהַהוּא סְפוּרָא יְהִי חִילָּא לְמֵאֲרִיחוֹן
כְּמִלְכָּא דְּאַתּוּסְפָּ חִילָּא וּגְבוּרָתָא, כִּד
מִשְׁבַּחִין גְּבוּרָתִיָּה וְאוּדֹן לִיָּה, וּכְלָחוּן דְּחֻלִּין
מִמְּקַמִּיָּה, וְאַסְתַּלַּק יְקָרָה עַל כְּלָחוּ. וּבְגִין כִּד

אֵיךְ לְשַׁבְּחָהּ וְלֹא שְׁתַּעֲי בְּסִפּוּר דָּא כְּמָה
 דְּאִתְמַר. כְּגוֹנָא דָּא חוֹבָה אִיהוּ עַל בַּר נִשְׁ
 לֹא שְׁתַּעֲי תְדִיר קָמִי קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
 וְלִפְרִסוּמֵי נִסָּא בְּכָל אֵינּוֹן נִסּוּן דְּעֵבֶד. וְאִי
 תִּימָא אֲמַאי אִיהוּ חוֹבָתָא וְהָא קֳדָשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא יָדַע כִּלְא, כָּל מַה דְּהוּה וְיַחֲוֵי לְבַתֵּר דְּנָא,
 אֲמַאי פְּרִסוּמָא דָּא קָמָה עַל מַה דְּאִיהוּ עֵבֶד
 וְאִיהוּ יָדַע. אֲלָא וְדַאי אֲצַטְרִיךְ בַּר נִשְׁ
 לִפְרִסוּמֵי נִסָּא, וְלֹא שְׁתַּעֲי קָמָה בְּכָל מַה
 דְּאִיהוּ עֵבֶד בְּגִין דְּאֵנּוֹן מַלְיִן סְלִקִין, וְכָל
 פְּמַלְיָא דְּלַעֲיָלָא מִתְּפַנְשִׁין וְחִמָּאן לֹזֵן וְאוּדָאן
 כְּלָהוּ לְקֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִסְתַּלַּק יְקָרָה
 עֲלֵיהוּ עֲלָא וְתַתָּא. בְּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם אָמֵן
 וְאָמֵן.

לְשֵׁם יְחִוּד קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנַתִּיה

יֵאֱהָדוּנְהֵי

וְרַחֲמוּ וְדַחֲלוּ

בְּדַחֲלוּ וְרַחֲמוּ

אִיהֵהוּתָהּ

יֵאֱהָוִיחָהּ

לְיַחְדָּא שְׁמֵי י"ה בּו"ה

בְּיַחְדָּא שְׁלִים

יְהוָה

בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל, הֲרִינִי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְקַיֵּם מִצְוֹת עֲשֵׂה
 מִן הַתּוֹרָה לְסַפֵּר בִּיציאת מִצְרַיִם, כְּדִי לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ
 לְיוֹצְרֵנוּ, וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאֵנוּ, לְתַקֵּן שׁוֹרֵשׁ מִצְוֹת אֱלוֹ
 בְּמָקוֹם עֲלִיּוֹן. וַיְהִי נֶעֱם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה
 יְדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנְנָהּ:

הָא לַחֲמָא עֲנִיא דִּי אֶכְלוּ אַבְהַתְנָא בְּאַרְעָא
 דְּמִצְרַיִם. כָּל דְּכַפִּין יִיתִי וַיְכוּל, כָּל
 דְּצָרִיף יִיתִי וַיִּפְסַח. הַשְׁתָּא הָכָא, לְשָׁנָה
 הַבְּאָה בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל. הַשְׁתָּא עַבְדִּי, לְשָׁנָה
 הַבְּאָה בְּנֵי חוֹרִין:

צָרִיף שְׂתַדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי! ה' הִיא אוֹת אַחֲרוֹנָה בְּשֵׁם הוִי"ה
 בְּרוּךְ הוּא, וְהִיא הַמְּלָכוּת הַנִּקְרָאת לַחֲמָא, שְׁהִיְתָה בְּגִלוּת מִצְרַיִם,
 עֲנִיא בְּקַבְּלָתָהּ מִן הַיְסוּד בְּלִבְד ה' גְּבוּרוֹת, וְזֶה הִיָּה גְלוּת מִצְרַיִם,
 דִּי אֶכְלוּ אַבְהַתְנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם, כִּי אִזּוּ הִיְתָה הַדְּעַת בְּגִלוּת,
 וְעַכְשָׁו אֲנַחְנוּ עוֹסְקִים לְתַקֵּן אֶת הַמַּחֲזִין, וְלִכֵּן אָנוּ אוֹמְרִים: כָּל
 דְּכַפִּין יִיתִי וַיְכוּל, כָּל דְּצָרִיף יִיתִי וַיִּפְסַח, כִּי רוּצִים לְהַשְׁפִּיעַ לְזוּלָת,
 שְׁזֶה בָּא מִשְׁלֵמוֹת הַדְּעַת, כִּי מִי שְׁעַדִּין בְּקִטְנוּת הַדְּעַת, אִינוּ רוּצִים
 לְהַשְׁפִּיעַ לְזוּלָתוֹ, כִּי הוּא כִּילִי וְקַמְצָן, כַּמּוּבָא (תְּקוּוּיָהּ הַקִּדְמָה):
 קַמְצָן — נָבַל בְּמִמוּנְיָהּ, נָבַל שְׁמִיָּהּ, דְּלָאוּ אִיהוּ נְדִיב וְלָאוּ אִיהוּ
 מְזַרְעָא דְאַבְהָן, דְּאִתְמַר עָלֵיהּ "נְדִיבֵי עַמִּים נְאֻסְפוּ". דִּהָא קַמְצָן
 אִיהוּ עֲנֵי הַדְּעַת, עֵינ שָׂם. הַשְׁתָּא הָכָא, אִף שְׁאֲנַחְנוּ נִמְצְאִים עַדִּין
 בְּגִלוּת, עִם כָּל זֹאת אָנוּ מִשְׁתַּדְּלִים לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ אֶת הַמַּחֲזִין
 לְהַשְׁפִּיעַ לְזוּלָתָנוּ, אִף שְׁאִין הַזּוּג עַדִּין שְׁלָם, אֲבָל אֲנַחְנוּ מִתְּפַלְלִים,
 אֲשֶׁר לְשָׁנָה הַבְּאָה בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל, שְׁאִזּוּ תְהִיָּה הַגְּאֻלָּה שְׁלָמָה,
 וַיְהִיָּה הַזּוּג בְּשְׁלֵמוֹת, וַיִּשְׁפַּע שְׁפַע בְּלֵי צְמֻצוּם. הַשְׁתָּא עַבְדִּי,

בגלות, אֲנַחְנוּ נִקְרָאִים 'בֶּן הַשְּׁפָחָה', לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּעַת הַגָּאֹלָה, נִזְכֶּה לְהִקְרֹא 'בֶּן הַמֶּלֶךְ', כִּי אִזּוֹ נִהְיֶה בְּנֵי חוּרִין. וְצָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֲהוּבֵי, בְּנֵי! אֲשֶׁר עֲכָשׁוּ בְּלִיל פֶּסַח, מֵאִיר הָאֹר אֵין סוּף בְּאֹר גְּדוֹל מְאֹד, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה הִיְתָה הַגָּאֹלָה, אֲךָ אֶף-עַל-פִּי-כֵן בְּהִכְרַח שְׁיִהְיֶה אִיזָה צְמֻצֻם, כְּדֵי שְׁנוּכַל לְקַבֵּל אֶת הָאֹר בְּהִדְרָגָה וּבְמִדָּה, כַּמּוּבָא בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק א', סִימָן מ"ט); כִּי צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְצַמְצֵם אֶת הַהִתְלַהֲבוּת שֶׁל לְבוֹ, כִּי הַתְּלַהֲבוּת הַלֵּב אֵין לָזֶה סוּף וְתַכְלִית מְרַב תְּשׁוּקָתוֹ, כִּי צָרִיכִים לְצַמְצֵם אֶת הַהִתְלַהֲבוּת, כְּדֵי לְעַבֵּד אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּמִדָּה וּבְצַמְצוּם. וְצָרִיכִים לְקַדֵּשׁ אֶת הַמַּחְשְׁבָה לְחֶשֶׁב רַק מַחְשְׁבוֹת טוֹבוֹת, כְּדֵי לְזַכּוֹת לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים. וְזֶה סוּד ה' שֶׁהִיא דְל"ת עִם יו"ד, וְכַמּוּבָא (תְּקוּנַי-זֶהר, תְּקוּן כ"א): דְל"ת הִיְתָה וְאֶתְחַזְרַת וְנַעֲשִׂית ה"א, כִּי דְל"ת הוּיֵת לְשׁוֹן דְלָה וְעַנְיָה, הֵינּוּ כְּשׁוֹטְטֻמְטֵם לְבוֹ בְּטַפְשׁוֹת, אִזּוֹ הִיא דְל"ת, וְכַשְׁמַקְדֵּשׁ מַחְשְׁבָתוֹ וְלִית קְדֻשָּׁה פְּחוֹת מַעֲשָׂרָה (מַגְלָה כ"ג:), זֶה יו"ד שְׁמַמְשִׁיךְ לְתוֹךְ הַדְל"ת, וְנַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי-זֶה ה"א, נְמַצָּא, שְׁכָל גְלוּת מְצָרִים הִיְתָה, שְׁהַדַּעַת הִיְתָה מְצַמְצֵמַת בְּסוּד דְל"ת הוּהוּ, וְהַגָּאֹלָה הִיְתָה עַל-יְדֵי שְׁהַכְנִיסוּ יו"ד בְּתוֹךְ הַדְל"ת וְנַעֲשֶׂה ה"א, וְזֶה מֵה שְׁאַנְחָנוּ אוֹמְרִים בְּתַחֲלִיל סְפוּר יְצִיאַת מְצָרִים: הֵא לְחֶמָא עַנְיָא, שְׁקֵדִים הִיָּה רַק דְל"ת, שֶׁהוּא הַמְּלָכוּת דְלָה וְעַנְיָה, וְכַשְׁהַכְנִיס מַשֶּׁה אֶת הַדַּעַת שֶׁהוּא יו"ד, נַעֲשֶׂה ה"א, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִגְאָלוּ אַבוֹתֵינוּ מִמְצָרִים, עַל-יְדֵי סוּד הַדַּעַת, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (דְּבָרִים ד', ל"ה): "אַתָּה הִרְאָתָ לְדַעַת, כִּי הִנֵּנִי הוּא הַאֱלֹהִים, אֵין עוֹד מְלַבְדוּ"; כִּי בְּזֶה נִשְׁלַם הַמְּלָכוּת, הֵינּוּ כְּשִׁיּוֹדְעִים אֲשֶׁר הַמְּלוּכָה שְׁיָכַת רַק לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמַחְזִירִים אֶת הַה"א שֶׁהוּא עוֹלָם הַעֲשִׂיָה אֶל הָעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים, יִהְיוּ אֲצִילוּת, בְּרִיאָה, יְצִירָה, שְׂאֵז נַעֲשֶׂה יְחוּדָא שְׁלִים, וְהַבֵּן.

מוזגין פוס שני, וכאן הבן שואל מאביו

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות. שבכל
הלילות אנו אוכלין חמין ומצה, הלילה
הזה כלו מצה: שבכל הלילות אנו אוכלין
שאר ירקות, הלילה הזה מרור: שבכל
הלילות אין אנו מטבילין אפלו פעם אחת,
הלילה הזה שתי פעמים: שבכל הלילות אנו
אוכלין בין יושבין ובין מסבין, הלילה הזה
כלנו מסבין:

צריך שתדע, אהובי, בני! שהארבע קשיות שהבן שואל
מאביו, בזה מרמזים סודות עליונים, שהם כנגד ד' העולמות,
ושאלה הוא ענין של צמצום, כי דבר שאדם לא יודע, הוא צריך
לשאל — זה בחינת צמצום. ולכן עכשו בליל פסח מאיר האור אין
סוף ברוך הוא בגלוי רב ונפלא מאד דרך הד' עולמות: אצילות,
בריאה, יצירה, עשיה, ואי אפשר להשיג את האורות בהתגלות זה
העולם, כי אם על-ידי הצמצום, ואלו השאלות ששואלים הבנים
בליל הסדר, כי השאלה והקשנה היא הסתרת הידיעה שהוא
הצמצום (לקוטי-הלכות, תפלת המנחה, הלכה ז); ובזה ששואלים שאלות
וקשיות, שהוא הצמצום, על-ידי-זה יוכל אחר-כך לקבל תרוץ,
שהוא גלוי האור אין סוף ברוך הוא, שיתלבש דרך כל העולמות:
אצילות, בריאה, יצירה, עשיה, ומה גם שבזה ששואלים עכשו
קשיות, כדי להבין מה התכלית של הלילה הזה, על-ידי-זה זוכין
להכניע ולשבר את המחקרים והכופרים והאפיקורסים, חכמי
הטבע, שמכניסים בעולם את הבליהם; כי על-ידי אלו הקשיות
מבטלין אותם לגמרי (לקוטי-הלכות, נטילת ידים שחרית, הלכה ב). וזה

סוד המחין שנוכנסים בלילה הזה, קדם כל גדלות, ואחר-כך קטנות
 וכו', כי הכל בסוד צמצום האור, שגם אנו נזכה להבין הארת האין
 סוף ברוך הוא, כי תכלית הבריאה הייתה כדי להפיר את הקדוש-
 ברוך-הוא, וכמאמרם ו"ל (תנחומא נשא): מיום שברא הקדוש-ברוך-
 הוא את עולמו נתאנה שיהיה לו דירה בפתתונים; כי הוא רוצה
 לגור בינינו, וישנזכה להכירו יתברך, אבל על זה צריכים פלים
 טובים וצמצומים רבים, כדי להשיג את האור, כמובא בדברי רבנו
 ו"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ל'), שהשגת אלקות אי אפשר להשיג
 אלא על-ידי צמצומים רבים, משכל עליון לשכל תחתון, כי מרב
 אור צריכים לחלק את זה לחלקים, כמובא בדברי רבנו ו"ל
 (שיחות-הר"ן, סימן צג), שצריך לזה חכם גדול, שיוכל לחלק האור
 הגדול לחלקים קטנים, כדי שיוכלו הקטנים במעלה לקבלם מעט
 מעט, עין שם. וזה סוד הקשיות שהבן שואל את אביו דיקא מה
 גשנתה הלילה הזה מפל הלילות, בזה בעצמו כבר נתעלה מחו
 בתכלית העליה, על-ידי ששאל 'מה', כבר נעשה הצמצום, כי זכה
 לבחינת בטול, בחינת (שמות טז): "ונחננו מה" וגו', ואזי הוא כבר
 רואה הפרש שגשנתה הלילה הזה מפל הלילות, שבכל הלילות אנו
 אוכלין חמץ ומצה, הלילה הזה פלו מצה, כי חמץ הוא בחינת
 הטבע, ומצה הוא בחינת ההשגחה, ומחמת שזוכין בלילה הזה
 לגלוי ההשגחה פרטית, שיודעין ועד אשר אין בלעדיו יתברך כלל,
 והכל לפל אלקות גמור הוא, שהוא פלו מצה, פלו השגחה,
 על-ידי-זה יש לו כח כבר לאכל בכל השנה בין חמץ ובין מצה, כי
 מהלילה הזה ליל פסח, נמשך עליו אור פזה על פל השנה, שיודע
 שגם הטבע הוא השגחה, כמובא בדברי רבנו ו"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק
 ב', סימן יז); כי באמת גם הטבע היא השגחתו יתברך, וזה אי אפשר
 להבין שני דברים כאחד, דהינו הטבע שבאמת הוא השגחתו
 יתברך, אבל על-ידי הלילה הקדוש הזה של ליל-הסדר, ממשיכים
 הארת הדעת על פל השנה. שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות
 הלילה הזה מרור, כי דיקא בליל פסח, שאז הוא סוד הבטישא,
 שמספרים מה עבר עלינו במצרים, שהצרכנו לעבר מרירות
 דמרירות, בסוד (שמות א, יד): "וימררו את חייהם בעבדה קשה" וגו',

ועל-ידי־זה אנו יכולים לאכל כל השנה שאר ירקות, שהוא סוד
התשובה, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי־מוהר"ן, חלק א', סימן יא). ורק
הוא בחינת תשובה, כמובא (בראשית רבה, פרשה מג): "וירק את
חניכיו", שגורם לעשות תשובה, וכן הוא (לקוטי־מוהר"ן, חלק א', סימן
יב): וירק זה קו הירוק שנמשך מבינה, ומקיף את כל העולם,
שממש התשובה, פי מבינה באה התשובה, כי דיקא בליל פסח
שאנחנו מזכירים את המרירות שעברנו, שכל זה הוא הצמצום,
על-ידי־זה אנו יכולים כבר כל השנה להשיג את אור התשובה,
שהוא שאר ירקות. שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפלו פעם
אחת, הלילה הזה שתי פעמים; פי כרפס הוא סוד מחין דקטנות,
מאכל עניים (לקוטי־הלכות, נטילת ידים, הלכה ו', אות כב). וטובלים אותו
במי מלח, שזה בחינת דמעות, שהם מים מלוחים, שממש השקר,
כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי־מוהר"ן, חלק א', סימן נא); ולכן אנו
עוסקים בליל פסח לתקן את זאת, לצאת מהעניות והשקר, ועל-כן
אנו טובלים את הכרפס במי מלח — לבטל את השקר ואת העניות.
וכן טובלים את המרור בתרסת, פי תרסת הן שתי תבות: ח"ס רות,
דחס רחמנא עלן, בכח הצדיק האמת, שהוא סוד משיח שיצא מרות
(לקוטי־הלכות, ברכות השחר, הלכה ה', אות נג), שדיקא המרור והמרירות
שעוברת עלינו, אנחנו ממתיקים על-ידי שאנו יודעים, שבסוף נזכה
להגאל על-ידי משיח שיצא מרות, וזהו שטובלין את המרור שהוא
המרירות, בתוף התרסת דיקא, שהוא סוד ח"ס רות, שיחוס עלינו
הקדוש־ברוך־הוא לגאלנו, על-ידי משיח שיצא מרות. ולכן דיקא
בליל פסח מטבילין שתי פעמים, ובכח הדעת הזה שאנחנו מקבלים
בליל פסח, להגדיל את המחין דקטנות ולצאת מהשקר, ולהמתיק
את המרירות, בזה שאנו יודעים שנגאל על-ידי משיח שיצא מרות,
על-ידי כל זה כבר לא צריכים לטבל כל השנה אפלו פעם אחת,
פי מכח ההארה שמאיר עלינו בליל פסח, אנו יכולים להתחזק כל
השנה. שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין ובין מסבין, הלילה
הזה כלנו מסבין; פי ענין מסבים הוא ישוב הדעת, עולם החרות,
כמאמר ז"ל (מגלה יב): על בני עמון ומואב דמיתבא דעתיהו,
מחמת שלא הלכו בגלות, שנאמר (ירמיה מח, יא): "שאנן מואב

המצות יהיו מגלין עד סוף ההגדה.

עֲבָדִים הָיִינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם, וַיּוֹצִיאֵנוּ יְהוָה
 אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרוּעַ
 נְטוּיָה. וְאֵלּוּ לֹא הוֹצִיא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת
 אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, הָרִי אָנוּ וּבְנֵינוּ וּבְנֵי בְנֵינוּ
 מִשְׁעֲבָדִים הָיִינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם. וְאִפְלוּ כָלֵנוּ
 חֲכָמִים, כָּלֵנוּ נְבוֹנִים, כָּלֵנוּ זְקֵנִים, כָּלֵנוּ יוֹדְעִים
 אֶת הַתּוֹרָה, מִצְוָה עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם.
 וְכָל הַמְרַבֵּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, הָרִי זֶה
 מִשְׁבַּח:

מְנוּעָרֵיו וְגו', וּבְגוֹלָה לֹא הָלַךְ, עַל-פֶּן עָמַד טַעְמוֹ בּו' וְגו'; וְלִכֵּן
 בְּלִיל פֶּסַח, אִזּוֹ הוּא הַשְּׂמֵחָה הַגְּדוֹלָה, שְׂמֵאִיר עָלָיו הַמַּחֲיִן, וְיָכוֹל
 לְיִשֵּׁב דַּעְתּוֹ, כִּי שְׂמֵחָה הוּא עוֹלָם הַחַרּוֹת, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (יִשְׁעִיָּה נה,
 יב): "כִּי בְשִׂמְחָה תִצְאוּ", שְׁעַל-יָדֵי הַשְּׂמֵחָה גַעֲשִׂין בְּנֵי חוֹרִין,
 וַיּוֹצִיאִים מִן הַגָּלוּת, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ ו'ל (לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב',
 סִימָן י'); וְלִכֵּן בְּלִיל פֶּסַח יוֹשְׁבִים מְסַבִּין דִּיקָא, שְׂאִזּוֹ הוּא זְמַן חַרּוּתְנוּ,
 מַה שְׂאִין כֵּן כָּל הַשָּׁנָה אָדָם הוּא פֶּעַם בְּיָשׁוּב הַדַּעַת וּבְשִׂמְחָה —
 שְׂזָה מְסַבִּין, וּפֶעַם בְּעַצְבוֹת וּבְמָרָה שְׁחוּרָה בְּלִי יָשׁוּב הַדַּעַת, שְׂזָה
 יוֹשֵׁב בְּלֹא הַסְּבָה, וְהִבֵּן.

עֲבָדִים הָיִינוּ וְכו'; צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֲהוּבִי, בְּנִי! אֲשֶׁר הַתְּרוּץ לְכָל
 הַקְּשִׁוֹת הוּא שְׁנוֹזְכֵר אֲשֶׁר עֲבָדִים הָיִינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם, אֲשֶׁר כָּל
 זֶה הִנֵּה גְלוּת מִצְרַיִם, שְׁנַפְלָנוּ לְבַחֲיַנַת עֲבָדוֹת, כִּי כְּתִיב (וַיִּקְרָא כה,
 נה): "כִּי לִי כִנִּי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים, עֲבָדֵי הֵם, אֲשֶׁר הוֹצִאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ
 מִצְרַיִם אֲנִי ה' הַיְּהוָה אֱלֹהֵיכֶם"; וְדַרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (קְדוּשִׁין כב):
 עֲבָדֵי הֵם וְלֹא עֲבָדִים לְעֲבָדִים; נִמְצָא, שְׁעַם יִשְׂרָאֵל הֵם עֲבָדֵי הַשָּׁם,

כמו שכתוב (תהלים קיג, א): "הִלְלוּ עַבְדֵי הַיְיָ" וְגו', וּבְרַגַע שְׂאֲדָם נוֹפֵל בְּקַטְנוֹת הַדַּעַת וְנַעֲשֶׂה עֶבֶד לְזוּלָתוֹ, זֶה בָּא מִמַּחֲזִין דְּקַטְנוּת, וְזוֹ הִיְתָה גְלוּת מִצְרַיִם, שְׂאֵז הַתְּגַבְרָה קִלְפַת הַעֲרָף, אוֹתִיּוֹת פִּרְעֵה', וְהַמַּחֲזִין הָיָה בְּמִצְרַיִם, שָׁזָה מִצְרַיִם, אוֹתִיּוֹת מִצְרַיִם, מִיִּי הָיָה הַבִּינָה, הַמַּחֲזִין הָיָה בְּמִצְרַיִם, שָׁזוֹ הַגְּלוּת הָכִי גְדוּלָה שָׂרַק עוֹבְרָת עַל הָאָדָם, שְׁנוֹפֵל לְקַטְנוֹת הַמַּחֲזִין, וּמוֹכֵר אֶת עַצְמוֹ לְעֶבֶד לְזוּלָתוֹ, אָף הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא חָמַל עָלֵינוּ, וְהָאִיר עָלֵינוּ אוֹר גְּדוֹל נוֹרָא מְאֹד, גְּלוּי אֱלֻקוֹת בְּתַכְלִית מְדַרְגָּה עָלִינוּהָ, וַיּוֹצִיאֵנוּ הַמַּאֲצִיל הַעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא אֲרִיָּה אֲנַפִּין, שְׂבָכַל מְקוֹם שְׂאֲדָם הוּא רַק נוֹטָה, רוֹאֵה אֲמַתַּת מִצִּיאוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ. יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, אָבָא וְאֵמָא — מְשִׁם, מְקַלְפַת הַעֲרָף שֶׁהוּא פִּרְעֵה', בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרְעוֹ נְטוּיָה, שְׁהֵם אָבָא וְאֵמָא, הַמְּלַבִּישִׁים אֶת שְׁתֵּי זְרוּעוֹת דְּאֲרִיָּה אֲנַפִּין מִצַּד פְּנִים, וּמְשִׁם נִמְשָׁכִים הַמַּחֲזִין, וְנִתְבַּטְּלַת יְנִיקַת הַחִיצוֹנִים, וְנִגְאָלוּ אַבּוּתֵינוּ וַיִּצְאוּ מִמִּצְרַיִם. וְאֵלּוּ לֹא הוֹצִיא, בְּסוּד הַלִּידָה, שְׁנוֹלָדִים מַחֲזִין תְּדָשִׁים עַל-יְדֵי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהוּא אֲרִיָּה אֲנַפִּין, אֶת אַבּוּתֵינוּ, שְׁהֵם אָבָא וְאֵמָא — מִמִּצְרַיִם, הֵינּוּ מִצְרַיִם, הָרִי אָנוּ וּבְנֵינוּ וּבְנֵי בְנֵינוּ מְשַׁעֲבָדִים הֵינּוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם, וְהֵינּוּ בְּקַטְנוֹת הַמַּחֲזִין, עֶבְדִּים לְעֶבְדִּים. וְאֵפְלוּ בְּלָנוּ חֲכָמִים — מִצַּד הַחֲכָמָה, בְּלָנוּ נְבוֹנִים — מִצַּד הַבִּינָה, בְּלָנוּ זְקֵנִים — מִצַּד הַבְּטוּל, בְּלָנוּ יוֹדְעִים — מִצַּד הַדַּעַת, אֶת הַתּוֹרָה, שְׁזָכִינוּ כָּבֵר לְמַחֲזִין דְּגְדָלוּת, מַחֲזִין דְּזַעִיר אֲנַפִּין, אָף-עַל-פִּי-כֵן מִצְוָה עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, כְּדִי לְהַזְכִּיר לָנוּ מַה שֶׁעָבַר עָלֵינוּ, וּמַה שֶׁעָדִין עוֹבֵר עָלֵינוּ, וְאָף שֵׁישׁ דְּבָרִים שְׂאֲנַחְנוּ לֹא מְבִינִים עָדִין, עִם כָּל זֹאת אֲנַחְנוּ מְאֻמִּינִים שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי כָּל מַה שֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם זֶה לְטוֹבָתוֹ. וְכִמוֹ שְׂאֵמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּשִׁי-מִוְהַרְ"ן, חֶלֶק א', סִימָן ד'): כְּשֶׁאָדָם יוֹדַע שְׂכָל מְאוֹרְעוֹתָיו הֵם לְטוֹבָה, זֹאת הַבְּחִינָה הִיא מְעִין עוֹלָם הַבָּא; כִּי אֵז יִתְגַּלֶּה הַבִּינָה בְּשִׁלְמוֹת, שֶׁהִיא הָאֶרֶת עוֹלָם הַבָּא. וְלָכֵן וְכָל הַמְרָבָה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הָרִי זֶה מְשַׁבַּח בְּחֻסְדִּים, כִּי אֵין עוֹד חֻסְדִּים יוֹתֵר גְּדוּלִים מִזֶּה שְׂאֲדָם עוֹסֵק לְסַפֵּר בְּנִסִּים וּבְנִפְלְאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּעַת שֶׁהָיָה בְּקַטְנוֹת הַמַּחֲזִין שֶׁעָבַר עָלָיו בְּחַיָּו, שֶׁהָיָה עֶבֶד לְעֶבְדִּים. וְכָכָל שְׂאֲדָם מְזָכִיר לְעַצְמוֹ כָּל הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִים שֶׁעָבְרוּ עָלָיו, וְנוֹתֵן תּוֹדָה

להקדוש־ברוך־הוא, זה שעשוע עולם הבא, כמוכא בדברי רבנו ז"ל
 (לקוטי־מוהר"ן, חלק א', סימן ב'), בזה שאדם מודה ומשבח ומהלל את
 הבורא יתברך שמו, זה בעצמו שעשוע עולם הבא, כי תודה
 והודאה זה הארת העולם הבא בעולם הזה. ובאמת כל בר ישראל
 יכול למצא חסדים ורחמים גמורים שעשה עמו הקדוש־ברוך־הוא,
 שזה סוד ספור יציאת מצרים, שאדם צריך להרגיל את עצמו לספר
 לו לעצמו, ולבני ביתו, ולילדיו, את כל מה שעבר עליו בחיים
 חיותו, והקדוש־ברוך־הוא הוציאו משם, כי כל בר ישראל כבר ראה
 נסים ונפלאות שעשה עמו הקדוש־ברוך־הוא במשך ימי חייו, ואם
 עדין עובר על האדם מה שעובר, הוא צריך לקיים מה שגלה לנו
 רבנו ז"ל (לקוטי־מוהר"ן, חלק א', סימן קצה) על הפסוק (תהלים ד, ב):
 "בצר הרחבת לי", הינו שאפלו בהצרה בעצמה השם יתברך מרחיב
 לנו; כי אם יסתכל האדם על חסדי השם יתברך, יראה שאפלו בעת
 שהשם יתברך מצר לו, גם בהצרה בעצמה השם יתברך מרחיב לו,
 ומגדיל חסדו עמו. וכל זה צריכים להזכיר את עצמו עכשו בליל
 פסח. שזה תרוץ על כל הקשיות והספקות שעוברים במח האדם
 בכל פעם מרב חטאיו ועוונותיו; כי כל מה שאדם נשבר — בין
 בגשמיות ובין ברוחניות, הכל זה מרב חטאיו ועוונותיו ופשעיו,
 ואינו רוצה להפיר אף שהקדוש־ברוך־הוא עושה עמו רחמים
 וחסדים גמורים, אפלו שהוא נמצא במקום שנמצא. ובשביל זה
 בני־אדם שואלים קשיות עליו יתברך, ונכנסים בהם ספקות, והכל
 מפני שלא רוצים להסתכל על החסדים הגדולים שהבורא יתברך
 שמו עושה עמנו, ותכף־ומיד כשאנחנו מזכירים את עצמנו שעבדים
 היינו במחין דקטנות, ועכשו האיר לנו המחין דגדלות, ואנו זוכין
 להפיר את הבורא יתברך שמו, על־ידי־זה תרצו לנו כל הקשיות
 והספקות, ואנחנו זוכים להמשיך על עצמנו הארה גדולה ונוראה
 ונפלאה בלילה הזה, ליל פסח, ומשם אנחנו מקבלים כח להתחזק
 כל השנה, והבן למעשה.

**מַעֲשֵׂה בְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֶלְעָזָר
 בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי טַרְפוֹן,
 שֶׁהָיוּ מְסַבִּין בְּבִנְי־בְרַק, וְהָיוּ מְסַפְּרִים בִּיצִיאַת
 מִצְרַיִם כָּל אוֹתוֹ הַלֵּילָה. עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם
 וְאָמְרוּ לָהֶם: רַבּוֹתֵינוּ, הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע
 שֶׁל שַׁחֲרִית:**

מַעֲשֵׂה בְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְכוּ'; צְרִיף שְׁתַּדַּע, אַהוּבִי, בְּנִי! אֲשֶׁר
 זֶה שֵׁיבּוֹ הַתַּנְאִים הַקְּדוּשִׁים בְּצוֹתָא מְסַבִּים, הֵיטָה פְּנִיתֶם לְהַמְשִׁיף
 מַחִין עַלְאִין, כְּדִי לְגַאֵל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מִהַגְּלוּת, וְלִכְּנֹן הָאִירוֹ כָּל-כֹּף
 אֶת הַלֵּילָה בְּאוּרוֹ יִתְבַּרֵּךְ, עַל-יַדֵּי שֶׁהִמְשִׁיכוּ אֶת שׁ"ע נְהוּרִין אֶל תּוֹךְ
 מ"ה — יו"ד ה"א וּא"ו ה"א, שֶׁהוּא הַזְעִיר אֲנַפִּין, שְׁזָה מַעֲשֵׂהָ,
 שֶׁהוּא שׁ"ע מ"ה (לְקוּטִי-מוֹתֵרִין, חֶלֶק ב', סִימָן ז'); רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי
 יְהוֹשֻׁעַ זֶה בֶּן וְתַלְמִיד, הֵם מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה זֶה
 עֲזָרָא הַסּוֹפֵר, שֶׁהֶעֱלָה אֶת יִשְׂרָאֵל לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, רַבִּי עֲקִיבָא זֶה
 יַעֲקֹב, רַבִּי טַרְפוֹן זֶה יִרְמְיָה, וְלִכְּנֹן הֵם דִּיקָא רְצוֹ לְהַמְשִׁיף כְּכָר אֶת
 הָאֲרַת הָאִין סוֹף בְּרוּף הוּא, שְׁזָה סוּד גְּלוּי אֶלְקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ הַמַּתְגַּלָּה
 בְּקִרְיַת שְׁמַע, וְהָאִירוֹ אֶת הַגְּלוּת עִם אוּרוֹ יִתְבַּרֵּךְ, עַד שֶׁבָּאוּ
 תַלְמִידֵיהֶם, וְהַזְכִּירוּ לָהֶם: הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית, הֵינוּ
 לְפִי שֶׁהַתַּנְאִים הַקְּדוּשִׁים שֵׁיבּוֹ מְסַבִּים בְּבִנְי־בְרַק, וְהָיוּ מְסַפְּרִים
 בִּיצִיאַת מִצְרַיִם כָּל הַלֵּילָה, הֵם הִמְשִׁיכוּ כְּכָר עוֹד בְּמִשְׁךְ כָּל הַלֵּילָה
 — שֶׁהוּא זְמַן הַגְּלוּת, אֶת שׁ"ע נְהוּרִין, שְׁזָה אֶל"ף לַמ"ד, אֶל"ף
 לַמ"ד שְׁעוּלָה שׁ"ע, וְגַם בְּנִי בְּר"ק עִם הַשֵּׁשׁ אוֹתוֹת עוּלָה שׁ"ע,
 כִּי הֵם הָאִירוֹ כְּכָר אֶת הָאוּרוֹת שֶׁל אַרְיָה אֲנַפִּין בְּמִשְׁךְ הַגְּלוּת, שְׁזָה
 מַעֲשֵׂה, אוֹתוֹת שׁ"ע מ"ה, הֵינוּ הָאֲרַת אַרְיָה אֲנַפִּין לְתוֹךְ זְעִיר אֲנַפִּין,
 וְאַצְלָם לִילָה כִּיּוֹם יָאִיר, כִּי כָּל אֶחָד כְּפִי שֶׁרַשׁ נִשְׁמַתוֹ, יַעֲקֹב, יִרְמְיָה,
 עֲזָרָא, הֵיוּ יְכוּלִים לְעֲלוֹת לְמַעְלָה לְמַעְלָה, שֶׁהוּא סוּד (יִשְׁעִיָּהוּ סו, ג):
 "עֲיִן ל'א רְאֵתָה אֵלֵהֶם זִוְלַתְךָ יַעֲשֵׂה", רְאֵשִׁי תְּבוֹת: אֱלִיעֶזֶר
 דְּרִי מַעְלָה, וְכֵן לְרַדַּת מִטָּה מִטָּה, שֶׁהוּא סוּד (שָׁם כו, יט): יְקוּמוּן
 הַקִּיצוֹ וְרַנְּנוּ שְׁכַנֵּי עֲפָר", רְאֵשִׁי תְּבוֹת: יְהוֹשֻׁעַ — דְּרִי מִטָּה,

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: הָרִי אֲנִי כְּכֹן
 שִׁבְעִים שָׁנָה, וְלֹא זָכִיתִי שְׁתֹּאמַר
 יֵצִיאת מִצְרַיִם בְּלִילֹת, עַד שִׁדְרָשָׁה בֶּן זֹמָא,
 שֶׁנֶּאמַר (דְּבָרִים טו, ג): 'לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ
 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. יְמֵי חַיֶּיךָ —
 הַיָּמִים, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ — הַלֵּילֹת. וְחַכְמִים
 אוֹמְרִים: יְמֵי חַיֶּיךָ — הָעוֹלָם הַזֶּה. כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ
 — לְהָבִיא לַיְמֹת הַמְּשִׁיחַ:

לְהָאִיר בְּשִׁנְיָהֶם אֶת הָאוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם,
 וְהִזְכִּירוּ לָהֶם, שֶׁעֲדִין אֲנַחְנוּ בְּחֶשֶׁךְ הַלַּיְלָה, לַיִל הַגָּלוּת, הַגִּיעַ זְמַן
 קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שְׁחֵרִית, שֶׁנִּזְכָּה לְהַגָּאֵל כְּכֹר גְּאֻלַּת עוֹלָם, וְלֹא
 שֶׁנִּהְיָה בְּגָלוּת, וְיֵאִיר עָלֵינוּ אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲלֵא אֲנַחְנוּ רוֹצִים כְּכֹר
 לְהַגָּאֵל בְּפַעַל, וְלִרְאוֹת בְּכַנְיָן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, וְהַכֵּן.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְכוּ'; צְרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי!
 שְׂרַבְנוּ וְ"ל גְּלָה לָנוּ (לְקוּטֵי־מִוְהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן לו), שֶׁעַקֵּר גְּסִיּוֹן וְצָרוּף
 שֶׁל כָּל אָדָם הוּא בְּתַאוּת נְאוּף, שֶׁהִיא כְּלָלִיּוֹת כָּל הַתַּאוּת וְהַמְדוּת
 רְעוּת שֶׁל כָּל הַשְּׁבָעִים אַמּוֹת, כִּי כָּל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל מְשַׁרְשֶׁת בְּשְׁבָעִים
 נִפְשׁוֹת בֵּית־יַעֲקֹב, שֶׁהֵם שְׁבָעִים פָּנִים לַתּוֹרָה, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ
 לְהַתְּגַלוּת בְּתוֹרָה וְעִבּוּדָה, כִּי אִם עַל־יְדֵי שְׁמִשְׁבָּרִין אֶת הַקְּלִפָּה
 הַקּוֹדֶמֶת לְפָרִי, שֶׁהֵם כָּל הַתַּאוּת רְעוּת וּמְדוּת מְשַׁחְתוֹת, שֶׁכֻּלָּן
 נִמְשָׁכוֹת מִתַּאוּת נְאוּף, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַנְצִל מִזֶּה רַק עַל־יְדֵי קְרִיאַת
 שְׁמַע, שֶׁהִיא סוּד גְּלוּי אֲמוּנָה: שְׁמ"ע יִשְׂרָאֵל הוִי"ה אֱלֹהֵינוּ וְ
 הוִי"ה אֶחָד, בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּת"ו לְעוֹלָם וָעֶד. שֶׁזֶּה סוּד
 יְחוּדָא עֲלָאָה וְיְחוּדָא תַּתָּאָה. כַּמּוּבָא בְּדַבְרֵי רַבְנּוּ וְ"ל (לְקוּטֵי־מִוְהַר"ן,
 חֶלֶק א', סִימָן יא); וְלָכֵן בְּשִׁבְרֵי יִשְׂרָאֵל קוֹרָא קְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁהוּא תַקְּרָף

האמונה, ממשיך על עצמו אור וזיו וחיות ודבקות הבורא יתברך שמו, שעל ידו הוא יכול לזכך את המחין שלו, ולצאת מהתאנה הפללית, ויהיה בשלום עם כלם, כמובא בדברי מוהרנ"ת ז"ל (לקוטי-הלכות, גין גסד, הלכה ד'): עקר הפגם והקלקול הגדול ביותר מפל העברות שבתורה הוא — כשמהפכין דברי אלקים חיים, ומהפכין האמת לשקר והשקר לאמת. כמו שכתוב (ישעיה ה, כ): "הוי האמרים לרע טוב ולטוב רע, שמים חשך לאור ואור לחשך" וגו', שזה גרוע מן הכל. פי על-ידי-זה מטעין את ישראל וכל העולם, רחמנא לצלן. וכל זה נמשך מציור האור, הינו פי מלמעלה יורד רק אור פשוט, ולמטה נצטיר לכל אחד לפי בחינתו, כפי תפיסת המחין שלו, שהם הכלים לקבל האור. ועקר תקון הכלים או קלקולם תלוי כפי תקון הברית וקלקולו, חס ושלום, וכזה תלוי הכל. וזה עקר התגרות הבעל-דבר וערמתו, שהוא אורב וחותר על כל אחד ואחד. וכיותר — על הגדולים והמנהיגים, וכל מי שהוא גדול ביותר — אורב עליו ביותר. כמו שאמרו חכמינו הקדושים (ספ"ה נב.): כל הגדול מחברו — יצרו גדול ממנו; וכן דרשו (שם) על הפסוק (יואל ב, כ): "ועלה באש ונתעל צחנתו פי הגדיל לעשות", שפשוט ידו בגדולים, שעל-ידי-זה נחרכ בית ראשון ובית שני, ועדין מרקד בינו על-ידי-זה. וכל הצרות, רחמנא לצלן, וכל אריכות הגלות, הוא רק על-ידי-זה, על-ידי מחלקת שיש בין ישראל. וזה מה שראה התנא הקדוש רבי אלעזר בן עזריה — את גדל המחלקת שנתהנה בבית-המדרש, אף שהיתה מחלקת לשם שמים, כמובא (ברכות כח.), ששאל רבי שמעון בר יוחאי: תפלת ערבית היא רשות או חובה, ומזה נתהנה המחלקת, עד שהורידו את רבן גמליאל מהנשיאות, והעלו את רבי אלעזר בן עזריה, ולכן דיקא הוא אומר: ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות, הינו גם בעת שלילה וחשך, שנופה גם אז להזכיר את עצמנו ביציאת מצרים, שהיא הארת וגדלות המחין, שעל-ידי-זה זוכין לזכוה וברור המחין, ולציר את האור לטוב, שאז אף פעם לא תהיה מחלקת, פי מחלקת באה מחמת פגם המחין, שאין כלי המחין מישבים ומתקנים, ולכן אי אפשר לציר את האור כי טוב, ומזה באה כל המחלקת שיש בעולם,

כי זה יודעים בכלל, וכן יודע כל אחד בפרטיות בנפשו נגעי לבבו
 ומכאוביו, מה שעובר על כל אחד בענין התאנה הרעה הזאת, שהוא
 רע הכולל של השבעים אמות, שהיא תאנת נאוף, אשר כמעט אין
 גם אחד נקי פראוי בענין זה, ושכיח הרבה שפגמו מאד, רחמנא
 לצלן, ובפרט בעתים הללו, שפמעט אין אחד שיהיה נקי לגמרי
 מתאנה זו, תאנת נאוף. זולת גדולי הצדיקים המבחרים, יחידי
 הדורות, שהתפארו עצמם בהתפארות אמתית בעצם כח גבורתם
 וקדשתם בענין זה. אבל רב העולם ככלו ואפלו הכשרים וצדיקים
 קצת, אינם נקיים פראוי. וכל אחד כפי פגמו בזה, בן מקלקלים כלי
 המחין שלו, ועל-ידי זה אין בכחו לקבל ולציר האור העליון פראוי
 לטובה. על-כן צריך כל אחד להזהר בנפשו מאד, לבלי להיות חכם
 בעיניו לנטות אחרי חכמות של הבל המצויים בעולם, ובפרט
 בדורות הללו, שמתלוצצים מכמה דברים שבקדשה. ובפרט מתפלה
 בכונה, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (ברכות ו:) על הפסוק (תהלים
 יב, ט): "כרם זלת לבני אדם" — אלו דברים העומדים ברומו של
 עולם, ובני-אדם מזולזלים בהם, ומאי ניהו? תפלה. וכל הפח של
 אלו הליצנים והמזולזלים בכשרי הדור המיגעים עצמם להתפלה
 בכונה, הוא על-ידי טעיות שטועים בעצמם, וחושבים שהם יודעים
 את הכל, עד שמתירים לרדף את הזולת. והכל בא על-ידי
 שמהפכים דברי אלקים חיים, עד שהתורה נעשית להם סם מות,
 שזה (יומא עב:): לא זכה — נעשה לו סם המות; עד שאומרים
 כזבים ושקרים וכל מיני ליצנות על הכשרים באמת, וכאלו הם
 עוברים על דברי תורה, חס ושלום, עד שאומרים, שעל-פי התורה
 מגיע להדפם ולרדפם בכל מיני רדיפות, בפרנסתם ובנפשם, להתיר
 דמם ממש, רחמנא לצלן. וכל זה בא להם על-ידי טעיות, שבאים
 על-ידי פגם הברית, שעל-ידי זה נפגם כלי המחין, עד אשר מהפך
 אור התורה מהפך אל הפך. ועקר הקלקול על-ידי הגדולים
 והמנהיגים, אשר באמת אינם נקיים פראוי מתאנת נאוף. ולא די
 להם בזה, אף גם אינם מכירים את מקומם, מחמת תאנת
 ההתנשאות והכבוד, עד שמתקנאים בהכשרים שאינם נכנעים
 תחתם וחותרים עליהם, ומעינים בהם בעין רעה — לחפש ולמצא

בהם כל החסרונות והפגמים. ובדרך שאדם רוצה לילך — מוליכין אותו, על-כן יש כח להבצל-דבר לעקם דעתם, עד שמטעין את עצמם ואומרים, שעל-פי התורה מגיע לרדף מאד את הכשרים, עובדי השם האמתיים, כי הם שומעים כל-כף הרבה לשון-הרע ושקרים ורכילות וכזבים, כמו שמצוי היום מאד, בעוונותינו הרבים. שפל אלו המנהיגים מסבבים עם אנשים קלים וריקים, בורים ופוחזים, נואפים ככלבים, שאין כלי המחין שלהם מזכך לגמרי, ולכן כל מי שהוא רוצה להיות איש כשר באמת, לחשב על תכליתו האמתית והנצחית, ולקרב את עצמו לאנשי אמת, תמימי דרך ההולכים בתורת הני"ה באמת, באשר קבלו מצדיקי אמת שהיו לפנינו, אי אפשר לו לעמד נגד כל הקמים עליו, כי אם על-ידי מסירות גפש ממש, כי האמת נתבלבל כל-כף, עד שאי אפשר לעמד על האמת, כי אם על-ידי מסירות גפש ממש על קדוש השם, שזה משרש אצל כל אחד מישראל בקדשת גפשו, למסר גפשו על קדוש השם. כמו שכבר ראינו כמה אנשים פשוטים וגסים, שמסרו גפשם על קדוש השם. ומכל זה מוכן כמה גדול עצם הפגם של המחלקת, שעל-ידי-זה באים לידי שפיכת דמים בכמה בחינות, עד שעל-פי-הרב באים לידי שפיכת דמים ממש, רחמנא לצלן. כי על זה אורב הבצל-דבר, ובפרט על המנהיגים והחשובים, גדולי המדינה, שרואה להקים על ישראל אותן ששכלי המחין שלהם אינם מתקנים כראוי, מחמת פגם תאנות נאוף שמצוי מאד, ואלו המנהיגים, מחמת תאנות הכבוד והגדלה, הם מתנאים ושוכחים את מקומם, ונדמה להם שעל-פי התורה מגיע לרדף מאד את הכשרים, שמדברים עליהם סרה, כי האמת נתהפכה אצלם לגמרי, על-ידי שלא זכרו את כלי המחין שלהם. ובפרט שרב מקרביהם פגומים מאד, ויש בהם נואפים גדולים, והרבה מהם מפרסמים לנואפים גמורים באסור גמור כמצוי עכשו, חס ושלום. וכל אלו הנואפים מתקרבים אליהם בחלקלקות, ובודים שקרים וכזבים גדולים על הצדיק האמת ואנשיו, עד שמתירים דמם בפרהסייה. וכל זה על-ידי שנצטייר אצלם האור להפך, על-ידי קלקול הפלים, כי הבצל-דבר אינו מקרר דעתו כמה שהכשיל את האדם באיזו עברה, חס ושלום, אפלו אם

הכשילו בעברות רבות גדולות מאד, רחמנא לצלן. רק עקר ערמתו לעקר את האדם לגמרי, חס ושלום, על-ידי שאורב עליו לעקם דעתו על-ידי קלקול הפלים, עד שיעשה מאסור התר ומעברה מצוה, עד שמלביש את עצמו במצוות שלו, שעל-ידי-זה יוכל לעקרו לגמרי, חס ושלום. אבל אין לך דבר, שהפעל-דבר יוכל להטעות את האדם ולהפך עברות למצוות, כמו בענין מחלקת, אשר שם מרקד הבעל-דבר, פי בענין זה יכול בנקל להלביש עצמו במצוות ולהפך עוונות הגדולים בתורה למצוות גדולות, פי מסית את האדם על חברו, שמצוה גדולה להדפו ולרדפו, כי הלא עשה כף וכף וכו' וכו', כמצוי ענין זה הרבה בעולם. פי זה ידוע, שאין אדם שאין בו אילו חסרונות או איזו מדה רעה, אבל אנו מצויים לבלי להסתפל על הרע שבש"ראל, כי אם על הטוב, ולדון את כל אדם לכף זכות. וכמו שהזהיר אותנו רבנו ז"ל (לקוטי-מורה"ן, חלק א', סימן רפב), שצריכים לדון את כל אחד לכף זכות, אפלו רשע גמור, צריכים לחפש ולבקש ולמצא אצלו איזו נקדה טובה, ששם אינו רשע, כמו שכתוב (תהלים לו, י): "ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו", הינו שהפסוק מזהיר, שצריכים למצא עוד מעט טוב, ששם אינו רשע, ועל-ידי-זה "והתבוננת על מקומו ואיננו", הוא כבר לא אדם, פי הוא חוזר בתשובה, על-ידי שאתה דן אותו לכף זכות. אבל על-ידי תאות הנצחון והמחלקת, מתגבר הקץ כל בשר (בראשית ו, יג), שהוא אורב לעין ולהסתפל רק על הרע, לחפש ולחקר ולמצא איזה רע בכל אחד, ובפרט בהפשרים החפצים בהאמת לאמתו, שעליהם מגרה ביותר את החולקים, לעין בהם בעין רעה, למצא בהם חסרונות הרבה, ולבדות עליהם שקרים וכזבים בלי שעור, עד שנעשה אצלם שפיכות דמים למצוה גדולה, עד שמתירין דמם, ושופכים דמם כמים בבזיונות וחרפות ובושות הרבה, ומלבינים פניהם ברבים. וכל זה נמשך על-ידי שנצטיר אצלם האור להפך, על-ידי קלקול פלי מחם, ואינם זוכים לציר את האור לטוב. וזה שצועק הנביא בכמה מקומות על הרועים והמנהיגים שאינם מנהיגים הדור ברחמים כראוי, כמו שנאמר (זכריה י, ג): "על הרעים חרה אפי' וגו', וכתוב (ישעיה ג, יד): "הנני"

במשפט יבוא עם זקני עמו ושריו, מה לכם תדכאו עמי ופני עניים
 תטחנו? וגו', וכתיב (זכריה יא, יז): "הוי רעי האליל עזבי הצאן חרב
 על זרועו ועל עין ימינו, זרעו יבוש תיבש" וגו', וכן הרבה מאד;
 כי עקר הקלוקל נעשה על-ידי הרועים, המנהיגים הפגומים, שאינם
 ראויים להיות מנהיגים כלל, כי הם מזהמים ומטנפים בתאות נאוף,
 ורוצים לשלט על כלם. ועל-פן צריך להסתכל בנפשו, שלא יצא
 מדרכי התמימות באמת, ולחפש דרכיו בכל עת, ולשמר נפשו מאד,
 שלא יטעה אותו הבעל-דבר מן האמת, חס ושלו, שלא יתפך לו
 אמת לשקר, ועברה למצה, חס ושלו, כי זה גרוע מן הכל, חס
 ושלו. ויזכר את עצמו בכל עת, איך אינו נקי בענין תאות נאוף,
 ותפיסת כלי המחין שלו אינם בשלמות. ואפלו אם הוא למדן גדול
 ומפלג, וגם נקרא בשם חסיד, אף-על-פי-כן מאחר שידע בנפשו
 צדקתו וחסידותו, בפרט בענין תאות נאוף וזכוף המחין, שאינו
 בשלמות כראוי, על-כן תפיסת המחין שלו אינם בשלמות, על-כן
 תכף כשרוצה הבעל-דבר להטותו באיזו נקדה מדרך התמימות
 האמתית, צריך לחשב — אולי זה נמשך מבחינת לא זכה —
 נעשית לו סם המות. ואף-על-פי שנדמה לו, שעל-פי התורה מגיע
 כף, להרג את הזולת, או לרדפו ולהדפו וכו', עם כל זאת פדאי
 לחשב — אולי זה נמשך מחמת ציור האור להפך, שזהו בעצמו
 לא זכה — נעשית לו סם המות; על-כן הוא צריך להזהר ביותר
 לבלי להטעות את עצמו, שלא להפך דברי אלקים חיים, חס ושלו.
 וביותר ויותר צריך להזהר בענין מחלקת, שעל-כל-פנים לא יחזיק
 במחלקת, ולא יטעה את עצמו שצריך לקיים גם מצנת שפיכות
 דמים, לרדף אחר אחד מישראל, מכל שפן אחר כשרי הדור, ולא
 ישמע לדברי המסיתים ומדיחים, אפלו אם דבריהם נמשכים מאילו
 מנהיגים, כי די לו בתרי"ג מצוות שקבלנו ממשנה רבנו, ואל יוסיף
 לעצמו מצוות כאלו, שכלם נמשכים מציור האור שאינו כראוי. וגם
 בענין עבודת השם יתברך עצמו, יש בענין זה הרבה לדבר; כי
 בדרך שאדם רוצה לילך — מוליכין אותו, ואם יתגבר שיהיו לו
 רצונות וכסופין חזקים יותר להשם יתברך, יוליכו אותו בדרך טוב
 וקדוש ביותר, והכל כפי ציור האור, איך שצייר את האור האין סוף

ברוך הוא, כפי תפיסת המחין שלו. ועל-כן באמת צריכין לצעק ולזעק הרבה להשם יתברך, שיוליכהו בדרך הישר והאמת תמיד, אולי אולי יזכה להתקרב להשם יתברך כראוי. ועל כך באמת צועק דוד המלך הרבה, כמו שכתוב (תהלים פו, יא): "הורני הני"ה דרךך אלהיך באמתך וגו'", "הורני הני"ה דרךך ונחני בארח מישור למען שוררי" וגו' (שם כז, יא); "הורני הני"ה דרך חקיך" וגו' (שם קיט, לג); "שלח אורך ואמתך המה ינחוני" וגו' (שם מג, ג); וכן הרבה מאד. וכן צועק הרבה, שיתן לו השם יתברך עצות טובות, כמו שכתוב (שם יג, ג): "עד אנה אשית עצות בנפשי" וגו', וכן (שם עג, כד): "בעצתך תנחני" וגו'; כי צריכין לזכות גדולה וישועה ורחמים גדולים והשתדלות ויגיעה גדולה כל ימי חייו, שיזכה לילה בכל עת בדרך הקדש באמת לאמתו, ולא יטה לימין ולשמאל, באפן שיזכה להגיע למה שצריך איש הישראלי להגיע במספר ימי חייו הבלו, שלא יטעה את עצמו, חס ושלום, באיזה דבר, על-ידי ציור האור לרע, על-ידי קלקול הפלים, חס ושלום. אבל על-כל-פנים כששומר את עצמו שלא יהיה נוטה מדרכי התמימות, הוא בטוח על-כל-פנים ממכשול גמור, חס ושלום, כי (משלי י, ט): "הולך בתם ילך בטח" וגו'. אבל כשנוטה, חס ושלום, אחר חכמות של הכל המצויים עכשו, ובפרט בענין מחלקת ושנאת חנם, הוא יכול לפל באין סומך, רחמנא לצלן, ולאבד את עולמו כרגע, חס ושלום. ולכן, אהובי, בני! עליך לזכר, אשר די לך להפקיע את עצמך, שתזכה להצדיק מעשיך כראוי, ואיך יעלה על הדעת, שתזכה להצדיק ולתקן גם את חברך בעל כרחו?! ובפרט שאתה רואה, שבכמה דברים הוא טוב יותר ממך, ומתפלל בכונה יותר מאתך, ואיך תעלה על דעתך לחפש בו חסרונות, ולדונו לכף חוב ולהוכיחו ולבישו בחנם, עד שמרבין מחלקת ושפיכות דמים, רחמנא לישזבן; והלא אפלו על החוטא הזהירה התורה (ויקרא יט, יז): "הוכח תוכיח את עמתיך ולא תשא עליו חטא" וגו', שלא תלבין פניו ברבים. ועל-כן באמת אמרו חכמינו הקדושים (ערכין טו:): אמר רבי עקיבא, תמה אני אם יש בדור הזה מי שיודע להוכיח. ופרש רש"י: שלא ישא עליו חטא של לבון פנים. ואמרו

שם: בְּעֵי מִינִיּה רַבִּי יְהוּדָה תּוֹכַחָה לְשִׁמָּה וְעֲנָנָה שְׁלֵא לְשִׁמָּה הִי מִינִיּהוּ עֲדִיפָא? וּמִסְקוּ, שְׁעֲנָנָה שְׁלֵא לְשִׁמָּה עֲדִיפָא. וּפְרַשׁ רַשׁ"י: עֲנָנָה שְׁלֵא לְשִׁמָּה, שְׁעוֹשָׁה עֲצָמוּ עֲנֹ, שְׁאִינוּ רוֹצִה לְהוֹכִיחוֹ, וְאוֹתָהּ עֲנָנָה שְׁלֵא לְשֵׁם שָׁמַיִם הִיא, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן הִיא עֲדִיפָא מִתּוֹכָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם. מִכָּל שֶׁכֵּן בְּדוֹרוֹת הַלְלוּ, אֶפְלוּ מִי שֶׁהוּא אִישׁ כָּשֶׁר בְּאֵמֶת וּכְנֻנָתוֹ לְשָׁמַיִם בְּאֵמֶת, בְּוֹדָאֵי מִצְוֶה גְדוּלָּה לְדַבֵּר עַל לֵב חֵבְרוֹ לְהַטּוֹתוֹ לְדַרְךְ הָאֵמֶת לְאֵמֶתוֹ, אֲבָל לֹא לְהוֹכִיחוֹ בְּרַבִּים וּלְבִישׁוֹ, חֶסֶד וְשָׁלוֹם. מִכָּל שֶׁכֵּן לְרִיב עֲמוֹ, מִכָּל שֶׁכֵּן לְהַרְבּוֹת בְּמַחְלָקֶת, חֶסֶד וְשָׁלוֹם. כַּאֲשֶׁר הִפְלִיגוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים מְאֹד, וְאָמְרוּ (בַּמְדָּבָר בַּבַּיִת, פְּרָשָׁה א', סִימָן יח), שְׁנוּאֵי הַמַּחְלָקֶת וְגְדוּלַת הַשָּׁלוֹם וְכוּ', וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהִדְבָּר לְהַפְּךָ, שְׁעוֹמְדִים יוֹשְׁבֵי קִרְנֹת וְשׁוֹתֵי שֶׁכָּר עַל כְּשָׂרִים וִירָאִים, וְנִתְקַיֵּם (ישַׁעְיָה ג, ה): "יִרְהָבוּ הַנֶּעֱרַר בְּזִקְנָן וְהַנִּקְלָה בְּנֹכְבֵד" וְגו', וְהַכֹּל בְּכַח הַמְּנַהֲיָגִים שְׁאִינָם כְּרְאוּי, שְׁטַעוּ עַל-יַדֵּי שְׂדֵינִי יְהוּדָאִין, עַל-יַדֵּי שְׁלֵא צִירוּ הָאוֹר לְטוֹב כְּרְאוּי. וְזֶהוּ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: הֲרִי אָנִי כְּבֵן שְׁבָעִים שָׁנָה, וְלֹא זְכִיתִי שֶׁתֵּאֱמַר יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּלֵילוֹת, עַד שֶׁדִּרְשָׁה בֶן זֹמַא, שְׁנֹאֲמַר (דְּבָרִים טו, ג): "לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ", יְמֵי חַיֶּיךָ — הַיָּמִים, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ — הַלֵּילוֹת. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: יְמֵי חַיֶּיךָ — הָעוֹלָם הַזֶּה, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ — לְהִבְיֵא לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ; כִּי יְצִיאַת מִצְרַיִם זֶה סוּד שְׁיִוְצָאִין מַגְלוֹת פְּגָם הַבְּרִית, קַלְקוּל הַמַּחֲזִין שֶׁל הַשְּׁבָעִים אֲמוֹת, שְׁעַקֵּר תֵּאֲנֹתָם הִיא תֵּאֲנֹת נְאוּף, שֶׁהִיא זְהֵמַת מִצְרַיִם, שֶׁהִיא עֲרֹת הָאֶרֶץ; כִּי עַקֵּר גְּלוֹת מִצְרַיִם הָיָה עַל פְּגָם הַבְּרִית שֶׁל אָדָם הָרָאשׁוֹן, וְעַל-כֵּן גַּם כָּל הַגְּלוּיּוֹת מְכַנְּיָם בְּשֵׁם גְּלוּת מִצְרַיִם (בְּרֵאשִׁית בַּבַּיִת, פְּרָשָׁה טו, סִימָן ד'), כִּי גַם כָּל הַגְּלוּיּוֹת הֵם עַל-יַדֵּי תֵּאֲנֹת נְאוּף, וְיִשְׂרָאֵל, בְּגִדְלָה כַחוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, זְכוּ לְצֵאת מַגְלוֹת שֶׁל תֵּאֲנֹת נְאוּף, עַד שֶׁזָּכוּ לְשְׁבָעִים שָׁנִים שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁזֶהוּ סוּד קִבְלַת הַתּוֹרָה שֶׁזָּכוּ אַחֵר יְצִיאַת מִצְרַיִם. אֲבָל אַף-עַל-פִּי שֶׁזָּכוּ לְכָל זֶה, אַף-עַל-פִּי-כֵן עֲדִין עָתֵד עֲלֵיהֶם הַבְּעַל-דָּבָר לְהַכְשִׁילָם, עַד שֶׁהַכְשִׁיל אוֹתָם עַל-יַדֵּי הָעֶרְב-רֵב, שֶׁהִיוּ כְּלִיָּהֶם פְּגוּמִים מְאֹד, שְׁאֲצֵלָם נְצֻטִיר אוֹר הַתּוֹרָה לְהַפְּךָ, עַד שֶׁהַכְשִׁילוּ גַם אֶת יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁבָּאוּ לְיַדֵּי עֲבוּדָה זָרָה מִמֶּשׁ, עַד שֶׁעָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל, כִּי הִפְכוּ הָאֵמֶת, עַד שֶׁאָמְרוּ,

שָׁפָךְ צְרִיכִין לַעֲבֹד אוֹתוֹ. כִּי בְּדֶרֶךְ זֶה הוֹלַכְתָּ טְעוֹתֶם שֶׁל כָּל עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, כְּמוֹ שְׁאַמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (מְנַחוֹת קי): דְּקָרִין לִיה אֱלֹקָא דְאֵלְקִיָּא, וְזֶה שְׁנֵאמַר בְּמַעֲשֵׂה הָעֶגְלָה (שְׁמוֹת לב, ד): "וַיִּצַר אֶתוֹ בַּחֲרֹט"; וַיִּצַר דִּיקָא, לְשׁוֹן צִיּוּר, שְׁצִירוֹ הָאֹר לְהַפֵּךְ, וְכָל זֶה הִיָּה מִחֲמַת שְׁחִזְרוּ וְנִכְשְׁלוּ עַל-יַדֵי הָעַרְכָּרֵב בְּפָגַם הַבְּרִית תְּאֻנֹת נְאוּף, רַחֲמָנָא לִישׁוֹכֵן. כְּמוֹ שְׁאַמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (סְנֵהֲרִין סג): לֹא עָבְדוּ יִשְׂרָאֵל עֲבוּדָה זָרָה, אֲלֵא כְּדֵי לְהַתִּיר לָהֶם עֲרִיּוֹת בְּפִרְהֶסְיָה. וְעַל-יַדֵי חֲטָא זֶה נִמְשָׁכוּ כָּל הַגְּלוּיּוֹת וְכָל הַצְּרוּת, כְּפִדּוּעַ. וְעַקֵּר הַתְּקוּן בְּכָל דּוֹר, עַל-יַדֵי גְדוּלֵי הַצְּדִיקִים הָאֲמֵתִיִּים, שְׂזוּכִים לְשִׁמִּית הַבְּרִית בְּתַכְלִית הַשְּׁלָמוֹת, שֶׁהֵם מְמַשִּׁיכִין אֹר שֶׁל מְשִׁיחַ, שְׁעָקֵר שְׁלָמוֹת הַתְּקוּן יְהִיָּה עַל יָדוֹ, כִּי עָקֵר עֲבוּדַת הַצְּדִיקִים הוּא לְהַמְשִׁיךְ קִיּוֹם הַתּוֹרָה בְּעוֹלָם, שְׁזֶה הַתְּקוּן לֹא יְהִיָּה נִשְׁלָם, כִּי אִם עַל-יַדֵי מְשִׁיחַ, שְׂאֻז יִתְקִים (יַחֲזָקָא לו, כז): "וְעַשִּׂיתִי אֶת אֲשֶׁר בְּחַקֵי תִלְכוּ" וְגו', "וְנִתְתִי לָהֶם לֵב אֶחָד" (שֵׁם יא, יט) וְגו'; וְכָל חֵיּוֹתָנוּ וְקִיּוּמָנוּ עִתָּה הוּא עַל-יַדֵי הַצְּדִיקֵי אֲמֵת, שְׁמַמְשִׁיכִין לָנוּ אֹרֵוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, עַל-יַדֵי חֲדוּשֵׁי תוֹרַתֶם הָאֲמֵתִיִּים, שֶׁהֵם מְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם, וּמְמַשִּׁיכִים עַל-יַדֵי-זֶה אֶת אֲמֵתַת מְצִיאֹתוֹ בְּעוֹלָם, כִּי כָּל הַחֲדוּשִׁים הַנּוֹרָאִים וְהַנְּפִלְאִים שֶׁל גְּדוּלֵי מַפְלְגֵי הַצְּדִיקִים, הֵם רַק גְּלוּי אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּתַכְלִית הַמְּדֻרְגָה הָעֲלִיּוֹנָה. וּבְשִׁבִיל זֶה צְרִיכִין לְהִזְכִּיר יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּכָל יוֹם, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ עֲלֵיו קִדְשַׁת יְצִיאַת מִצְרַיִם גַּם עִתָּה בְּכָל יוֹם, שְׁנִזְנָקָה גַּם עִתָּה לְצִאת מַגְלוֹת מִצְרַיִם, וְלִזְכוּת לְהַגִּיעַ אֶל קַבְלַת הַתּוֹרָה, דִּהְיִינוּ לְקַיֵּם אֶת כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה. וְזֶה שְׁאַמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: הָרִי אֲנִי כְּכֵן שְׁבָעִים שָׁנָה, שְׂזָכָה בְּגִדְל קִדְשָׁתוֹ לְהַשִּׁיג הַשְּׁבָעִים פָּנִים לַתּוֹרָה בְּבַחֲרוּתוֹ, שְׁעַל-יַדֵי-זֶה נַעֲשֶׂה כְּכֵן שְׁבָעִים שָׁנָה. כִּי הַשְּׁבָעִים שָׁנָה הֵם כְּנֶגֶד הַשְּׁבָעִים פָּנִים לַתּוֹרָה. וְלֹא זָכִיתִי שֶׁתֵּאמַר יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּלִילוֹת; כִּי בְּאֲמַת צְרִיכִין לְהִזְכִּיר וְלְהַמְשִׁיךְ בְּחִינַת יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּיּוֹם וּבְלִילָה, כִּי בְּלִילָה הוּא סוּד שָׁנָה וּבִטּוּל אֶל הָאֹר אֵין סוּף, שְׂאֻז צְרִיכִין לְהַעֲלוֹת הַנְּפִשׁוֹת, הַעֲלָאֵת מִן נוֹקְבִין, כְּדֵי לִזְכוּת לְהַמְשִׁיךְ הָאֹר שְׁלִמְעֵלָה. אֲבָל כְּשִׁיּוֹרֵד הָאֹר שְׁלִמְעֵלָה, עָקֵר צִיּוּרוֹ לְטוֹב הוּא בַּיּוֹם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שְׁמוּאֵל-ב' כג, ד): "וַיִּכְאוֹר בְּקֶר יְזַח שְׁמֶשׁ", שְׂאֻז מְבַרְכִין יוֹצֵר אֹר

ובורא חֲשֵׁךְ, כִּי הָאֹר הוּא מְסוּד יִצְרָה, שְׁשָׁם גַּצְטִיר הָאֹר לְטוֹבָה, וְהַחֲשֵׁךְ הוּא מְסוּד בְּרִיאָה, שְׁגַבְהָ יוֹתֵר; כִּי בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הִגְבַּהּ יוֹתֵר, שְׁשָׁם הוּא אֹר פְּשוּט, כְּנֶגֶד עוֹלָם הַנְּמֻךְ מִמֶּנּוּ, שֶׁם הוּא בְּחִינַת חֲשֵׁךְ נֶגֶד זֶה הָעוֹלָם הַנְּמֻךְ מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (תהלים יח, יב): "יִשֶׁת חֲשֵׁךְ נֶגֶד זֶה הָעוֹלָם הַנְּמֻךְ מִמֶּנּוּ"; כִּי קִדְּם שְׁנִצְטִיר הָאֹר, אֵינן בּוֹ תְּפִיסָה. וְעַל-כֵּן מְכַנֶּה בְּשֵׁם חֲשֵׁךְ, עַל שֶׁם עִמָּךְ הַמְּשֻׁג, וּמִשָּׁם נִמְשַׁכַת חֲשַׁכַת לִילָה, מִחֲמַת שְׂאֵז מִתְחִיל לִירֵד הָאֹר, וְעַדִּין לֹא גַצְטִיר כָּלֵל. וְעַל-כֵּן עֶקֶר קְרִיאַת שְׁמַע וְתַפְלָה, וְטָלִית וְתַפְלִין, וְרַב הַמְצוּוֹת — הֵם רַק בְּיוֹם, כִּי עֶקֶר צִיּוֹר הָאֹר רַק בְּיוֹם, אֲבָל גַּם בְּלִילָה צְרִיכִין לומר קְרִיאַת שְׁמַע וְתַפְלָה, וּבִפְרָט בְּקְרִיאַת שְׁמַע שְׁעַל הַמְטָה קִדְּם הַשְּׁנָה, כְּדִי לְהַקְדִּים עֲצֻמוֹ לְהַכִּין כָּלִים מִתְקַנִּים לְצִיר הָאֹר תַּכְף לְבִרְכָה כְּשִׁמְתְּחִיל לִירֵד. וְעַל-כֵּן צְרִיכִין לְהַזְכִּיר יְצִיאַת מִצְרַיִם גַּם בְּלִילוֹת, כִּי הַזְכָּרַת יְצִיאַת מִצְרַיִם הוּא בְּשִׁבִיל לְצִיר הָאֹר לְבִרְכָה, עַל-יְדֵי שְׁמִזְכִּירִין וּמִמְשִׁיכִין עֲלֵינוּ קִדְּשַׁת יְצִיאַת מִצְרַיִם, שְׂאֵז זְכִינוּ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה וּלְצִיר הָאֹר לְבִרְכָה. וְזֶהוּ הָעֲנָנָן — עֶקֶרוֹ בְּיוֹם, שְׂאֵז עֶקֶר צִיּוֹר הָאֹר לְטוֹבָה וְלְבִרְכָה. אֲבָל בְּאַמַת צְרִיכִין גַּם בְּלִילָה לְהַזְכִּיר יְצִיאַת מִצְרַיִם, כִּי גַם בְּתַקְף הַחֲשֵׁךְ שֶׁהוּא לִילָה, צְרִיכִין לְהַשְׁתַּדֵּל לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ קִדְּשַׁת יְצִיאַת מִצְרַיִם, כְּדִי לְתַקֵּן אֶת הַכָּלִים שֶׁיְהִיוּ מוֹכַנִים לְצִיר הָאֹר כְּשִׁירֵד, שִׁיִּצְטִיר לְבִרְכָה, כִּי אֲדַרְבָּא, אֲזַ עֶקֶר הַנְּסִיּוֹן, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (תהלים יז, ג): "בְּחִנְתָּ לְבִי פִקְדֹתַי לִילָה"; כִּי לִילָה הוּא חֲשִׁכַת הַגְּלוּת, שֶׁהוּא קִדְּם שֶׁהַתְּחִיל לְהַמְשִׁיךְ אֹר קִבְּלַת הַתּוֹרָה, שְׂאֵז הִיָּה חֲשֵׁךְ וְאַפְלָה וְגָלוּת גְּדוּלָה, וְאֲזַ עֶקֶר הַנְּסִיּוֹן. וְלִכֵּן אֲזַ צְרִיכִין בְּיוֹתֵר לְזַכֵּר יְצִיאַת מִצְרַיִם, שְׁכְּמוֹ שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עִמָּנוּ נְסִים בְּגָלוּת מִצְרַיִם, וְהוֹצִיאָנוּ לְחֵירוֹת מִשְׁמַאֲת הַתְּאֻוֹת שֶׁל מִצְרַיִם, שְׂזוֹ תְּאֻוֹת נְאוּף, וְזָכִינוּ לְקִדְּשַׁת קִבְּלַת הַתּוֹרָה, בֵּן יַעֲשֶׂה עִמָּנוּ נִפְלְאוֹת גַּם עִתָּה, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (מִיכָה ז, טו): "כִּימִי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאָנוּ נִפְלְאוֹת". אֲבָל הַגְּלוּת מִתְאַרְכַת מְאֹד, כִּי הַבְּעַל-דָּבָר הַנִּיחַ אֶת עֲצֻמוֹ לְאַרְכוֹ וּלְרַחְבוֹ עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וּבִפְרָט שֶׁהַקִּים רְאִשֵׁי עַרְב־רַב, שֶׁהֵם הַמְּנַהִיגִים הַפְּגוּמִים, שְׁמוּלִיכִים שׁוֹלֵל אֶת הָעַם, וְזֶה שְׂאֵמֵר רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: הָרִי אֲנִי כְּבֵן שְׁבָעִים שָׁנָה, שְׁכַכְר זְכִיתִי בְּנַעֲוִירִי לְכָל הַשְּׁבָעִים פָּנִים לְתוֹרָה, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן לֹא

זכיתי לזה שתאמר יציאת מצרים בלילות, כי אמר בדרך קובלנא: כמה קשה וכבד ענין זה להכניסו בעולם — להזכיר יציאת מצרים בלילות, להאיר בלב כל אחד מישראל, שיזכר את יציאת מצרים בתוך תקף חשכת ליל הגלות הארץ הנה, שיזכיר את עצמו בגדל כח הצדיקים, שהם בחינת משה, שזכה להוציאנו מטמאת מצרים, ואין דור יתום, ובנדאי יש צדיקים גדולים גם בדור הזה, שהם מפלגים במעלה עליונה מאד, והם בטלים ומבטלים לגבי האין סוף ברוך הוא, והם בסוד משה, הנמצא בכל דור. וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (עין תקוני-זהר, תקון ט): אין לה דור שאין בו כמשה, ואתפשטותיה דמשה בכל דרא ודרא ובכל צדיק וצדיק. ובנדאי יש כח לצדיקים כאלו להוציא גם עתה את כל אחד ואחד מגלות השבעים אמות, הינו מתאוותיהם ומדוותיהם הרעות, שנה יציאת מצרים, אבל רבי אלעזר בן עזריה בענותנותו הגדולה מאד אמר, שאף-על-פי שזכה לשבעים פנים לתורה, שנה שבעים שנה, עדין לא זכה לזה — להמשיך הזכרת והמשכת יציאת מצרים בלילות, עד שדרשה בן זומא, כי החשיב את בן זומא לגדול ממנו, שהוא זכה בדרשותיו הקדושות להמשיך תקון זה. אבל החכמים חולקים גם על בן זומא, כי כלל החכמים הקדושים הם גדולים גם מן זומא, והם אומרים, שאף-על-פי שדרש בן זומא: כל ימי חייך — להביא הלילות, עדין קשה להמשיך את הזכרת יציאת מצרים בלילות, שזו אריכת הגלות. כי כל זה אי אפשר להמשיך, כי אם על-ידי התנוצצות משיח, שממשיכין גדולי הצדיקים בתורתם, שזוכין לחדש חדושים נוראים ונפלאים כאלה, ומחברים ספרים המגלים ומפרסמים את אמתת מציאותו יתברך, בגלוי רב ונפלא מאד, עד שאפלו ילדים קטנים, ונשים, ישיגו את אמתת מציאותו יתברך; כי אלו הצדיקים שנכללו לגמרי באין סוף ברוך הוא, בבטול הרגשותיהם, הם זוכים להוריד אלקותו יתברך בלבושים כאלו, עד שכלם — אפלו אנשים פשוטים וקטני ערה, ואפלו בעלי עברה ורחוקים מהקדשה, גם-כן יחקק בהם אורו יתברך. וזהו וחכמים אומרים: ימי חייך — העולם הזה, כל ימי חייך — להביא לימות המשיח; שעקר תקון זה יהיה גשלים רק בימי המשיח, שאז

**בְּרוּךְ הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא. בְּרוּךְ שְׁנַתָּן תּוֹרָה
לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּרוּךְ הוּא.**

**בְּנֶגֶד אַרְבָּעָה בָּנִים דְּבָרָה תּוֹרָה: אֶחָד חָכָם,
וְאֶחָד רִשָּׁע, וְאֶחָד תָּם, וְאֶחָד שְׂאִינֵו
יֹדֵעַ לְשַׁאל:**

יתקיים (מִיכָה ז, טו): "כִּי־מִי צִאתָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאנוּ גִפְלֹאוֹת",
ועל־כֵּן גַּם עַתָּה אֵי אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיךְ תְּקוּן זֶה, כִּי אִם עַל־יְדֵי הַצַּדִּיקִים
הַקְּדוּשִׁים וְהַנּוֹרָאִים, הַבְּטֹלִים וּמְבֹטְלִים אֶל הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא,
שֶׁמִּמְשִׁיכִים אֹרֹו שֶׁל מְשִׁיחַ גַּם בְּעוֹלָם הַזֶּה, עַל־יְדֵי תּוֹרָתָם וּסְפָרִיהֶם,
שֶׁמְגַלִּים וּמְחַבְּרִים וּמְחַדְּשִׁים. אֲשֶׁר־מִי שְׂאִינֵו מְטַעֵה אֶת עַצְמוֹ בְּזֶה
הָעוֹלָם, וּמְתַקְרַב אֶל גְּדוּלֵי וּמְבַחְרֵי הַצַּדִּיקִים, וְשׁוֹקֵד עַל סְפָרֵיהֶם
הַקְּדוּשִׁים, הַמְּגַלִּים וּמְפַרְסְמִים אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּכָל־
מַפְלִים שׁוֹנִים, עַד שֶׁכֵּלֵם יִכִּירוּ אוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָהּ לֵא,
לג): "וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד אִישׁ אֶת רַעְהוּ וְאִישׁ אֶת אַחֲיוּ לֵאמֹר דַּעוּ אֶת
יְהוָה, כִּי כוֹלֵם יִדְעוּ אוֹתִי לְמַקְטָנָם וְעַד גְּדוּלָם גָּאֵם יְהוָה, כִּי אֶסְלַח
לְעוֹנָם וּלְחַטָּאתָם לֹא אֶזְכֶּר־עוֹד", וְהֵבֵן לְמַעֲשֵׂהָ.

**בְּרוּךְ הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא וְכוּ'; צָרִיךְ שֶׁתִּדַע, אֶהוּבִי, בְּנִי! אֲשֶׁר
מוֹבָא בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ל'), שֶׁהַשְּׂגָת אֱלֻקוֹת
אֵי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג, כִּי אִם עַל־יְדֵי צְמֻצוּמִים רַבִּים, מַעֲיֵלָה לְעֵלּוּל,
מְשַׁכֵּל עֲלִיוֹן לְשַׁכֵּל תַּחְתּוֹן, כְּמוֹ שְׂאֵנוּ רוֹאִים בְּחוּשׁ, שְׂאֵי אֶפְשָׁר
לְהַשִּׁיג שַׁכֵּל גְּדוֹל, כִּי אִם עַל־יְדֵי הַתְּלַבְּשׁוֹת בְּשַׁכֵּל הַתַּחְתּוֹן, כְּמוֹ
הַמְּלַמֵּד כְּשֶׁרוֹצֵה לְהַסְבִּיר שַׁכֵּל גְּדוֹל לְהַתְּלַמֵּד, הוּא צָרִיךְ לְהַלְבִּישׁ
אוֹתוֹ בְּשַׁכֵּל תַּחְתּוֹן וְקָטָן, כְּדֵי שְׂיֻכַּל הַתְּלַמִּיד לְהַבִּינּוּ, דְּהֵינּוּ שֶׁהוּא
מְצִיעַ לוֹ מִתַּחֲלָה הַהַקְּדָמוֹת וְשַׁכֵּלִיּוֹת קְטַנִּים שֶׁמְסַבֵּב לוֹ תַּחֲלָה, כְּדֵי
לְהַבִּינּוּ עַל־יְדֵי־זֶה הַמְּכוּוֹן, שֶׁהוּא שַׁכֵּל עֲלִיוֹן וְגְדוֹל. וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד
לְבַקֵּשׁ מְאֹד מְלַמֵּד הַגּוֹן כְּזֶה, שְׂיֻכַּל לְהַסְבִּיר וּלְהַבִּין אוֹתוֹ שַׁכֵּל**

עליון וגדול כִּזְהוּ, דְּהִינּוּ הַשְּׁגוֹת אֱלֻקוֹת, כִּי צָרִיךְ לָזֶה רַבִּי גְדוֹל מְאֹד מְאֹד, שְׂיוּכַל לְהַסְבִּיר שְׂכַל גְדוֹל כִּזְהוּ, עַל-יְדֵי הַשְּׂכַל הַתַּחְתּוֹן, כְּדִי שְׂיוּכְלוּ הַקְּטַנִּים לְהַבִּינוּ, וְכֹל מֵה שֶׁהוּא קָטָן בְּיֹתֵר, וּמְרַחֵק בְּיֹתֵר מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא צָרִיךְ רַבִּי גְדוֹל בְּיֹתֵר, כְּמוֹ שֶׁמְצִינּוּ בַּעַת שְׁהִיּוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְרַגָּה קְטַנָּה מְאֹד, דְּהִינּוּ בְּמִצְרִים, שְׁהִיּוּ מְשַׁקְעִים בְּמִ"ט שְׁעָרֵי טְמֵאָה, הִיּוּ צָרִיכִים רַבִּי גְדוֹל וּמְלַמֵּד גְדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד, דְּהִינּוּ מִשָּׁה רַבְנּוּ, כִּי כֹל מֵה שֶׁהוּא קָטָן וּמְרַחֵק בְּיֹתֵר, צָרִיךְ מְלַמֵּד גְדוֹל בְּיֹתֵר, שְׂיִהְיֶה אָמֵן כִּזְהוּ, שְׂיוּכַל לְהַלְבִּישׁ שְׂכַל עַלְיוֹן כִּזְהוּ, דְּהִינּוּ הַשְּׁגָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, לְקָטָן וּמְרַחֵק כְּמוֹתוֹ, כִּי כֹל מֵה שֶׁהַחֹלָה נִחְלָה בְּיֹתֵר, צָרִיךְ רוֹפֵא גְדוֹל בְּיֹתֵר. עַל-כֵּן אֵין לְהַאֲדָם לוֹמַר: דִּי לִי אִם אֶהְיֶה מְקַרֵב אֶצֶל אִישׁ וְנִכְבַּד וִירָא הַשֵּׁם, אִף שְׂאִינּוּ מְפֻלָּג בְּמַעְלָה, כִּי הַלּוֹאִי שְׂאֶהְיֶה מְקַדָּם כְּמַהוּ, אֵל יֹאמֵר בֶּן, כִּי אֲדַרְבֶּה, כְּפִי מֵה שְׂיִדַּע אִינִישׁ בְּנַפְשִׁיהּ גְּדֹל פְּחִיתוּתוֹ וְגְדֹל רַחוּקוֹ שְׁנִתְרַחַק מְאֹד מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי כֹל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי מֵה שְׂיִדַּע בְּנַפְשׁוֹ, וְכְמוֹ-כֵן כֹּל מֵה שְׂיִדַּע בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא מְרַחֵק בְּיֹתֵר, צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ לְנַפְשׁוֹ רוֹפֵא גְדוֹל מְאֹד מְאֹד, הַגְּדוֹל בְּמַעְלָה בְּיֹתֵר, דְּהִינּוּ שְׂיִחְזִיר וִיבַקֵּשׁ תְּמִיד לְזִכּוֹת לְהַתְקַרֵב לְהַרְבֵּי הַגְּדוֹל מְאֹד מְאֹד, כִּי כֹל מֵה שֶׁהוּא קָטָן בְּיֹתֵר, צָרִיךְ לְמַלְמֵד גְדוֹל בְּיֹתֵר, שֶׁהוּא יָכוֹל לְצַמְצֵם אֶת הַגְּדוֹל מְאֹד, שְׁגַם קָטָן כְּמוֹתוֹ יִכַּל לְהַשִּׁיג אֶת הָאוֹר, וְזֶה בְּרוּךְ הַמְּקוֹם בְּרוּךְ הוּא, בְּרוּךְ שְׁנַתֵּן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְהַתּוֹרָה הִיא בְּעַצְמָה חֻקְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, שְׂבָה הַתְּלַבֵּשׁ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי (וְהֵר אַחֲרֵי עַג): אֲוִרִיתָא וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַד הוּא; וְכַכֵּל שְׂאָדָם לוֹמַד תּוֹרָה, זוֹכֶה לְהַשִּׁיג יוֹתֵר אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ נִמְצָא בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה, וְהַתּוֹרָה בְּעַצְמָה הִיא עֶצֶם עֶצְמֵיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל יְדֵהּ בְּרָא אֶת כֹּל הָעוֹלָמוֹת, וְכְמוֹכָא (וְהֵר בְּרֵאשִׁית כּד): בְּאוֹרִיתָא בְּרָא עֲלָמָא; וְלִכְּן צָרִיכִים מְלַמֵּד טוֹב כְּמוֹ מִשָּׁה רַבְנּוּ, שְׂיִכּוֹל לְהַסְבִּיר הֵיטֵב אֶת הַתּוֹרָה, עַד שְׂיֵאִיר אֶת אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכֹל אֶחָד, וְלַעֲלוֹת אֶת הַמַּלְכוּת דְּקַדְשָׁה אֶל שְׂרָשָׁה, הִינּוּ לִידַע וְלַהוֹדִיעַ וְלַהוֹדַע, שְׂדַבֵּר גְדוֹל וְדַבֵּר קָטָן אִינּוּ נַעֲשֶׂה מַעֲצָמוֹ, אֶלָּא בְּהַשְּׁגַחַת הַמַּאֲצִיל הָעַלְיוֹן, כִּי בְּכֹל תְּנוּעָה וְתַנּוּעָה שֵׁם אֱלוֹפּוֹ שֶׁל עוֹלָם. וְזוֹ נִקְרָאת עֲלִית הַמַּלְכוּת, שְׂמַקְבֵּל עַל עַצְמוֹ רַק מַלְכוּת דְּקַדְשָׁה, הִינּוּ שְׂמַמְלִיכוֹ יִתְבָּרַךְ עַלְיוֹ.

וזהו ברוך המקום ברוך הוא, ברוך שנתן תורה לעמו ישראל, כי הוא יתברך נקרא מקום, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן נו), אשר הקדוש-ברוך-הוא מקומו של עולם, ואין העולם מקומו, ויכולים למצא אותו יתברך בכל מקום, והוא — על-ידי התורה שנמצאת בדומם, צומח, חי, מדבר, כי יש הלכות השכיכות לדומם, ויש הלכות השכיכות לצומח, ויש הלכות השכיכות לחי, ויש הלכות השכיכות למדבר. נמצא, שבכל פרט מפרטי הבריאה: דומם, צומח, חי, מדבר, גנוזה וטמונה ונסתרת התורה, ולכן ברוך המקום ברוך הוא, שנתן תורה לעמו ישראל, כי זה תלוי בזה, התורה והמקום — הם דבר אחד, אף לפעמים המלכות נופלת אל הסטרא אחרא, שהוא גלות ארבע מלכיות, כי המלכות הוא בסוד דל"ת, דלה ועניה, כמובא (והר ויחי רלח:): בגין דלית לה מגרמא כלום; וצריך לראות לחתך ולהבדיל את המלכות מבין הארבע גליות, ולעלותה משם. ועקר עליה — על-ידי מדת החסד, שעל-ידי החסד קוצרין וחותכין את הדל"ת שהוא המלכות, ומבדילין אותה מהם, ומעלין אותה אל אור הפנים. ועל-כן אברהם היה איש החסד, והיה משתדל תמיד לעשות חסד, כדי להעלות בחינת המלכות מהם, ועל-כן רדף אברהם אחר הארבעה מלכים כדי להכניעם, שהן בחינת הארבע מלכיות דסטרא אחרא. ועל-כן יצא מאברהם — יצחק וישמעאל, יעקב ועשו, שהם בחינת כנגד ארבעה פנים דברה תורה: אחד חכם, ואחד רשע, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאל, שהם כנגד ארבעה עולמות: אצילות, בריאה, יצירה, עשיה, שהם כנגד ארבע מלכיות שבקדשה: יצחק — זה בחינת בן חכם, כי יצחק על שם הצחוק והשמחה, בחינת (משלי י, א): "בן חכם ישמח אב"; עשו — הוא בן רשע. יעקב — הוא בן תם, כמו שכתוב (בראשית כה, כו): "ויעקב איש תם", ישמעאל — הוא בחינת בן שאינו יודע לשאל; כי ישמעאל עשה תשובה, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (בבא בתרא טו:); ועקר התשובה היא בבחינת שאינו יודע לשאל, הינו לעשות תשובה ולשאל כפירה מהשם יתברך על שאינם ידועים, שזה עקר התשובה, בבחינת (תהלים סט, ה): "אשר לא גזלתי אז אשיב", וזה בחינת אברהם תמן ש'ח'ר'י'ת, נוטריקון: ח'כם,

חֶכֶם — מָה הוּא אוֹמֵר (דְּבָרִים ו, כ): **מָה הָעֵדוּת**
וְהַחֲקִים וְהַמְשַׁפְּטִים, אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם. וְאֵף אֶתָּה אֹמֵר לוֹ כְּהִלְכוֹת
הַפֶּסַח, אִין מִפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֲפִיקוֹמָן:

ר'שע, ת'ם, ש'אינו יודע, שהם בחינת הארבע מלכויות. פי אברהם הנה יכול לצמצם את האור, שהוא בחינת שחרות, להלביש את השכל עליון בשכל פחתון, ועל-כן הנה יכול לקרב נשמות פחת פנפי השכינה. וצריכים חכמה גדולה להלביש שכל עליון בשכל פחתון, עד שיוכל להחדיר השגת אלקות גם בארבעה בנים: אחד חכם, ואחד רשע, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאל, ואמר 'אחד' אצל כל אחד ואחד, להורות אשר אצל כל אחד מארבעה בנים, צריכים להחדיר את 'אחד' — אחדותו יתברך, ויזכה גם-כן להמליך על עצמו אורו ואחדותו יתברך, והבן למעשה.

חֶכֶם — מָה הוּא אוֹמֵר וְכוּ'; צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֱהוּבִי, בְּנִי! אֲשֶׁר
הַחֶכֶם הוּא כְּנֶגֶד יִצְחָק, שֶׁהוּא בְּחִינַת (מְשִׁלֵי י, א): "בֶּן חֶכֶם יִשְׁמַח
אָב", וְלִכֵּן הוּא לֹא הִתְנַגֵּד לְאָבִיו אֲבָרָהִם, אֲלֵא עָשָׂה רְצוֹנוֹ, וְהָיָה
מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְמִסַּר אֶת נַפְשׁוֹ בְּעַבְרוֹ יִתְבָּרַךְ. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פְּרָשָׁה נו, סִימָן ח'): אָמַר לוֹ יִצְחָק: אָבָא, בְּחֹר
אֲנִי, וְחוֹשְׁשָׁנִי שְׂמָא יִזְדַּעְזַע גּוֹפִי מִפְּחָדָה שֶׁל סַכִּין וְאַצְעָרָךְ, וְשָׂמָא
תַּפְּסֵל הַשְּׁחִיטָה, וְלֹא תַעֲלֶה לְךָ לְקַרְבָּן, אֲלֵא כְּפַתְנִי יָפָה יָפָה. וְלִכֵּן
זָכָה לְהִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ אֹר הָאֲצִילוֹת, וְיִחַד הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׂמוֹ
עָלָיו. וְלִכֵּן אֵף שֶׁהוּא שׂוֹאֵל: "מָה הָעֵדוּת וְהַחֲקִים וְהַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר
צִוָּה הַיְיָ" אֶתְכֶם", אִין שְׂאֵלְתוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם, עַל אֵילוֹ סַפְקוֹת, אֲלֵא
מְרַב הִתְפַּלְּלוֹתוֹ בְּאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא, הוּא כְּבָר רָצָה לְרֹאוֹת אִיךָ
שְׂמַקְבָּלִים שְׂכָר עַל הָעֵדוּת וְהַחֲקִים וְהַמְשַׁפְּטִים עוֹד בְּזָה הָעוֹלָם.
וְאֵף אֶתָּה אֹמֵר לוֹ כְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח, אִין מִפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח

רָשַׁע — מָה הוּא אוֹמֵר (שְׁמוֹת יב, כו): מָה
הַעֲבוּדָה הַזֹּאת לָכֶם. לָכֶם וְלֹא לּוֹ,
וּלְפִי שֶׁהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן הַכֶּלֶל — כָּפַר
בְּעַקְרָו. וְאִם אֶתָּה הִקְהָה אֶת שְׁנֵי וְאָמַר לוֹ (שָׁם יג,
ח): 'בְּעֵבוֹר זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם.
לִי וְלֹא לּוֹ, אֱלֹהֵי הָיָה שָׁם לֹא הָיָה נִגְאָל:

אֲפִיקוֹמָן; שְׁצַרְיָה שְׁתַּדַּע, אֲשֶׁר מְרַבּוּי שְׂכָר שְׁמֻקָּבִלִים עַל כָּל מִצְוָה
מִמִּצְוֹת הַתּוֹרָה, שְׂאִין הָאָדָם יָכוֹל לְקַבְּלָהּ בְּעוֹדוֹ מִלְּבַשׁ בְּגוֹף גִּשְׁמִי
וְחֻמְרִי, אֲלֵא כְּשִׁיפְטֵר מִן הָעוֹלָם, וְאִז אֵין סוּף וְקֶץ לְשִׁכְרוֹ, וְהֵבֵן
לְמַעֲשֵׂה.

רָשַׁע — מָה הוּא אוֹמֵר וְכוּ'; צַרְיָה שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי! אֲשֶׁר
הִרְשַׁע הוּא כְּנֶגֶד עֲשׂוֹ, וְהוּא הַמְּבֹזֵה אֶת הַבְּכוּרָה, שֶׁהוּא הַשֶּׁכֶּל
וְהַחֲכֵמָה שְׁגִנוּתָהּ בְּכָל מְקוֹם, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ ו"ל (לְקוּטִי-מוֹהֲרָן,
חֶלֶק א', סִימָן א'), וְעֲלִיו נֶאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כה, לד): "וַיְבֹז עֲשׂוֹ אֶת
הַבְּכוּרָה", דִּהְיֵנוּ הַשֶּׁכֶּל, אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, שְׁזָה (מְשָׁלִי יח, ב):
"לֹא יִחַפֵּץ כְּסִיל בְּתַבּוּנָה, כִּי אִם בְּהַתְּגַלּוֹת לְבוֹ"; וְלִכֵּן כִּשְׁהוּא
שׂוֹאֵל: מָה הַעֲבוּדָה הַזֹּאת לָכֶם, זֶה שְׂאֵלָה בְּלִשׁוֹן בְּזִיוֹן וּכְפִירוֹת,
לָכֶם וְלֹא לּוֹ, וּלְפִי שֶׁהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן הַכֶּלֶל — כָּפַר בְּעַקְרָו. וְאִם
אֶתָּה הִקְהָה אֶת שְׁנֵי, וְאָמַר לוֹ: בְּעֵבוֹר זֶה עָשָׂה הַיְיָ לִי בְּצֵאתִי
מִמִּצְרַיִם, לִי וְלֹא לּוֹ, אֱלֹהֵי הָיָה שָׁם — לֹא הָיָה נִגְאָל. וְהוּא נֶגֶד
עוֹלָם הַעֲשֵׂיָה הַגִּשְׁמִי וְהַחֻמְרִי, הַמְּלֵא הַעֲלָמוֹת וְהַסְתָּרוֹת, שְׁמִשְׁם
נִמְשָׁכִים כָּל הַקְּשִׁיּוֹת וְהַסְּפָקוֹת עֲלָיו יִתְבַּרְךָ, וְכָל הַכְּפִירוֹת
וְהָאֲפִיקוֹרְסוֹת. וְלִכֵּן עָבַר עַל כָּל הַעֲבוּרוֹת שְׁבַתוֹרָה, כַּמְּאָמְרָם ו"ל
(בְּכָא בְּתָרָא טז): חֲמֵשׁ עֲבוּרוֹת עָבַר אוֹתוֹ רָשַׁע בְּאוֹתוֹ יוֹם: כָּא עַל
נְעֻרָה הַמְּאָרְסָה, וְהֵרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ, וְכָפַר בְּעַקְרָו, וְכָפַר בְּתַחֲתֵית הַמַּתִּים,

תָּם — מָה הוּא אוֹמֵר (שָׁם יג, יד): **'מָה זֹאת'.**
וְאָמַרְתָּ אֵלָיו: 'בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְהוָה
מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים':

ובזה את הבכורה. וכן אמרו חכמינו הקדושים (תנחומא תולדות): כל עברות שהקדוש-ברוך-הוא שונא — היה בעשו, ולכן אי אפשר להכניע את עשו, אלא על-ידי 'הקהה את שניו', פי רשע אינו מבין שפה אחרת, וכמאמרם ז"ל (סנהדרין עב.): אם בא להרגך — השכם להרגו, ולא צריכים לפחד ממנו. וכמאמר הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע: סגלה להנצל מרשע — לא לפחד ממנו, ולקיים (משלי כו, ה): "ענה כסיל פאולתו פן יהיה חכם בעיניו", והבן למעשה.

תָּם — מָה הוּא אוֹמֵר וְכוּ'; צָרִיף שְׂתַדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי! אֲשֶׁר
הֵתָם הוּא כְּנֻגַד יַעֲקֹב, כִּי יַעֲקֹב הוּא בֶן תָּם, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב (בראשית
 כה, כז): **"וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם"**, והוא המסתפל על השכל והחיות אלקות
 שֵׁישׁ בְּכָל דְּבָר, כְּמוֹכָא בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן
 א'), והוא כְּנֻגַד הַיְצִירָה, שֶׁהִיא תְּפֹאֶרֶת הַתּוֹרָה. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוּשִׁים (בראשית רבה, פְּרָשָׁה סג, סימן ח'), על הפסוק (בראשית כה, כז):
"יֵשֶׁב אֱהָלִים", שְׁנֵי אֱהָלִים: בְּמִדְרָשׁוֹ שֶׁל שָׁם, וּבְמִדְרָשׁוֹ שֶׁל עֶבֶר,
 שֶׁהִיא עוֹסֵק שָׁם בַּתּוֹרָה. וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (לקוט תולדות,
 רמז קי): יַעֲקֹב הִיא עוֹסֵק בַּתּוֹרָה כָּל יְמָיו. וְכֵן אָמְרוּ (תנחומא וישלח):
 אֵין לָךְ אָדָם שְׁנֹתִינֵנֶע בַּתּוֹרָה כְּאֲבִינוּ יַעֲקֹב, יוֹצֵא מִבֵּית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל
 שָׁם, וְהוֹלֵךְ לְבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל עֶבֶר, וּמִבֵּית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל עֶבֶר, לְבֵית
 מִדְרָשׁוֹ שֶׁל אַבְרָהָם. וּלְפִי שְׁלֵמַד תּוֹרָה כָּל יְמָיו, וַיֵּשֶׁב בְּבֵית-
 הַמִּדְרָשׁ, זָכָה שְׁנֹכְלָל לְגַמְרֵי בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא קָרָאוּ אֵל, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (מגלה יח.): מִנֵּין שֶׁקָּרָאוּ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא לַיַּעֲקֹב אֵל? שְׁנֵאֲמַר (בראשית לג, כ): **"וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי**
יִשְׂרָאֵל". כִּי הוּא הִיא מְסֹתְפֵל עַל הַחַיּוֹת אֱלֻקוֹת שֵׁישׁ בְּכָל דְּבָר, עַד
 שֶׁהִיא נִכְלָל לְגַמְרֵי בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וּבְכָל מְקוֹם שֶׁהֵלֵךְ, בָּנָה לוֹ

וְשֵׁאִינוּ יוֹדְעֵי לְשָׂאֵל — אֶת פֶּתַח לֹו, שְׁנֹאֲמַר
(שם יג, ח): 'וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא
לֵאמֹר בְּעֶבְרַת זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי בְצֵאתִי
מִמִּצְרַיִם:

בית-המדרש, כמאמרם ו"ל (פרגום יונתן) על הפסוק (בראשית לג, יז):
 "ויעקב נסע ספתה ויבן לו בית", שפנה לו בית-המדרש. ולכן
 שואל: מה זאת?! כי מי שיושב כל ימיו בבית-המדרש ולומד
 תורה, אינו מבין כלל שיהיה איזו קשיה או ספקות, ולכן שואל:
 מה זאת שבני-אדם שואלים; ואמרת אליו: בחזק יד הוציאנו הוי"ה
 ממצרים, שזה בעצמו גלוי אלקותו ותפורה, בחזק יד דיקא, שהוא
 המשכת השגחתו ותפורה, שזה התגלות ה'יד, כמוכא בדברי רבנו
 ו"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נה), שאי אפשר להנצל מרע עין של
 הרשע, אלא על-ידי בחינת יד, שהוא בחינת (ישעיה נא, טז): "ובצל
 ידי כסיתיך", ובכח הזה נצל מעשו שרצה להרגו, והבן למעשה.

וְשֵׁאִינוּ יוֹדְעֵי לְשָׂאֵל וְכוּ'; צריך שתדע, אהובי, בני! אשר
 'שאינו יודע לשאל', הוא כנגד ישמעאל, כי הוא עשה תשובה, ועקר
 התשובה — לבקש ולשאל כפרה ממנו ותפורה, אפלו על דבר שאינו
 ידוע לו, כמו שכתוב (תהלים סט, ה): "אשר לא גזלתי אז אשיב" וזה
 כנגד עולם הבריאה, עולם התשובה, ונקרא ישמעאל, על שם (בראשית
 טז, יא): "כי שמע הוי"ה אל עניך", שזה ישמעאל, אותיות ישמע-אל;
 כי עקר התשובה הוא על-ידי תפלה, וזה (שם כא, יז): "כי שמע אלהים
 אל קול הנער באשר הוא שם". ואמרו חכמינו הקדושים (מדרש תהלים,
 פרשה ה', סימן ה'): אמר להן, איני דן את האדם אלא לפי מעשיו של
 אותה שעה, שנאמר: "באשר הוא שם" (בראשית כא, יז), ולא כשעה
 שהוא עתיד להיות שם, שזה עקר התשובה — שדנים את האדם רק
 כפי שהוא עכשו. ולכן ראוי לכל בר ישראל לשוב תמיד בתשובה

**יכול מראש חדש? תלמוד לומר: ביום ההוא.
אי ביום ההוא יכול מבעוד יום? תלמוד
לומר: בעבור זה. בעבור זה לא אמרתי, אלא
בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך:**

אליו יתברך, ולא יהיו דגים אותו כלל; כי כשאדם חוזר בתשובה תמיד, אין עליו שום דין. וזה שאמרו חכמינו הקדושים (ברכות נו:): הרואה ישמאל בחלום — תפלתו נשמעת; וזה ושאינו יודע לשאל — את פתח לו; כי מי שעושה תמיד תשובה ועוסק בתפלה, אתה צריך לפתח ולהגיד לו, כי הוא בעצמו אינו יודע כלל, כי עקר התשובה והתפלה — לעשות בכל פעם התחלה, וישוב בתשובה על תשובה, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ו'), ששלמות התשובה — לעשות תשובה על תשובה, וכן בכל פעם; ולכן והגדת לבנה ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה הוי"ה לי בצאתי ממצרים, כי גם שם עשו ישראל תשובה, ודקא על-ידי זה נגאלו. וכן אמרו חכמינו הקדושים (סנהדרין צו:): אם ישראל עושין תשובה — נגאלין, והבן למעשה.

יכול מראש חדש? וכו'; צריך שתדע, אהובי, בני! שרבנו ז"ל אמר (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן מט), שאור ההתלהבות של לב איש הישראלי הוא עד אין סוף, וצריך לצמצם ההתלהבות, כדי שישאר בלב חלל, כמו שכתוב (תהלים קט, כב): "ולבי חלל בקרבי", ועל-ידי הצמצום של ההתלהבות יוכל לבוא להתגלות המדות, הינו לעבד את השם יתברך בהדרגה ובמדה. ומוכא בדברי מוהר"ן ז"ל (לקוטי-הלכות, תרומות ומעשרות, הלכה ב', אות ב'); כי באמת צריכים להזהר מאד משני מיני תבערת הלב: א. שבוער אחר תאוות עולם הזה, ומתלהב לבו אחר כל מיני דמיונות והבלים והרהורים רעים ומחשבות זרות ותאוות מגנות. ב. שבוער לכבו אליו יתברך בהתלהבות יוצאת מן

הכָּלֵל. וּבִאֲמַת צְרִיכִין לְצַמְצֵם אֶת עֲצָמוּ מְאֹד, וְאִין צְרִיף לומר, אֲשֶׁר בּוֹדְאֵי צְרִיף לְצַמְצֵם עֲצָמוּ שְׁלֵא יִכְעַר לִבְכוּ אֶל תְּאֹוֹת עוֹלָם הַזֶּה וְהַבְּלִיּוֹ, וְלֹא יַעֲשֶׂה שׁוּם עֲבֵרוֹת, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, עַל זֶה בּוֹדְאֵי צְרִיף לְצַמְצֵם אֶת עֲצָמוּ, אֲלֵא גַם כְּשִׁבוּעַר הֵלֵב לְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ חוּץ מִהַמְּדָה, גַּם זֶה אִינוּ טוֹב, כִּי עַל־יְדֵי־זֶה יְכוּל לִפְלֵל לְגַמְרִי, חֶסֶד וְשְׁלוֹם. וְצְרִיכִין תְּמִיד לְהִרְבּוֹת בְּעֶסֶק הַתּוֹרָה, כִּי הַתּוֹרָה הִיא סוֹד עֲמוּדָא דְאִמְצָעִיתָא, שְׁמַצְלַת מִשְׁתֵּי הַתְּבַעְרוֹת שֶׁל הֵלֵב, דְּהֵינּוּ שְׁמַצְלַת מִתְּבַעְרַת הֵלֵב אֶל תְּאֹוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, וְגַם מְקַרְרַת הֵלֵב, שְׁלֵא יִכְעַר חוּץ מִהַמְּדָה לְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ, רַק יֵלֵךְ בְּהַדְרָגָה וּבִמְדָה כְּסֻדְרָא, כִּי אֶף־עַל־פִּי שְׁבוֹדְאֵי רְאוּי שְׁיִכְעַר הָאָדָם לְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ מְאֹד מְאֹד, וְכֵן הוּא טְבַע כֹּל הָאָדָם בְּשֵׁרְשׁוֹ, שְׁמַצַּד הִיקִידָה שְׁפִלְכְּבוּ, כֹּל אֶחָד בּוֹעַר מְאֹד מְאֹד לְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ בְּלִי שְׁעוֹר וְעֵרָף, אֲבָל אֶף־עַל־פִּי־כֵן צְרִיכִין לְהַזְהֵר מְאֹד לְצַמְצֵם הַהִתְלַהֲבוֹת וְהַתְּבַעְרָה הַזֹּאת, שְׁלֵא יִהְיֶה חוּץ מִהַמְּדָה, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, דְּלֹא יוֹקִיד הֵלֵב כֹּל גּוֹפָא מְרַבּוּי הַהִתְלַהֲבוֹת לְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ, כִּי הֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ רוֹצֵה בְּקִיּוּם הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׂאוּמְרִין: "וְאָבִיתָ תְּהִלָּה מִגּוֹשְׁי עֶפְרַיִם מְקַרְוֵצֵי חֶמֶר" וְכוּ', עַל־כֵּן צְרִיכִין לְצַמְצֵם הַהִתְלַהֲבוֹת, שְׁיִהְיֶה בְּהַדְרָגָה וּבִמְדָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (יִחְזַקְאֵל א, יד): "וְהַחִיּוֹת רְצוּא וְשׁוֹב" וְגו', שְׁלֵא יֵצֵא חוּץ מִהַמְּדָה, כִּי רַבִּים נִכְשְׁלוּ עַל־יְדֵי־זֶה וְנִפְּלוּ לְגַמְרִי, עַל־יְדֵי רַבּוּי הַתְּבַעְרָה חוּץ מִהַמְּדָה. עַל־כֵּן צְרִיכִין לְעֶסֶק בַּתּוֹרָה, כִּי רַק עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה יְכוּלִין לְקַרַר אֶת הֵלֵב מִשְׁתֵּי הַחֲמִימוֹת, דְּהֵינּוּ מִתְּבַעְרַת הַתְּאֹוֹה, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, וּמִתְּבַעְרַת הֵלֵב לְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ חוּץ מִהַמְּדָה, וְלַעֲבֹד אֶת הֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ בְּהַדְרָגָה וּבִמְדָה כְּסֻדְרָא, כְּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב. שְׁזֵהוּ פָּגַם נִדְּב וְאָבִיהוּא, שְׁהִיוּ שְׁתוּיֵי יַיִן כְּשִׁנְכֻסּוֹ לְמַקְדָּשׁ, וְהַפָּגַם שְׁלֵהֶם הָיָה, שְׁנִתְלַהֲבוּ חוּץ מִהַשְׁעוֹר וְהַמְּדָה, וְכְמוֹ שְׁכַתּוּב (וַיִּקְרָא טו, א): "בְּקִרְבָּתְכֶם לִפְנֵי הַנְּזִי"ה וְיָמוֹתוֹ" וְגו', וְזֶה (דְּבָרִים ח, יב): "פֶּן תֹּאכַל וּשְׂבַעְתָּ, וְרָם לְכַבֵּד וּשְׂכַחְתָּ אֶת הַנְּזִי"ה אֱלֹהֶיךָ" וְגו', כִּי זֶה שְׁנִתְלַהֲבִין וּבוֹעֲרִין לְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ חוּץ מִהַמְּדָה, זֶה רוּם לִבְבֵּנוּ וְגִסּוֹת, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה יְכוּלִין לְהַכְּשִׁיל לְגַמְרִי, רַחֲמָנָא לְצַלּוּ, וְלְהַתְּרַחֵק מִהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ, שְׁיִהְיֶה אֲצִלוֹ "וְרָם לְכַבֵּד וּשְׂכַחְתָּ אֶת הַנְּזִי"ה אֱלֹהֶיךָ". וְרַב בְּנֵי־אָדָם נִכְשְׁלִין בְּזֵה; כִּי בִּאֲמַת עַל־פִּירְבֵּי, הָעֶקֶר מִה שְׂאִין הָאָדָם מִתְּקַרְבֵּי לְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ, וְאִינוּ חוֹזֵר

בתשובה להשם יתברך, אף-על-פי שהמניעה מחמת התגברות תאות הגוף, אבל גם זה הוא מניעה גדולה מלהתקרב להשם יתברך, הינו רבוי תבערת הלכ להשם יתברך שבוער חוץ מהמדה, כי בודאי אם נתפס איזה אדם, שהוא בכלל ישראל, שלא נזרקה בו אפיקורסות ומיניות, אם נשאל אותו: אם הוא חפץ בתשובה לחזר להשם יתברך, בודאי הכל ישיבו פה אחד, שרוצים מאד מאד לשוב להשם יתברך, ומתגעגעים לזה מאד מאד ימים ושנים. וגם אם נשאל אותו: אם רוצה לעשות איזה דבר בשביל השם יתברך, כדי לשוב אליו יתברך, כגון: ללמד דף גמרא, או לתן פרוטה לצדקה, או לילך לטבל במקנה וכיוצא בזה, דברים המקדשין את האדם, בודאי ישיב בפה מלא: הן; כי בודאי אני רוצה לעשות בכללים מכל זה, ובלבד שיועיל לי, כי אני יודע, שכל זה אינו מועיל לי לפי עצם רבוי הפגמים והחטאים שפגמתי נגדו יתברך, ומחמת זה שנדמה לו, שכל זה לא יועיל לו, על-כן אינו עושה כלל. נמצא, שמחמת רבוי תבערת לבבו, מחמת שלפי מה שמשער בלבו גדלתו יתברך, ואיך פגם נגדו יתברך, אשר לפי זה הוא צריך להתקדש בקדשה יתרה מאד מאד, ולסלק עצמו לגמרי מהעולם הזה, ולהשליך כל תאוות עולם הזה אחרי גו, ולהתקדש בכל הקדשות, ולהתענות הרבה, ולסגף עצמו בכל הסגופים שבעולם, וגם כל זה אינו מספיק לו לפי עצם חטאיו. ומחמת שאינו יכול להתגבר על גופו, לעשות כל אלה, מחמת זה אינו עושה כלל, אפלו מה שיכול. ויש שנפלו כל-כך בדעתם, עד שאינם יכולים אפלו ללמד דף גמרא או פרק משניות, מחמת שיודעים שצריכים לעשות הרבה מאד, ומחמת זה אינם עושים כלל. ועל זה כבר הזהיר אותנו מאד שלמה המלך (קהלת ז, טו): "אל תהי צדיק הרבה, ואל תרשע הרבה", כי מחמת שרוצה להיות צדיק הרבה, ורואה שאינו יכול לפי דעתו בהתלהבות לבבו חוץ מהמדה, על-ידי-זה הוא נעשה רשע הרבה, חס ושלום. כי באמת בודאי היה ראוי שיהיה כן, כמו שבוער בלבו לקדש עצמו בכל הקדשות, ולהפך פניו מהעולם הזה לגמרי ויותר ויותר. אבל אף-על-פי-כן וכי מאן דלא יכול למיעבד כלא מצוה פלגא מצוה נמי לא ליעבד?! וכי מפני שאינו יכול להרויח כל מה

שִׁיכּוּלֵינִי לְהַרְוִיחַ בְּזֶה הָעוֹלָם, אִם-כֵּן לֹא יְרוּיחַ כָּלֵל, וּמָה גַם
 שִׁינְפִסִּיד מַה שִׁינְפִסִּיד, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן? ! כִּי בּוֹדָאֵי כָּל מַה שִׁיעֲשֶׂה אֵיזָה
 דְּבַר שְׂבַקְדָּשָׁה בְּשִׁבְלֵי הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ, אֶפְלוּ נִקְדָּה קִטְנָה בְּעַלְמָא,
 בּוֹדָאֵי לֹא יֵאבֵד לְעֵתִיד שׁוּם דְּבַר, אֶפְלוּ דְבוּר אֶחָד בְּתוֹרָה, או
 תְּפִלָּה, או פְּרוּטָה אַחַת לְצַדִּיקָה שִׁיתֵּן וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה, וְלֹא דֵי שְׁזָה לֹא
 יֵאבֵד בּוֹדָאֵי בְּשׁוּם אֶפְן, אֶפְלוּ יִהְיֶה מִי שִׁיְהִיָּה, אֶפְלוּ אִם, חֶס
 וְשָׁלוֹם, עֵבֵר עַל כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה כְּמָה פְּעָמִים, אַף-עַל-פִּי-כֵן אֵין
 הַקְדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא מְקַפֵּחַ שְׂכָר כָּל בְּרִיָּה אֶפְלוּ שְׂכָר שִׁיחָה נְאֻה (בְּכָא
 קָמָא לַח:). וְכָל מַה שֶׁפָּעַל וְעָשָׂה בְּשִׁבְלֵי הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ — דְּבַר גְּדוֹל
 וְדְבַר קָטָן, לֹא יֵאבֵד דְּבַר לְעֵתִיד. כִּי אַף-עַל-פִּי שְׂכָתוּב בְּסִפְרִים,
 שְׁמִי שֶׁהוּא רָשָׁע, הוּא מוֹסִיף כַּח בְּקַלְפָּה, חֶס וְשָׁלוֹם, עַל-יְדֵי מַעֲשֵׂיו
 הַטּוֹבִים, כְּכֹר יֵשׁ עַל זֶה כְּמָה תְּרוּצִים. כִּי אִם הָיָה כֵּן בְּפִשְׁטוּת,
 כְּכֹר אֲבָדָה הַתְּקוּהָ שֶׁל כָּל בְּעַלֵּי תְּשׁוּבָה. כִּי בּוֹדָאֵי אֵי אֶפְשָׁר שִׁישׁוּב
 בְּפַעַם אַחַת לְהַשָּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאִם-כֵּן מֵהֵיכָן יִתְחִיל לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה,
 כִּי הֲלֹא בִּהַתְּחִלָּה עֲדִין אֵינוֹ צָדִיק, וְאִם-כֵּן מֵהֵיכָן יִזְכֶּה לְשׁוּב
 בְּתְשׁוּבָה?! וְגַם אִם הָיָה, חֶס וְשָׁלוֹם, כֵּן, אִם-כֵּן הָיוּ צְרִיכִים כָּל
 הַרְשָׁעִים לְהַמִּיר דָּתָם לְגַמְרִי, חֶס וְשָׁלוֹם. וְאִם-כֵּן, חֶס וְשָׁלוֹם, יִהְיֶה
 הַמוֹמֵר חָשׁוּב יוֹתֵר מִן הַרְשָׁע, שֶׁהוּא עֲדִין בְּכָלֵל יִשְׂרָאֵל, וּבּוֹדָאֵי
 לֹא-כֵן הַדְּבַר, כִּי אֲדַרְבָּא, אֶפְלוּ פּוֹשַׁע יִשְׂרָאֵל, כָּל זְמַן שֶׁשָּׁם יִשְׂרָאֵל
 נִקְרָא עָלָיו, הוּא מְאֹד חָשׁוּב אֲצִלוּ יִתְבָּרַךְ, וְכִמּוֹ שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְדוּשִׁים (סְנֵהדְרִין מֵד:): יִשְׂרָאֵל — אַף-עַל-פִּי שֶׁחֲטָא יִשְׂרָאֵל הוּא;
 כִּי כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אִיזוּ נִקְדָּה טוֹבָה עֲדִין, וְאֵינוֹ פּוֹרֵק עַל לְגַמְרִי,
 וְעוֹשֶׂה לְפַעְמִים אֵיזָה דְּבַר שְׂבַקְדָּשָׁה, בּוֹדָאֵי הוּא יִקָּר מְאֹד בְּעֵינֵי
 הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכִמְאֲמָרָם ז"ל (בְּרִכּוֹת נו:): אֶפְלוּ הָרִיקְנִין שְׂבָךְ מְלֵאִים
 מִצּוֹת כְּרֵמוֹן; וְהַכָּל וְהַעֲקָר, עֲלִיף לְדַעַת, אֶהוּבִי, בְּנִי! שְׂכָל מִי
 שְׂרוּצָה לְחוּס עַל עֲצָמוֹ, שְׁלֹא יֵאבֵד אֶת עוֹלָמוֹ לְגַמְרִי, וּמִתְנַעֲגֵעַ
 לְשׁוּב לְהַשָּׁם יִתְבָּרַךְ, אַף-עַל-פִּי שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה לְשׁוּב כְּרָאוּי לוֹ,
 אַף-עַל-פִּי-כֵן כָּל מַה שִׁיעֲשֶׂה אֵיזָה דְּבַר שְׂבַקְדָּשָׁה יִהְיֶה אִיךָ שִׁיְהִיָּה,
 בּוֹדָאֵי לֹא יִהְיֶה נֵאבֵד דְּבַר, אֶפְלוּ אִם לֹא יִזְכֶּה לְתְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה
 בְּאֲמַת, עַל-כָּל-פָּנִים הַדְּבַר שְׂבַקְדָּשָׁה שִׁיעֲשֶׂה לֹא יִהְיֶה נֵאבֵד כָּלֵל,
 מְכַל שְׂכָן שְׁעַל-פִּירֵיב כְּשִׁיְהִיָּה חֲזוֹק בְּדַעַתוֹ, וְיִרְגִּיל עֲצָמוֹ מְעַט מְעַט

בתוך דרכי הקדשה, סוף כל סוף יזכה לשוב בתשובה שלמה להשם יתברך פראוי, כי אין שום יאוש בעולם כלל, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק ב', סימן עח). נמצא, שהעקר מה שאין האדם מתקרב להשם יתברך, הוא מחמת רבוי תבערת הלב חוץ מהמדה. והנה בתחילת חדש ניסן כבר נכנס בלב כל בר ישראל תשוקה עצומה אליו יתברך, מגדל ההארה שתאיר בכל בר ישראל בליל פסח, כי אז יורד אור גדול מאד ממנו יתברך אל כלל נשמות ישראל, שזו הארת האור אין סוף ברוך הוא, שמאירה בליל פסח בלבבות ישראל, עד שאדם כל-כף מתלהב, שאינו יודע מה לעשות, וזה יכול מראש חדש? תלמוד לומר: ביום ההוא, אי ביום ההוא, יכול מבעוד יום? תלמוד לומר: בעבור זה, בעבור זה לא אמרתי, אלא בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך; כי אדם מרב ההתלהבות, רוצה כבר שיאיר לו בהתחלת ראש חדש ניסן, שזה יכול מראש חדש — שימשך עליו כבר אז המחין, שזו ההתלהבות חוץ מהמדה, על זה אומרין לו: תלמוד לומר ביום ההוא, אמה צריך לחכות ביום ששוחטין את הפסח. עם כל זאת נתלהב לבו כל-כף, שאינו יכול כבר לחכות מרב ההתלהבות שרוצה לקבל האור אין סוף שמאיר בליל פסח, אי ביום ההוא, יכול מבעוד יום, כמו שנכנסה בך תשוקה עצומה לקבל את האור אין סוף מרבוי ההתלהבות שבוער בך, על זה אומרין לו: תלמוד לומר בעבור זה, בעבור זה לא אמרתי, אלא בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך, שאז נגאלו ממצרים, והאיר עליהם האור אין סוף ברוך הוא. וזה הלמוד העמק שמלמדים את האדם, שאסור לו לצאת מההתלהבות יותר מדאי, אלא צריכין לצמצם את עצמו, ולקבל את האור במדה ובצמצום, בשעה וברגע הנכון, ואל ידחק את השעה, שזה גם-כן בא מרבוי ההתלהבות; כי צריכין לצמצם את ההתלהבות לבו, ואפלו פשמקבל כבר את האור, עליו לזכר, שבהתחלה אי אפשר לקבלו בשלמות, שזה בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך; הינו מצה הוא המחין העליונים, ומרור הם כלל המרירות שעוברים על האדם שרוצה לחזר בתשובה, ולכן על-פי-רב האדם רוצה שיהיה לו רק מחין נקיים, הארת מצה לבד, ותכף-ומיד כשחוזר בתשובה, רוצה

שְׂאִיר לוֹ הָאֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא בְּלִי צְמֻצוּמִים כָּלָל, וּכְשֶׁאִינוֹ הוֹלֵךְ לוֹ, אִז מִתְרַחֵק לְגַמְרִי, כְּאֲשֶׁר נִמְצָא דְבַר זֶה בְּבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה, שְׂמַתְלֵהֶבִים יוֹתֵר מִדְּאֵי בְּלִי צְמֻצוּם, וְרוֹצִים לְהַשִּׁיג תְּכַף-וּמִיד אֶת הָאֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וּכְשֶׁלֹּא הוֹלֵךְ לָהֶם, אֲזַי הֵם פּוֹרְשִׁים לְגַמְרִי, שְׁזֵה מַה שְּׂאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (סוּטָה כב:): עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה זְמַרִי, וּמִבְּקֵשׁ שְׂכָר כְּפִינְחָס; דִּהְיֵנוּ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מַה שְּׁעוֹשֶׂה, וּכְשֶׁמְזַכְּרִין אוֹתוֹ לְשׁוֹב לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא רוֹצֵה רַק שִׁיְהִיָּה גַעֲשֵׂה תְּכַף-וּמִיד צְדִיק גָּמוּר כְּפִינְחָס, וְאִם לֹא — אִינוֹ רוֹצֵה כָּלָל. וְעַל-יְדֵי-זֶה נִטְרָד יִרְבָּעִם בֶּן נֶבֶט, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (סְנֵהֲדִין קב:): הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא תִפְסוֹ לִירְבָּעִם בְּכַגְדוֹ, וְאָמַר לוֹ: חֲזוּר בְּךָ וְאֵנִי וְאֵתָהּ וּבֶן יִשִׁי נְטִיל בְּגֵן-עֵדֶן, וְשֶׂאֵל: מִי בְּרֵאשׁ? הַשִּׁיב לוֹ הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ: בֶּן יִשִׁי בְּרֵאשׁ, וְעָנָה, שְׂאִינוֹ רוֹצֵה לְחֲזוּר בְּתִשׁוּבָה; וְלְכַאוּרָה הַדְּבָר תְּמוּהָ, כִּי הֲלֹא יִרְבָּעִם הָיָה חָכֵם גְּדוֹל, וְאִיךָ יַעֲלֶה עַל דַּעְתוֹ לְשֶׂאֵל אֶת הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ מִי בְּרֵאשׁ?! וְכִי יְהִיָּה חוּטֵא נִשְׁכָּר, הַיַּעֲלֶה עַל הַדַּעַת, שְׂאֲחַר שֶׁהִרְשִׁיעַ כָּל-כָּף, יְהִיָּה גְדוֹל יוֹתֵר מִדְּדוֹד הַמְּלֶךְ, שְׂעַבֵּד אֶת הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ בִּיגִיעָה גְדוֹלָה מְאֹד מְאֹד כָּל יָמָיו? אִיךָ עַל-פִּי כָּל זֶה מוֹכֵן הֵיטֵב, כִּי תְּכַף כְּשֶׁהִזְכִּירוֹ הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ לְשׁוֹב אֵלָיו, תְּכַף נִתְלַהֵב יִרְבָּעִם מְאֹד מְאֹד לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ בְּהִתְלַהֲבוֹת גְּדוֹלָה וְעֻצּוּמָה מְאֹד, עַד שֶׁלְּפִי עֵצִם הִהֲתַלְהֲבוֹת אֲזַ, הָיָה יָכוֹל לַעֲלוֹת לְמַדְרָגָה, עַד שִׁיְהִיָּה גְדוֹל מְאֹד, אֲפִלּוֹ יוֹתֵר מִדְּדוֹד הַמְּלֶךְ, וְהָיָה רוֹצֵה לְשׁוֹב רַק בְּאִפְּן שִׁיְכַטִּיחוֹ הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, שִׁיְזַכֶּה לְתִשׁוּבָה גְדוֹלָה כָּל-כָּף, עַד שִׁיַּעֲלֶה לְמַדְרָגָה גְבוּהָה יוֹתֵר מִדְּדוֹד הַמְּלֶךְ. נִמְצָא, שֶׁלֹּא דְבַר שְׂטוּת גְּמוּרָה, כִּי לֹא עָלָה עַל דַּעְתוֹ שִׁיְהִיָּה בְּחָנָם גְּבוּהָ מִדְּדוֹד, רַק שֶׁשֶׂאֲלָתוֹ הִיְתָה, שֶׁהָיָה רוֹצֵה לַעֲבֹד אֶת הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ כָּל-כָּף, עַד שִׁיַּעֲלֶה בְּמַדְרָגָה יוֹתֵר מִדְּדוֹד, וְזֵהוּ בְּנִדְאֵי אֲפִשֶׁר וְאֲפִשֶׁר, כִּי כָּל אָדָם אֲפִלּוֹ פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, יָכוֹל לַעֲלוֹת לְמַדְרָגוֹת גְבוּהוֹת מְאֹד, כִּי (בְּרִכּוֹת לו:): בְּמָקוֹם שֶׁבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִין, אֵין צְדִיקִים גְּמוּרִים יָכוֹלִין לַעֲמֹד. אֲבָל אִיךָ-עַל-פִּי-כֵן הִסְפִּיל מְאֹד בְּמָה שֶׁתָּלָה תְּשׁוּבָתוֹ בְּזֵה דִיקָא, הִיְנוּ שֶׁהִשִּׁיב לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, שְׂאִינוֹ רוֹצֵה לְשׁוֹב כִּי אִם בְּזֵה הָאִפְּן שִׁיְהִיָּה גְדוֹל מִדְּדוֹד, וְעַל-כֵּן הִשִּׁיב לוֹ הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ לְהַפְּךָ, שְׂבֵן יִשִׁי בְּרֵאשׁ, כִּי הוּא מְחַיֵּב לְהִיּוֹת מְרַצָּה לְשׁוֹב, אֲפִלּוֹ

אם לא יזכה רק למדרגה קטנה מאד, כי עקר התשובה הוא לב
 נשבר, ומאחר שאדם יודע שפגם כל-כף, הוא מחייב להיות מרצה,
 שיעשה בשביל השם יתברך, ואף-על-פי-כן לא יזכה כי אם
 למדרגה פחותה מאד, ואם לא יזכה על-ידי כל עבודתו, כי אם
 למעט ענשו בגיהנום קצת, גם-כן כדאי לבלות כל ימיו בעבודת
 השם יתברך בשביל זה לבד, כי צער אחד בגיהנום, או רגע אחד
 שם, עולה יותר מכל יסורי העולם הזה כל ימי חייו, ואם יהיה
 מרצה לכך — לשוב בתשובה שלמה, אפלו שיפטר מכוניה אחת
 בגיהנום או מצער קטן שם, אז בודאי השם יתברך ירחם עליו, כי
 חפץ חסד הוא, ורוצה בתשובתן של רשעים, והבא לטהר מסייעין
 לו, ובכרבות הימים אם יהיה חזק בדעתו לבל יניח את מקומו, אפלו
 אם יעבר עליו מה שיעבר, הוא יחזיק מעמד, אזי לבסוף יוכל לזכות
 לעלות מדרגה לדרגה ולקנות חיי עולם, ויזכה למה שייזכה, אשרי
 לו. שזה פרוש: תלמוד לומר בעבור זה, בעבור זה לא אמרתי, אלא
 בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך; הינו שאדם צריך להיות
 מרצה כל-כף לשוב בתשובה שלמה לפניו יתברך, אפלו שבתוך
 האור הגדול של התשובה, שהיא סוד המחין, בחינת מצה, עדין
 עובר עליו מרירות דמרירות, שזה בחינת מרור, אף-על-פי-כן יוכל
 לצמצם עצמו, ולקבל עליו תשובה שלמה, אף שעדין לא זוכה
 בשלמות להשיג את המחין, שהיא מצה, אלא מערב בו גם מרור
 ומרירות. וזה כלל גדול לכל בעל תשובה, שצריך לזכר, שבתחלה
 כשמתחיל לחזר בתשובה, עובר עליו מה שעובר — עליות
 וירידות, נעימות ומרירות, שזה מה שגלה לנו רבנו ז"ל (לקיטתי
 מוהר"ן, חלק א', סימן ו'), שמי שרוצה לילך בדרכי התשובה, צריך
 שיהיה לו שתי בקיאות: בקי ברצוא ובקי בשוב, שזה בעצמו —
 בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך, ואם אף-על-פי-כן הוא
 מקבל על עצמו כל זאת, אזי יזכה לקבל את המחין העליונים
 המאירים כליל פסח, שהוא גדלות דגדלות, ויצא לגמרי ממדותיו
 ומתאוותיו הרעות, שזה סוד יציאת מצרים אצל כל אחד ואחד,
 והבן למעשה.

מִתְחַלֵּה עֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ,
 וְעַכְשָׁיו גִּרְבָּנוּ הַמְּקוֹם לְעֲבוּדָתוֹ.
 שְׁנֵאמַר (יהושע כד, ב): זֵיִאמַר יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם,
 כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, בְּעֵבֶר הִנְהַר יָשְׁבוּ
 אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם, תִּרְחַ אָבִי אֲבָרָהֶם וְאָבִי נַחֲוֹר,
 וַיַּעֲבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים: וְאָקַח אֶת אֲבִיכֶם אֶת
 אֲבָרָהֶם מֵעֵבֶר הִנְהַר, וְאוֹלָךְ אֶתוֹ בְּכָל אֶרֶץ
 בְּנֵעוּ, וְאַרְבַּח אֶת זֶרְעוֹ, וְאַתָּן לוֹ אֶת יִצְחָק: וְאַתָּן
 לְיִצְחָק אֶת יַעֲקֹב וְאֶת עֵשָׂו, וְאַתָּן לְעֵשָׂו אֶת הַר
 שֵׁעִיר לְרֵשֶׁת אוֹתוֹ, וַיַּעֲקֹב וּבָנָיו יָרְדוּ מִצְרָיִם:

מתחלה עובדי עבודה זרה וכו'; צריך שתדע, אהובי בני!
 שמה שמזכירים, שמקדם היו אבותינו עובדי כוכבים, זה שבח גדול
 מאד, וזה שכחו של אברהם אבינו, שמסר את נפשו, פשוטו
 כמשמעו, בשביל הקדוש-ברוך-הוא, לגלותו ולפרסמו בכל העולם
 פלו, עד שאמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה, פרשה מב, סימן ח):
 למה נקרא אברהם העברי? שכל העולם פלו מעבר אחד, והוא מעבר
 אחד, כי הוא נשאר לבד. וכמו שפרש רבנו ז"ל את הפסוק (יחזקאל
 לג, כד): 'אחד היה אברהם', שאברהם אבינו עבד את הקדוש-ברוך-
 הוא בבחינת אחד, שלא הסתפל על אף אחד, ומסר נפשו רק בעבורו
 יתברך, ולא הסתפל על שום מונע ומעכב בעולם. ואמרו חכמינו
 הקדושים (ספרי האזינו): עד שלא בא אבינו אברהם לעולם, כביכול,
 לא היה הקדוש-ברוך-הוא מלך אלא על השמים בלבד, שנאמר
 (בראשית כד, ז): "הנני אלהי השמים אשר לקחני", אבל משבא אבינו
 אברהם לעולם, המליכו על השמים ועל הארץ, כענין שנאמר (שם
 פסוק ג): "ואשביעך בהנני אלהי השמים ואלהי הארץ"; אפלו בקש
 המקום מאבינו אברהם לגל עינו — היה נותן לו, ולא לגל עינו
 בלבד נתן לו, אלא אף נפשו הוא נותן לו, עין שם. ולכן זהו

שֶׁבַח גָּדוֹל לְהוֹדִיעַ מִתְחִלָּה עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁזֶה הָיָה קִדְּם אֲבֵרָהֶם, וְעִכְשָׁו קָרְבָנוּ הַמְּקוֹם לְעֲבוֹדָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע כד, ב) : "וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם, כֹּה אָמַר ה'וֹי"ה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר הִנְהָר יֵשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם תָּרַח אָבִי אֲבֵרָהֶם וְאָבִי נַחֲוֹר, וַיַּעֲבֹדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים, וְאָקַח אֶת אֲבִיכֶם אֶת אֲבֵרָהֶם מֵעֶבֶר הִנְהָר, וְאוֹלָף אֹתוֹ בְּכָל אֶרֶץ כְּנָעַן, וְאַרְבֵּה אֶת זֶרְעוֹ, וְאִתָּן לוֹ אֶת יִצְחָק, וְאִתָּן לְיִצְחָק אֶת יַעֲקֹב וְאֵת עֵשָׂו, וְאִתָּן לְעֵשָׂו אֶת הָר שֶׁעִיר לְרֵשֶׁת אוֹתוֹ, וַיַּעֲקֹב וּבְנָיו יָרְדוּ מִצְרָיִם"; וְאַף שֶׁהָיוּ בְּמִצְרַיִם שֶׁהָיָה עֲרוֹת הָאֶרֶץ, שֶׁהֵם הָכִי מִשְׁקָצִים, כְּמֵאֲמָרָם ו'ל (תנא דבי אליהו רבה, פֶּרֶק ז'): אִין לָךְ אִמָּה בְּעוֹלָם שֶׁהָיְתָה שְׁטוּפָה בְּדַבְרִים מְלַעְרִים, וְחֲשׂוּדִים בְּכַשְׁפִּים וּבְזוּמָה וּבְכָל מַעֲשִׂים רְעִים, אֲלֵא הַמִּצְרַיִם בְּלָבָד; וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תורת כהנים אחריו): מְגִיד הַכְּתוּב, שֶׁמַּעֲשִׂיהֶם שֶׁל מִצְרַיִם מְקַלְקֵלִין מִכָּל הַעַמּוּמִין, וּבִינֵיהֶם הִצְרִיכוּ עִם יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת. וְאַף-עַל-פִּי-כֵן לֹא הִתְעַרְבוּ בִּינֵיהֶם, וְלֹא לְמַדּוֹ מִמַּעֲשִׂיהֶם, כְּמֵאֲמָרָם ו'ל (ויקרא רבה, פֶּרֶשָׁה לֵב, סִימָן ה'): בְּשָׁבִיל אֲרֻבְעָה דְּבָרִים נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, שֶׁלֹּא שָׁנוּ אֶת שְׁמֵם, וְאֵת לְשׁוֹנָם, וְלֹא אָמְרוּ לְשׁוֹן-הָרַע, וְלֹא נִמְצָא בִּינֵיהֶן אֶחָד מֵהֵן פְּרוּץ בְּעֶרְוָה. וְלָכֵן מְזַכְּרִים דִּיקָא עִכְשָׁו בְּלֵיל פֶּסַח, אֶת הַשֶּׁבַח שֶׁל עִם יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּאוּ מֵאֲבֵרָהֶם, שֶׁהוּא יֵצֵא מִתְּרַח, עוֹבֵד עֲבוֹדַת זָרָה. וְכֵן עִם יִשְׂרָאֵל בְּעַצְמָם, יַעֲקֹב וּבְנָיו יָרְדוּ מִצְרַיִם, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן הִחֲזִיקוּ מֵעַמֵּד, זֶה הַשֶּׁבַח הָכִי גָדוֹל שֶׁרַק יְכוּלִים לְשַׁבַּח אֶת כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל. וּבְקִאֲמַת זֶה סוֹבֵב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְכַמוֹכָא בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ ו'ל (לקוטי-מוהר"ן, חֶלֶק א', סִימָן סב), שֶׁאֲצֵל כָּל אֶחָד נִכְנָסִים סְפִקוֹת בְּלֵב, שֶׁהָיָה הָאֲפִיקוֹרְסוֹת, שֶׁנִּמְצָאָת אֲצֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי בְּחִינַתּוֹ, וְצָרִיכִים לַעֲשׂוֹת הַתְּחִלָּה חֲדָשָׁה בְּכָל פַּעַם, לְהִתְקַרֵּב אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִחֲדָשׁ. וְלָכֵן הַשֶּׁבַח הַזֶּה הוֹלֵךְ גַּם עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. מִתְחִלָּה עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁזֶה הַמּוֹחִין, וְעִכְשָׁו קָרְבָנוּ הַמְּקוֹם לְעֲבוֹדָתוֹ, שֶׁזֶה מָה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ ו'ל (תִּי-מוהר"ן, סִימָן תל"ז): בְּעַת שֶׁאֲדָם הוֹלֵךְ לְהִתְבַּדֵּד לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, יַעֲשֶׂה הַתְּחִלָּה חֲדָשָׁה, וַיֹּאמֶר: "הַיּוֹם אֲנִי מִתְחִיל לְהִדְבֹּק בְּךָ", וְכֵן יַעֲשֶׂה בְּכָל פַּעַם הַתְּחִלָּה חֲדָשָׁה, כִּי כָּל הַהִמְשָׁכוֹת הוֹלְכוֹת אַחַר הַהִתְחַלּוֹת, וּבְזֶה כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל יְכוּל לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה וּבְכָל רִגְעָה,

בְּרוּךְ שׁוֹמֵר הַבְּטָחָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל, בְּרוּךְ הוּא,
 שֶׁהִקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא חָשַׁב אֶת חַקֵּי,
 לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שֶׁאָמַר לְאַבְרָהָם אָבִינוּ בְּבְרִית בֵּין
 הַבְּתָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית טו, יד): וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם, יָדַע
 תִּדְעַ כִּי גֵר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וַעֲנוּ
 אוֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה: וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ
 דָן אֲנֹכִי, וְאַחֲרֵי־כֵן יֵצְאוּ בְּרִכּוּשׁ גָּדוֹל:

אֲשֶׁר וַעֲכָשׁוּ קִרְבָּנוּ הַמְּקוֹם לַעֲבוּדָתוֹ. וְזֶה מֵה שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים (פְּסָחִים קטז:): בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חֵיב אָדָם לְרֹאוֹת אֶת עֲצָמוֹ
 כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם. נִמְצָא, בְּזֶה שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים: מִתְחִלָּה עוֹבְדֵי
 עֲבוּדָה זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ, וַעֲכָשׁוּ קִרְבָּנוּ הַמְּקוֹם לַעֲבוּדָתוֹ, שִׁיף לְכָל
 בַּר יִשְׂרָאֵל, כִּי קִדְּם שְׁמֵתִקְרָבִים אֵלָיו יִתְבַּרַךְ, יֵשׁ אֲצִלוֹ מִחֲשֻׁבוֹת שֶׁל
 כְּפִירָה, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וְכִמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבְּנּוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א',
 סִימָן קח), שֶׁהִרְהוּרֵי עֲבוּדָה זָרָה שְׂיָכִים אֲצִל כָּל אָדָם, כְּשֶׁמִּתְחִיל
 לְהִתְפַּלֵּל בְּדַבְּקוֹת אוֹ מִתְבוּדָד בְּעֲצָמוֹ, וּבְאִמְצַע הַתְּפִלָּה אוֹ
 הַהִתְבוּדָדוֹת הוּא נוֹפֵל מִמְדַּרְגָּתוֹ, זֶה בַּחֲנִינַת הַרְהוּרֵי עֲבוּדָה זָרָה. וְכָל
 הַנְּפִילוֹת בָּאוֹת מִחֲמַת קִלְקוּל אַמוּנָה, וְכִשְׁנֹתִקְלָלֵת הָאֲמוּנָה, נִמְצָא
 מִחֲזִיר פָּנָיו לְהֵשֵׁם יִתְבַּרַךְ. וְלִכְּן הֵעֵקֶר לַעֲשׂוֹת הַתְּחִלָּה מֵעֲכָשׁוֹ, שֶׁזֶּה
 סוּד מֵה שֶׁאָמַר רַבְּנּוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן עד), כִּי בְּתִחְלָה
 הָיוּ כָּל הַהִתְחַלּוֹת מִפְּסַח, וְעַל-כֵּן כָּל הַמְצוּוֹת הֵן זָכַר לִיצִיאַת מִצְרַיִם,
 וַעֲכָשׁוֹ וְכו'. וַיֵּשׁ לוֹמֵר, שֶׁזֶּה סוּבֵב עַל כָּל אַחַד, שְׂיֻכַּל לְהַגִּיד בְּכָל
 פֶּעַם 'וַעֲכָשׁוֹ', אִף שֶׁהֵייתִי עַד עֲכָשׁוֹ כְּמוֹ שֶׁהֵייתִי, וְהִמְחִין נִפְלוּ
 לְקִטְנוֹת הָאֲמוּנָה, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, אֲבָל וַעֲכָשׁוֹ קִרְבָּנוּ הַמְּקוֹם. וּבְכַפְרֵט
 בְּלִיל פְּסַח, אִזּוּ בּוֹדָאֵי רְאוּי לַעֲשׂוֹת הַתְּחִלָּה חֲדָשָׁה, וְהִבֵּן לְמַעֲשֵׂה.

בְּרוּךְ שׁוֹמֵר הַבְּטָחָתוֹ וְכו'; צְרִיף שְׁתַּדַּע, אַהוּבִי, בְּנִי! אֲשֶׁר

הָאָדָם צָרִיף לְהַתְחַזֵּק בְּכָל מִינֵי אֲפָנִים שְׁבַעוּלָם, וְלֹא לְהַתְיַאֵשׁ בְּשׂוּם פְּנִים וְאָפֶן, וְאִפְלוּ שְׁעֵבֶר עָלָיו כְּכֹר מֵה שְׁעֵבֶר, כְּכֹר גְּלָה לָנוּ רַבְּנוּ וי"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק ב', סימן עח): אֵין שׂוּם יְאוּשׁ בְּעוּלָם כָּלֵל, אֵין דְּבַר כְּזֶה לְהַתְיַאֵשׁ, כִּי מְכַל הִירִידוֹת וְהַנְפִילוֹת יְכוּלִים לְצַאֲת, אִם רַק יִחְזֹר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְיִקְבֹּל עַל עֲצָמוֹ מִכָּאֵן וְלְהִבָּא לֹא לַעֲשׂוֹת אֶת הָרַע שְׁעֵשָׂה עַד עַכְשָׁו, וְאָז יִשָּׁב וּמְחוּל לֵו'. וְזֶה שִׁיף עַל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל בְּלֵי יוֹצֵא מִן הַכָּלֵל. וְכֵן אָמַר רַבְּנוּ וי"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק ב', סימן קיב): אִם אַתָּה מֵאֲמִין שְׁיְכוּלִים לְקַלְקֵל, תֵּאֲמִין שְׁיְכוּלִים לְתַמְנֵן; וְזֶה בְּרוּף שׁוֹמֵר הַבְּטָחָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל, בְּרוּף הוּא, שְׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּף-הוּא חָשַׁב אֶת הַקֵּץ לַעֲשׂוֹת; וְדָבַר זֶה שִׁיף עַל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, כִּי מֵרֵאשׁ גִּנְדַת הַבְּרִיאָה, שְׁעֵלְתָהּ בְּמַחְשַׁבְתּוֹ יִתְבַּרֵּךְ לְבִרָא אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת, כְּכֹר עָבְרוּ לְפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ, כְּכֹכּוֹל, כָּל הַנְּשָׁמוֹת, וְכֹכֵר גִּזֹר מֵרֵאשׁ מֵה יִהְיֶה בְּסוּף. וְלָכֵן כָּל אֶחָד יְכוּל לְחַזֹּר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, אִפְלוּ שְׁעֵשָׂה כְּכֹר מֵה שְׁעֵשָׂה, וְנִפְל לְמָקוֹם שְׁנִפְל, כִּי עַל הַנְּשָׁמוֹת כְּכֹר צִפָּה הַקְדוּשׁ-בְּרוּף-הוּא. וְלָכֵן אֵין לְהַתְיַאֵשׁ בְּשׂוּם פְּנִים וְאָפֶן, וְלִפְל בְּיֵאוּשׁ יִהְיֶה אֵיף שִׁיְהִיָּה, אֵין דְּבַר כְּזֶה לְהַתְיַאֵשׁ! יְכוּלִים לְצַאֲת מְכַל הַצָּרוֹת שְׁבַעוּלָם, אִם רַק רוֹצִים לְקַחַת אֶת עֲצָמוֹ בְּיָדִים. וּבְנֹדָאֵי דְבָרִים אֵלוֹ הֵם גַּעְלָמִים וְנִסְתָּרִים מַעֲיִן כָּל, אֵיף שְׁכָל הַנְּשָׁמוֹת הָיוּ כְּכֹר לְפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְיַדַע מֵה יִהְיֶה בְּסוּף. וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְכָל אֶחָד בְּחִירָה וְכוּ', עִם כָּל זֹאת מְבֹאֵר בְּדִבְרֵי מוה"ר"ן ת"ו"ל (לקוטי הַלְכוֹת, דְּבָרִים הַיּוֹצֵאִים מִן הַחַי, הַלְכָה ד', אוֹת מא): הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ עוֹסֵק בְּתַקוּן הָעוֹלָם בְּעֲצָמוֹ, וּבְנֹדָאֵי הוּא גּוֹמֵר תְּמִיד, וְיִגְמַר הַכָּל כְּרָצוֹנוֹ, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (תהלים צב, ט): "וְאַתָּה מָרוֹם לְעֵלָם הַגּוֹי"ה", פִּרְשׁ רַש"י: 'לְעוֹלָם יָדָף עַל הָעֲלִיוֹנָה', אֵף אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֶסוּר לָנוּ לַעֲשׂוֹת שׂוּם דְּבַר כְּנִגְדַת הַתּוֹרָה, חַס וְשְׁלוֹם. וּמִי שְׁפוּגִם בְּאִיזָה דְּבַר, חַס וְשְׁלוֹם, כְּנִגְדַת הַתּוֹרָה, הוּא פּוּגֵם בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וּמְחַרֵּיב וּמְקַלְקֵל הַרְבֵּה. וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ גּוֹמֵר וְיִגְמַר כְּרָצוֹנוֹ. וְזֶה הַדְּבַר אֵי אֶפְשָׁר לְהַבִּין כָּלֵל, כִּי הוּא עֲנִין מְבוּכָה, שְׁהַכָּל נַעֲשָׂה עַל-יְדֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן הַכָּל תְּלוּי בְּאָדָם, שְׁזֶה אֵי אֶפְשָׁר לְהַבִּין בְּשׂוּם אָפֶן. וְעַל-כֵּן יֵשׁ כַּמָּה דְּבָרִים שְׁהָאָדָם עוֹשֶׂה כְּנִגְדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, כְּנִגְדַת הַתּוֹרָה, וְאַחַר-כֵּף עַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא גּוֹמֵר הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ

כרצונו, ואף-על-פי-כן זה האדם שעשה העברה — ענוש יענש כראוי לו, כמו שמצינו בכמה דברים, כמו פרעה, שהכביד את לבו כנגד השם יתברך, ועל-ידי-זה דיקא נתגדל ונתקדש שמו יתברך, על-ידי האותות והמופתים שעשה בו, עד שיצאו ישראל ברכוש גדול. נמצא, שהגלות היתה בנדאי לטוב לישראל, אף-על-פי-כן בנדאי יקבל פרעה ענשו כראוי לו, וכמו שמוכא (פרוש הרמב"ן) על פסוק (בראשית טו, יד): "וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי, ואחרי-כן יצאו ברכש גדול", שאף-על-פי שאחרי-כן יצאו ברכוש גדול, והגלות טובה גדולה לישראל, אף-על-פי-כן "וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי", כי אף-על-פי-כן מגיע להגוי דינו ומשפטו כראוי. וכן כל המעיקים ומצרים לישראל כמו המן וכו', שפלם היו לטובת ישראל לבסוף, כי חזרו בתשובה על-ידי-זה ונגאלו, אף-על-פי-כן עליהם נאמר (במדבר כד, כ): "ואחרי-תו עדי אבד", וכן מתנהג השם יתברך תמיד. וכן הוא בכל אדם, שאפלו מי שהוא רשע ובעל עברות, חס ושלום, אף-על-פי-כן אינו עושה להשם יתברך כלל, כמו שכתוב (איוב לה, ו): "אם חטאת מה תפעל בו" וגו'; כי השם יתברך "מאד עמקו מחשבותיו" (צין תהלים צב, ו), ויודע להפך הכל לכבודו ורצונו, כי "אתה מרום לעלם הנו"ה". וכמו שאמר רבנו ז"ל (תניי-מוהר"ן, סימן קפח): השם יתברך גומר תמיד; ואמר בלשון אשכנז בזו הלשון: גאט פירט תמיד אויס, ואף-על-פי-כן ישלם השם לעושה הרעה פרעתו. וזהו "נפלאות תמים דעים" (איוב לו, טו), שאי אפשר להשיג. ועל-כן מועילה תשובה על כל העוונות שבעולם, אף-על-פי שעשה מה שעשה, ופגם מה שפגם, וקלקל מה שקלקל, אף-על-פי-כן מועילה תשובה על הכל, ואין לך דבר שעומד בפני התשובה. ולכאורה אי אפשר להבין ענין התשובה, כי מאחר שעל-ידי העברה מתריב ומקלקל האיבר והמדה והעולם התלויים במצוה זאת, איך יוכל לחזור ולתקן על-ידי התשובה והחזרה, מה שקלקל; ועל-כן באמת שאלו לכלם, והשיבו: הנפש החוטאת היא תמות, כמוכא (ירושלמי מכות ב, ו); אכל השם יתברך חנון ורחום הוא, והקדים תשובה לעולם (פסחים נד,). כי הוא יתברך יודע גדלתו ורוממותו, כי אין מי שיידע ממנו יתברך, כי אם הוא

לְבַדּוֹ יִתְבַרֵךְ, וְעַל-כֵּן הוּא יוֹדֵעַ, שְׂאֲחֵר כָּל הַקְּלֻקּוּלִים שֶׁמְקַלְקֵל
 הָאָדָם בְּעוֹנוֹתָיו הַרְבִּים, אֶף-עַל-פִּי-כֵן הוּא גּוֹמֵר הַכֹּל כְּרָצוֹנוֹ
 עַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא, רַק אֶף-עַל-פִּי-כֵן מְגִיעַ לְעוֹבֵר עֲנָשִׁים קָשִׁים וּמְרִים
 כְּפִי מַעֲשָׂיו, כִּי הֵם דְּרָכָיו יִתְבַרֵךְ, שְׂאִי אֶפְשֵׁר לְהִבְיָנָם. וְעַל-כֵּן תִּכְרַךְ
 כְּשֶׁעוֹשֶׂה הָאָדָם תְּשׁוּבָה, וּמְכַנִּיעַ אֶת עַצְמוֹ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבַרֵךְ,
 וּמִתְחַרֵּט עַל הָעֵבֶר, וּמְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ שְׂלֵא לַעֲשׂוֹת עוֹד, תִּכְרַךְ-וּמִיד
 הַשֵּׁם יִתְבַרֵךְ חוֹמֵל עָלָיו, וּמְמַשִּׁיף עָלָיו הָאֲרֵת הַתְּקוּן מִלְּמַעְלָה
 מַעְלָה, שְׂשֵׁם בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים אֵין שׁוּם קְלֻקּוּל כָּלֵל, רַק אֲדַרְבָּה, מִכָּל
 הַדְּבָרִים אֵיךְ שָׁהֵם, נַעֲשִׂים תְּקוּנִים גְּדוּלִים. וְעַל-כֵּן צְרִיךְ הָאָדָם
 לְפַלֵּס דְּרָכָיו, לְשֹׁמֵר עַצְמוֹ מְאֹד לְבָלִי לַעֲבֹר, חֵס וְשְׁלוֹם, שׁוּם דְּבָר
 כְּנֶגֶד הַתּוֹרָה, כִּי אֶף-עַל-פִּי שְׂאֵיךְ שִׁיתְנַהֵג, אֶף-עַל-פִּי-כֵן יִגְמֹר הַשֵּׁם
 יִתְבַרֵךְ תְּמִיד כְּרָצוֹנוֹ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן יִקְבֵּל עֲנָשׁוֹ הַקָּשָׁה וְהַמָּר, רַחֲמָנָא
 לְצַלָן, כְּפִי מַעֲשָׂיו. אָבֵל אִם, חֵס וְשְׁלוֹם, כְּבָר הַתְּגַבֵּר עָלָיו הַיִּצְרָר
 הָרַע, וְהַפִּילוֹ בְּרִשְׁתּוֹ, וְנִכְשַׁל בְּמָה שֶׁנִּכְשַׁל — בְּשׂוֹגֵג אוֹ בְּמִזִּיד,
 אֶפְלוֹ אִם עֵבֶר מָה שֶׁעֵבֶר, אֶפְלוֹ אִם הַרְבָּה לְפִשַׁע מְאֹד, אֶפְלוֹ אִם,
 חֵס וְשְׁלוֹם, עֵבֶר עַל כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה אֶלֶף פְּעָמִים רַחֲמָנָא לְצַלָן,
 אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֵין שׁוּם יְאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוּשִׁים (ירושלמי פאה, פָּרָק א', הִלְכָה א'): אֵין לָךְ דְּבָר הַעוֹמֵד בְּפָנֵי
 הַתְּשׁוּבָה; כִּי אַחֵר שֶׁכְּבָר עָשָׂה מָה שֶׁעָשָׂה, וְעֵבֶר מָה שֶׁעֵבֶר, הוּא
 צְרִיךְ לְהִתְחַזֵּק וּלְהִתְעוֹרֵר לְתְּשׁוּבָה, וְיִסְמָךְ עַל חֲסָדֵי הַשֵּׁם יִתְבַרֵךְ,
 שְׂיֻכַל לְהָאִיר עָלָיו הַתְּקוּן מִבְּחִינַת הַהֲנַהֲגָה שֶׁל מַעְלָה מַעְלָה, שְׂשֵׁם
 מִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה תְּמִיד. וְעַל-כֵּן הַעוֹנוֹת נִתְהַפְּכִין לְזִכִּיּוֹת עַל-יְדֵי
 הַתְּשׁוּבָה (יומא פו:), כִּי הַכֹּל נַעֲלָם וְנִסְתָּר מֵאֲתָנוּ, וְאֵין אֲתָנוּ יוֹדֵעַ עַד
 מָה, עָלֵינוּ רַק לְחֹזֵר בַּתְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה יִהְיֶה אֵיךְ שִׁיְהִיָּה, אָבֵל בְּוֹדָאֵי
 אָסוּר לְאָדָם לְסַמָּךְ עַל זֶה, חֵס וְשְׁלוֹם, כִּי (שם פה:): הָאוֹמֵר אֶחְטָא
 וְאָשׁוּב, אֶחְטָא וְאָשׁוּב, אֵין מְסַפִּיקִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. וְזֶהוּ 'אֵין
 מְסַפִּיקִין בְּיָדוֹ' דִּיקָא, כִּי בְּוֹדָאֵי גַם הָאוֹמֵר 'אֶחְטָא וְאָשׁוּב' וְכוּ', אִם
 אֶף-עַל-פִּי-כֵן עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה אַחֲרֵי-כֵן, בְּוֹדָאֵי מוֹעִילָה לוֹ תְּשׁוּבָה, כִּי
 אֵין לָךְ דְּבָר הַעוֹמֵד בְּפָנֵי הַתְּשׁוּבָה, רַק שְׂאֵין מְסַפִּיקִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת
 תְּשׁוּבָה, כִּי מֵאַחֵר שֶׁאָמַר: 'אֶחְטָא וְאָשׁוּב', נִמְצָא, שֶׁסְּמָךְ עַצְמוֹ
 לְכַתְחֵלָה עַל בְּחִינַת הַהֲנַהֲגָה שֶׁלְּמַעְלָה לְבַד, שֶׁמְשֵׁם תְּקוּן הַתְּשׁוּבָה,

ועל-כן ענשו מדה כנגד מדה, שאין מספיקין בידו, ואין מסייעין לו מלמעלה לעשות תשובה. אבל אם בעצמו יתגבר לעשות תשובה, בודאי יועיל לו, רק שקשה לו לשוב, מאחר שאין מסייעין לו כל-כך מלמעלה. כי באמת גם עקר תקון התשובה הוא על-ידי אתערותא דלתתא, אף-על-פי שאי אפשר לו לתקן החטא, כי אם על-ידי בחינת ההנהגה של מעלה מעלה, אף-על-פי-כן אינו זוכה לזה, כי אם על-ידי תשובה בתפלה ובתחנונים, שהם בחינת אתערותא דלתתא, אדרבה הבעל תשובה צריך להתגבר בעבודות: בתורה ותפלה ומעשים טובים יותר ויותר, כי צריך אתערותא דלתתא יותר ויותר, שזהו בחינת מה שהבעל תשובה צריך להוסיף קדושה על עצמו, כגון תענית, או להרבות בתלמוד תורה וצדקה ומעשים טובים. וכמו שאמרו (ויקרא רבה כה, א): אם היה רגיל ללמד דף אחד ילמד שני דפין; כי מאחר שפגם בעוונותיו ופגם בבחינת אתערותא דלתתא, על-כן צריך עתה להתגבר באתערותא דלתתא יותר ויותר, כדי שיזכה להמשיך עליו אתערותא דלעילא ממקום גבה ועליון יותר, ששם מתקן הכל, ששם מתהפכין העוונות לזכויות. כי כל מה שהאתערותא דלתתא בהתגברות גדולה ובקדושה גדולה ביותר, כמו-כן זוכה להמשיך אתערותא דלעילא ממקום גבה ועליון יותר. ועל-כן צריך הבעל תשובה לקדוש עצמו, בסוד אתערותא דלתתא ביותר, כדי שימשיך עליו אתערותא דלעילא ממקום גבה יותר, ששם מתקן הכל. וזה ברוך שומר הבטחתו לישראל, ברוך הוא, שהקדוש-ברוך-הוא חשב הקץ לעשות, ואף שאמר לאברהם: "ידוע תדע, כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה", שכל זה כבר ידע הקדוש-ברוך-הוא מראש מה יהיה בסוף, אף-על-פי-כן אמר: "וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי", ואף שאות הגוים האלו הוא שלח להשתעבד בהם, ולעבד ולענות את ישראל, עם כל זאת יקבלו את ענשם, ומה גם "ואחרי-כן יצאו ברכש גדול", אחר כל מה שיעבר על כל בר ישראל, הוא יצא ברכוש גדול, שזה כלל הנצוצות וחלקי הנשמות שלו, ושל שאר נשמות שזוכין לחזר על ידו בתשובה שלמה, והבן למעשה.

יִכְסֶה הַמִּצּוֹת וַיִּקַּח הַפּוֹס בְּיָדוֹ

**וְהִיא שְׁעִמְדָה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ, שְׂלֵא אֶחָד בְּלִבָּד
עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, אֶלֶּא שְׁבָכַל הוֹר
וְדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ. וְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא מִצִּילֵנוּ מִיָּדָם:**

וְהִיא שְׁעִמְדָה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ וְכוּ'; צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי!
שִׁישׁ לְדַקְדַּק מֵהוּ הַלְשׁוֹן 'וְהִיא' שְׁעִמְדָה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ בְּכָל הוֹר
וְדוֹר, כְּשֶׁהִיוּ עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, וְעַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא הִצִּילֵנוּ
הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִיָּדָם; וְצָרִיךְ בְּאוּר, וַיֵּשׁ לּוֹמַר עַל-פִּי דְבָרֵי רַבְּנּוּ
וְ"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן יב): כְּשֶׁאָדָם נוֹפֵל לְמִקּוּמוֹת הַמְּטַנְפִים,
וְנוֹפֵל לְסַפְקוֹת וְהַרְהוּרִים וּבְלִבּוֹלִים גְּדוֹלִים, אֲזִי מִתְחִיל לְהַסְתַּפֵּל
עַל עֲצָמוֹ, וְרוֹאֶה שְׂרַחוּק מְאֹד מִכְבוֹדוֹ יְתַבְרַךְ, וְשׂוֹאֵל וּמִבְקֵשׁ 'אִיֵּה'
מִקּוּם כְּבוֹדוֹ, מֵאַחַר שְׂרוּאָה בְּעֲצָמוֹ שְׂרַחוּק מִכְבוֹדוֹ יְתַבְרַךְ, מֵאַחַר
שְׁנֵפֵל לְמִקּוּמוֹת כְּאֵלוֹ, רַחֲמָנָא לְצַלֵן, זֶה עָקַר תְּקוּנוֹ וְעַלְיָתוֹ, בְּסוּד
'יְרִידָה תְּכִלִּית הַעֲלִיָּה', הֵינּוּ דִיקָא כְּשֶׁמִּתְחִיל לְחַפֵּשׂ אַחֲרָיו יְתַבְרַךְ,
'אִיֵּה' מִקּוּם כְּבוֹדוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה דִיקָא יָכוֹל לְעֲלוֹת אֶל תְּכִלִּית הַעֲלִיָּה,
וְלְהַמְשִׁיךְ חַיּוֹת מֵהַמְּאֵמֶר סְתוּם. וְזֶה סוּד קֶרְבֵן עוֹלָה, שְׁמִכְפֹּר עַל
הַרְהוּר הַלֵּב, כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (וַיִּקְרָא רַבָּה, צו, פֶּרֶשֶׁה ז',
סִימָן ג'): אֵינן הַעוֹלָה בָּאָה אֶלֶּא עַל הַרְהוּר הַלֵּב, שְׁנֵאֲמַר: "וְהַעוֹלָה
עַל רוּחְכֶם", וְזֶה (תַּהֲלִים לַח, יא): "לִבִּי סִחֲרַחֲר", כִּי יֵשׁ קֶלְפָה, שֶׁהִיא
מְעַקְמָת וּמְסַבֶּכֶת הַלֵּב בְּעַקּוּמִים וּבְסַבּוּבִים וּבְלִבּוֹלִים הַרְבֵּה, וְהוּא
סוּד קֶלְפַת נִגְהָ, שְׁמִסְבֶּכֶת אֶת הָאָדָם בְּקִשְׁיוֹת וּבְסַפְקוֹת עָלָיו יְתַבְרַךְ,
וְעַל-כֵּן נִקְרָא סִחֲרַחֲר, כִּי תַרְגוּמוֹ שֶׁל סָבִיב הוּא סַחֲר, וּכְתִיב (יַחֲזַקְאֵל
א, ד): כִּי "נִגְהָ לוֹ סָבִיב"; נִמְצָא, שֶׁקֶלְפַת נִגְהָ הוּא סוּד סִחֲרַחֲר,
שֶׁהִיא מְסַבֶּכֶת וּמְעַקְמָת אֶת הַלֵּב בְּהַרְהוּרִים וּבְסַפְקוֹת אַחֲרָיו יְתַבְרַךְ,
שֶׁזֶה נִקְרָא מִקּוּמוֹת הַמְּטַנְפִים; כִּי בְּרַגַע שְׁנֹעֶתְקַת מִחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁל אָדָם
מִמְּנוֹ יְתַבְרַךְ, הוּא כְּבָר נִמְצָא בְּמִקּוּמוֹת הַמְּטַנְפִים וְהַמְזַהֲמִים, מְדוֹר
הַקֶּלְפוֹת, וּכְשֶׁאָדָם נוֹפֵל לְשֵׁם, הֵינּוּ שְׁמֵהֶרְהוּ אַחֲרָיו יְתַבְרַךְ, וְנִכְנָסִים

בו קשיות וספקות עליו יתברך, אז הוא עלול לעבר על כל החטאים שבעולם, רחמנא לצלן, ועל-כן כשחטא בהרהור הלב, שהרהר אחריו יתברך, היה מביא קרבן עולה, כי העולה בא על הרהור הלב. אך עכשו שאין לנו קרבנות לכפר עלינו, מה נעשה כשנופלים, חס ושלום, בספקות והרהורים אחריו יתברך, חס ושלום? אזי התקנה — לחפש אחריו יתברך, ולבקש ולצעק "איה" מקום כבודך. ודיקא על-ידי שיחפש אחריו יתברך, יזכה שיתגלה עליו מלך הכבוד מהמאמר סתום. וזה (בראשית כב, ז): "ואיה' השה לעלה"; בזה שיחפש אחריו יתברך, איה אמה, איה המקום שאוכל למצא אותך, זהו בעצמו השה לקרבן עולה, עין שם. וזה 'והיא' אותיות 'ואיה', שעמדה לאבותינו ולנו בכל דור ודור, כשהיו עומדים עלינו לכלותנו, שבכל פעם שעבר מה שעבר עלינו בכלליות ובפרטיות, המשכנו עצמנו אליו יתברך, וחפשנו ובקשנו אחריו יתברך, וצעקנו 'איה' מקום כבודך, זוהי שעמדה לאבותנו ולנו. וכן צריכים להתנהג בכל דור ודור, כשעומדים עלינו הגויים והערכרב לכלותנו בטמאותיהם ובזמהותיהם, עלינו לצעק 'ואיה', איפה אמה רבנו של עולם, ולחפש ולבקש אחריו יתברך, אז דיקא יתגלה אלינו מלך הכבוד בעצמו. והקדוש-ברוך-הוא מצילנו מידם; כי ברגע שאדם מחפש ומבקש אחריו יתברך, ויודע שהוא רחוק ממנו, בזה נתגלה אליו הקדוש-ברוך-הוא בעצמו, וזוהי מה שעמדה לעם ישראל בכל הדורות, שעמדו עליהם אמות העולם, רשעים ארורים, וכל מיני ערכרב ומתנינים, ורצו להעבירם על הדת, רחמנא לישזבן, ואף-על-פי-כן לא התאשו, רק צעקו אליו יתברך, וחפשו אחריו יתברך, שזה 'ואיה' השה לעולה. וזה שבקשו וחפשו אחריו יתברך, היה חשוב בעיניו יתברך, כאלו הקריבו קרבן עולה, והתגלה אליהם ועשה עמהם נסים, והציל אותם מידם, והבן למעשה.

יניח הכוס ויגלה המצות

**צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב
אבינו, שפרעה לא גזר אלא על
הזכרים, ולבן בקש לעקר את הכל, שנאמר
(דברים כו, ה): 'ארמי אבד אבי, וירד מצרימה ויגר
שם במתי מעט, ויהי שם לגוי גדול עצום ורב':**

צא ולמד וכו'; צריך שתדע, אהובי, בני! אשר יש שתי קלפות המציקות לעם ישראל: קלפת פ'רע'ה, שהוא אותיות ה'ע'ר'ף, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קסג), ורוצה לתפס את הדבור לעצמו. וזה פרע"ה — שתי תבות פה-רע, שמשם באות כל הצרות לאדם, כי הכל תלוי בפה של האדם. וכמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן לח), שכל הצרות באות לאדם רק מהדבור, כמו שכתוב (תהלים קמח, ח): "רוח סערה עשה דברו", הרוח סערה שנעשית במחו של האדם, זה רק מהדבור שאינו שומר. וכן יש קלפה יותר חזקה, והיא קלפת לבן, שבאה בהתלבשות במצוות, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן א'), שהיצר הרע מטעה את האדם ומלביש עצמו כאלו מסית את האדם לעשות מצוה, והוא אש לבנה ומלאך מזיק הוא. והקלפה הזו יותר מסכנת, כי פרעה, שהוא אותיות הערף, שרוצה לקחת מאדם את הדבור, שלא ידבר אל הקדוש-ברוך-הוא, והוא פה רע, המדבר רע על כל אחד, רואים תכף-ומיד את הטמאה שלו, מה שאין פן קלפת לבן, שהוא בא בלבנונית, הוא אש לבנה, ואף-על-פי-כן מלאך מזיק הוא, וממנו קשה מאד להשמר. וזה צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו, שממנו יוצאים כלל נשמות ישראל, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים, כי פה-רע, קלפת פרע"ה, לשון-הרע, גורם להטעות את האדם, עד שלא יזכה לזכרון בעלמא דאתי, וכמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נד), שאדם צריך תמיד לזכר בעלמא דאתי, שיש עוד עולם, ונצטרף לחזר לשם, ומה גם עכשו עלינו לחשב

תמיד מעלמא דאיתי, מעולם הבא, המשכת רוחניות אלקות בעולם הזה. אבל על-ידי לשון-הרע, שהוא פה-רע, נפגם הזכרון. ולכן פרעה לא גזר אלא על הזכרים, כי על-ידי פה-רע נאבד הזכרון מעלמא דאיתי, מה שאין בן ולכן בקש לעקר את הכל, שנאמר (דברים כ, ה): "ארמי אבד אבי", שהוא החכמה, כי אבא זה סוד חכמה, ולכן לבן הארמי בקש לעקר את הכל; כי ברגע שאדם מאבד את חכמתו, הוא ממילא נופל נפילה אחר נפילה. ולכן קלפת לבן היא יותר גרועה מקלפת פרעה. ואמר מוהרנ"ת ז"ל (לקוטי-הלכות בהמה וחסיה טהורה, הלכה ד, אות יז): הגלות האחרון נסתם קצו, והוא קץ הפלאות, כי מתגבר השקר שנאחז מבחינת שער החמשים, שהוא כמעט בלי גבול, שזהו בחינת קלפת עמלק, שהוא בחינת לבן הארמי, שנאמר בו (בראשית לא, מא): "ותחלף את משפחתי עשרת מגים", שקשה מאד לעמד על רמאותו, שהוא כמעט בלי קץ, כי אם מי שיש לו עצם האמת כמו יעקב אבינו, שהוא בחינת אמת, כמו שכתוב (מכה ז, כ): "תתן אמת ליעקב", שהוא היה יכול לידע איך להתנהג עמו, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (בבא בתרא כג.): אחיו אני ברמאות. וגם יעקב אמר, שאם לא היה השם יתברך בעזרו לעזרו להנצל ממנו, היה מה שהיה, חס ושלום, כמו שכתוב (בראשית לא, מב): "לולי אלקי אברהם ופחד יצחק היה לי וגו', כי קלפת לבן היא קלפה כזו, שמלביש את השקר באמת, וזה מאד מאד קשה לברר. ולכן אנו מזכירים צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו, כי צריכים למוד עמק לדעת איך להנצל מהשקר שמתלבש באמת, שזו העבודה הכי קשה. ולכן אנחנו מוצאים, שפרעה הודה לבסוף, שאמר (שמות ט, כז): "וישלח פרעה ויקרא למשה ולאהרן ויאמר אליהם חטאתי הפעם יהנה הצדיק ואני ועמי הרשעים": אבל לבן זהו השקר, שמלביש את עצמו במצוות, וזה עקר אריכות הגלות, שהתגבר השקר מאד מאד כמעט בלי גבול, שהוא עקר הרע והטמאה, וכמו שכתוב (דניאל ת, ב): "ותשלף אמת ארצה" וגו', שהאמת משלכת עכשו על הארץ, וקשה מאד מאד למצא אותה, כי כל אחד ואחד צועק שאצלו האמת וחסרו הוא בשקר, ויש לו כל מיני ראיות על זה, שזהו קלפת לבן, שמאד

קשה להנצל ממנה. וכן אמרו חכמינו הקדושים (סנהדרין צו.) על הפסוק (ישעיה נט, טו): "ותהי האמת גְּעֵדֶרֶת" וגו', מלמד שהאמת געשית עדרים עדרים, וכל אחד אומר שאצלו האמת; כי הסטרא אחרא שהיא השקר, נתפשטת עכשו, בעוונותינו הרבים, לארץ ולרחב, וכל מה שמגלים איזו אמת בעולם, להתקרב על ידה להשם יתברך, הוא מתנפל בתחבולותיו תכף לבלבלו ולהסתירו, ולהפכו אל ההפך ממש, וזו הגלות הכי קשה, שמהפכים את השקר לאמת, שזה לכן הארמי, שגמציאים כל מיני שקרנים, רמאים, צבועים, ומלבישים את השקר באמת, עד שפכר לא יודעים איפה האמת. וזה צא ולמד מה בקש לכן הארמי לעשות ליעקב אבינו, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים, ולכן בקש לעקר את הכל. פרעה זה סוד מ"ט שערי טמאה, שתפס ולכד את נשמות ישראל במצודתו, אשר כנגד זה סופרים מ"ט ימי הספירה, כדי להטהר מזהמתו שהכניס בנשמות ישראל, מה שאין בן לכן הוא הקלפה שכנגד לכן העליון, סוד שער החמשים, שרמאותו ושקריותו כמעט אין קץ, כמו שכתוב (בראשית לא, מא): "ותחלף את משכרתי עשרת מנים" וגו'. ועל-כן בשבועות, שהוא יום החמשים, שהוא סוד שער החמשים דקדשה, שמשם נמשך כח להכניע ולשבר גם קלפות ושקרים אלו של לכן הארמי, שמלביש את עצמו במצוות, והוא אש לבנה ומלאך מזיק הוא, ועל-כן אז הוא זמן הבאת בכורים, כי שבועות נקרא בתורה יום הבכורים, ובשעת הבאת הבכורים מזכירין מעשה לכן, כמו שנאמר בודוי בכורים (דברים כו, ה): "וענית ואמרת לפני השם אלקיך, ארמי אבד אבי" וגו', כי בשבועות ביום החמשים נמשך כח להכניע ולבטל אותו, ועל-כן פרעה לא גזר אלא על הזכרים, כי שם יש קץ וגבול לרשעותו, אבל לכן בקש לעקר את הכל, כי שם כמעט אין קץ וגבול לרמאותו ושקריותו, אבל בכח קבלת התורה בשבועות, שהוא יום החמשים, מכניעין ומבטלין גם אותו. ודבר זה צריכים לדעת, שגם היום מתגברות שתי הקלפות האלו על נשמות ישראל, והן: פרעה, שהוא פה-רע, המדבר לשון-הרע, ומפיל את האדם בכל מיני רעות, שעל-ידי-זה שוכחים ממנו יתברך, רחמנא לצלן, ואף-על-פי-כן יכולים להנצל ממנו, כי כל אחד יודע שפה-רע הוא טמאה

וַיֵּרֶד מִצְרַיִמָּה, אָנוּם עַל־פִּי הַדְּבֹר:

עצומה, וצריכים לברח מזה, אבל לא כן קלפת לבן, המתגברת על נשמות ישראל, ממנה קשה מאד להנצל, כי הוא שער החמשים של הטמאה; כי תכף כשהשקר מדמה את עצמו לאמת, מזה קשה להנצל, אלא על-ידי קבלת התורה, כי תכף-ומיד כשאדם לומד תורה, אז רואה את הערממיות של לבן הארמי. ולכן בלי תורה יכולים להטעות את האדם מאד. וכמו שאנו רואים בחוש, שעומדים קלים וריקים ופוחזים, ונעשים 'רב מטעם', והם מוליכים שולל את המון-עם, פי הם מתחזים לרבנים, ובאמת אינם אלא גנבים משתתים, מטעין את הדין, ומהם כל הצרות שעם ישראל סובלים, כמאמרם ו"ל (שבת קלט). תנאי, רבי יוסי בן אלישע אומר: אם ראית דור שצרות רבות באות עליו, צא ובדק בדיגי ישראל, שכל פרענות שבאה לעולם, לא באה אלא בשביל דיגי ישראל. וזו הצרה הכי גדולה לעם ישראל, שקמים בתי דינים, רשעים ארורים, ומטעין את הדין, ובשביל בצע כסף נותנים הכשרים על טרפות ונבלות, ומפסמים את נשמות ישראל בהם, והם מלאים דעות נפסדות, כפירות ואפיקורסות, ודורשים דרשות של הבל ודפי, ומפילים אימתם על המון-עם התמימים, ומחדירים בהם, שאסור לדבר על "רב", ואף אחד אינו תופס, שזהו לבן הארמי, ואי אפשר לגלות את פרצופם של אלו הטמאים, אלא מי שלומד תורה, שזה שער החמשים, שהוא נגד לבן הארמי, ותכף-ומיד מי שלומד תורה לשמה, לשם אל עולם, הוא תופס תכף-ומיד את הרמאות של לבן הארמי, והבן למעשה.

וַיֵּרֶד מִצְרַיִמָּה אָנוּם עַל־פִּי הַדְּבֹר; צִרִיף שְׂתַדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי!
אשר מוכא בדברי רבנו ו"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סו): כל
המחשבות שיש לאדם, כלן באות בתוך הדבור, כדאיטא בזהר
(אדרא זוטא רצד): רחושי מרחשן שפותיה, ואף שאין האדם מרגיש

זאת, אף־על־פי־כן הוא בְּדַקוֹת גְּדוּלָּה, כִּי כָּל מַחֲשָׁבָה בְּעוֹלָם שֵׁישׁ לְאָדָם, כָּלֵם מְכַרְחִים לְבוֹא בְּתוֹךְ הַדְּבֹר בְּשַׁעַת הַמַּחֲשָׁבָה, רַק שֶׁהוּא בְּדַקוֹת מְאֹד, וְלִכֵּן כָּל עֲשִׂיָּה שְׁעוֹשָׂה הָאָדָם, צְרִיכָה לְבוֹא בְּתַחֲלָה בְּתוֹךְ הַדְּבֹר, כִּי כָּל הַדְּבָרִים צְרִיכִין לְבוֹא בְּבַחֲיִנַת: מַחֲשָׁבָה, דְּבֹר וּמַעֲשֵׂה; נִמְצָא, שְׁעַל־יְדֵי הַדְּבֹר, נִגְמַר הַמַּעֲשֵׂה וְיוֹצֵא מִכַּח אֶל הַפֶּעַל; כִּי קִדְּם שִׁיוֹצֵא הַמַּעֲשֵׂה מִהַכַּח אֶל הַפֶּעַל, צְרִיכָה לְבוֹא תַּחֲלָה בְּבַחֲיִנַת דְּבֹר, עַל־כֵּן כְּדֵי לְהוֹצִיא מִהַכַּח אֶל הַפֶּעַל, צְרִיכִין לְהַשְׁלִים אוֹתִיּוֹת הַדְּבֹר, הֵינּוּ שִׁיְהִיו אוֹתִיּוֹת הַדְּבֹר בְּשִׁלְמוֹת, וְזֶה נַעֲשֵׂה עַל־יְדֵי בַחֲיִנַת עֲלֵמָא דְאַתִּי, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁלָמִין אוֹתִיּוֹת הַדְּבֹר. כִּי לְעֵתִיד לְבוֹא יִהְיֶה הַדְּבֹר בְּשִׁלְמוֹת, כִּי אֶפְלוּ עוֹבְדֵי הַכּוֹכָבִים יִקְרְאוּ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם הַדְּבֹר, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (צְפַנְיָה ג, ט): "כִּי אִזְ אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שְׁפָה בְרוּרָה לְקַרְא כָּלֵם בְּשֵׁם הַנְּיָה" וְגו'; נִמְצָא, שִׁיְהִיָּה לְהַדְּבֹר שְׁלֵמוֹת. כִּי עַכְשָׁו הַדְּבֹר חָסַר וְאִינוּ בְּשִׁלְמוֹת, מֵאַחַר שֶׁאֵין כָּל הָעוֹלָם קוֹרְאִין לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם הַדְּבֹר, אֲבָל לְעֵתִיד יִקְרְאוּ כָּלֵם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם הַדְּבֹר, אֶפְלוּ הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וְעַל־כֵּן אִזְ יִהְיֶה הַדְּבֹר בְּשִׁלְמוֹת, בְּסוּד 'שְׁפָה בְרוּרָה', מֵאַחַר שֶׁהַכָּל יִקְרְאוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם הַדְּבֹר, נִמְצָא, שֵׁישׁ לְהַדְּבֹר שְׁלֵמוֹת. וְכַשְׁנִשְׁלָמִין אוֹתִיּוֹת הַדְּבֹר, צְרִיךְ לְרְאוֹת לְהוֹצִיא הַדְּבֹר בְּשִׁלְמוֹת, כִּי לְפַעְמִים נִתְחַבֵּין אוֹתִיּוֹת הַדְּבֹר בְּמִצַּר הַגְּרוֹן, וְאִי אֶפְשֶׁר לְהוֹצִיא הַדְּבֹר בְּשִׁלְמוֹת, שְׁנֵה סוּד מֵהַשְׁקוֹרִין בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁכְּנֹה הַיַּיִנְרִיק, וְצְרִיךְ לְרְאוֹת לְהוֹצִיא הַדְּבֹר מִמִּצַּר הַגְּרוֹן, שִׁיּוּכַל לְדַבֵּר בְּשִׁלְמוֹת, דִּהְיִנּוּ לְהַמְשִׁיךְ נִקְדוֹת אֶל הָאוֹתִיּוֹת, כִּי בְּלֹא נִקְדוֹת אִי אֶפְשֶׁר לְדַבֵּר שׁוּם אוֹת כִּידוּעַ בְּחוּשׁ, וְאִזִּי כְּשִׁמְמַשְׁיכִין נִקְדוֹת אֶל הָאוֹתִיּוֹת, וּמוֹצִיאִין הַדְּבֹר בְּשִׁלְמוֹת, אִזִּי יְכוּלִין לְהוֹצִיא מִהַכַּח אֶל הַפֶּעַל. וְלְהַמְשִׁיךְ נִקְדוֹת אֶל הָאוֹתִיּוֹת, הוּא עַל־יְדֵי הַחֲשֵׁק וְהַכְּסוּפִין שְׁחוּשְׁקִין לְעֲשׂוֹת הַמְּצוּה, אוֹ שְׁאָר דְּבָרִים שֶׁבְּקִדְשָׁה, שְׁאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי חוּשֵׁק לְעֲשׂוֹת, בְּסוּד (שִׁיר הַשִּׁירִים א, יא): "נִקְדוֹת הַכֶּסֶף", שְׁעַל־יְדֵי הַכְּסוּפִין וְהַחֲשֵׁק נַעֲשִׂין נִקְדוֹת; כִּי אִי אֶפְשֶׁר לְעֲשׂוֹת שׁוּם דְּבָר, כִּי אִם עַל־יְדֵי חֲשֵׁק, דִּהְיִנּוּ לְמַשָּׁל: כְּשִׁמְדַבֵּר אִיזֶה דְּבֹר, צְרִיךְ שִׁיְהִי לּוֹ מִתַּחֲלָה חֲשֵׁק לְדַבֵּר, וְכֵן כְּשִׁעוֹשָׂה אִיזוֹ פְּעֻלָּה, אִם לֹא הָיָה לּוֹ חֲשֵׁק מִתַּחֲלָה לְעֲשׂוֹתָהּ, בְּנֹדָאֵי לֹא הָיָה עוֹשֶׂה אוֹתָהּ. וְעַל־כֵּן

כל דבר שבקדשה שהאדם צריך לעשות, כגון: לנסע להצדיק, או שאר דברים שבקדשה, שהאדם צריך לעשות, נותנין לו מתחלה חשק, כדי שעל-ידי-זה יעשה הדבר. ועקר גדול החשק נעשה על-ידי המניעה שמזמנין לו, כי כשאישי ישראל צריך לעשות דבר הצריך לו ליהדותו, בפרט כשצריך לו לעשות דבר גדול הצריך ליהדותו, שכל יהדותו תלויה בזה, כגון: לנסע לצדיק אמתי, או מזמנין לו מניעה, וזאת המניעה היא בשביל החשק, כדי שעל-ידי-זה יהיה לו חשק יותר לעשות אותו הדבר, כי על-ידי המניעה שמזמנין את האדם מן הדבר, על-ידי-זה נעשה התגברות החשק מאד, כמו למשל כשמראין לקטן דבר הנחמד לו, ותכף-ומיד חוטפין ממנו ומחביאין ממנו, או הוא רודף מאד אחר האדם, ומבקש וחושק מאד לאותו הדבר, נמצא, שעקר החשק נעשה על-ידי שחטפו ממנו והחביאו את הדבר, כמו-כן מונעין את האדם במניעות מהדבר הצריך לו, כדי שעל-ידי-זה יהיה לו חשק יותר. כי אין להאדם לפטר את עצמו ולמצא לעצמו תרוץ על-ידי המניעה, לומר שהוא חפץ לעשות אותו הדבר, רק שאי אפשר לו מחמת המניעות והאנס, ועל-כן יהיה נחשב לו כאלו עשאה, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (ברכות ו): חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה — כאלו עשאה; כי באמת בודאי כשיש לו אנס נחשב כאלו עשאה, אבל כל זה נאמר על מי שרוצה לצאת בזה, או יוצא בה, כי מה לו לעשות, כי יש לו אנס, אבל מי שאינו רוצה לצאת עם הכאלו, רק שהוא רוצה המצוה בעצמה, או הדבר שבקדשה שרוצה לעשות, הוא חפץ בהדבר עצמו, אם-כן מה מועיל לו מה שמקלין לו שנחשב כאלו עשאה, כי אינו מקרר דעתו כלל בזה, כי הוא תאב וחפץ ומתגעגע מאד לעשות המצוה בעצמה, ולא לצאת עם הכאלו שנחשב כאלו עשאה, או בודאי יגמר הדבר ויוציאו מהכח אל הפעל, וישבר ויבטל כל המניעות ונאנסים, כי הם לא באו רק בשביל החשק, וכשיש לו את החשק הראוי לאותה המניעה, כפי גדל מעלת הנחשק, או ממילא נתבטל האנס והמניעה, וזה (דברים כו, ה): "וירד מצרימה" — אנוס על-פי הדבור, שכשהדבור יורד במיצר הגרון, שזה סוד גלות מצרים, או הוא אנוס על-פי הדבור,

הינו שיש לו אנוס ומניעה, על-ידי שאין נקודות להאזניות, ואינו יכול להוציא ממצר הגרון, שמזה באין כל המניעות ואנוסין. וזה סוד אנוס על-פי הדבור, שעל-ידי שאין הדבור בשלמות, על-ידי-זה הוא אנוס. ולכן צריכים להרגיל את עצמו לדבר הרבה אל הקדוש ברוך-הוא, ולהוציא מפיו את הרצונות והכסופים שיש לו אל הדבר שבקדשה, כי בזה שאדם מוציא מפיו את הרצונות והכסופים העצומים שיש לו, בזה יזכה להיות מוציא מכח אל הפעל. ולכן הוא דבר גדול מאד תמיד להוציא מפיו את הרצונות והכסופים שיש לו, ודבר זה יעזר לו להוציא מכח אל הפעל. ולהפך, אם חס ושלום, מוציא מפיו אילו כסופים של עברות, חס ושלום, או שאר הבלי העולם הזה, על-ידי-זה הוא יורד לגלות מצרים, שזה וירד מצרימה אנוס על-פי הדבור, בזה שאינו שומר על דבורו, זה מוריד אותו לגלות מצרים. וכתב מוהרנ"ת ז"ל (לקוטי-הלכות, אומנין, הלכה ד', אות כט): הפלל היוצא למעשה, שהאדם צריך לשמר עצמו מאד מאד מכסופין רעים, וירגיל מחשבתו תמיד לכסף ולחשק רק כסופין טובים, שיתגעגע ויחשק ויכסף תמיד להתקרב להשם יתברך ולתורתו ועבודתו. ואפלו כשבאים עליו מחשבות והרהורים של תאוות וכסופין של הבלי העולם, ירגיל עצמו לאחז מחשבתו להטותה מכסופין אלו, ולהמשיכה לכסופין טובים, שהם עקר הטוב באמת לעולמי עד ולנצח נצחים. פי המחשבה ביד האדם להטותה למקום שרוצה. כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן נ'); וביותר צריך לשמר את הדבור, ששם עקר מוציא הנפש מהכח אל הפעל — לטוב, או להפך, חס ושלום; על-כן צריך לשמר את עצמו מאד מאד לבלי לדבר שום דבור רע, חס ושלום, שעל-כל-פנים לא יוציא מפיו תאוות והכסופין של הבלי העולם הזה שבאים על לבו, רק יתפך הדבר ויוציא בפיו כסופין טובים, פי על-ידי דבורים של כסופין טובים, יוצאים הנפשות טובים מכח אל הפעל, ומצירים אותיות התורה לטוב, לעשות פעלות טובות, ולהמשיך כל הברכות וההשפעות בעולם. ואלו הנפשות טובים הולכים בעולם, ומעוררים כל העולם להשם יתברך ולתורתו. ולהפך — להפך, חס ושלום. וזה שאמר

דוד המלך (תהלים יו, ג): "בְּחַנַּת לְבַי פָּקַדְתָּ לִילָה, צָרַפְתָּנִי בַל תִּמְצָא, וְזַמְתִּי בַל יַעֲבֹר פִּי"; הִינּוּ שְׂדוּד הַמֶּלֶךְ מִתּוֹדָה בְּעָבוּר כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, וְאוֹמֵר: הֲאֵמֶת יִדְעָתִי שְׁלֹא עֲמַדְתִּי בְּנִסְיוֹן כְּשִׁבְחַנְתָּ אוֹתִי, כִּי "צָרַפְתָּנִי בַל תִּמְצָא", וְעַל-כֵּן מָאֵז וְהִלָּאָה אֲנִי שׁוֹמֵר עֲצָמֵי כְּשִׁבְאִין עָלַי מִחֻשְׁבוֹת וּמְזֻמוֹת שֶׁל תְּאוּוֹת וְכִסּוּפִין שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, שְׁעַל-כָּל-פְּנִים לֹא אוֹצִיאֵם בְּפִי, חֵס וְשְׁלוֹם. וְזֶהוּ "זְמוּתִי בַל יַעֲבֹר פִּי", הִינּוּ כְּשִׁבְאִים עָלַי מִחֻשְׁבוֹת וּמְזֻמוֹת לֹא טוֹבִים, אֲנִי שׁוֹמֵר עֲצָמֵי מָאֵד "בַּל יַעֲבֹר פִּי", שְׁלֹא יַעֲבֹרוּ וַיִּצְאוּ מִפִּי, חֵס וְשְׁלוֹם, כְּדִי שְׁלֹא לְהוֹצִיא הַנִּפְשׁוֹת לֹא טוֹבִים מִהַכַּח אֶל הַפְּעַל, חֵס וְשְׁלוֹם, רַק אֲנִי מְרַגֵּיל עֲצָמֵי לְדַבֵּר תְּמִיד דְּבוּרִים קְדוּשִׁים שֶׁל כְּסוּפִין טוֹבִים, לְקִרְוֹת תְּמִיד אֵלַיךְ, שֶׁתְּשִׁיבֵנִי אֵלַיךְ בְּאַמֶּת, שְׁעַל-יְדִי-זֶה יוֹצֵאִים נִפְשׁוֹת טוֹבִים, שֶׁהֵם מְצִירִים אוֹתִיוֹת הַתּוֹרָה לְטוֹב, שְׁעַל-יְדִי-זֶה נִשְׁלָמִין כָּל הַפְּעֻלוֹת וְהַעֲשִׂיוֹת לְטוֹבָה. כִּי אוֹתִיוֹת הַתּוֹרָה הֵם פּוֹעֲלִים, וְכִפִּי מֵה שְׁמַצִּירִין אוֹתָם, עַל-יְדֵי הַכְּסוּפִין שְׁמוֹצִיאִין בִּפְהֵי, כֵּן פּוֹעֲלִין בְּעוֹלָם, וְזֶהוּ "לַפְּעֻלוֹת אָדָם בְּדַבֵּר שְׁפֹתֶיךָ", שֶׁכָּל פְּעֻלוֹת הָאָדָם, הִינּוּ כָּל הַפְּעֻלוֹת וְהַעֲבָדוֹת שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לַפְּעֹל וְלַעֲשׂוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם, אֲנִי נִשְׁמָר מֵעַתָּה שִׁיְהִיָּה "בְּדַבֵּר שְׁפֹתֶיךָ", שֶׁהֵם דְּבוּרִים קְדוּשִׁים, דֵּהִינּוּ שְׁלֹא אֲדַבֵּר רַק דְּבוּרִים קְדוּשִׁים, שֶׁהֵם דְּבַר שְׁפֹתֶיךָ, כְּדִי שְׁעַל-יְדִי-זֶה יִהְיוּ נִגְמָרִין כָּל פְּעֻלוֹת אָדָם לְטוֹבָה; כִּי כָּל פְּעֻלוֹת הָאָדָם נִעֲשִׂין כְּפִי מֵה שְׁמַצִּיר אוֹתִיוֹת הַתּוֹרָה עַל-יְדֵי דְבוּרָיו, וְעַל-יְדִי-זֶה אֲנִי "שְׁמַרְתִּי אֲרָחוֹת פְּרִיץ", כִּי הַדְּבוּר יֵשׁ לוֹ כַּח גְּדוֹל, וְעַל-יְדֵי שְׁמַרְתִּי עֲצָמֵי מִלְּדַבֵּר דְּבוּרִים שֶׁל תְּאוּוֹת וְכִסּוּפִין רָעִים, רַק הַרְגַּלְתִּי לְשׁוּנֵי לְדַבֵּר תְּמִיד דְּבוּרִים שֶׁל כְּסוּפִין טוֹבִים, עַל-יְדֵי-זֶה "שְׁמַרְתִּי אֲרָחוֹת פְּרִיץ", שֶׁזְּכִיתִי לְהַשְׁמֵר וְלִהְנַצֵּל מֵאֲרָחוֹת פְּרִיץ, שֶׁהֵם דְּרָכִים רָעִים, רַחֲמָנָא לְצַלָּן. רַק "תִּמְךָ אֲשֶׁרִי בְּמַעֲגְלוֹתֶיךָ", שְׁעַל-יְדֵי הַדְּבוּרִים טוֹבִים, עַל-יְדִי-זֶה "תִּמְךָ אֲשֶׁרִי בְּמַעֲגְלוֹתֶיךָ בַּל נְמוּטוּ פְּעָמֵי", כִּי הֵם תּוֹמְכִים וְסוֹעֲדִים אוֹתִי לִילֶךְ בְּמַעֲגְלוֹתֶיךָ, וּבַל נְמוּטוּ פְּעָמֵי מֵהֶם, אֶף-עַל-פִּי שְׂרָצוּ לְדַחוּתִי מֵהֶם כְּמוֹ שְׂרָצוּ, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרְנִי בְּכַח הַדְּבוּרִים הַטּוֹבִים "לְתַמְךָ אֲשֶׁרִי בְּמַעֲגְלוֹתֶיךָ בַּל נְמוּטוּ פְּעָמֵי". וְזֶהוּ שְׁפִים "אֲנִי קִרְאתֶיךָ כִּי תַעֲנֵנִי אֵל", כִּי אֲנִי עַל מִשְׁמַרְתִּי עֲמַדְתִּי וְקִרְאתֶיךָ תְּמִיד,

וַיַּגֵּר שָׁם, מִלֵּמַד שְׂלֵא יֵרֵד יַעֲקֹב אָבִינוּ לְהַשְׁתַּקֵּעַ
 בְּמִצְרַיִם, אֲלֵא לְגֹר שָׁם. שְׁנֵאמַר (בְּרֵאשִׁית מו,
 ד): וַיֹּאמְרוּ אֶל פְּרַעֲה, לְגֹר בְּאַרְץ בְּאֵנוּ, כִּי אֵין
 מִרְעָה לְצֹאן אֲשֶׁר לְעַבְדֶּיךָ, כִּי כִבֵּד הָרַעַב בְּאַרְץ
 כְּנַעַן, וְעַתָּה יִשְׁבוּ נָא עַבְדֶּיךָ בְּאַרְץ גֹּשְׁן׃

שְׁתַּזְכְּנִי לִילָךְ בְּדַרְכֶיךָ, וְאִתָּה עֲנִיתָנִי תָמִיד, וְעַל־יְדִי־זָה זְכִיתִי שְׂאִתָּה
 תּוֹמָךְ אֲשֶׁרִי בְּמַעֲגְלוֹתַיִךְ; כִּי כָל זֶה הוּא עֲנִין הַהִתְבּוֹדְרוֹת וְהַשְׁיִיחָה
 בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ, שְׁצָרִיכִין לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ בְּזֶה הַרְבֵּה, דְּהֵינּוּ
 שְׁיִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְכַסֵּף וְלַחֲשֵׁק תָמִיד פְּסוּפִין טוֹבִים: "מְתִי אֲזָכָה
 לְסוּר מֵרַע וּלְעֲשׂוֹת הַטוֹב בְּעֵינָיו יְתַבְּרֶךְ תָּמִיד", וְלִהְיוֹצִיא הַכְּסוּפִין
 בְּפִיו בְּכָל יוֹם, וְעַל־יְדִי־זָה יִזְכָּה לְהַנְצִל מֵאֲרָחוֹת פְּרִיץ, רַק הַשֵּׁם
 יְתַבְּרֶךְ יְתַמְךָ אֲשׁוּרָיו בְּמַעֲגְלוֹתָיו. וְכִכֵּל שְׂאָדָם יִרְבֶּה לְדַבֵּר אֵלָיו
 יְתַבְּרֶךְ, וַיּוֹצִיא מִפִּיו אֶת הַכְּסוּפִים וְהַרְצוֹנוֹת הַטוֹבִים, עַל־יְדִי־זָה
 יִשְׁמַר אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, שְׂלֵא יִצְטָרֶךְ לִירֵד לְמִצְרַיִם אָנוּס
 עַל־פִּי הַדְּבוּר, וְהֵבֵן לְמַעֲשֵׂה.

וַיַּגֵּר שָׁם, מִלֵּמַד וְכוּ'; צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי! שְׂאָדָם יֵרֵד
 לְזֶה הָעוֹלָם רַק פְּדִי לְהַפִּירוֹ יְתַבְּרֶךְ, וְכַמוּבָא (וְהוּ בַּא מ.ב.): בְּגִין
 דְּאִשְׁתַּמוּדְעוֹן לִיָּה, הֵינּוּ תַכְלִית הַבְּרִיאָה הַיְתָה, פְּדִי לְהַפִּירוֹ מִכָּל
 פְּרִט מִפְּרִטֵי הַבְּרִיאָה, וְלִהְמָשִׁיךְ אֶת שְׂכִינַת עֲזוֹ יְתַבְּרֶךְ בְּזֶה הָעוֹלָם
 הַגִּשְׁמִי וְהַחֲמָרִי דִּיקָא. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא גִּשָׂא, סִימָן
 א): מִיּוֹם שְׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, נִתְאַוָּה שְׁיִהְיָ לוֹ
 דִּירָה בְּתַחְתּוֹנִים, הֵינּוּ שֶׁהוּא יְתַבְּרֶךְ יִגּוֹר אֶתְנּוּ, שְׁנִזְכָּה לְהַפִּירוֹ בְּגִלּוּי
 רַב, וְנִסְתַּפַּל עַל הַשֶּׁכֶל שְׁיִישׁ בְּכָל דְּבַר. פְּמוּבָא בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל
 (לְקוּטִי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן א'), שְׂאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי צָרִיךְ תָּמִיד לְהַסְתַּפַּל
 עַל הַשֶּׁכֶל שְׁיִישׁ בְּכָל דְּבַר, שְׁזֶה הַחַיּוֹת אֵלֶקוֹת הַמְּחִיָּה אֶת כָּל דְּבַר,
 וְיִזְכָּה לְדַבֵּר תָּמִיד עִמוֹ יְתַבְּרֶךְ, שְׁזֶה מַה שְׁפָתוֹב (וַיִּקְרָא כו, יב):

"והתהלכתי בתוכם וְהִיִּיתִי לָכֶם לאלהים, ואתם תהיו לי לעם",
 ופרש רש"י: 'אט"ל עמכם בגן-עדן כאחד מכם, ולא תהיו
 מזדעזעים ממני'; הינו שזו התכלית של הבריאה, שנוזקה שהשכינה
 תשרה בינינו, ונוזקה לדבר אליו יתברך כאשר הבין ידבר אל אביו,
 ולסגל במצוות, ולהתמיד בלמוד התורה הקדושה. והנשמה נשלחת
 אל זה העולם למשך זמן, כל נשמה כפי שגזרה עליה חכמתו
 יתברך. אבל להנשמה מאד מאד קשה לעזוב את העולם הבא, ששם
 מתענגת בזיו שכינת עזו יתברך. עם כל זאת מכריחים את כל נשמה
 שתרו לזה העולם למשך זמן, וזה מסתרי נסתרות פלאי הבריאה;
 כי הנשמה היא חלק אלוק ממעל, ויורדת ומתלבשת בגוף גשמי
 וחקרי, ויודעת שהיא פה בזה העולם בבחינת גר, אבל עוד מעט
 חוזרת, אשר זו מדרגת הצדיקים, ועליהם נאמר (דברים כח, מג): "הגר
 אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה, ואתה תרד מטה מטה"; הינו
 הנשמה שהיא כגר, תעלה תמיד מעלה מעלה, שזו התכלית, שתמיד
 תשיג רוחניות חיות אלקותו יתברך, והגוף החקרי והגשמי יורד
 מטה מטה. וזה "ויגר שם", מלמד שלא ירד יעקב אבינו להשתקע
 במצרים אלא לגור שם, שנאמר (בראשית מז, ד): "ויאמרו אל פרעה
 לגור בארץ באנו, כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך, כי כבוד הרעב
 בארץ כנען, ועתה ישבו נא עבדיך בארץ גשן"; כי העולם הזה
 נקרא מצרים, על שם שמצרים לישראל. וכמאמרם ז"ל (ויקרא רבה,
 פרשה יג, סימן ד'): כל המלכיות נקראו על שם מצרים, על שם שהיו
 מצרים לישראל. ולכן יעקב אמר, שבא לגור במצרים, לשון גר,
 ולא להשתקע במצרים; כי זו מדרגת הצדיקים, שיודעים שהם
 כגרים בעולם הזה, וכמאמרם ז"ל (בראשית רבה, פרשה צו, סימן ב') על
 הפסוק (דברי הימים א' כט, טו): כי "גרים אנו לפניך ותושבים ככל
 אבותינו כצל ימינו על הארץ ואין מקוה": והלואי כצלו של כהל,
 או כצלו של אילן, אלא כצלו של עוף בשעה שהוא עף, דכתיב
 (תהלים קמד, ד): "כצל עובר" "ואין מקוה", ואין מי שיקוה שלא
 ימות, הכל יודעים ואומרים בפיהם שהן מתים, אברהם אמר (בראשית
 טו, ב): "ואנכי הולך ערירי", יצחק אמר (שם כז, ז): "ואברככה לפני
 הני"ה לפני מותי", אף יעקב אמר (שם מז, ל): "ושכבתי עם אבתי",

אימתי? בשעה שנטה למות. ואמר מוהרנ"ת ז"ל (לקוטי-הלכות, שלוח
הקן, הלכה ה', אות כג), אשר זה מה שהבטיח השם יתברך ליעקב
(בראשית מו, ד): "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה", שבה
הפסוק מרמז כל סוד גלות ישראל, והעקר הוא — גלות הנפש, כל
העליות והירידות העוברות על איש הישראלי, שזה עקר סוד הגלות
והגאולה, שהכל נרמז בפסוק זה: "אנכי ארד עמך מצרימה, ואנכי
אעלה גם עלה", שזוהי ירידה תכלית העליה. והעקר הוא התחזקות,
שצריכין להתחזק מאד מאד בתקף התגברות מרירות הירידה, עד
שנדמה שכמעט כמעט אבד מנוס ותקנה, חס ושלוש, שדיקא משם
ירחם עליו השם יתברך ויושיעו ויקרבו אליו. וכמו שכתוב (תהלים
צד, יד): "כי לא יטש הוי"ה עמו ונחלתו לא יעזב"; וכן כתוב (שם
צד, יח): אם אמרתי מטה רגלי, תסדף הוי"ה יסעדיני וגו'; וכתוב
(איכה ג, יח-כג): "ואמר אבד נצחי ותחלתי מהוי"ה. זאת אשיב אל
לבי על-כן אוחיל. חסדי הוי"ה כי לא תמנו, כי לא כלו רחמי.
חדשים לבקרים רבה אמונתך". הינו דיקא כשישראל הם בתכלית
הדחקות והצרה, חס ושלוש, אז דיקא יש סבר ותקנה לישועה גדולה.
וכן הוא בפרטיות בכל אדם ובכל זמן, כי השם יתברך מהפך המפה
לרפואה. ודיקא כשאדם רואה, שהנה אבד מנוס ותקנה ממנו, וכלם
נגדו, ועוד מעט כלם יבלעו אותו חיים, דיקא אז הקדוש-ברוך-הוא
מצילו, העקר שיזכר שהוא גר בזה העולם, כי הנה הוא כאן, ועוד
מעט הוא יוצא מכאן, שזה 'שלא ירד יעקב אבינו להשתקע במצרים
אלא לגור שם', כי הוא בבחינת גר. ואז אם אדם יודע שהוא בזה
העולם רק גר, כי עוד מעט הוא יוצא מכאן, אזי יכול להתחזק כל
ימי חייו. ולכן, אהובי, בני! ראה מה לפניה, וזכור תזכור, שאף
שעוברים עליך כל מיני משברים וגלים, ואתה נמצא עכשו במצרים,
במצ"ר-י"ם, שהמחין שלך בקטנות ובצמצום, תדע שלא באת
להשתקע במצרים אלא לגור, בחינת גר, וזה יתן לך את הכח לצאת
מכל הצרות והיסורים והמרירות, ותזכה להתחזק מעמד ולא להשבר
משום דבר, והבן למעשה.

בְּמַתִּי מֵעֵט, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים י, כב):
 'בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבוֹתַיךָ
 מִצְרֵימָה, וְעַתָּה שְׁמֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כְּכוֹכְבֵי
 הַשָּׁמַיִם לָרַב: וַיְהִי שֵׁם לְגוֹי, מִלְּמַד שֶׁהָיוּ
 יִשְׂרָאֵל מְצִינִים שָׁם: גְּדוֹל עֲצוּם, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר
 (שְׁמוֹת א, ז): 'וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ
 וַיַּעֲצְמוּ בְּמָאד מְאֹד, וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם:'

בְּמַתִּי מֵעֵט וְכוּ'; צְרִיף שְׂתַדַּע, אֱהוּבִי, בְּנִי! אֲשֶׁר אָדָם צְרִיף
 לְהַתְחַזֵּק בְּכָל מִינֵי אִפְגִּים שְׁבַעֲוֹלָם, וּבְכָל הַמַּצְכִּים שֶׁרַק עוֹבְרִים עָלָיו,
 כִּי אֵין אָדָם שֶׁלֹּא יַעֲבֹרוּ עָלָיו אֵילוּ צְרוֹת וַיִּסּוּרִים בְּזֵה הָעוֹלָם, בְּכָל
 יוֹם וּבְכָל שָׁעָה, וּכְמוֹ שֶׁגָּלָה לָנוּ רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן
 קיט), מַעֲנִין יִסּוּרֵי עוֹלָם הַזֶּה, שֶׁכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם כָּלָם מְלֵאִים יִסּוּרִים,
 וְאֵין גַּם אֶחָד שֶׁיִּהְיֶה לוֹ עוֹלָם הַזֶּה, וְאֶפְלוּ הַעֲשִׂירִים הַגְּדוֹלִים וְאֶפְלוּ
 הַשָּׂרִים, אֵין לָהֶם שׁוּם עוֹלָם הַזֶּה כָּלָל, כִּי כָּל יְמֵיהֶם כְּעַס וּמְכַאוֹבוֹת,
 וְכָל מְלֵאִים טְרָדוֹת וְדֹאגוֹת, עֲצָבוֹת וַיְגוֹן וְאִנְחָה תָּמִיד, וְכָל אֶחָד
 יֵשׁ לוֹ יִסּוּרִים מִיְחָדִים, וְאֵין גַּם אֶחָד מִכָּל הַעֲשִׂירִים וְהַשָּׂרִים, שֶׁיִּהְיֶה
 לוֹ הַכֹּל כְּסֹדֵר כְּרִצוֹנוֹ תָּמִיד, וְכָלָם כְּאֶחָד מְלֵאִים יִסּוּרִים וְדֹאגוֹת
 תָּמִיד, וְזֶה בְּרוּר וַיְדוּעַ לְכָל מִי שֶׁבָּקִי קִצַּת בָּהֶם וּבְדַרְכֵיהֶם. וְדָבָר זֶה
 אָנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ כֹּל זֹאת, וְאֶפְלוּ מִי שֶׁנִּדְמָה עָלָיו, שֶׁיֵּשׁ לוֹ הָעוֹלָם
 הַזֶּה בְּשִׁלְמוֹת, וַיֵּשׁ לוֹ כֹּל הַתַּעֲנוּגִים: עֶשֶׂר וּנְכָסִים וְכַבּוּד, וְהוֹן רַב,
 וְאַרְמוֹנוֹת גְּדוֹלִים, וְכָלִים נִפְלְאִים, וְתַכְשִׁיטִין וּסְגָלוֹת מְלָכִים וְכוּ', אִם
 יִסְתַּכְּלוּ בּוֹ הַיֵּטֵב, הוּא גַם-כֵּן מְלֵא כְּעַס וּמְכַאוֹבוֹת הַרְבֵּה תָּמִיד בְּכַמָּה
 מִיַּנֵּי אִפְגִּים וְעִנְיָנִים, כְּנִרְאָה בְּחוּשׁ; וְאֵין צְרִיף לְבָאֵר זֹאת לְמִי שֶׁיֵּשׁ
 לוֹ מִחַ בְּקִדְקֵדוֹ, וּמִסְתַּכֵּל קִצַּת בָּהֶם בְּאֶמֶת. וּכְמוֹ שֶׁאִמַּר שְׁלֵמָה הַמְּלִיךָ
 (קֹהֶלֶת ב, כג): "כִּי כָּל יָמָיו מְכַאֲבִים וְכַעַס" וְגו', וּכְתִיב (אִיוֹב ה, ז):
 "אָדָם לְעַמֵּל יוֹלֵד". "קִצַּר יָמִים וּשְׁבַע רִגְזוֹ" וְגו', וְזֶה כּוֹלָל כָּל
 בְּנֵי-אָדָם שְׁבַעֲוֹלָם, מִקְטָן וְעַד גְּדוֹל, כִּי כָלָם נוֹלְדוּ לְעַמֵּל, וּמְלֵאִים
 רִגְזוֹ וַיִּסּוּרִין, וְאֵין שׁוּם עֲצָה וְתַחֲבוּלָה לְהַנְצִיל מִעַמֵּל וַיְגוֹן הַזֶּה, כִּי אִם

לברַח להֶשֶׁם יִתְבַּרַךְ וְלַעֲסֹק בַתּוֹרָה. וַיִּכְמוּ שְׂאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בראשית רבה, פְּרָשָׁה יג, סִימָן ג'): "אָדָם לַעֲמֹל יוֹלֵד" — 'אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁעָמְלוֹ בַתּוֹרָה'; הֵינּוּ מֵאַחַר שֶׁכָּל אָדָם נוֹלֵד לַעֲמֹל, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַמְלִיט מִזֶּה בְּשׁוּם אֶפֶן, אֶפְלוּ אִם יִהְיֶה לוֹ כֹּל חֲלָלִי דְעֵלְמָא, בְּוִדְאֵי יִהְיֶה לוֹ עָמֶל וְיִסְוִרִין וְיִדְאָגוֹת הַרְבֵּה, עַל-כֵּן הִתְחַכֵּם עֵינָיו בְּרֵאשׁוֹ, שִׁיְהַפֵּךְ הָעָמֶל לַעֲמֹל שֶׁל תּוֹרָה, אֲשֶׁר בְּשִׁבִיל זֶה נוֹלֵד, שִׁיעֲמַל בַתּוֹרָה, וְאִז אֲשֶׁרֵי לוֹ; כִּי נִצּוֹל מֵעָמֶל הָעוֹלָם הַזֶּה, וְזוֹכֵה לַחֲיֵי עוֹלָם הַבָּא. וְסִיּוּם רַבְּנֵנוּ ז"ל וְאָמַר: הַכֹּל אוֹמְרִים, שִׁישׁ עוֹלָם הַזֶּה וְעוֹלָם הַבָּא, וְהֵנָּה עוֹלָם הַבָּא אָנוּ מֵאַמְיָנִים שִׁישׁ עוֹלָם הַבָּא, אֶפְשָׁר יֵשׁ גַּם עוֹלָם הַזֶּה גַּם-כֵּן בְּאִיזָה עוֹלָם, כִּי בְּכָאן נִרְאָה שֶׁהוּא הַגִּיהֵנוּם, כִּי כָלֵם מְלֵאִים יִסְוִרִים גְּדוּלִים תָּמִיד; וְאָמַר, שְׂאִין נִמְצָא שׁוּם עוֹלָם הַזֶּה כָּלֵל. וְזֶה בְּמַתִּי מַעֲט נִפְשׁוֹת יָרְדוּ אֲבוֹתֵינוּ — יַעֲקֹב וּבְנָיו הַקְּדוּשִׁים לְמִצְרַיִם, וּבְמִצְרַיִם סָבְלוּ מֵהַ שִׁסְבָּלוּ, שֶׁעָבְדוּ עַבְדוּת פְּרָךְ, וְגַם זָכְכוּ עֲצָמָם מִכָּל מִינֵי זָכוּכִים, כִּי הַמִּצְרַיִם הָיוּ מְזֻהָמִים בְּיוֹתֵר, כְּמֵאַמְרָם ז"ל (תנא דבי אליהו רבה, פְּרָק ז'): אֵין לָךְ אִמָּה בְּעוֹלָם שֶׁהִיתָה שְׁטוּפָה בְּדַבְרֵי מְכַעְרִים וְחֲשׂוּדִים בְּכִשְׁפִּים וּבְזֻמָּה וּבְכָל מַעֲשֵׂים רְעִים, אֲלֵא הַמִּצְרַיִם בַּלְבָּד. וְהִצִּיקוּ לָעַם יִשְׂרָאֵל מְאֹד בְּגִזְרוֹת חֲדָשׁוֹת בְּכָל יוֹם, עַם כָּל זֹאת הִחֲזִיקוּ מֵעַמְד וְלֹא נִשְׁבְּרוּ כָּלֵל, כִּי לְמַדוּ תּוֹרָה, כְּמֵאַמְרָם ז"ל (שְׁמוֹת רַבָּה, פְּרָשָׁה ה', סִימָן לו'), שֶׁהָיוּ בְּיָדָם מַגְלוֹת שֶׁהָיוּ מִשְׁתַּעֲשָׁעִים בָּהֶם מִשִּׁבְתָּ לְשִׁבְתָּ, לוֹמַר שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא גּוֹאֲלָם, לְפִי שֶׁהָיוּ נוֹחִין בְּשִׁבְתָּ. וּבְמַגְלוֹת הָאֵלוּ הָיָה כְּתוּב כֹּל מֵהַ שֶׁקָּבְלוּ מֵאַבוֹתֵיהֶם וּמֵאַבוֹת אֲבוֹתֵיהֶם. כִּי הָאֲבוֹת הַקְּדוּשִׁים קִיְּמוּ אֶת הַתּוֹרָה לְפָנָי שְׁנַתְּנָה. וּבְזֶה הִחֲיוּ אֶת עֲצָמָם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם. וְלָכֵן 'מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְצִינִים שָׁם', הֵינּוּ שְׁנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְצִינִים בְּמִצְוֹת, כְּדִי שְׁלֹא יִתְעַרְבוּ בַּגּוֹיִם, חֵס וְשָׁלוֹם (לְקוּטֵי-הַלְכוֹת, תַּעֲרֹבַת, הַלְכָה א', אוֹת ד'). וְעַל-כֵּן הִזְהִירָם הֶשֶׁם יִתְבַּרַךְ, שֶׁכִּשְׂיֵהָיוּ בְּגִלוֹת שֶׁל הַשְּׂבָעִים אָמוֹת, שִׁיְהָיוּ מְצִינִים בְּמִצְוֹת. וּכְמֵאַמְרָם ז"ל (אִיכָה רַבָּה, פְּרָשָׁה א', סִימָן נד), עַל הַפְּסוּק (יִרְמְיָהּ לֵא, כ): "הִצִּיבִי לָךְ צִינִים", הִצִּינִי בְּמִצְוֹת, שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְצִינִין בָּהֶם; כִּי רַק זֶה מֵהַ שְׁמַחֲזִיק אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בְּהִיוֹתָם עַדִּין בְּגִלוֹת בֵּין אָמוֹת הָעוֹלָם, כִּי הַמִּצְוֹת הֵן צִיּוּנִים מִמֶּשׁ, בַּחֲנִינֵת סִימְנִים, כְּדִי שִׁיְהָיוּ נִכְרִין שֶׁהֵם זִרְע בְּרוּךְ הֶשֶׁם. כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ישעיה

סא, ט): "כָּל רְאִיָּהֶם יִכִּירוּם, כִּי הֵם זָרַע בְּרוּךְ הַנּוֹי"ה", כְּדֵי שִׁיתְפָּרְדּוּ
 מֵהֶם כָּל פּוֹעֲלֵי אָוֶן, וְלֹא תִשְׁלַט בָּהֶם עֵינִיָּהֶם, עַל-יַדֵּי שֶׁהֵם נִכְרְנִין
 וְנִרְשָׁמִים בְּסִימְנֵי הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהֵם הַמְצֻוֹת. וּבִיּוֹתֵר צָרִיךְ לְהִזָּהֵר לְהִיּוֹת
 נִרְשָׁם בְּצִיּוּנִים וּבְסִימְנִים, סִימְנֵי הַמְצֻוֹת, בְּעַת שְׁנוּפְלִים, חֵס וְשְׁלוֹם,
 בְּגִלוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעַרְבוּ בֵּין הָאֲמוֹת. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים
 (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה טו, סִימָן ד'): כָּל הַמְלַכְיוֹת נִקְרְאוּ עַל שֵׁם מְצָרִים,
 עַל שֵׁם שֶׁהָיוּ מְצָרִים לְיִשְׂרָאֵל. וְלָכֵן דִּיקָא בְּעַת הַגְּלוּת, שְׁנִמְצָאִים בֵּין
 אֲמוֹת הָעוֹלָם, הַמְצִיקִים לְיִשְׂרָאֵל, צָרִיכִים בְּיּוֹתֵר לְקַיֵּם אֶת הַמְצֻוֹת,
 כְּדֵי לְהַפְרִד וּלְהַבְדִּיל מֵהֶם. וְאִף שֶׁבֵּין כֶּף עוֹבֵר עֲלֵיהֶם כָּל מִינֵי צְרוֹת
 וְיִסּוּרִים, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה מְלֵא צְרוֹת וְיִסּוּרִים מְרוֹרִים שְׁסוּבָלִים, עַד
 שֶׁלֹּא יְכוּלִים לְקַרֵּא אֶת זֶה בְּשֵׁם הָעוֹלָם הַזֶּה, כִּי זֶה הִגִּיהֵנוּם מִמֶּשׁ,
 כְּמוֹ שֶׁסָּבְלוּ עִם יִשְׂרָאֵל בְּמְצָרִים, סָבָל גְּדוֹל מְאֹד, וְעָבְרוּ מְרִירוֹת
 גְּדוֹלָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת א, יד): "וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה,
 בַּחֹמֶר וּבַלְבָּנִים וּבְכָל עַבְדָּה בְּשָׂדֵה, אֶת כָּל עַבְדָּתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָּהֶם
 בְּפָרֶךְ", וְדָבָר זֶה הָיָה בְּמְצָרִים, שֶׁהִרְגִּישׁוּ שֶׁעָבְדוּ קָשָׁה מְאֹד, עִם כָּל
 זֹאת הַתְּחַזְּקוּ וְהָיוּ קוֹרְאִים מְגִלוֹת, שֶׁכְּתוּב בָּהֶם כָּל מָה שֶׁקָּבְלוּ
 מְאֻבּוֹתֵיהֶם וּמְאֻבּוֹת אֻבּוֹתֵיהֶם, כִּי בָּרְחוּ לְתוֹךְ הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פִּה,
 שֶׁקָּבְלוּ כָּל אֶחָד מְאֻבּוֹתָיו הַשְּׂבָטִים הַקְּדוּשִׁים, שֶׁקָּבְלוּ מֵיעֻקֵּב. וְזֶה
 שֶׁכְּתוּב שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בְּמַתִּי מְעֵט, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים י, כב): "בְּשִׁבְעֵים
 נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבֹתֶיךָ מִצְרֵימָה, וְעַתָּה שִׁמְךָ יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם
 לְרֹב: וַיְהִי שֵׁם לְגוֹי", מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְצַיְנִים שֵׁם; גְּדוֹל וְעֲצוּם,
 כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת א, ז): "וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצֻמוּ
 בְּמָאֹד מְאֹד, וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם"; שֶׁנֶּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל יָרְדוּ בְּמַתִּי מְעֵט
 לְמְצָרִים, וְאַחֲרֵיכֶן זָכוּ לְהִיּוֹת עִם שְׁלָם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם, וּמָה הַחֲזִיק
 אוֹתָם שֶׁמָּה בְּמְצָרִים, בֵּין הַמְצָרִים הַמְזוּהָמִים, וְכֵן מָה מִחֲזִיק אֶת עִם
 יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת בֵּין גּוֹיִם מְזוּהָמִים, רוֹצְחִים אֲרוּרִים,
 מְשַׁקְּצִים וּמְתַעֲבִים, עִם כָּל מִינֵי תוֹעֵבוֹת רְעוֹת? אֵין זֶה אֶלָּא שֶׁהָיוּ
 מְצַיְנִים בְּמְצֻוֹת, כִּי בְּרַגְעַ שֶׁנֶּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מְקִימִים אֶת מְצֻוֹתָיו
 יִתְבָּרֵךְ, וּמְמַלְאִים אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְלוֹמְדִים אֶת תּוֹרָתוֹ יִתְבָּרֵךְ,
 עַל-יַדֵּי זֶה אֵין לְשׁוּם אִמָּה שְׁלִיטָה עֲלֵיהֶם, כִּי עַל-יַדֵּי הַתּוֹרָה
 וְהַמְצֻוֹת אָנוּ נִבְדָּלִין מֵהֶם לְגַמְרֵי, וּבוֹרְחִים מִהִגִּיהֵנוּם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא

עולם הזה; כי באמת כפי תקף הצרות והיסורים והגלויות שעם ישראל סובלים, אין זה עולם הזה כלל, רק גיהנום, ומה מחזיק את נשמות ישראל בגיהנום של הגלות הזו? רק התורה שלומדים. ואפלו שהם רק מתי מספר נגד רב רבם של אמות העולם, עם כל זאת הם בורחים תמיד אל התורה, ומקיימים את המצוות. וזה מה שמחזיק אותם, ועל-ידי-זה הם יכולים לעבר את הגלות, לא-כן אם רק עוזבים, חס ושלום, את התורה והמצוות, כבר אמות העולם שולטים עלינו. וכמאמרם ו"ל (ספרי נצבים ואלף) על פסוק (שיר השירים א, ח): "צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיתיה על משכנות הרעים", אל תקרי גדיתיה כי אם גיוותיה, שכל זמן שישראל עושים רצונו של מקום, אין כל אמה ולשון שולטת בהם, וכשאין עושים רצונו של מקום, מוסרם בידי אמה שפלה, ולא בידי אמה שפלה, כי אם תחת רגלי בהמתן, וסובלים מהם סבל גדול מאד. ולכן, אהובי, בני! עליך לדעת, שאי אפשר לעבר את זה העולם הנקרא גיהנום, אלא על-ידי שבורחים אל התורה, ומקיימים את המצוות, שאז נמשך על האדם חיי עולם הבא, כי אחרת הוא סובל סבל הגיהנום בין הגויים, אמות העולם המזדמנים בזהמת שקוציהם ותעוביהם. וזה מה שמחזיק את נשמות ישראל במשך כל ימי הגלות, שהם מבדלים ומפרשים מהגויים אמות העולם, ואינם מתערכים אתם ביחד, רק בורחים אל התורה. וזה עקר הצלחתנו בגלות. ודיקא על-ידי-זה ש"בני ישראל פרו וישרצו וירפו ויעצמו במאד מאד, ותמלא הארץ אתם", וכל זה לקוצים ולצנינים בעיני הערב-רב ואמות העולם, שרצו שעם ישראל יתערכו ויתבוללו ביניהם, אבל זה לא הולך להם, אף שהם טוענים שנשמות ישראל הם מתי מעט, אף-על-פי-כן דיקא על-ידי שאינם מתערכים עם הגויים ואמות העולם, ומתחזקים בקיום המצוות ובלמוד התורה הקדושה, זה מה שהחזיק את נשמות ישראל במצרים, וזה מה שמחזיק את עם ישראל במשך כל ימי הגלות, שנקראת גם-כן מצרים, על שם שמצרים לישראל, והבן למעשה.

וְרַב, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל טו, ז): 'רַבְבָּה כְּצִמְחַ
הַשָּׂדֶה נִתְתִּיף, וְהַרְבִּי וְהַגְדִּילִי וְתִבְאִי
בְּעֵדֵי עֲדֵיִים, שָׂדִים נִכְנֹו וְשִׁעְרֶךָ צִמַּח וְאֵת עֵרֹם
וְעָרְיָה: וְאֵעֵבֵר עָלֶיךָ וְאֶרְאֶךָ מִתְבוֹסֶסֶת בְּדַמְיָךְ,
וְאֹמַר לְךָ בְּדַמְיָךְ חַיִּי, וְאֹמַר לְךָ, בְּדַמְיָךְ חַיִּי:'

וְרַב, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וְכוּ'; צְרִיף שְׂתַדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי! אֲשֶׁר רַבְנוּ
ז"ל אָמַר (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רפכ), אֲשֶׁר צְרִיף לְדוֹן אֵת כָּל אָדָם
לְכַף זְכוּת, וְאֶפְלוּ מִי שֶׁהוּא רָשָׁע גָּמוּר, צְרִיף לְחַפֵּשׁ וּלְמַצֵּא בּוֹ אִיזָה
מַעֲט טוֹב, שְׁבֹאוֹתוֹ הַמַּעֲט אֵינוֹ רָשָׁע, וְעַל-יְדֵי-זֶה שְׂמוּצָא בּוֹ מַעֲט
טוֹב, וְדָן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, עַל-יְדֵי-זֶה מַעֲלָה אוֹתוֹ בְּאֵמֶת לְכַף זְכוּת,
וַיּוּכַל לְהַשִּׁיבּוּ בְּתִשׁוּבָה. וְזֶה (תהלים לו, י): "וְעוֹד מַעֲט וְאֵין רָשָׁע
וְהַתְּבוֹנְנֶת עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינְנוּ", הֵינּוּ שֶׁהַפְּסוּק מְזַהֵר לְדוֹן אֵת הַכֹּל לְכַף
זְכוּת, וְאֶף-עַל-פִּי שֶׁאַתָּה רוֹאֶה שֶׁהוּא רָשָׁע גָּמוּר, אֶף-עַל-פִּי-כֵן צְרִיף
אַתָּה לְחַפֵּשׁ וּלְבַקֵּשׁ לְמַצֵּא בּוֹ מַעֲט טוֹב, שְׁשֵׁם אֵינוֹ רָשָׁע. וְזֶהוּ "וְעוֹד
מַעֲט וְאֵין רָשָׁע", שֶׁצְרִיף אַתָּה לְבַקֵּשׁ בּוֹ עוֹד מַעֲט טוֹב שֵׁשׁ בּוֹ עֲדִין,
שְׁשֵׁם אֵינוֹ רָשָׁע, כִּי אֶף-עַל-פִּי שֶׁהוּא רָשָׁע, אֵיךְ אֶפְשָׁר שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲט
טוֹב עֲדִין, כִּי אֵיךְ אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא עָשָׂה אִיזוֹ מַצָּוָה אוֹ דְּבָר טוֹב מִמֶּיּוֹ,
וְעַל-יְדֵי-זֶה שֶׁאַתָּה מוּצֵא בּוֹ עוֹד מַעֲט טוֹב שְׁשֵׁם אֵינוֹ רָשָׁע, וְאַתָּה
דָּן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, עַל-יְדֵי-זֶה אַתָּה מַעֲלָה אוֹתוֹ בְּאֵמֶת מִכֶּף חוּבָה
לְכַף זְכוּת, עַד שֶׁיִּשׁוּב בְּתִשׁוּבָה עַל-יְדֵי-זֶה. וְזֶהוּ "וְעוֹד מַעֲט וְאֵין
רָשָׁע", עַל-יְדֵי שְׂמוּצָא בְּהַרְשָׁע עוֹד מַעֲט טוֹב, שְׁשֵׁם אֵינוֹ רָשָׁע,
עַל-יְדֵי-זֶה "וְהַתְּבוֹנְנֶת עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינְנוּ", הֵינּוּ כְּשֶׁתְּבוֹנֵן וְתִסְתַּכַּל
עַל מְקוֹמוֹ וּמְדַרְגָּתוֹ, וְאֵינְנוּ שֵׁם עַל מְקוֹמוֹ הֶרְאֵשׁוֹן, כִּי עַל-יְדֵי
שְׂמוּצָאֵין בּוֹ עוֹד מַעֲט טוֹב, אִיזוֹ נִקְדָּה טוֹבָה, וְדַנִּין אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת,
עַל-יְדֵי-זֶה מוּצֵאֵין אוֹתוֹ בְּאֵמֶת מִכֶּף חוּבָה לְכַף זְכוּת, "וְהַתְּבוֹנְנֶת
עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינְנוּ", וְכֵן צְרִיף הָאָדָם לְמַצֵּא גַם בְּעֲצָמוֹ נִקְדוֹת טוֹבוֹת,
כִּי זֶה יְדוּעַ, שֶׁצְרִיף הָאָדָם לְהִזָּהַר מְאֹד לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד,
וּלְהִרְחִיק הַעֲצָבוֹת מְאֹד מְאֹד, וְאֶפְלוּ כְּשִׂמְתַּחִּיל לְהִסְתַּכַּל בְּעֲצָמוֹ,
וְרוֹאֶה שֶׁאֵין בּוֹ שׁוּם טוֹב, וְהוּא מְלֵא חֲטָאִים, וְרוּצֵה הַבַּעַל-דְּבָר

להפילו על-ידי-זה בעצבות ובמרה שחורה, חס ושלום, אף-על-פי-כן אסור לו לפל מזה, רק צריך לחפש ולמצא בעצמו איזה מעט טוב, כי איך אפשר שלא עשה מימיו איזו מצוה או דבר טוב, ואף שפשטתחיל להסתכל באותו הדבר הטוב, הוא רואה שהוא גם-כן מלא פצעים ואין בו מתם, הינו שרואה שגם המצוה והדבר שבקדשה שזכה לעשות, הוא גם-כן מלא פניות ומחשבות זרות ופגמים הרבה, עם כל זאת איך אפשר שלא יהיה באותה המצוה והדבר שבקדשה איזה מעט טוב, כי על-כל-פנים איך שהוא, היתה איזו נקדה טובה במצוה ובהדבר טוב שעשה, כי צריך האדם לחפש ולבקש ולמצא בעצמו איזה מעט טוב, כדי להחיות את עצמו, ולבוא לידי שמחה, ועל-ידי-זה שמחפש ומוצא בעצמו עדין מעט טוב, על-ידי-זה הוא יוצא באמת מפי חובה לכף זכות, ויוכל לשוב בתשובה, בבחינת: "ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו"; הינו כמו שצריכין לדון אחרים לכף זכות, אפלו את הרשעים, ולמצא בהם אילו נקדות טובות, ועל-ידי-זה מוציאים אותם באמת מפי חובה לכף זכות, כמו-כן הוא אצל האדם בעצמו, שצריך לדון את עצמו לכף זכות, ולמצא בעצמו איזו נקדה טובה עדין, כדי לחזק את עצמו שלא יפל לגמרי, חס ושלום, רק אדרבה, יחיה את עצמו, וישמח את נפשו במעט הטוב שמוצא בעצמו, דהינו מה שזכה לעשות מימיו איזו מצוה או איזה דבר טוב. וכמו-כן צריך לחפש עוד, למצא בעצמו עוד איזה דבר טוב, ואף שגם אותו הדבר הטוב, הוא גם-כן מערב בפסלת הרבה, עם פל זאת יוציא משם גם-כן איזו נקדה טובה, וכן יחפש וילקט עוד הנקדות טובות.

וצריך שתדע, אהובי, בני! אשר רבנו ז"ל הזהירנו מאד לילך עם הגלוי הנפלא הזה, כי הוא יסוד גדול לכל מי שרוצה להתקרב להשם יתברך, ולבל יאבד עולמו לגמרי, חס ושלום, כי רב בני-אדם שרחוקים מהשם יתברך, עקר רחוקם הוא מחמת מרה שחורה ועצבות, מחמת שנופלים בדעתם, מחמת שרואים בעצמם גדל קלקולם שקלקלו מעשיהם, כל אחד כפי מה שיודע בעצמו את נגעי לבבו ומכאוביו, ומחמת זה הם נופלים בדעתם, ורפן מיאשים עצמן

לגמרי, ועל-ידי-זה אינם מתפללים בכונה כלל, ואינם עושים אפלו
 מה שהיו יכולים לעשות עדין, על-פני צריך האדם להשפיל מאד על
 דבר זה, כי כל הנפילות שבדעתו, אף-על-פי שהוא מחמת מעשים
 רעים שעשה באמת, עם כל זה, הנפילה שבדעתו, והעצבות והמרה
 שחורה שנופלת עליו על-ידי-זה, הכל הוא רק מעשה בעל-דבר,
 שמחליש דעתו כדי להפילו לגמרי, חס ושלום, על-פני צריכין להתחזק
 מאד, לילך עם הגלוי הזה, לחפש ולבקש בעצמו בכל פעם איזה מעט
 טוב ונקודת טובות, ועל-ידי-זה יחיה וישמח את עצמו, ויצפה
 לישועה עדין, ויוכל להתפלל ולזמר ולהודות להשם יתברך. והנה
 גלות מצרים היתה, שהתגבר עליהם הרע של המצרים, ששעבדו
 אותם בכל מיני שעבודים. ואיך זכו נשמות ישראל לצאת מהם? דיקא
 על-ידי עצה זו — לחפש ולבקש ולמצא בעצמו נקודות טובות. כי
 הרע של מצרים רצה להתאחז בהם, ולהפילם לעצבות ולמרה
 שחורה, ואף-על-פי-כן התחזקו, ואף שהרגישו את עצמם בכל פעם
 ערמים בלי מצוות, עם כל זאת התחזקו בכל מיני התחזקות שקבלו
 מאבותיהם, ומאבות אבותיהם, שהם השבטים הקדושים, שקבלו
 מיעקב, וזה ורב כמה שנאמר (יחזקאל טו, ז): "רַבְּכָה כְּצִמְחַת הַשָּׂדֶה
 נִתְחַיָּה וְתִרְבִּי וְתִגְדְּלִי וְתִבְאִי בְּעַדֵי עַדְיִים, שְׂדֵיִים נִכְנֹו וּשְׁעָרָהּ צִמְחַת וְאֵת
 עֵרֶם וְעָרְיָה": ודרשו חכמינו הקדושים על זה (שמות רבה, פרשה א', סימן
 קו): "וַיִּרְא אֱלֹהִים", שלא היה בידם מעשים טובים שיגאלו בזכותם;
 וכן הוא מפרש על-ידי יחזקאל (יחזקאל טו, ז): "רַבְּכָה כְּצִמְחַת הַשָּׂדֶה
 נִתְחַיָּה וְתִרְבִּי וְתִגְדְּלִי וְתִבְאִי בְּעַדֵי עַדְיִים שְׂדֵיִים נִכְנֹו וּשְׁעָרָהּ צִמְחַת וְאֵת
 עֵרֶם וְעָרְיָה"; לא היה צריך לומר אלא שערה צמח, שקדם בא סימן
 התחתון מן העליון; אלא מהו שדים נכנו? זה משה ואהרן, שהיו
 נכונים לגאלם, דכתיב (שיר השירים ז, ד): "שְׁנֵי שְׂדֵיךְ כְּשְׁנֵי עֶפְרַיִם תְּאָמְרִי
 צְבִיָּה". "ושערה צמח" — הגיע הקץ של גאלה. "ואת ערם ועריה"
 — בלא מעשים טובים. לכה נאמר: "וַיִּרְא אֱלֹהִים", שאין בידם
 מעשים לגאל בהם. "וַיַּדַּע אֱלֹהִים", ידע שהגיע הקץ שעליו לגאלם
 למען שמו הגדול, בעבור הברית שפירט עם האבות. וכן הוא אומר
 (שמות ב, כד): "וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ, אֶת אַבְרָהָם, אֶת יִצְחָק וְאֶת
 יַעֲקֹב", שאף שלא היה להם שום נקודת טובות, עם כל זאת

גאלם הקדוש-ברוך-הוא, בזכות האבות הקדושים, שפרת עמקם הקדוש-ברוך-הוא ברית. וכן מובא בדברי מוהרנ"ת ז"ל (לקוטי-הלכות, השקמת הבקר, הלכה א', אות יב); כי עקר גאלת יציאת מצרים היה על-ידי (יחזקאל טז, ו): "ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיוך", הינו שישראל היו מלכלכים, כי היו בבחינת ארבעים ותשעה שערי טמאה פידוע, והשם יתברך רחם עליהם, ומצא בהם נקודות טובות אפלו בתקף טמאת מצרים שהתגברה עליהם. כמו שאמרו חכמינו הקדושים (מדרש תהלים קיד): בשביל ארבעה דברים לבר נגאלו, שזה סוד נקודות טובות שמצא בהם השם יתברך אפלו במצרים, ועל-ידי-זה נגאלו. וזהו "ואמר לך בדמיוך חיי, בדמיוך חיי"; אפלו בתקף הדמים והלכלוכים, אף-על-פי-כן — חיי, כי גם שם יכולין למצא נקודות טובות, שעל-ידי-זה נגאלו, ועל-כן מצוה ראשונה שנצטוו ישראל היתה פרשת החדש, כי זה סוד קדוש החדש, כי בתחלת החדש בעת שרואים את הלבנה, לקדש אותה בבית-דין, ואזי היא קטנה ודקה מאד מאד, ואזי היא רק בבחינת נקדה, הינו פשה-לבנה היא בתכלית המעוט, בסוף החדש, אזי צריכים כל ישראל לחפשה ולבקשה, עד שמוצאין עדי ראיה, איזו נקדה קטנה מהלבנה, ואזי מקדשין את החדש בבית-דין, והם אומרים: מקדש מקדש (ראש השנה כד.); כי על-ידי הנקדה לבר נתקדשין, שזה היה עקר גאלת מצרים, שחפשו כל נקדה ונקדה טובה שרק היתה אצל כל בר ישראל. וכמו שדרשו חכמינו הקדושים (שמות רבה, פרשה יז, סימן ג) על הפסוק (שמות יב, כב): "ולקחתם אגדת אזוב", כלומר אני עושה אתכם אגדה לעצמי, אף-על-פי שאתם שפלים כאזוב, שנאמר (שמות יט, ה): "והייתם לי סגלה מכל העמים. וטבלתם בדם אשר בסוף", מה ראה הקדוש-ברוך-הוא הוא להגן עליהם בדם? כדי לזכר להם דם מילת אברהם. ובשני דמים נצולו ישראל ממצרים: בדם פסח ובדם מילה, שנאמר (יחזקאל טז, ו): "ואמר לך בדמיוך חיי ואמר לך בדמיוך חיי"; בדם פסח ובדם מילה, "והגעתם אל המשקוף" — בזכות אברהם, "ואל שתי המזוזות" — בזכות יצחק ויעקב, ובזכותם ראה את הדם, "ולא יתן המשחית" — שכל גאלת מצרים היתה רק על-ידי הנקודות טובות שמצא בהם הקדוש-ברוך-הוא, וכן הגאלה האחרונה תהיה גם-כן על-ידי שיחפשו

וַיִּרְעוּ אֶת־נֹוֹ הַמִּצְרִים וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ
עֲבֹדָה קָשָׁה (דְּבָרִים כו, ו) •

וַיִּרְעוּ אֹתֵנוּ הַמִּצְרִים, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת א, י):
'הָבָה נִתְחַכְמָה לּוֹ פֶן יִרְבֶּה, וְהָיָה כִּי
תִקְרָאנָה מִלְחָמָה, וְנוֹסַף גַּם הוּא עַל שְׂנְאֵינוּ
וְנִלְחַם בָּנוּ, וְעָלָה מִן הָאָרֶץ':

וַיַּעֲנוּנוּ, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת א, יא): 'וַיִּשְׁיִמוּ עָלָיו
שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עַנּוּתוֹ בְּסִבְלָתָם,
וַיִּכֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לַפְרָעָה אֶת פֶּתָם וְאֶת
רַעְמָסִס':

וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם א,
יג): 'וַיַּעֲבֹדוּ מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפִרְדֹּי':

ויבקשו נקדות טובות אצל כל בר ישראל, שזה יהיה בחינת קבוץ
נדחי ישראל, והבן למעשה.

וירעו אתנו המצרים וכו'; צריך שתדע, אהובי בני! אשר עקר
הגלות הוא, כשעם ישראל מערבים בין הגויים ולומדים ממעשיהם,
כמו שכתוב (תהלים קו, לה): "וַיִּתְעַרְבוּ בְּגוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מֵעֲשִׂיהֶם"; ודרשו
על זה חכמינו הקדושים (מדרש אגדה בראשית): נִתְעַרְבוּ בְּעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים,
וַיִּצְאוּ לְתַרְבוֹת רָעָה. ואמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוה"ר, חלק א, סימן רנ):
עקר צער הגלות — שעם ישראל שרויין בין העכו"ם, ולמדו מהם
ונפלו מהדעת, ותולין במזל ובטבע, וזו הגלות הכי גדולה —
כשמתחברים עם העכו"ם. וזו היתה גלות מצרים, שהיה כל-כף קשה

בה, היות שהתחברו עמָהם, שֶׁזֶה "וַיִּרְעוּ אוֹתָנוּ הַמִּצְרִים", לְשׁוֹן רַע, הַתְּחַבְרוּת. כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב (שְׂמוּאֵל-ב יג, ג): "וּלְאִמְנוֹן רַע וְשָׂמוּ יוֹנָדָב וְגו'. וְכִמוֹ שְׂכֵתוֹב (דְּבָרֵי-הַיָּמִים-א כז, לג): "וַיְחַוְּשֵׁי הָאֲרָכִי רַע הַמֶּלֶךְ"; וְזֶה "וַיַּעֲנוּנוּ", כִּי עַקֵּר הָעֲנוּי הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל סוֹבְלִים — כְּשִׁמְתָר"עִים וּמִתְחַבְרִים אֶל הַגּוֹיִים, וְנַעֲשִׂים אִתָּם רָעִים, אֲזִי "וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה", הֵם מִנְצְלִים אֶת זֹאת, וְלִבְסוֹף מַעֲבִידִים אוֹתָנוּ עֲבוֹדַת פְּרָךְ. וְכִמוֹ שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה ה', סִימָן יח), שֶׁבִשְׂעָה שֶׁאֲמַר פְּרָעָה (שְׁמוֹת א, י): "הִבֵּה נִתְחַכְמָה לוֹ", "וַיִּשְׂמוּ עָלָיו שְׂרֵי מַסִּים", קִבֵּץ אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמַר לָהֶם: בְּבִקְשָׁה מִכֶּם עֲשׂוּ עִמִּי הַיּוֹם בְּטוֹבָה, הֵינּוּ דִכְתִּיב: "וַיַּעֲבִידוּ מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרָךְ" — בְּפָה רַךְ, נָטַל סַל וּמִגְרָפָה, מִי הָיָה רוֹאֶה אֶת פְּרָעָה נוֹטֵל סַל וּמִגְרָפָה וְעוֹשֶׂה בְּלִבָּנִים, וְלֹא הָיָה עוֹשֶׂה?! מִיָּד הָלְכוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּזִרְיוֹת, וְעָשׂוּ עִמּוֹ בְּכָל כַּחֲזָן, לְפִי שֶׁהָיוּ בְּעָלֵי כַח וְגִבּוֹרִים, כִּינּוּן שֶׁחֲשָׁכָה, הַעֲמִיד עָלֵיהֶם נוֹגְשִׁים, וְאָמַר לָהֶם: חֲשָׁבוּ אֶת הַלִּבָּנִים, מִיָּד עֲמְדוּ וּמָנוּ אוֹתָם. וְאָמַר לָהֶם: כִּזֶּה אִתָּם מַעֲמִידִים בְּכָל יוֹם יוֹם, עֵינַי שָׁם. הָרִי, שְׂמִי שָׂרָק מִתְחַבֵּר אֶל גּוֹיִים, אֲמוֹת הָעוֹלָם, לִבְסוֹף סוֹבֵל מֵהֶם. וּבִשְׁבִיל זֶה הַבְּדִילָנוּ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מֵהֶם, וְהִזְהִירָנוּ (וַיִּקְרָא יח, ג): "וּבַחֲקִיתֵיהֶם לֹא תִלְכוּ" וְגו', וְאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (סְפָרָא פָּרָשַׁת אַחֲרֵי-מוֹת, פָּרָק יג): מַה תִּלְמוּד לֹדֵר "וּבַחֲקִיתֵיהֶם לֹא תִלְכוּ"? שְׁלֹא תִלְכוּ בְּנִמוּסוֹת שְׁלֵהֶן בְּדִבְרֵים הַחֲקוּקִין לָהֶם, כְּגוֹן: תִּיאֻטְרִיּוֹת וְקַרְקָסָאוֹת וְהָאֻטְרִיּוֹת. וְכֵן נִפְסַק לְהַלְכָה (שְׁלַחַן עֲרוּךְ, יוֹרֵה דָעָה, סִימָן קעח, סְעִיף א'): אֵינן הוֹלְכִין בַּחֲקוֹת עוֹבְדֵי הַכּוֹכָבִים, וְלֹא מִדְּמִין לָהֶם, וְלֹא יִלְבַּשׁ מַלְבוּשׁ הַמִּיחָד לָהֶם, וְלֹא יַגְדִּיל צִיצִית רֹאשׁוֹ כְּמוֹ צִיצִית רֹאשׁוֹ, וְלֹא יַגְלַח מִהַצְדָּדִין וַיִּנְיַח הַשַּׁעַר בְּאִמְצָע, וְלֹא יַגְלַח הַשַּׁעַר מִכַּנְגָּד פְּנֵיו מֵאֲזֵן לְאֲזֵן וַיִּנְיַח הַפֶּרֶעַ, וְלֹא יִבְנֶה מִקוֹמוֹת כְּבִנְיָן הִיכָלוֹת שֶׁל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, כְּדִי שִׁיפְנוּסוּ בָּהֶם רַבִּים, כְּמוֹ שֶׁהֵם עוֹשִׂים, אֲלֵא יְהִי מִבְּדֵל מֵהֶם בְּמַלְבוּשָׁיו וּבִשְׂאֵר מַעֲשָׂיו וְכו', עֵינַי שָׁם. וְכָתַב עַל זֶה מוֹהֲרַנ"ת ז"ל (לְקוּטֵי-הַלְכוֹת, חֲקוֹת הַעֲכוּ"ם, הַלְכָה ב', אוֹת א'), אֲשֶׁר כָּל הָאָסוּר לְלַכֵּת בַּחֲקִיתֵיהֶם, הוּא רַק מִפְּנֵי שֶׁצְרִיכִין לְהִתְרַחֵק מֵהֶם, וְלֹא לְהִתְעַרֵב בֵּין הַגּוֹיִים וּבְכָל הַדְּבָרִים שֶׁהֵם נוֹהֲגִין, שְׁלֹא לְהִתְדַמּוֹת לָהֶם בְּשׁוּם דְּבָר שֶׁבְּעוֹלָם. אַף-עַל-פִּי שֶׁאֵין בְּזֶה הַדְּבָר שׁוּם אָסוּר מִצַּד

עצמו, אף-על-פי-כן אסור להתדמות להם בשום ענין שבפעולם, ואסור ללבש במלבושיהם וכו', כי בזה כלולה כל התורה כלה. כי באמת ישראל מצד עצמם בשרשם הם רחוקים לגמרי מכל העוונות, ואין שום עון שיהא לאיש ישראלי כלל, לפי קדשתו משרשו, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ז'); כי ישראל הם עצם הטוב, והם רחוקים מן הרע בתכלית הרחוק בשרשם. ועל-כן אין להסטרך אחרך שום אחיזה ושכיכות לפתות אחד מישראל, חס ושלום, כי אם על-ידי כח המדמה. כי המדמה מטעה את האדם, שהוא מדמה דבר לדבר, עד שהוא מהפך, חס ושלום, ומשים רע לטוב ואור לחשך, וכמו שכתוב (ישעיה ה, כ) "הוי האמרים לרע טוב ולטוב רע, שמים חשך לאור ואור לחשך, שמים מר למתק ומתק למר": וכנראה בחוש, שכח המדמה מטעה את האדם כמה פעמים בגשמיות, כגון: כשאדם רואה איזה דבר מרחוק ובפרט בליילה, נדמה לו על חתיכת עץ, שעומד אדם, ומתירא מפניו, וכמו-כן בכמה דברים שהאדם טועה על-ידי כח המדמה. כמו-כן ממש בענין דעות האדם ומדותיו ותאוותיו, שבאמת האיש הישראלי רחוק בעצמו לגמרי מכל הדברים רעים ומכל התאוות ומדות רעות. ועקר מכשול האדם, חס ושלום, הוא רק על-ידי כח המדמה, שהוא הסטרך אחרך, אשר מטעה את האדם ומדמה לו דבר לדבר, ומוליכו ממחשבה למחשבה, וממחשבה למחשבה, עד שמביאו לידי הרהור גס, רחמנא לצלן. וכן לכל אחד ואחד נכנסים מחשבות זרות, והרהורים רעים, ורעיונות מגנים, עד שהוא בא למה שבא, כי המחשבות זרות וההרהורים רעים שנכנסים בדמיון האדם, מביאים אותו למה שמביאים, רחמנא לצלן, ועל-כן גזרה עלינו התורה הקדושה, שלא ללכת בחקתיהם, ושלא להתדמות להם בשום דבר. ונקטו את הלשון, שלא להתדמות להם דיקא, כדי שלא לתן כח, חס ושלום, לכח המדמה; כי אמות העולם הם הרע של כל התאוות והמדות, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן לו); ועל-כן כשמדמין להם בשום דבר, על-ידיזה מתגבר המדמה, חס ושלום, ויכולין לבוא, חס ושלום, על-ידיזה לידי דעותיהם, כמו שכתוב (תהלים קו, לה): "ויתערכו בגוים וילמדו מעשיהם"; כי עקר הסטרך אחרך היא נאחזת בהמדמה, ועל-כן

צְרִיכִין לְהִתְרַחֵק מֵהֶם מְאֹד מְאֹד בְּכָל הַדְּבָרִים. רַק צְרִיכִין לְהִתְדַמּוֹת בְּכָל הַדְּבָרִים וּבְכָל הַמְנַהֲגִים וּבְכָל הַמְלַבּוֹשִׁים לְיִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשׁ. פִּי עֶקֶר הַחֵן וְהַהִתְפָּאָרוֹת וְהַחֲשִׁיבוֹת הָאֲמִתִּית הוּא רַק אֶצֶל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (יִשְׁעִיָּה מֵט, ג): "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֲתַפְאָר", דְּכִלּוּלִין בְּגוּנִין סְגִיאִין, וּמְלַבּוֹשִׁים שֶׁל יִשְׂרָאֵל הֵם בְּגָדֵי יֵשַׁע, לְבוּשֵׁי הַהִתְפָּאָרוֹת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים קד, א): "הוֹד וְהִדָּר לְבִשְׁתָּ", פִּי יֵשׁ בָּהֶם כָּל מִינֵי חֵן וְכָל מִינֵי הַתְּפָאָרוֹת, וְעַל-כֵּן צְרִיךְ לְהִתְלַבֵּשׁ בְּמְלַבּוּשֵׁי יִשְׂרָאֵל דִּיקָא, וּלְהִתְדַמּוֹת בְּכָל דְּבָר לְדַרְכֵי הַחֲכָמִים וְהַצְדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (סִפְרֵי דְבָרִים, פָּרָשָׁה יא, סִימָן כב): הַדְּבִק בְּחִלְמֵידי חֲכָמִים, וְכְמוֹ שְׁפָתוֹב (מְשִׁלִּי יג, כ): "הוֹלֵךְ אֶת חֲכָמִים יִחְפֹּם"; פִּי עַל-יְדֵי שְׁמִדְמִין עֲצָמָם בְּמַעֲשֵׂיהֶם וּבַהֲנַהֲגוֹתֵיהֶם לְדַרְכֵי הַכְּשָׁרִים הָאֲמִתִּיִּים, עַל-יְדֵי-זֶה זֹכִיךְ לְהַפְלִיל בָּהֶם, וְלִסְוֶף יִהְיֶה בְּאֲמַת כְּמוֹתָם. וְזֶה עֶקֶר הַרְעוֹת שְׂיוּצָא לְעַם יִשְׂרָאֵל — כְּשֶׁהֵם מִתְחַבְּרִים עִם אֲמוֹת הָעוֹלָם, וּבִיּוֹתֵר רִשְׁעֵי הָעַרְב־רַב, שְׁנִתְעַרְבוּ בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹבָא (תְּקוּנַת-זֶהר, תְּקוּן כא): וְרִשְׁעִיא דְּאִינוּן עַרְב־רַב, דְּאִינוּן מְזַרְעָא דְּעַמְלָק, דְּאֲתַמַּר בֵּיהּ: "וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל כָּס יִהְיֶה". וְאִינוּן חֲמִשָּׁה מִיָּנַיִם: עַמְלָקִים, גְּבוּרִים, נְפִילִים, עֲנֻקִים, רְפָאִים. דְּכִלְהוּ מִסְתַּלְקִין וּמִתְגַּבְּרִין עַל יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא, שְׂרוּצָה לְהִתְדַמּוֹת לְגוֹיִים וּלְאֲמוֹת הָעוֹלָם, וְכָל דְּעַתָּה מְשַׁבְּשֵׁת הִיא לְהִתְעַרֵּב וּלְהִתְבַּלְל בֵּין הַגּוֹיִים, וְלַעֲשׂוֹת כְּמַעֲשֵׂיהֶם. וְאוֹמְרִים: "נִהְיֶה כְּכָל הַגּוֹיִם בֵּית יִשְׂרָאֵל", וְכְמוֹ שְׁפָתוֹב (יְחֻזְקָא כ, לב) "וְהָעֵלָה עַל רוּחְכֶם הָיוּ לֹא תִהְיֶה, אֲשֶׁר אַתֶּם אֹמְרִים נִהְיֶה כְּגוֹיִם כְּמַשְׁפְּחוֹת הָאֲרָצוֹת לְשֶׁרֶת עֵץ וְאֶבֶן": וְזֶה הִנֵּה עֶקֶר הַחֲכָמָה שֶׁל הַמְצָרִים, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת א, י): "הִבֵּה נִתְחַכְּמָה לּוֹ" וְגו', פִּי הֵם הַשְּׁפִילוּ לְהִתְחַבֵּר וּלְהִתְרוֹעֵעַ עִם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי שְׂיוּכְלוּ עַל-יְדֵי-זֶה לְנַצְחָם. וְכְמוֹ שֶׁהִיָּה בְּמַצְרִים, כֶּךָ הוּא בְּכָל דוֹר וְדוֹר. פִּי אֲמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (פְּסָחִים קטז): בְּכָל דוֹר וְדוֹר חֵיב אָדָם לְרִאוֹת עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ הוּא יֵצֵא מִמַּצְרַיִם; וְאֲמוֹת הָעוֹלָם וְרִשְׁעֵי הָעַרְב־רַב, רוֹצִים בְּחֲכָמָה לְהִתְחַבֵּר עִם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי שְׂיוּכְלוּ אַחֲרֵי-כֵן לְשַׁלֵּט בָּהֶם. וְעַלֵּינוּ לְעַמֵּד עַל הַמְשָׁמֵר; פִּי כְּרַגַע שְׁנִכְנַע אֲלֵיהֶם, אִז "וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבוּדָה קָשָׁה". וְלִכֵּן אֲסוּר לְהַכְנִיעַ לָהֶם בְּשׁוּם פְּנִים וְאִפְּן, וְלִמְסוֹר אֶת נַפְשֵׁנוּ לְהַבְדִּיל מִכָּל אֵלוֹ הַרְשָׁעִים וְאֲמוֹת

**וַנְצַעֲק אֶל יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, וַיִּשְׁמַע יְהוָה
אֶת קִלְנוֹ, וַיִּרְא אֶת עַנְיֵנוּ וְאֶת עַמְלָנוּ
וְאֶת לַחֲצֵנוּ' (דְּבָרִים כו, ז):**

העולם, שלא תהיה לנו שום שיכות אליהם, לא במעשה ולא בלבוש, ולא בדבור, וכמאמרם ז"ל (ויקרא רבה, פרשה לב, סימן ה'): בשביל ד' דברים נגאלו ישראל ממצרים: שלא שנו את שמם, ואת לשונם, ולא אמרו לשון-הרע, ולא נמצא ביניהם אחד מהן פרוץ בערוה; וזה מה שהציל אותם; וכן בדור הזה, מה מציל את נשמות ישראל? בזה שלא מתערכים יחד עם הערבי-רב, ומבדילים את עצמנו לגמרי מהם, ואין לנו שום שיכות אל שום מלכות הרשעה, המרימה יד נגדו יתברך, ונגד התורה, ונגד כל הקדוש לעם ישראל, אין לנו שום חלק ונחלה עמם, ורק באפן הזה נזכה להנצל מהם ומהמונם, ונזכה לשמר את ילדינו, ולהמשיך את שרשרת הזהב שקבלנו מאבותינו ומאבות אבותינו מדור דור, עד קבלת התורה בהר סיני, והבן למעשה.

**וַנְצַעֲק אֶל וְכוּ'; צָרִיךְ שֶׁתִּדַע, אֱהוּבִי, בְּנִי! אֲשֶׁר גָּלוּת מִצְרַיִם
הִיְתָה עַל-יְדֵי פֶגַם הַבְּרִית שֶׁל אָדָם הָרָאוּשׁוֹן, שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוּשִׁים (ערוכין יח): כָּל אוֹתָן הַשָּׁנִים שֶׁהָיָה אָדָם הָרָאוּשׁוֹן בְּנִדְוִי,
הוֹלִיד רוּחִין וְשָׂדִין וְלִילִין, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ה, ג): "וַיַּחֲזִי אָדָם שְׁלֹשִׁים
וּמֵאֵת שָׁנָה, וַיּוֹלֵד בְּדַמּוֹתָיו כְּצִלְמוֹ", מִכֻּלֵּל דְּעַד הָאֵידִנָּא לָאו כְּצִלְמוֹ
אוֹלִיד. וְאֵלּוּ הַנְּשֻׁמוֹת שֶׁהוֹלִיד, יִרְדּוּ לְמִצְרַיִם, וְשֵׁם נִזְדַּכְכוּ. וְכֵן הוּא
אֲצֵל כָּל אֶחָד, כְּשֶׁנִּפְגַּם בְּפֶגַם הַבְּרִית — נִפְגַּם מֵחוּ, שׁוֹ גָלוּת
מִצְרַיִם, שֶׁהַמְחִין נֶעֱשִׂין מְצַמְצָמִים וְנוֹפְלִים לְקִטְנוּת, שְׁזָה מִצְ"ר-י"ם,
יִם הַחֲכָמָה, שֶׁהוּא הַמְחִין, נֶעֱשֶׂה מִצְר. וּמוּבָא בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל
(לקוטי-מוה"ר, חלק א', סימן לו), שֶׁעָקַר הַנְּסִיּוֹן וְהַצְרוּף שֶׁמְנַסִּין לְאָדָם,
אֵין מְנַסִּין אוֹתוֹ אֶלָּא בְּנֵאוּף, שֶׁהִיא כְּלוּלָה מִשְׁבָּעִים אֲמוֹת, וְצָרִיכִים
לְצַעֲק ע' קָלִין, כְּדִי לְהוֹלִיד אֶת הַמְחִין, וְכִמוֹ שְׁמוּבָא בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל
(לקוטי-מוה"ר, חלק א', סימן כא): כְּשֶׁהַמְחִין הֵם בְּעַבּוּר וּבְצַמְצוּם, צָרִיכִים**

וּנְצַעֵק אֶל יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר
(שְׁמוֹת ב, כג): **וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם,**
וַיָּמָת מִלֶּךְ מִצְרַיִם, וַיֹּאנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן
הָעֲבֹדָה וַיִּזְעְקוּ, וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן
הָעֲבֹדָה׃

לצעק קולות אליו יתברך, עד שיזדככו המחין. ואמר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן כ'), אשר בשביל זה אנחנו צועקין בעת אמירת ההגדה, כדי להוליד את המחין ולצאת מהגלות. שזה "ונצעק אל יהוה אלהי אבותינו וישמע יהוה את קולינו וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו": כי דיקא על-ידי שצועקים קולות אל הקדוש-ברוך-הוא, על-ידי-זה הוא מוליד לנו את המחין; כי ככל שאדם עובר עליו עמל ולחץ, עליו לצעק הרבה אליו יתברך בתפלה והתבודדות, ולא להתיאש משום דבר שבעולם, כי אין עוד דבר פל-כף חשוב כמו תפלה. וכמאמרם ז"ל (תנחומא וירא א'): אמר להן הקדוש-ברוך-הוא לישראל, הווי זהירין בתפלה, שאין מדה אחרת יפה הימנה, והיא גדולה מכל הקרבנות וכו', ואפלו אין אדם כדאי לענות בתפלתו ולעשות חסד עמו, כיון שמתפלל ומרבה בתחנונים, אני עושה חסד עמו. וככל שאדם צועק בקולי קולות אליו יתברך, ומבקש ומתחנן ממנו יתברך, שיוזכה לצאת מקטנות המחין שגפלה אליה, מפגם הברית, כך זוכה להמשיך על עצמו מחין קדושים, ולהפלל באין סוף ברוך הוא; כי ככל שאדם צועק אל הקדוש-ברוך-הוא, כן ממשיך על עצמו מחין, ולכן צועקים בעת אמירת ההגדה. וכן אמר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן רא), שבפסח צועקים בתפלה, והפל כדי להוליד את המחין, כדי שיוזכה לצאת מגלות מצרים, והבן למעשה.

וּנְצַעֵק אֶל יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר
(שְׁמוֹת ב, כג): **וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם,**
וַיָּמָת מִלֶּךְ מִצְרַיִם, וַיֹּאנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן
הָעֲבֹדָה וַיִּזְעְקוּ, וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן
הָעֲבֹדָה׃

וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת קִלְנוֹ, כִּמָּה שָׁנְאָמַר (שם ב, כד):
וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתְכֶם, וַיִּזְכֹּר
אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ, אֶת אַבְרָהָם, אֶת יִצְחָק וְאֶת
יַעֲקֹב׃

יקרה מאד, והיא שלמות החסרונות; פי בזה שאדם מתאנח, על-ידי-יזה ממשיך על עצמו רוח חיים, ויש לבסוף מפלה לכל השונאים שלו; פי באמת אדם צריך לזכור את המדות שלו, כי יש לאדם ארבעה יסודות: אש, רוח, מים, עפר, אשר כל המדות רעות והתאוות רעות נמשכות מהם; וכשאדם מתאנח, אז הוא עוקר את עצמו מהרע שנגאחז בו, ונכלל בטוב, ועקר הרוח חיים מקבלים מהצדיק, הרב שבדור, אשר הוא (עין במדבר כז, טז): "איש אשר רוח בו", שהוא דבוק בתורה, אשר שם (בראשית א, ב): "רוח אלהים מרחפת", ועל-כן במצרים שהיתה קדם קבלת התורה, ולא היה להם מהיכן לקבל רוח חיים, נאמר בהם (שמות ו, ט): "מקצר רוח", ועל-כן גברה עליהם גלות מצרים ופרעה, שהוא הרוח דסטרא אחרא, שהוא רוח הטמאה, טמאת מצרים, והם רצו לבלע את נשמות ישראל, עד שבא משה, שהוא הצדיק, שממנו ממשיכים את הרוח חיים, וזה שקרוב לגאלה, גאלת מצרים, נאמר: "ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבדה": "ויאנחו ודיקא, הינו על-ידי שהתאנחו אנחות, על-ידי-יזה עזר להם הקדוש-ברוך-הוא, שלקחו את הרוח חיים מהצדיק האמת, שהוא בחינת משה, ועל-ידי-יזה היה יכול לגאל אותם. ולכן כל אחד כשנמצא בעת צרה, עקר עצתו — שיתאנח הרבה אליו יתברך. וכמו שגלה רבנו ז"ל לאחד שהיה רחוק מהשם יתברך מאד, ואמר לו (שיחות-הר"ן, סימן קלה), שעל-ידי אנחה שמתאנחין לשוב אליו יתברך, נפסקין מחבל הטמאה, ונתקשרין לחבל דקדשה. פי באמת כשאדם מתאנח, אמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קט), על מעוט השגתו ועל עוונותיו המרבים, זה יותר טוב מכמה סגופים ותעניות; פי בתענית אינו משבר רק את הגוף לבד, אבל באנחה משבר את כל הגוף,

וַיֵּרָא אֶת עֲנַיִנוּ — זו פְּרִישׁוֹת דֶּרֶךְ אֶרֶץ, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (שם ב, כה): וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע אֱלֹהִים:

ומחליף את הנפש והחיות שלו, ומוציאו מרע לטוב, וכשאדם מתאנח על מעוט הקדושה, על-ידי-זה נעשה בריה חדשה ממש, בגוף ונפש. ולכן עקר גאלת מצרים היתה על-ידי אנחה דיקא, שהתאנחו וצעקו אליו יתברך, ואז שמע הקדוש-ברוך-הוא את צעקתנו ואנחתנו, שזה "וישמע יהוה את קולנו" כמה שנאמר (שמות ב, כד): "וישמע אלהים את נאקתם, ויזכר אלהים את בריתו את אברהם, את יצחק ואת יעקב": ודבר זה שיד לכל בר ישראל, אם רק יצעק תמיד אליו יתברך, ויתאנח על מעוט השגתו, ועל זה שנפל בנוקבא דתהומא רבה ונפגם בכריתו, ועל-ידי-זה יזכה לצאת, ומשכו עליו מחין גבוהים, והבן למעשה.

וַיֵּרָא אֶת עֲנַיִנוּ וְכוּ'; צריך שתדע, אהובי, בני! אשר אין עוד ענוי לאדם כמו שהוא לבר, שאז הוא נכשל בעברות, רחמנא לצלן, כי בפרוש גלו לנו חכמינו הקדושים (יבמות סא): אף-על-פי שיש לו לאדם כמה בנים, אסור לעמוד בלא אשה, שנאמר (בראשית ב, יח): "לא טוב היות האדם לבדו", ואמרו (יבמות סב): אמר רבי תנחום, אמר רבי חנילאי: כל אדם שאין לו אשה, שרוי בלא שמחה, בלא ברכה, בלא טובה; בלא שמחה, דכתיב (דברים יד, כו): "ושמחת אתה וביתך"; בלא ברכה, דכתיב (יחזקאל מד, ל): "להניח ברכה אל ביתך"; בלא טובה, דכתיב (בראשית ב, יח): "לא טוב היות האדם לבדו", במערבא אמרי, בלא תורה, בלא חומה; בלא תורה, דכתיב (איוב ו, ג): "האם אין עזרתי בי ותשיה נדחה ממני"; בלא חומה, דכתיב (ירמיהו לא, כא): "נקבה תסובב גבר"; פי באמת עקר החתונה להתחתן, הוא בשביל הולדה, בשביל שיתרבו בני ישראל (לקוטי-הלכות, תפלת המנחה, הלכה ז', אות צג); ועקר הפגנה בשביל לגלות מלכותו יתברך בעולם, שעקרה על-ידי רבוי עם בני ישראל, כמו שכתוב (משלי יד,

(כח): "בָּרַב עִם הַדְּרַת מֶלֶךְ", כִּי אֵין מֶלֶךְ בְּלֹא עַם, כִּי אֵי אֶפְשָׁר
 לְהַמְשִׁיךְ הַתְּגָלוֹת מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּעוֹלָם, כִּי אִם עַל-יַדֵּי צְמֻצוּמִים
 רַבִּים, וְזֶה כָּלֵל הַנְּשָׁמוֹת הַנוֹלָדוֹת, כִּי כָל נְשָׁמָה וְנְשָׁמָה הִיא צְנוּר
 לְהַמְשִׁיךְ עַל יָדוֹ אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל-כֵּן מְחִיבִים לְהִתְחַתֵּן,
 כְּדֵי לְהוֹרִיד נְשָׁמוֹת. וְגִלוֹת מְצָרִים הֵיטָה לְמַנְעַ אֶת הַזְּווּג, כְּדֵי שֶׁלֹּא
 יוֹלְדוּ נְשָׁמוֹת. וְזֶה הֵיטָה הַצְּעֵר הַכִּי גָדוֹל לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּמְצָרִים, שֶׁהִיא
 עֲרוֹת הָאָרֶץ, שֶׁשָּׁם הֵיטָה זְהֵמַת הַמְּצָרִים, שֶׁהֵם הָיוּ מְאֹד מְזֻהָמִים
 בְּנֹאֵף, שְׁקוּץ וְתַעֲוִב. וְדָבָר זֶה שֶׁיֵּךְ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר, כִּי כָּבֵר אָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (פְּסָחִים קטו:): בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חִיָּב אָדָם לְרֹאוֹת אֶת
 עֲצָמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא מִמְּצָרִים; וְלִכְּנֵן כְּמוֹ שֶׁהַמְּצָרִים עֲנוּ אֶת עַם
 יִשְׂרָאֵל בְּפִרְשׁוֹת הַרֵךְ אֶרֶץ, כְּמוֹ-כֵן שֶׁיֵּךְ דָּבָר זֶה בְּכָל דּוֹר וְדוֹר,
 וּבִפְרָט בְּדוֹרוֹתֵינוּ אֵלוֹ, שֶׁעוֹבֵר עַל בְּנֵי הַנְּעוּרִים מֵהַשְּׁעוֹבֵר, שְׁנֹכְשָׁלִים
 בַּפְּגָם הַבְּרִית — הוֹצֵאת זֶרַע לְבִטְלָה, וְהַכֵּל — מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶם אֶת
 בַּת זִוְגָם, וְכָל הַחֲכָמִים וְהַנְּבוֹנִים שִׁיּוֹשְׁבִים עַל מְדוּכָה זוֹ — מֵהַ
 עוֹשִׂים עִם הַנְּעוּר, וְאֵיךְ מְצַלִּיחִים לְחַזְקָם, שֶׁלֹּא יֵצְאוּ לְתַרְבוֹת רָעָה,
 רַחֲמָנָא לִישׁוֹבָן, הַכֵּל הַכֵּל וְרַעוּת רֵיחַ, כֹּל זְמַן שֶׁלֹּא מִחַתְּנִים אוֹתָם
 בְּגִיל צְעִיר, כֹּלֵם מְסַכְּנִים, וְהַסְּכָנָה אוֹרְכַת מְאֹד: הֵן עַל הַבְּנִים וְהֵן
 עַל הַבְּנוֹת, כִּי הַשְּׁקוּץ, תַּעֲוִב, זְהוּם, עֵרֶם שֶׁל הַגּוֹיִים וְאֲמוֹת הָעוֹלָם,
 מְאֹד מִתְּפַשְׁטִים עֲכָשׁוֹ, וּמֵהַ יַעֲשֶׂה הַבֵּן שֶׁלֹּא יַחֲטֵא?! וְלִכְּנֵן אֵין עֲצָה
 אַחֲרַת אֵיךְ לְהַצִּיל אֶת בְּנֵי הַנְּעוּרִים, שֶׁלֹּא יֵצְאוּ לְתַרְבוֹת רָעָה, רַחֲמָנָא
 לְצַלָּן, אֲלֵא לְחַתֵּן אוֹתָם בְּגִיל צְעִיר, וּמִי שֶׁחָכֵם בְּעֵינָיו, עֲתִיד לְתַן אֶת
 הַדִּין. וְדָבָר זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְהַסְבִּיר, אֲלֵא לְמִי שְׁרוּצָה לְהוֹדוֹת עַל
 הָאֲמִתּוֹ, וּמִצְנוּהַ מִן הַמְּבַחֵר לְחַתֵּן אֶת בְּנָיו וּבְנוֹתָיו בְּגִיל צְעִיר מְאֹד,
 וְשֶׁלֹּא יִהְיֶה חָכֵם בְּעֵינָיו עֲצָמוֹ. וְרוֹאִים בְּנֵי-אָדָם שֶׁבִשְׂבִיל גְּאוּת,
 וְכַבּוּד, וְיִשׁוּת, וְכֹסֶף, הֵם יְכוּלִים לְחַכּוֹת עִם הַבְּנִים וְעִם הַבְּנוֹת, וְלֹא
 אֲכַפֵּת לָהֶם מִיַּלְדֵיהֶם כָּלֵל. וְזוֹ אַכְזָרִיוֹת עֲצוּמָה. וְלְבִסוּף הַיְלָדִים
 יוֹצֵאִים לְתַרְבוֹת רָעָה, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְאַחֲרֵי-כֵן הֵם בּוֹכִים וּמְבַכִּים אֶת
 מְזֻלָם וְגוֹרְלָם, וְתוֹלְשִׁים שְׁעֲרוֹת רֵאשָׁם, בְּשַׁעֲהַ שֶׁהֵם בְּעֲצָמָם חִיָּבִים
 בְּכָל זֶה; כִּי בְּעַתִּים הִלְלוּ צְרִיכִים לְרַחֵם עַל בְּנֵי הַנְּעוּרִים, וְלְחַתֵּן
 אוֹתָם בְּגִיל צְעִיר, כִּי הַדּוֹר מְאֹד פָּרוּץ, וּכְמוֹ שֶׁהֵיטָה בְּמְצָרִים שְׁקוּץ,
 תַּעֲוִב, וְזְהוּם, עֵרֶם, וְכָל מִיגֵי תוֹעֲבוֹת רָעוֹת, כִּף יֵשׁ הַיּוֹם. וְלִכְּנֵן אֲשַׁרִּי

מי שִׁמְרָחֵם עַל בְּנָיו וּבְנוֹתָיו, וּמַחֲתֵן אוֹתָם בְּגִיל צָעִיר, וְאוֹי לָהֶם
 לְהוֹרִים שְׂמֵעַכְכֵּיִם לְחַתֵּן אֶת יְלָדֵיהֶם בְּגִיל צָעִיר, בְּשִׁבִיל כְּבוֹד, אוֹ
 כְּסֶף, אוֹ שֵׁם וְכוּ', כִּי לְבִסּוּף יִשְׁלְמוּ מַחִיר גְּבֵה, שִׁילְדֵיהֶם יֵצְאוּ
 לְתַרְבוֹת רָעָה, כַּאֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֲדִים לְזֶה בְּכָל יוֹם. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוּשִׁים (תְּנֵא דְבֵי אֱלֹהֵי זוּטָא, פְּרָק יד); וְכִמוֹ שֶׁנִּגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם,
 בְּזִכּוֹת שֶׁהָיוּ פָּרִים וְרָבִים, כְּמוֹ-כֵן יִגְאָלוּ לְעַתִּיד, בְּזִכּוֹת שֶׁהֵם פָּרִים
 וְרָבִים. תִּדַע לָךְ שֶׁכֵּן הוּא, שְׂאִין יִשְׂרָאֵל נִגְאָלִין, אֲלֵא אִם-כֵּן הֵם פָּרִים
 וְרָבִים. וְלָכֵן מִי שֶׁמוֹנֵעַ פְּרִיָּה וְרָבִיָּה, וּבִפְרָט אֶת יְלָדָיו, אֵין זֶה אֲלֵא
 רָשָׁע שׁוֹטֵה וְגַם רוּחַ, וְעַתִּיד לְחַתֵּן אֶת הַדִּין, וְאִם בְּנָיו וּבְנוֹתָיו יֵצְאוּ
 לְתַרְבוֹת רָעָה — הוּא חַיֵּב בְּזֶה, וְאֵין עַל זֶה שׁוֹם תְּרוּץ כָּלֵל, וְאֵין
 עוֹד אֲכוֹרִיּוֹת גְּדוּלָה מְזוּ, שֶׁהוֹרִים לֹא אֲכַפֵּת לָהֶם מִיְלָדֵיהֶם, וּבִשְׁבִיל
 שֵׁם, כְּבוֹד, וְכֶסֶף, מוֹכְנִים לְהַפְקִירָם לְעֵבֵר עֲבֻרוֹת חֲמוּרוֹת תַּחַת גְּבָם,
 שְׁזֶה "וַיֵּרָא אֶת עֲנִינּוֹ" — זוֹ פְּרִישׁוֹת דֶּרֶךְ אֶרֶץ; שֶׁשִּׁיף גַּם עֲכָשׁוּ,
 כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (וְהָרַח"א רסד): פְּקוּדָא דָּא לְאַתְעֲסָקָא בְּהַאי עֲלָמָא בְּפִרְיָה
 וְרָבִיָּה וְלִמְעַבְדַּ תּוֹלְדִין לְאַתְפְּשִׁטָּא שְׂמָא קַדִּישָׁא לְכָל סְטָרִין וְלִמְלַקֵּט
 רוּחִין וְנִשְׁמָתִין לְמַהוּי יִקְרָא דְקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא עֵילָאָה וְתַתָּא, דְכָל
 מָאן דְלֹא אֲתַעֲסַק בְּפִרְיָה וְרָבִיָּה אֲזַעִיר דִּיוֹקְנָא דְמַרְיָה דְלֹא אֲשַׁתְּכַח
 בְּהַאי עֲלָמָא וְגָרִיס דְלֹא שְׂרִיא שְׂכִינְתָּא בְּהַאי עֲלָמָא; וְלָכֵן כְּמוֹ
 בְּמִצְרַיִם הִיָּתָה גְזֻרָה נּוֹרָאָה שֶׁל פְּרִישׁוֹת דֶּרֶךְ אֶרֶץ, כְּמוֹ-כֵן גַּם עֲכָשׁוּ
 יֵשׁ גְלוֹת מִצְרַיִם, שֶׁבְנֵי הַנְּעוּרִים צְרִיכִים לְסַבֵּל לְהַתְעַנּוֹת תַּחַת הַיָּצָר
 הָרַע שֶׁל גֵּאוּף הַמַּתְפַּשֵּׁט בְּעוֹלָם. וַיֵּשׁ לְבָנֵי הַנְּעוּרִים נְסִינּוֹת קָשִׁים
 וּמְרִים מְאֹד, וַיּוֹשְׁבִים חֲכָמִים וְנְבוֹנִים לְטַפֵּס עֲצָה, אִיף לְהַצִּיל אֶת
 הַנְּעוּר, וְכָל אֶחָד בָּא עִם עֲצָה וְדַמְיוֹן שֶׁל כַּח הַמְדַמָּה שְׁלוֹ. וּבִאֲמַת
 אֵין עֲצָה אַחֲרָת, רַק לְחַתֵּן אֶת הַיְלָדִים בְּגִיל צָעִיר, אֲשֶׁר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוּשִׁים (סְנֵהֲדִין עו): הַמְדַרְיָף בְּנָיו וּבְנוֹתָיו בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָה, וְהַמְשִׂיאָן
 סְמוּךְ לְפָרְקָן, עֲלֵיו הַכְּתוּב אוֹמֵר (אִיּוֹב ה, כד): "וַיִּדְעַתְּ כִּי שְׁלוֹם אֶהְיֶה,
 וּפְקַדְתָּ נֶגֶד וְלֹא תַחֲטָא"; אֲשֶׁרִי מִי שֶׁמְכַנֵּס דְבוּרִים אֵלּוּ בְּתוֹךְ לְבוֹ,
 וּמְרַחֵם עַל בְּנָיו וְעַל בְּנוֹתָיו, לְהַשִּׂיאֵם בְּעַתִּים הַלְלוּ בְּגִיל צָעִיר, וְאִזּוֹ
 נְכוֹן לְבוֹ יִהְיֶה בְּטוֹת, שִׁירוּהָ רַב גַּחַת דְקַדְשָׁה מְכַל יוֹצְאֵי חֲלָצִיו,
 וְהַעֲקָר שְׁלֹא יִסְתַּכַּל עַל כְּבוֹד, שֵׁם, וּמְמוֹן, רַק יַחֲתֵן אֶת הַיְלָדִים לְשֵׁם
 שָׁמַיִם, וְעַל-יְדֵי-זֶה יֵצִילֵם מִגְלוֹת מִצְרַיִם, וְהֵבֵן לְמַעֲשֵׂה.

וְאֵת עַמְלָנוּ — אֱלֹהֵי הַבָּנִים, בְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם א, כב): 'כָּל הַבֶּן הַיְלֹוֹד הַיְאָרְהָ תִשְׁלִיכֶהוּ, וְכָל חַבַּת תַּחֲיוּן':

וְאֵת עַמְלָנוּ — אֱלֹהֵי הַבָּנִים וְכו'; צְרִיף שֶׁתִּדַע, אֶהוּבִי, בְּנֵי!
אֲשֶׁר צְרִיכִים מְאֹד מְאֹד לְשֹׁמֵר עַל חַנוּף הַיְלָדִים, וְזֶה עֵקֶר גְּדוֹל
בְּעֵתִים הַלְלוּ, כִּי הַסֵּמ"ךְ-מ"ם לָקַח אֶת עֲצָמוֹ מְאֹד עַל הַיְלָדִים,
וְצְרִיכִים לַעֲמַל הַרְבֵּה מְאֹד לַחֲנֹף אוֹתָם בְּיִרְאַת שָׁמַיִם שְׁלֵמָה, כִּי
פְרַעַה גָּזַר עַל הַזְּכָרִים: "כָּל הַבֶּן הַיְלֹוֹד הַיְאָרְהָ תִשְׁלִיכֶהוּ", הֵינּוּ
לְהַעֲבִירָם אֶל הַמַּלְאָךְ, שֶׁהִיא עֹבְדָה זָרָה, כִּי בְיוֹתֵר אוֹרֵב לְתַפְסֵי וּלְלֹכַד
בְּמִצּוֹדָתוֹ הַטְּמֵאָה אֶת הַבָּנִים הַזְּכָרִים בְּכַפִּירוֹת וְאֶפְיִקוֹרְסוֹת. וְכֵן
צְרִיכִים לְשֹׁמֵר מְאֹד עַל הַבְּנוֹת, כִּי עֲלֵיהֶם גָּזַר: "וְכָל חַבַּת תַּחֲיוּן" —
לְהַכְשִׁילָן בְּזִנוּת וּבְנֹאֵף. וְלֹא בַחֲנֹם אֶמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (סְנֵהֲרִין
ק): בַּת לְאֵבִיָּה מְטֻמְנֶת שְׁוֹא, מִפְחָדָה לֹא יִישֵׁן בְּלֵילָהּ, בְּקִטְנוּתָהּ —
שְׁמָא תַתְּפֹתָהּ, בְּנֻעְרוּתָהּ — שְׁמָא תִזְנֶהּ, בְּגֵרָה — שְׁמָא לֹא תִנְשָׂא,
נִשְׂאָת — שְׁמָא לֹא יִהְיוּ לָהּ בָּנִים, הַזְּקִינָה — שְׁמָא תַעֲשֶׂה כְּשָׁפִים.
וְאֶמְרוּ (פְּסָחִים קִיג): בַּתָּךְ בְּגֵרָה, שֶׁחָרַר עֲבָדְךָ וְתָן לָהּ, שְׁלֹא תִזְנֶה,
רַחֲמָנָא לְצִלָּן. כָּל-כָּף צְרִיכִים לְשֹׁמֵר עַל הַבְּנוֹת. וְכֵן אֶמְרוּ חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוּשִׁים (פְּנִחוּמָא נִשְׂא י'): "וַיִּשְׁמְרֶךָ" — בְּבְנוֹת, מְלַמֵּד שֶׁהַנְּקֻבוֹת
צְרִיכוֹת שְׁמִירָה; וְלָכֵן צְרִיכִים לְהַשְׁקִיעַ הַרְבֵּה עֲמַל בַּחֲנוּף הַיְלָדִים,
וּבְפֶרֶט בְּבָנִים — לְהַחֲדִיר בָּהֶם תּוֹרָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם. וְכַמוֹכָא
(לְקוּטֵי-הַלְכוּת, פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, וְהַלְכוּת אִישׁוֹת, הַלְכָה ה', אוֹת ג'): כִּי בְּיָדָי עֵקֶר
הַמְצָנָה הִיא לְהוֹלִיד בֶּן כֶּשֶׁר, בֶּרֶ יִשְׂרָאֵל, שְׁיִקִּים הַתּוֹרָה וְהַמְצָנוֹת,
וְאֵף שְׁלָאוּ כָּל אָדָם זֹכֵה שֶׁיְהִיוּ בְּנָיו צְדִיקִים וּכְשָׁרִים גְּמוּרִים,
עַל-כֹּל-פָּנִים מֵאַחַר שֶׁהֵם בְּכֹלל יִשְׂרָאֵל הַמְאֲמִינִים בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
וּבְתוֹרָתוֹ, וְאָבִיו מְחַנֵּף אוֹתָם מְנַעֲרוּיָהֶם לְעֶסֶק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וְלִהְפָּנֵס
לְבַתִּי כְּנִסְיוֹת וּבַתִּי מְדַרְשׁוֹת, וְלִהְתַּוְּסֵף עַל הַקְּבוּץ הַקְּדוּשׁ שֶׁל יִשְׂרָאֵל
לְהַתְּפַלֵּל עִמָּהֶם יַחַד, וְלִיַּחַד שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ עִמָּהֶם יַחַד פְּעָמִים בְּכָל יוֹם,
וְלוֹמַר "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל" וְכו', הֲרִי גוֹרָם שֶׁעֲשׂוּעִים נִפְלְאִים לְפָנָיו
יִתְבָּרַךְ, מֵאַחַר שֶׁהוֹסִיף נִפְשׁ לְהַקְּבוּץ הַקְּדוּשׁ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּתְרַבֵּן

הבתים עד אין קץ וכו'. וגם אולי יפקו מינה בנין דמעלי, שיהיו צדיקים גמורים. ועל-כן העקר שיראה לחנכם לילה בדרך האמונה הקדושה, כאשר קבלנו מאבותינו ומאבות אבותינו. וכמו שאנו מזהרים בפרשת קריאת שמע (דברים ו, ז): "ושננתם לבניך וגו', ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך" וגו', וכתוב (דברים ד, ט): "והודעתם לבניך ולבני בניך", ובפרט לרחקם בכל מיני הרחקות מהפתות הרעות שקמו בדורות הללו, להעביר רחמנא לצלן, את נערי בני ישראל מעקר הדת הקדושה, שהעמידו בתי תפלות ללמד את בני ישראל חקמות חיצוניות וכו', שכלם הם פורקי על לגמרי. ואם בתחלה מרמים את אביהם ואומרים שילמדו עמם גם למוד התורה, אבל הפל הוא צביעות ושקר, פי מעט שלומדים עמם, הוא רק מקרא עם פרושיהם ובאוריהם הרעים, שיצאו מאפיקורסים גמורים מפרסמים, וקצתם מהם המירו דתם, וחברו באורים ותרגומים על תנ"ך, אבל מאחר שרב ישראל הכשרים מחנכים בניהם בדרך אבותינו אשר מעולם, שיבלו ימיהם רק על תורה ותפלה, להגות בתורת השם יתברך בכתב ובעל-פה, בש"ס ופוסקים, הרי הם מוסיפים נפש להקבוצ של ישראל, ונתרביץ הבתים מאד מאד, על-כן שחרם הרבה מאד, ועל-ידי-זה תבוא הגאולה, כמו שכתוב (ישעיה ס, כב): הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום אני הוי"ה בעתה אחישנה", וכל זה מעלת בר ישראל שמשקיע בבניו הזכרים, לחנכם שיחזיקו באמונה פשוטה בו יתברך, וילמדו תורה לשמה, ש"ס ופוסקים, שדיקא על-ידי-זה יתוספו עוד נשמות קדושות, שימשו את אורו יתברך בעולם, ויתרבו הבתים, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק ב', סימן ח'): על-ידי רבוי הבתים, הינו על-ידי רבוי הצורפים, עד אין קץ, שנעשה על-ידי כל בר ישראל, שנתוסף אל הקדשה. ולכן לא בתנם שהסמ"ך-מ"ם אורב מאד על הבנים ועל הבנות, לטמא אותם בכפירות ואפיקורסות, ובשקרן, תעוב, זהום ונאוף, ובפרט בדור הזה, שהערב-רב מתפשט מאד על נשמות ישראל, ועושים שמות ביניהם, ומעבירים על הדת מליונים נשמות קדושות, ומערבבים ומבוללים ביניהם גוים וגויות, ועוקרים בזדון את השבת, ומפסמים בטרפות ונבלות את המון-עם

וְאֵת לַחֲצֵנוּ — זֶה הַדְּחָק, בְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (שם ג, ט):
וְגַם רֵאִיתִי אֶת הַלַּחֵץ אֲשֶׁר מִצְרִים
לַחֲצִים אֹתָם:

התמימים, ולא מתביישים לדבר פתוח נגד הקדוש-ברוך-הוא ונגד כל הקדוש לעם ישראל, והראשונים שנלפדים במצודתם — אלו בני הנעורים. ולכן צריכים עמל רב עם הבנים, להחדיר בהם אמונה פשוטה וקיים המצוות, וכן עם הבנות צריכים לחנכן שתלכנה על-פי האמונה הקדושה, המקבלת לנו מדור דור, ולהשתדל לחתן אותם בגיל צעיר, ועל-ידי-זה נכון יהיה לבנו בטוח לשמר את ילדינו מרוח הטמאה הנושבת בחוץ, ונפריד אותם לגמרי מפל מיני כחות שונות, שכלם יש להם שרש ושכיכות אל הערב-רב, שזו הקלפה הכי קשה לפני הגאולה. וכמו שהזהירנו רבנו ז"ל (שיחות-הר"ן, סימן רכ), שיהיה נסיון מאד קשה להחזיק באמונה פשוטה קדם הגאולה, ולא צדיק אחד יהיה שיצצק על אמונה, עד שיהיה נחר גרונו, כי עקר הנסיון יהיה — להחזיק מעמד באמונה פשוטה. אשרי מי שעמל עם בניו וכוונתו בעתים הללו, להחדיר בהם אמונה פשוטה וקיום מצוות מעשיות. והעולה על הכל — לחתן אותם בגיל צעיר, כדי שיהיו שמורים מחטא, ואז נכון לבו יהיה בטוח, שישארו נאמנים להשם יתברך, ועל ידם דיקא יתרבה הקבוץ של נשמות ישראל הקדושים והטהורים, המאמינים בהקדוש-ברוך-הוא, והמקיימים את המצוות בתמימות ובפשיטות, והבן למעשה.

וְאֵת לַחֲצֵנוּ וכו'; צריך שתדע, אהובי, בני! אשר עקר העניות והדחקות שעובר על האדם, הוא רק מתמת קטנות הדעת, כמאמרם ז"ל (נדריס מא.) על הפסוק (דברים כח, מח): "בחסר כל", רב נחמן אמר: בלא דעה. ואמרו (שם): אין עני אלא בדעה. במערבא אמרי, דדא ביה — בלא ביה, דלא דא ביה — מה ביה?! דא קני —

**וַיֹּצִיאֵנוּ יְהוָה מֵמִצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרֶעַ
נְטוּיָה וּבְמִרְאָה גְדוֹלָה וּבְאֵתוֹת
וּבְמִפְתֵּימָם' (דברים כו, ח):**

וַיֹּצִיאֵנוּ יְהוָה מֵמִצְרַיִם, לֹא עַל-יְדֵי מְלֶאכֶךָ וְלֹא

מה חסר? דא לא קני — מה קני?! וכן אמרו חכמינו הקדושים (ניקרא רבה, פרשה א'): דעת קנית — מה חסרת?! דעת חסרת — מה קנית?! פי באמת עקר העניות בא על-ידי שאין לו הדעת של השגחה פרטית, וחושב שהכל טבע, מקרה, ומזל (לקויט-הלכות, נטילת ידים שחרית, הלכה ב', אות טו); וצריכים לטל ידיו עם מימי השגחה, לדעת שהכל ממנו יתברך, שזה עקר העשירות. וזו היתה גלות מצרים, שהלחיץ אותם פרעה, והיתה גלות הדעת, שהוא מיצר"ר"ם, שהמחין היו בקטנות, ועל-ידי-זה סבלו דחק עניות. ועקר הגאלה היתה על-ידי משה, שהוא סוד הדעת, שהכניס בהם את הדעת האמת, שהוא (דברים ד, לה): "אתה הראת לדעת כי הו' הוא האלהים אין עוד מלבדו"; ואמרו חכמינו הקדושים (בבא בתרא קמ"ה): רבי יהושע בן לוי אמר, "כל ימי עני רעים" — זה שדעתו קצרה, "וטוב לב משתה תמיד" — זה שדעתו רחבה. כי כשאדם נמצא בקצור דעת, הוא עני גדול וסובל עניות, שהוא דחק, מה שאין כן כשאדם נמצא בגדלות המחין, יש לו דעת רחבה, שזה עקר השמחה והעשירות. ולכן במצרים סבלנו לחץ — זו הדחק, כי אז היינו בקטנות המחין, עד שהאיר בנו משה רבנו את המחין, ועל-ידי-זה נגאלנו, והבן למעשה.

וַיֹּצִיאֵנוּ הַוְּיָה מֵמִצְרַיִם וְכוּ'; צריך שתדע, אהובי, בני! אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והוא יתברך מחיה ומנהה ומקים את כל הבריאה בלה, ודומם, צומח, חי, מדבר, זה לבוש לגבי האין סוף ברוך הוא, ודבר גדול ודבר קטן אינו נעשה

על-ידי שָׂרָף וְלֹא עַל-יְדֵי שְׁלִיחַ, אֲלֵא הַקְדוּשָׁה
 בְּרוּךְ-הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּבְעֶצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יב, יב):
 וְעַבְרַתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֹּה, וְהַכִּיתִי כָל
 בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה, וּבְכָל
 אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְהוָה: וְעַבְרַתִּי
 בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֹּה — אֲנִי וְלֹא מִלֵּאָה.
 וְהַכִּיתִי כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם — אֲנִי וְלֹא
 שָׂרָף. וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים — אֲנִי
 (יְהוָה אֲנִי הוּא) וְלֹא הַשְּׁלִיחַ. אֲנִי יְהוָה אֲנִי הוּא
 וְלֹא אַחֵר:

מעצמו, אלא בהשגחת המאציל העליון. והנה אנחנו רואים, שכל
 המצוות הן זכר ליציאת מצרים, ולמה לא זכר לבריאת העולם, שאז
 היה חדוש יותר, באשר הבריאה היתה יש מאין? אלא מהבריאה
 בעצמה קשה לאדם להבין ולהתבונן תכף-ומיד השגחת השם
 יתברך בפרטי פרטיות על נשמות ישראל, שהם משגחים ביותר, כי
 הרי אפיקורסים טוענים, אשר הבריאה מחיב המציאות, פמוכא
 בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נב). ויש שבכלל כופרים
 ואומרים שהכל קדמון, רחמנא לצלן, כי אינם מאמינים בחדוש
 העולם, לא-כן במצרים הקדוש-ברוך-הוא, הוציאנו לא על-ידי
 מלאך ולא על-ידי שָׂרָף ולא על-ידי שְׁלִיחַ, אלא הקדוש-ברוך-הוא
 בכבודו ובעצמו, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יב, יב): "וְעַבְרַתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
 בְּלִילָה הַזֹּה, וְהַכִּיתִי כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה בְּכָל
 אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְהוָה; שְׁהִיה גְּלוֹי נוֹרָא וְנִפְלָא
 מְאֹד, שְׂדוּד הַטְּבַע, אִיךָ שֶׁהַקְדוּשָׁה-בְרוּךְ-הוּא, הוֹצִיא אֶת עַם יִשְׂרָאֵל
 מִמִּצְרַיִם עִם אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים. וְדָבָר זֶה רָאוּ וְשָׁמְעוּ כָל אַמּוֹת הָעוֹלָם
 בְּכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (שְׁמוֹת יב, פָּרָשָׁה כ"א, סִימָן ו'): "וַיִּבְקְעוּ
 הַמַּיִם", אִינוֹ אוֹמֵר "וַיִּבְקַע הַיָּם", אֲלֵא "וַיִּבְקְעוּ הַמַּיִם", מִלְּמַד שְׁכָל

המים שהיו בכל המעונות ובבורות ובכל מקום — נבקעו, שנאמר:
"ויבקעו המים", והיה רעש גדול מזה בכל העולם כלו; כי בעת
שהמצרים קבלו את המכות, היה שדוד הטבע והמערכה, וכן יציאת
מצרים וקריעת ים סוף היה למעלה מהטבע. ודבר זה נתפרסם בכל
העולם כלו, איך שהקדוש-ברוך-הוא לקח עם מתוך העמים, ועשה
להם נסים ונפלאות בגלוי אלקות עצום מאד. ולכן כל המצוות זכר
ליציאת מצרים דיקא, שאז נתבטל הטבע, המקרה והמזל, וכלם
הצרכו להודות אשר "זה אלי ואנוהו". ואמרו חכמינו הקדושים
(ירושלמי סוטה, פרק ה', הלכה ד'): בשעה שהיו אבותינו בינם, היה מטל
עולל על ברכה של אמו, ותינוק יונק משדי אמו, וכיון שראתה
שכינה, הגביה עולל את ראשו מברכה של אמו, ושומט התינוק את
פיו מדידה של אמו, אף הן פתחו את פיהם בשירה ובשבח, ואמרו:
"זה אלי ואנוהו"; הינו שכל אחד ואחד הראה באצבעו הקטנה
כלפי שכינה. כל-כף היה אז גלוי שכינה על נשמות ישראל, עד
שזה הפיל עליהם יראה ופחד, שזה "ובמורא גדול", זו גלוי שכינה,
כמה שנאמר (דברים ד, לד): "או הנסה אלהים לבוא לקחת לו גוי
מקרב גוי במסות ובאתות ובמפתים"; ולכן אהובי, בני! צריכים
להזכיר לעצמו ולבני ביתו בלילה זה את גדל הנסים והנפלאות
שעשה עמנו הקדוש-ברוך-הוא, ואיך שהיה גלוי שכינה לעם
ישראל בעת יציאת מצרים וקריעת ים סוף, וכמו-כן צריך כל בר
ישראל להזכיר לעצמו בכל יום ויום, בכל שעה ושעה, ובכל רגע
ורגע, את יציאת מצרים, שאז היה גלוי שכינה בהתגלות נוראה
ונפלאה מאד. וזה שאמרו חכמינו הקדושים (פסחים קטז:): בכל דור
ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים; ולכן בכל
יום, בכל שעה, ובכל רגע, שאדם מקים מצוה, עליו לזכר יציאת
מצרים, שדוד הטבע, המקרה והמזל, כי כשבר ישראל מקים מצוה,
בזה הוא מגלה שהוא מאמין בו יתברך, שהוא מחדש את הבריאה
בכל יום, בכל שעה, ובכל רגע ממש, שזה ברור וזכוף המדמה,
שזוכים על-ידי הצדיק האמת. כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מורה"ן,
חלק ב', סימן ח'), שהצדיק מזכר את המדמה, עד שזוכים לברור וזכוף
המדמה בשלמות, עד שזוכים להשיג חדוש העולם, איך שהקדוש-

בְּיַד חֲזָקָה — זוּ הַדְּבָר, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ט, א):
 'הִנֵּה יַד יְהוָה הוֹיָה בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר בְּשָׂרָה, בַּפּוֹסִים בַּחֲמָרִים בַּגְּמָלִים בַּבָּקָר וּבַצֹּאן,
 דְּבַר כָּבֵד מְאֹד':

וּבְזֹרַע נְטוּיָה — זוּ הַחֶרֶב, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר
 (דְּבָרֵי-הַיָּמִים יא כא, טז): 'זָחַרְבוּ שְׁלֹפָה בְּיָדוֹ,
 נְטוּיָה עַל יְרוּשָׁלַיִם':

וּבְמוֹרָא גְדוֹל — זוּ גְלוּי שְׂכִינָה, כְּמָה
 שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ד, לד): 'אוּ הִנָּפֶה אֱלֹהִים
 לָבוֹא לָקַחַת לוֹ גּוֹי מִקְרֵב גּוֹי בְּמִסַּת בְּאֵתֶת
 וּבְמוֹפְתִים וּבְמִלְחָמָה וּבְיַד חֲזָקָה וּבְזֹרַע נְטוּיָה
 וּבְמוֹרָאִים גְּדֹלִים כָּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵינוּ':

וּבְאֵתוֹת — זֶה הַמַּטָּה, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ד, יז)

בְּרוּךְ-הוּא מְחַדֵּשׁ אֶת הַבְּרִיאָה כְּלַה בְּכָל יוֹם, וּבְכָל שָׁעָה, וּבְכָל רִגַע, וְזֶה שְׂדוּד הַמַּעֲרָכָה וְהַטְּבַע וְהַמְקָרָה וְהַמְזוּל; כִּי בּוֹ בְּרַגַע שְׂאֵדָם מִדְּבַק אֶת עֲצָמוֹ בְּאֵיזֶן סוּף בְּרוּךְ הוּא, בְּעֵת קִיּוּם מִצְוֹת מַעֲשִׂוֹת, וּמִזְכִּיר אֶת עֲצָמוֹ בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ נִמְשַׁכֵּת עָלָיו הַשְּׂגָחַתוֹ הַפְּרָטִית, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה עִמּוֹ אֲתוֹת וּמוֹפְתִים, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (יוֹאֵל ג, א): "וַיִּנְתְּנִי מוֹפְתִים בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ". וְכָל מִי שֶׁמְכַנֵּס בְּדַעְתּוֹ אֶת כָּל זֶה, אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדָיו יִתְבַּרַךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכָל אֱלֻקוֹת גְּמוּר הוּא, וְדָבָר גְּדוֹל וְדָבָר קָטָן אֵינוֹ נַעֲשֶׂה מִעֲצָמוֹ אֶלָּא בְּהַשְּׂגַחַת הַמַּאֲצִיל הָעֲלִיוֹן, עַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁךְ עָלָיו גְלוּי שְׂכִינָה, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה עִמּוֹ אֲתוֹת וּמוֹפְתִים. וְהַעֲקָר לִזְכֹּר אֶת זֹאת

וְיָאֵת הַמַּטָּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ, אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בּוֹ
אֵת הָאֵתֶת:

וּבְמִפְתֵּימָם — זֶה הַדָּם, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (יואל ג, ג):
וְנָתַתִּי מוֹפְתִים בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

יִשְׁפֹּף שֶׁלֹש פְּעָמִים מֵהַכּוֹס

דָּם וְאֵשׁ וְתִימְרוֹת עֶשֶׂן:

דְּבַר אַחֵר: בְּיַד חֲזָקָה שְׁתִּימָם. וּבְזֶרַע נְטוּיָה

דִּיקָא בְּלִיל פֶּסַח, שְׁאֵזוּ גַּמְשֻׁכַּת הָאָרֶז הַזֶּה מִחֲדָשׁ, וּמִמְשִׁיכִים אֵת
הָאָרֶז וְהִיָּדִיעָה הַזֶּה עַל כָּל הַשָּׁנָה, וְנִתְקַיֵּם אֲצִלוֹ (מִיכָה ז, טו): "כִּימִי
צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֵנוּ נִפְלְאוֹת", וְהֵבֵן לְמַעֲשֵׂה.

דָּם, וְאֵשׁ וְכוּ'; צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי! שְׂזֵה הַמִּשְׁפָּךְ אַחַד,
אוֹתָם מוֹפְתִים שֶׁהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עָשָׂה בְּמִצְרַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יואל
ג, ג): "וְנָתַתִּי מוֹפְתִים בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ דָּם וְאֵשׁ וְתִימְרוֹת עֶשֶׂן": אוֹתָם
מוֹפְתִים אֲנַחְנוּ מִחֲכִים וּמְקַוִּים וּמְצַפִּים שֶׁהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יַעֲשֶׂה
עִם כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בְּקִרְוֹב מְאֹד בְּעֵת שֶׁנִּגְאָל גְּאֹלֹת עוֹלָם, וְהִקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא יִגְקֵם נִקְמַת דָּם עַבְדָּיו הַקְּדוּשִׁים, שֶׁנִּשְׁפָּף כַּמַּיִם, וַיִּפֹּל עַל
אֲמוֹת הָעוֹלָם דָּם וְאֵשׁ וְתִימְרוֹת עֶשֶׂן. וְלִכֵּן בְּאִמְרוֹךְ אֵת הַשְּׁלֹשׁ תְּבוֹת
הָאֵלוֹ, תִּשְׁפֹּף מֵהֵיזֵן אֶל כָּלִי שֶׁלֹש פְּעָמִים, וְתִכְוֵן שְׁמֵדַת הַדִּין, שֶׁהוּא
הֵיזֵן, הַנִּמְשָׁךְ מֵהַבִּינָה דְרָךְ הַגְּבוּרָה, יִפֹּל עַל אֲמוֹת הָעוֹלָם שֶׁהִצִּיקוּ
לְנַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁפָּךְ זְמַן הַגְּלוּת, וַיִּגְקֵם בָּהֶם, וְהֵבֵן לְמַעֲשֵׂה.

דְּבַר אַחֵר וְכוּ'; מְפָרֵשׁ אֵת הַפְּסוּקָה: "בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֶרַע נְטוּיָה,

שְׁתֵּימ. וּבְמִזְרָא גְדוֹל שְׁתֵּימ. וּבְאֵתוֹת שְׁתֵּימ.
וּבְמִזְרָתִים שְׁתֵּימ:

בְּאִמְרָךְ אֵת הָעֶשֶׂר מְכוֹת, תִּשְׁפָּךְ עֶשֶׂר פְּעָמִים מִהַכּוֹס
אֵלֹה עֶשֶׂר מְכוֹת שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל
הַמְצָרִים בְּמִצְרַיִם. וְאֵלֹה הֵן:
דָּם. צַפְרֵדַע. בְּנִימ. עָרוֹב. דְּבַר. שְׁחִין.
בָּרָד. אֲרֵבָה. חֲשֵׁךְ. מַכַּת בְּכוֹרוֹת:

ובמזרא גדול, ובאותות ובמופתים", שפך אחד פלול משתים, שהם
ביחד עשר, ומשם קבלו המצרים עשר מכות להכניע את העשרה
כתרין דמסאבותא, שרצו המצרים להתגבר בהם על נשמות ישראל,
ועל ידי עשר המכות נכנעו לגמרי.

אלו עשר מכות וכו'; צריך שתדע, אהובי, בני! אשר אלו
העשר מכות שקבלו המצרים, יש בהם סודות עליונים, כי בכל מכה
שקבלו, יש בזה שמות ויחודים גדולים, שכונו משה ואהרן להפכות
את נוקבא דסטרא אתרא, וכמו שקבלו אז המצרים את העשר מכות,
אנו מבקשים מהקדוש-ברוך-הוא עכשו, שנוכה להכות את הנוקבא
דסטרא אתרא, שהיא לילי"ת, המחטאת את האדם בפגם הכרית,
ונזכה לבטלה לגמרי. ולכן באמרך את אלו עשר המכות, תשפך
מהיין אל פלי עשר פעמים, כדי לשבור ולבטל את העשרה כתרין
דמסאבותא. ואמרו חכמינו הקדושים (תנחומא וארא): אמר הקדוש-
ברוך-הוא: בעולם הזה פרעתי ממצרים בעשר מכות, אבל לעתיד אני
נפרע לכם מגוג ומגוג, שנאמר (יחזקאל לח, כב): "ונשפתי אתו בדבר
ובדם וגשם שוטף ואבני אלגביש אש וגפרית אמטיר עליו ועל אגפיו
ועל צמים רבים אשר אתו, והתגדלתי והתקדשתי ונדדעתי לעיני גוים
רבים וידעו כי אני יהוה"; אשרי המחכה וגייע.

רבי יהודה הִיה נותן בהם סימנים:

ישפך מהכוס לכלי שלש פעמים:

דצ"ף. עד"ש. באח"ב:

רבי יהודה הִיה נותן וכו'; צריך שתדע, אהובי, בני! אשר על המטה של משה הִיה חקוק: דצ"ף, עד"ש, באח"ב, כמאמרם ו"ל (שמות רבה, פרשה ח', סימן ג'): לך והפרע ממנו. אמר לו: היאך אביא עליו עשר מכות, אמר לו: "ואת המטה הִיה תקח בידך", אמר רבי יהודה: המטה משקל ארבעים סאה הִיה ושל סנפירנון הִיה, ועשר המכות חקוקות עליו נוטריקון: דצ"ף, עד"ש, באח"ב, אמר לו הקדוש-ברוך-הוא בטכסיס הִיה הבא עליו את המכות. וכן הוא (מדרש אגדה): מקל הוא שבָּרָא הקדוש-ברוך-הוא אותו בערב שבת מששת ימי בראשית כשבָּרָא את עולמו, והקדוש-ברוך-הוא הפקידו לאדם הראשון, ואדם הראשון הפקידו לחנוף, וחנוף הפקידו לנח, ונח הפקידו לשם, ושם הפקידו לאברהם, ואברהם הפקידו ליצחק, ויצחק הפקידו ליעקב, ויעקב הורידו למצרים והפקידו ליוסף בנו, וכשמת יוסף, שללו המצרים את ביתו, והביאו אותו מטה (המקל) בפלטרין של פרעה, ויתרו הִיה אחד מגדולי חרטומי מצרים, ורָאָה אותו מטה וחקדו בלבו ונגנבו והביאו לביתו. ואותו מטה חקוק עליו שם המפרש, ואותן עשר מכות שהביא הקדוש-ברוך-הוא על המצרים, והִיה כתוב בו: דצ"ף, עד"ש, באח"ב. ועוד כמה ימים וכמה שנים הִיה המטה מנח בבית יתרו אבי וכו', ומשה לקחו ממנו וכו', עין שם. וכדי להזכיר גם את הגס שהִיה למשה רבנו עם המטה, לזאת אמר רבי יהודה, מזכירים גם דצ"ף, עד"ש, באח"ב. והבן למעשה.

ימלא הכוס ביין

רַבִּי יוֹסֵי הַגָּלִילִי אוֹמֵר: מִנֵּיִן אַתָּה אוֹמֵר
 שְׁלָקוּ הַמִּצְרִים בְּמִצְרַיִם עֶשֶׂר
 מִכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ חַמְשֵׁים מִכּוֹת? בְּמִצְרַיִם מַה
 הוּא אוֹמֵר (שְׁמוֹת ה', טו): 'וַיֹּאמְרוּ הַחֲרָטְמִים אֵל
 פַּרְעֹה אֲצַבֵּעַ אֱלֹהִים הִיא'. וְעַל הַיָּם מַה הוּא
 אוֹמֵר (שְׁמוֹת יד, לא): 'וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה
 אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה בְּמִצְרַיִם, וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת
 יְהוָה, וַיֹּאמִינוּ בִּיהוָה וּבַמֶּשֶׁה עַבְדּוֹ'. כַּמָּה לָקוּ
 בְּאֲצַבַּע, עֶשֶׂר מִכּוֹת. אָמַר מֵעַתָּה בְּמִצְרַיִם לָקוּ
 עֶשֶׂר מִכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ חַמְשֵׁים מִכּוֹת:

רבי יוסי הגלילי אומר וכו'; צריך שתדע, אהובי, בני! אשר
 הקדוש-ברוך-הוא מחיה ומתהוה ומקיים את כל הבריאה כלה,
 ודומם, צומח, חי, מדבר, זה לבוש לגבי האין סוף ברוך הוא, ואין
 בלעדיו יתברך כלל, ונדבר זה לא יעלה על הרעיון, ואין ביד שכל
 האנושי להבין ולהשפיל דבר זה, כי אם הפל אלקות גמור הוא,
 איך שיף בריאה, ואיך שיף בחירה?! וכמוכא בדברי רבנו ז"ל
 (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סד), שזה סוד חלל הפנוי, שמכרחים
 להגיד יש ואין, והם שני הפכים, שמצד אחד זה הידיעה ומצד שני
 זו הבחירה. ובאמת גם הידיעה והבחירה הם דבר אחד, הינו
 השגחה והטבע, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן
 יז); והענין הוא שאמרו חכמינו הקדושים (תענית ה'): אמר הקדוש-
 ברוך-הוא לא אבוא בירושלים של מעלה, עד שאבוא לירושלים
 של מטה. ומי איכא ירושלים למעלה? אין, דכתיב (תהלים קכב, ג):
 "ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדו". ועל-פי סוד הוא, שיש
 יחוד תמידי, שזה יחוד אבא ואמא, הם תרין רעין דלא מתפרשין,
 וכן יש יחוד שאינו תמידי, והוא זעיר ונוקבא, והם תלויים זה בזה;

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מִנֵּיִן שָׁפַל מִכָּה וּמִכָּה
 שֶׁהָבִיא הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל
 הַמִּצְרִים בְּמִצְרַיִם הִיְתָה שֶׁל אַרְבַּע מִכּוֹת,
 שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים עח, מט): 'יִשְׁלַח בָּם חֲרוֹן אַפּוֹ,
 עֲבָרָה וְזַעַם וְצָרָה מִשְׁלַחַת מִלְּאֲכֵי רָעִים'. עֲבָרָה
 אַחַת, וְזַעַם שְׁתַּיִם, וְצָרָה שְׁלֹשׁ, מִשְׁלַחַת מִלְּאֲכֵי
 רָעִים אַרְבַּע. אָמַר מִעֲתָהּ, בְּמִצְרַיִם לָקוּ
 אַרְבַּעִים מִכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ מֵאַתַּיִם מִכּוֹת:

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מִנֵּיִן שָׁפַל מִכָּה וּמִכָּה
 שֶׁהָבִיא הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל הַמִּצְרִים
 בְּמִצְרַיִם הִיְתָה שֶׁל חֲמֵשׁ מִכּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: 'יִשְׁלַח
 בָּם חֲרוֹן אַפּוֹ, עֲבָרָה וְזַעַם וְצָרָה מִשְׁלַחַת
 מִלְּאֲכֵי רָעִים'. חֲרוֹן אַפּוֹ אַחַת, עֲבָרָה שְׁתַּיִם,
 וְזַעַם שְׁלֹשׁ, וְצָרָה אַרְבַּע, מִשְׁלַחַת מִלְּאֲכֵי רָעִים
 חֲמֵשׁ. אָמַר מִעֲתָהּ בְּמִצְרַיִם לָקוּ חֲמֵשִׁים מִכּוֹת
 וְעַל הַיָּם לָקוּ חֲמֵשִׁים וּמֵאַתַּיִם מִכּוֹת:

כִּי פָּשִׁיט יַחּוּד לְמִטָּה, עַל-יְדֵי-זֶה יֵשׁ יַחּוּד לְמַעְלָה, שֶׁהוּא הַמְּשַׁכֵּת
 הַמַּחֲזִין, וְהַיַּחּוּד שֶׁלְמִטָּה זֶה וְ"ה, יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מִטָּה, וְהַיַּחּוּד שֶׁל
 מַעְלָה זֶה י"ה, יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, וְהֵם תְּלוּיִים זֶה בְּזֶה, וְכַשְׁנֹשְׁמוֹת
 יִשְׂרָאֵל מְקִימִים אֶת הַמִּצְוֹת בְּשִׁלְמוֹת וּבְשִׁמְחָה עֲצוּמָה, עַל-יְדֵי-זֶה
 מִמְּשִׁיכִים אֹר וְזוּי וְחִיּוֹת וְדִבְקוֹת בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְגַם אֲמוֹת הָעוֹלָם
 יוֹנְקִים מִזֶּה, כִּי כָל הַהִשְׁפָּעוֹת בָּאוֹת רַק בְּזִכּוֹת נְשִׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי
 כָּשֶׁהֶם מְקִימִים אֶת הַמִּצְוֹת, שֶׁהֵם רְצוּנוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּשִׁמְחָה, וְכֵן
 לוֹמְדִים תּוֹרָה שֶׁהִיא חֻקְמֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, לְשִׁמָּה — לְשֵׁם אֵל עוֹלָם,

ובפרט כשעוסקים בתפלה, שהוא המשכת המחין, אורו יתברך, על
 זה העולם, על-ידי-זה נעשה יחוד למטה, וזה גורם שיהיה נעשה
 יחוד למעלה. ובזה נבין את המחלקת בין רבי יוסי הגלילי לבין רבי
 אליעזר, ובין רבי עקיבא; כי מה אכפת לי כמה מכות קבלו, העקר
 שנקבעו וטבעו בים? אלא מחלקתם היתה כפי סדר המחין והיחודים
 והזווגים שעשו אז, כי יש בזה סודות עליונים פלאי פלאים (כאשר
 גלה האיש האלקי רבי שמשון מאוסטרבאפלא לא הי"ד). ויש להוסיף,
 כי רבי יוסי הגלילי אמר: על הים קבלו חמשים מכות, שזה מורה
 על יסוד אמא, שממנו באה ההשפעה, שבו חמשים שערי בינה,
 שנפתחה ממנו ההשפעה לישראל, ונסתמה ההשפעה משם למצרים,
 ולכן לקו חמשים מכות, שנעלמו חמשים שערי בינה ביסוד תבונה
 מהיחוד התמידי שמשפיע להם, ולרבי אליעזר שלקו מאתיים מכות,
 הוא העלם יחוד ישראל סבא ותבונה, שהם שני פרוצופים שלמים,
 כלולים מעשר ספירות, שכל אחד כלול מעשר פידוע, ונסתמה מהם
 ההשפעה, מיחוד זה שקדם ינקו ממנו. ורבי עקיבא מחבר שני
 הדברים יחד, בין ההפסק של היחוד בפרצופי אבא ואמא, בין
 ההפסק בהשפעה מיסוד תבונה, ולכן הם מאתיים וחמשים מכות, וכל
 פונתן היא להורות הגדלת החבה והאהבה, שחבב הקדוש-ברוך-הוא
 את ישראל, שעל-ידי כך באו עליהם רבוי המכות. וידוע, אשר כל
 ענין קריעת ים סוף, שנקרע הים לישראל, זה היה גלוי אלקות
 בתכלית המדרגה העליונה, שאז ראו עין בעין אלקותו יתברך, בגלוי
 נפלא כזה, עד שנעשו כלים לקבל את התורה; כי בעת קריעת ים
 סוף, נקרעו ונפתחו כל העולמות, עד שראו עין בעין גלוי ההשגחה,
 גלוי אלקותו יתברך, איך שנכללת הידיעה בתוך הבחירה, וההשגחה
 בתוך הטבע, והיש בתוך האין, שזה בעצמו ש"ע נהרין, כי י"ש
 אי"ן עולה ש"ע עם הכולל, שזה אור המקיף ואור הפנימי. ולכן,
 אהובי, בני! באמרך את המאמרים האלו — תתלהב מאד, כי מזה
 תמשיך גם על עצמך הארת האין סוף ברוך הוא, בגלוי רב ונורא
 מאד, אשר לא יכולהו הרעיון, ועל-ידי הזכרת ענינים אלו, חוזרת
 ונעורה אותה הארה ונמשכת בליל פסח. ולכן אשרי מי ששם לבו
 אל דברים אלו, והבן למעשה.

כִּמְהָ מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לְמַקּוֹם עֲלֵינוּ:

אֱלֹהֵי הוֹצִיאֵנוּ מִמִּצְרַיִם

וְלֹא עָשָׂה בָּהֶם שְׂפָטִים דֵּיִינוּ:

אֱלֹהֵי עָשָׂה בָּהֶם שְׂפָטִים

וְלֹא עָשָׂה בְּאֱלֹהֵיהֶם דֵּיִינוּ:

אֱלֹהֵי עָשָׂה בְּאֱלֹהֵיהֶם

וְלֹא הָרַג אֶת בְּכוֹרֵיהֶם דֵּיִינוּ:

אֱלֹהֵי הָרַג אֶת בְּכוֹרֵיהֶם

וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם דֵּיִינוּ:

אֱלֹהֵי נָתַן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם

וְלֹא קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם דֵּיִינוּ:

אֱלֹהֵי קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם

וְלֹא הֶעֱבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בְּחָרְבָה דֵּיִינוּ:

אֱלֹהֵי הֶעֱבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בְּחָרְבָה

וְלֹא שָׁקַע צָרֵינוּ בְּתוֹכוֹ דֵּיִינוּ:

אֱלֹהֵי שָׁקַע צָרֵינוּ בְּתוֹכוֹ

וְלֹא סָפַק צָרְכָנוּ בְּמִדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה דֵּיִינוּ:

אֱלֹהֵי סָפַק צָרְכָנוּ בְּמִדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה

וְלֹא הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמֶּן דֵּיִינוּ:

אֱלֹהֵי הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמֶּן

וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַשֵּׁבֶת דֵּיִינוּ:

אֱלֹהֵי נָתַן לָנוּ אֶת הַשֵּׁבֶת

וְלֹא קָרְבָנוּ לְפָנֵי הַר סִינֵי דֵּיִינוּ:

אלו קָרְבָּנוּ לְפָנֵי הַר סִינִי
 וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה דִּיּוּיָנוּ:
 אלו נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה וְלֹא הִכְנִיסָנוּ לְאָרֶץ
 יִשְׂרָאֵל דִּיּוּיָנוּ:

אלו הִכְנִיסָנוּ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל
 וְלֹא בָּנָה לָנוּ אֶת בֵּית הַבְּחִירָה דִּיּוּיָנוּ:

עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה טוֹבָה כְּפוּלָה
 וּמְכַפֶּלֶת לְמָקוֹם עֲלֵינוּ:

שְׁהוּצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם, וְעָשָׂה בָּהֶם שְׁפָטִים,
 וְעָשָׂה בְּאַלְהֵיהֶם, וְהָרַג אֶת
 בְּכוֹרֵיהֶם, וְנָתַן לָנוּ אֶת מִמּוֹנָם, וְקָרַע לָנוּ
 אֶת הַיָּם, וְהַעֲבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בַּחֲרָבָה,
 וְשָׁמַע צְרִינּוּ בְּתוֹכוֹ, וְסַפַּק צָרְכָנוּ
 בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה, וְהֶאֱכִילָנוּ אֶת
 הַחֶמֶן, וְנָתַן לָנוּ אֶת הַשֵּׁבֶת, וְקָרְבָנוּ לְפָנֵי
 הַר סִינִי, וְנָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה, וְהִכְנִיסָנוּ
 לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבָּנָה לָנוּ אֶת בֵּית
 הַבְּחִירָה לְכַפֵּר עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ:

עד כאן אומרים בשבת הגדול

בַּמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לְמָקוֹם עָלֵינוּ וְכוּ'; צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֲהוּבֵי,
 בְּנֵי! אֲשֶׁר רַבְּנוּ ז"ל אָמַר (לקוטי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ב'), כִּי מִדְּרַגַּת
 תּוֹדָה וְהוֹדָאָה, שְׁאָדָם זוֹכֵה לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבַּח תָּמִיד אֶת הַבּוֹרָא
 יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, זֶה שֶׁעָשׂוּעַ עוֹלָם הַבָּא. כִּי בְּאֵמַת בְּזֵה הָעוֹלָם עוֹבְרִים
 עַל כָּל אֶחָד מִשְׁבָּרִים וְגַלִּים, צָרוֹת וְיִסוּרִים, מְרִירוֹת וְהִרְפָּתְקָאוֹת,
 עַד שְׂאִין אָדָם שִׁיְהִיָּה נָקִי מִכָּל צָרוֹתָיו וּמְרִירוֹתָיו בְּזֵה הָעוֹלָם.
 וְלָכֵן גָּלָה לָנוּ רַבְּנוּ ז"ל אֶת הַגְּלוּי הַנִּפְלָא (לקוטי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן
 קצ"ה), עַל הַפְּסוּק (תְּהִלִּים ד, ב): "בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִּי", הֵינּוּ שְׂאֵפְלוֹ
 בְּהַצָּרָה בְּעֶצְמָהּ, גַּם שֵׁם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְרַחֵב לוֹ, וּמַגְדִּיל חֲסֵדוֹ עִמּוֹ.
 וְזֶה גְלוּי נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד לְמִי שְׁמַבִּינוּ, וּבִפְרָט מִי שְׁמַסְתַּכֵּל מֵהַ
 קוֹרָה בְּזֵה הָעוֹלָם, אִיךָ שְׁכָל אֶחָד מֵלֵא יִסוּרִים וּמְכַאוּבִים. וְכִמוֹ
 שְׁגָלָה לָנוּ רַבְּנוּ ז"ל (לקוטי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ק"ט): כְּפִי רַבּוּי הַצָּרוֹת
 וְהִיִּסוּרִים שְׁנִמְצָאִים כָּאֵן בְּזֵה הָעוֹלָם, אִיֵּן נִמְצָא עוֹלָם הַזֶּה כָּלֵל,
 אֲלֵא גִיְהֵנוּם. וְכִמוֹ שְׂאֵמַר שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ (קִהְלַת ב, כג): "כִּי כָל יָמָיו
 מְכַאוּבִים וְכַעַס עֲנִינּוּ, גַּם בְּלִילָה לֹא שָׁכַב לְבוֹ" וְגו'; וְעוֹבְרֵת עַל
 בְּנֵי־אָדָם מְרִירוֹת כְּזוֹ, שְׂאֵף אֶחָד אֵינּוּ יוֹדֵעַ, וְאִיֵּן מִי שְׂיָבִין אֶת
 הַזּוֹלוֹת כָּלֵל. וְכֵא רַבְּנוּ ז"ל וְנוֹתֵן לָנוּ עֶצֶה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, אִיךָ
 לַעֲבֹר אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם, לְהִתְחַזֵּק וּלְהִתְחַזֵּק מֵעַמֵּד, עַל־יְדֵי
 שְׂיִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְתַת תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא עַל כָּל
 הַחֲסִדִים וְרַחֲמִים גְּמוּרִים שֶׁעוֹשֶׂה עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל יוֹם. וְכִמוֹ
 שְׂאָנוּ אוֹמְרִים שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם בְּתַפְלָה: "וְעַל נִסִּיךָ שְׁבָכָל יוֹם
 עִמָּנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שְׁבָכָל עֵת, עָרַב וּבָקֵר וְצָהֳרַיִם, הַטּוֹב
 כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ, וְהִמְרַחֵם כִּי לֹא תִמּוּ חֲסֵדֶיךָ"; כִּי אִם אָדָם
 מִתְבַּוְּנֵן, יִרְאֶה שְׁבַתּוֹךָ צָרוֹתָיו הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְרַחֵב לוֹ, וְעוֹשֶׂה
 עִמּוֹ נִסִּים וְנִפְלְאוֹת, שְׁגַם הוּא בְּעֶצְמוֹ אֵינּוּ יוֹדֵעַ. וְכִמְאֵמְרָם ז"ל
 (שׁוֹחַר טוֹב, תְּהִלִּים קו) עַל הַפְּסוּק (תְּהִלִּים עב, יח): "בְּרוּךְ הַיְיָ אֱלֹהִים
 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, עֹשֶׂה נִפְלְאוֹת לְבָדוּ", כִּי־צַד? אָדָם עַל הַמְטָה, וְנִחַשׁ
 מִבְּחוּץ, בָּא לַעֲמֵד, הַרְגִישׁ לִיָּה הַנְּחַשׁ, כִּיֵּן שְׂבָא לַפְּשֵׁט רַגְלָיו, בְּרַח
 הַנְּחַשׁ מִלְּפָנָיו, וְאֵינּוּ יוֹדֵעַ כַּמָּה פְּלְאוֹת עֹשֶׂה הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא
 עִמּוֹ. וּמִי יוֹדֵעַ? בְּרוּךְ הַיְיָ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, עוֹשֶׂה נִפְלְאוֹת
 לְבָדוּ; וְכִי אַחַר עוֹשֶׂה עִמּוֹ שְׂאֵמַר לְבָדוּ? אֲלֵא הוּא לְבָדוּ יוֹדֵעַ כַּמָּה

פְּלֵאִים עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם, כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה נִסִּים וּנְפִלְאוֹת
עִם כָּל בְּרִיָּה בְּכָל יוֹם, וְהוּא אֶפְלוּ אֵינּוּ יוֹדֵעַ אֵילּוּ נִסִּים וּפְלֵאִים
עוֹשֶׂה אִתּוֹ, וּכְמֵאֲמָרָם ו"ל (נדה לא.): לְעוֹלָם, אֶפְלוּ בְּעַל הַנֶּסֶם אֵינּוּ
מְפִיר בְּנֶסּוֹ; וְלִכְן יֵשׁ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבַּח תָּמִיד אֶת הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל הַנִּסִּים וְהַחֲסָדִים וְרַחֲמִים גְּמוּרִים, שֶׁעָשָׂה וְעוֹשֶׂה
עִמּוֹ, וּבִכְחַז זֶה יִזְכֶּה לְעַבְרָא אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם, וְשׁוּם דְּבָר בְּעוֹלָם
לֹא יוּכַל לְשַׁבֵּר אוֹתוֹ. וְזֶה הַשְּׁבַח שֶׁאָנּוּ מְשַׁבְּחִים וּמְפָאָרִים אֶת
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּלִילָה הַזֶּה לֵיל פֶּסַח, כְּדִי שִׁיְהִיָּה לָנוּ כַּח
עַל-יְדֵי-זֶה לְחֻזֵּק אֶת עֲצֻמְנוֹ כָּל הַשָּׁנָה. כִּמְהַ מַּעֲלוֹת טוֹבוֹת לְמָקוֹם
עָלֵינוּ; שֶׁעַל זֶה אָנוּ צָרִיכִים לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבַּח אֶת הַבּוֹרֵא
יִתְבָּרַךְ שָׁמוֹ, עַל כָּל הַחֲסָד חַנּוּם שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ: אֵלּוּ הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם
וְלֹא עָשָׂה בָּהֶם שְׁפָטִים — דֵּינּוּ; כִּי עָצָם זֶה שֶׁהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם,
מְקוֹר הַטְּמָאָה וְהַזְּהֻמָּה. וּכְמֵאֲמָרָם ו"ל (תנא דבי אליהו רבה, פּרָק ו'):
אֵין לָךְ אִמָּה בְּעוֹלָם שֶׁהִיְתָה שְׁטוּפָה בְּדַבָּרִים מְכַעְרִים, וְחֲשׂוּדִים
בְּכֻשָׁפִים וּבְזֻמָּה וּבְכָל מַעֲשִׂים רָעִים, אֲלֵא הַמִּצְרַיִם בְּלִבָּד. וְאָמְרוּ
(תוֹרַת כְּהֵנִים אַחֲרֵי): מַעֲשִׂיהֶם שֶׁל מִצְרַיִם שְׁטוּפִים בְּעַבּוּדָה זָרָה, וְגַלּוּי
עֲרִיזוֹת, וְשְׁפִיכוֹת דָּמִים, וּבְמִשְׁכַּב זָכָר, וּבְהִרְבַּעַת בַּהֲמָה. וְלִכְן בָּזָה
שֶׁהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם בְּעֲצָמָה, מֵאִמָּה מְזַהֲמַת וּמְלַכְלַכַת כְּזוֹ, כְּבָר יֵשׁ
לָנוּ עַל מַה לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבַּח אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּכַבּוּדוֹ
וּבְעֲצָמוֹ, וּמְכַל שֶׁכֵּן שֶׁעָשָׂה גַם שְׁפָטִים בָּהֶם, שֶׁקִּבְלוּ אֶת הָעֶשֶׂר
מִכּוֹת, שֶׁבּוֹדָאֵי רָאוּי לָנוּ לְמַצֵּא הַרְחֻקָּה בְּתוֹךְ הַצָּרָה. וּכְמוֹ-כֵן אֵלּוּ
עָשָׂה בָּהֶם שְׁפָטִים וְלֹא עָשָׂה בְּאַלְהֵיהֶם — דֵּינּוּ, וְכֵן אֵלּוּ עָשָׂה
בְּאַלְהֵיהֶם וְלֹא הִרְגָ אֶת בְּכוֹרֵיהֶם — דֵּינּוּ, וְכֵן אֵלּוּ הִרְגָ אֶת בְּכוֹרֵיהֶם
וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם — דֵּינּוּ; כִּי בָזָה שֶׁהַכְּנִיעוּ אֶת אֱלֹהֵי מִצְרַיִם,
וְהִרְגָ אֶת בְּכוֹרֵיהֶם, הָיוּ נִסִּים נִגְלִים, כִּי הִרְגוּ עוֹד רַבּוֹת מִצְרַיִם
שֶׁהִשְׁתַּעֲבְדוּ עִם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כְּמֵאֲמָרָם ו"ל (מדרש תהלים קלו, סִימָן
ו'): "לְמַכָּה מִצְרַיִם בְּבְכוֹרֵיהֶם"; בְּשַׁעֲהַ שֶׁשָּׁלַח הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
מִכַּת בְּכוֹרוֹת, אָמַר לוֹ: כַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה נִמַּת כָּל בְּכוֹר, נִכְנָסוּ כָּל
הַבְּכוֹרוֹת אֶצֶל אֲבוֹתֵיהֶם, וְאָמְרוּ לָהֶם: כָּל מַה שֶׁאָמַר מִשָּׁה —
הִבִּיא עָלֵינוּ, אֵין אַתָּם מְבַקְּשִׁים שְׁנִחָיָה?! בָּאוּ וְהוֹצִיאוּ אֶת הָעֶבְרָיִם
הָאֵלּוּ מִבְּיַגְיָנוּ, וְאִם לֹאוּ — אָנוּ מֵתִים; הַשִּׁיב לָהֶם וְאָמְרוּ: אֶפְלוּ

כל המצרים מתים אינן יוצאין מכאן. מה עשו? נכנסו כל הבכורות
 אצל פרעה, והיו מצווחין לפרעה, ואומרים: בבקשה ממך הוצא את
 העם הזה, שבשבילם רעה תבוא עלינו ועלך. אמר לעבדיו: צאו
 וקפחו שוקיהם של אלו. מה עשו הבכורות? מיד יצאו ונטלו כל
 אחד חרבו והרג את אביו, שנאמר: "למכה מצרים בכוריהם",
 "למכה בכורי מצרים" אין פתיב כאן, אלא "למכה מצרים
 בכוריהם", ששים רבוא הרגו הבכורות באבותיהם. ולכן אנו
 מודים ומשבחים להקדוש-ברוך-הוא, שנקם נקמת ישראל
 מהמצרים, ששעבדו אותם מאד, וכן אלו נתן לנו את ממונם ולא
 קרע לנו את היים — דינו; כי הקדוש-ברוך-הוא הבטיח לאברהם
 אבינו (בראשית טו, יד): "ואחר-יכן יצאו ברכש גדול" וגו', ואמרו
 חכמינו הקדושים (ברכות ט): אמר ליה הקדוש-ברוך-הוא למשה:
 בבקשה ממך, לך ואמר להם לישראל: בבקשה מכם, שאלו
 מצרים כלי כסף וכלי זהב, שלא יאמר אותו צדיק: ועבדום וענו
 אותם — קיים בהם, ואחר-יכן יצאו ברכש גדול — לא קיים בהם
 וכו'. (שמות יב, לו): "וישאלום", אמר רבי אמי: מלמד, שהשאלום
 בעל פרחם. איכא דאמרי, בעל פרחם דמצרים, ואיכא דאמרי, בעל
 פרחם דישראל, מאן דאמר בעל פרחם דמצרים, דכתיב (תהלים סח,
 יג): "ויגנת בית תחלק שלל", מאן דאמר בעל פרחם דישראל, משום
 משוי (שמות יב, לו): "וינצלו את מצרים", אמר רבי אמי, מלמד
 שעשאוה כמצודה שאין בה דגן. וריש לקיש אמר: עשאוה כמצולה
 שאין בה דגים, שקבלו אז שפע גדול, את כל כספם וזהבם של
 המצרים. וכן אלו קרע לנו את היים ולא העבירנו בתוכו בחרבה —
 דינו; כי בעת קריעת ים סוף נתגלה הקדוש-ברוך-הוא בעצמו לעם
 ישראל, כי אז נפתחו כל העולמות, והיה גלוי אלקות נורא מאד,
 עד שמוכא (זהר בשלח סד): ראתה שפחה על היים מה שלא ראה
 יחזקאל. וכן הוא (מכילתא בשלח): מנין אתה אומר שראתה שפחה
 על היים מה שלא ראה יחזקאל וכל שאר הנביאים, שנאמר בהם
 (הושע יב, יא): "וביד הנביאים אדמה", וכתיב (יחזקאל א, א): "נפתחו
 השמים וראתה מראות אלהים"; משל למלך בשר ודם שבא
 למדינה, ועליו צפירה מגיפתו וגבורים מימינו ומשמאלו וחיילות

מלפניו ומאחוריו, הכל שואלין: איזהו המלך, מפני שהוא בשר ודם כמותם. אבל כשנגלה הקדוש-ברוך-הוא על הים, לא שאל אחד מהם: איזהו המלך, אבל כשראוהו הפירוהו, ופתחו בלן ואמרו: זה אלי ואנוהו. וכן אמרו (דברים רבה, פרשה ז', סימן ה'): בא וראה ששפחות בימי משה היו רואות מה שלא ראה יחזקאל גדל הנביאים. וזה השבח הכי גדול, שראו אז בעת קריעת ים סוף. וכן אלו העבירנו בתוכו בתרבה ולא שקע צרינו בתוכו — דינו; כי את כל הצרות שעבר על עם ישראל במצרים מהשעבוד שהשתעבדו בהם, נשקע ונטבע עם המצרים בים. וכן אלו שקע צרינו בתוכו ולא ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה — דינו; כי במדבר סבב אותנו הקדוש-ברוך-הוא בענגי פבוד, ונתן לנו את הבאר לשותות מים, ואת המן לאכל, ולא היה חסר לנשמות ישראל שום דבר. וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (שמות רבה, פרשה כה, סימן ז'): "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים", הדין הוא דכתיב (תהלים כג, ה): "תערו לפני שלחן נגד צררי", אימתי אמרו ישראל דבר זה? כשיצאו ממצרים, והיו אמות אומרים: עתידין אלו למות במדבר. ואמרו (תהלים עח, יט): "היוכל אל לערו שלחן במדבר"?! מה עשה הקדוש-ברוך-הוא? הסיבן תחת ענגי פבוד, שגאמר (שמות יג, יח): "ויסב אלהים את העם", והאכילם מן, שגאמר (דברים ת, טז): "המאכלך מן במדבר", והיה גבהו של מן יותר ממי המבול, שגאמר (תהלים עח, כג): "ויצו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח", ובמבול כתיב (בראשית ז, יא): "וארבת השמים נפתחו", והיו אמות רואין את ישראל מסבין ואוכלין ומקלסין להקדוש-ברוך-הוא, שגאמר (תהלים כג, ה): "תערו לפני שלחן נגד צררי דשנת בשמן ראשי" — זה השלו, "כוסי וניה" — זה הבאר, כי במדבר לא היה חסר לעם ישראל דבר. וכן אלו ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה ולא האכילנו את המן — דינו; כי המן בעצמו היה חדוש נפלא מאד יותר מהכל; כי ענגים, ענגי הפבוד, וכן הבאר, זה עדין לא פל-כף חדוש כמו המן, שהיה לחם מן השמים ממש, לחם שהמלאכים נזונו ממנו, וכמאמרם ז"ל (במדבר רבה, פרשה ז', סימן ד'): בשעה שהוריד להם האלהים את המן, עשה להם אלהים כמה נסים, אמרו רבותינו:

לא היו נצרכין להפנות כדרך בני-אדם, למה כן? אלא אמר האלהים, יהיו בני נצרכין להפנות, והיאך הכתבתי עליהם שהם אלהים, שנאמר (תהלים פב, ו): "אני אמרתי אלהים אתם", אלא כשם שאין המלאכים צריכין לדבר זה, אף הן לא יצרכו לדבר זה עוד, ואמרו (במדבר רבה, פרשה ז, סימן ד), על הפסוק (תהלים עח, כח): "לחם אבירים אכל איש", אל תהי קורא אבירים, אלא לחם אבירים, לחם שהוא נמוח באבריהם, כי הנה במן נפלאות, פלאי פלאות. וכמאמרם ז"ל (שמות רבה, פרשה ה, סימן ט), המן שלא הנה יורד לישראל, אלא לפי כח של כל אחד ואחד מישראל, הבחורים היו אוכלין אותו כלחם, שנאמר (שמות טז, ד): "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים" וגו', והזקנים כצפיחית בדבש, שנאמר (שמות טז, לא): "וטעמו כצפיחית בדבש", ויונקים כחלב משדי אמו. שנאמר (במדבר יא, ח): "והנה טעמו כטעם וגו', והחולים כסלת מערב בדבש, שנאמר (יחזקאל טז, יט): "ולחמי אשר נתתי לך סלת ושמן ודבש האכלתיך", והעובדי כוכבים טעמו אותו מר וגד, שנאמר (במדבר יא, ז): "והמן כזרע גד הוא", הרי שהמן הנה משהו מיחד יותר מהבאר, וענני כבוד, ושאר הצרכים שקבלו במדבר, כי המן הנה בזה פלאי פלאות. כמאמרם ז"ל (אותיות דרבי עקיבא): ונפלאות עד אין מספר בשעת ירידת המן. וכן אלו האכילנו את המן ולא נתן לנו את השבת דינו, כי המן זכך את נשמות ישראל לגמרי, והכניס בהם קדשה וטהרה, כמאמרם ז"ל (יומא עה, ג), שמגיד להם לישראל אי בן תשעה לראשון ואי בן שבעה לאחרון. לכן, שמלבין עוונותיהן של ישראל. תניא, רבי יוסי אומר: כשם שהנביא הנה מגיד להם לישראל מה שבחורין ומה שבסדקין, כך המן מגיד להם לישראל מה שבחורין ומה שבסדקין. וכן אלו נתן לנו את השבת, ולא קרבנו לפני הר סיני — דינו; כי עצם השבת היא גלוי אלקותו יתברך, ותכלית המדרגה העליונה, וכמוכא (והר יתרו פח): משום דכל מהימנותא אשתכח בשבתא יהבין ליה לבר נש נשמתא אחרא, נשמתא עלאה, נשמתא דכל שלימו בה כדגמא דעלמא דאתי. ובגיני כך אקרי שבת. מהו שבת? שמא דקדשא בריה הוא, שמא דאיהו שלים מכל סטרוי. ואמרו (תנא דבי אליהו רבה, פרק כו): קדשת

הקדוש-ברוך-הוא, וקדשת שבת, וקדשת ישראל — שלשתן חשוכות פאחת. וכן אלו קרבנו לפני הר סיני, ולא נתן לנו את התורה — דינו; כי עצם ההתקרבות אל הר סיני — כבר נודפכו, כמאמרם ו"ל (שבת קמו.): ישראל שעמדו על הר סיני, פסקה והמתן; כי עצם הר סיני זכך אותם, וכן אמרו חכמינו הקדושים (נדרים כ.): כל אדם המתבייש, לא במהרה הוא חוטא; ומי שאין לו בשת פנים, בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני. וכן אלו נתן לנו את התורה, ולא הכניסנו לארץ ישראל — דינו; כי עם ישראל הם עם רק על-ידי התורה, כי בלי התורה אינם עם, ולכן בזה שנתן לנו את התורה, ראוי לנו לשמח כל ימי חיינו, כי התורה היא חכמתו יתברך, וממשיכה לאדם כל הברכות והישועות, כמאמרם ו"ל (עבודה זרה יט.): כל העוסק בתורה — נכסיו מצליחים לו; וכן אמרו (שם): כל העוסק בתורה הקדוש-ברוך-הוא עושה לו חפצו; וכן אמרו (אבות פ"ק ו'): אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה; כי אין עוד דבר חשוב בלמוד התורה הקדושה, עד שאמרו חכמינו הקדושים (מנחות קי.): כל העוסק בתורה, אינו צריך — לא עולה, ולא חטאת, ולא מנחה, ולא אשם, כי התורה בעצמה מכפרת. ואמרו (במדבר רבה, פרשה יד, סימן כב): נקראת התורה אור, שהיא מאירה לאדם מה יעשה; ואמרו (דברים רבה, פרשה ח', סימן ה'): אמר הקדוש-ברוך-הוא, אם קריתם את התורה, מצוה אתם עושים על עולמי, שאלמלא התורה, כבר היה העולם חוזר לטהו ובהו; וכן אלו הכניסנו לארץ ישראל ולא בנה לנו את בית הבחירה — דינו; כי עצם הכניסה לארץ ישראל, כבר ממשכת לאדם עולם הבא, כמאמרם ו"ל (כתובות קיא.): כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל, מבטח לו שהוא בן העולם הבא; ואמרו (שם): כל הדר בארץ ישראל, שרוי בלא עון. כי שם מאירה השגחתו הפרטית בגלוי רב ונפלא מאד, כמו שכתוב (דברים יא, יב): "ארץ אשר יהוה אלהיך דרש אתה תמיד, עיני יהוה אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"; ולכן עצם הדבר שנכנסנו לארץ ישראל, זה כבר מכפר לנו על כל עוונותינו, וממשיך על האדם אור וזיו וחיות הבורא יתברך שמו. כמוכא בדברי רבנו ו"ל (לקוטי מוה"ר, חלק א', סימן ז'), אשר

אַרץ ישׂראל וְאַמוּנָה וְנַסִּים וְתַפְלָה תְּלוּיִים זֶה בְּזֶה. וּמִכָּל זֶה רָאוּי
 לָנוּ לְתַן שְׂבַח וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּלִיל פֶּסַח עַל כָּל הַחֲסָדִים
 וְהַרְחָמִים גְּמוּרִים שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ, עַל אִף שֶׁאַנְחָנוּ כְּמוֹ שֶׁאַנְחָנוּ. וְזֶה יִתֵּן
 לָנוּ אֶת הַכֹּחַ לְהַמְשִׁיךְ לַהוֹדוֹת וְלִהְלֵל וּלְשַׁבַּח אֶת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ
 כָּל הַשָּׁנָה, שְׁנֵה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה טוֹבָה כְּפוּלָה וּמְכַפֶּלֶת לְמָקוֹם
 עָלֵינוּ וְכוּ', עַל כָּל הַחֲסֵד חֲנֻם שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עָשָׂה עִמָּנוּ, וְעוֹשֶׂה
 עִמָּנוּ כָּל הַשָּׁנָה. וְדָבָר זֶה צְרִיכִים לְחֹזֵר וְלִהְזָכִיר לְעֲצֻמוֹ כָּל יוֹם וַיּוֹם,
 כִּי מֵרַב הַצְּרוּת וְהִיסוּרִים, הַמְרִירוֹת, וְהַבְּלוּבִלִים, עֲגַמַת הַנֶּפֶשׁ, הַצָּעַר,
 וְהַמְכַאֲוִבִים, שֶׁעוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, הוּא יְכוּל לִפְלֵא בִּיאֹוֶשׁ,
 וַיַּעֲזֹב אֶת עֲצֻמוֹ לְגַמְרִי. אָבֵל בְּזֶה שֶׁמְזָכִיר לְעֲצֻמוֹ אֶת גְּדֵל הַחֲסָדִים
 וְהַרְחָמִים גְּמוּרִים שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עָשָׂה עִמָּנוּ בְּמִצְרַיִם, וְהוֹצִיאָנוּ
 מִמִּצְרַיִם, וְנָקָם אֶת נַקְמַתְנוּ בְּמִצְרַיִם, וְקָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם, וְנָתַן לָנוּ אֶת
 הַיָּם, וְהַנְּחִיל לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת, וְקָרְבָנוּ אֶל הַר סִינַי, וְנָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה,
 וְהַכְנִיסָנוּ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וּבָנָה לָנוּ אֶת בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, וּמְכַפֵּר לָנוּ אֶת
 כָּל עוֹנוֹתֵינוּ, בְּזֶה בְּעֲצֻמוֹ אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְחֹזֵק וּלְשִׂמְחָה אֶת עֲצֻמָּנוּ
 בְּכָל יוֹם, בְּכָל שָׁעָה, וּבְכָל רֵגַע, וְאָסוּר לִפְלֵא בְּדַעְתּוֹ כָּלֵל. וּמִכָּל שֶׁפִּן
 שֶׁאָסוּר לְהַמְשִׁיךְ אֶת עֲצֻמוֹ אֶל הַצָּעַר. וּכְמֵאמָרָם ו'ל (מִדְּרַשׁ אַגְדָּה): כָּל
 הַנִּמְשָׁךְ אַחַר הַצָּעַר, הַצָּעַר נִמְשָׁךְ אַחֲרָיו; כִּי הָעֵקֶר לְבָרַח אֵלָיו יִתְבָּרַךְ
 תְּמִיד, וְלֹא לְחֹזֵר לְאַחֲרָיו. וְכַמוֹכָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ ו'ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ו, חֵלֶק
 א', סִימָן עב), שֶׁהָעֵקֶר לֹא לְהִתְבַּלְבֵּל מִהָעֵבֶר כָּלֵל, רַק לַעֲשׂוֹת בְּכָל פַּעַם
 הַתְּחִלָּה חֲדָשָׁה, וְאֶפְלוּ שֶׁבְּכָל פַּעַם יְבוֹאוּ הַמַּחְשְׁבוֹת לְבַלְבֵּל אוֹתוֹ
 וּלְשַׁבֵּר אוֹתוֹ, וְלִהְזָכִיר לוֹ אֶת עוֹנוֹתָיו, הָעֵקֶר לְבָרַח מִכָּל זֶה, וְלֹא
 לְהִתְבַּלְבֵּל מִשׁוּם דְּבָר שֶׁבְּעוֹלָם, רַק לְהַרְגִּיל אֶת עֲצֻמוֹ לְתַת תּוֹדָה
 וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל הַחֲסָדִים וְהַרְחָמִים גְּמוּרִים
 שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִתְרַחֵב לָבוֹ לְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא. וְזֶה עֵקֶר
 הַצֵּלָת הָאָדָם — כְּשֶׁבוֹרַח תְּמִיד רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּמְרַגֵּל אֶת עֲצֻמוֹ
 לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁאֵין לָךְ טוֹב מִתְּפִלָּה, וּכְמֵאמָרָם ו'ל (תַּנְחוּמָא וַיֵּרָא
 א'): אָמַר לְהֵן הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְיִשְׂרָאֵל, הוּוּ זְהִירִין בַּתְּפִלָּה, שֶׁאֵין
 מִדָּה אַחֲרַת יָפָה הַיְמִנָּה, וְהִיא גְּדוּלָּה מִכָּל הַקְּרָבָנוֹת וְכוּ', וְאֶפְלוּ אֵין
 אָדָם כְּדָאֵי לַעֲנוֹת בַּתְּפִלָּתוֹ וְלַעֲשׂוֹת חֲסֵד עִמּוֹ, כִּינֵן שֶׁמִּתְּפִלֵּל וּמְרַבֵּה
 בַּתְּחִנוּגִים, אֲנִי עוֹשֶׂה חֲסֵד עִמּוֹ, וְהֵבִין לְמַעֲשֶׂה.

רָבֵן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה
דְּבָרִים אֱלוֹ בְּפֶסַח, לֹא יֵצֵא יְדֵי חוּבָתוֹ,
וְאֵלֹי הֵן:

פֶּסַח, מִצָּה וּמָרֹר:

יִסְתַּכַּל בְּזֵרוּעַ וַיֹּאמֶר:

פֶּסַח — שְׁהִיוּ אַבּוֹתֵינוּ אוֹכְלִים בְּזִמְנֵי שְׁבִית-

רָבֵן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר וְכוּ'; צְרִיף שְׂתַדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי,
שְׁבִלִיל פֶּסַח עֵקֶר הַשֵּׁבַח שֶׁל בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא אוֹמֵר וּמְדַבֵּר וּמְסַפֵּר
הַרְבֵּה מִשְׁבָּחוֹ שֶׁל הַמְּקוֹם בְּרוּךְ הוּא, וְלִכְּן כָּל שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה
דְּבָרִים אֱלוֹ בְּפֶסַח לֹא יֵצֵא יְדֵי חוּבָתוֹ; כִּי הָעֵקֶר בְּלִילָה הַזֶּה לִיל
פֶּסַח — לְדַבֵּר הַרְבֵּה, וּלְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְסַפֵּר אֶת הַנְּסִים
וְהַנִּפְלְאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּמִצְרַיִם, וְכֵן אֶת הַנְּסִים
וְהַנִּפְלְאוֹת שֶׁעָשָׂה וְעוֹשֶׂה עִמָּנוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא גַם בְּדוֹר הַזֶּה, כִּי
(פְּסָחִים קטז:): חֵיב אָדָם לְרֹאוֹת אֶת עֲצָמוֹ כְּאֵלֹי הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם;
וּכְוֹדָאֵי שְׁפָל אָחָד וְאָחָד מֵאַתָּנוּ יֵשׁ לוֹ מֵה לְסַפֵּר נְסִים וְנִפְלְאוֹת
שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּמִשְׁפָּחָה זְמִינִי. וְלִכְּן בְּלִילָה הַזֶּה,
לִיל פֶּסַח, מַחֲיִב כָּל אָדָם לְהִזְכִּיר אֶת הַשְּׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעֵקֶרִים,
שֶׁהֵם הַמְּשַׁכֵּת הַמַּחֲזִין בְּלִילָה הַזֶּה: פֶּסַח, מִצָּה וּמָרֹר; כִּי אֱלוֹ
הַשְּׁלֹשָׁה דְּבָרִים הֵם הָעֵקֶר מֵה שְׁצָרִיכִים לְדַבֵּר וּלְשַׁבַּח בְּלִילָה הַזֶּה,
לִיל פֶּסַח. וַיִּצְרִיף לְהַסְבִּיר לִילְדֵי וּלְבָנֵי בֵיתוֹ, וּלְכָל הַמְּסֻבִּים —
עַל הַשְּׁלֹשׁ מִצְוֹת הָאֵלֹהִים.

פֶּסַח שְׁהִיוּ אַבּוֹתֵינוּ אוֹכְלִים וְכוּ'; צְרִיף שְׂתַדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי!
אֲשֶׁר עֵקֶר הַתְּכֵלִית בְּזֶה הָעוֹלָם, הוּא לְהִיּוֹת דְּבוּק בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא, לְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי לֵאמֹן סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְאִזּוּ יִלְךְ לוֹ כְּסֻדָּר.

הַמְקַדֵּשׁ הָיָה קִיָּם, עַל שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שְׁפָסַח
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל בְּתֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם.
שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יב, כז): וַאֲמַרְתֶּם זָבַח פֶּסַח הוּא
לִיהוָה אֲשֶׁר פָּסַח עַל בְּתֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם
בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם, וְאֶת בְּתֵינוּ הִצִּיל. וַיִּקַּד הָעָם
וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ:

פי גלות מצרים הייתה הגאונה והגדלות, שזה פגם המחין, שאז הולך
לו שלא כסדר, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר, חלק ב', סימן
פב), שמה שהולך לאדם שלא כסדר, מפני שיש לו גדלות, "אנא
אמלך", ברגע שאדם רוצה להיות משהו, ישות, אז הולך לו שלא
כסדר, כשאדם מבטל את עצמו לגמרי לאין סוף ברוך הוא,
על-ידי-זה הוא עובר על הכל. וזה סוד הדלוג והקפיצה, אשר פסח
הקדוש-ברוך-הוא על בתי אבותינו במצרים. הינו פי שם הנה שלא
כסדר, וזה אשר הציל את בכורי ישראל, והרג את בכורי מצרים,
כמוכא (לקוטי-הלכות, פדיון בכור, הלכה ג, אות ד). שזה מה שכתוב
(תהלים עח, ג): "יפלא נתיב לאפו", ופרש רש"י: אותה המדה עצמה
שהפה את מצרים היא הצילה את ישראל, פי המצרים הפרידו
בחנינת שלא כסדר מבחינת כסדר, ופרעה אמר (שמות ה, ב): "מי
הנני" אשר אשמע בקלו וגו', לא ידעתי את הנני" וגו', והפריד
ועקר עצמו מהשם יתברך, ואמר (יחזקאל כט, ט): "יאר לי ואני
עשיתי", הינו שעשה את עצמו לאליל, ואמר "אנא אמלך", ולא
רצה להחזיר המלכות להקדוש-ברוך-הוא, ולבטל את עצמו אליו
יתברך, ולכן המשך שלא כסדר על עם ישראל, ולכן נתקם אצלו
(תהלים קט, יז): "ויאבה קללה ותבואהו ולא חפץ בברכה ותרחק
ממנו. וילבש קללה כמדו, ותבא כמים בקרבו" וגו', שכל זה הוא
בחנינת שלא כסדר, שהיא מדת הדין, שנקם בו והרג את בכורי
מצרים על-ידי פסחה ודלוג, דיקא על-ידי בחינת שלא כסדר,
ונשאר בלא חיות, ונפלו פגרים מתים, ועל-ידי כך נצלו ישראל,

יְגִבִּיהַּ הַמְּצוֹת וַיֹּאמֶר:

מַצָּה זוֹ שְׂאֲנוּ אוֹכְלִים, עַל שׁוֹם מָה? עַל שׁוֹם
שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בְּצַקְם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ
לְהַחֲמִיץ, עַד שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם מַלְךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וַגָּאֵלֶם. שְׂנֵאמֶר (שְׁמוֹת יב, לט):
וַיֹּאפּוּ אֶת הַבֶּצֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֲגַת
מִצּוֹת, כִּי לֹא חָמֵץ, כִּי גֵרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם, וְלֹא
יָכְלוּ לְהַתְּמַחֲמֶהּ, וְגַם צָדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם:

מחמת שהם מקשרים תמיד את בחינת שלא כסדר אל בחינת הכסדר, היינו לשרש חיותם, ונהפכה להם למדת הרחמים, כי אין הדין נמתק אלא בשרשו; וזאת הבחינה בעצמה הוציאה אותם מהגלות בלילה הזה. ולכן צריכים להזכיר מה קרה בליל פסח, שזה (שמות יב, כז): "וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא לַיהוָה אֲשֶׁר פָּסַח עַל בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת בְּתֵינוּ הִצִּיל, וַיִּקַּד הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲווּ"; ודרשו על זה חכמינו הקדושים (מכילתא בא, פרשה יב): ללמדך, שכל מי ששומע הנסים האלו, שעשה הקדוש-ברוך-הוא לישראל במצרים — צריך לשבח. וזה עקר השבח, שאנו משבחים ומפארים את הקדוש-ברוך-הוא על גדל הנסים והנפלאות, שעשה עמנו במצרים, שנגף אותם, ואותנו הציל, ובזה שאנחנו משבחים ומפארים את הבורא יתברך שמו, על-ידי-זה נמשך עלינו אור עליון גדול מאוד כי ככל שאדם משבח ומפאיר נמשך עליו הארת השכינה שהוא מרגיש את שכינת עזו יתברך מסוכבת אותו, והבן למעשה.

מצה זו שאנו אוכלין וכו'; צריך שתדע, אהובי, בני! אשר אכילת מצה היא גלוי השגחה, כי מצה הוא מאכל האמונה, כי האמינו בהקדוש-ברוך-הוא שיפרנסם בהרחבה, אף שיוצאים ממקום

ישוב אל מדבר שמים. וצריכים לזכור, אשר כל ענין יציאת מצרים
 שנה בכל אדם ובכל זמן, כי כל אחד ואחד כשהוא משקע בתאוות
 רעות ומדות רעות, ובכל מיני הבלי העולם הזה, זה נקרא גלות
 מצרים (לקוטי הלכות, גלות, הלכה ג'). ויש אנשים שהם משקעים מאד
 בטמאת מצרים, בגלולי החטאים והעוונות, רחמנא לצלן, ובפרט
 בפגם הברית, טמאת וזהמת מצרים, כי המצרים היו מאד מזהמים
 בתאות נאוף, כמאמרם ו"ל (תורת כהנים אחרי): המצרים היו שטופים
 בעבודה זרה, ובשפיכות דמים, ובגלוי עריות, ובמשכב זכר,
 ובהרבעת בהמה; ויש אנשים שנפלו כל-כך בזהמת טמאת המצרים,
 כל אחד כפי ענינו ותאוותיו ומדותיו הרעות, ומחמת שהוא משקע
 בתאוותיו מאד מאד, אי אפשר להוציאו משם בשום תוכחה ומוסר,
 אבל השם יתברך חושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח, על-כן הוא
 יתברך ברחמיו שולח לו לפעמים התנוצצות גדולה והתעוררות
 גדולה בלבו, שישוב להשם יתברך, שזהו בחינת כרונא דלעילא,
 שאדם שומע בכל יום כרוז מהשמים לשוב אליו יתברך, שזה כלל
 ההרהורי תשובה שנקנסו בכל בר ישראל בכל יום ויום, בלי יוצא
 מן הפלל, כי הנשמה של כל בר ישראל היא חלק אלוק ממעל ממש,
 ולכן יש לכל אחד בכל יום הרהור תשובה, שזה בעצמו הכרוז
 שנשמתו שומעת. וצריך האדם שיחוס על נפשו, ותכף כשבאה עליו
 ההתעוררות לתשובה, ימהר להמלט על נפשו, ואל יסתכל לאחוריו
 כלל; כי מחמת שהוא משקע בשטיות ובתאוות ובלבולים כל-כך,
 על-כן כשישתחיל לחשב איך, ומה, ובאיזה אופן יכרח מתאוותיו,
 ובאיזו דרך יזכה לתשובה, ואיך, ומהיכן, ובאיזה אופן יתפרנס, אז
 בודאי יחזר וישוב לאילתו, חס ושלום; על-כן בתחלת התעוררות
 התשובה צריך לברח מיד שמתעורר, ואל יביט לאחוריו כלל, יהיה
 איך שיהיה, יחוס על נפשו, ויכרח בחפזון ממה שהוא צריך לברח,
 אסור לו אז לחשב שום מחשבות, רק יבטח בהשם יתברך, וישליך
 עליו יתבו והוא יכלכלהו. וזה סוד פסח, שאז היה יציאת מצרים,
 שאז נתגלה אור רב מלמעלה, שזו ההתעוררות העליונה שנקנסה
 בכל בר ישראל, ואז תקף יצאו ישראל בחפזון גדול, ולא יכלו
 להתמהמה, כי היו נשארין שקועים שם, חס ושלום, כמובא, שזה

מראה את המרור ויאמר

**מרור זה שאנו אוכלים, על שום מה? על שום
שמררו המצרים את חיי אבותינו
במצרים. שנאמר (שמות א, יד): 'וימררו את חייהם
בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכל עבדה
בשדה, את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך':**

ולא יכלו להתמקמה וגם צדה לא עשו להם; כי כשצריכין לברח ממה שצריכין לברח, מפח יקוש, אז אסור לחשב על פרנסה; כי כמו כשנופלים על האדם רוצחים וגזלנים, או חיות רעות, והוא ממחר לנוס ולברח מהם, בודאי אינו חושב אז — מהיכן יתפרנס וכיצא, מכל שכן וכל שכן כשהאדם צריך לברח מן השאול תחתיות ומתחתיו, ומיסורי העולם הזה, ומהגיהנום שנפל לשם, אז הוא צריך לברח למהר ולהמלט על נפשו, כי אינו יכול להתמקמה, וגם צדה לא יעשה לו, ויבטח בהשם וישען באלהיו כי לא יעזבהו. ולכן אנו מזכירים את עצמנו עכשו בליל פסח מה זו מצה? מצה זו שאנו אוכלין על שום מה? על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להתחמין, עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש-ברוך-הוא וגאלם; ודבר זה שיך אצל כל אחד ואחד בכל יום יום, ובכל שעה ושעה, ובכל רגע ורגע, העקר רק לברח תכף-ומיד מהרע, ולרוץ אליו יתברך, וידביק את עצמו באין סוף ברוך הוא, ויזכר תמיד, אשר הוא יתברך מחיה ומתהוה ומקים את כל הבריאה כלה, ועל-ידי-זה בעצמו תהיה לו הגאלה, והבן למעשה.

מרור זה שאנו אוכלים וכו'; צריך שתדע, אהובי, בני! אשר על כל אחד ואחד בזה העולם עוברים כל מיני מרירות ומרירות, עד שאינו יכול למצא עצה לנפשו מרב צער ומכאובים רעים,

שְׁעוֹבְרִים עָלָיו בְּכָל יוֹם וַיּוֹם. וְכָל הַמְרִירוֹת הָאֵלוּ בָאוֹת רַק מִחֲמַת פָּגַם הַבְּרִית, כַּמּוֹבָא בְּדִבְרֵי רַבְנּוּ ו'ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ג'): וְצָרִיכִים רַחֲמִים רַבִּים לְהַתְחַזֵּק וּלְהַתְגַּבֵּר עַל כָּל הַמְרִירוֹת שְׁעוֹבֵרֵת עָלָיו בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, וּבְכָל שְׁעָה וְשְׁעָה, וּבְכָל רֶגַע וְרֶגַע, שְׁנֵה מַה שְּׂאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (ראש השנה טז): רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אָדָם נִדוּן בְּכָל יוֹם, שְׁנֹאֲמֵר (אייוב ז, יח): "וּתְפַקְדָנוּ לְבַקְרִים". רַבִּי נִתָן אוֹמֵר: אָדָם נִדוּן בְּכָל שְׁעָה, שְׁנֹאֲמֵר (שם): "לְרַגְעִים תִּבְחָנֵנוּ". וְזֶה שְׁאֵנוּ מְזַכְרִים בְּלִיל פֶּסַח: מְרוּר זֶה שְׁאֵנוּ אוֹכְלִים עַל שׁוֹם מַה? עַל שׁוֹם שְׁמַרְרוּ הַמְצָרִים אֶת חַיֵּי אַבוֹתֵינוּ בְּמְצָרִים; כִּי שָׁם הָיְתָה טְמֵאת הַבְּרִית, שְׁמֵזָה בְּאֵה הַמְרִירוֹת שְׁאָדָם סוֹבֵל, וְלִכֵּן אֵין שׁוֹם עֲצָה לְהַמְתִּיק אֶת הַמְרִירוֹת, אֶלָּא עַל-יַדֵּי שְׂיִבְרַח אֶל הַצַּדִּיק הַאֲמֵת, הַמְשַׁמַּח אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְצַאת מֵהַגְלוּת, אֶלָּא עַל-יַדֵּי הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא מְכַנֵּס שְׁמַחָה בְּנַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמְלַמֵּד אוֹתָנוּ עֲצוֹת אֵיךְ לְשַׁמַּח, שְׁנֵה סוּד (שְׁמוֹת א, ה): "וַיּוֹסֶף הִזְה בְּמְצָרִים". וּמוֹבָא בְּדִבְרֵי מוֹהֲרַנְ"ת ו'ל (לקוטי-הלכות, הודָאָה, הַלְכָה ו', אוֹת נו), כִּי עָקֵר הַקִּיּוּם וְהַתְקַנָּה הוּא עַל-יַדֵּי יוֹסֵף הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ, שְׂיִודַע בְּכָל פְּעַם לְנֹשֵׁב לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּלְנַפְחַת הַעֲפֻרוּרִיּוֹת, שֶׁהֵיא הַעֲצָבוֹת, מִלְבָּם, וּלְהַלְהִיב לָבָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּהַדְרָגָה וּבְמִדָּה, כַּמּוֹבָא בְּדִבְרֵי רַבְנּוּ ו'ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ט), כִּי הוּא יוֹדַע לְהַפְּךָ כָּל הַיְגוֹן וְהַאֲנַחָה, לְשִׁשׁוֹן וּלְשִׁמְחָה, וְלִכֵּן שָׁלַח אוֹתוֹ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְמְצָרִים, וְנִמְכַר שָׁם לְעַבֵד, שְׁזוֹ מְרִירוֹת הַעֲצָבוֹת וְהַעֲבָדוֹת, וְעַמֵד בְּנַסְיוֹן, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (בְּרֵאשִׁית לט, ב): "וַיְהִי יוֹסֵף אִישׁ מְצָלִיחַ", וְאָמְרוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (עֵין בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה פו, סימן ד'), שֶׁהִזְה מְפִיזוּ וּמְרַקְדוּ שָׁם, וְהִזְה מְשַׁמַּח אֶת כָּלָם; כִּי בְּמְרִירוֹת הַגְלוּת בְּשִׁמְתַגְבֵּרֵת הַעֲצָבוֹת בְּיוֹתֵר, עָקֵר הַעֲצָה לְעֲשׂוֹת מְלֵי דְשִׁטוּתָא, כְּדִי לְשַׁמַּח אֶת נַפְשׁוֹ בְּמְרִירוֹת כְּזוֹ, כַּמּוֹבָא בְּדִבְרֵי רַבְנּוּ ו'ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן כד), אֲשֶׁר טָבַע הָאָדָם לְמִשְׁךָ עֲצָמוֹ לְמַרְה שְׁחוּרָה וְעֲצָבוֹת, מִחֲמַת פְּגָעֵי וּמְקַרֵי הַזְּמַן. וְכָל אָדָם מְלֵא יִסּוּרִים, עַל-כֵּן צָרִיךְ לְהַכְרִיחַ אֶת עֲצָמוֹ בְּכַח גְּדוּל לְהִיּוֹת בְּשִׁמְחָה תָּמִיד, וּלְשַׁמַּח אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל אֲשֶׁר יוֹכֵל, וְאֶפְלוּ בְּמֵלֵי דְשִׁטוּתָא, וְכִמוֹ שְׁכַתוּב בְּדוּד, שֶׁהִזְה מְשַׁנָּה טַעְמוֹ לְפָנָי אַבִּימְלֶךְ

(תהלים לד, א), שְׁהִיָּה שָׁם בְּסִכְנָה גְדוֹלָה וּבְגָלוֹת גְדוֹלָה, וְעַל-כֵּן עָשָׂה שָׁם מַעֲשֵׂה שְׁטוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוּאֵל א' כ"א, יד): "וַיִּתְּנוּ עַל דְּלֹתוֹת הַשָּׁעַר וַיִּוֹרְדוּ רִירוֹ אֶל זַקְנֵנוּ" וְגו'; וְעַל-כֵּן עָקַר קִיּוּמָם בְּמִצְרַיִם וַיִּצְיֵאתֵם מִשָּׁם הִיָּה עַל-יְדֵי "וַיּוֹסֶף הִיָּה בְּמִצְרַיִם", שֶׁהַקְּדִים לִשְׁלַח אֶת יוֹסֵף הַצַּדִּיק לְשָׂם, וְזֶה (שְׁמוֹת א, יד): "וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בַחֲמֹר וּבִלְבָנִים" וְגו', כִּי עָקַר מְרִירוֹת הַגְּלוֹת הֵיא בַחֲיִנַת עֲבָדוֹת, שְׁנִמְשַׁכְתָּ מְזִהֶמֶת הַנְּחָשׁ, מִבְּחִינַת "בְּעֲצָבוֹן תֹּאכְלֶנָּה", בַּחֲיִנַת הַתְּגַבְרוֹת הָעֲצָבוֹת, שֶׁהוּא בַחֲיִנַת "טֵיט הַיּוֹן", שֶׁעַל זֶה צָעַק דָּוִד (תהלים סט, ג-ט): "טִבַּעְתִּי בֵּינוֹן מִצֹּלָה וְאִין מִעֲמֵד" וְגו', "הַצִּילֵנִי מִטֵּיט וְאֵל אֶטְבַּעֶה" וְגו'; וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ (בְּהַעֲלוֹתָךְ קִנְיָ): "בַּעֲבֹדָה קָשָׁה" — בְּקִשְׂיָא, "בַּחֲמֹר" — בַּחֲמָרָא דְשִׁמְעֵתָתָא, "וּבִלְבָנִים" — בְּלַבּוֹן הַלְכָתָא, כִּי זֶה עָקַר מְרִירוֹת הַגְּלוֹת, שֶׁמִּבְּלַבְלַת הַשְּׂמֻחָה בּוֹ יִתְבַרֵךְ, שֶׁהִיא בַחֲיִנַת הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה אֲנַפִּין נְהוּרִין, עַל-יְדֵי הַקְּשִׁיּוֹת וְהַבְּלוּלִים, שֶׁזֶה חֲמָרָא דְשִׁמְעֵתָתָא וְלַבּוֹן דִּהֲלַכְתָּא, כִּי עָקַר אֶסוּקָא שִׁמְעֵתָתָא אֲלִיבָא דִּהֲלַכְתָּא הוּא לְבָרַר וְלַלְבָן עֲצוֹת אֲמִתִּיּוֹת לְעֲבוּדַת הַבּוֹרָא יִתְבַרֵךְ שְׁמוֹ, לְצֵאת מְזִהֶמֶת דִּהֵיא עֲלֵמָא שְׁפֵלָה, וְלִהְתְּקַרְב אֵלָיו יִתְבַרֵךְ, כִּי לֹא הַמְדַרְשׁ הוּא הָעֵקֶר אֲלָא הַמַּעֲשֵׂה. וּבְשִׁבִיל זֶה עָקַר הַהֲתַקְרְבוֹת לְתַלְמִידֵי חַכְמִים וְלַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים, כְּדִי שֶׁהֵם יוֹרוּ לָנוּ אֶת הַדְּרָךְ אֲשֶׁר נִלְךָ בָּהּ, וְאֵת הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר נַעֲשֵׂה בְכָל עֵת, בְּאִפְּן שְׂיִזְכֶּה כָּל אֶחָד לְצֵאת מִמֶּה שֶׁצָּרִיךְ לְצֵאת וְלִהְתְּקַרְב וְלָשׁוּב לַהֶשֶׁם יִתְבַרֵךְ. אֲבָל הַסְטָרָא אַחְרָא שֶׁהִיא מְרִירוֹת הַגְּלוֹת, שֶׁהִיא הָעֲצָבוֹת, מִתְגַבְרַת כָּל-כָּף וּמְמַרְרַת אֶת חַיֵּי יִשְׂרָאֵל בְּקִשְׂיּוֹת וּבְבִלְבוּלֵי הָאֱמוּנָה וּבְבִלְבוּלֵי עֲצוֹת, עַד שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים לְלַבֵּן הַהֲלָכָה וְהַדְּרָךְ וְהַהֲלוֹךְ לְשׁוֹב לַהֶשֶׁם יִתְבַרֵךְ, וְזֶה "וּבְכָל עֲבֹדָה בְּשָׂדֵה", שֶׁהִיא תַּאֲוֹת מְמוֹן וְטְרִדַת הַפְּרִנְסָה, שֶׁמְכַרְחִין לְצֵאת מֵאֵהֶל תּוֹרָה, לְצֵאת מִבֵּית-הַמְדַרְשׁ אֶל הַשָּׂדֵה, לְעֵסֶק בְּפְרִנְסָה, עַד שֶׁמְטְרִידוּ בְּכָל עֲבוּדָה בְּשָׂדֵה, וּמְסִיתוּ וּמְדִיחוּ מְלַקְבֵּעַ עֵתִים לְתוֹרָה עַל-כָּל-פְּנִיָּם. וְזֶה "אֶת כָּל עֲבוּדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָּהֶם בְּפִרְךָ", וְדָרְשׁוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (סוּטָה י"א:): בְּפֶה רַךְ, שְׁבַתְחֵלָה נִכְנָס עִמּוֹ הַבַּעַל-דְּבָר וְהַסְטָרָא אַחְרָא בְּפֶה רַךְ וּמִתְלַבֵּשׁ בְּמִצּוֹת, וְאוֹמֵר לוֹ: "הֲלֹא אִי אֶפְשֶׁר לֵישֵׁב בְּבֵית-

המדרש כל יום, ונההכרח לצאת אל השדה לעסק במלאכה ובמשא ומתן, וכי אתה רוצה למות, או להיות עני, ומקבל" וכי, עד שמשליכו בתוך עמק טיט הין, שהוא אנפין חשוכין, מרירות העצבות של הממון, בחינת "בעצבון תאכלנה", עד שאפלו כשמרויח ממון, אינו מספיק לו כל ימיו, כי משתוקק בכל פעם יותר, וכל מה ש'מרבה נכסים מרבה דאגה', כמאמרם ז"ל (אבות, פרק ב'); כי מסיתו לבנות פתם ורעמסס, שהם בנינים גדולים וגבוהים שבונים לעצמם, כמו שכתוב (איוב ג, יד): "הבנים חרבות למו". וכתוב (תהלים מט, יב): "קרבם בתימו לעולם", וכמו שאנו רואים בדור הזה, שבני-אדם שוכחים לגמרי ממנו יתברך, ורצים יומם וליילה אחר הפסך וההנה, ומקנאים בבני-אדם, וכל אחד רוצה לבנות לעצמו בית יותר מפאר מאשר יש לחברו, ונכנס בחובות עצומים, ומסתבך בצרות וביסורים, וכן תמיד האדם מסתפל רק בגדולות ממנו, רוצה להיות עשיר גדול, וקונה לעצמו כל דבר המרבה הבל, עד שנעשה בעל חוב גדול, ונכנס במרירות, בעצבות ובדפאון, וחייו אינם חיים כלל. וכל זה אנו מזכירים לעצמנו בלילה הזה, ליל פסח, בשעה שאנו אוכלים את המרור, לזכר היטב, אשר העולם הזה הוא מלא מרירות, ואין מה לרדף אחריו, כי חבל על כל יום, ועל כל שעה, ועל כל רגע שמאבדים טוב אמתי ונצחי, כי מחליפים עולם נצחי בעולם עובר, כי ימינו כצל עובר, הנה אנחנו פאן, והנה אנחנו יוצאים מפה, ולכן למה לנו למשך את עצמנו למרירות הכלי העולם הזה, יותר טוב לברח אל הקדוש-ברוך-הוא, ולהרגיל את עצמנו לדבר רק אליו יתברך, אשר אין עוד טוב מזה שאדם מרגיל את עצמו לשיח ולספר את כל אשר עם לבבו להשם יתברך, כאשר ידבר איש עם רעהו והבן אל אביו, אשר דבר זה ממשיך על עצמו אור וזיו וחיות ודבקות הבורא יתברך שמו, וזוכה להיות דבוק בו יתברך; כי עקר המחין נמשכין לאדם על-ידי תפלה, שהוא גלוי אמונה, כי לא ידבר אדם אל הקדוש-ברוך-הוא, אלא אם יזכה לאמונה ברוחה ומזפכת, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סב): אם היה יודע האדם ידיעה בלב שלם, שמלא כל הארץ כבודו, והקדוש-ברוך-הוא עומד בשעת התפלה

בְּכֹל דּוֹר וָדוֹר חַיֵּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ
 בְּאֵלוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם. שְׁנַאֲמַר (שְׁמוֹת יג,
 ח): 'וְהַגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר, בַּעֲבוּר זֶה
 עָשָׂה יְיָהוָה לִי בְּיֵצֵאתִי מִמִּצְרַיִם'. לֹא אֶת
 אֲבוֹתֵינוּ בְּלִבְדָּ גָּאֵל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶלֶּא אֶת
 אוֹתָנוּ גָּאֵל עִמָּהֶם. שְׁנַאֲמַר (דְּבָרִים ו, כג): 'וְאוֹתָנוּ
 הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הָבִיא אוֹתָנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת
 הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתֵּינוּ':

וְשׁוֹמֵעַ הַתְּפִלָּה, וְדַאי הִיָּה מִתְּפַלֵּל בְּהַתְּלַבְּבוֹת גְּדוֹלָה, וְהִיָּה מְדַקְדֵּק
 מְאֹד לְכוּן דְּבָרָיו, וּבִשְׂבִיל שְׂאָדָם אֵינוֹ יוֹדֵעַ זֹאת יְדִיעָה בְּלִב שְׁלָם,
 בְּשִׂבִיל זֶה אֵינוֹ מִתְּלַבֵּב כְּל־כָּף, וְאֵינוֹ מְדַקְדֵּק כְּל־כָּף. וְזוֹ הַמְּרִירוֹת
 שְׂאָדָם סוֹבֵל בְּחַיָּיו, שְׁזוֹ גְלוֹת מִצְרַיִם, שֶׁהַגְּיָשׁוּ מְרִירוֹת דְּמְרִירוֹת.
 וְלָכֵן עֲכָשׁוּ בְּלִיל פֶּסַח עֲלֵינוּ לְהַזְכִּיר לְעַצְמָנוּ אֶת כָּל זֹאת, אֲשֶׁר אֵי
 אֶפְשָׁר לְהַמְתִּיק אֶת הַמְּרִירוֹת, רַק עַל-יַדִּי הַצַּדִּיק הָאֵמֶת, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת מִלְחָא, הַמְּמַתִּיק אֶת הַמְּרִירוֹת דֵּהֲאֵי עֲלֵמָא, כְּמוֹכָא בְּדַבְרֵי
 רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּשִׁי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן כג), וְזֶה זֹכִים עַל-יַדִּי תְּקוּן
 הַבְּרִית, שְׁנַעֲשֶׂה בְּלִילָה הַזֶּה, לִיל פֶּסַח, שְׁאֵז זֹכִים לְמַחֲזִין שְׁלָמִים,
 שֶׁהֵם תְּקוּן הַדַּעַת, וְהֵבֵן לְמַעֲשֶׂה.

בְּכֹל דּוֹר וָדוֹר וְכוּ'; צָרִיךְ שֶׁתַּדַּע, אֶהוּבֵי, בְּנֵי! שְׁזוֹ מִצְוֹת עֲשֵׂה
 לְהַזְכִּיר לְעַצְמוֹ בְּכֹל יוֹם יְצִיאַת מִצְרַיִם. וְעַקֵּר הַמִּצְוָה, שֶׁיִּזְכֹּר הַיָּטֵב
 אֶת הַסֶּבֶל שֶׁעָם יִשְׂרָאֵל סָבְלוּ בְּמִצְרַיִם, בֵּין אֵמָה מְזוּהָמֶת כְּמִצְרַיִם,
 שֶׁהָיוּ הֵכִי מְזוּהָמִים, וּכְמֵאֲמָרָם ז"ל (תּוֹרַת כַּהֲנִים אַחֲרָי), שֶׁמַּעֲשִׂיהֶם שֶׁל
 מִצְרַיִם מְקַלְקְלִין מִכָּל הַעַמְמִין; וְאֵיךְ שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הוֹצִיא
 אוֹתָנוּ מִשָּׁם בְּנִסִּים נְגָלִים וְשִׁדּוּד הַטָּבַע מִמֶּשׁ. וְזֶה אֲנַחְנוּ צָרִיכִים
 לְסַפֵּר לְעַצְמָנוּ וְכֵן לְבְנֵינוּ וְלְבָנוֹתֵינוּ. וְדַבֵּר זֶה שִׁיךְ בְּתַדִּירוֹת, פִּי

אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (וַיִּקְרָא רַבָּה, פְּרָשָׁה יג, סִימָן ד'): כָּל הַמְלַכּוּתוֹת
 נִקְרְאוֹת עַל שֵׁם מִצְרַיִם, עַל שֵׁם שֶׁהָיוּ מִצְרַיִם לְיִשְׂרָאֵל; נִמְצָא, שְׁכָל
 הַצְּרוֹת שֶׁעוֹבְרוֹת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל־לַיְלִיּוֹת מֵאֲמוֹת הָעוֹלָם, שֶׁזוֹ
 הַגְּלוּת הַמֶּרְה, וּבִפְרָטִיּוֹת מֵה שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִתְּאוּתָיו,
 וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא חוֹמֵל עָלָיו, וּמוֹצִיאָו בְּכָל יוֹם מֵהַתְּאוּת רְעוּת
 וּמֵהַמְדוּת רְעוּת שְׁמִתְגַּבְּרוֹת עָלָיו, שֶׁזוֹ נִקְרְאת גְּלוּת מִצְרַיִם, כִּי בְּכָל
 יוֹם יוֹם יֵצְרוּ שֶׁל אָדָם מִתְגַּבֵּר עָלָיו וּמִבְקֵשׁ לְהַמִּיתוֹ, כִּמְאֻמָּם ו"ל
 (קְדוּשֵׁין ל.), וְאֵלְמָלָא הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹזְרוֹ לֹא יִכּוֹל לוֹ, וְעַקֵּר
 הַעֲזָרָה, שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְכַנֵּס הַרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה בְּלֵב כָּל אֶחָד
 וְאֶחָד בְּכָל יוֹם יוֹם; כִּי בְּאֵמֶת עָלֶיךָ לְדַעַת, שֶׁעַקֵּר הַגְּלוּת הִיא גְּלוּת
 הַנֶּפֶשׁ, וּמִי שֶׁרוֹצֵה לְצִיאַת מִזְהַמַּת תְּאוּתָיו וּמְדוּתָיו הַרְעוּת זֶה יֵצִיאַת
 מִצְרַיִם. וְלִכֵּן צְרִיכִין לְהַזְכִּיר לְעַצְמוֹ דְּבַר זֶה, כְּמוֹ שֶׁנֶּתֵּן לָנוּ אִז
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כַּחוֹת עַל-יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, שֶׁהֵאִיר בָּנוּ אֶת הַדַּעַת
 הָאֵמֶת (דְּבָרִים ד, לה): "אֵתָהּ הִרְאֵת לְדַעַת, כִּי הִנֵּנִי הוּא הָאֱלֹהִים,
 אֵין עוֹד מִלְּבָדוֹ", כְּמוֹ-כֵן שׁוֹלַח לָנוּ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר צְדִיקִים קְדוּשִׁים,
 שֶׁהֵם בְּחִינַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, וְהֵם מְאִירִים בָּנוּ אֶת הַדַּעַת הָאֵמֶת לְצִיאַת
 מִעֲבָרוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ ו"ל (לְקוּשִׁי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב, סִימָן ז'),
 שֶׁהַצְּדִיק הוּא רַחֲמָן, וְהוּא מְרַחֵם עַל נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְהוֹצִיאָם
 מִעֲבָרוֹת, וּמְכַנֵּס בָּהֶם אֶת הַדַּעַת הָאֵמֶת לְהַכִּיר אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא. וְכָל זֶה הוּא בְּחִינַת יֵצִיאַת מִצְרַיִם, שֶׁשֵּׁיף לְכָל אֶחָד וְאֶחָד,
 וְצְרִיכִין לְחַזֵּר לְעַצְמוֹ דְּבַר זֶה, כְּמוֹ שֶׁיְכַלְנוּ לְצִיאַת מִמִּצְרַיִם, מִמְּקוֹר
 הַטְּמָאָה, כִּי יְכוּלִים לְצִיאַת גַּם מִזְהַמַּת הַיֵּצֵר הָרַע שֶׁבּוֹעֵר בּוֹ מְאֹד.
 כִּי בְּדֶרֶךְ כָּל־ל הַיֵּצֵר הָרַע מְכַנֵּס פֶּתַח בְּאָדָם וּקְרִירוֹת וְחִלְשׁוֹת, כְּאִלוֹ
 הוּא כְּבָר אֵף פַּעַם לֹא יֵצֵא מִן הַטְּמָאָה וְהַזְהַמָּה שְׁלוֹ, וְלִכֵּן צְרִיכִין
 לְהַזְכִּיר לְעַצְמוֹ יֵצִיאַת מִצְרַיִם, כְּמוֹ שֶׁאִז יֵצְאוּ וְיִכְלְנוּ בְּכַח הַצְּדִיק
 הָאֵמֶת, שֶׁהוּא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לְצִיאַת מִמִּצְרַיִם שֶׁעָרִי טְמָאָה, כְּמוֹ-כֵן כָּל
 אֶחָד וְאֶחָד יְכוּל לְצִיאַת מֵהַטְּמָאָה וְהַזְהַמָּה שְׁמִתְגַּבְּרַת עָלָיו בְּזִכּוֹת
 הַצְּדִיק הָאֵמֶת, וְהֵבִן לְמַעֲשֵׂה.

יִכְסֶה הַמְצוֹת וַיִּגְבֶּיהָ הַכּוֹס, וַיֹּאמֶר בְּקוֹל רָם:

לְפִיכָּךְ אֲנַחְנוּ חַיִּיבִים לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבַּח,
לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְתַהַדֵּר, וּלְנַצַּח, לְבָרֵךְ
לְעֵלָה, וּלְקַלֵּם, לְמִי שֶׁעָשָׂה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת
כָּל הַנְּסִים הָאֵלֵינוּ. הוֹצִיאָנוּ מֵעֲבָדוֹת לַחֲרוֹת,
מִיָּגוֹן לְשִׁמְחָה, וּמֵאֲכָל לַיּוֹם טוֹב, וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר
גָּדוֹל, וּמִשְׁעָבוֹד לְגֵאֻלָּה, וְנֹאמֶר (נ"א וְנֹאמֶר)
לְפָנָיו שִׁירָה חֲדָשָׁה הַלְלוּיָהּ:

לְפִיכָּךְ אָנוּ חַיִּיבִים וְכו'; צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֲהוּבִי, בְּנִי! אֲשֶׁר רַבְּנוּ
ו"ל אָמַר (לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ב'), שֶׁתּוֹדָה וְהוֹדָאָה הוּא שֶׁעָשׂוּעַ
עוֹלָם הֵבֵא. וּבְאֵמֶת לְפִי גָדֹל הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִין שֶׁעוֹבְרִים עַל כָּל אָדָם
בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, כִּי אֵין לָךְ אָדָם שֶׁלֹּא יַעֲבֹרוּ עָלָיו צָרוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמַר
רַבְּנוּ ו"ל (לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן עו'), שֶׁכָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל אֲפֵלוּ
צָדִיק גָּדוֹל, צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ אֵיזָה צַעַר בְּכָל יוֹם, וְגַם מִי שֶׁדַּעְתּוֹ
יּוֹתֵר גָּדוֹלָה — צַעֲרוֹ גָּדוֹל בְּיוֹתֵר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת א, יח): "וַיּוֹסִיף
דַּעַת יוֹסִיף מְכָאוֹב" וְגו', וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית
יב, פָּרָשָׁה יט, סִימָן א'): עַל־יְדֵי שֶׁאָדָם מְרַבֶּה עָלָיו חֲכָמָה, הוּא מְרַבֶּה
עָלָיו כְּעֵס, וְעַל־יְדֵי שֶׁהוּא מוֹסִיף דַּעַת, הוּא מוֹסִיף עָלָיו מְכָאוֹב,
אָמַר שְׁלֹמֹה: עַל־יְדֵי שֶׁהִרְבִּיתִי עָלֵי חֲכָמָה, הִרְבִּיתִי עָלֵי כְּעֵס,
וְעַל־יְדֵי שֶׁהוֹסַפְתִּי עָלֵי דַּעַת, הוֹסַפְתִּי עָלֵי מְכָאוֹב; כִּי כָּכֵל שֶׁאָדָם
מְכַנִּיס בְּדַעְתּוֹ אֵמֶת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ־כֵן מִתְגַּבֵּר עָלָיו יִצְרוֹ
יּוֹתֵר וַיּוֹתֵר, כְּמֵאֲמָרָם ו"ל (סֵפֶה נב.): כָּל הַגָּדוֹל מִחֲבֵרוֹ — יִצְרוֹ גָּדוֹל
הֵימָנוּ; וְאָמַר רַבְּנוּ ו"ל (לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן עב): כָּכֵל שֶׁאָדָם
נִכְנָס יּוֹתֵר בְּהַקְדָּשָׁה, מִתְגַּבֵּר עָלָיו יִצְרֵ הָרַע חֲדָשׁ וְרוֹצֵה לְהַפִּילּוֹ,
וְעַקֵּר הַנְּפִילָה הִיא בְּעַצְבוֹת וּבְמִרְהָ שְׁחוּרָה וְחִלְשׁוֹת הַדַּעַת, שֶׁזֶּה
עַקֵּר הַיִּצְרֵ הָרַע שֶׁשׁוֹבֵר אוֹתוֹ לְגַמְרֵי, וּמְכַנִּיס בוֹ יְאוֹשׁ כְּאֵלוֹ אָבִד

יניח את הכוס ויגלה את המצות ויאמר:

**הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְהוָה:
יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ מִעַתָּה וְעַד-עוֹלָם:
מִמּוֹזַרְחֵ-שָׁמַיִם עַד מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְהוָה: רַם עַל**

מנוס ותקנה ממנו, כמו שאנחנו רואים בחוש מה שעובר על כל אחד ואחד בזה העולם, עד שיש אנשים שכל־כף נפלו בעיניהם, שנדמה להם כאלו אבד מנוס ותקנה מהם. ואי אפשר לצאת מכל הצרות והיסורין האלו, אלא על־ידי תודה והודאה, שאדם צריך להרגיל את עצמו להודות ולהלל ולשבח את הבורא יתברך שמו, ולמצא את ההרחבות שמרחיב לו הקדוש־ברוך־הוא בכל יום ויום, וכמו שפרש רבנו ו"ל (לקוטי־מוהר"ן, חלק א', סימן קצה) את הפסוק (תהלים ד, ב): "בְּצַר הִרְחַבְתָּ לִי", הינו שגם בהצרה בעצמה השם יתברך מרחיב לו; כי אם יסתכל האדם על חסדי השם יתברך, יראה שאפלו בעת שהשם יתברך מצר לו, גם בהצרה בעצמה השם יתברך מרחיב לו, ומגדיל חסדו עמו, וזה "בְּצַר הִרְחַבְתָּ לִי", הינו אפלו בתוך הצרה בעצמה, נתת לי הרחבה בתוכה, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (ירושלמי תענית, פ"ק ב', הלכה ט'): אמר דוד לפני הקדוש־ברוך־הוא: כל צרה שהייתי נכנס לה, אתה היית מרחיבה לי; נכנסתי לצרתה של בת שבע, נתת לי את שלמה, נכנסתי לצרתן של ישראל, נתת לי בית־המקדש; כי רק זה הדרך לצאת מכל הצרות והיסורין, על־ידי שמרגילין את עצמו למצא הרחבות בתוך הצרות, מלבד מה שאנו מצפים, שהשם יתברך יושיענו בקרוב מכל הצרות, ויטיב עמנו מאד, והבן למעשה.

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ וְכוּ' צריך שתדע, אהובי, בני! בשעה שאתה אומר מזמור זה, אתה צריך להתלהב מאד, כי

כָּל גּוֹיִם יְהוָה עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: מִי כִּיְהוָה
 אֱלֹהֵינוּ הַמְּגַבִּיחֵי לְשִׁבְתָּ: הַמְּשַׁפִּילֵי לְרֵאוֹת
 בַּשָּׁמַיִם וּבְאָרֶץ: מְקִימֵי מִעֶפֶר דָּל מֵאֲשַׁפֵּת יָרִים
 אֲבִיוֹן: לְהוֹשִׁיבֵי עִם נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ:
 מוֹשִׁיבֵי עֲקָרַת הַבַּיִת אִמֵּי־הַבָּנִים שְׂמֵחַת הַלְלוּיָהּ:

הַמְּזַמֵּר הַזֶּה הוּא שֶׁבַח גָּדוֹל עֲלִיוֹן וְנוֹרָא מְאֹד, שֶׁבֶּא מִמְּקוֹם סְתוּם,
 כַּמּוּבָא בַּזֵּהר (וַיְחִי רַב): תָּא חַוִּי, הַלְלוּיָהּ, הֵכָא אֵית שִׁבְחָא עֲלָאָה
 דְּמֵאֲרֵי דְכָלָא, אֲתֵר דְּלֵא שְׁלֵטָא בֵּיה עֵינָא לְמַנְדַּע וּלְאִסְתַּפְּלָא, דְּאִיהוּ
 טְמִירָא דְכָל טְמִירִין. וּמֵאֵן אִיהוּ י"ה, שְׁמָא עֲלָאָה עַל כָּלָא. וּבְגִין
 כְּדָּ הַלְלוּיָהּ שִׁבְחָא וּשְׁמָא כַּחֲדָא כְּלִילֵן כַּחֲדָא. וְהֵכָא סְתִים מְלָה
 דְּאֵמֵר הַלְלוּיָהּ וְלֵא אֵמֵר מֵאֵן הַלְלוּיָהּ, לְמֵאֵן אֲמֵרוּ הַלְלוּ, אֲלֵא כְּמָה
 דִּי"ה סְתִים הֵכִי שִׁבְחָא דְשִׁבְחֵי סְתִים. אֵינּוֹן דְּמִשְׁבְּחֵי לֵא יְדַעְנָא
 מֵאֵן אֵינּוֹן, וְהֵכִי אֲצַטְרִיף לְמִיְהוּי כָּלָא סְתִים בְּרִזָּא עֲלָאָה וּלְכַתֵּר
 דְּסְתִים בְּרִזָּא עֲלָאָה גָּלִי. וְאֵמֵר: "הַלְלוּ עַבְדֵי הַוַּי"ה הַלְלוּ אֶת שֵׁם
 הַוַּי"ה" בְּגִין דְּדָא אִיהוּ אֲתֵר דְּלֵא סְתִים כְּהֵהוּא עֲלָאָה טְמִירָא דְכָל
 טְמִירִין, דָּא הוּא אֲתֵר דְּאֲקָרֵי שֵׁם, כְּמָה דְּאֵת אֲמֵר (שְׁמוּאֵל ב, ו, ב):
 "אֲשֶׁר נִקְרָא שֵׁם שֵׁם הַוַּי"ה", קַדְמָאָה סְתִים דְּלֵא גְלֵאָ, סְתִים וְגְלֵאָ.
 וּבְגִין דְּקִימָא בְּאִתְּגַלֵּיא אֵמֵר אֵינּוֹן דְּקָא מִשְׁבְּחֵי לְהֵהוּא אֲתֵר מֵאֵן
 אֵינּוֹן, וְקֵאמֵר דְּאֵינּוֹן עַבְדֵי הַוַּי"ה, דְּאִתְחַזּוֹן לְשִׁבְחָא לְאֲתֵר דָּא. "יְהִי
 שֵׁם יְהוָה מְבָרָךְ", מֵאֵי שְׁנָא דְקֵאמֵר יְהִי? אֲלֵא יְהִי רִזָּא דְאִמְשַׁכּוּתָא
 מִהֵהוּא אֲתֵר עֲלָאָה דְאִיהוּ סְתִים דְקֵאמְרֵן דְּאִיהוּ י"ה, עַד רִזָּא דְבְרִית
 דְּאִיהוּ יו"ד תַּתָּאָה כְּגִוּוֹת דִּיּו"ד עֲלָאָה שְׁרוּתָא כְּסוּפָא. וּבְגִין כְּדָּ יְהִי
 רִזָּא דְאִמְשַׁכּוּתָא מִטְמִירָא דְכָל טְמִירִין, עַד דְּרַגְנָא תַּתָּאָה. וּבְמִלָּה דָּא
 אֲתַקִּים כָּל עַבְדָּא דְבְּרֵאשִׁית, כְּמָה דְּאֵת אֵמֵר יְהִי רְקִיעַ, יְהִי מְאוּרוֹת,
 יְהִי אֹר. בְּכָל אֵינּוֹן עוֹבְדִין דְלַעִילָא כְּתִיב: יְהִי, בְּכָל אֵינּוֹן עוֹבְדִין
 דְלַתַּתָּא לֵא כְּתִיב יְהִי, בְּגִין דְּרִזָּא דָּא דְאִיהוּ מְרִזָּא עֲלָאָה סְתִימָא דְכָל
 סְתִימִין לֵא אֲתַקִּים אֲלֵא בְּמִלִּין עֲלָאֵי דְלַעִילָא וְלֵא אֲתֵמֵר בְּאֵינּוֹן מְלִין
 תַּתָּאִין דְלַתַּתָּא, וּבְדָא מִתְבְּרָךְ שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּכָלָא, וְעַל דָּא כְּתִיב:

"יהי שם הויה מברוך וגו', עין שם. ואמר "הללו עבדי הויה",
 כי אדם צריך לביטל את עצמו לגמרי אליו: תברך, ואף שנקרא בן,
 כמו שכתוב (דברים יד, א): "בנים אתם להויה אלקיכם", עם כל זאת
 השלמות, שגם הבן ישליך את חכמתו ושכלו לגמרי, ויעבד את
 הקדוש-ברוך-הוא בבחינת עבד, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-
 מוהר"ן, חלק ב', סימן ה'); ובאמת פשוט ישראל עובד את השם: תברך
 בבחינת עבד, בסוד "עבדי הויה", על-ידי-זה נכונת זהמת העבד
 דסטרך אחר. כי אין הדין נמתק אלא בשרשו (לקוטי-הלכות, ברכות
 השחר, הלכה ג', אות מג); על-כן עתה צריכים לעבד את השם: תברך
 בעבודות דיקא, אף-על-פי שבאמת אין זו עבודה כלל, כי מי
 שפירגיש אור וזיו וחיות ודבקות עבודת השם: תברך, זה התענוג הכי
 גדול מכל התענוגים, ואין זה נקרא עבודת כלל, שזה סוד השגת
 הבן, שהוא מתענג ומשתעשע עם אביו. ולכן צריכים לראות שלא
 תקרא עבודת השם, כי אין זו עבודת כלל, אבל מחמת אחיזת זהמת
 העבד שנתאחו בכל אחד, ולכן צריכים עבודות דיקא, וזהו "הללו
 עבדי הויה הללו את שם הויה", כי על-ידי עבדי הויה שעובדים
 את השם: תברך בתמימות ובפשיטות גמורה, על-ידי-זה נתבטלת
 עבודת הסטרך אחר, ואז נגדל שם הויה, וזה "יהי שם הויה
 מברך מעתה ועד עולם", כי על-ידי בטול העבודות דסטרך אחר,
 שהוא השקר שנתאחו באדם, על-ידי-זה יתגדל ויתקדש שמו: תברך
 עד עולם, כי נזפה אחר-כך שיתגלה לנו שם העצם: תברך, ששם
 עקר החיים נצחיים, שנוזפה לגדל ולברך שמו לעולם ועד. וזהו
 "ממזרח שמש עד מבואו מהלל שם הויה"; כי אחר ביאת
 השמש, אז הוא חשכת לילה, ששם עקר אחיזת העבד, שהוא חשך
 שקר, וכשמכניעים את זה, על-ידי עבודת השם: תברך, לעבד את
 הקדוש-ברוך-הוא בתמימות ובפשיטות, אז מאיר אור הקדוש-
 ברוך-הוא ממזרח שמש עד מבואו, שהוא מקצה עד קצה, מקצה
 העליון עד קצה התחתון, מיום עד לילה, מתכלית האור עד תכלית
 החשך, "מהלל שם הויה", כי על-ידי עבדי השם האמתיים, שהם
 הצדיקים האמתיים, המשליכים את חכמתם לגמרי, ועובדים את
 הקדוש-ברוך-הוא בבחינת עבד, על-ידי-זה הם דוחים את השקר

והזהמה של העֶבֶד, עד שמפירים שם הַנִּזְ"ה, שהיא האַמַּת כָּכָל מקום, עד שְׁכָלֶם חוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה, וְשָׂרִים אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, להודות ולהִלֵּל שֵׁם הַנִּזְ"ה בְּרוּךְ הוּא בְּאֵמַת תָּמִיד. וְזֶה שְׁסִים הַמְזֻמָּר: "אם הַבְּנִים שְׂמַחַה הַלְלוּיָהּ", כִּי פִתַח בְּעֶבֶד כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב: "הִלְלוּ עִבְדֵי הַנִּזְ"ה", וְסִים בְּבֹן, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב: "אם הַבְּנִים שְׂמַחַה", כִּי כֵן הַדְּבָר, שְׂבַתְחִלָּה צְרִיכִים לְעַבְדוֹ יִתְבַּרְךָ בְּכַחֲנִית עֲבֹדוֹת, לְהַשְׁלִיךְ אֶת חֲכָמָתוֹ הַמְדַמָּה לְגַמְרִי, לַעֲשׂוֹת אֶת עֲצָמוֹ כְּעֶבֶד הַעוֹשֶׂה רְצוֹן רְבוֹ, כִּי מַחֲמַת גְּשָׁמִיּוֹת הַגּוֹף נִקְרָא בְּשֵׁם עֲבֹדוֹת, וְכַשְׁעוֹבְדִים אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַחֲנִית עֶבֶד, עַל־יְדִיזָה מְכַנְיַעִים וּמְכַטְלִים עֲבֹדַת הַסְּטָרָא אַחֲרָא, וְאַחֲר־כֵּן זוֹכִים לְשַׁבֵּר וּלְכַטֵּל הַגּוֹף לְגַמְרִי, עַד שְׁנִקְרָאִים בְּכַחֲנִית בֶּן, אִם הַבְּנִים דִּיקָא.

וְצִרִיף שְׂתַדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי! אֲשֶׁר בְּאֶמְרֶךָ "יְהִי שֵׁם הַנִּזְ"ה מְבָרְךָ", תְּכַוֵּן רְאִשֵׁי תְּבוֹת ד' מְלוֹאִים: ע"ב כְּזָה: יו"ד ה"י וי"ו ה"י. ס"ג כְּזָה: יו"ד ה"י וּא"ו ה"י. מ"ה כְּזָה: יו"ד ה"א וּא"ו ה"א. ב"ן כְּזָה: יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה, שְׁעוּלָה בְּיַחַד כְּמִסְפַּר רל"ב, וְהַמְלוֹאִים שְׁלֵהֶם שֵׁהֶם: מ"ו ל"ז י"ט כ"ו, עוּלָה קכ"ח, וּבְיַחַד עוֹלִים ש"ס. "מְהִלֵּל שֵׁם הַנִּזְ"ה" תְּכַוֵּן רְאִשֵׁי תְּבוֹת כְּמִנְיֵן קפ"ד קס"ו, שֵׁהֶם אַחֲרֵיהֶם דְּמֵלּוֹי ע"ב ס"ג. "רָם עַל כָּל גּוֹיִים הַנִּזְ"ה עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ", תְּכַוֵּן רְאִשֵׁי תְּבוֹת עוּלָה כְּמִנְיֵן הַנִּזְ"ה מִצַּפְ"ץ ע"ב. "מִי כַּהֲנִי"ה אֱלֹקֵינוּ הַמְּגַבִּיחֵי לְשֵׁבֶת" תְּכַוֵּן רְאִשֵׁי תְּבוֹת כְּמִנְיֵן א"ל אֲדנ"י. "מְקִימֵי מַעֲפָר דָּל" תְּכַוֵּן רְאִשֵׁי תְּבוֹת כְּמִנְיֵן אֵה"ה ס"ג. "מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת הַבַּיִת" תְּכַוֵּן רְאִשֵׁי תְּבוֹת ס"ג ב"ן. וְתְּכַוֵּן הֵיטֵב אֶל פְּרוּשׁ הַמְּלוֹת שְׂאֵתָה אֹמֵר, וְתַצִּיר בְּדַעְתָּךְ אֵיךְ שְׂהִיִּיתָ עַד עַכְשָׁו בְּנוֹקְבָא דְתַהוּמָא רַבָּא, וְהוּא יִתְבַּרְךָ מְרַב רַחֲמָנוּתוֹ קַיִם בְּךָ "הַמְּגַבִּיחֵי לְשֵׁבֶת" בֵּין הַצְּדִיקִים וְהַחֲכָמִים, וְלְכָלֵי לְהַתְּנַגֵּד עֲלֵיהֶם, וְכָל מַה שְׁנִפְלֵת וְיִרְדֵּת, הַכֹּל הִיָּה כְּדֵי שְׂתִזְכֶּה לְהַתְּעַלּוֹת בְּיַתֵּר שְׂאֵת וּבְיַתֵּר עוֹ, וְלָרְאוֹת בְּגִדְלָתוֹ יִתְבַּרְךָ, וְלִקְשֹׁר עוֹלָם הַזֶּה בְּעוֹלָם הַבָּא, שְׂזָה "הַמְּשַׁפְּלִי לְרְאוֹת בְּשָׁמַיִם וּבְאַרְצֵי", וְתִזְכִּיר לְעַצְמְךָ הֵיטֵב, בְּאִיזָה מְקוֹם מְזוּהָם הִיִּיתָ עַד עַכְשָׁו, וּבְאִיזָה זָבָל וְלְכַלּוֹף נִפְלֵת וְנִשְׁלַכְתָּ, וְעַכְשָׁו "מְקִימֵי מַעֲפָר דָּל מַאֲשָׁפוֹת יָרִים אֲבִיוֹן לְהוֹשִׁיבֵי

בַּצֵּאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לְעֹז:
 הֵיְתָה יְהוּדָה לְקֹדֶשׁוֹ יִשְׂרָאֵל
 מִמְּשֻׁלוֹתָיו: הַיָּם רָאָה וַיִּנָּם, הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאַחֹר:
 הַהָרִים רָקְדוּ כְּאֱלִים גְּבֻעוֹת כְּבְנֵי-צֹאן: מַה לָּךְ
 הַיָּם כִּי תִנּוּם, הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאַחֹר: הַהָרִים
 תִּרְקְדוּ כְּאֱלִים גְּבֻעוֹת כְּבְנֵי-צֹאן: מִלִּפְנֵי אֲדוֹן
 חוֹלֵי אָרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: הַהֶפְכִי הַצֹּר
 אֲגַם-מַיִם חֶלְמַיִשׁ לְמַעֲיֵנו-מַיִם:

עם נדיבים, עם נדיבי עמו", שאתה זוכה להיות ביחד עם הצדיקים והחכמים, ואינך מתנגד עליהם, שבזה אפה יכול להחיות את עצמך מאד. "מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה", שזה סובב על עולם הבא ועולם הזה גם יחד, כמובא בזהר (ויצא קנו): אמר רבי חיא, רוח דקדשא קאמר, מושיבי עקרת הבית דא רחל, אם הבנים שמחה דא לאה, מושיבי עקרת דא עלמא תתאה, אם הבנים שמחה דא עלמא עלאה, בגין כך הללויה. אשרי מי שמדבק את עצמו בו יתברך, ואינו מטעה את עצמו כלל, והבן למעשה!

בַּצֵּאת יִשְׂרָאֵל וְכוּ'; צְרִיף שְׂתַדַּע, אַהוּבִי, בְּנִי! בְּשַׁעַת שְׂאֲתָה אוֹמֵר מִזְמוֹר זֶה, תִּזְכֹּר לְעַצְמְךָ אֶת יְצִיאַת מִצְרַיִם, שְׂאֹז נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וְרָאוּ מֵרְאוֹת אֱלֹקִים, כְּמֵאמְרָם ו"ל (דְּבָרִים רַבָּה, פְּרָשָׁה ז', סִימָן ח'): רְאֵתָה שְׂפָחָה עַל הַיָּם מַה שְּׁלֹא רָאָה יְחִזְקָאֵל בֶּן בּוּזִי וּשְׂאָר כָּל הַנְּבִיאִים. וְשִׁבְט יְהוּדָה מָסְרוּ אֶת נַפְשָׁם הֵרָאוּ שׁוֹנִים לְקַפֵּץ לְתוֹךְ הַיָּם, שְׁנָה "הֵיְתָה יְהוּדָה לְקֹדֶשׁוֹ", כְּמֵאמְרָם ו"ל (שְׁמוֹת רַבָּה, פְּרָשָׁה כד, סִימָן א'): אֱלֹהֵי שִׁבְט יְהוּדָה שְׁקַפֵּץ תַּחֲלֶה וְקֹדֶשׁ שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁנֵאמַר: "בַּצֵּאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, הֵיְתָה יְהוּדָה לְקֹדֶשׁוֹ",

על-ידי-זה דיקא זכה כל בר ישראל לקשר את הנקדה השיכת אל לבו בעת הזאת, שזה "ישראל ממשלותיו", כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוה"ן, חלק א', סימן לד), ועל-ידי-זה שרו שירה על הים, כל אחד כפי בחינתו וכפי השגתו בהגרת האין סוף ברוך הוא, והקדוש-ברוך-הוא התנה תנאי עם הים בעת בריאת העולם שיבקע, כמובא בזהר (בשלח מט.): בשעתא דקריבו ישראל לימא קרא קדשא בריך הוא לממנא רכרכא דעל ימא, אמר ליה בשעתא דעבדית אנא עלמא מניתי לך על ימא, ותנאי אית לי על ימא די יבזע מימיו מקמי בני, השתא מטא עדנא דיעברו בני כגו ימא, עין שם; ונבקע הים רק בזכות יוסף, כמאמרם ז"ל (מדרש תהלים, מזמור קיד): "הים ראה וינס". דבר אחר: ראה ארוננו של יוסף יורד לים, אמר הקדוש-ברוך-הוא ינוס הים מפני הנס מן העברה, שנאמר: "וינס החוצה" (בראשית לט, יג), אף הים נס מפניו, שנאמר: "הים ראה וינס"; וכן כל בר ישראל שמוסר את נפשו בעבורו יתברך, נפתחים השמים בפניו, שזה סוד קריעת ים סוף, הינו קריעת וקיעת ים הדעת, האור אין סוף ברוך הוא. כי מי שמוסר את נפשו בעבורו יתברך, הקדוש-ברוך-הוא פותח לפניו את כל שערי החכמה. וכיון שמתגלה לאדם רזי החכמה העליונה, ורואה לפניו את אמתת מציאותו יתברך, מיד נתבטל לפניו כל הבריאה, ואינו רואה רק עצם אלקות המחיה ומנהיה ומקים את דומם, צומח, חי, מדבר. שזה "ההרים רקדו כאילים גבעות כבני צאן", שרואה איה שכל הבריאה כלה, ההרים והגבעות מתבטלים לגבי גלוי אין סוף ברוך הוא. וכששואל עצמו מה זה ועל מה זה: "מה לך הים כי תנוס הירדן תסב לאחור, ההרים תרקדו כאילים גבעות כבני צאן", תכף-ומיד משיב לעצמו: "מלפני אדון חולי ארץ מלפני אלוה יעקב", מתמת גדל גלוי אלקותו יתברך, שמתגלה אליו, אז רואה איה שכל הבריאה כלה וזה מלפניו. וזה פת הצדיקים, שמרב דבקותם בו יתברך יכולים להפך אבן דומם לאגם מים, שזה: "ההפכי הצור אגם מים חלמיש למעינו מים"; ולכן בשעה שאמה אומר מזמור זה, תתעורר מאד אל מה ילוד אשה יכול לזכות בזה העולם; אשרי מי שאינו מטעה את עצמו.

וְצָרִיךְ שְׂתַדַּע, אַהוּבִי, בְּנִי! אֲשֶׁר בְּשַׁעַה שְׂאַתָּה אוֹמֵר "בְּצֵאת
 יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם", תְּכַוֵּן רְאִשֵׁי תְבוּת שֵׁם ב"ן, וְסוֹפֵי תְבוּת כְּמִנְיָן
 עֶשֶׂר פְּעָמִים הוֹי"ה אהי"ה. וּבְשַׁעַה שְׂאַתָּה אוֹמֵר "בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם
 לְעֹז" תְּכַוֵּן רְאִשֵׁי תְבוּת: ל"ז י"ט כ"ו. וּבְשַׁעַה שְׂאַתָּה אוֹמֵר: "הֵיטָה
 יְהוּדָה לְקִדְשׁוֹ" תְּכַוֵּן רְאִשֵׁי תְבוּת שֵׁם מ"ה. וּבְשַׁעַה שְׂאַתָּה אוֹמֵר:
 "יִשְׂרָאֵל מִמְּשֻׁלוֹתָיו", תְּכַוֵּן רְאִשֵׁי תְבוּת וְסוֹפֵי תְבוּת כְּמִנְיָן אֱלֹהֵי"ם.
 וּבְשַׁעַה שְׂאַתָּה אוֹמֵר: "רְאֵה הַיָּם וַיִּנָּס", תְּכַוֵּן רְאִשֵׁי תְבוּת כְּמִנְיָן
 מ"ה קס"ו. וּבְשַׁעַה שְׂאַתָּה אוֹמֵר: "הַיָּם רָאָה", תְּכַוֵּן סוֹפֵי תְבוּת
 מ"ה וְרְאִשֵׁי תְבוּת כְּמִנְיָן אהי"ה קפ"ד. וּבְשַׁעַה שְׂאַתָּה אוֹמֵר: "יִסַּב"
 תְּכַוֵּן שְׁעוּלָה ע"ב. וּבְשַׁעַה שְׂאַתָּה אוֹמֵר: "מָה לָּךְ הַיָּם פִּי תְנוּס",
 תְּכַוֵּן סוֹפֵי תְבוּת ע"ב ס"ג. וּבְשַׁעַה שְׂאַתָּה אוֹמֵר: "מִלְפָּנַי אֲדוֹן חוּלֵי
 אֶרֶץ", תְּכַוֵּן רְאִשֵׁי תְבוּת וְסוֹפֵי תְבוּת כְּמִנְיָן עֶשֶׂר פְּעָמִים אהי"ה.
 וּבְשַׁעַה שְׂאַתָּה אוֹמֵר: "מִלְפָּנַי", תְּכַוֵּן שְׁעוּלָה עֶשֶׂר פְּעָמִים אהי"ה.
 וּבְשַׁעַה שְׂאַתָּה אוֹמֵר: "אֲדוֹן", תְּכַוֵּן שְׁזָה עוּלָה שֵׁם ב"ן עַם
 אוֹתִיּוֹתָיו. וּבְשַׁעַה שְׂאַתָּה אוֹמֵר: "חוּלֵי" תְּכַוֵּן שֶׁהוּא שֵׁם יו"ד ה"א
 וי"ו ה"א. וּבְשַׁעַה שְׂאַתָּה אוֹמֵר "אֶרֶץ", תְּכַוֵּן אֱלֹקִי"ם בְּמִלּוּי
 אֶלְפִי"ן. וּבְשַׁעַה שְׂאַתָּה אוֹמֵר "אֱלוֹהֵי" תְּכַוֵּן שְׁזָה עוּלָה מ"ב, שֶׁהוּא
 שֵׁם הַשְּׂמִירָה. וּבְשַׁעַה שְׂאַתָּה אוֹמֵר "יַעֲקֹב", תְּכַוֵּן שְׁעוּלָה אהי"ה
 קס"א. וְהַעֲקֹר צָרִיךְ שְׂתַכְנִיס בְּעֶצְמָךְ, אַהוּבִי, בְּנִי, פְּרוּשׁ הַמְּלוֹת,
 וְתִשֵּׂים לְנֶגֶד עֵינֶיךָ אֵיךְ שְׂאַתָּה יוֹצֵא עֲכָשׁוּ מִמִּצְרַיִם, וְנִבְקַע לָךְ הַיָּם,
 שְׂבַכְוֹנָה פְּשוּטָה זוּ כְּבָר תַּעֲלֶה אֶל רוּם הַמַּעְלוֹת, וַיִּמְשְׁכוּ עֲלֶיךָ
 שְׂמוֹת אֵלֹהֵי תְּמִיד, וְהִבֵּן לְמַעֲשֵׂה.

יגלה המצות ויקח הכוס בידו:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִלְּךָ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר
 גָּאֵלְנוּ וְגָאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם,
 וְהַגִּיעַנוּ הַלֵּילָה הַזֶּה לְאֹכֵל בּוֹ מִצֵּה וּמְרֹזֵר. כֵּן
 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַגִּיעַנוּ לְמוֹעֲדִים
 וְלִרְגָלִים אַחֲרִים הַבָּאִים לְקִרְאתָנוּ לְשָׁלוֹם.
 שְׂמַחִים בְּבִנְיַן עִירָךְ וְשָׂשִׁים בְּעַבְדוּתְךָ. וְנֹאכַל
 שֵׁם מִן הַזִּבְחִים וּמִן הַפְּסָחִים (בְּמוֹצָאי שַׁבַּת אוֹמְרִים: מִן
 הַפְּסָחִים וּמִן הַזִּבְחִים), אֲשֶׁר יַגִּיעַ דָּמָם עַל קִיר מִזְבִּיחֶךָ
 לְרִצּוֹן, וְנוֹדָה לְךָ שִׁיר חֲדָשׁ עַל גְּאֻלְתָּנוּ וְעַל
 פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה גָּאֵל יִשְׂרָאֵל:

לְשֵׁם יְחִוּד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתִיה

יאהדונהי

וּרְחִימוּ וּדְחִילוּ
 אִיהֵהוּיָהָה

בְּדְחִילוּ וּרְחִימוּ
 יִאֵהוּיָהָה

לְיַחְדָּא שֵׁם י"ה בּו"ה
 בְּיַחְוּדָא שְׁלִים
 יְהוּהָה

צריך שתדע, אהובי, בני! אשר את הברכה הזו צריכים לומר
 בכונה גדולה מאד, כי נעשה על-ידי-זה יחודים גדולים בשמים, ואם
 היית יודע איזה שעשוע אתה גורם עכשו בכל העולמות על-ידי
 הברכה הזו, היית אומר את הברכה בכונה גדולה מאד וכשמחה
 עצומה.

בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל, הֲרִינִי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְשִׁתּוֹת יַיִן שֶׁל
 כּוֹס שְׁנֵי מְאָרְבַּע כּוֹסוֹת, שֶׁתִּקְנוּ חֲכָמִים בְּלֵיל חַג
 הַמִּצּוֹת, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת נַחַת־רוּחַ לְיוֹצְרֵנוּ, וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן
 בּוֹרְאֵנוּ, לְתַקֵּן שְׂרֵשׁ מִצְוָה זוֹ בְּמָקוֹם עֲלִיּוֹן. וַיְהִי נֶעֱם
 אֲדָנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדִינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ,
 וּמַעֲשֵׂה יְדִינוּ כּוֹנְנָהוּ.

**בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
 בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:**

יְשִׁתָּה בְּהַסְבַּת שְׂמָאל, וְלֹא יִבְרַךְ אַחֲרָיו

רְחִיצָה

נוטלים ידים ומברכים 'על נטילת ידים':

**בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר
 קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם:**

צְרִיף שְׂתַדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי! אֲשֶׁר עֲנִין נְטִילַת יָדַיִם לְסַעֲדָה, יֵשׁ
 בּוֹ סוּדוֹת גְּדוֹלִים מְאֹד, כַּמּוּבָא בְּדַבְרֵי מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל (לקוטי־הַלְכוֹת,
 נְטִילַת יָדַיִם לְסַעֲדָה, הַלְכָה ר', אוֹת כו); כִּי קִדְּם הָאֲכִילָה צְרִיף לְרַחֵץ יְדָיו
 בְּמַיִם, כִּי צְרִיכִים לְטַהֵר אֶת הַיָּדַיִם, שֶׁהֵן עֲסֻקָּנוֹת, בְּמַיִם הַמְטַהְרִים
 מְכַל הַטְּמָאוֹת, וּמְרוּחַ שְׁטוֹת הַמְטַעָה אֶת הָאָדָם, כְּאֵלוֹ יֵשׁ בְּכַח יְדָיו
 לְהַמְשִׁיף פְּרָנְסָה לַעֲצָמוֹ, שֶׁזֶה הַפָּגָם שֶׁל (דְּבָרִים ח, יז): "וְאָמַרְתָּ
 בְּלִבְבְּךָ כַּחַי וְעַצְמִי יְדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחֵיִל הַזֶּה": וְלִכֵּן צְרִיכִים לְרַחֵץ
 אֶת הַיָּדַיִם בְּמַיִם, שֶׁזֶה הַשְּׂגָחָה פְּרָטִית, כַּמְאֻמָּר ז"ל (שְׁמוֹת רַבָּה, פְּרָשָׁה

מוציא מצה

צריך שיאחז ב' המצות השלמות בידו בשעת ברפת המוציא, והפרוסה תהיה בין ב' המצות השלמות. ולאחר שגמר ברפת המוציא, יש להשמיט המצה השלישית השלמה מידו, ויאחז בפרוסה מלמטה, ובעליונה מלמעלה, ויברך "על אכילת מצה", אבל לא ישמיט מידו מצה השלמה העליונה קודם ברפת "על אכילת מצה".

לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכנתיה

יאהרונהי

ורחימו ודחילו
איההיוחה

בדחילו ורחימו
יאההויהה

ליחודא שם י"ה בו"ה

ביחודא שלים

יהוה

טז, סימן ז'): מתחלה הנה העולם מים במים, כדי (דברים ח, יח): "ונזכרת את יהנה אלהיך, כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל" וגו', ותרגומו: 'ארי הוא זהב לך עצה למקני נכסין' וכו', כי אדם צריך לבטח רק בו יתברך. וזה 'רחצה', שהוא בלשון תרגום בטחון, פמוכא (זהר וניקהל רו): ביה אנא רחין, עין שם; ולכן ברחיצה זו קדם הסעדה בליל פסח, בעת יציאת מצרים, אנו ממשיכים על עצמנו את הבטחון החזק שהיה לישראל בשעת יציאת מצרים, שלא

בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל, הֲרִינֵי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְקַיֵּם מִצְוֹת עֲשֵׂה
 מִן הַתּוֹרָה לֶאֱכֹל מַצָּה בְּלִילָה הַזֶּה שֶׁל חַג הַמִּצּוֹת, כְּדֵי
 לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְיּוֹצְרֵנוּ, וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאֵנוּ, לְתַקֵּן
 שְׂרֵשׁ מִצְוֵה זֶה בְּמָקוֹם עֲלִיּוֹן. וַיְהִי נֶעֱם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ
 עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ כּוֹנֵנָהּ:

**בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַזֶּה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
 הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ:**

**בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַזֶּה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר
 קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מַצָּה:**

עֲשׂוּ לָהֶם צִידָה לְדַרְךָ, וְהֶאֱמִינוּ בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, שְׂאֵפְלוּ בַּמִּדְבָּר יִשְׁפִיעַ
 לָהֶם פְּרִנְסַתָּם בְּשִׁפְעַ גְּדוּל, וְהִבֵּן לְמַעֲשֵׂה.

צְרִיף שְׂתַדַּע, אַהוּבִי, בְּנִי! כִּי יִשְׂרָאֵל הֵם עִם קְדוּשָׁה, וְכָל
 אֲכִילַתְּם צְרִיכָה לְהִיּוֹת בְּקִדּוּשָׁה, בְּסוּד אֲכִילַת מַצָּה. כִּי סוּד חֲמִץ
 הוּא סֵטְרָא דְמוֹתָא, וְאִסוּר לֶאֱכִילַת יִשְׂרָאֵל, הֵינוּ שְׂכָל אֲכִילַתְּם
 צְרִיכָה לְהִיּוֹת מְאֹכֵל שְׁנֵתְבָרֵר וְנִזְדַּבְּךְ מַחֲטָא אֲדָם הִרְאִשׁוֹן וּמִזְהַמַּת
 הַנְּחָשׁ, שְׂאֵנִי עַל-יַדֵּי זֶה הַמְּאֹכֵל נְשָׁלֵם הַדַּעַת בְּיוֹתֵר. וְזֶה סוּד הַמַּצָּה,
 שֶׁהוּא בְּחִינַת מַחֲיִין וְדַעַת, דְּבִקּוֹת הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ, דְּהֵינוּ מַחֲשָׁבוֹת
 קְדוּשׁוֹת וְזִכּוֹת, שֶׁהוּא תְּמִיד דְּבוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, שְׂאֵן בְּשַׁעַת אֲכִילָה
 יִחְשַׁב מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, כִּי הָאֵכֵל בְּעֲצָמוֹ אֶלְקוּת, כִּי אֵין בְּלַעֲדֵי יִתְבָּרֵךְ
 כָּלֵל. וְלִכֵּן דִּיקָא אִזּוּ כּוֹלִים לְזִכּוֹת לְהַגִּיעַ אֶל יְחוּד קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא

ושכנתיה, פמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סב),
 שעל-ידי אכילתן של ישראל, נעשה יחוד קדשא בריך הוא
 ושכנתיה אפין באפין, כמו שכתוב (רות ב, יד): "ויאמר לה בעז לעת
 האכל גשי הלם" וגו'; אבל המאכל צריך להיות מאכל שפבר
 נתברר, שעל ידו זוכים לאמונה ברוחה ומזפכת בו יתברך,
 ועל-ידי-זה באים לישוב הדעת אמתי. וצריך שתדע, אהובי, בני!
 כי חטא אדם הראשון היה באכילה שאכל מעץ הדעת טוב ורע,
 שזה סוד חמץ סטרא דמותא, כמו שכתוב (בראשית ב, יז): "ביום
 אכלך ממנו מות תמות" וגו', דהינו שאכל מאכל פנה, שעל ידו
 נתערבב המח ומתחמץ במחשבות זרות, שזה עץ הדעת טוב ורע;
 דהינו שעל-ידי אכילה זו נפגם הדעת ונתערבב טוב ורע. דהינו
 שנקנסין מחשבות זרות והרהורים רעים בהמח, הפוף עץ החיים,
 שהיא סוד מצה, סוד קדשת המחשבה, דבקות הבורא, שהוא סוד
 חיים, פמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ה'), ועל-ידי
 חטא אדם הראשון נתקללה האדמה, בסוד (בראשית ג, יז): "בעצבון
 תאכלנה" וגו', וכן (שם): "בזעת אפך תאכל לחם" וגו', ועל-ידי-זה
 נפגמו ונתערבבו כל המאכלים, עד שכלם צריכים ברור, ובפרט
 הלחם, שהוא עקר חיות האדם, שהם צריכין ברורים הרבה וכו'.
 ועקר גמר הברור הוא בשעת הברכה, שעל-ידי הברכה מוציאין
 אותו מקללה לברכה, על ידי הברכה שמברכין עליו, ואז
 כשהלחם נתברר לאכילת ישראל, אזי נעשה סוד מצה, שהיא סוד
 עץ החיים, סוד קדשת הדעת, הפוף סוד חמץ, שהוא פגם הדעת,
 סוד עץ הדעת טוב ורע. כי אכילת ישראל צריכה להיות תמיד בסוד
 אכילת מצה, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (מדרש אנגה): עגה
 שהוציאו ישראל ממצרים, דהינו מצות, טעמו בהם טעם מן; כי
 כשזוכין לאכל בקדשה ובטהרה, וזוכין לברר המאכל על-ידי
 הברכה, אזי המאכל הוא בסוד מצה, שהוא קדשת המח, כי הדעת
 הוא כפי האכילה, ועל-פן צריכין לאכל בקדשה ובטהרה, כדי
 לזכות למחין זכים ומחשבות טהורות על-ידי אכילה זו, ואזי
 האכילה הזאת היא בסוד מצה, שהיא קדשת המח והמחשבה,
 לחשב תמיד ממנו יתברך. נמצא, שעל-ידי ברפת המוציא, על-ידי-

זֶה מִבְּרִינֵי הַלֶּחֶם, וְאֵזֵי הָאֲכִילָה בְּסוּד מִצָּה. וְעַל־כֵּן כָּשְׂאוֹמֵר
 הַבְּרָכָה, יִכּוֹן כִּי מִצָּה הָעֲלִינָה שְׁלֵמָה, וְהוּא סוּד הָאֶרֶת אָבָא,
 פְּנִימִיּוֹת חֶסֶד דְּאָבָא שֵׁם ע"ב וכו', כְּמוֹכָא בְּכַתְּבִים, שְׁמֵשׁ יוֹרְדִים
 חֲסִדִים וְרַחֲמִים גְּמוּרִים; כִּי כְּשֶׁהֵמַח דְּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אִזְ הוּא מְלֵא
 חֲסִדִים. וְעַקֵּר סוּד מִצָּה הוּא עַל־יְדֵי שְׁמֵשְׁבְּרִין קְנָה הַחַי"ת, וְעוֹשִׂין
 מִמֶּנּוּ ה"א. וְזֶה סוּד ה"א דְּהַמוֹצִיא, שְׁצָרִיכִין לְהִטְעִים ה' דְּהַמוֹצִיא,
 כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרִכּוֹת ל.ח.); וְעַל־כֵּן צָרִיכִין לְבַצֵּעַ
 הַפֶּת אַחֲרֵי הַבְּרָכָה, לְרַמּוֹז שְׂאֵז עַל־יְדֵי הַבְּרָכָה מוֹצִיאִין הַפֶּת מִחֲמַץ
 לְמִצָּה, שְׁמֵשְׁבְּרִין קְנָה הַחַי"ת, וְעוֹשִׂין מִמֶּנּוּ ה"א. וְעַל זֶה מְרַמְזֵת
 הַבְּצִיעָה; כִּי זֶה עַקֵּר הַבְּרוּר, שְׁבוֹצְעִין וּמְשַׁבְּרִין אֶת הַפֶּת בְּשַׁעַת
 בְּרָכָה דִּיקָא, שְׁמַרְמֹז שְׁמוֹצִיאִין אִזְ אֶת הַפֶּת מִחֲמַץ לְמִצָּה, שְׁזֶה סוּד
 שְׁבִירַת קְנָה הַחַי"ת לְה"א, כִּי זֶה עַקֵּר תְּקוּנָה וּבְרוּר הָאֲכִילָה, לְהוֹצִיא
 הַפֶּת מִחֲמַץ לְמִצָּה. וְזֶה סוּד מַה שְׁמֵשְׁבְּרִין הַמִּצָּה הָאֲמַצְעִית קֹדֶם
 הַהֲגָדָה, וּמְבָרְכִין "עַל אֲכִילַת מִצָּה" עַל הַפְּרוּסָה דִּיקָא, כִּי עַקֵּר מִצָּה
 הִיא פְּרוּסָה, דְּהֵינּוּ עַל־יְדֵי שְׁמֵשְׁבְּרִים קְנָה הַחַי"ת וְעוֹשִׂין מִמֶּנּוּ
 ה"א. וְעַל־כֵּן פּוֹרְסִין אִזְ בְּפֶסַח קֹדֶם בְּרַבַּת הַמוֹצִיא, כִּי זֶה עַקֵּר
 הַמִּצָּה, שְׁכָבֵר נִפְרָסָה וְנִשְׁבְּרָה קֹדֶם בְּרַבַּת הַמוֹצִיא, דְּהֵינּוּ שְׁכָבֵר
 נִשְׁבֵּר קְנָה הַחַי"ת וְנַעֲשֶׂה ה"א, עַל־יְדֵי שְׁשֵׁמְרוּ אֶת הַמִּצָּה שְׁלֵא
 תַחֲמִיץ, כִּי אִזְ אוֹכְלִין מִצָּה מִמֶּשׁ. וְעַל־כֵּן עַקֵּר מְצוֹתָהּ בְּפְרוּסָה,
 לְרַמּוֹז כִּי אֵין צָרִיכִין לְהַמְתִּין מִלְּשִׁבְרָה עַד שְׁיִבְרְכוּ עָלֶיהָ, כִּי הִיא
 כָּבֵר נַעֲשֶׂתָה מִצָּה מִמֶּשׁ, עַל־כֵּן תַּכְף מְשַׁבְּרִין אוֹתָהּ, וְאִזְ נַעֲשֶׂה ה"א
 שְׁהוּא הַדַּעַת (עֵין לְקוּטִי־הַלְכוֹת, בְּצִיעַת הַפֶּת, הַלְכָה ג', אוֹת ב'), לִידַע, אֲשֶׁר
 אֵין בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכָל אֱלֻקוֹת גְּמוּר, וּכְבֵר לֹא צָרִיךְ
 לְפַחַד מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעוּלָם, מֵאַחַר שְׁכָבֵר גְּשֻׁלְמָה דַּעַתוֹ. כִּי עַקֵּר
 הַפְּחָדִים בָּאִים רַק מִחַמַּת חֶסֶד וְהִבֵּן לְמַעֲשֶׂה.

מָרּוֹר

נוטלים כזית מרור, טובלים בחרסת, מנערים את
החרסת מעליו, ומברכים "על אכילת מרור"

לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכנתיה

יאהרונהי

ברחיו ורחימו ודחילו
איההיוחה

ברחיו ורחימו
יאההויהה

ליחודא שם י"ה בו"ה

ביחודא שלים

יהוה

צריך שתדע, אהובי, בני! אשר רבנו ז"ל אמר (ספר-המדות, אות
ממון, סימן לה): כזית מרור שאוכלים בפסח — מסגל לפרנסה; כי
בזה שאדם מקבל על עצמו, שאיך שהוא מה שרק לא יעבר עליו,
אפלו כל מיני מרירות שבעולם, הוא לא יכרח מהקדוש-ברוך-הוא,
על-ידי-זה יזכה לפרנסה. כי מובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוה"ר,
חלק א', סימן נח): כשאדם בכעס, הוא מאבד את פרנסתו, ואפלו
שפכר נגזר עליו שיהיה לו ממון ופרנסה, אם הוא פועס, אזי מאבד
את פרנסתו. ורואים שהכעס בא לאדם מחמת המרירות שנכנסה בו,
כי מי שממרמר — הוא בכעס, ועל-ידי-זה הוא מאבד את פרנסתו.
ולכן אם אדם מקבל על עצמו, שאפלו תעבר עליו מרירות
דמרירות, הוא לא יהיה בכעס, ולא יהיה קורא תגר נגדו יתברך,
על-ידי-זה ימתקו ממנו כל הדינים, ותמשך עליו פרנסה בשפע.
העקר צריכים להמתיק את המרירות, שהוא המרור בחרסת, שהוא
אותיות ח"ס רי"ת, בחינת מלכות דקדשה (לקוטי-הלכות, פסח, הלכה

בשם כל ישראל, הריני מוכן ומזמן לקיים מצות עשה מדרבנן לאכל כזית מרור בלילה הזה של חג המצות, כדי לעשות נחת-רוח ליוצרנו, ולעשות רצון בוראנו, לתקן שרש מצוה זו במקום עליון. ויהי נעם אדני אלהינו עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, ומעשה ידינו כוננהו.

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו על אכילת מרור: ואוכל בלי הסבה

ה', אות יא); כי אדם צריך למסור את המלכות אליו יתברך, לידע שהוא יתברך מנהיג את עולמו בחד וברחמים, בצדק ובמשפט. וכשידע ידיעות אלו, אז יהיה נמתק ממנו כל הדינים, ותהיה לו פרנסה בשפע. כי מרור מרמז על מרירות העניות שעוברת על האדם, שקשה לו מאד להשיג פרנסה (לקוטי-הלכות, פורים, הלכה ר', אות יב); ולכן ממתקים את המרירות דיקא על-ידי טבול המרור בחרסת, שהוא זכר לטיט שנטבענו בו במצרים, כי כשנפלים, חס ושלום, למרירות יגיעת הפרנסה, על-ידי פגם הפעס, זה טיט היון, על-כן כשהיצר הרע מסית את האדם שיכעס, צריך להזכיר את עצמו כמה וכמה יפסיד על-ידי-זה בגשמיות וברוחניות, כי יפסיד על-ידי הפעס את העשירות (לקוטי-הלכות, הרשאה, הלכה ד', אות יח), וזה אשר החרסת נעשתה על-ידי תפוחים ואגוזים, שנשמות ישראל נמשלו בהם, וכזה שטובלין את המרור בחרסת, על-ידי-זה נתגלה ההתפארות שהקדוש-ברוך-הוא מתפאר עם כל בר ישראל, ונמתקים כל הדינים, וזוכים לשפע דקדשה, והבן למעשה.

כּוֹרֵךְ

לוֹקְחִים כּוֹזֵית מִן הַמִּצֵּה הַתְּחַתּוּנָה, כּוֹרְכִים כּוֹזֵית מְרוֹר,
וּלְפָנַי הָאֲכִילָה אוֹמְרִים:

**זְכוֹר לְמִקְדָּשׁ כְּהִלָּל, בֵּין עֲשָׂה הִלָּל בְּזִמְנֵי שְׁבִית־
הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם, הָיָה כּוֹרֵךְ [פֶּסַח] מִצֵּה
וּמְרוֹר, וְאוֹכֵל בְּיַחַד לְקָיָם מִה שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר ט,
יא): 'עַל מִצְוֹת וּמְרוֹרִים יֵאכְלֵהוּ'.**

זְכוֹר לְמִקְדָּשׁ כְּהִלָּל וְכוּ'; צָרִיךְ שֶׁתִּדַע, אֱהוּבִי, בְּנִי! אֲשֶׁר רַבְּנוּ
וְ"ל אָמַר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן רפב), אֲשֶׁר צָרִיכִים לְדוֹן אֶת כָּל
אֶחָד לְכַף זְכוּת, אֶפְלוּ רָשָׁע גְּמוּר צָרִיכִים לְחַפֵּשׁ וּלְבַקֵּשׁ וּלְמַצֵּא בּוֹ
אִיזוֹ נִקְדָּה טוֹבָה שְׁשֵׁם אִינוֹ רָשָׁע, וְעַל-יְדֵי-זֶה יְכוּלִים לְהַחְזִיר אוֹתוֹ
בְּתִשׁוּבָה. וְזֶה (תְּהֵלִים לו, י): "וְעוֹד מְעַט וְאִין רָשָׁע, וְהַתְּבוּנָתָ עַל
מְקוֹמוֹ וְאִינְנוּ"; הִינּוּ שֶׁהַפְּסוּק מְזַהֵר לְדוֹן אֶת הַכֹּף לְכַף זְכוּת,
וְאֶף-עַל-פִּי שְׁאֵתָה רוֹאֶה שֶׁהוּא רָשָׁע גְּמוּר, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֵתָה צָרִיךְ
לְחַפֵּשׁ וּלְבַקֵּשׁ וּלְמַצֵּא בּוֹ מְעַט טוֹב, שְׁשֵׁם אִינוֹ רָשָׁע, וְזֶה "וְעוֹד
מְעַט וְאִין רָשָׁע", שְׁעָלֶיךָ לְבַקֵּשׁ בּוֹ עוֹד מְעַט טוֹב שֵׁשׁ בּוֹ עֲדִין,
שְׁשֵׁם אִינוֹ רָשָׁע, כִּי אֶף-עַל-פִּי שֶׁהוּא רָשָׁע, אִיךָ אֶפְשָׁר שְׁאִין בּוֹ
מְעַט טוֹב עֲדִין, כִּי אִיךָ אֶפְשָׁר שְׁלֹא עֲשָׂה אִיזוֹ מִצְוָה אוֹ דְבָר טוֹב
מִימִיו, וְעַל-יְדֵי-זֶה שְׁאֵתָה מוֹצֵא בּוֹ עוֹד מְעַט טוֹב, שְׁשֵׁם אִינוֹ רָשָׁע,
וְאֵתָה דֵּן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, עַל-יְדֵי-זֶה אֵתָה מַעֲלָה אוֹתוֹ בְּאַמַּת מִכָּף
חוֹבָה לְכַף זְכוּת, עַד שֶׁיִּשׁוּב בְּתִשׁוּבָה עַל-יְדֵי-זֶה, וְזֶהוּ "וְעוֹד מְעַט
וְאִין רָשָׁע", עַל-יְדֵי שֶׁמוֹצֵא בְּהִרְשָׁע עוֹד מְעַט טוֹב, שְׁשֵׁם אִינוֹ רָשָׁע,
עַל-יְדֵי-זֶה "וְהַתְּבוּנָתָ עַל מְקוֹמוֹ וְאִינְנוּ", הִינּוּ כְּשֶׁתְּבוּנָן וְתִסְתַּכַּל
עַל מְקוֹמוֹ וּמְדַרְגָּתוֹ, וְאִינוֹ שֵׁם עַל מְקוֹמוֹ הֶרְאֵשׁוּן; כִּי עַל-יְדֵי
שֶׁמוֹצֵאִים בּוֹ עוֹד מְעַט טוֹב, אִיזוֹ נִקְדָּה טוֹבָה, וְדָנִים אוֹתוֹ לְכַף

זכות, על-ידי-זה מוציאים אותו באמת מפך חובה לכף זכות, ועל-ידי-זה הוא חוזר בתשובה. וזו היתה שיטת הלל, שִׁיכוֹל הָיָה להוריד את עצמו אל כל הירוידים והנפולים, ולקרבם אליו יתברך. כמאמרם ז"ל (שבת לא.): תנו רבנן, מעשה בנכרי אחד, שבא לפני שמאי, אמר לו: כמה תורות יש לכם? אמר לו שנים: תורה שבכתב, ותורה שבעל פה. אמר לו: שבכתב — אני מאמינה, ושבעל-פה אני מאמינה. גירני על מנת שתלמדני תורה שבכתב. גער בו והוציאו בניזיפה. בא לפני הלל: גיריה, יומא קמא אמר ליה א"ב ג"ד, למחר אפיך ליה. אמר ליה: והא אתמול לא אמרת לי הכי? אמר לו: לאו עלי דידי קא סמכת? דעל פה נמי סמך עלי! שוב מעשה בנכרי אחד, שבא לפני שמאי, אמר לו: גירני על מנת שתלמדני כל התורה כלה, כשאני עומד על רגל אחת. דחפו באמת הבגן שבדי. בא לפני הלל: גיריה. אמר לו: דעלך סני לחברך לא מעביד, זו היא כל התורה כלה. ואיך, פרושה הוא, זיל גמר. שוב מעשה בנכרי אחד, שהיה עובר אחורי בית-המדרש, ושמע קול סופר שהיה אומר (שמות כח, ד): "ואלה הבגדים אשר יעשו, חשן ואפוד". אמר: הללו למי? אמרו לו: לכהן גדול. אמר אותו נכרי בעצמו: אלך ואתגיר, בשביל שישמוני כהן גדול. בא לפני שמאי, אמר ליה: גירני, על מנת שתשימני כהן גדול, דחפו באמת הבגן שבדי. בא לפני הלל: גיריה. אמר לו: כלום מעמידין מלך? אלא מי שיודע טכסיסי מלכות! לך למד טכסיסי מלכות. הלך וקרא, כיון שהגיע (במדבר א, נא): "והזר הקרב יומת", אמר ליה: מקרא זה על מי נאמר? אמר לו אפלו על דוד מלך ישראל. נשא אותו גר קל וחמר בעצמו, ומה ישראל שנקראו בנים למקום, ומתוך אהבה שאהבם קרא להם (שמות ד, כב): "בני בכרי ישראל", כתיב עליהם: "והזר הקרב יומת", גר הקל שבא במקלו ובתרמילו, על אחת כמה וכמה! בא לפני שמאי, אמר לו: כלום, ראוי אני להיות כהן גדול? והלא כתיב בתורה: והזר הקרב יומת! בא לפני הלל, אמר לו: ענותן הלל, נוחו לך ברכות על ראשך, שהקרבתי תחת כנפי השכינה. לימים, נודונו שלשתן למקום אחד, אמרו: קפדנותו של שמאי בקשה לטורדנו מן העולם, ענותנותו של הלל קרבנו תחת

כנפּי השְׂכִינָה. כִּי הִלַּל הֵלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַזֶּה שָׂרַק חֲפֵשׁ אַחַר הַטּוֹב שֵׁישׁ אֶצֶל כָּל אֶחָד, כִּי מֵצָא אֶצְלוֹ רַק נִקְדָּה טוֹבָה, כְּבָר גִּיר אוֹתוֹ וְקָרְבוֹ אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְזֶה מֵה שֶׁעָשָׂה הִלַּל בְּזִמְנֵי-הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם. וּמוֹכָא בְּדַבְרֵי רַבְנּוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מִוְהַרְ"ן, חֶלֶק א', סִימָן יג), שְׁבִית-הַמִּקְדָּשׁ זֶה שְׁלֵמוֹת הַדַּעַת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בְּרֵכוֹת לג.): מִי שֵׁישׁ בּוֹ דַּעַה כְּאֵלוֹ נִבְנָה בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו, כִּי שָׁם בְּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ הָאִיר הָאוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, בְּגִלּוּי רַב מְאֹד, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה ג', סִימָן ד'): מִמִּקְוֹם בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ נִבְרָא הָאוֹר. וְכֵן אָמְרוּ (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה לו', סִימָן א'): כְּשֶׁם שֶׁהַשָּׁמֶן מֵאִיר, כִּף בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ מֵאִיר לְכָל הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (יִשְׁעִיָּהוּ ס, ג): "וְהִלְכוּ גוֹיִם לְאוֹרְךָ"; וְלִכֵּן דִּיקָא בְּזִמְנֵי שְׁבִית-הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם, הֵינּוּ כְּשֶׁהַדַּעַת בְּשֵׁלֵמוֹת אֲזִי הָיָה כּוֹרֵךְ מִצָּה וּמְרוֹר וְאוֹכֵל בְּיַחַד, כִּי מִצָּה מְרֻמָּזֶת עַל הַטּוֹב שֵׁישׁ אֶצֶל כָּל אֶחָד מִצַּד נִשְׁמָתוֹ, שֶׁהִיא חֶלֶק אֱלוֹךְ מִמַּעַל, וּמְרוֹר מְרֻמָּז עַל הָרַע שֵׁישׁ אֶצֶל כָּל אֶחָד מִצַּד גּוֹפּוֹ הַגָּשְׁמִי וְהַחֲמָרִי. וְלִכֵּן דִּיקָא הִלַּל שֶׁמִּדְתּוֹ הֵיטָה לְקָרֵב רְחוּקִים, הָיָה כּוֹרֵךְ מִצָּה וּמְרוֹר בְּיַחַד, כִּי הָיָה יְכוּל לְזַכֵּךְ גַּם אֶת הַגּוֹף שֶׁל הָאָדָם, שֶׁהוּא מְרוֹר. וְכַמוֹכָא בְּדַבְרֵי רַבְנּוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מִוְהַרְ"ן, חֶלֶק א', סִימָן כב), שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְזַכֵּךְ אֶת הַגּוֹף כֹּל-כְּפֹה, עַד שֶׁמִּבְשׂוֹר הַגּוֹף הַגָּשְׁמִי גַם-כֵּן תֵּאִיר בּוֹ הַנְּשָׁמָה, שְׁזֶה (אִיּוֹב יט, כו): "מִבְּשָׂרִי אֶחְזֶה אֱלוֹקִים", הֵינּוּ עַל-יְדֵי בֶשֶׁר הַגּוֹף יִחְזֶה אֱלוֹהִים, שֵׁישִׁיג רּוּחַנִיּוֹת חֵיוֹת אֱלֻקוֹת גַּם מִהַגּוֹף הַגָּשְׁמִי. וְזֶה (יִשְׁעִיָּהוּ נח, ז): "וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלֵּם", מִבְּשָׂרְךָ דִּיקָא, שֶׁלֹּא תִעַלֵּם עֵינֶךָ מִלְּרַחֵם עַל בְּשָׂרְךָ, הֵינּוּ בֶשֶׁר גּוֹפֶךָ, כִּי צָרִיכִים לְרַחֵם מְאֹד עַל הַגּוֹף לְרֵאוֹת לְזַכְכוֹ, כְּדִי שִׁיּוּכַל לְהוֹדִיעַ לוֹ מִכָּל הַהָאֲרוֹת וְהַהֲשָׁגוֹת שֶׁהַנְּשָׁמָה מִשְׁגָּת, כִּי הַנְּשָׁמָה שֶׁל כָּל אָדָם הִיא רוּאָה וּמִשְׁגָּת תְּמִיד דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים מְאֹד, אֲכַל הַגּוֹף אֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵהֶם, עַל-כֵּן צָרִיךְ כָּל אָדָם לְרַחֵם מְאֹד עַל בֶּשֶׁר הַגּוֹף, לְרֵאוֹת לְזַכֵּךְ הַגּוֹף, עַד שֶׁתּוּכַל הַנְּשָׁמָה לְהוֹדִיעַ לוֹ מִכָּל מֵה שֶׁהִיא רוּאָה וּמִשְׁגָּת תְּמִיד. וְזֶה מֵה שֶׁעָשָׂה הִלַּל, שֶׁהָיָה כּוֹרֵךְ מִצָּה — שֶׁהִיא הַנְּשָׁמָה, עִם הַמְרוֹר — שֶׁהוּא הַגּוֹף, כִּי זֶה עָקֵר הַשְּׁלֵמוֹת — לְחַבֵּר אֶת הַנְּשָׁמָה עִם הַגּוֹף בְּיַחַד, שֶׁגַם הַגּוֹף יִשִּׁיג רּוּחַנִיּוֹת חֵיוֹת אֱלֻקוֹת, וּכְמוֹ שֶׁהוּא אֶצֶל הָאָדָם בְּעַצְמוֹ, שֶׁצָּרִיכִים

שְׁלַחַן עוֹרֵךְ

אוֹכְלֵינּוּ אֶת הַסַּעֲדָה בְּשִׂמְחָה, וְתַקְדִּים לוֹמַר:

לְשֵׁם יְחִוּד קְדוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁבְנַתִּיהּ

יֵאָהֳרֹנָהּ

וְרַחֲמֵינוּ וְדַחֲלֵנוּ
אֵיהֵהוּיָהּ

בְּדַחֲלֵנוּ וְרַחֲמֵינוּ
יֵאָהֳרֵהוּיָהּ

לְיַחְדָּא שֵׁם י"ה בּו"ה
בְּיַחְוּדָא שְׁלִים
יְהוּה

לְחַבֵּר אֶת הַגּוֹף אֶל הַנְּשָׁמָה, כְּמוֹ-כֵן צְרִיכִים לְחַבֵּר אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
אֵלָיו וְתַבְרֵךְ, עַל-יַדֵּי שְׂאִירוֹ לָהֶם אֶת הַדַּעַת הָאֵמֶת, עַל-יַדֵּי שְׂיַחְפְּשׁוּ
וַיִּבְקְשׁוּ וַיִּמְצְאוּ אֶצֶל כָּל אֶחָד אֶת הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת. כִּי מִצַּד הַנְּשָׁמָה
זֶה הַטּוֹב, וּמִצַּד הַגּוֹף זֶה הַרָע, וְצְרִיכִים לְהַכְנִיעַ אֶת הַרָע תַּחַת הַטּוֹב,
הַיְנֹנוּ אֶת הַגּוֹף הַגַּשְׁמִי וְהַחֲמַרִּי אֶל הַנְּשָׁמָה, וְהִבֵּן לְמַעֲשֵׂהּ.

צְרִיךְ שְׂתַדַּע, אֱהוּבִי, בְּנִי! אֲשֶׁר עֲכָשׁוּ בַעַת שְׂאֵתָה הוֹלֵךְ לֶאֱכֹל
סַעֲדַת יוֹם טוֹב, תִּרְאֶה לְהִיּוֹת שְׂמִיחַ בְּשַׁעַת סַעֲדַת לַיִל פֶּסַח, כִּי
בַסַּעֲדָה זֹאת אֵתָה מְתַקֵּן פְּגַמֵּי הַרְבִּים, וּבַפְּרָטִיּוֹת פְּגַמֵּי הַבְּרִית, וְכָל
הַגְּלוּת שֶׁל מִצְרַיִם הִיָּתָה רַק עַל-יַדֵּי טַפֵּי הַמַּחֲזִין שְׁהוֹצִיא אָדָם
הָרִאשׁוֹן לְבִטְלָה ק"ל שָׁנִים. וְכֵן עַקֵּר הַגְּלוּת שֶׁל כָּל אֶחָד בַּפְּרָטִי
פְּרָטִיּוֹת כָּל הַשָּׁנָה הוּא עַל-יַדֵּי פְּגָם טַפֵּי הַמַּחֲזִין שְׁהוֹצִיא לְבִטְלָה.
וְעֲכָשׁוּ בְשַׁעַת הָאֲכִילָה בְּלֵיל פֶּסַח, הוּא מְתַקֵּן אֶת הַפְּגָם הַזֶּה. כִּי

בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל, הֲרִינִי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְקַיֵּם מִצְוֹת עֲשֵׂה
 שֶׁל סְעֻדַת יוֹם טוֹב, שֶׁנֶּאֱמַר: "וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא
 קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָּכֶם", כְּדֵי לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְיוֹצְרֵנוּ,
 וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאֵנוּ לְתַקֵּן שְׂרֵשׁ מִצְוָה זוֹ בְּמָקוֹם
 עֲלִיוֹן. וַיְהִי נֵעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ
 כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ כּוֹנֵנָהּ.

עַקֵּר תְּקוּן הַבְּרִית, וְעַקֵּר הַגְּאֻלָּה הוּא דִּיקָא עַל־יְדֵי תַקָּף הַשְּׂמֻחָה.
 כִּי הַשְּׂמֻחָה הִיא הַפּוּף יִלְלָה, שֶׁעַל יְדֵהּ בָּאִים פְּגָמֵי הַבְּרִית, רַחֲמָנָא
 לְצַלּוּ, וְאַשֶּׁר מִשָּׁם נִמְשַׁכַת הַגְּלוּת הַמְּרָה. וְעַקֵּר הַשְּׂמֻחָה יְכוּלִין
 לְהַמְשִׁיף עַל־יְדֵי אֲכִילָה בְּקִדְשָׁהּ, כִּי חַיּוֹת הָאָדָם הִיא עַל־יְדֵי
 הָאֲכִילָה. נִמְצָא, שֶׁעֲשָׂרָה מִיַּגֵּי דְפִיקִין, שֶׁהֵם חַיּוֹת הָאָדָם, מִקְבָּלִין
 כַּח וְחַיּוֹת מִן הָאֲכִילָה, עַל־כֵּן צָרִיכִין לְהִזְהַר לֶאֱכֹל בְּשֻׂמְחָה, כְּדֵי
 שְׂתִּהְיֶה נִמְשַׁכַת עֲלֵיו חַיּוֹת מִן הַשְּׂמֻחָה דִּיקָא, שֶׁהִיא עֲשָׂרָה מִיַּגֵּי
 נְגִינָה, אֶל תּוֹף הַעֲשָׂרָה מִיַּגֵּי דְפִיקִין. וְזֶה סוּד (קֹהֶלֶת ט, ז): "לֶךְ אֲכַל
 בְּשֻׂמְחָה לְחֶמֶךְ"; כִּי צָרִיף שְׂתִּהְיֶה אֲכִילְתוֹ בְּשֻׂמְחָה דִּיקָא. וְעַל־כֵּן
 בִּיציאת מצרים, שְׂתִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה עַל־יְדֵי תַקָּף הַשְּׂמֻחָה, שֶׁהַמְשִׁיף
 מִשָּׂה רַבְּנוּ בְּתוֹף כָּלֵל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי תַקָּף גְּלוּי אֱלֻקוֹתוֹ
 יִתְבָּרֵךְ שֶׁהַמְשִׁיף בָּהֶם, עַל־כֵּן נִצְטוּוּ אִזּוּ יִשְׂרָאֵל עַל אֲכִילָה בְּקִדְשָׁהּ,
 שְׂזוּהִי מִצְוֹת אֲכִילַת מִצָּה שֶׁהִיא שְׂמֻחָה, כִּי עַל־יְדֵי אֲכִילַת הַמִּצָּה
 נִטְהַר מַחוּ שְׂלֵא יִחַשֵׁב שׁוּם מַחֲשָׁבוֹת אַחֲרוֹת, רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ.
 וַיִּתְּבוֹנֵן הַיִּטֵּב, אִיף שֶׁכָּל הָעוֹלָם כְּלוּ הוּא רוּחַנִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹת, כִּי
 אֵין בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, כִּי הוּא יִתְבָּרֵךְ מִמְּלֵא כָּל עֲלָמִין, וְסוֹבֵב כָּל
 עֲלָמִין, וּבְתוֹף כָּל עֲלָמִין, וְכָל הַבְּרִיאָה כְּלָה לְבוֹשׁ לְגַבֵּי הָאֵין סוּף
 בְּרוּף הוּא. וְלִכֵּן דִּיקָא בְּלִילָה הַזֶּה, לֵיל פֶּסַח, מֵאִיר אֹר נֹרָא וְנִפְלָא
 מְאֹד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וּבְכַרְט בְּעַת אֲכִילָה, אִזּוּ זוֹכִים לְהָאֲרַת הַרְצוֹן,
 כְּמוֹכָא בְּדַבְּרֵי רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי מוֹהֲר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ז'): וְכִשְׂאֲדָם חִזְק
 בְּרַצוֹנוֹת חִזְקִים אֲלֵיו יִתְבָּרֵךְ, הוּא מְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי בְּכַטוּל
 כָּל עֲצָמֵיּוֹתוֹ אֲלֵיו יִתְבָּרֵךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכֵה לְשִׂמְעַ קוּלוֹ יִתְבָּרֵךְ.

וכמוכא בדברי רבנו ז"ל (שיחות-הר"ן, סימן נב): מפל הדברים צועק
 קול השם יתברך, וקורא אותו לחזור אליו יתברך, ובפרט בעת
 אכילה, אמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סב), יכולים לזכות
 אז להגיע אל יחוד קדשא בריהו הוא ושכנתיה, אפין באפין, כמו
 שפתוב (רות ב, יד): "לעת האכל גשי הלם" וגו', וזה (שמות כד, יא):
 "ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו" וגו', כי על-ידי אכילה ושתיה
 בדבקות הבורא יתברך שמו, יכולים לראות גלוי שכינה. ולכן עכשו
 בעת הסעודה צריכים לשמח מאד מאד, ולהרגיש את עצמו בן
 חורין, שייצא ממצרים, מפל המצרים, ויחשב רק דברים טובים,
 ואיך שהקדוש-ברוך-הוא עשה עמו חסדים ורחמים גמורים,
 והביאו לכל זה שישב בשלחנו כמלך, וסביבו בני ביתו וילדיו,
 ונתקם אצלו (תהלים קכח, ג): "אשתך כגפן פוריה בניכתי ביתך,
 בניך כשתילי זיתים סביב לשלחנך" וגו', ואמרו חכמינו הקדושים
 (ירושלמי מועד קטן, פרק ט', הלכה ב'): שמחה לאדם בשעה שהוא דר
 בתוך שלו; כי אין עוד שמחה לאדם בשיושב בנחת בתוך ביתו עם
 ילדיו בחרות, שזוהי עקר השמחה, ועל-כן דיקא עכשו בליל פסח,
 שאנו אוכלין אכילה דקדושה, אכילת הגאולה, עלינו להיות בשמחה
 עצומה, לאכל ולשתות ולשמח על שלחנו הערוף מפל טוב, כדגמת
 אכילת יציאת מצרים, שאז היו שמחים מאד שזוכים ליציאת,
 וכמו-כן אנו אוכלין בשמחה כדגמת סעדה העתידה בעת הגאולה,
 שאז יהיה תקף השמחה (עין לקוטי-הלכות, פסח, הלכה ב'); אשרי עין
 ראתה אלה, את גדל השמות והיחודים שיוצאים מהאכילה והשתיה
 בליל פסח, כי יורד שפע מחסד העתיק שבכתר דאריה אנפין,
 ונמשך דרוך מחא סתימאה עד פה דאריה אנפין, ויורד עד פה דאבא
 ואמא, עד שנעשה יחוד בין זעיר אנפין ונוקבא, אין לתאר ואין
 לשער אילו צרופים ויחודים נעשים עכשו למעלה. ולכן אשרי
 האדם שאינו מדבר בעת הסעודה הקדושה הזאת שום דבורי חל,
 אלא דבורי תורה ויראת שמים, דבורי אמונה והתחזקות, והבן
 למעשה.

צפון

לאחר הסעודה יקח את האפיקומן ויאכל ממנו פזית בהסבה,
 ויתן גם לבני ביתו, ויאמר קדם:

לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכנתיה

יאהדונהי

בדחילו ורחימו
 ברחימו ודחילו
 יאההויהה
 איההויהה

ליחדא שם י"ה בו"ה

ביחודא שלים

יהוה

בשם כל ישראל, הריני מוכן ומזמן לקיים מצות אכילת
 אפיקומן, שהיא זכר לקרבן פסח, הנאכל על השבע,
 כאשר תקנו לנו חכמינו הקדושים, כדי לעשות נחת
 רוח ליוצרינו, ולעשות רצון בוראנו, לתקן שרש מצוה
 זו במקום עליון, ויהי נעם אדני אלהינו עלינו, ומעשה
 ידינו פוננה עלינו ומעשה ידינו פוננהו.

צריך שתדע, אהובי, בני! אשר על ידי אכילת אפיקומן
 נתמלאים לו כל החסרונות, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק
 א', סימן ח'), שהצדיק משלים את כל החסרונות אל כל המקרבים
 אליו, כי הוא מחזיר בהם אמתת מציאותו יתברך בגלוי רב כזה, עד
 שינגישו איה שפכל נשימה ונשימה ממשיכים אורו יתברך, כמוכא
 (תקוני-זוהר, תקון טו): הבל נחית, הבל סליק. וכן אמרו חכמינו

הַקְדוּשִׁים (בראשית רבה, פְּרָשָׁה יד, סימן ט') עַל הַפְּסוּק (תהלים קג, ו): "כָּל הַנְּשָׁמָה תִּהְלֵל יְהוָה", עַל כָּל נְשִׁימָה וְנְשִׁימָה תִּהְלֵל יְהוָה. וְזֶה סוּד (בְּרִכּוֹת ג'): רוּחַ הַצְּפוֹנִית הַמְּנַשְּׁבֶת בְּכַנּוּרוֹ שֶׁל דָּוִד; כִּי רוּחַ צְפוֹן הוּא בְּחִינַת רוּחַ הַצְּפוֹן בְּלִבּוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁהוּא הַרוּחַ חַיִּים שְׁלוֹ, כִּי צְפוֹן חֶסֶד (בְּבֵא בְּתָרָא כה:), וְהַחֲסָרוֹן הוּא בְּלִב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים לו, ב): "וַיִּתֵּן לָךְ מִשְׁאֵלֹת לִבְךָ", וְכָתִיב (שם כ, ו): "יִמְלֵא הַרְוֵיָהּ כָּל מִשְׁאֵלוֹתֶיךָ", וְעַקֵּר הַרוּחַ חַיִּים הוּא בְּלִב, וְכַמוּבָא (תְּקוּנַיִזְהַר, תְּקוּן יג), כִּלְהוּ שְׁיִיפִין מִתְּנַהֲגִין בְּתֵר לִיבָא וְכוּ', וְעַל-כֵּן יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מְקַבְּלִים אֶת הַרוּחַ חַיִּים מִהַצְּדִיק, שֶׁמִּמְשִׁיךְ עֲלֵיהֶם תּוֹרָה מִמְּקוֹם גְּבוּהַ מְאֹד, בְּשִׁבִיל זֶה הֵם נִקְרָאִים עַל שֵׁם צְפוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים פג, ד): "עַל עַמֶּךָ יַעֲרִימוּ סוּד וַיִּתְעַצּוּ עַל צְפוֹנְךָ"; וְלָכֵן אֲשָׁרֵי מִי שְׂזוּכָה לְהִיּוֹת מְקַרֵּב אֶל הַצְּדִיק הָאֱמֵת, וְשׁוֹמֵעַ אֶצְלוֹ תּוֹרָה, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה הוּא מְשַׁלֵּם אֶת חֲסָרוֹנֹתָיו, עַל-יְדֵי שֶׁמְכַנְּסִים בּוֹ הָאֲרֵת אֱמֵת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ. וּבְשִׁבִיל זֶה נִקְרָא הָאֲפִיקוֹמָן 'צְפוֹן', כִּי בְּזֶה שְׂזוּכֵינוּ לְקַיֵּם מִצְוַת סְפּוּר יְצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁל הַלֵּילָה הַזֶּה, אִזּוֹכִים לְהַמְשִׁיךְ שְׁלָמוֹת הַחֲסָרוֹן (עֵין לְקוּטִי-הַלְכוֹת, הַעוֹשָׂה שְׁלִיחַ לְגִבּוֹת חוֹב, הַלְכָה ג', אוֹת לא), שֶׁזֶה שֶׁהַחֵלֶק הַמְּצָה הַפְּרוּסָה שֶׁהַצְּנִיעוּת לְאֲפִיקוֹמָן נִקְרָא צְפוֹן, דִּהְיֵנוּ שְׁחוֹזְרִים וּמְשַׁלְּמִים הַחֲסָרוֹן, שֶׁהוּא סוּד צַד צְפוֹן שֶׁחֶסֶד, וּמְשַׁלְּמִים אֶת זֶה עַל-יְדֵי הַרוּחַ צְפוֹנִית שְׁנוֹשְׁבֶת עַל-יְדֵי הַצְּדִיק הָאֱמֵת. כִּי הַצְּדִיק מְכַנְּסִים בְּאָדָם הָאֲרֵת הַרְצוֹן, עַד שֶׁאֵינּוּ רוֹצֵה כְּבָר שׁוֹם דְּבָר רַק אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעַצְמוֹ, שֶׁזֶה אֲכִילַת מֶן (לְקוּטִי-הַלְכוֹת, רֵאשׁ חֲדָשׁ, הַלְכָה ג', אוֹת ו'), כְּמֵאֲמָרָם וַיֵּל (קְדוּשִׁין לח:): עֲגָה שֶׁהוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם, טְעַמוֹ בָּה טַעַם מֶן, שֶׁזֶה סוּד אֲפִיקוֹמָן, מִלְּשׁוֹן אֲפִיקוֹ מֶן (עֵין פְּסָחִים קיט:); כִּי עַד עַתָּה הִיָּה טְמוּן וְצְפוֹן וְנִסְתָּר זֶה הַדַּעַת שֶׁל גְּלוּי אֱלֻקוֹת, וְעַכְשָׁו בְּלִיל פְּסַח נִתְגַּלָּה הַרְצוֹן הָעֲלִיוֹן (לְקוּטִי-הַלְכוֹת פְּסַח, הַלְכָה ט', אוֹת ג'); כִּי כְּבָר אֵינּוּ רוֹצֵה שׁוֹם דְּבָר, רַק אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁבְּשִׁבִיל זֶה נִקְרָא אֲפִיקוֹמָן, לְשׁוֹן צְפוֹן, בְּסוּד (תהלים לא, כ): "מָה רַב טוֹבְךָ אֲשֶׁר צִפְנָתָ לִירְאִיךָ", שֶׁמִּשְׁם הָאֲרֵת הַרְצוֹן, שֶׁמִּשְׁם כָּלֵם יְכוּלִים לְהִתְקַרֵּב אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי הַרְצוֹן הוּא עוֹלָם הַחֲרוּת, כִּי כָּל אֶחָד יְכוּל לְרַצוֹת בְּרַצוֹן חֲזָק אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְאִם אֶחָד אֵינּוּ יְכוּל לְמַנְעַ אֹתוֹ, וְאִפְלוּ מִי שֶׁנִּפְל כְּבָר בְּמִקְוֹמוֹת הַכִּי מְגַנִּים וּמְטַנְּפִים, עַל-כָּל-

פנים אם יתגבר גם משם ברצונות חזקים, לבסוף יצא, כי העקר הוא הרצון. וזה (פסחים קיט:): אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן; פסח זה פה-סח, כמובא (פרי עץ חיים, שער חג המצות, פרק ו'), שאז מוציא את הרצונות מפיו, שזה (תהלים קה, ב): "שיחו בכל נפלאותיו", דהינו מצות ספור יציאת מצרים, לשוח ולספר בכל עת בנפלאותיו הנוראים שעשה עמנו ביציאת מצרים, וכן מה שעושה עמנו בכל דור ודור, ובכל עת ועת. ולכן דיקא עכשו בעת אכילת אפיקומן צריכים לבנו, שאוכל את קרבן פסח, ויתן תודה והודאה להקדוש-ברוך-הוא על כל החסדים והרחמים גמורים שעשה עמו, וימשיך על עצמו שלמות החסרונות, שימלא לו הקדוש-ברוך-הוא את כל מה שחסר לו בגשמיות וברוחניות, והבן למעשה.

סדר ברכת המזון

א.

בני! עליך לדעת, אשר ברכת המזון היא מצנת עשה מדאורייתא, כמו שכתב הרמב"ם (הלכות ברכות, פרק א', הלכה א'): מצנת עשה מן התורה לברך אחר אכילת מזון, שנאמר (דברים ח, י): "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך", ואינו חייב מן התורה אלא אם-כן שבע, שנאמר: "ואכלת ושבעת וברכת", ומדברי סופרים אכל אפלו פזית — מברך אחריו, ולכן צריך לשמח מאד מאד בשעה שהולך לברך ברכת המזון, ולדקדק בכל ברכה וברכה, פי הארבע ברכות על פגונות עלאיות נתקנו. ואם היית יודע את גדל התקונים שנעשים עכשו בעת שאתה הולך לברך את ברכת המזון בכל העולמות, ואילו השפעות טובות נשפעות עליך, אז היית מברך בשמחה עצומה, וכמובא בזהר הקדוש (ניקהל ריח): כל מאן דמברך ברכת מזונא כדקא יאות בחדנא ברעותא דלבא, כד סליק מהאי

עלמא אתר אתתקנא ליה גו רזין עלאין בהיכלין קדישין [כּל מי שמברך ברפת-המזון כראוי בשמחה ובכרצון טוב ובכל לבו, כשעולה מהעולם הזה נמקן לו מקום בתוך ההיכלות הקדושים למעלה]; כי בשעה שאדם מברך ברפת המזון מגלה ומפרסם את אמתת מציאותו יתברך בעולם, כמובא (ספר המדות, אות אכילה, חלק ב', סימן ג'): על-ידי ברפת המזון נתודע השם יתברך בעולם; כי באמת המזון הוא דבר גשמי, הינו שאדם אוכל צומח או חי שגצמח ונתגדל על דומם, ובעת אכילתו כשהוא מכון אפלו פונה פשוטה, איך שאין שום מציאות בלעדיו יתברך כּלל, והכל לכל אלקות גמורה היא, ודומם, צומח, חי, מדבר, הם עצם עצמיות אלקותו יתברך, אזי על-ידי שהמדבר מברך ומהלל ומשבח את הבורא יתברך שמו, ומדבק את עצמו באין סוף ברוך הוא המלבש בהם, על-ידי-זה הוא מעלה את הדומם והצומח והחי בתכלית העלמה, וגורם יחוד גדול למעלה, ומזה נעשה שמחה בכל העולמות, ומהשמחה הזו נשפעת עליו פרנסה בשפע. ועל-כן הנהיר לברך ברפת המזון בכונה מלה במלה מתוך הסדור — מבטח לו שתהיה לו פרנסה ברוח כל ימי חייו. וכמיט שרב הפעמים העניות באה לאדם רק מחמת שמוזלזל בכרפת-המזון, ואינו מדקדק לברך בכונה, ומכל שכן שלא מברך מתוך הסדור, שזה גורם לו שמחסר איזו ברכה, חס ושלום, וגורם קלקול בעולמות העליונים, ועל-ידי-זה סובל עניות, ועל-כן הנהיר לברך ברפת המזון בכונה גדולה מתוך הסדור דיקא, יזכה שהקדוש-ברוך-הוא ישא ויאיר פניו אליו, וימשיך לו שפע בפרנסתו. וכמאמרם ז"ל (ברכות כ:): אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש-ברוך-הוא: רבנו של עולם, כתוב בתורתך (דברים י, יז): "אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד", והלא אתה נושא פנים לישראל, דכתיב (במדבר ו, כו): "ישא ה' פניו אליך", אמר להם: וכי לא אשא פנים לישראל? שפתיי להם בתורה (דברים ח, י): "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך", והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה; וצריך שתדע שהארבע ברכות האלה של ברפת המזון מיסודות על שמות ויחודים עליונים, ולא באתי להאריך אלא לקצר, כי לא יכלה הנגר מלבאר בפרטיות את השמות

והיחודים והתקונים שנעשים על-ידי בר ישראל שמברך ברכת המזון בשמחה עצומה ובכונה גדולה, וזו לשון הרמב"ם (הלכות ברכות, פרק ב', הלכה א') סדר ברכת המזון כן היא: ראשונה — ברכת הַזֵּן, שְׁנִיָּה — ברכת הָאָרֶץ, שְׁלִישִׁית — בונה ירושלים, רביעית — הטוב והמיטיב. בִּרְכָה ראשונה משה רבנו תקנה, שְׁנִיָּה תקן יהושע, שְׁלִישִׁית תקן דוד ושלמה בנו, רביעית חכמי משנה תקנוה, ומקורו בגמרא (ברכות מח:): משה תקן לישראל ברכת הַזֵּן בשעה שירד להם מן, יהושע תקן להם ברכת הָאָרֶץ, כִּיּוֹן שִׁנְכָסוּ לָאָרֶץ, דוד ושלמה תקנו בונה ירושלים, דוד תקן על ישראל עמך ועל ירושלים עירך, ושלמה תקן על הבית הגדול והקדוש, הטוב והמיטיב ביבנה תקנוה כנגד הרוגי ביתר, דאמר רב מתנא: אותו היום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמיטיב, הטוב — שלא הסריחו, והמיטיב — שנתנו לקבורה, ולכן ראוי לכון מאד בעת אמירת כל ברכה וברכה מארבע ברכות, ולהתעורר בהן מאד מאד, ועל-ידי-זה נכון לבו יהיה בטוח שישפיע עליו שפע רוחני ושפע גשמי.

ב.

אהובי, בני, קדם שתברך ברכת המזון, תהיה נזהר מאד לטל ידיך במים, ונקראים מים אחרונים, שמורידים את הזהמה והקלפות שנתאחזו באצבעותיו בעת אכילה, כי כשאדם מסיח דעתו כרגע בעת אכילה ממנו יתברך ונמשך אחר גשמיות האכילה, אזי יש לסטרא אחרא יניקה מאכילה זו, והם שורים על אצבעותיו, כי נדמה לו אשר "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה", ולכן הוא חובה מדברי סופרים לטל ידיו אחר האכילה, כמאמרם ז"ל (ערובין יז:): מים אחרונים חובה; וכן מובא בזהר (עקב רעג:): מים אחרונים דתקינו לון בגין מלח סדומית המסמא את העינים, אמאי אקרין חובה? אלא בארח רזא סם המות שריא על ידין מזהמין דעבדי בהו ברכה [מים אחרונים שתקנו אותם בגלל המלח סדומית, שמסמא את העינים (ומנקים שלא ישאר על הידים) למה קראו לזה 'חובה'? אלא על דרך הסוד סם המות שורה על ידים מזהמות שעושים בהן

בְּרַכְהָ.]; כִּי אִם אֵין הָאָדָם נוֹטֵל אֶת יָדָיו בְּמִים אַחֲרוֹנִים, אָזִי הַסְטָרָא
 אַחְרָא סַם הַמּוֹת שׁוֹרָה עַל יָדָיו, וְנִסְמוֹת עֵינָיו, וְחוֹשֵׁב כְּאִלוֹ הַכֹּל
 טָבַע, מִקְרָה וּמְזֹל, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, שְׂאֵז הַנְּחַשׁ הַקְדָּמוֹנִי מִתְלַבֵּשׁ בּוֹ,
 שְׁמַסִּיתוּ לְכַפֵּר בְּכֹל. וּבִזְהָ שְׁנוּטֵל אֶת יָדָיו אַחַר הָאֲכִילָה זֹכָה לְהַעֲבִיר
 אֶת הַנְּחַשׁ לְגַמְרֵי. וְזֶה אֲשֶׁר שְׁלַח־ן אוֹתִיּוֹת לְנַח־שׁ, כִּי אִם זֹכָה
 לְאָכַל בְּכוֹנָה וּבְדַבְּקוֹת, לִידַע שֶׁהַכֹּל לְכֹל אֶלְקוֹת הוּא, אֲזִי יוֹצֵא כְרוֹז
 לְפָנָיו (יְחוּקָאֵל מֵא, כב): "וַיִּדְבֹר אֵלַי זֶה הַשְּׁלַחֵן אֲשֶׁר לְפָנַי יְהוָה",
 וְנַעֲשֶׂה יַחְדוֹד בֵּין קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנַתִּיהָ אֲפִין בְּאֲפִין (לְקוּטֵי-מוֹהֲרֵן,
 חֶלֶק א', סִימָן סב), וְזֹכָה שֶׁשְּׁלַחֵנוּ מִבְּטֵל אֶת מִצַּח הַנְּחַשׁ, הַמַּסִּית אֶת
 הָאָדָם שֶׁהַכֹּל טָבַע וּמִקְרָה וּמְזֹל (לְקוּטֵי-מוֹהֲרֵן, חֶלֶק ב', סִימָן ד'), וְזֹכָה
 לְהֵאָרֵת הַרְצוֹן, שְׁנִתְגַּלָּה לוֹ שֶׁהַכֹּל בְּרַצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ לְבַד, וְאֲזִי נַעֲשֶׂה
 אֲצִלוֹ מֵאוֹתִיּוֹת שְׁלַח־ן אוֹתִיּוֹת לַחֲשׁוֹן, שְׁמַכְפֵּר עַל הַדִּין, כְּמֵאֲמָרָם
 ו'ל (וְכַחֲסִי פח:): חֲשׁוֹן מַכְפֵּר עַל הַדִּינִין; כִּי עַקֵּר הַדִּין הוּא רַק
 כְּשִׁתּוּלָה בְּטָבַע וּבְמִזְל וּבְמִקְרָה, כְּאִלוֹ כֹּל פְּרַנְסָתוֹ תְלוּיָהּ בְּיָדָיו, שְׂוֹז
 קִלְפַת "כַּחֲסִי וְעֵצִים יְדֵי עֲשֶׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה", שְׂזֶה אָבִי אֲבוֹת
 הַשְּׁטֵמָאָה, שְׁמַטְמָא כְּטַמְאָת מַת, בַּחֲיִנַת (בְּרַכוֹת יח:): רְשָׁעִים בְּחֵייהֶם
 נִקְרָאִים מֵתִים שְׁמֵהֶם נִמְשָׁכִים כֹּל הַדִּינִים, וְתַכְף-וּמִיד כְּשִׂאָדָם זֹכָה
 לְטַל יָדָיו בְּמִים אַחֲרוֹנִים, הוּא מִסִּיר אֶת קִלְפַת הַנְּחַשׁ מֵעַל אֶצְבָּעוֹתָיו,
 וְנִתְבַטְּלַת הַשְּׁטֵמָאָה מֵעַל יָדָיו. וְלִכֵּן אוֹמְרִים בְּעַת נְטִילַת מִים אַחֲרוֹנִים,
 פְּסוּק זֶה (אִיּוֹב כ, כט): "זֶה חֶלֶק אָדָם רְשָׁע מֵאֲלֹהִים וְנִחַלַת אִמְרוֹ
 מֵאֵל"; וַיִּזְהַר מְאֹד מְאֹד לֹא לְדַבֵּר וְלֹא לַעֲשׂוֹת שׁוֹם הַפֶּסֶק בֵּין נְטִילַת
 מִים אַחֲרוֹנִים לְבְּרַכַּת-הַמְּזוּזוֹן, כִּי אֲזִי יִסְבַּל סָבֵל גְּדוּל עַל הַפְתָּה, וְאִם
 הַפֶּסֶק רָאוּי וְנִכוּן לְטַל עוֹד פַּעַם יָדָיו, וְכֵן יִזְהַר שְׁלֹא יִטַּל מִים
 אַחֲרוֹנִים מִכּוּס שְׁמִשְׁתַּמְשִׂים בּוֹ לְאֲכִילָה, כִּי הוּא סַבָּנָה גְּדוּלָה.
 וּבְנִי-אָדָם אֵינָם נִזְהָרִים וְאֵינָם מִקְפִּידִים בְּזֶה וְנוֹטְלִים מִכּוּס שְׁתֵּיָהּ,
 וְעַל-יְדֵי-זֶה מְשָׁרָה סְטָרָא אַחְרָא וְטַמְאָה בְּכּוּס הַזֶּה, וּכְשִׁשׁוּתָהּ
 אַחֲרֵי-כֵן מִכּוּס הַזֶּה — נִמְשָׁכוֹת עָלָיו כֹּל מִינֵי מַחְלוֹת, רַחֲמָנָא
 לִישׁוּבָן, וּמִכָּל שֶׁפֶן כְּשִׁנּוּפֵל מֵהַמִּים אַחֲרוֹנִים עַל אֵיזֶה מֵאֲכָל, שְׁרוּחַ
 הַשְּׁטֵמָאָה וּמִזִּיקִים שׁוֹרִים עַל הָאֲכָל הַזֶּה, וּמִי שְׂאוּכַל מִמֶּנּוּ נֹקֵי. וְעַל-כֵּן
 אֲשֶׁרִי מִי שְׁנִזְהַר בְּמִים אַחֲרוֹנִים בְּכֹלֵי הַמִּיחָד לָהֶם, וְאֲזִי יַעֲבִיר אֶת
 הַסְטָרָא אַחְרָא מֵאֶצְבָּעוֹתָיו, וַיִּשְׁרָה אֶת שְׁכִינַת עֲזוֹ יִתְבַּרֵךְ עֲלֵיהֶם.

בְּרַךְ

מוזגין כוס שלישי לברכת-המזון

קודם ברכת המזון אומרים:

לְמַנְצַח בְּנֵינֵנוּ מְזֻמָּר שִׁיר: אֱלֹהִים יַחַנְנוּ וַיְבָרְכֵנוּ
 יָאֵר פָּנָיו אֶתָּנוּ סֵלָה: לְדַעַת בְּאָרְץ הַרְרָה
 בְּכָל גּוֹיִם יִשְׁוֹעַתָּה: יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים
 כָּלֵם: יִשְׁמְחוּ וַיִּרְנְנוּ לְאֲמִים, כִּי תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל
 וְלְאֲמִים בְּאָרְץ תִּנְחָם סֵלָה: יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ
 עַמִּים כָּלֵם: אָרְץ נִתְּנָה יְבוּלָה, יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים
 אֱלֹהֵינוּ: יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וַיִּירָאוּ אוֹתוֹ כָּל אֶפְסֵי אָרֶץ:

ג.

בְּנֵי! הָאָרֶץ ל' הַזֶּהִיר מֵאֵד שִׁיאֵמַר בְּסוּף הַסְּעָדָה מְזֻמָּר סוּ:
 "לְמַנְצַח בְּנֵינֵנוּ", אֲשֶׁר סִגְלָתוֹ רַם וְנִשְׂא, וְהַצְדִּיק הַקְּדוֹשׁ רַבִּי פִּינְחָס
 מְקוֹרֵיץ, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, אָמַר: יֵשׁ לֹמֵר עַל הַשְּׁלֶחַן מְזֻמָּר "אֱלֹהִים
 יַחַנְנוּ" בְּצִיּוֹר מְנוֹרָה, כִּי שְׁלֶחַן בְּצִפּוֹן שֶׁהוּא הַגְּבוּרָה, וּמְנוֹרָה בְּדָרוֹם
 שֶׁהוּא הַחֶסֶד, וְהָאָדָם שֶׁהוּא הַתְּפָאֶרֶת יוֹשֵׁב בְּאֶמְצַע, וְעַל-יְדֵי-זֶה
 נַעֲשֶׂה יְחוּד גְּדוֹל בְּעֵת אֲמִירַת מְזֻמָּר זֶה, וְקִדְּם שִׁיטַל יָדָיו בְּמִים
 אַחֲרוֹנִים, טוֹב לֹמֵר מְזֻמָּר קְכוּ, "בְּשׁוֹב הַנֶּזֶ" אֶת שְׂיִבַת צִיּוֹן", כִּי
 זֶה סוֹבֵב עַל בְּנֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׁנִקְרָא עַל יְדֵי הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים הִ'ר,
 שְׂדָה, בֵּית (פְּסָחִים פ.ח.), וְלִכֵּן "שִׁיר ה'מַעֲלוֹת בְּשׁוֹב", רָאשֵׁי תְבוֹת
 ה'שִׁב', שְׁאֲנַחְנוּ מִזְכִּירִים כָּאֵן עַל בְּנֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׂיִבְנָה בְּמַהְרָה
 בְּיַמֵּינוּ, וַיְהִיָּה נַעֲשֶׂה מִהַר שְׂדָה וּמִשְׂדָּה בֵּית, שְׂזָה שְׁלֵמוֹת הַתְּפִלָּה
 (לְקוֹטֵי מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן י'), וַיְהִיָּה נַעֲשֶׂה יְחוּד עֲלִיוֹן, וַיִּמְשַׁךְ שְׁפַע
 אֹר וְדַעַת עַל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת. בְּשׁוּב יְהוָה אֶת שׁוֹבֵת צִיּוֹן הֵינּוּ
 בְּחַלְמִים: אִזּוּ יִמָּלֵא שְׂחֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה. אִזּוּ
 יֹאמְרוּ בְּגוֹיִם הַגְּדִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵי: הַגְּדִיל
 יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ. הֵינּוּ שְׂמֵחִים: שׁוֹבֵה יְהוָה אֶת
 שְׁבִיתֵנוּ בְּאֶפְיָקִים בְּנֹגֵב: הַזְרְעִים בְּדַמְעָה בְּרִנָּה
 יִקְצְרוּ: הַלֹּדֶה יִלֶּךְ וּבָכָה נִשְׂא מִשָּׁד הַזְרַע. בֹּא יְבֵא
 בְּרִנָּה. נִשְׂא אֱלֹמָתָיו:

אֲבָרְכָה אֶת יְהוָה בְּכָל יְעַת תָּמִיד תִּהְלֶתוּ בְּפִי: סוּף
 דָּבָר הַכֵּל נִשְׁמָע. אֶת הָאֱלֹהִים יִרָא וְאֶת
 מִצְוֹתָיו שְׂמֹר. כִּי זֶה כָּל הָאָדָם: תִּהְלֶת יְהוָה יִדְבֹר
 פִּי. וַיְבָרֶךְ כָּל בְּשָׂר שֵׁם קִדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וְאֲנַחְנוּ
 נְבָרֶךְ יְיָ. מִעַתָּה וְעַד עוֹלָם. הַלְלוּיָהּ:

לְשֵׁם יְחִוֵּד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנֵתִיה

יֵאֱהָדוּנָהּ

וְרַחֲמֵנוּ וְדַחֲלֵנוּ
 אֵיִהָהוּיָהּ

בְּדַחֲלֵנוּ וְרַחֲמֵנוּ
 יֵאֱהָהוּיָהּ

לְיַחְדָּא שֵׁם י"ה בְּו"ה
 בְּיַחְדָּא שְׁלִים
 יְהוָה

בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל, הָרִינִי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְקַיֵּם מִצְוֹת גְּטִילַת מַיִם אַחֲרוֹנִים, כַּאֲשֶׁר תִּקְנֶנּוּ לָנוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, וְהָרִינִי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְקַיֵּם מִצְוֹת עֲשֵׂה מִן הַתּוֹרָה שֶׁל בְּרַפְת־הַמְּזוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת הוֹי"ה אֱלֹהֶיךָ", כְּדֵי לַעֲשׂוֹת גִּחַת רוּחַ לְיוֹצְרֵנוּ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאֵנוּ לְתַקֵּן שְׂרֵשׁ מִצְוָה זוֹ בְּמָקוֹם עֲלִיוֹן. וְיֵהי נַעַם אֲדָנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהוּ:

שְׁלֹשָׁה שְׂאֵכְלוּ כְּאֶחָד חֲזִבִין בְּזִמּוֹן, וְכֹךְ מְזַמְּנִין:

הַמְּזַמֵּן אוֹמֵר: **רַבּוֹתַי. מִיר וְוִילְעֵן בְּעֵנְטִישׁוֹן** או
(**רַבּוֹתַי נְבָרְךָ:**)

הַמְּסַבִּים עוֹנִים: **יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבָרְךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:**

הַמְּזַמֵּן חוֹזֵר יְהִי שֵׁם וְכוּ':

בְּרִשׁוֹת מְרַנֵּן וְרַבּוֹתַי נְבָרְךָ (בְּעֲשָׂרָה אֱלֹהֵינוּ)
שְׂאֵכְלָנוּ מִשְׁלוֹ:

וְאוֹמְרִים הַמְּסַבִּים וְאַחַר כֵּן הַמְּבָרְךָ:

בְּרוּךְ (בְּעֲשָׂרָה אֱלֹהֵינוּ) **שְׂאֵכְלָנוּ מִשְׁלוֹ** וּבִטְוִבוֹ
חַיֵּינוּ: וְהַמְּזַמֵּן חוֹזֵר

יחיד אינו אומר: ברוך הוא וברוך שמו.

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם. הן את
 העולם כלו. בטובו בחן בחסד וברחמים.
 הוא נותן לחם לכל בשר. כי לעולם חסדו.
 ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו
 מזון לעולם ועד. בעבור שמו הגדול. כי הוא
 אל זן ומפרנס לכל, ומטיב לכל ומכין מזון לכל
 בריותיו אשר ברא. כאמור. פותח את ידו
 ומשביע לכל חי רצון: ברוך אתה יהוה. הן
 ברחמיך את הכל:

נודה לך יהוה אלהינו. על שהנחלת לאבותינו
 ארץ חמדה טובה ורחבה. ועל
 שהוצאתנו יהוה אלהינו מארץ מצרים.
 ופדיתנו מבית עבדים. ועל בריתך שחתמת
 בבשרנו. ועל תורתך שלמדתנו. ועל חקוקך
 שהודעתנו. ועל חיים חן וחסד שחוננתנו. ועל
 אכילת מזון שאתה זן ומפרנס אותנו תמיד.
 בכל יום ובכל עת ובכל שעה:

ועל הכל יהוה אלהינו אנחנו מודים לך
 ומברכים אותך. יתברך שמוך בפי כל חי

תְּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. כִּכְתוּב. וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ
 וּבִרְכַתְּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר
 נָתַן לָךְ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמְּזוּז:

רַחֵם נָא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמּוֹךְ. וְעַל
 יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ. וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ.
 וְעַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ. וְעַל הַבַּיִת הַגָּדוֹל
 וְהַקְּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שְׁמֶךָ עָלֵינוּ: אֱלֹהֵינוּ. אָבִינוּ.
 רַעֲנוּ זִוְנֵנוּ פְּרַנְסֵנוּ וְכַלְכַּלְנוּ וְהַרְוִיחֵנוּ, וְהַרְוִחַ
 לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִהֲרָה מְכֹל צָרוֹתֵינוּ. וְנָא אֵל
 תִּצְרִיכֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לֹא לְיַדֵי מַתַּנֵּת בְּשֵׁר וְדָם
 וְלֹא לְיַדֵי הַלְוָאָתָם. כִּי אִם לְיַדְךָ הַמְּלֵאָה.
 הַפְּתוּחָה. הַקְּדוּשָׁה וְהַרְחָבָה. שְׁלֵא נִבּוֹשׁ וְלֹא
 נִכָּלֵם לְעוֹלָם וָעֶד:

לשבת

רְצֵה וְהַחֲלִיצֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וּבְמִצְוֹת יוֹם הַשְּׁבִיעִי הַשְּׂבֹת הַגָּדוֹל
 וְהַקְּדוֹשׁ הַזֶּה, כִּי יוֹם זֶה גְּדוֹל וְקְדוֹשׁ הוּא לְפָנֶיךָ לְשֹׁבֵת בּוֹ וְלַנּוּחַ בּוֹ בְּאַהֲבָה
 כְּמִצְוֹת רְצוֹנָךְ, וּבְרִצּוֹנְךָ הַנִּיחַ לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, שְׁלֵא תִהְיֶה צָרָה וְיִגוֹן וְאִנְחָה
 בְּיוֹם מְנוּחָתֵנוּ, וְהִרְאֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּנִחְמַת צִיּוֹן עִירְךָ, וּבְכַנְּזֵן יְרוּשָׁלַיִם עִיר
 קְדֻשָׁךְ, כִּי אַתָּה הוּא בְּעַל הַיְשׁוּעוֹת וּבְעַל הַנְּחֻמוֹת:

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיִבֵּא וְיִגִּיעַ
 וְיִרְאֶה וְיִרְצֶה וְיִשְׁמַע וְיִפְקֹד וְיִזְכֹּר
 וְזַכְּרוֹנֵנוּ וּפְקֻדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן
 מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עֲבָדְךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קְדֻשָׁךְ

וְזָכְרוֹן כָּל עַמּוּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לְפִלִּיטָה
 לְטוֹבָה לְחַן וְלַחֲסֵד וְלִרְחֻמִּים וְלַחַיִּים טוֹבִים

וְלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת

זְכַרְנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפְקֻדָּנוּ בּוֹ
 לְבִרְכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לַחַיִּים טוֹבִים. וּבְדָבָר
 יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחַנּוּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ
 וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֱלֹהֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנוּן
 וְרַחוּם אַתָּה:

וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ.
 בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. בּוֹנֵה בְרַחֲמָיו יְרוּשָׁלַיִם.
 אָמֵן:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הָאֵל.
 אָבִינוּ. מִלְּפָנֵינוּ. אֲדִירָנוּ. בּוֹרְאָנוּ. גּוֹאֲלָנוּ.
 יוֹצֵרָנוּ. קְדוֹשָׁנוּ קְדוֹשׁ יַעֲקֹב. רוֹעֵנוּ רוֹעֵה
 יִשְׂרָאֵל. הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב לְכָל. שֶׁכָּכָל יוֹם
 וַיּוֹם הוּא הַטֵּיב הוּא מְטִיב הוּא יִיטִיב לָנוּ. הוּא
 גִּמְלָנוּ הוּא גּוֹמְלָנוּ הוּא יְגַמְלָנוּ לָעֵד, לְחַן וְלַחֲסֵד
 וְלִרְחֻמִּים וְלָרוּחַ הַצְּלָה וְהַצְּלָחָה בְּרַכָּה וַיְשׁוּעָה
 נַחֲמָה פְּרַנְסָה וּכְלַפְלָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל
 טוֹב. וּמִכָּל טוֹב לְעוֹלָם אֵל יַחֲסֵרְנוּ: אָמֵן

הַרְחֵמֵנוּ הוּא יְמַלֵּךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֵד: הַרְחֵמֵנוּ
 הוּא יַתְּבַרֵךְ בְּשָׂמִים וּבְאֲרָץ: הַרְחֵמֵנוּ

הוא ישתבח לדור דורים. ויתפאר בנו לעד
 ולנצח נצחים. ויתהדר בנו לעד ולעולמי
 עולמים: הרחמן הוא יפרנסנו בכבוד: הרחמן
 הוא ישבר עלנו מעל צוארנו והוא יוליכנו
 קוממיות לארצנו: הרחמן הוא ישלח לנו ברכה
 מרבה בבית הזה ועל שלחן זה שאכלנו עליו:
 הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו הנביא זכור
 לטוב ויבשר לנו בשורות טובות ישועות
 ונחמות: הרחמן הוא יברך את (אבי מורי) בעל
 הבית הזה ואת (אמי מורתיו) בעלת הבית הזה.
 אותם ואת ביתם ואת זרעם ואת כל אשר להם.
 (ואם סמוך על שלחן עצמו יאמר: הרחמן הוא יברך
 אותי (ואבי ואמי) ואשתי וזרעי ואת כל אשר
 לי), אותנו ואת כל אשר לנו. כמו שנתברכו
 אבותינו אברהם יצחק ויעקב בכל מכל כל. בן
 יברך אותנו כלנו יחד בברכה שלמה. ונאמר
 אמן:

ממרום ילמדו עליהם ועלינו זכות שתהא
 למשמרת שלום ונשא ברכה מאת
 יהוה. וצדקה מאלהי ישענו. ונמצא חן ושכל
 טוב בעיני אלהים ואדם:

לשבת: הרחמן הוא ינחילנו יום שכלו שבת
 ומנוחה לחיי העולמים:

הַרְחֲמֵנוּ הוּא יִנְחִילֵנוּ יוֹם שְׂכָלוֹ טוֹב, יוֹם שְׂכָלוֹ
אָרֶךְ, יוֹם שְׂצַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וְעַטְרוֹתֵיהֶם
בְּרֹאשֵׁיהֶם, וְנִהְנִים מִזִּיו הַשְּׂכִינָה, וְיִהי חֶלְקֵנוּ
עִמָּהֶם:

אם הוא אוכל על שלחן אחרים יברך לבצל הבית:

יְהי רַצוֹן שְׁלֵא יִבוֹשׁ בְּעַל הַבַּיִת בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא יִפְלֵם לְעוֹלָם הַבָּא.
וְיִצְלַח מְאֹד בְּכָל נִכְסָיו. וְיִהְיוּ נִכְסָיו וְנִכְסֵינוּ מוֹצְלָחִים וְקָרוֹבִים
לְעִיר, וְאֵל יִשְׁלוֹט שְׁטָן לֹא בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ, וְאֵל
יִזְדַּקק לֹא לְפָנָיו וְלֹא לְפָנֵינוּ שׁוֹם דְּבַר הַרְהוּר חֲטָא וְעַבְרָה וְעוֹן
מִצַּתָּה וְעַד עוֹלָם:

הַרְחֲמֵנוּ הוּא יִזְכְּנוּ לְבִיאַת הַמְּשִׁיחַ וְלַחֲיֵי הָעוֹלָם
הַבָּא:

מְגִדוֹל יִשׁוּעוֹת מְלִכּוֹ וְעִשָּׂה חֶסֶד לְמַשִּׁיחוֹ לְדָוִד
וְלִזְרַעוֹ עַד עוֹלָם: עִשָּׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו
הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ
אָמֵן:

יִרְאוּ אֶת יְהוָה קְדוֹשָׁיו כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו:
כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעִבוּ וְדוֹרְשֵׁי יְהוָה לֹא
יַחְסְרוּ כָּל טוֹב: הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם
חֲסִדּוֹ: פּוֹתַח אֶת יָדָהּ וּמִשְׁפִּיעַ לְכָל חַי רַצוֹן:
בְּרוּךְ הַגֹּבֵר אֲשֶׁר יִבְטַח בִּיהוָה וְהָיָה יְהוָה
מְבַטְחוֹ: נֶעַר הָיִיתִי גַם זָקֵנְתִי וְלֹא רָאִיתִי צַדִּיק
נֶעְזָב וְזָרְעוֹ מְבַקֵּשׁ לָחֶם: יְהוָה עִז לְעַמּוֹ יִתֵּן
יְהוָה יְבָרֶךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

לְשֵׁם יְחִוּד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנַתִּיהָ

יֵאֱהָרֹנְהָי

וְרַחֲמֵינוּ וְדַחֲלֵנוּ
אֵיהֵהוּיָהָה

בְּדַחֲלֵנוּ וְרַחֲמֵינוּ
יֵאֱהָהוּיָהָה

לְיִחְדָּא שְׁם י"ה בּו"ה
בְּיַחְוּדָא שְׁלִים
יְהוּהָ

בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל הָרִינִי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְשָׁתוֹת יַיִן שֶׁל כּוֹס
שְׁלִישֵׁי מְאָרְבַּע כּוֹסוֹת, שְׁתַּקְּנוּ חֻכְמִים בְּלִיל חַג
הַמִּצּוֹת, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְיוֹצְרֵנוּ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן
בוֹרְאֵנוּ, לְתַקֵּן שְׂרֵשׁ מִצְוָה זוֹ בְּמָקוֹם עֲלִיּוֹן. וַיְהִי נֶעַם
אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ,
וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהוּ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא
פְּרִי הַגֶּפֶן:

יִשְׁתָּה בְּהַסְבַּת שְׂמָאל

מוֹזְגִין כּוֹס רְבִיעִי וְכֵן מוֹזְגִין כּוֹס לְאַלְיָהוּ הַנְּבִיא, זְכוּר לְטוֹב,
וּפּוֹתְחִין אֶת הַדֶּלֶת

שִׁפְךָ חֲמַתְךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּךָ וְעַל
מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ: כִּי אֲכַל

צְרִיךְ שְׂתַדַּע, אֱהוּבִי, בְּנִי! שְׁנוּהֲגִין לְמוֹג כּוֹס לְכַבּוּד אֱלֹהֵינוּ
הַנְּבִיא, וּפּוֹתְחִין אֶת הַדֶּלֶת לְרוּחָהּ, וּמַתְפַּלְלִים אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ: "שִׁפּוּךָ

את יַעֲקֹב וְאֵת נֹרְהוּ הַשְּׂמֹר (תהלים עט, ו); שְׂפָף
עֲלֵיהֶם וְעַמָּךְ וְחֲרוֹן אַפֶּיךָ יִשְׁיֹגֶם (שם סט, כה); תִּתְרַדֶּף
בָּאָף וְתִשְׁמִידֶם מִתַּחַת שָׁמַי יְהוָה (איכה ג, סו):

יֵשׁ שְׂאוּמְרִים אֶת זֶה אַחֲר־כֶּף:

הַרְחֵמֵן הוּא יִשְׁלַח לָנוּ בְּמַהֲרָה אֶת אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא זְכוּר
לְטוֹב, וַיִּבְשֹׂר לָנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת, יִשׁוּעוֹת וְנִחְמוֹת,
כְּאִמּוֹר "הִנֵּה אֲנִי שׁוֹלַח לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא לְפָנַי
בּוֹא יוֹם הַיּוֹי" הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא, וְהַשִּׁיב לֵב אָבוֹת עַל בְּנִים
וְלֵב בְּנִים עַל אָבוֹתָם, פֶּן אָבוֹא וְהַפִּיתִי אֶת הָאָרֶץ חֲרָם":
וְנֹאמֵר "הִנְנִי שׁוֹלַח מִלְּאֲכִי וּפְנֵה דְרָךְ לְפָנַי, וּפְתָאוּם
יָבוֹא אֶל הַיְכָלוֹ הָאֲדוֹן אֲשֶׁר אַתֶּם מְבַקְשִׁים, וּמִלְּאֶף
הַבְּרִית אֲשֶׁר אַתֶּם חֹפְצִים הִנֵּה בָא אֲמַר הַיּוֹי" הַצְּבֹאוֹת":

חֲמַתְךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּךָ" וְכוּ'; כִּי הִנֵּה פְתִיב (מִלְּאֲכִי ג, כג):
"הִנֵּה אֲנִי שׁוֹלַח לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא לְפָנַי בּוֹא יוֹם יְהוָה הַגְּדוֹל
וְהַנּוֹרָא"; נִמְצָא, שְׂקָדָם הַגְּאֵלָה הַעֲתִידָה, יָבוֹא אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא,
וַיַּחְדִּיר שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, כְּמֵאֲמָרָם וְ"ל (עֲדוּת, פָּרָק ח'): לֹא לְרַחֵק וְלֹא
לְקָרֵב, אֲלָא לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בְּעוֹלָם; וְהוּא עַל-יְדֵי שְׂפִיחָדִיר גְּלוּי
אֲלֻקוֹת בְּעוֹלָם. כִּי הָרִי אֱלֹהֵינוּ שָׁנָה אֶת הַטְּבַע, וְהִרְאָה שֶׁהַכֹּל מִתְנַהֵג
רַק בְּרִצּוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ (לְקוּטֵי-הַלְכוֹת, בְּרֻכּוֹת הַשְּׁמַר, הַלְכָה ה', אוֹת סט); וּבְזֶה
הַכְּנִיעַ אֶת כָּל עוֹבְדֵי הַבַּעַל, עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, עַד שֶׁכָּלֶם צָעֲקוּ:
הַיּוֹי" הַנְּבִיא הוּא הַגְּאֵלָה, הַיּוֹי" הַנְּבִיא הוּא הַגְּאֵלָה, שָׁנָה בְּעֵצְמוֹ בְּטוֹל הַטְּבַע,
כִּי הַטְּבַע" בְּגִימְטְרִיָּה אֱלֹהִים, וְהַיּוֹי" הַנְּבִיא הוּא גְלוּי הַהִשְׁגָּחָה, וְאֵת זֶה
אֵי אֶפְשֶׁר לְהַכְנִיס בְּעוֹלָם, אֲלָא עַל-יְדֵי שְׂמִמְשִׁיכִין קָדָם אֶת הַשְּׁלוֹם
בֵּין נַשְׂמוֹת יִשְׂרָאֵל. כִּי שְׂמוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׁלוֹם (שְׁבַת י.);
וּבְזֶה שְׂמִמְשִׁיכִין שְׁלוֹם בֵּין נַשְׂמוֹת יִשְׂרָאֵל, מִמְשִׁיכִין אֶת הַקְּדוּשׁ-

ברוך-הוא בעולם, שזה מלכות דקדושה, מלכות משיח, ועל-כן אליהו ממנה לבשר הגאולה העתידה, לבשר מלכות משיח (לקוטי-הלכות, תפלת המנחה, הלכה ג, אות ב); ולכן עכשו בעת שאנו עומדים בליל פסח, וממשיכין על עצמנו מחין על-אין גלוי אלקות, אנו מוזגין כוס חמישי, שהוא כנגד "והבאתי אתכם אל הארץ", כי עקר החזרת עם ישראל מהגלות יהיה רק על-ידי משיח צדקנו, ולא על-ידי בשר ודם, שהוא כפירות ואפיקורסות. וכמאמרם ז"ל (כתבות קיא.): ג' שבועות הללו למה? אחת — שלא יעלו ישראל בחומה. ואחת — שהשביע הקדוש-ברוך-הוא את ישראל, שלא ימרדו באמות העולם. ואחת — שהשביע הקדוש-ברוך-הוא את עובדי הכוכבים, שלא ישמעו בהן בישראל יותר מדאי. ולכן אנו מתפללים עכשו דיקא אליו יתברך: שפוף חמתך אל הגוים אשר לא ידעו, ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו. כי אכל את יעקב ואת נהוה השמו. שפוף עליהם זעמך וחרון אפך ישיגם, תרדף באף ותשמידם מתחת שמי יהוה; כי עם ישראל במשך כל ימי הגלות לא דחקו את הקץ ולא מרדו באמות, ואנחנו עמדנו בשבועה, אבל אמות העולם לא עמדו בשבועה, שלא ישמעו בהן בישראל יותר מדאי, אלא הרגו ושרפו וחקו וסקלו את נשמות ישראל במשך כל ימי הגלות במיתות משנות, מיתות אכזריות, ועדין הם הורגים ורוצחים בכל מיני אכזריות את נשמות ישראל, ומשעבדים בהם ברשעות ואכזריות, וכן הערב-רב שהתערבו בין נשמות ישראל מציקים מאד לכלל ישראל. ועל זה אנחנו מתפללים דיקא עכשו כשפותחין את הדלת לכבוד אליהו הנביא, ואנו מבקשים ממנו יתברך, שפכר ישלח אלינו את אליהו הנביא, ויבשר לנו בשורות טובות, בשורות משמחות, ויעשה שלום בין נשמות ישראל. כי אליהו ומשיח — על ידם עקר תקון העולם, ויעסקו לעשות שלום בעולם. כמובא בדברי מוהרנ"ת ז"ל (לקוטי-הלכות, רביית, הלכה ה, אות כג); ולכן דיקא עכשו אנו מבקשים ומתחננים אליו יתברך, שינקם את נקמתנו באמות העולם והערב-רב המציקים לנשמות ישראל, ויגאלנו גאלת עולם. ועקר הגאולה תהיה על-ידי תקף הדעת, שיכניס בנו משיח בגלוי אלקותו יתברך, עד שיתגלה שאין שום זמן כלל,

שָׁנָה סוּד (תהלים ב, ז): "אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֶתיִךָ"; כִּי אֵין שׁוּם זְמַן כָּלֵל, אֲלֵא עֲכָשׁוּ בְרַגַע זֶה מִתְחִיל הַזְמַן, כַּמּוּבָא בְדִבְרֵי רַבְנּוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן סא): הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוּא לְמַעַלָּה מִהַזְמַן. וְזֶה הַעֲנִיָּן הוּא בְּאֵמַת דְּבַר נִפְלֵא וְנִעְלָם מְאֹד, וְאֵי אֶפְשָׁר לְהִבִּין זֹאת בְּשִׁכְל אָנוּשִׁי. אַף דַּע, שְׁעַקֵּר הַזְמַן הוּא רַק מַחְמַת שְׂאִין מְבִינִים, דְּהֵינּוּ מַחְמַת שְׂשִׁכְלָנוּ קָטָן. כִּי כָל מַה שְׂהַשְׁכֵּל גְּדוֹל בְּיוֹתֵר, הַזְמַן נִקְטָן וְנִתְבַטֵּל בְּיוֹתֵר, כִּי בַחֲלוּם, שְׂאֵז הַשְׁכָּל נִסְתַּלֵּק, וְאֵין לוֹ רַק כַּח הַמְדַמָּה, אֲזִי בְרַבַּע שְׁעָה יְכוּלִים לַעֲבֹר כָּל הַשְּׁבַעִים שָׁנָה, כַּאֲשֶׁר נִדְמָה בַחֲלוּם, שְׁעוֹבֵר וְהוֹלֵךְ כַּמָּה וְכַמָּה זְמַנִּים בְּשְׁעָה מוּעָטָת מְאֹד, וְאַחֲרֵיכֶּן כְּשֶׁנִּתְעוֹרְרִים מִהַשְּׁנָה, אֲזִי רוֹאִים, שְׁכָּל אֱלוֹ הַזְמַנִּים וְהַשְּׁבַעִים שָׁנָה שְׁעָבְרוּ בַחֲלוּם, הוּא זְמַן מוּעָט מְאֹד בְּאֵמַת. וְזֶה מַחְמַת שְׂאַחֲרֵיכֶּן בְּהִקְיָן, אֲזִי חוֹזֵר הַשְׁכָּל אֵלָיו, וְאַצֵּל הַשְׁכָּל כָּל אֱלוֹ הַשְּׁבַעִים שָׁנָה שְׁעָבְרוּ בַחֲלוּם, הֵם רַק רַבַּע שְׁעָה אֲצֵלוֹ, רַק שְׁבַעִים שָׁנָה מִמֶּשׁ, הֵם שְׁבַעִים שָׁנָה גַם אֲצֵל הַשְׁכָּל שְׁלָנוּ. וּבְאֵמַת בְּהַשְׁכָּל הַגְּבוּהָ לְמַעַלָּה מִשְׁכָּלָנוּ, גַּם מַה שְׁנִחַשְׁב אֲצֵלָנוּ לְשְׁבַעִים שָׁנָה מִמֶּשׁ, הוּא גַם-כֵּן רַק רַבַּע שְׁעָה אוֹ פְּחוּת. כִּי כַּמוֹ שְׂאָנוּ רוֹאִין שְׂיִכּוּלִין לַעֲבֹר שְׁבַעִים שָׁנָה בַחֲלוּם, וּבְאֵמַת אָנוּ יוֹדְעִין אַחֲרֵיכֶּן בְּשִׁכְל שְׁלָנוּ שְׂהוּא רַק רַבַּע שְׁעָה, כַּמוֹ-כֵּן מִמֶּשׁ, מַה שְׁנִחַשְׁב לְפִי שְׁכָלָנוּ שְׁבַעִים שָׁנָה מִמֶּשׁ, הוּא בְּשִׁכְל הַגְּבוּהָ לְמַעַלָּה יוֹתֵר רַק רַבַּע שְׁעָה, רַק שְׂאִין אָנוּ מְבִינִים זֹאת, כִּי גַם בַחֲלוּם אִם הִיָּה אֶחָד בָּא אֲצֵלוֹ בְּשַׁעַת הַחֲלוּם, וְהִיָּה אוֹמֵר לוֹ, שְׁכָּל זֶה שְׁנִדְמָה לוֹ שְׁעוֹבְרִים יָמִים וְשָׁנִים, שְׂבְּאֵמַת אֵינָם כְּלוּם, וְהַכֵּל הוּא רַק רַבַּע שְׁעָה, בְּנֹדָאֵי לֹא הִיָּה מְאָמִין לוֹ כָּלֵל, כִּי לְפִי הַדְּמִיוֹן שְׂבַחֲלוּם נִדְמָה לוֹ שְׁעוֹבְרִים יָמִים וְשָׁנִים מִמֶּשׁ; כַּמוֹ-כֵּן מִמֶּשׁ, אַף-עַל-פִּי שְׂאֲצֵלָנוּ לְפִי שְׁכָלָנוּ נִדְמָה שְׂזֶהוּ זְמַן שֶׁל שְׁבַעִים שָׁנָה, בְּשִׁכְל הַגְּדוֹל יוֹתֵר, הוּא רַק רַבַּע שְׁעָה. וְכֵן לְמַעַלָּה מַעַלָּה שְׂבַשְׁכָּל שְׂהוּא גְבוּהָ עוֹד יוֹתֵר לְמַעַלָּה, גַּם אוֹתוֹ הַזְמַן שְׂבַשְׁכָּל הַגְּבוּהָ מִשְׁכָּלָנוּ, אֵינּוּ נִחַשְׁב שָׁם, בְּשִׁכְל הַגְּבוּהָ עוֹד יוֹתֵר, רַק לְזְמַן מְעַט וּפְחוּת מְאֹד, וְכֵן לְמַעַלָּה מַעַלָּה עַד אֲשֶׁר יֵשׁ שְׁכָל גְבוּהָ כָּל-כֶּף, שְׂשָׁם כָּל הַזְמַן כְּלוֹ אֵינּוּ נִחַשְׁב כָּלֵל, כִּי מַחְמַת גְּדוֹל הַשְׁכָּל מְאֹד, כָּל הַזְמַן אֵין וְאֶפְס לְגַמְרִי, כַּמוֹ שְׂאֲצֵלָנוּ הַשְּׁבַעִים שָׁנָה שְׁעוֹבְרִים בַחֲלוּם הֵם רַק רַבַּע שְׁעָה בְּאֵמַת, כַּמוֹ-כֵּן יֵשׁ שְׁכָל

הלל

למעלה משקל, עד שהזמן נחבטל לגמרי. ולכן עכשו אנו מבקשים ממנו יתברך, שפבר נזכה לבשורת הגאלה, על-ידי אליהו הנביא, שגם הוא זכה לבטול הזמן, פמוכא בדברי מוהרנ"ת ז"ל (לקוטי-הלכות, מילה, הלכה ד', אות טו), ושיעשה הקדוש-ברוך-הוא קץ לכל צרותינו, וינקם נקמתנו מאמות העולם ומהערב-רב המציקים לנו, ונזכה להגאל גאלת עולם, והבן למעשה.

צריך שתדע, אהובי, בני! אשר אמירת הלל הוא דבר גדול מאד, וזה שעשוע עולם הבא. פמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ב'), אשר ענין תודה והודאה זה שעשוע עולם הבא, שאדם מהלל ומשבח את הבורא יתברך שמו תמיד, ואומר הלל והודאה להקדוש-ברוך-הוא, אשר על-ידי-זה הוא ממשיך על עצמו אור וזיו וחיות ודבקות הבורא יתברך שמו, שזה מה שאמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה, פרשה מח, סימן ז'): על כל שבח ושבח שישראל משבחין להקדוש-ברוך-הוא — משרה שכינתו עליהם. מה טעם (תהלים כב, ד): "ואתה קדוש יושב תהלות ישראל", ואמר רבנו ז"ל (ספר-המדות, אות אהבה, סימן ח'): על-ידי אמירת הלל בקול גדול, זוכים לאהבת השם יתברך. כי בזה שאדם מהלל ומשבח את הקדוש-ברוך-הוא, ובפרט בקול גדול שכלם ישמעו, על-ידי-זה זוכה לאהבת השם יתברך, כי ככל שאדם יותר מהלל ומשבח את הקדוש-ברוך-הוא, יותר נכנסת בו אהבה עצומה, אהבה עזה אליו יתברך. ואמר רבנו ז"ל (ספר-המדות, אות מריבה, סימן ג'): על-ידי קריאת הלל, יושיע לך הקדוש-ברוך-הוא מאויביך. כי כשאדם מהלל ומשבח רק את הקדוש-ברוך-הוא, על-ידי-זה הוא נדבק באין

סוף ברוך הוא, ועל-ידי-זה הוא יתברך מושיעו מאויביו, שאינם יכולים לעשות לו דבר. ולכן הוא דבר גדול מאד לומר הלל בשעה שהקדוש-ברוך-הוא עושה לו נס. וכן אמר רבנו ז"ל (ספר-המדות, אות שרים, סימן ג'): אמירת הלל וצדקה מסגלים לחן בעיני השם. אם אדם צריך איזה ישועה דרך שם, בזה שהוא אומר הלל להקדוש-ברוך-הוא, והוא נותן צדקה, מוצא חן בעיני השם ורואה ישועה. ועל-כן, אהובי, בני! בשעה שאמה אומר הלל, תשמח מאד על נעם חלקך, שאמה זוכה להודות ולהלל ולשבח את הבורא יתברך שמו, אשר אין למעלה מזה. ואמרו חכמינו הקדושים (ילקוט שיר השירים, רמז ב'): "השמיעני את קולך" — בהלל; כי הקדוש-ברוך-הוא מאד חפץ לשמע בהלול שמהללים ומשבחים אותו. וחכמינו הקדושים אומרים (פסחים קיז.): נחלקו הלל זה מי אמרו? רבי אליעזר אומר משה וישראל אמרוהו בשעה שעמדו על הים, הם אמרו (תהלים קטו, א): "לא לנו הנוי" לא לנו", משיבה ורח-הקדש ואמרה להן (ישעיה מח, יא): "למעני למעני אעשה". רבי יהודה אומר: יהושע וישראל אמרוהו בשעה שעמדו עליהן מלכי פנעו, הם אמרו: "לא לנו" ומשיבה וכו'. רבי אלעזר המודעי אומר: דבורה וברק אמרוהו בשעה שעמד עליהם סיסרא. הם אמרו: "לא לנו", ורוח הקדש משיבה ואמרת להם: "למעני למעני אעשה". רבי אלעזר בן עזריה אומר: חזקיה וסיעתו אמרוהו בשעה שעמד עליהם סנחריב. הם אמרו: "לא לנו", ומשיבה וכו'. רבי עקיבא אומר: חנניה, מישאל ועזריה אמרוהו בשעה שעמד עליהם נבוכדנצר הרשע, הם אמרו: "לא לנו" ומשיבה וכו'. רבי יוסי הגלילי אומר: מרדכי ואסתר אמרוהו בשעה שעמד עליהם המן הרשע. הם אמרו: "לא לנו" ומשיבה וכו'. וחכמים אומרים: נביאים שביניהן תקנו להם לישראל שיהיו אומרים אותו על כל פרק ופרק ועל כל צרה וצרה שלא תבוא עליהם לישראל, ולכשנגאלין אומרים אותו על גאלתו. וצריך שתדע, אהובי, בני! שיש באמירת הלל סודות ויחודים עלאין, שממשיך על עצמו אור וזיו מעלמות עליונים אל העולם הזה. ואם היית יודע אילו יחודים נוראים אמה גורם בעת אמירת ההלל, היית מתלהב מרב שמחה.

לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא לָנוּ כִּי לְשִׁמּוֹךְ תָּנוּ כְּבוֹד עַל
 חֶסֶדְךָ עַל אֲמֹתֶךָ: לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אֵי-הֵנָּה
 אֱלֹהֵיהֶם: וְאֵלֵהֵינוּ בִּשְׁמַיִם כֹּל אֲשֶׁר-חָפֵץ עָשָׂה:
 עֲצִיבֵיהֶם כָּסֶף וְזָהָב, מַעֲשֵׂה-יַדֵּי-אָדָם: פֶּה לָהֶם
 וְלֹא יִדְבְּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ: אֲזַנַּיִם לָהֶם
 וְלֹא יִשְׁמָעוּ אִם לָהֶם וְלֹא יִרְיָחוּן: יַדֵּיהֶם וְלֹא
 יִמְיִשׁוּן רַגְלֵיהֶם וְלֹא יִתְלַכּוּ לֹא יִהְיוּ בְּגִרּוֹנָם:
 כְּמוֹתָם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר בְּטַח בָּהֶם: יִשְׂרָאֵל
 בְּטַח בֵּיתוֹהָ עֲזָרָם וּמִגְּנָם הוּא: בֵּית אַהֲרֹן בְּטַחוֹ
 בֵּיתוֹהָ עֲזָרָם וּמִגְּנָם הוּא: יִרְאֵי יְהוָה בְּטַחוֹ
 בֵּיתוֹהָ עֲזָרָם וּמִגְּנָם הוּא:

לא לנו וכו'; צריך שתדע, אהובי, בני! בשעה שאתה אומר
 מזמור זה, תשמח מאד שזכית להברא מזרע ישראל ולא עשני גוי,
 אשר אמר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן י'), אשר אין עוד
 שמחה יותר גדולה מזו, שאדם שמח בנקודת יְהוּדוּתוֹ. ולכן אנו
 מבקשים ממנו יתברך: "לא לנו", הינו לא בשבילנו תגאל אותנו,
 אלא "כי לשמך תן כבוד על חסדך על אמתך, למה יאמרו הגוים
 איה נא אלהיהם", והם מתלוצצים מאתנו, והם מתגרים בנו. ובאמת
 אנחנו יודעים, אשר אין שום מציאות בלעדך יתברך כלל, והכל
 לכל אלקותך הוא, כי דומם, צומח, חי, מדבר, הם לבוש
 שהתלבשת בהם, כבכול, ואנו יודעים אשר "ואלהינו בשמים, כל
 אשר חפץ עשה", כי הכל משגח בהשגחה פרטית, דבר גדול ודבר
 קטן לא נעשה מעצמו, אלא בהשגחת המאציל העליון. ובאמת
 המזמור הזה סובב על שעבוד מלכיות, שישבלו עם ישראל מאמות

העולם במשך כל הגלות, וכן על סוף הגלות, כשתהיה מלחמת גוג ומגוג, שהיא הפירות והאפיקורסות, שיקומו השבעים אמות נגד עם ישראל, וזה גו"ג ומגו"ג — עולה שבעים, כי הרע של השבעים אמות, שהוא תאות נאוף, יתגבר ויתפשט על עם ישראל, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן לו); וכמאמרם ז"ל (פסחים קיח.): ואמר רבי יוחנן לא לנו הני"ה לא לנו — זו שעבוד מלכות, איכא דאמרי אמר רבי יוחנן לא לנו הני"ה לא לנו — זו מלחמת גוג ומגוג. ולכן באמרך מזמור זה, תכונן בו מאד מאד, כדי לבטל את טמאת עבודה זרה של אמות העולם, אשר "פה להם ולא ידברו, עינים להם ולא יראו, אזנים להם ולא ישמעו, אף להם ולא ירחוץ, ידיהם ולא ימישון, רגליהם ולא יהלכו לא יהגו בגרונם", ואנחנו מתפללים ומבקשים ממנו יתברך, אשר "כמוהם יהיו עשיהם כל אשר בוטח בהם". ואנחנו עם ישראל צריכים רק לבטח בהקדוש-ברוך-הוא, כי אין לנו מי שישמר עלינו ויצילנו מכלל אמות העולם ותאוותיהם אלא הקדוש-ברוך-הוא בעצמו. ועל זה אנו אומרים: "ישראל בטח בהני"ה עזרם ומגנם הוא", כי אין לעם ישראל במי לבטח, אלא באבינו שבשמים. וכן אפלו הצדיקים הגדולים, שהם בחינת הכהנים ויראי השם, שהם זכו כבר לצאת מתאות שבעים אמות, עם כל זאת גם הם אין להם עצה אחרת, רק לבטח בהקדוש-ברוך-הוא, כי אפלו הצדיק הקדוש, שכבר דבוק באין סוף ברוך הוא, הוא צריך לדעת, שעליו לעלות בכל פעם מעלה מעלה, וכנגד כל עליה יש ירידה לפי בחינתו, ועליו לבטח רק בהקדוש-ברוך-הוא.

וצריך שתדע, אהובי, בני! אשר באמרך "איה נא אלהיהם" תכונן ראשי תבות ב"ן, וסופי תבות מ"ו, וכשתאמר "למה יאמרו הגוים" תכונן ראשי תבות מ"ה, וסופי תבות ב"ן (עם הפוליל), וכשתאמר "לא לנו הני"ה לא לנו" תכונן ראשי תבות ק"ל, וסופי תבות י"ט, וכשתאמר "על חסדך" תכונן ראשי תבות וסופי תבות עולה מ"ו ל"ז י"ט כ"ו, וכשתאמר "ישראל בטח בהני"ה עזרם ומגנם הוא", תכונן סופי תבות ע"ב ב"ן, ותן תודה להקדוש-ברוך-

יְהוָה זָכְרָנוּ יְבָרֵךְ, יְבָרֵךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל, יְבָרֵךְ
 אֶת בֵּית אַהֲרֹן: יְבָרֵךְ יְרֵאֵי יְהוָה הַקַּטְנִים עִם־
 הַגְּדֹלִים: יִסַּף יְהוָה עֲלֵיכֶם עֲלֵיכֶם וְעַל־בְּנֵיכֶם:
 בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: הַשָּׁמַיִם
 שָׁמַיִם לַיהוָה וְהָאָרֶץ נָתַן לַבְּנֵי־אָדָם: לֹא הַמַּתִּים
 יַחֲלֹוּ־יָהּ וְלֹא כָל־יְרֵדֵי הַדּוֹמָה: וְאַנְחָנוּ נְבָרֵךְ יְהוָה
 מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

הוא על גדל הזכות והחסד שעשה עמך שנבראת מזרע ישראל, ועל־ידי השמחה הזו תנצל מהרע הכולל של השבעים אמות שהיא תאנות נאוף, ותזכה על־ידי־זה להשגת התורה, המשכת המחין עליונים, והבן למעשה.

הַיְוָיָה זָכְרָנוּ וְכוּ'; צְרִיף שְׁתַּדַּע, אַהוּבִי, בְּנִי! בְּאַמְרֵךְ מְזִמּוֹר
 זֶה, תְּדַבֵּק אֶת עֲצֻמְךָ בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְתִזְכֹּר בְּעֶלְמָא דְאַתִּי,
 כְּמוֹכָא בְּדַבְרֵי רַבְּנֵי ז"ל (לְקוּטִי־מוֹהֲר"ן, חֶלֶק א', סִימָן נד), אֲשֶׁר צְרִיכִים
 לְשֹׁמֵר עַל הַזְכָּרוֹן מְאֹד, שְׁלֹא יִפֹּל לְשַׁכְחָה, שֶׁהוּא מִיתַת הַלֵּב,
 וְעַל־יְדֵי שְׂאָדָם זֹכֵר תְּמִיד בְּעֶלְמָא דְאַתִּי, עַל־יְדֵי־זֶה מִמְּשִׁיף עַל
 עֲצֻמוֹ בְּרַכָּה וְכֵן עַל בְּנֵי בֵּיתוֹ, וּמוֹכָא בְּזֵהר (נִיחֵי רֵג): הַיְוָיָה זָכְרָנוּ
 יְבָרֵךְ — אֲלֵין גּוֹבְרִין, יְבָרֵךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל — אֲלֵין נְשִׁין, בְּגִין
 דְּדִכּוּרִין בְּעִיִין לְאַתְּבָרְכָא בְּקַדְמִיתָא וּלְבַתֵּר נְשִׁין, וְנְשִׁין לֹא
 מִתְּבָרְכָאן, אֲלֵא מִבְּרַכְתָּהוֹן דְּדִכּוּרִין, דְּכַד דְּכּוּרִין מִתְּבָרְכָן כְּדִין נְשִׁין
 מִתְּבָרְכָן, עֵין שָׁם. וְתַכְף־וּמְיָד כְּשֶׁהַבְּרָכָה מְצוּיָה אֲזֵ הֵם פְּרִים וְרִכִּים,
 שְׁזֵה "יוֹסֵף הַיְוָיָה עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם, בְּרוּכִים אַתֶּם לַהַיְוָיָה
 עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ"; כִּי עַקֵּר הַבְּרָכָה בְּאֵה דִיקָא כְּשֶׁאָדָם מִחְבֵּר אֶת
 הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, הֵינּוּ אֵף שְׁנִמְצָא בְּזֵה הָעוֹלָם הַגְּשָׁמִי וְהַחֲמָרִי,
 עִם כָּל זֹאת זֹכֵר תְּמִיד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא מִחְבֵּר אֶת
 הָעוֹלָם הַבָּא אֶל הָעוֹלָם הַזֶּה, שְׁמֶשֶׁם נְשִׁפְעוֹת כָּל הַבְּרָכוֹת. וְלִכְּן
 הַשֵּׁם שְׁבָרָא בּוֹ הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, הוּא אַהוּיָה, שְׁעוֹלָה

טו"ב. "השמים שמים להנני"ה והארץ נתן לבני-אדם", ואמרו חכמינו הקדושים (ברכות לה.): רבי לוי רמי כתיב (תהלים מז, ב): להנני"ה הארץ ומלואה, וכתיב (שם קטו, טז): "השמים שמים להנני"ה והארץ נתן לבני-אדם? לא קשיא, כִּאֲנִי קִדְּם בְּרַכָּה, כִּאֲנִי לְאַחַר בְּרַכָּה; כִּי קִדְּם בְּרַכָּה שְׁמַכְרָךְ אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא זֶה לֹא שְׁלוֹ, וְתַכְף-וּמִיד כְּשֶׁמְכָרְךְ אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, זֶה נַעֲשֶׂה שְׁלוֹ. כִּי עַל-יְדֵי שְׁאֲדָם מְכָרְךְ אֶת הַבּוֹרָא יִתְבַּרְךְ, נִמְשָׁךְ עֲלָיו אֹר וְזִיו וְחַיּוֹת וְדַבְּקוֹת הַבּוֹרָא יִתְבַּרְךְ שְׁמוֹ, וְהַכֹּל שִׁיךְ אֵלָיו. כִּי לֹא בְּרָא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, אֲלֵא בְּשִׁבִיל עִם יִשְׂרָאֵל, שִׁישְׁבָחוּ וּפָאָרוּ אוֹתוֹ.

וצריך שתדע, אהובי, בני! בפעשה שתאמר: "הנני"ה זכרנו יברך", תכונן ראשי תבות כ"ז, שהם כ"ב אותיות אל"ף-בי"ת וחקמ"ש אותיות מנצפ"ך. כי עקר הזכירה בא על-ידי הדבור שאדם מדבר אליו יתברך, וכ"ז אותיות אל"ף-בי"ת ומנצפ"ך. ובפעשה שאתה אומר: "יברך את בית אהרן" תכונן ראשי תבות י"ד, כי עקר ברפת הפהן הוא בידי דיקא, וכשתאמר "עשה שמים" תכונן סופי תבות מ"ה, וכשתאמר "והארץ נתן לבני אדם", תכונן ראשי תבות כמספר אלהיים עם הכולל, וכשתאמר "לא המתים יהללו יה", תכונן ראשי תבות מ"ה. וצריכים להודות להקדוש-ברוך-הוא בחיים חיותו, כי כל זמן שאדם חי, הוא יכול לתקן את הכל, אבל כיון שמת, אז צריך רחמים שלא יתאחז בו דומ"ה, שהוא המלאך הממנה לנקם ברשעים בגיהנום. ולכן אשרי אדם שזוכה לשוב בתשובה שלמה בחיים חיותו, ואז לא יצטרך לעבר דרך דומ"ה, ויזכה להכלל באין סוף ברוך הוא. ואם היית יודע, אהובי, בני! אל איזו מדרגה יכולים לזכות בזה העולם כל זמן שהוא חי, לא היית מבלה את זמנך, אלא עוסק תמיד להודות ולהלל ולשבח את הבורא יתברך שמו, ולהכניס במחשבתך זכרון בעלמא דאתי, והבן למעשה.

אֶהְבֵּתִי כִּי יִשְׁמַע יְהוָה אֶת קוֹלִי תַחֲנוּנָי: כִּי
 הָטָה אָזְנוֹ לִי וּבִימֵי אֶקְרָא: אֶפְפוּנֵי חִבְלֵי־מָוֶת
 וּמִצָּרֵי שְׂאוֹל מִצְאוּנֵי, צָרָה וַיְגוֹן אֶמְצָא:
 וּבְשֵׁם־יְהוָה אֶקְרָא אֲנֵא יְהוָה מִלְטָה נַפְשִׁי: חֲנוּן
 יְהוָה וְצַדִּיק וְאֱלֹהֵינוּ מְרַחֵם: שֹׁמֵר פֶּתָאִים יְהוָה
 דְּלוֹתַי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ: שׁוּבֵי נַפְשִׁי לְמִנוּחֵיכִי כִּי
 יְהוָה גָּמַל עָלַיְכִי: כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת אֶת
 עֵינַי מִן דִּמְעָה אֶת רַגְלֵי מִדְּחִי: אֶת־חֵלְדִי לִפְנֵי
 יְהוָה בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים: הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר אָנֹכִי
 עֲנִיתִי מְאֹד: אָנֹכִי אֶמְרָתִי בְּחַפְזִי כָּל־אָדָם כֹּזֵב:

אֶהְבֵּתִי וכו'; צָרִיךְ שֶׁתִּדַע, אֶהוּבִי, בְּנִי! בְּשֶׁעָה שְׂאֵתָה אוֹמֵר
 מִזְמוֹר זֶה, עָלֶיךָ לְהִתְמַלֵּא עִם אֶהְבָּה גְדוֹלָה לְהַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא,
 אֲשֶׁר הוּא שׁוֹמֵעַ אֶת קוֹל תְּפִלָּתְךָ וְתַחֲנוּנֶיךָ שְׂאֵתָה מִתְפַּלֵּל אֵלָיו
 יִתְבַּרֵךְ, וְתִשְׁפֹּךְ נַפְשְׁךָ כַּמִּים בְּשֶׁעָה שְׂאֵתָה אוֹמֵר: "אֶפְפוּנֵי חִבְלֵי
 מָוֶת וּמִצָּרֵי שְׂאוֹל מִצְאוּנֵי צָרָה וַיְגוֹן אֶמְצָא", כִּי כָל זֶה נֶאֱמַר עַל
 צָרוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁמִּתְגַּבְּרוֹת מְאֹד עַל הָאָדָם וְרוּצוֹת לִיֵּאשׁוּ לְגַמְרִי, עַד
 שִׁירְגִישׁ אֶת הַמָּוֶת, כְּדֶרֶךְ הַמִּתְיָאֲשִׁים. וּבְקִאֲמַת גְּלָה לָנוּ רַבְּנוּ ו"ל
 (לְקוּטִי־מוֹהֲרֵן, חֵלֶק ב', סִימָן עח), אֲשֶׁר אֵין שׁוּם יֵאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל,
 וְאֶפְלוּ שְׂאָדָם נֶפֶל בְּעֵמֶק עֵמֶקִים, בְּשְׂאוֹל תַּחְתִּית וּמִתְחַתֵּיו, עַדִּין גַּם
 שָׁמָּה לֹא יִתְיָאֵשׁ מִלְּצַעַק וְלִזְעַק אֶל הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, כִּי אֶפְלוּ
 כְּשְׂאָדָם נִמְצָא בְּמִקוּמוֹת הַמִּטְנָפִים, עָלָיו לְחַפֵּשׁ וּלְבַקֵּשׁ אַחֲרָיו
 יִתְבַּרֵךְ, אֵיךְ מִקוּם כְּבוֹדְךָ, אֵיךְ הַמִּקוּם שְׂאֲנִי יְכוּל לְמַצָּא אוֹתְךָ,
 כַּמּוּבָא בְּדַבְּרֵי רַבְּנוּ ו"ל (לְקוּטִי־מוֹהֲרֵן, חֵלֶק ב', סִימָן יב), שְׂאֲזוּ עוֹלָה
 עַד תְּכִלִּית הַעֲלִיָּה; כִּי כְּשֵׁאִין אָדָם מִתְיָאֵשׁ בְּמִצְבִּים הֵכִי קָשִׁים שְׁלוּ,
 אֲזוּ זוֹכָה לְהַגִּיעַ אֶל תְּכִלִּית הַשְּׁלֵמוֹת, שְׁזָה "וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא, אָנֹכִי
 יְהוָה מִלְטָה נַפְשִׁי, חֲנוּן יְהוָה וְצַדִּיק וְאֱלֹהֵינוּ מְרַחֵם שֹׁמֵר פֶּתָאִים

יהוה דלותי ולי יהושיע", כי ברגע שאדם קורא רק לשם הנו"ה ברוך הוא, ומתחנן אליו: מלטה נפשי מהשאול תחתית ומתחתיו שנפלתי אליו, והוא עקשן גדול מאד, והוא מבטל את עצמו לגמרי אל האין סוף ברוך הוא, עד שנעשה בטל בעיני עצמו לגמרי, ונעשה כמו פתי ודל שאינו יודע כלום, אז דיקא יכול להתפאר "כי חלצת נפשי ממות את עיני מן דמעה את רגלי מדחי"; כי ברגע שאדם חזק בדעתו, שבשום פנים ואפן לא יתן לעצמו להתיאש ולפל, ואפלו שנמצא כבר בהיכלי התמורות והדמיונות, אף על פי כן הוא אינו מתיאש, וכא בכל פעם אליו יתברך בתמימות ופשיטות גמור, ועושה את עצמו כפתי ודל, אז דיקא יתגלה אליו מלך הכבוד בגלוי אין סוף, ויתענג בערבות ידידות זיו שכנית עזו יתברך. שזה "אתהלך לפני יהוה בארצות החיים"; שתי ארצות: ארץ עלאה זה עולם הבא, ארץ תפאה זה עולם הזה, שמקשר את שתי הארצות יחד, ונעשה ארצות החיים, כי מרגיש את אמתת מציאותו יתברך בגלוי רב מאד, עד שהוא הולך, כביכול, עם הקדוש ברוך הוא בעצמו, בסוד (ויקרא כו, יב): "והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלקים, ואתם תהיו לי לעם", ופרש רש"י ו"ל: אטיל עמכם בגן עדן כאחד מכם ולא תהיו מזדעזעים ממני; וכל זה זוכים דיקא על ידי הדבור שמדברים הרבה אליו יתברך, ולא עוזבים אותו, וכן מדברים עם בני אדם תמיד דבורי אמונה, שזה "האמנתי כי אדבר אני עניתי מאד"; כמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר, חלק ב', סימן מד), שהאמונה תולה בפה של אדם, כמו שכתוב (תהלים פט, ב): "אודיע אמונתך בפיי", הינו על ידי שמדברים האמונה בפה, זה בעצמו האמונה, וגם על ידי זה באים לידי אמונה. ולכן לזכות להגיע לאמונה צריכים הרבה לדבר אל הקדוש ברוך הוא, והרבה לדבר עם בני אדם, שזה "האמנתי כי אדבר", כי עקר האמונה תלוי כפי הדבור, ועל ידי זה תתגלה לי את האמת לאמתה, אשר "אני אמרתי בחפזי כל האדם כזב", וכמו שאמר רבנו ז"ל (ספר ההמדות, אות אמת, סימן ט'): מי שהוא איש אמת, אזי הוא מכיר באחר, אם אחר דובר שקר אם לאו; כי על ידי תקף האמונה שאדם מאמין באין סוף ברוך הוא, והוא מבטל את עצמו לגמרי אליו יתברך.

על-ידי-זה נדבק באמת. כי כל מה שאדם יותר נכלל באין סוף ברוך הוא, ואינו רוצה שום דבר רק את אמתת מציאותו יתברך, יותר אמת נכנס בו, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נא); ועל-ידי-זה הוא יכול להפיר את השקרן, ואז הוא רואה אשר כל האדם כוזב, ורק רוצה להטעות אותך, ותבין מה לפניה.

וצריך שתדע, אהובי, בני! בשעה שתאמר: "אהבתי פי ישמע יהוה את", תבון ראשי תבות שם מ"ב, כי השם הקדוש הזה מעלה את התפלות להיות פלי לאהבה. וכשתאמר: "כי הטא אוננו", תבון סופי תבות יה"ו, שהוא ט"ל אורות, וכשתאמר: "אנה יהוה מלטה נפשי", תבון ראשי תבות מאי"ן; כי עקר העזרה של אדם הוא מאי"ן, בסוד (תהלים קכא, א): "מאי"ן יבוא עזרי". וכשתאמר: "דלותי ולי יהושיע" תבון ראשי תבות דו"י, וצריכים להפך את זה אל יו"ד, וכשתאמר: "אתה לך לפני יהוה", תבון סופי תבות יוה"ך, שהוא שם השמירה ששומר את האדם על הדרך, וכשתאמר: "האמנתי פי אדבר" תבון ראשי תבות כ"ו, וכשתאמר: "אמרתי בחפזי כל האדם" תבון ראשי תבות אכפ"ה, כי באמת יש לאדם לבכות איה שהשקר מתגבר בעולם, עד שמלביש את עצמו באמת, וצריכים לצעק ולזעק הרבה אליו יתברך, עד שיתגלה אליו האמת, וידע אשר כל אדם כוזב, כי אם אינו מסתכל על תכליתו הנצחית, ואינו רוצה רק את הקדוש-ברוך-הוא לבד, הוא עצם השקר, והוא רק יטעה אותך, וצריכים רחמים רבים שבני-אדם לא יטעו אותך, וכמו שגלה לנו רבנו ז"ל (שיחות-הר"ן, סימן נא): את זה תקבלו ממני שלא יטעה אתכם העולם, כי העולם מטעה מאד; ואדם נמצא תמיד בסכנה, שלא יפילו אותו בני-אדם לנוקבא דתהומא רבא. וכן אמר רבנו ז"ל (שיחות-הר"ן, סימן פ'), אשר בני-אדם יש להם כח למנע ולהסית את האדם, לרחקו מעבודת הבורא יתברך שמו ומצדיקי אמת, יותר מיצר הרע, כי היצר הרע אין לו יכלת רק כפי כחו, כפי בחינת היצר הרע מאיזה עולם שהוא נמצא, אבל האדם הוא כלליות גדול, שפלול מפל העולמות, ועל-כן המניעות והשקר של בני-אדם הם יותר מהמניעות והשקר של יצר הרע, והבן למעשה.

מָה אָשִׁיב לַיהוָה כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלַי: כּוּס
 יְשׁוּעוֹת אִשָּׁא וּבִשְׁם יְהוָה אֶקְרָא: נְדָרַי לַיהוָה
 אֲשַׁלֵּם נִגְדָה־נָּא לְכָל עַמּוֹ: יִקָּר בְּעֵינַי יְהוָה
 הַמּוֹתֵה לַחֲסִידָיו: אָנֹכִי יְהוָה בִּי־אֲנִי עַבְדְּךָ אֲנִי־
 עַבְדְּךָ בְּנ־אֲמַתְךָ פִּתְחָתָ לְמוֹסְרָי: לָךְ אֲזַבַּח זֶבַח
 תּוֹדָה וּבִשְׁם יְהוָה אֶקְרָא: נְדָרַי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם
 נִגְדָה־נָּא לְכָל עַמּוֹ: בַּחֲצֵרוֹת בֵּית יְהוָה בְּתוֹכָבִי
 יְרוּשָׁלַיִם הַלְלוּ־הָ:

מה אשיב וכּו'; צריף שתדע, אהובי, בני! בשעה שאתה אומר
 מזמור זה, תתן תודה להקדוש־ברוך־הוא על כל אשר גמל עמך כל
 ימי חיך, ואפלו שעברה עליך כבר מדת הדין, ורחמנא לישזבן,
 בחיך, שהוא שם אלהי"ם, שעולה גימטריה כו"ס, עם כל זאת
 תראה לנשאות ולהגביה את שם אלהי"ם שהוא מדת הדין, ותמשיך
 בו את שם יהו"ה, שהוא מדת הרחמים, שזה "כו"ס ישועות אשא",
 ואיך? על־ידי "ובשם הו"ה אקרא", שאמשיך את שם הו"ה בתוך
 שם אלהי"ם, שזה מה שגלה לנו רבנו ז"ל (לקוטי־מורה"ן, חלק א', סימן
 ד'), שאדם צריך לדעת, שכל מאורעותיו הם לטובתו, שכל מה
 שעובר עליו זה לטובתו, בכחינת (תהלים נו, יא): "באלהים אהלל
 דבר בתו"ה אהלל דבר", הן שהולך לו טוב, שהוא שם הו"ה,
 והן שהולך לו ההפך מהטוב, שהוא שם אלהי"ם, תמיד צריכים
 להודות ולהלל ולשבח את הקדוש־ברוך־הוא, שזה המשכת עולם
 הבא בעולם הזה, וזה עקר הדעת, שמיתדים יחד שמות יהו"ה
 אלהי"ם, שזה יחוד שלם, המשכת זכרון עולם הבא בעולם הזה,
 כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי־מורה"ן, חלק א', סימן נד); וצריך לקבל
 על עצמו לגלות ולפרסם תמיד את הקדוש־ברוך־הוא לכל עם
 ישראל. ואמר רבנו ז"ל (לקוטי־מורה"ן, חלק א', סימן נז), אשר העקר
 הוא להקים את האמונה הנפולה, ולזה זוכים על־ידי נדר. וזה נְדָרַי

ליהנה אשלים נגדה נא לכל עמו"; כי אין עוד דבר יותר גדול מזה, שאדם נודר ומקים את נדרו, שעל-ידי-זה הוא בא לאמונת חכמים, וזוכה להגיע למדרגות רמות בעבודת השם יתברך, עד שהוא מוכן למסור את נפשו אליו יתברך. שזה "יקר בעיני יהוה המותה לחסידיו"; כי זו עבודת הצדיקים הגדולים, שמוכנים למסור את נפשם בכל עת ורגע אליו יתברך, ומשליכים את עצמם לבחינת בן ולבחינת עבד, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ה'), ועל-ידי-זה זוכים להגיע למדרגות עליונות בעבודת השם יתברך. וזה שהתפאר דוד ואמר: "אנה יהוה פי אני עבדך, אני עבדך בן אמתך, פתחת למוסרי"; כי הוא זכה לבטל מנפשו ומנפש הדבקים בו את העבדות של הבן שפחה, עד שזכה להגיע למלוכה דקדושה, שהוא בן המלך האמת. כמוכא בדברי רבנו ז"ל (ספורי-מעשיות, מצעה יא); ולכן זכה להיות מלך על כל ישראל והעולם, וממנו יוצא משיח צדקנו, שהוא יוציא את כלל נשמות ישראל מעבדות של בן העבד, ויזכו להגיע לעבדות של בן המלך (לקוטי-הלכות, ברכות השחר, הלכה ג', אות ז); ולכן בקש דיקא בלשון "אני עבדך", כי הוא זכה לעבדות של בן המלך, וכן כל בר ישראל יכול לזכות להגיע לזה, על-ידי שמסלק את דעתו וחקמתו לגמרי, וזוכה לעבדו יתברך בתמימות ובפשטות. ועל זה צריכים להודות ולהלל ולשבח את הבורא יתברך שמו. "לך אזבח זבח תודה ובשם יהוה אקרא"; על-ידי תודה והודאה שאדם נותן להקדוש-ברוך-הוא, ממשיך על עצמו הארת העולם הבא בעולם הזה (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ב'); עד "בחצרות בית יהוה בתוככי ירושלים הללויה"; שאפלו בחצרות, שהוא כלל החוץ, מהפכים לבית השם, ומכניסים שם ירושלים, שהיא יראה שלם. וזה עקר התכלית שאדם נכרא אליה — להפך את החוץ לפניו, לגלות ולפרסם לכלם את אמתת מציאותו יתברך. וזה השבח והתודה של כל בר ישראל, שצריך לתת תמיד להקדוש-ברוך-הוא.

וצריך שתדע, אהובי! אשר בשעה שאתה אומר: "נגדה נא לכל עמו", תכונן סופי תבות שם אלו"ה, וכשתאמר: "אמתך

הָלְלוּ אֶת־יְהוָה כָּל גּוֹיִם שִׁבְחוּהוּ כָּל הָאֲמִיּוֹת: כִּי גָבַר עָלֵינוּ חֲסֵדוֹ וְאַמַּת יְהוָה לְעוֹלָם הִלְלוּיָהּ:

פְּתַחַת ל'מוֹסְרֵי", תְּכַוֵּן רֵאשֵׁי תְּבוֹת פֶּל"א, וּבִשְׁעָה שְׁתֵּאמַר: "וּבִשְׁמִי יְהוָה אֶקְרָא", תְּכַוֵּן סוּפֵי תְּבוֹת מֵא"ה, שֶׁהוּא סוּד מֵאָה בְּרִכּוֹת שְׁאָדָם קוֹרֵא וּמְבַרֵךְ אֶת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם, וּכְשֵׁתֵאמַר: "בְּחִצְרוֹת בֵּית יְהוָה בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלַיִם הִלְלוּיָהּ", תְּכַוֵּן רֵאשֵׁי תְּבוֹת שְׁעוּלָה י"ד טו"ב; אֲשֶׁרֵי מִי שְׁנוֹתַן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּכָל יוֹם, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ אוֹר וְזִיו וְחַיִּית וְדְבָקוֹת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְהֵבֵן לְמַעֲשֵׂה.

הָלְלוּ אֶת ה' וְכו'; צְרִיךְ שֶׁתִּדַע, אֶהוּבֵי, בְּנֵי! בְּשַׁעָה שְׁאֵתָה אֹמֵר מְזִמּוֹר זֶה, תְּכַוֵּן לְהַכְנִיעַ אֶת כָּל אַמּוֹת הָעוֹלָם תַּחַת הַקְּדוּשָׁה, שְׁגָם הֵם יִשְׁבְּחוּ וְיִפְאַרוּ אֶת הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא. כִּי בְּאַמַּת אֶפְלוּ הַגּוֹיִים וְכָל הָאֻמּוֹת רְאוּי לָהֶם לְהוֹדוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ וְלְהָלְלוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ. וְאִם תֵּאמַר מֵהֵיכָן נִבּוֹא אֶל הָאֻמַּת לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, לְהָלְלוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, מֵאַחַר שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְהַשִּׁיג וּלְהִבִּין דְּרָכָיו, וְקִשָּׁה לָנוּ קִשְׁיוֹת הַרְבֵּה כְּאַלְהָה? עַל זֶה מְשִׁיב דָּוִד: "כִּי גָבַר עָלֵינוּ חֲסֵדוֹ", כִּי כָּבַד גָּבַר עָלֵינוּ חֲסֵדוֹ כָּל־כָּף, שְׁזָכִינוּ לְרֵאוֹת אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים נוֹרְאִים כְּאַלְהָה, וְהַתְּגַלּוֹת הָאֲרֵת הַתּוֹרָה בְּגִלּוּי רַב כְּזֶה, עַל־יְדֵי כָּל הַצְּדִיקִים שֶׁהָיוּ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר עַד הַנְּהָה, עַל־יְדֵי כָּל זֶה רְאוּי לָכֶם לְהִסְתַּפֵּל עַל הָאֻמַּת וּלְהִבִּין כִּי צְדִיק ה', רַק שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְהִבִּין כָּל דְּרָכָיו בְּשִׁכּוֹל, וּלְהִתְחַזֵּק בְּאֻמוּנָה שְׁלֵמָה, כִּי "וְאַמַּת ה' לְעוֹלָם", כִּי עַצְמֵם הָאֻמַּת אֵי אֶפְשֶׁר לְהַשִּׁיג וּלְהִבִּין מִיָּד, רַק בְּסוּף יִתְגַּלֶּה הָאֻמַּת עַל־יְדֵי תַקְוָה אֶמּוּנָה. כִּי "אַמַּת ה' לְעוֹלָם" דִּיקָא, עַל־כֵּן רְאוּי גַם לָכֶם לְהִתְחַזֵּק בְּאֻמוּנָה שְׁלֵמָה, אִם תִּרְצוּ לְהִסְתַּפֵּל עַל הָאֻמַּת. וְכָל זֶה אוֹמְרִים לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם (לְקוּי־הַלְכוֹת, שְׁבוּעוֹת, הַלְכָה ב', אוֹת יח); כִּי בְּאַמַּת חֲסֵדוֹ

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:
 יֹאמְרוּ-נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:
 יֹאמְרוּ-נָא בֵּית-אֱהָרֹן כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:
 יֹאמְרוּ-נָא יִרְאֵי יְהוָה כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:

יתברך על כל העולם כּלוּ, והרי הוא מחיה ומקים ומנהיג גם את
 אמות העולם, ואמות העולם מקבלים חיות מעם ישראל. וכמאמרם
 ו"ל (במדבר רבה, פרשה יא): אלו היו אמות העולם יודעים מה היה
 בית המקדש יפה להם, קסטריות היו מקיפים אותו כדי לשמרו. כי
 בזה שעם ישראל הקריבו ע' פרים בספות, מהם ינקו אמות העולם
 חיותם, וגם עכשו כל קיומם הוא רק בזכות עם ישראל. כמאמרם
 ו"ל (תענית ג): כשם שאי אפשר לעולם בלא רוחות, כך אי אפשר
 לעולם בלא ישראל. ואמר רבנו ו"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן נב),
 שכל קיום העולם ומציאותו הוא רק בשביל עם ישראל. ולכן ראוי
 גם לאמות העולם להודות ולהלל ולשבח את הבורא יתברך שמו.

וצריך שתדע, אהובי, בני! בשעה שתאמר: "כִּי גִבֹר עֲלֵינוּ"
 תכוון סופי תבות רי"ו, מדת גבורה, שגם על-ידי מדת גבורה
 נמשך חס"ד, כי ההכרח לחסיד להתלבש במדת הגבורה, שהוא
 הצמצום פי'דוע. וכשתאמר: "וְיִאֱמַת יְהוָה לְעוֹלָם" תכוון ראשי
 תבות לו"י, שהוא המחבר, בסוד (בראשית כט, לד): "הפעם ילוה
 איש"י וגו'"; כי באמת בתקף מדת הגבורה צריכים להודות ולהלל
 ולשבח את הקדוש-ברוך-הוא, ועל-ידי-זה ימתקו ממנו כל הדינים,
 והבן למעשה.

הודו להגו"ה וכו'; צריך שתדע, אהובי, בני! בשעה שאתה
 אומר מזמור זה, עליך להתלהב מאד, כי אתה משבח ומפאר עכשו

מִן הַמִּצַּר קָרָאתִי יְיָ עָנְנִי בַמֶּרְחָב יְיָ: יְהוָה לִי
 לֹא אִירָא מִה יַעֲשֶׂה לִי אָדָם: יְהוָה לִי בְעֲזָרִי וְאֲנִי
 אֶרְאֶה בְּשִׁנְאֵי: טוֹב לַחֲסוֹת בִּיהוָה מִבְּטַח
 בְּאָדָם: טוֹב לַחֲסוֹת בִּיהוָה מִבְּטַח בַּנְּדִיבִים:
 כָּל־גּוֹיִם סִבְבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: סִבּוּנִי

את הקדוש-ברוך-הוא, והארבעה פסוקים אלו הם כנגד הארבעה עולמות: אצילות, בריאה, יצירה, עשיה. ונדוע שסוד כהן, לוי, ישראל, הם נפש, רוח ונשמה. שהם נגד עשיה, יצירה, בריאה, והכל נכלל בעצם האצילות, וכשאדם זוכה ומשבח ומהלל תמיד את הקדוש-ברוך-הוא, אז נדבק מח מחשבתו באין סוף ברוך הוא.

וְצָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי! כְּשֶׁתֹּאמַר: "הוֹדוּ לַיהוָה כִּי" תִּכְנֹן סוּפֵי תְּבוֹת כ"א, שְׁעוּלָה כְּמִנְיֵן אֱהִי"ה, כִּי עַל־יְדֵי הוֹדָאָה שְׁאָדָם מוֹדָה וּמְהַלֵּל וּמְשַׁבַּח אֶת הַבוּרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, עוֹלָה עַד סוּד הַכְּתָר. כִּי אֵין עוֹד דְּבַר יוֹתֵר חָשׁוּב אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ כְּתוּדָה וְהוֹדָאָה, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה מְמַשְׁיכִים עַל עֲצָמוֹ שְׁעֲשׂוּעַ עוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹכָא בְּדַבְרֵי רַבְּנֵנוּ ז"ל (לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ב'); וְכִשְׁתֹּאמַר: "כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ", תִּכְנֹן סוּפֵי תְּבוֹת יו"ם, כִּי בְּכָל יוֹם וַיּוֹם מְאִיר חֲסֵדוֹ יִתְבָּרַךְ מִחֲדָשׁ, כְּמוֹכָא בְּדַבְרֵי רַבְּנֵנוּ ז"ל (לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ג'), בְּסוּד (תְּהִלִּים מ"ב, ט): "יּוֹמָם יִצְנֶה הַיְיָ חֲסֵדוֹ", שְׁבְכָל יוֹם מִתְגַּלֶּה אֶהְבָּתוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶל יִשְׂרָאֵל, וְזֶה הַחֲסֵד הַכִּי גְדוֹל, "כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ", שְׁחֲסֵדוֹ יִתְבָּרַךְ נִמְצָא עִמָּנוּ לְעוֹלָם, וְהֵבֵן לְמַעֲשֵׂה.

מִן הַמִּצַּר וְכוּ'; צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי! כְּשֶׁעַה שְׁאַתָּה אוֹמֵר מְזוֹמֵר זֶה, תִּתְעוֹרֵר מְאֹד מְאֹד, כִּי עַקֵּר הַיְשׁוּעָה שְׁאָדָם זוֹכֶה לְהַגִּיעַ

גַּם סִבְכוּנֵי בְשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: סִבְכוּנֵי כְדִבְרִים
וְעֵכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: דָּחָה
דְּחִיתָנִי לְנֶפֶל וַיְהוּהָ עֲזָרְנִי: עֲזִי וְזַמְרַת יְהוָה וַיְהִי לִי
לִישׁוּעָה: קוֹל רְנָה וַיִּשׁוּעָה בְּאַהֲלֵי צְדִיקִים יְמִין
יְהוָה עֲשֵׂה חֵיל: יְמִין יְהוָה רוֹמְמָה יְמִין יְהוָה עֲשֵׂה
חֵיל: לֹא-אֲמוֹת כִּי אַחִיָּה וְאַסְפֵּר מַעֲשֵׂי יְהוָה: יִסּוּר
יִסְרָנִי יְהוָה וְלִמּוֹת לֹא נִתְּנָנִי: פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צְדָק
אָבֹא בָם אוֹדָה יְהוָה: זֶה הַשַּׁעַר לַיהוָה צְדִיקִים יִבְאוּ
בוֹ: אוֹדֶה כִּי עֲבִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה: אוֹדֶה כִּי
עֲבִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה: אָבֹן מְאֹסוֹ הַבּוֹנִים
הַיְתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה: אָבֹן מְאֹסוֹ הַבּוֹנִים הַיְתָה
לְרֹאשׁ פְּנֵה: מֵאֵת יְהוָה הַיְתָה זֹאת הִיא נִפְלְאוֹת
בְּעֵינֵינוּ: מֵאֵת יְהוָה הַיְתָה זֹאת הִיא נִפְלְאוֹת
בְּעֵינֵינוּ: זֶה הַיּוֹם עֲשֵׂה יְהוָה נִגְלָה וְנִשְׁמַחָה בוֹ:
זֶה הַיּוֹם עֲשֵׂה יְהוָה נִגְלָה וְנִשְׁמַחָה בוֹ:

אליה היא רק כשצועק "מן המצר" דיקא. ולכן עוברים על כל אדם
צרות ויסורים, מרירות והתפתקאות, הכל כדי שיצעק אליו יתברך.
וכמאמרם ו"ל (מנחות נג): מה נית אינו מוציא שמנו אלא על-ידי
פתית, אף ישראל אין חוזרין למוטב אלא על-ידי יסורין. כי לפעמים
עוברים על אדם יסורים מרים וקשים, כדי שיבוא מן המצר דיקא
לצעק אליו יתברך. ואז התפלה היא עם אמת, פמוכא בדברי רבנו
ו"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קיב), ואז יאיר בו אור הקדוש-ברוך-
הוא וירחיב לו. וזה שאמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה, פנשה ט):
"טוב מאד" — זה מדת יסורין, שעל ידיה הבריות באים לחיי העולם
הבא. וזה שאמר: "מן המצר קראתי יְהוָה עֲנֵנִי בְּמִרְחָב יְהוָה"; כְּשֶׁאָדָם

נמצא במצר המחין הנקראים אב"א ואמ"א, בסוד י"ה, אז עקר העצה
 — לקרא אל הקדוש-ברוך-הוא, ויזכה שירחיב לו הקדוש-ברוך-הוא
 את המחין. ובאמת עליך לדעת, אהובי, בני! שאסור להתיאש
 במצבים הכי קשים שעוברים על האדם, כמוכא בדברי מוהרנ"ת ז"ל
 (לקוטי הלכות, ראשית הגז, הלכה ד', אות ב'), שעל-ידי שאדם מנתק עצמו
 אפלו כחוט השערה מגשמיותו להשם יתברך, דהינו בשעה שהוא
 נמצא במצר גדול, והתאוות והסטרא אחרא מתגברים עליו כמו
 שמתגברים, עד שאין לו דרך לנטות לימין ושמאל, ונדמה לו
 שאפסה תקנה, חס ושלום, והוא בעצם דחקו ומצר נפשו פונה להשם
 יתברך וצועק אליו יתברך מן המצר דיקא, בסוד: "מן המצר קראתי
 יה", אף-על-פי שהוא פונה עצמו להשם יתברך רק כחוט השערה,
 עם כל זאת זה כבר יקר בעיניו יתברך מאד, ונעשה ממ'ציר' אותיות
 צ'מ'ר', שהוא שערות דדיקנא קדישא, ששם כלו רחמים וחסדים
 וטוב נצחי. כי אם אדם בא בלב אמת וצועק אליו יתברך, ואפלו
 שפך מרגיש שאבד מנוס ותקנה ממנו, עם כל זאת אינו מיאש
 עצמו, ובורח אליו יתברך וצועק אפילו מתוך יאוש, עם כל זאת
 לבסוף ירחיב לו הקדוש-ברוך-הוא. ובאמת אם אדם חזק בדעתו,
 שכל מה שיעבר עליו הוא לא יברח ממנו יתברך, אלא יבוא ויתפלל
 אליו יתברך בתמימות ובפשטות, ואף שיהיה נדמה לו שאין צרכים
 אותו, ולא שומעים אותו, הוא ימשיך להתפלל ולצעק ולזעק אליו
 יתברך, אז יזכה שהקדוש-ברוך-הוא ירחיב לו את המחין, ויאיר עליו
 מלך הכבוד בהארה נוראה ונפלאה מאד, וירגיש איך שכל העולם
 כלו מלא כבודו יתברך. כמו שכתוב (יחזקאל מג, ב): "והארץ האירה
 מכבודו", ואז כשאדם מגיע למדרגה כזו, שמאיר בו אורו יתברך, הוא
 כבר אינו מפחד משום בריה שבעולם, וזה "יהנה לי לא אירא, מה
 יעשה לי אדם", ועל-ידי תקף בטחוננו בו יתברך, עוד רואה בשונאיו
 מה שרצו לראות בו. וזה "יהנה לי בעזרי, ואני אראה בשנאיי", בזה
 שהקדוש-ברוך-הוא עוזר לי, אני רואה איך ששונאי מתבטלים ממני.
 ולכן מה לי לרוץ אחר בני-אדם, יותר טוב לי לרוץ רק אליו יתברך!
 וזה "טוב לחסות ביהוה מבטח באדם, טוב לחסות ביהוה מבטח
 בנדיבים", פי ממילא הם לא יעזרו לך, ולכן מה אמה צריך

אותם לגמרי?! וכבר אמרו חכמינו הקדושים (מנחות כט:): כל התולה בטחונו בהקדוש-ברוך-הוא, הרי לו מחסה בעולם הזה ולעולם הבא. ובזה שאדם בוטח רק בו יתברך, הוא נכלל באין סוף ברוך הוא, ואינו מפחד מאמות העולם שמסבכים אותו. שזה "כל גוים סבבוני בשם יהוה פי אמילם, סבבני גם סבבוני בשם יהוה פי אמילם, סבבני כדברים דעכו פאש קוצים בשם יהוה פי אמילם"; ואמר ארבע פעמים 'סבבוני', שהם פנגד הע' אמות המסבכים את בר ישראל בארבע קלפות, שהם: רוח סערה, וענן גדול, ואש מתלקחת, וקלפת נגה, שמשם סובכים כל החרפות, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן פב); וקלפת נגה זו הקלפה של דבורה, שיש בה עקץ רע, שהוא זהמת הנחש, ויש בה גם מתיקות גדולה, דהינו הדבש שהוא תכלית המתיקות, פי שם הוא הברור פידוע, כמובא (לקוטי-הלכות, דברים היוצאים מן החי, הלכה א', אות ב); וצריכים להשמר מאד מקלפת נגה, פי לפעמים נכללת בקדשה ולפעמים נכללת בסטרא אחרא, שזה "דחה דחיתני לנפל ויהוה עזרני"; מצד הטמאה והעקץ רע שיש בה, היא רוצה לדחות אותי, עד שאפל ואין סומך, אבל מצד הקדשה והמתיקות שבה, שנוכללת בו יתברך, ועוזרת לי לחזור תמיד אליו יתברך. ומובא בזהר (וישלח קעט): "דחה דחיתני", דחה דחוני מבעי ליה, מאי דחה דחיתני? אלא דא סטרא אחרא דדחיא ליה לבר נש תדיר, ובעי לדחיא ליה לאסטאָה ליה מעם קדשא בריך הוא, ודא הוא יצר הרע, דאשתכח לגביה דבר נש תדיר ולקבליה אהדר דוד ואמר: "דחה דחיתני לנפל", בגין דאיהו הוה אשתדל לגביה בכל אינון עקתין לאסטאָה ליה מעם קדשא בריך הוא, ועליה אמר דוד: "דחה דחיתני לנפל" בגיהנום, "ויהוה עזרני", דלא אתמסרנא ביך, ועל דא אית ליה לבר נש לאזדהרא מניה בגין דלא ישלט עליה, וקדשא בריך הוא כדי נטיר ליה בכל ארחוי, עין שם. ואיך זוכים לכל זה? על-ידי שאדם מתחזק בזמירות ושירות ותשבחות אל הקדוש-ברוך-הוא, אז רואה ישועה, שזה "עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה"; פי כשאדם מחפש ומבקש ומוצא בעצמו נקדות טובות ומזמר להקדוש-ברוך-הוא, אז מתעלה מאד, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק

א, סימן רפכ), שזו מדרגת הצדיקים, שתמיד מטים כלפי ימין שהוא חסד, פמוכא בדברי מוהרנ"ת ז"ל (לקוטי הלכות, השפמת הבקר, הלכה א'); "קול רנה וישועה באהלי צדיקים, ימין יהנה עשה חיל ימין יהנה רוממה, ימין יהנה עשה חיל"; כי הצדיקים תמיד מתגברים בקול רנה וזמרה להקדוש-ברוך-הוא, ומטים תמיד כלפי ימין שהוא חסד, ועל-ידי-זה זוכים לראות ישועה. ואת הדרך הזו הם מכניסים בכל בר ישראל, אפלו שהוא כבר גתרחק מהקדושה, רחמנא לצלן, והוא בבחינת מת, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (ברכות יח:): רשעים בחייהם קרויים מתים; וזה "לא אמות פי אחיה, ואספר מעשי יה, יסר יסרני זה ולמות לא נתנני"; כי על-ידי שהצדיקים מאירים בנשמות ישראל את הגלוי הזה — להודות ולהלל ולשבח את הבורא יתברך שמו, אפלו שנמצאים במצר הכי גדול, אף-על-פי-כן עליהם להטות תמיד כלפי ימין, שהוא חסד, ואז יצאו מבחינת מיתה, שהוא בכלל רשעים, ויזכו לחיים, שהוא בכלל צדיקים. וזה "פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יה, זה השער ליהנה צדיקים יבאו בו"; כי רק כף יכולים לחזור אליו יתברך, כשהולכים במדת החסד והרחמים והצדקה, ואז הוא מודה ומהלל את הקדוש-ברוך-הוא, על שעבר עליו כבר מה שעבר, וזה "אודך פי עניתי ויהי לי לישועה"; שבאים להכרה, שכל הצער והיסורים שסבל, זה היה רק לטובתו, כדי שיחזור אליו יתברך. וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (שחר טוב, תהלים צד): צא וראה איזה הוא דרך שמביאה את האדם לחיי העולם הבא? אלו היסורים. ואמרו (שם): תביבין יסורים לפני הקדוש-ברוך-הוא, ששמו של הקדוש-ברוך-הוא חל על מי שהיסורים באים עליו. כי על-ידי היסורים אדם נמשך אחריו יתברך, ואז כשאדם מתחזק בתקן הקטנות והדחקות והצער והמצר שעובר עליו ואינו מתיאש, אלא קורא ומבקש ומתחנן אליו יתברך, אז זוכה להגיע לתכלית המדרגה העליונה, אף שקדם נדמה לו שממנו כבר לא יהיה שום דבר, אבל אם הוא אינו מתיאש, אז זוכה לעלות ולהתעלות מעלה מעלה. וזה "אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה"; הינו קדם מאסו בו, ואמרו שאין לו כבר שום תקנה, וממנו כבר לא יהיה שום דבר, ולבסוף עולה עד

הראש, אשר ממנו בנו וממנו יסדו הצדיקים בגין נפלא, אשר באמת דבר זה אי אפשר להכין איך שאדם הנמצא בשאול תחתית ומתחתיו, במצר הכי גדול, יכול להגיע אל המדרגות הכי גבוהות. וזה "מאת יהנה היתה זאת היא נפלאת בעינינו"; כי דבר זה הוא מנפלאות הבורא יתברך שמו, איך הצדיקים הגדולים במעלה נוראה ונפלאה מאד, יכולים לעלות את הנשמות הכי פגומות, ולהאיר בהם את אמתת מציאותו יתברך, שגם הם יציעו ויזעקו אליו יתברך, עד שיתעלו בתכלית העליה, ויזכו למצא את הטוב הגנוז שיש בכל יום, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר, חלק א', סימן פד), וישמרו מאד על כל יום ויום, שלא ילך להם לאבוד, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר, חלק א', סימן רעב) על הפסוק (תהלים צה, ז): "היום אם בקלו תשמעו"; אם אתם רוצים לשמע בקולו יתברך, תדעו שאין לכם רק את היום הזה, ואל תדחו מיום לחברו, ואז אדם יהיה תמיד שמח; כי עקר מה שאדם בעצבות ובמרירות ובדכאון, כי הוא דוחה מיום ליום. ובאמת אמרו חכמינו הקדושים (תנחומא שמיני ב'): אין השמחה ממתנת לאדם, לא כל מי ששמח היום — שמח למחר. ולכן "זה היום עשה יהוה נגילה ונשמחה בו", ואסור לדחות מיום לחברו הן התפלה והן השמחה, אלא לחשב בכל יום ויום על תכליתו, ולא ידחה מיום לחברו.

וצריך שתדע, אהובי, בני! כשתאמר: "אודה פי עניתי ותהי לי לישועה", תכונן סופי תבות עולה אדני, וכשתאמר: "ותהי לי לישועה", תכונן ראשי תבות עולה מ"ה אהי"ה. וכשתאמר: "אבן מאסו הבונים" תכונן ראשי תבות מ"ו, וסופי תבות א"ל אדני. וכשתאמר: "היתה לראש פנה", תכונן ראשי תבות ס"ג ב"ן וסופי תבות קס"ו קמ"ד. וכשתאמר: "אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה", תכונן ראשי תבות קס"א. וכשתאמר: "מאת יהנה היתה זאת תכונן ראשי תבות יו"ד ה"י ו"ו ה"י. וכשתאמר: "היא נפלאת בעינינו", תכונן ראשי תבות כ"ו א"ל. וכשתאמר "זה היום עשה יהוה", תכונן ראשי תבות וסופי תבות עולה אל"ף ה"ה יו"ד ה"א. וכשתאמר: "נגילה ונשמחה בו", תכונן ראשי תבות יו"ד ה"י וא"ו

אָנָא יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָא:

אָנָא יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָא:

אָנָא יְהוָה הַצְּלִיחָה נָא:

אָנָא יְהוָה הַצְּלִיחָה נָא:

ה"ה. ובאמת עליך לדעת, אהובי, בני, שאין לתאר ואין לשער אל מה אדם יכול לזכות בזה העולם, אם הוא רק מחזיק מעמד, ולא מתאש במצבים הכי קשים שלו, עד שמחו נודבך לגמרי, וזוכה שמאירים לפניו כל השמות של כל פרצוף העולמות, והבן למעשה.

אָנָא הַיְיָ וְכוּ'; צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אַהוּבִי, בְּנִי! בְּשַׁעַה שְׂאַתָּה אוֹמֵר אֶת שְׁנֵי הַפְּסוּקִים הָאֵלֶּיךָ, תְּכַוֵּן אֶל הָאַרְבָּעָה עוֹלָמוֹת: אַצִּילוֹת, בְּרִיאָה, יְצִירָה, עֲשִׂיָּה, וּבְכָל שֵׁם תְּכַוֵּן אֶת הַמַּלּוּי שֶׁל הַשֵּׁם הַשִּׁיף לְעוֹלָם הַהוּא. אַצִּילוֹת ע"ב כְּזֶה: יו"ד ה"י וי"ו ה"י. בְּרִיאָה ס"ג כְּזֶה: יו"ד ה"י וּא"ו ה"י. יְצִירָה מ"ה כְּזֶה: יו"ד ה"א וּא"ו ה"א. עֲשִׂיָּה ב"ן כְּזֶה: יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה. וּבְזֶה תִּמְשִׁיף עַל עֲצָמְךָ הָאַרְבָּה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד. וְצָרִיךְ שְׂתַדַּע אֲשֶׁר עַל קִדְשַׁת הַמַּחֲזִין, שֶׁהֵם י"ה, אָבָא וְאָמָא, צָרִיכִים יְשׁוּעָה גְּדוּלָּה מְאֹד, וְלָכֵן נִקַּט הַלְשׁוֹן "הוֹשִׁיעָה נָא", וְעַל קִדְשַׁת הַמַּעֲשִׂים, שֶׁהֵם ו"ה זְעִיר וְנִקְבָּא, צָרִיכִים הַצְּלַחָה גְּדוּלָּה מְאֹד, וְלָכֵן נִקַּט הַלְשׁוֹן "הַצְּלִיחָה נָא", וְהֵבֵן לְמַעֲשֵׂה.

בָּרוּךְ הֵבֵא בְּשֵׁם יְהוָה בְּרִכּוֹתֵיכֶם מִבֵּית יְהוָה:
 בָּרוּךְ הֵבֵא בְּשֵׁם יְהוָה בְּרִכּוֹתֵיכֶם מִבֵּית יְהוָה:
 אֵל יְהוָה וַיֹּאֲרֶה לָנוּ אֶסְרוּ חַג בְּעֵבְתֵיכֶם עַד קַרְנֹת־
 הַמְּזֻבְּחַ: אֵל יְהוָה וַיֹּאֲרֶה לָנוּ אֶסְרוּ חַג בְּעֵבְתֵיכֶם
 עַד קַרְנֹת הַמְּזֻבְּחַ: אֵלֵי אַתָּה וְאוֹדֶךָ אֱלֹהֵי
 אֲרוֹמְמֶךָ: אֵלֵי אַתָּה וְאוֹדֶךָ אֱלֹהֵי אֲרוֹמְמֶךָ: הוֹדוּ
 לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ: הוֹדוּ לַיהוָה כִּי
 טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ:

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב

כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ:

הוֹדוּ לַאלֹהֵי הָאֱלֹהִים

כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ:

הוֹדוּ לְאֲדֹנֵי הָאֲדָנִים

כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ:

לְעִשָּׂה נִפְלְאוֹת גְּדֻלוֹת לְבָדּוֹ

כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ:

הודו להגדולה וכו'; באמרך הלל הגדול, תשמח מאד, כי יש
 בו כ"ו פסוקים, ומרמזים בהם שמות ורזי דרזין, ומלאכי מעלה
 אומרים שירה לפניו ותברך בפסוקים אלו, ואמרו חכמינו הקדושים
 (פסחים קיח.): למה נקרא שמו הלל הגדול? אמר רבי יוחנן מפני
 שהקדוש-ברוך-הוא יושב ברומו של עולם ומחלק מזונות לכל
 בריאה. אמר רבי יהושע בן לוי הני עשרים וששה כפי לעולם חסדו,
 כנגד מי? כנגד עשרים וששה דורות שברא הקדוש-ברוך-הוא

לְעִשָּׂה הַשָּׁמַיִם בְּתִבּוֹנָה

כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:

לְרַקַּע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם

כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:

לְעִשָּׂה אוֹרִים גְּדֹלִים

כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:

אֵת הַשָּׁמֶשׁ לְמַמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם

כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:

אֵת הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים לְמַמְשֶׁלֶת בַּלַּיְלָה

כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:

לְמַכָּה מְצַרִּים בְּבִכּוֹרֵיהֶם

כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:

וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם

כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:

בעולמו ולא נתן להם תורה, וזן אותם בחסדו; ולכן באמרך את הפסוקים האלו, תתעורר בדבקות עצומה, כי אתה נכלל עכשו עם המלאכים האומרים את הפסוקים האלו, ומשפחים ומפארים את הקדוש-ברוך-הוא, הַיֵּשׁ עוֹד נַעַם וְעִרְבוּת יוֹתֵר מִזֶּה שְׁאָדָם נִכְלָל בּוֹ יְתַבְרַךְ, וְנַעֲשֶׂה יוֹתֵר גְּדוֹל מִמְּלֹאכֵי מַעְלָה?! כי מלאך אין לו רשות לומר שירות ותשבחות אלא בזמן קבוע, וּנְאֻנְחֵנוּ עִם יִשְׂרָאֵל צֹאן מְרֵעִיתוֹ יְכוּלִים לומר שירה מתי שאנחנו רק רוצים, ולכן באמרך הכ"ו פסוקים האלו, תתעורר בדבקות עצומה, ואז ימשך עליך ערכות, נעימות, ידידות, זיו, חיות אלקותו יתברך. וְכָל פְּסוּק וּפְסוּק שְׂאֵתָה אומר יש בזה סודות ורזי דרזין סתרי נסתרות, ועל-כן באמרך אלו

בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרְעַ נְטוּיָה

כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

לְגִזְרֵי יַם־סוּף לְגִזְרִים

כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

וְהַעֲבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ

כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

וְנִגַּע פְּרַעֲהַ וְחִילוֹ בַּיַּם־סוּף

כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

לְמוֹלִידָה עֲמוֹ בַּמִּדְבָּר

כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

לְמַכַּח מַלְכִּים גְּדֹלִים

כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

וַיַּהַרְג מַלְכִּים אֲדִירִים

כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

הכ"ו פסוקים שיש בהם כ"ו פעמים "כי לעולם חסדו", תתעורר בתשוקה עצומה אליו ותברך. "כ"י לעולם חסדו", עולה רפ"ד, וכ"ו פעם רפ"ד הם שבועה אלפים ושלוש מאות ושמונים וארבע שעולה מספר ל"ו פעם צדי"ק, שעליהם העולם עומד, כמאמרם ז"ל (סנה' מה:): לא פחות עלמא מל"ו צדיקים; כי הצדיקים נכללים לגמרי באין סוף ברוך הוא, והמזמור הזה מדבר מנפלאות הבריאה וחדוש העולם ויצירת מצרים, שהוא עדות על חדוש העולם וקריעת ים סוף וביאת הארץ, ועל הגאולה העתידה ופרנסה; אשרי מי שמכונן אל פרוש המלות במה שהוא אומר.

לְסִיחּוֹן מֶלֶךְ הָאֱמוּנִי

כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:

וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׂן

כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:

וְנָתַן אֲרָצָם לְנַחֲלָה

כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:

נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ

כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:

שֶׁשָּׁבַשְׁפִּילָנוּ זָכַר לָנוּ

כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:

וַיַּפְרִקֵנוּ מִצָּרֵינוּ

כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:

נָתַן לָחֶם לְכָל־בָּשָׂר

כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:

הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמַיִם

כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:

נִשְׁמַת כָּל חַי תִּבְרַךְ אֶת שְׁמֶךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ,

וְרוּחַ כָּל בָּשָׂר תִּפְאֵר וְתִרְוַמֵם זְכָרְךָ

נִשְׁמַת כָּל חַי וְכוּ'; בְּנִי! בְּאִמְרֶךָ "נִשְׁמַת", תִּתְעוֹרֵר מְאֹד מְאֹד, כִּי עָכָשׁ נִכְנָסַת בְּאָדָם תּוֹסַפֶת נֶפֶשׁ, רוּחַ וּנְשָׁמָה, כִּי עַל־יְדֵי שְׁמֵשֶׁבַחִים וּמִפְאָרִים אֶת הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, נִתְנַסֵּף אוֹר גְּדוּלָה. וְאִם הֵייתָ יוֹדֵעַ אֵילָנוּ יַחֲוִדִים נַעֲשִׂים בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים בְּאִמְרֶךָ אֵת

מִלְכָּנוּ תִמְיֵד מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אֶתָּה אֵל.
 וּמִבְּלִעְדֶּיךָ אֵין לָנוּ מִלֶּךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ פּוֹדֶה
 וּמַצִּיל וּמַפְרִינֵם וְעוֹנֶה וּמְרַחֵם בְּכָל יַעַת צָרָה
 וְצוּקָה, אֵין לָנוּ מִלֶּךְ עוֹזֵר וְסוֹמֵךְ אֵלָא אֶתָּה.
 אֱלֹהֵי הָרֵאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים, אֱלֹהֵי כָּל בְּרִיּוֹת,
 אֲדוֹן כָּל תּוֹלְדוֹת, הַמְהַלֵּל בְּכָל הַתְּשׁוּבָה,
 הַמְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים. וַיְהוּה
 עַר הֵנָּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן. הַמְעוֹזֵר יְשָׁנִים
 וְהַמְקַיֵּץ נְרַדְּמִים, וְהַמְשִׁיחַ אֱלֹמִים וְהַמְתִּיר
 אֲסוּרִים, וְהַסּוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְהַזּוֹקֵף כְּפוּפִים
 וְהַמְפַּעֵנֵחַ נַעֲלָמִים, וְלֶךְ לְבַדְּךָ אֲנַחְנוּ מוֹדִים.
 וְאֵלֹהֵינוּ מִלֵּא שִׁירָה בַּיּוֹם, וְלִשְׁוֹנָנוּ רִנָּה בְּהַמּוֹן
 גָּלְיוֹ, וְשִׁפְתוֹתֵינוּ שׁוֹבַח כְּמִרְחַבֵי רְקִיעַ, וְעֵינֵינוּ

הַשִּׁיר וְהַשְּׁבַח וְהַהוֹדָאָה הַנִּפְלְאָה הַזֹּאת, הֵייתָ רוֹקֵד מְרַב שְׂמֵחָה, כִּי
 מִהַשְּׁבַח הַנִּפְלְאָה הַזֶּה נַעֲשִׂים לְמַעַלָּה יְחוּדִין עֲלָאִין, וְאִם הָאָדָם
 מְדַבֵּק אֶת עֲצָמוֹ אֶל תְּבוּת הַתְּפִלָּה, וּמְכַנֵּן אֶל מַה שְּׂאוֹמֵר בְּכַפּוּסֵם
 שֶׁל דְּבָרִים, אִזּוֹ יְכוּל לְזַכּוֹת שִׁישְׁרָה בּוֹ רֵיחַ הַקֹּדֶשׁ, וַיְהִיֶּה הַדְּבֹר
 יוֹצֵא מִפִּי, כִּי "נִשְׁמַת" הוּא שְׁבַח וְהוֹדָאָה נִפְלְאָה, כִּי עַקֵּר כְּלָלִיּוֹת
 הַפְּעֻלוֹת הַמְשַׁתְּנוֹת בְּשֵׁשֶׁת יָמֵי הַחֹל, הֵם דִּיקָא כְּשִׁמְתָאֲחֻדִים
 בְּאֲחֻדוֹת פְּשוּט עַל-יְדֵי קְדֻשַׁת שְׁבַת, שְׂאִזּוֹכִים לַשִּׁיר וְהַשְּׁבַח
 וְהַהוֹדָאָה הַנִּפְלְאָה הַזֹּאת, שֶׁהִיא "נִשְׁמַת כָּל חַי תְּבָרֵךְ" (לְקוּשִׁי-הַלְכוֹת,
 פְּרִיקָה וְטַעֲנִיָּה, הַלְכָה ר', אוֹת טז); כִּי בְּאֲמַת עוֹבֵר עַל כָּל אֲחֻד וְאֲחֻד
 בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה וּבְכָל רִגַע מַה שְּׂעוֹבֵר, כִּי עַל כָּל אָדָם בְּהִכְרַח
 שְׂעֵבֵר עָלָיו כְּמָה וְכְמָה מִיְגִי הַרְפַּתְקָאוֹת וְתִלְאוֹת מְשֻׁנוֹת וְצָרוֹת

מְאִירוֹת בְּשִׁמְשׁ וּכְיָרַח, וַיְדִינֵנוּ בְּרוּשׁוֹת כְּנִשְׂרֵי
שָׁמַיִם, וְרַגְלֵינוּ קָלוֹת כְּאֵילָנוֹת, אִינן אֲנַחְנוּ
מִסְפִּיקִים לְהוֹדוֹת לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ, וּלְבָרֶךְ אֶת שְׁמֶךָ מִלְּבָנוּ עַל אַחַת
מֵאֵלֶּף אֵלֶּף אֲלֵפֵי אֲלֵפִים וְרַבֵּי רַבְבוֹת פְּעָמִים
הַטּוֹבוֹת נְסִים וְנִפְלְאוֹת, שְׁעֵשִׂיתָ עִם אֲבוֹתֵינוּ
וְעַמָּנוּ. מִלְּפָנִים מִמִּצְרַיִם גָּאֲלִתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
וּמִבֵּית עַבְדִּים פְּדִיתָנוּ, בְּרָעַב זִנְתָּנוּ וּבְשִׁבְעַ
כֶּלֶפֶלֶתָנוּ, מִחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ וּמִדָּבָר מִלְּטָתָנוּ,
וּמִחַלְלִים רָעִים וְרַבִּים וְנֶאֱמָנִים דִּלִּיתָנוּ. עַד הִנֵּה
עֲזַרוּנוּ רַחֲמֶיךָ וְלֹא עֲזַבוּנוּ חַסְדֶּיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ,
וְאֵל תַּטְּשֵׁנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְנִצָּחַת. עַל־כֵּן אֵיבָרִים
שִׁפְלֵגָתָ בָּנוּ וְרוּחַ וְנִשְׁמָה שִׁנְפַחְתָּ בְּאַפֵּנוּ

ויסורים, פי "אדם לעמל יולד קצר ימים ושבע רגז" (איוב יד, א),
וכתיב (קהלת ב, כג): "פי כל ימיו מכאבים וכעס ענינו, גם בלילה
לא שכב לבו גם זה הקל הוא"; וכמו שגלה לנו רבנו ז"ל
(לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן קיט): אין גם אחד שיהיה לו עולם הזה,
ואפלו העשירים הגדולים ואפלו השרים אין להם שום עולם הזה
כלל, פי כל ימיהם פעם ומכאובות, וכלם מלאים טרדות ודאגות
ועצבות ויגון ונאנחה תמיד, וכל אחד יש לו יסורים מיוחדים, ואין
גם אחד מכל העשירים והשרים שיהיה לו הפל כסדר פרצונו תמיד,
וכלם כאחד מלאים יסורים ודאגות תמיד, וזה ברור וידוע לכל מי
שבקי קצת בהם ובדרכיהם, ואין צריך לבאר זאת למי שיש לו מח
בקדקדו ומסתפל קצת בהם באמת, וכל עקר העבודה של בר ישראל

וְלִשׁוֹן אֲשֶׁר שָׁמַתְּ בְּפִינוּ, הֵן הֵם יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ
 וַיִּשְׁבְּחוּ וַיִּפְאָרוּ וַיִּשׁוֹרְרוּ וַיִּרְוּמְמוּ וַיַּעֲרִיצוּ
 וַיִּקְדִּישׁוּ וַיַּמְלִיכוּ אֶת שְׁמֶךָ מִלְּבַנּוֹ תְּמִיד. כִּי כָּל
 פֶּה לֶךָ יוֹדָה, וְכָל לָשׁוֹן לֶךָ תִּשְׁבַּע, וְכָל עֵינַי לֶךָ
 תִּצְפֶּה, וְכָל בֶּרֶךְ לֶךָ תִּכְרַע, וְכָל קוֹמָה לִפְנֶיךָ
 תִּשְׁתַּחֲוֶה, וְכָל הַלְּבָבוֹת יִירָאוּךָ, וְכָל קָרֵב
 וְכָלִיזֹת יִזְמְרוּ לְשִׁמְךָ, כַּדָּבָר שֶׁפָּתוּב: כָּל
 עֲצָמוֹתַי תִּתְּאֲמַרְנָה יְהוָה מִי כִּמּוֹךָ מִנְצִיל עַנְיִי
 מִחֲזֶק מִמֶּנּוּ וְעַנִּי וְאֲבִיוֹן מִגְּזֹלוֹ. שׁוּעַת עַנְיִים
 אַתָּה תִּשְׁמַע צַעֲקַת הַדָּל תִּקְשִׁיב וְתוֹשִׁיעַ. מִי
 יִדְמָה לֶךָ וּמִי יִשְׁוֶה לֶךָ וּמִי יַעֲרֶךְ לֶךָ הָאֵל

בְּזֶה הָעוֹלָם צְרִיכָה לְהִיּוֹת, שִׁישְׁבַח וַיִּפְאָר אֶת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ,
 וְלִמְצֵא אֶת הַטוֹב שֶׁהוּא עוֹשֶׂה עִמָּנוּ. וּבִפְרָט בְּגִלּוֹת הַמָּרָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר
 תִּכְפוּ עָלֵינוּ צָרוֹת מִהָעַרְב־רַב הַמִּתְפַּשְׁטִים עֲכָשׁוּ בֵּין נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל,
 וְכוֹפְרִים בְּעַקֵּר, רַחֲמָנָא לִישׁוֹבָן, וְכָל כּוֹנְנָתָם הַטְּמֵאָה הִיא רַק לַעֲקֹר
 אֶת הָאֱמוּנָה מֵעַם יִשְׂרָאֵל, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וּמְדַבְּרִים בְּגִלּוֹי נִגְדוּ
 יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר דָּבָר כְּזֶה עוֹד לֹא הָיָה מִימֹת עוֹלָם, וְאִין לָנוּ שׁוֹם
 חִיּוֹת, כִּי אִם עַל-יְדֵי הַהֲרַחְבוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְרַחֵב לָנוּ בֵּין צָרָה
 לְצָרָה, וְגַם בְּתוֹךְ הַצָּרָה בְּעֲצָמָה יֵשׁ הֲרַחְבוֹת גְּדוּלוֹת, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב
 (תהלים ד, ב): "בַּצָּר הֲרַחֲבֵת לִי", וְכִמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַבְּנוּ ז"ל (לקוטי-מוהר"ן,
 חֶלֶק א', סִימָן קצ"ה); הֵינּוּ שֶׁאֵפְלוּ בְּהַצָּרָה בְּעֲצָמָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְרַחֵב
 לָנוּ, כִּי אִם יִסְתַּכֵּל הָאָדָם עַל חֲסָדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִרְאֶה שֶׁאֵפְלוּ בְּעַת
 שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵאַר לּוֹ, גַּם בְּהַצָּרָה בְּעֲצָמָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְרַחֵב לוֹ
 וּמְגַדִּיל חֲסָדָיו, וְזֶה "בַּצָּר הֲרַחֲבֵת לִי", הֵינּוּ בְּתוֹךְ הַצָּרָה בְּעֲצָמָה

הַגְדוּל הַגְבוּר וְהַנּוֹרָא אֵל עֲלִיּוֹן קוֹנֵה שָׁמַיִם
וְאָרֶץ. נְהַלְלֶךָ וְנִשְׁבַּחֶךָ וְנִפְאָרֶךָ וְנִבְרַךְ אֶת שֵׁם
קְדוֹשׁ בְּאִמּוֹר לְדוֹד בְּרַכִּי נַפְשִׁי אֶת יְהוָה וְכָל
קְרָבֵי אֶת שֵׁם קְדוֹשׁ:

נחמתי לי הרחבה בתוכה, מלבד מה שאנו מצפים שהשם יתברך יושיענו בקרוב מפל הצרות, ויטיב עמנו מאד, אך אפלו גם בצרה בעצמה מרחיב לנו, וכך צריכים לחיות במשך זמן הגלות, להמשיך על עצמנו ערכות, נעימות, ידידות, זיו, חיות אלקותו יתברך, ולא להתפעל מאלו הרשעים והקלי עולם הרוצים להשפיע את שם השם יתברך מאתנו, חס ושלום (היה לא תהיה), אדרבה עלינו לבנות בתי פגסיות ובתי מדרשות ותלמודי תורה ומקנאות, ולהרבות במעשי צדקה וחסד, כדי לבטל את הרשעים האלו לגמרי, וצריכים לשמר מאד לבל נקטרג על שום בר ישראל, אדרבה צריכים לתת שבח והודאה להקדוש-ברוך-הוא, שבכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר ובכל כפר ומושב מתמלאים בתי פגסיות ובתי מדרשות, מקנאות ותלמודי תורה ובתי ספר, שלומדים בהם תורת הנו"ה יתברך שמו, ומגלים לתינוקות של בית רבן האמונה הקדושה, זה עקר השבח של הקדוש-ברוך-הוא, שהוא משבח את עצמו עם נשמות ישראל, ואסור לקטרג מזה על זה ומזה על זה, כי אדרבה כמותם ירבה בישראל, ויגדיל תורה ויאדיר, כי בזה מכניעים את הערב-רב והסטרך אחרא הרשעים ארורים הכופרים בעקר, הרוצים להעלים ולהסתיר את שם הנו"ה ברוך הוא יתברך שמו, שזה עקר הצרות שעוברים בכלליות ובפרטיות ובפרטי פרטיות, ואף שגם הצרות האלו הם בשביל הבחירה והנסיון; כי זה ידוע, אשר כל מה שעובר על האדם, בנדאי פגנת השם יתברך לטובה, כדי להזכירו לשוב ולהתקרב על-ידי זה אליו יתברך, ואפלו שעוברות על האדם צרות פרטיות, שמרגיש את עצמו הכי גרוע, אסור לפל בדעתו כלל, אלא לחזק את עצמו ולהתקרב אל צדיקי אמת,

המגלים ומפרסמים את אמתת מציאותו יתברך, אשר הם ירחיבו לו את דעתו ומחו באפן שיוכל גם-כן להתפלל וללמד התורה הקדושה, ולהתקרב אליו יתברך, וכל הדחיות של שקר שאדם מטעה את עצמו, ואומר, שמפני שעוברים עליו כל-כף הרבה צרות ויסורים, אינו יכול ללמד ולהתפלל ולהתקרב להשם יתברך, באמת הכל דמיון גדול, פי הרי הוא להפך — שכל הצרות והיסורים שהשם יתברך שולח על כל אדם, ועל כל אחד כפי בחינתו — הכל הוא כדי לקרב ולא לרחק, כי פונת השם יתברך היא בודאי לטובה ולא לרעה, חס ושלום, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (ברכות ס:): חייב אדם לומר בכל עת כל מה דעביד רחמנא לטב עביד; על-כן עקר העצה להרגיל את עצמו בתודה ובהודאה להשם יתברך, שזה שעשוע עולם הבא, להודות ולהלל ולשבח על כל החסדים והנפלאות שעשה עמנו עד הנה, והוציאו ומלט נפשו מכמה צרות רעות בגוף ונפש וממון, כמו שאומרים בשבת יום טוב שירת "נשמת", אשר השיר הזה הוא שיר נורא ונפלא מאד, ומי שירגיל את עצמו לומר את השירה הזאת, אז ימשך עליו אור וזיו וחיות ודבקות הבורא יתברך שמו. פי העקר בזה העולם הוא להודות ולהלל אותו יתברך, על עקר החסד והטוב והנצחיות אשר הפליא חסדו הגדול עמנו, והבדילנו מן התועים, ובחר בנו מכל העמים, ונתן לנו את תורתו, ואפלו שיודע האדם את פחיתותו וגריעותו, ורואה את מעשיו המגנים, אף-על-פי-כן הוא חסד נפלא שלא עשני גוי, כי בודאי יש בכל אחד ואחד נקודת טובות, ובזה צריך להכניס את עצמו ולתן שבח והודאה להקדוש-ברוך-הוא, בכל יום (לקוטי-מיהר"ן, חלק א', סימן רפב), כי באמת אין זו עצה לפל בדעתו מכל מה שעובר עליו; כי אין לה איזה אדם בזה העולם שלא יעבר עליו איזה משבר בחיים, ועקר העצה שנתן לנו הקדוש-ברוך-הוא על-ידי צדיקיו האמתיים — להחזיק מעמד ולתן תודה והודאה ושבח להבורא יתברך שמו, ואפלו שעוברות עליו פעולות משנות, אף-על-פי-כן עליו להתאחד באחדות הפשוט (לקוטי-מיהר"ן, חלק ב', סימן ב'), וכל מה שנגדלת התודה וההודאה שאדם משבח את הקדוש-ברוך-הוא, כמו-כן מתבטלות הצרות והיסורים; ולכן

אהובי, בני היקר, באמרך את השבח הנורא הזה, תכונן אל פרוש
 המלות, ואז יאיר עליך אור נורא ונפלא מאד משרש נשמתך. והעקר
 תחזק את עצמך בעת שרע וקר לך מכל הצדדים, ואל תימשך את
 עצמך בשום פנים ואפן, כי עליך לדעת, כי הוא יתברך חפץ חסד,
 ורוצה רק בתשובת הרשעים ואינו חפץ במיתתם כלל, והרגל את
 עצמך להודות ולהלל את הבורא יתברך שמו, ותתן לו תודה
 והודאה שנבראת מזרע ישראל, ותאמר בכונה גדולה את השיר
 הזה, ותכונן בפשוטן של דברים, "המעורר ישנים והמקיץ נרדמים
 והמשיח אלמים", כי הצדיק האמת מעורר את בני-אדם מהשנה
 (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ס'), כי יש בני-אדם הישנים את ימיהם
 ועל-ידי-זה אינם מדברים אליו יתברך, כי מאחר שאינם שומעים
 בקול ההתעוררות של הצדיק, מחמת זה אינם יכולים לדבר אל
 הקדוש-ברוך-הוא, כמאמרם ו"ל (תרומות, פרק ב'): סתם חרש אינו
 שומע ואינו מדבר; אבל הצדיק האמת הוא מעורר את בני-אדם
 מהשנה ומקיץ את הנרדמים, על-ידי-זה הוא "משיח אלמים" פותח
 את פיהם שיתחילו לדבר אליו יתברך, שזו הישועה הכי גדולה,
 כשאדם יודע אשר אין לו בזה העולם אלא רק את הקדוש-ברוך-
 הוא, ויכול לדבר אליו יתברך כאשר ידבר איש אל רעהו,
 שעל-ידי-זה בעצמו הוא זוכה להפקד בזרע של קימא, וזה "מתיר
 אסורים וסומך נופלים וזוקף כפופים", כמאמרם ו"ל (בראשית רבה,
 פרשה עט, סימן א'): "ואת אסיריו לא בזה" (תהלים סט, לד) — אלו
 העקרות שהן אסורות בתוך בתיהן ועלובות, וכיון שהקדוש-ברוך-
 הוא פוקדן בבנים הן נזקפות; וכן שם (סימן ב'): "סומך הנגי"ה לכל
 הנפלים" (תהלים קמה, יד) — אלו העקרות שהן נופלות בתוך
 בתיהם, "זוקף לכל הכפופים" — כיון שהקדוש-ברוך-הוא פוקדן
 בבנים הן נזקפות; ולכן ראוי לך להודות ולהלל ולשבח את הבורא
 יתברך שמו, על גדל החסד שעשה עמנו, שזכינו להתודע מצדיק
 אמת כזה שיכול לעורר אותנו מתקף השנה והתרדמה שאנו ישנים
 ורדומים, והוא מעורר אותנו ומחזק ומאמץ ומשמח אותנו לחזר
 אליו יתברך, אשר "אלו פינו מלא שירה כים ולשוננו רנה כהמון
 גליו ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע ועינינו מאירות כשמש וכיכר

וידינו פרושות כגשרי שמים ורגלינו קלות כאילות, אין אנחנו
 מספיקים להודות לך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו ולברך את שמך
 מלבנו על אחת מאלף אלפי אלפים ורבי רבבות פעמים הטובות
 נסים ונפלאות שעשית עם אבותינו ועמנו, ממצרים גאלתנו יהוה
 אלהינו ומבית עבדים פדיתנו, ברעב זנתנו ובשבע כלכלתנו, מחרב
 הצלתנו ומדבר מלטתנו ומחלאים רעים ורבים ונאמנים דליתנו, עד
 הנה עזרנו רחמיה ולא עצבונו חסדיה, איזה שבח ואיזו הודאה זו.
 ועל-כן אנו מבקשים ומתחננים ממנו יתברך, שיחוס וירחם עלינו
 גם להבא, "ואל תטשנו יהוה אלהינו לנצח", וכך תבקש ותתחנן
 מהקדוש-ברוך-הוא, ותכון רק פרוש המלות, ועל-ידי-זה ימשך
 עליך אור וזיו וחיות ודבקות הבורא יתברך שמו, ודיקא על-ידי-זה
 תזכה לצאת מהצרות והגליות שנפלת אליהם; כי ברגע שאדם זוכה
 להרגיל את עצמו בדרך הנפלאה הזו, להודות ולהלל ולשבח את
 הבורא יתברך שמו בכל יום, על-ידי-זה הוא נצל מכל צרותיו,
 וזוכה להגיע אל מדרגת רוח-הקדש, שנשפע עליו אור וזיו ודעת
 ודבקות הבורא יתברך שמו. כי אפלו אדם שנפל למקום שנפל,
 ונכשל במה שנוכשל, אם רק יחזק את עצמו ולא יניח את מקצת
 עבודתו שעובד את הקדוש-ברוך-הוא על-ידי קיום מצוותיו ולמוד
 תורתו ותפלותיו, שמתפלל ומתחנן אליו יתברך, ונאפלו שעוברות
 עליו מחשבות זרות ובלבולים והרהורים רעים וכו', ונופל בכל
 פעם, עם כל זאת אם רק יחזיק מעמד, ולא יתיאש כלל, אלא ימשך
 את עצמו אליו יתברך, ובתוך תקף צרותיו ומרירותו שעובר עליו
 — הן מעצמו והן מאחרים, ואף-על-פי-כן יתן שבח גדול
 להקדוש-ברוך-הוא, על-ידי-זה יזכה שימשך עליו אור וזיו וחיות
 ודבקות הבורא יתברך שמו, עד רוח-הקדש. שזו היתה מדרגת דוד
 המלך, שמכל צרותיו שעברו עליו ברח אליו יתברך, ושר לפניו
 שירות ותשבחות, עד שזכה להיות דבוק בחי החיים לנצח, ועוד
 לא היה אדם שסבל כל-כך הרבה יסורים כמו דוד המלך, כמאמרם
 ז"ל (ספרי ואתחנן): כל הפרעניות שבאו על דוד היו מכפלות; ואמרו
 (שוחר טוב תהלים צ): כל אותן שבעים שנה שהיה דוד חי היה בצרות
 ובעמל; וכך אמרו (שוחר טוב, תהלים קיט): "דלפה נפשי מתוגה", מן

השְׁכָּרִים שְׁבָאוּ עָלַי, אֵין שְׁנָה שְׁאִין בְּהַ שְׁכָּר, אֵין חֲדָשׁ שְׁאִין בּוֹ שְׁמוּעָה רְעָה, אֵין יוֹם שְׁאִין בּוֹ צָרָה הוּי עַל הוּי, וְכֵף אָמַר דְּוֹד סְעִדְנִי, שְׁיִהְיֶה בִּי כַח לַעֲמֹד בִּיסוּרִים שְׁאַתָּה מְבִיא עָלַי, כִּי בְּכָל הַצְּרוֹת שְׁנֹכְנִס בְּהֵן דְּוֹד, הָיָה מְבַקֵּשׁ מִהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׁיִוְצִיאֵאוּ מִשָּׁם, וְכֵף צְרִיף כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לֹא לְהַתְיַאֵשׁ, וְאַפְלוּ בַּמְצָבִים הַכִּי קָשִׁים, יִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְתַן שְׁבַח וְהוֹדָאָה לְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְיִהְיֶה חֲזָק בְּזֵה מְאֹד כָּל יְמֵי חַיָּו, בֵּין שְׁמַאִיר לֹא כְּשֹׁמֵשׁ, וּבֵין שְׁמַאִיר לֹא כְּיָרֵחַ (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן טז); שְׁזֵה "וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כְּשֹׁמֵשׁ וְכִיָּרֵחַ", לְפַעְמִים מְאִירִים לֹא הַמְחִין כְּשֹׁמֵשׁ, וְלְפַעְמִים מְאִירִים לֹא הַמְחִין כְּיָרֵחַ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן לֹא יַעֲזֹב אֶת עֲצָמוֹ אֲלֵא שְׁיִהְיֶה "כָּל עֲצָמוֹתַי תֹּאמְרֵנָה", שְׁיִרְגִישׁ אֶת עֲרֻבוֹת נַעֲיֻמוֹת דְּבוּרֵי הַתְּפִלָּה בְּכָל עֲצָמוֹתָיו (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן נ'), שְׁזֵה הַשְּׁבַח הַכִּי גְדוֹל, שְׁאַדָּם לֹא יִתְיַאֵשׁ בְּכָל הַמְצָבִים בְּעוֹלָם. וְאֵת הַלְמוּד הַזֶּה אֲנַחְנוּ מְקַבְּלִים מִהַצְּדִיק הָאֵמֶת, שְׁמַגְלָה וּמְפָרְסֵם אֶת אִמְתּוֹת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, שְׁדִיקָא בְּהַתְגַּלוּתוֹ יִתְבַטְּלוּ הַרְשָׁעִים וְהַעֲרֻב-רַב וְהַקְּלָפוֹת. וְעַל-כֵּן, אֶהוּבֵי, בְּנֵי הַיָּקָר, רְאֵה לְשִׁמְחַ מְאֹד מְאֹד בְּאַמְרָךְ אֶת הַשִּׁיר הַנוֹרָא וְהַנְּפִלָא הַזֶּה, וְעַל-יְדֵי-זֵה יֵאִיר עָלֶיךָ נְפֶשׁ, רוּחַ וּנְשָׁמָה בְּזִכְרוֹךְ נְפִלָא, וְתַרְגִּישׁ הָאֲרַת עוֹלָם הַבָּא בְּזֵה הָעוֹלָם, וְלִכֵּן תִּקְנֵנוּ לִזְמַר אֶת הַשִּׁיר וְהַשְּׁבַח הַזֶּה דְּוָקָא בְּשִׁבְתָּ וּבְיוֹם טוֹב, שְׁאֵז מְאִיר אֹרֹו יִתְבָּרֵךְ, בְּגִלּוּי רַב עַד מְאֹד, כִּי שְׁבַת קְבִיעָא וְקִימָא, וְיוֹם טוֹב נִקְרָא מְקַרְאֵי קַדְשׁ (נִיקְרָא כג), שְׁאֵז נִתְגַּלָּה שְׁהַפֵּל בְּרִצּוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ד'); וְלִכֵּן רְאֵה, אֶהוּבֵי, בְּנֵי הַיָּקָר, רַק לְכּוֹן אֶל פְּרוּשׁ הַמְּלוֹת, וְזֵה יְכַנִּיס בְּךָ שְׁמַחָה עֲצוּמָה כְּזוֹ, עַד שְׁתִּרְקַד מְרַב שְׁמַחָה בְּעַת אֲמַרְךָ אֶת הַשִּׁיר וְהַשְּׁבַח הַזֶּה, אֲשֶׁר

אֵין לְמַעְלָה מִזֵּה.

הָאֵל בְּתַעֲצוּמוֹת עֲזָךְ. הַגְּדוֹל בְּכְבוֹד שְׁמֶךָ.
הַגָּבוֹר לְנִצַּח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ. הַמְּלֹךְ
הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַם וְנִשְׂא:

שׁוֹכֵן עַד מְרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ. וְכַתּוּב רַנְנוּ
צְדִיקִים בַּיהוָה לְיִשְׂרָאֵל נְאֻה תְּהִלָּה: כְּפִי
יִשְׂרָאֵל תִּתְרוֹמֵם. וּבְשִׁפְתַי צְדִיקִים
תִּתְבָּרֵךְ. וּבְלִשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְקַדֵּשׁ. וּבְקֶרֶב
קְדוֹשִׁים תִּתְהַלֵּל:

וּבְמִקְהֵלוֹת רַבּוֹת עַמֶּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרַנָּה
יִתְפָּאֵר שְׁמֶךָ מִלִּפְנֵי כָּל דּוֹר וְדוֹר שִׁכֵּן
חֹבֵת כָּל הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהִלֵּל לְשַׁבַּח לְפָאֵר
לְרוֹמֵם לְהַדְר וּלְנַצַּח לְבָרֵךְ לְעַלֶּה וּלְקַלֵּם עַל
כָּל דְּבָרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבַּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשַׁי
עֲבָדֶךָ מִשִּׁיחָךְ:

וּבְכֵן יִשְׁתַּבַּח שְׁמֶךָ לְעַד מִלִּפְנֵי הָאֵל הַמְּלֹךְ
הַגְּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ כִּי לָךְ נְאֻה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ," חֲכֹנֵן שְׁזָה

בְּנֵי! בְּאִמְרֶךָ "וּבְכֵן יִשְׁתַּבַּח שְׁמֶךָ לְעַד מִלִּפְנֵי הָאֵל הַמְּלֹךְ
הַגְּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ כִּי לָךְ נְאֻה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ", חֲכֹנֵן שְׁזָה
סוֹבֵב עַל הָעֶשֶׂר סְפִירוֹת: כְּתוּר, חֲכָמָה, בִּינָה, חֶסֶד, גְּבוּרָה, תְּפָאֶרֶת,
נִצַּח, הוֹד, יְסוֹד, מַלְכוּת, וְכֵן עַל י"ג מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים: אֵל רַחוּם,

לְךָ נָאָה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר
 וּשְׁבַחָהּ הִלֵּל וְזַמְרָה עֲזוֹ וּמְמַשְׁלָה נִצַּח גְּדֻלָּהּ
 וּגְבוּרָה תְּהַלָּה וְתִפְאֶרֶת קִדְשָׁה וּמְלֻכוֹת.
 בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ
 וּמַעֲזוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל:

יְהַלְלוּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֵׂיךָ
 וְחִסְדֵיךָ צְדִיקִים עֲשִׂי רְצוֹנָךָ, וְכָל עַמֶּךָ
 בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּלָם בְּרַנָּה יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ
 וַיִּשְׁבְּחוּ וַיִּפְאֲרוּ וַיִּשׁוּרְרוּ וַיְרוֹמְמוּ וַיַּעֲרִיצוּ
 וַיִּקְדִּישׁוּ וַיִּמְלִיכוּ אֶת שִׁמְךָ מִלְּפָנֶיךָ תָּמִיד,
 כִּי לְךָ טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשַׁמֵּךְ נָאָה לְזַמֵּר, כִּי
 מַעֲזוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל, בָּרוּךְ אַתָּה
 יְהוָה מְלֶךְ מְהַלֵּל בְּתִשְׁבָּחוֹת:

וחנון, ארך אפים, ורב חסד ואמת, נוצר חסד לאלפים, נושא עון
 ופושע וחסטאה ונקה. ואמרו בזהר הקדוש (תרומה קלב.) גינן דמטי בר
 נש לישפבח נטיל קדשא בריה הוא ההוא כתרא ושני ליה קמיה.
 וכנסת ישראל שריאת לאסתקנא למיתי קמי מלפא עלאה. ואצטרף
 לאכללא לה בתליסר מכילן דרחמי עלאי דמנהון אתברכת וכו'
 והכא אינון שיר ושבחה. הלל. וזמרה. עז. וממשלה. ניצח. גדלה.
 וגבורה. ותפארת. קדשה. הא תריסר. ולבתר לחברא לה בהדייהו
 ולומר ומלכות. הא תליסר בגין דאיהי מתברכא מנייהו; ועל-כן,
 בני, באמרך שבחים אלו — תתעורר מאד, ותדע שעכשו אתה
 מעורר את הי"ג מדות רחמים עליך: שיר (אל) ושבחה (רחום) הלל
 (וחנון) וזמרה (ארך) עז (אפים) וממשלה (רב חסד) ניצח (ואמת) גדלה
 (נוצר חסד) וגבורה (לאלפים) תהלה (נושא עון) ותפארת (ופושע) קדשה

לְשֵׁם יְחִוּד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנֵתִיהָ

יֵאֱהַרְוֵנָהּ

וְרַחֲמֵינוּ וְדַחֲלֵינוּ
אֵיהֵהוּיָהָה

בְּדַחֲלֵינוּ וְרַחֲמֵינוּ
יֵאֱהֵהוּיָהָה

לְיַחְדָּא שְׁם י"ה בּו"ה
בְּיַחְוּדָא שְׁלִים
יְהוּהָ

בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל, הֲרִינִי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְשִׁתּוֹת זֵינן שְׁל
כּוּס רְבִיעֵי מְאַרְבַּע כּוּסוֹת, שְׁתַּקְנוּ חֲכָמִים בְּלֵיל חַג
הַמְּצוֹת, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת נַחַת־רוּחַ לְיִצְרָנוּ, וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן
בּוֹרְאָנוּ, לְתַקֵּן שְׁרֵשׁ מִצְוָה זוֹ בְּמָקוֹם עֲלִיּוֹן. וַיְהִי נֵעַם
אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנְנָה עֲלֵינוּ,
וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנְנָהּ.

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
בוֹרֵא פְרִי הַגֶּפֶן:

יִשְׁתֶּה בְּהַסְבָּה אֶת כָּלוּ.

(נחטאָה) ומלכות (ונגה), "בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ
וּמַעֲוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל", עֲכָשׁוּ בְּאֵלוֹ הַבְּרָכוֹת וְהַהוֹדָאוֹת
שְׂאֵתָה מְשַׁבַּח וּמְפָאָר וּמוֹדָה אֶת הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, וּמְחַבֵּר וּמְקַשֵּׁר
אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה בְּעוֹלָם הַבָּא, עַל־יְדֵי־זֶה נִדְּעָזַע כָּל גּוֹפֶךְ הַכָּלוּל
מִעֲשֵׂר סְפִירוֹת, וּמְקַבֵּל שְׁפַע נְאוֹר וְזִיו מֵהַי"ג מִדּוֹת הַרְחָמִים.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
 עַל הַגָּפוֹן וְעַל פְּרֵי הַגָּפוֹן וְעַל
 הַתְּנוּבָת הַשְּׂדֵדָה, וְעַל אֶרֶץ חַמְדָּה טוֹבָה
 וְרַחֲבָה, שְׂרָצִית וְהִנְחֵלֶת לְאֲבוֹתֵינוּ
 לֶאֱכֹל מִפְּרִיָּהּ וְלִשְׂבַע מִטוֹבָהּ. רַחֵם נָא
 יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ, וְעַל
 יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ,
 וְעַל מִזְבִּיחְךָ וְעַל הַיְכָלְךָ. וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם
 עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, וְהַעֲלֵנוּ
 לְתוֹכָהּ וְשִׂמְחָנוּ בְּבִנְיָנָהּ, וְנֹאכַל
 מִפְּרִיָּהּ וְנִשְׂבַע מִטוֹבָהּ, וְנִבְרַכְךָ עָלֶיךָ
 בְּקֹדֶשׁהּ וּבְטָהֳרָה (בְּשַׁבָּת: וּרְצֵה וְהַחֲלִיצֵנוּ בְּיוֹם
 הַשַּׁבָּת הַזֶּה) וְשִׂמְחָנוּ בְּיוֹם חַג הַמַּצּוֹת
 הַזֶּה. כִּי אַתָּה יְיָ טוֹב וּמִיטִיב לְכָל,
 וְנוֹדָה לְךָ עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגָּפוֹן.
 בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי
 הַגָּפוֹן (עַל יַיִן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְסִימִים: וְעַל פְּרֵי גַפְנָה).

נרצה

אם עשה פסדר הזה יהיה רצוי לפני האל ברוך הוא
וברוך שמו, וכל המקיים מצות פסח כהלכתו, לעד
עומדת צדקתו, ומגן ה' בעזרתו, אמן.

חסל סדור פסח כהלכתו. ככל משפטו וחקתו.
באשר זכינו לסדר אותו. כן נזכה לעשותו: זך
שוכן מעונה. קומם קהל עדת מי מנה. בקרוב
נהל נטעי בנה. פרויים לציון ברנה:

ג"פ: לשנה הבאה בירושלים:

חסל סדור וכו'; צריך שתדע, אהובי, בני! בנה שאנחנו
אומרים חסל סדור פסח כהלכתו, אין הכוונה שבנה גמרנו את סדר
הפסח, אדרבה עכשו כשגמרנו להודות ולהלל ולשבח ולפאר את
הבורא יתברך שמו, על הנסים ועל הנפלאות שעשה עמנו בלילה
הזה, ליל פסח, שהוציאנו ממצרים, בזה נכנס בנו רצון חזק
להמשיך את האור הזה על כל השנה, שנה 'נרצה', שהוא הרצון
החזק שמתגבר עכשו עלינו להמשיך ביתר שאת וביתר עז כל
השנה, להזכיר לעצמנו את יציאת מצרים. וכמאמרם ו"ל (פסחים
קטז:): בכל דור ודור תיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא
ממצרים. ולכן אנו מבקשים את הקדוש-ברוך-הוא, באשר זכינו
לסדר אותו, כן נזכה לעשותו, הינו כמו שזכינו עכשו בליל פסח
לסדר את הסדר כהלכתו, כן נזכה לעשותו כל השנה, הינו בכל יום
יום מימי השנה נזכיר לעצמנו את הנסים נגלים שעשה עמנו
הקדוש-ברוך-הוא במצרים, ואנחנו מבקשים ממנו יתברך, שפבר

בליל ראשון של פסח אומרים זה:

ובכן ויהי בחצי הלילה:

נזכה להגאל גאלת עולם, ויהיה קבוץ גלויות, לשנה הבאה בירושלים הבנויה, בנזן בית-המקדש, ונוכל להקריב את קרבן פסח בהלכתו, והבן למעשה.

ובכן ויהי בחצי הלילה וכו'; צריך שתדע, אהובי, בני! שהפיוט הזה מגלה את מעלת זמן חצות, שהוא חצי הלילה, שכל הנסים שעשה הקדוש-ברוך-הוא עם עם ישראל היו בחצי הלילה, וכן בזכות אלו האנשים שקמים בחצי הלילה. וכמוכא בדברי מוהרנ"ת ז"ל (לקוטי-הלכות, השקמת הבקר, הלכה א', אות ט), שפמו שהגאלה הראשונה היתה בחצות, כמו שכתוב (שמות יב, כט): "ויהי בחצי הלילה והי"ה הפה כל בכור" וגו', כמו-כן הגאלה האחרונה שאנחנו מקוים במהרה בימינו, תהיה על-ידי הפשרים והיראים שעומדים בכל לילה בחצות, שעל-ידי-זה הם ממשיכים על עצמם קדשת חצות לילה, שאז מתעורר חסד גדול, ואמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קמט), שחצות לילה אז הוא זמן של המתקת הדינים, ויכולים לפעל אז כמו שנותנים על פדיון, והוא עת רצון בשמים, ולכן מזכיר הפיטן עכשו את כל הנסים שעשה הקדוש-ברוך-הוא, עם עם ישראל במשך הדורות, שקרה רק בחצות, או בזכות חצות, שזה ויהי בחצי הלילה.

בַּלִּילָה.
הַלִּילָה.
לִילָה.

אָז רַב נְסִים הַפְּלֵאתָ
בְּרֵאשׁ אֲשֶׁמֶרְתָּ זֶה
גַּר צֶדֶק נִצַּחְתָּו בְּנַחֲלֶק לוֹ

אז רב נסו; זה סוכב על אברהם אבינו, שהיה גר צדק, ונצח את נמרוד על-ידי תקף אמונתו בו יתברך, שגלה ופרסם לכלם את אמתת מציאותו יתברך, ואף שנמרוד השליך אותו לתוף כבשן האש, הקדוש-ברוך-הוא הצילו, כמו שכתוב (בראשית טו, ז): "אשר הוצאתיך מאור בשדים" וגו', וזה נצחתו בנחלק לו לילה; כי נצח את נמרוד, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה, פרשה לח, סימן ג), שאמר חרן אי אברהם נצח, מן דאברהם אנא וכו', עין שם. וזה נעשה באותו לילה שרדף את המלכים, ונחלק לו לילה, כמו שכתוב (בראשית יד, טו): "ויחלק עליהם לילה"; ואמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה, פרשה מג, סימן ג'): מאי ויחלק, יוצרו חלקו; אמר הקדוש-ברוך-הוא: אברהם פעל עמי בחצי הלילה, אף אני אפעל עם בניו בחצי הלילה, ואימתי? במצרים, שנאמר (שמות יב, כט): "ויהי בחצי הלילה" וגו'. וזה היה בליל פסח. וכן זה נעשה באותו לילה, כי בפסח נולד אברהם, ולסוף ג' שנים השלף לכבשן האש, ולפי שאז נעשה גר צדק, לכן הזכיר אז רב נסים הפלאת בלילה. בראש אשמרת זה הלילה, גר צדק נצחתו בנחלק לו לילה; שהוא נצח את נמרוד, וכן את המלכים שרדף אחריהם, כל זה היה בחצות הלילה, כמו שכתוב (בראשית יד, טו): "ויחלק עליהם לילה" וגו'; כי זמן חצות לילה, אז הוא עת רצון גדול בשמים, וכבר מאברהם אבינו נקבע לזמן נסים נגלים, שיכולים לפעל אז.

וְיִהְיֶה בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה:

הַלַּיְלָה.	דִּנְתָּ מֶלֶךְ גָּרָר בַּחֲלוֹם
לַיְלָה.	הַפְּחַדְתָּ אֲרָמִי בְּאִמּוֹשׁ
לַיְלָה.	וַיִּשְׂרַר יִשְׂרָאֵל לְמִלְאָךְ וַיּוֹכֵל לוֹ

דִּנְתָּ מֶלֶךְ וְכוּ'; זֶה סוֹבֵב עַל אַבְיִמְלֶךְ מֶלֶךְ גָּרָר, שֶׁהִקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא בָּא אֵלָיו בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, שְׁנֵאמַר (בְּרֵאשִׁית כ, ג): "וַיָּבֵא
 אֱלֹהִים אֶל אַבְיִמְלֶךְ בַּחֲלוֹם הַלַּיְלָה" וְגו', וְזֶה הָיָה בְּלֵיל פֶּסַח. כִּי
 עֲנִיָּן זֶה כְּתוּב אַחֵר הַפִּיכַת סְדוֹם, וְהַפִּיכַת סְדוֹם הָיָה בְּפֶסַח, שְׁפָן
 כְּתוּב בְּלוֹט (בְּרֵאשִׁית יט, ג): "וּמִצּוֹת אָפָה" וְגו', (עֵינֵי בַעַל הַטּוֹרִים) כְּתִיב
 הִכָּא "וּמִצּוֹת אָפָה וַיֵּאכְלוּ", וְאֵיךְ (שְׁמוֹת יב, ח): "צְלִי אֵשׁ וּמִצּוֹת";
 מִלְּמַד שֶׁבְּפֶסַח הָיָה, שְׁזֶה דִּנְתָּ מֶלֶךְ גָּרָר בַּחֲלוֹם הַלַּיְלָה, וְכֵן הַפְּחַדְתָּ
 אֲרָמִי בְּאִמּוֹשׁ לַיְלָה; זֶה סוֹבֵב עַל לֶבֶן הָאֲרָמִי, שֶׁבָּא אֵלָיו הִקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית לא, כד): "וַיָּבֵא
 אֱלֹהִים אֶל לֶבֶן הָאֲרָמִי בַחֲלֹם הַלַּיְלָה, וַיֹּאמֶר לוֹ הַשְׁמֵר לְךָ פֶּן תִּדְבַּר
 עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד רָע" וְגו', שֶׁהִזְהִירוּ לְבַל יִהְיֶין לַעֲשׂוֹת שׁוֹם רַע
 לַיַּעֲקֹב. וְכֵן וַיִּשְׂרַר יִשְׂרָאֵל לְמִלְאָךְ וַיּוֹכֵל לוֹ לַיְלָה; זֶה סוֹבֵב עַל
 הַמִּלְאָךְ שֶׁרָצָה לְנַצַּח אֶת יַעֲקֹב, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית לב, כב): "וַיִּקָּם
 בְּלַיְלָה וְגו', וַיֹּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר" וְגו', וְכִתִּיב (הוֹשַׁע
 יב, ה): "וַיִּשְׂרַר אֶל מִלְאָךְ וַיִּכַּל" וְגו', כִּי יַעֲקֹב נִצַּח אֶת שָׂרוֹ שֶׁל עֵשׂוּ,
 וְזֶה הָיָה בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה.

וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה:

זָרַע בְּכוּרֵי פְתָרוֹם מִחֲצֵת בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.
 חִילָם לֹא מִצְאוּ בְּקוֹמָם בַּלַּיְלָה.
 טִיסַת נָגִיד חֲרוּשֶׁת סְלִית בְּכוּכְבֵי לַיְלָה.

וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה:

יַעֲזַן מִחֲרַף לְנוֹפֵף אוֹוֵי הוֹבֵשֶׁת פְּגָרִיו בַּלַּיְלָה.

זָרַע בְּכוּרֵי וְכוּ'; זֶה סוֹכֵב עַל הַמְּצָרִים, שֶׁהֲרֹג אֶת בְּכוּרֵיהֶם בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת יב, כט): "וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיַּהַרְגֵהוּ הַכָּהֵן כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם" וְגו', פְתָרוֹם זֶה מְצָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית י, יג): "וּמְצָרִים יֵלֵד אֶת לְוִדִים" וְגו', "וְאֵת פְּתָרִסִים", שֶׁבְּכוּרֵי הַמְּצָרִים נִמְחָצוּ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה. חִילָם לֹא מִצְאוּ בְּקוֹמָם בַּלַּיְלָה; הֵינּוּ מְמוּנָם לֹא מִצְאוּ, כִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שָׁאֲלוּ אֶת הַכֹּהֵן וְכָלִי זָהָב וְשִׁמְלוֹת, וְכָמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת יב, לו): "וַיִּנְצְלוּ אֶת מִצְרָיִם" וְגו'; טִיסַת נָגִיד חֲרוּשֶׁת סְלִית בְּכוּכְבֵי לַיְלָה; זֶה סוֹכֵב עַל סִסְרָא, שֶׁהִיָּה שֵׁר וְנָגִיד, וְהִיָּה יוֹשֵׁב בְּעִיר שֶׁשְׁמָהּ חֲרוּשֶׁת, שֶׁנֶּאֱמַר (שׁוֹפְטִים ד, ב): "וְהוּא יוֹשֵׁב בַּחֲרוּשֶׁת הַגּוֹיִם" וְגו', וּמִפְּלֹתוֹ הִיָּתָה בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שׁוֹפְטִים ה, כ): "מִן שָׁמַיִם נִלְחַמוּ הַכּוּכְבִים מִמְּסֹלוֹתָם" וְגו'.

יַעֲזַן מִחֲרַף וְכוּ'; זֶה סוֹכֵב עַל סְנַחְרִיב, שֶׁשָּׁלַח אֶת רַב־שָׂקָה לְחַרֵף אֱלֹהִים חַיִּים, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (מְלָכִים-ב יט, ד): "אֵת כָּל דְּבָרֵי רַב־שָׂקָה אֲשֶׁר שָׁלְחוּ מֶלֶךְ אֲשׁוּר אֲדֹנָיו לְחַרֵף אֱלֹהִים חַיִּים" וְגו', שֶׁזֶה יַעֲזַן מִחֲרַף לְנוֹפֵף אוֹוֵי הוֹבֵשֶׁת פְּגָרִיו בַּלַּיְלָה; שֶׁמִּפְּלֹתוֹ הִיָּתָה בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שָׁם, פְּסוּק לֵה): "וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֵּצֵא מִלְּאָף יַהֲוָה וַיִּן בְּמִחְנָה אֲשׁוּר מֵאֵה שְׁמוֹנִים וְחֲמֵשָׁה אֶלֶף, וַיִּשְׁכַּיְמוּ בַּבֶּקֶר וַהֲנִה כָּלִם פְּגָרִים מֵחַיִים" וְגו'. פְּרַע בַּל וּמִצְבוּ בְּאִישׁוֹן לַיְלָה; שֶׁזֶה

כָּרַע בַּל וּמִצָּבוֹ בְּאִישׁוֹן
 לְאִישׁ חַמּוּדוֹת נִגְלָה רַו חֲזוֹת
 לִילָה. לִילָה.

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:

מִשְׁתַּכַּר בְּכָלֵי קֹדֶשׁ נִהְרַג בּוֹ
 נוֹשַׁע מִבוֹר אַרְיֹת פּוֹתֵר בְּעֵתוֹתָי
 שְׁנָאָה נָטַר אֲנִי וְכָתַב סְפָרִים
 בְּלִילָה. לִילָה. בְּלִילָה.

סובב על נבוכדנצר מֶלֶךְ בָּבֶל (דניאל ו, טו): "ועל דְּנִיָּאל שֵׁם בָּל וגו'. לְאִישׁ חַמּוּדוֹת נִגְלָה רַו חֲזוֹת לִילָה; שְׁדַנִּיָּאל פֶּתַר לוֹ אֶת הַחֲלוּמוֹת, וְזֶה הָיָה בְּחֻצוֹת הַלַּיְלָה, עַל־יַד־זֶה הֵיטָה לוֹ מִפְּלֵה.

מִשְׁתַּכַּר בְּכָלֵי וְכוּ'; זֶה סוֹבֵב עַל בְּלִשְׁאֲצַר, שְׁצֹנָה וְהוֹצִיא אֶת כָּלֵי בֵית־הַמִּקְדָּשׁ, וְשֵׁתָה בָהֶם, כְּמֵאֲמָרָם ו"ל (מגלה יא): בְּלִשְׁאֲצַר חָשַׁב וְטָעָה וְכוּ', הוֹצִיא כָּלֵי בֵית־הַמִּקְדָּשׁ וְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם, וְנִהְרַג בּוֹ בְּלִילָה, שְׁנָאָמַר בּוֹ (דניאל ה, ל): "בְּלִילָיָא קָטִיל בְּלִשְׁאֲצַר", וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (שיר השירים רבה, פְּרָשָׁה ג', סִימָן ה'): נָטְלוּ בְּסִיסֵי שָׁל מְנוּרָה וּפְצְעוּ אֶת מַחוֹ, זֶה הָיָה בְּתַחֲלַת הַלַּיְלָה, פָּרַפַּר כָּל הַלַּיְלָה וַיּוֹמוּ, עַד שֶׁנִּשְׁלַם שְׁנוֹת מְלְכוּתוֹ שְׁנֵגְזַר לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם, וְמַת בְּלִילָה. וְזֶה מִשְׁתַּכַּר בְּכָלֵי קֹדֶשׁ נִהְרַג בּוֹ בְּלִילָה; וְכֵן דְּנִיָּאל שְׁנַעַל מִגַּב הָאֲרִיֹּת, שֶׁפֶתַר אֶת חֲלוּמוֹתָיו שֶׁל נְבוּכַדְנֶצַּר שְׁחַלֵּם בְּלִילָה, וְזֶה נוֹשַׁע מִבוֹר אַרְיֹת פֶּתַר בְּעֵתוֹתֵי לִילָה; וְנִסּוּ הָיָה בְּלִילָה, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (שׁוּחַר טוֹב ס"ד): מִצָּאוּ לְדְנִיָּאל שֶׁהָיָה קוֹרָא קְרִיאַת שְׁמַע, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲנוֹת וְכוּ', וְאָמְרוּ לְמֶלֶךְ: לְפִי שֶׁהֵן שְׁבַעֲיָן, לְפִיכֶךָ לֹא אֶכְלוּהוּ. אָמַר לָהֶם הַמֶּלֶךְ: אִם שְׁבַעֲיָם הֵם, רְדוּ וְלִינוּ עִמָּהֶם הַלַּיְלָה, וְנִרְאָה אִם שְׁבַעֲיָם הֵם וְכוּ', עֵינֵי שָׁם; הָרִי שְׁפָל נִסּוּ הָיָה בְּלִילָה. וְכֵן שְׁנָאָה נָטַר אֲנִי וְכָתַב סְפָרִים בְּלִילָה; זֶה סוֹבֵב עַל הַמֶּן, שֶׁמִּפְּלֵתוֹ הֵיטָה בְּלִילָה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (אֶסְתֵּר ו, א): "בְּלִילָה הָהוּא

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:

עֹרֶרְתָּ נִצְחָךְ עָלָיו בְּנֶדֶד שְׁנַת לַיְלָה.
 פּוֹרָה תְּדַרְוֶה לְשׁוֹמֵר מַה מְלִילָה.
 צָרַח כְּשׁוֹמֵר וְשָׁח אֶתָּא בְּקָר וְגַם לַיְלָה.

נִדְדָה שְׁנַת הַמְּלָךְ, וַיֹּאמֶר לְהַבִּיא אֶת סֵפֶר הַזְכֵּרֹנוֹת דְּבָרֵי הַיָּמִים,
 וַיְהִי נִקְרָאִים לְפָנֵי הַמְּלָךְ "וְגו'", וְרָמַז שְׁפָתַב הָמֵן סִפְרִים בְּלַיְלָה,
 הוּא מַה שְּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (אֶסְתֵּר רַבָּה פְתִיחָתָא, סִימָן א'): רַב
 פֶּתֶר קִרְיָיָה בְּהֵמָן, וְהִיו חֲזִיף תְּלָאִים לָךְ מִנְּגֵד, מַעַת לַעַת מִהֶסֶרֶת
 טַבְעַת, וּפְחַדְתָּ לַיְלָה וַיּוֹמֵם, בְּשַׁעָה שְׁהִכְתָּבִים פּוֹרְחִין, עֵינֵן שָׁם.

עֹרֶרְתָּ נִצְחָךְ וְכוּ'; זֶה סוֹבֵב עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שְׁצוּעַקַת אֶל
 הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: עֹרֶרְתָּ נִצְחָךְ עָלָיו בְּנֶדֶד שְׁנַת לַיְלָה; אֶתָּה נִצַּח
 תְּעוֹרֵר אֶת נִצְחָךְ, וַכְּמוֹ שְׁנִדְדַתְּ אֶת שְׁנַת מְלָךְ אַחֲשׁוּרוּשׁ, כְּמוֹ
 שְׁכָתוּב (אֶסְתֵּר ו, א): "בְּלַיְלָה הַהוּא נִדְדָה שְׁנַת הַמְּלָךְ" וְגו', אֲשֶׁר מִזֶּה
 בָּא אַחֲרֵי-כֵן שְׁנַתְלָה הָמֵן הֶרְשַׁע, כֵּן אָמַר כָּבֵר (ישעיהו סג, ג): "פּוֹרָה
 דְּרַכְתִּי לְבַדִּי וּמַעֲמִים אֵין אִישׁ אִתִּי, וְאֶדְרָכְכֶם בְּאִפִּי וְאֶרְמָסֶם בְּחַמְתִּי
 וַיִּזוּ נִצְחָם עַל בְּגָדֵי וְכָל מַלְבוּשֵׁי אֶגְאָלְתִּי: כִּי יוֹם נִקְּם בְּלַבִּי וְשְׁנַת
 גְּאוּלֵי בָּאָה": וְתַגְּאֵל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל. וְזֶה פּוֹרָה תְּדַרְוֶה לְשׁוֹמֵר מַה
 מְלִילָה; וְדַרְשׁו חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה טו, סִימָן טז): מַה
 הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עֲתִיד לַעֲשׂוֹת לָהּ (דְּבָרִים לב, מב): "אֲשַׁפִּיר חֲצִי
 מִדָּם", וְלֹא זֹאת בְּלִבְד, אֶלָּא שְׁעֲתִיד לְדַרְכֵן, שְׁנֹאֲמַר (ישעיהו סג, ג):
 "פּוֹרָה דְּרַכְתִּי לְבַדִּי", וְהוּא עֲתִיד לְדַרְךְ בְּמִנְעָלוֹ לְכָל גְּדוּלֵי אֱדוֹם,
 שְׁנֹאֲמַר (תְּהִלִּים ס, י): "עַל אֱדוֹם אֲשַׁלִּיךְ נַעֲלִי". וְכֵן אָמְרוּ (שָׁם, סִימָן
 יז): הַמְצַרְיִים עֲמָדוֹ וְשַׁעֲבָדוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּמָה שְׂאִי אֶפְשֵׁר, וְכֵן אֱדוֹם,
 מַה עָשָׂה הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא? בְּמַצְרִים פָּרַע מֵהֶם, שְׁנֹאֲמַר (תְּהִלִּים קלו,
 טו): "וְנִעַר פָּרַעַה וַחֲתִילוּ בַיָּם סוּף", וּבְאֱדוֹם כְּתִיב (ישעיהו סג, ג):
 "פּוֹרָה דְּרַכְתִּי לְבַדִּי", אָמְרָה רִיחַ-הַקֶּדֶשׁ (יואל ד, יט): "מְצַרִּים"

וְיִהְיֶה בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה:

קָרַב יוֹם אֲשֶׁר הוּא לֹא יוֹם וְלֹא
 רַם הוֹדֵעַ כִּי לֵךְ הַיּוֹם אַף לֵךְ
 שׁוֹמְרִים הַפְּקֹד לְעִירָךְ כָּל הַיּוֹם וְכָל
 תְּאִיר כִּיּוֹם חֹשֶׁבֶת

לַיְלָה.

הַלַּיְלָה.

הַלַּיְלָה.

לַיְלָה.

וְיִהְיֶה בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה:

לְשִׁמְמָה תִּהְיֶה, וְאָדוּם לְמַדְבַּר שְׁמָמָה, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עֲתִיד
 לְגַאֵל אֶת יִשְׂרָאֵל מֵאָדוּם, וְזֶה צָרַח כְּשׁוֹמֵר וְשָׁח אֶתְּאֵל בְּקָר וְגַם
 לַיְלָה; שְׁנָה (יְשַׁעְיָה כ"א, יב): "אָמַר שְׁמֵר אֶתְּאֵל בְּקָר וְגַם לַיְלָה, אִם
 תִּבְעִיּוֹן בְּעֵינֶי שָׁבוּ אֶתִּי" וְגו', וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה,
 פְּרָשָׁה י"ח, סִימָן יב): אָמַר שְׁמֵר אֶתְּאֵל בְּקָר וְגַם לַיְלָה, מִשָּׁל לְאִשָּׁה
 שֶׁהִיָּתָה מְצַפָּה לְבַעֲלָהּ, שֶׁפָּרַשׁ לְמַדִּינַת הַיָּם, אָמַר לָהּ: יֵהָא סִימָן
 הַזֶּה בְּיָדְךָ, בְּעֵת שֶׁתֵּרְאִי אוֹתוֹ סִימָן, דְּעֵי שְׁאֲנִי בָּא וְאֲנִי קְרוּב לְבוֹא;
 כִּי יִשְׂרָאֵל מְצַפִּין מִשְׁעַמְדָּה אָדוּם, אָמַר הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: הַסִּימָן
 הַזֶּה יִהְיֶה בְּיָדְכֶם, בְּיוֹם שֶׁעֲשִׂיתִי לָכֶם תְּשׁוּעָה, וּבְאוֹתוֹ לַיְלָה הֲיִו
 יוֹדְעִים שְׁאֲנִי גּוֹאֲלָכֶם, וְאִם לֹא — אֵל תֵּאֲמִינוּ, שְׁלֹא קָרְבָה הַעֵת,
 שְׁנֹאֲמַר (יְשַׁעְיָה ס, כב): "אֲנִי הַנְּיָה בְּעֵתָהּ אֲחִישְׁנָה". וְאוֹמֵר (תְּנִי ב,
 ו): "עוֹד אַחַת מְעַט הִיא וְאֲנִי מִרְעִישׁ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וְגו',
 וְהַפְּכֵתִי כְּסֵא מִמְּלָכוֹת" וְגו', וְכִשֶּׁם שֶׁהַפְּכֵתִי אֶת מְצָרִים, כִּי אֲנִי
 הוֹפֵךְ הָעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים, שְׁנֹאֲמַר (יְשַׁעְיָה ס, יב): "וְהַגּוֹיִם חָרַב יִחַרְבוּ",
 וְאוֹמֵר (אִיוב ל"ח, יג): "לְאַחֲזוֹ בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ" וְגו'.

קָרַב יוֹם אֲשֶׁר וְכוּ'; זֶה סוֹבֵב עַל יוֹם הַגְּאֻלָּה, שְׁאֵז לֹא יִהְיֶה
 הַפְּרָשׁ בֵּין יוֹם לְבֵין לַיְלָה, בֵּין שְׁמָאֵל לְיָמִין. וְזֶה שְׁאֲנַחְנוּ מִבְּקָשִׁים:
 קָרַב יוֹם אֲשֶׁר הוּא לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה; תִּקְרַב אֶת יוֹם הַגְּאֻלָּה בְּזִכּוֹת

אלו שקמים בחצי הלילה, וזועקים אליך על צרות ישראל, ותאיר לנו את היום אשר הוא לא יום ולא לילה; כי הגאלה תהיה למעלה מהמקום ולמעלה מהזמן, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן סא), שאז יהיה בטול הזמן, כי תגלה, אשר אין שום זמן כלל, ולא שיף יום ולא שיף לילה, כי הפל נכלל באין סוף ברוף הוא. וזה יהיה על-ידי אליהו ומשיח. ולכן קר"ב יו"ם גימטריה משי"ח, אשר הוא ל'א יום ו'לא לילה, ראשי תבות: אותיות א'ל'י'ה'ו', כי דיקא על-ידי אליהו ומשיח, שהם יבואו ויגאלונו, ויכלל שמאל בימין, וימין בשמאל, שזה רם הודע כי לך היום אף לך הלילה, ותתגלה אמתת מציאותו יתברך בגלוי רב מאד, וזו תהיה הגאלה. ועד אז אנו מתפללים: שומרים הפקד לעירך פל היום וכל הלילה; שזה מה שכתוב (ישעיה סב, ו): "על חומתיך ירושלים הפקדתי שומרים כל היום וכל הלילה" וגו', ואמרו חכמינו הקדושים (פסיקתא רבתי פ"ק לה, סימן ג'): כף אמר הקדוש-ברוך-הוא, אני וכל פמליה שלי נעשים לה חומה לירושלים לעתיד לבוא, ואני מצוה לה מלאכים לשמרה, שנאמר (ישעיה סב, ו): "על חומתיך ירושלים הפקדתי שומרים", ואנו מבקשים ומתחננים אליך הקדוש-ברוך-הוא: תאיר כאור יום חשכת לילה; שיאיר האור הגנוז של ששת ימי בראשית, שאז היה גלוי אלקותו יתברך בתכלית השלמות, שיאיר אותו אור גם עכשו לעת עתה, בתוך חשכת הגלות, בזכות הצדיקים הקמים ויהי בחצי הלילה, ובוכים על ההעלמה שנתעלם הצדיק האמת מהעולם, שהוא החן והפאר והיפי של כל העולם פלו, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן סו), ונעלם ונסתר אורו יתברך מן העולם, ובזכות אלו הצדיקים שקמים בחצי הלילה, ובוכים על העלמת שם השם, ושם הצדיק תהיה הגאלה במהרה בימינו, אמן!

בְּלֵיל שְׁנֵי שָׁל פֶּסַח אוֹמְרִים זֶה:

וַיִּבְכּוּ וַיֹּאמְרוּתָם זֶבַח פֶּסַח:

אֲמִין גְּבוּרוֹתֶיךָ הִפְלִאתָ
 בְּרֹאשׁ כָּל מוֹעֲדוֹת נְשִׂאתָ
 גְּלִיתָ לְאַזְרָחֵי חֲצוֹת לַיִל
 וַיֹּאמְרוּתָם זֶבַח פֶּסַח:

דִּלְתִּיו דִּפְקַתָּ כְּחוֹם הַיּוֹם
 הִסְעִיד נּוֹצְצִים עֲגוֹת מִצּוֹת
 וְאֵל הַבְּקָר רָץ זָכַר לְשׁוֹר עֶרְךָ
 בְּפֶסַח.
 בְּפֶסַח.
 פֶּסַח.

וַיֹּאמְרוּתָם זֶבַח פֶּסַח:

זוֹעְמוּ סְדוּמִים וְלֶהֱטוּ בְּאֵשׁ
 חֲלִץ לֹט מֵהֶם וּמִצּוֹת אָפָה בְּקִין
 טֹאטֹת אֲדָמַת מוֹף וְנוֹף בְּעֶבְרֶךָ
 בְּפֶסַח.
 בְּפֶסַח.
 בְּפֶסַח.

וַיֹּאמְרוּתָם זֶבַח פֶּסַח:

יְהִי רֹאשׁ כָּל אוֹן מְחַצֵּת בְּלֵיל שְׁמוֹר
 כְּבִיר עַל בֵּין בְּכוֹר פֶּסַחָתָּ בְּדָם
 לְבַלְתִּי תֵת מִשְׁחִית לָבֹא בִּפְתָחֵי
 פֶּסַח.
 בְּפֶסַח.
 בְּפֶסַח.

וְאָמַרְתֶּם זִבַּח פֶּסַח:

מְסַגֶּרֶת סִגְרָה בְּעֵתוֹתַי
נִשְׁמְדָה מִדִּין בְּצִלִּיל שְׁעוֹרֵי עֶמֶר
שׁוֹרְפוֹ מִשְׁמַנֵּי פוֹל וְלוֹד בִּיקוֹד יְקוֹד
פֶּסַח.
פֶּסַח.
פֶּסַח.

וְאָמַרְתֶּם זִבַּח פֶּסַח:

עוֹד הַיּוֹם בְּנֹב לְעַמּוֹד עַד גָּעָה עוֹנֵת
פֶּס יָד כְּתָבָה לְקַעֲקַע צוֹל
צַפָּה הַצְּפִית עָרוּף הַשְּׁלַחַן
פֶּסַח.
בְּפֶסַח.
בְּפֶסַח.

וְאָמַרְתֶּם זִבַּח פֶּסַח:

קָהַל בְּנֵסֶה הַדְּפָה צוֹם לְשִׁלֵּשׁ
רֹאשׁ מִבֵּית רָשָׁע מִחֲצֵת בְּעֵץ חֲמוּשִׁים
שְׁתֵּי אֱלֹהִים רָגַע תָּבִיא לְעוֹצִית
תְּעוֹז יִדְדָה וְתָרוּם יְמִינָה כְּלִיל הַתְּקַדֵּשׁ חַג
בְּפֶסַח.
בְּפֶסַח.
בְּפֶסַח.
פֶּסַח.

וְאָמַרְתֶּם זִבַּח פֶּסַח:

וְאָמַרְתֶּם זִבַּח פֶּסַח הוּא לְהוֹנִי"ה אֲשֶׁר פֶּסַח עַל כְּתֵי כְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת כְּתִינּוֹ הִצִּיל (שְׁמוֹת יב, כז); עַל פֶּסוּק זֶה נִבְּנָה
כָּל הַפִּיּוּט; וְצָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי! אֲשֶׁר עַל-פִּי דְבָרֵי רַבָּנוּ ז"ל

יובן הכל, כמובא בדברי ו"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק ב', סימן פב): עקר
 שלמות של כל הדברים הוא רק כשמיחדים עמו יתברך, שמכניס
 בדעתו, אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל עצם
 עצמיות חיות אלקותו יתברך, שזהו עקר החכמה, לידע אשר
 כ"ח-מ"ה, אותיות חכמ"ה, ואז בידיעות אלו, שאין כחו בלעדיו
 יתברך כלל, אזי חוזר להיות לו הכל כסדר, כי נכלל בהשגחה
 בהטבע, אדם ותוה מתאחדים יחד, כי אין הדין נמאק אלא בשרשו.
 מה שאין כן כשאדם עוקר את עצמו ממנו יתברך, וחושב שהכל
 טבע ומקרה ומזל, אזי הולך לו שלא כסדר, וכל מה שהוא עושה,
 נעשה הפך רצונו, ומרים ומרוים לו החיים, שזו כל הגלות
 שנקראת מצרים. וכמאמרם ו"ל (ניקרא רבה, פרשה יג, סימן ד): כל
 המלכיות נקראו על שם מצרים, על שם שהיו מצרין לישראל;
 נמצא, שכל מה שמצער את האדם זה נקרא גלות מצרים, שנעשה
 לו מצר, והולך לו שלא כסדר. ועל-כן כשזוכין להחזיר סוד שלא
 כסדר, שהוא הטבע, אל סוד כסדר שהוא השגחה, אזי נעשה הכל
 כסדר, כי כשיודע אשר הכל אלקות גמור הוא, ודבר גדול ודבר
 קטן אינו נעשה מעצמו אלא בהשגחת המאציל העליון, אזי הולך
 לו כסדר, ואינו נופל בדעתו כלל משום דבר, ומשום בריה
 שבעולם, יהיה איה שיהיה. ואזי עקר הגאולה מן הצרות והגלות,
 שזה נקרא יציאת מצרים. כי כשיודע אשר הכל בהשגחה פריטית,
 אזי נכלל שלא כסדר בכסדר, ונעשית הגאולה. וזה סוד "אשר פסח
 הני"ה על בתי בני ישראל", שזהו סוד שלא כסדר, סוד דלוג
 וקפיצה שלא כסדר, שזאת הבחינה בעצמה הצילה את בכורי
 ישראל, והרגה את בכורי מצרים. כמו שכתוב (תהלים עח, ג): "יפלו
 נתיב לאפוי", ופרש רש"י: אותה המדה עצמה שהכה את מצרים,
 היא הצילה את ישראל; כי סוד שלא כסדר הוא סוד דין, וכשהוא
 מקשר לחיותו, לסוד כסדר, אזי נעשה הכל כסדר, סוד רחמים,
 ועל-כן נצלו ישראל על-ידי-זה, כי זאת הבחינה שלא כסדר,
 הוציאה אותם מהגלות, מסוד דין, וקשרם לשרש חיותם, בסוד
 רחמים, שעל-ידי-זה היתה עקר הגאולה, שנתקשר בין הני"ה שהוא
 כסדר, לבין אלקיים שהוא שלא כסדר. אבל המצרים הפרידו בין

כסדר וְשֵׁלָא כְסֻדְרָא, הַטְּבַע וְהַשְּׁנָחָה, כִּי פְרַעְזָה אָמַר (שְׁמוֹת ה, ב): "מִי
 הֲוֵי"ה אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקוֹלוֹ", וְהַפְרִיד וְעָקַר עֲצָמוֹ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הֵינּוּ
 מִשֵּׁם הֲוֵי"ה בְרוּךְ הוּא, כִּי אָמַר (יחזקאל כט, ט): "יֵאָר לִי וְאֲנִי
 עֲשִׂיתִי", הֵינּוּ גִסוֹת הַרוּחַ שֶׁאָמַר: 'אֲנָא אֶמְלֵךְ', וְלֹא רָצָה לְהַחְזִיר
 הַמַּלְכוּת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְעַל-כֵּן אֵיתָא בְּכַתְבֵי הָאֲרִיזוֹ"ל, שֶׁאֲחִיזוֹת
 פְּרַעְזָה הֵיטָהּ רַק בְּשֵׁם אֱלֹקִי"ם, וְלֹא בְשֵׁם הֲוֵי"ה, כִּי רָצָה לְהַפְרִיד,
 חֵס וְשָׁלוֹם, בֵּין הֲוֵי"ה לְאֱלֹקִי"ם, מִסוּד כְּסֻדְרָא לְבִין סוּד שֵׁלָא כְסֻדְרָא.
 וְעַל-כֵּן (תהלים קט, יז): "וַיֵּאָהֵב קָלְלָהּ וַתְּבֹאֵהוּ", כִּי נִהַפֵּף עָלָיו כָּל
 סוּד שֵׁלָא כְסֻדְרָא. כִּי סוּד שֵׁלָא כְסֻדְרָא נֶקַם בּוֹ, וְהִרְגָ אֶת בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם
 עַל-יָדֵי פְסִיחָה וְדִלוּג, סוּד שֵׁלָא כְסֻדְרָא, כִּי לֹא קָשַׁר סוּד שֵׁלָא כְסֻדְרָא,
 מַלְכוּת, לְשַׁרְשׁ חַיּוּתוֹ, שֶׁהוּא סוּד מ"ה, וְעַל-כֵּן נִשְׁאַרוּ בְּלֹא חַיּוּת,
 וְנִפְלוּ פְגָרִים מֵתִים. וְזֶה וְאִמְרַתֶּם זְבַח פֶּסַח, 'וְאִמְרַתֶּם' דִּיקָא, סוּד
 דְּבוּר, לְשׁוֹן פ"ה-ס"ח, שֶׁהוּא חֲנֻה, מַלְכוּת הַדְּבוּר; כִּי עָקַר הַגְּאֻלָּה
 הִיָּה עַל-יָדֵי-זֶה, שֶׁהַחְזִירוֹ הַדְּבוּר, שֶׁהוּא חֲנֻה, מַלְכוּת, שֵׁלָא כְסֻדְרָא,
 אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא סוּד אָדָם, כְּסֻדְרָא, וְזֶה שֶׁאָמַר מִשֵּׁה (שְׁמוֹת ג, יג):
 "וְאָמְרוּ לִי מַה שָּׁמוֹ מָה אֲמַר אֲלֵיהֶם" וְגו', מ"ה דִּיקָא, כִּי עָקַר
 הַגְּאֻלָּה הֵיטָהּ עַל-יָדֵי מ"ה דִּיקָא, לְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֵלָיו
 יִתְבָּרַךְ, וְלֹא יִרְצָה רְצוֹן אַחַר מִבְּלַעְדֵי רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ (עֵין לְקוּטֵי-הַלְכוּת,
 פְּדִיּוֹן בְּכוֹר, הַלְכָה ג, אֹת ד'); וְזֶה הַשְּׁבַח שֶׁאֲנִי מְשַׁבְּחִים אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ:
 אֲמִץ גְּבוּרוֹתֶיךָ הַפְּלֹאֶת בְּפֶסַח. בְּרֹאשׁ כָּל מוֹעֲדוֹת נִשְׁאֵת פֶּסַח: גְּלִית
 לְאֲזַרְחֵי חַצוֹת לַיִל פֶּסַח; כִּי הַנְּסִים שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 בְּמִצְרַיִם, עִם עַם יִשְׂרָאֵל, הָיוּ בְּדֶרֶךְ פְּלֹא, וּפְסַח הוּא רֹאשׁ כָּל
 הַמוֹעֲדִים, שֶׁנִּתְגַּלָּה לְאַבְרָהָם שֶׁנִּקְרָא אֵיתָן הָאֲזַרְחֵי, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל
 (בְּבֵר בְּתָרָא טו). עַל הַפְּסוּק (תהלים פט, א): "מִשְׁכִּיל לְאֵיתָן הָאֲזַרְחֵי"
 וְגו', אֵיתָן הָאֲזַרְחֵי זֶהוּ אַבְרָהָם, כִּי מַה שֶׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 לְאַבְרָהָם (בְּרֹאשִׁית טו, ה): "כֹּה יִהְיֶה וְרַעַף" וְגו', ט"ו בְּנִסָּן הִיָּה,
 כְּשֶׁשָּׁבוּ הַמַּלְכִים אֶת לוֹט, וּמָה כְּתִיב אַחֲרֵי-כֵן (שִׁם יד, טו): "וַיַּחַלֵּק
 עֲלֵיהֶם לִילָה" וְגו', וְאָמְרוּ תְּכַמִּינֵנו הַקְּדוֹשִׁים (מְדוּשׁ אֲנָה): בְּאוֹתָהּ
 שְׁעָה אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְאַבְרָהָם: אִתָּהּ יִגְעַתְ עָמִי בַחַצוֹת
 הַלַּיְלָה בְּהִרְגַת מַלְכִים, חַיִּיךָ שֶׁאֲנִי פּוֹרַע לְכַנִּיף בְּמִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר
 (שְׁמוֹת יב, כט): "וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה" וְגו', כִּי אַבְרָהָם הַחְזִיר הַכֹּל אֵלָיו

יתברך, הינו שגלה לכלם את אמתת מציאותו יתברך, ועל־ידי־זה
 נתבטל השלא כסדר, שזה שלקחו בשבי את לוט, והצילו והחזירו
 אליו, שחזר ונעשה כסדר, וזה גם השבח דלתיו דפקת פחם היום
 בפסח: הסעיד נוצצים עגות מצות בפסח: ואל הבקר רץ זכר לשור
 ערף פסח; כי אברהם מל את עצמו, והוריד את הערלה שהיא שלא
 כסדר, וזכה להגיע אל כסדר. וכיום שלישי למילה נאמר (בראשית
 יח, א): "וירא אליו הוי"ה באלני ממרא, והוא ישב פחם היום" וגו'.
 וזה היה ביום ראשון של פסח, פחם היום הוא שש שעות של היום,
 כמו שאמרו חכמינו הקדושים (ברכות כו.) כשהוא אומר (בראשית יח,
 א): "פחם היום", הרי שש שעות, ואז הסעיד נוצצים עגות מצות
 בפסח; שנתן למלאכים שבאו אליו מצות, וכן ואל הבקר רץ זכר
 לשור ערף פסח; כי מה שהביא להם שור, זה זכר לחגיגת הפסח,
 שנאמר (דברים טו, ב): "וזבחת פסח להוי"ה אלהיך צאן ובקר" וגו',
 שחגיגה באה שלמים, ונאכלים על השבע של פסח, ואז הבטיחו
 לו המלאכים (בראשית יח, י): "כעת תיה והנה בן לשרה" וגו', שמכל
 זה נעשה משלא כסדר — כסדר; כי בזה שלא היו לו ילדים, זה
 היה אצלו בחינת שלא כסדר, בחינת טבע, והבטיחו לו שיוליד בן,
 שהוא כסדר, השגחה, וזה שאמרו חכמינו הקדושים (שבת קנו.): אמר
 אברהם לפני הקדוש־ברוך־הוא: רבוננו של עולם (בראשית טו, ג): "בן
 ביתי יורש אתי", אמר לו: לאו (שם, פסוק ד'): "כי אם אשר יצא
 ממעיך". אמר לפניו: רבוננו של עולם, נסתפלתי באיצטגנינות שלי,
 ואיני ראוי להוליד בן. אמר ליה: צא מאיצטגנינות שלך, שאין מזל
 לישראל. וכן אמרו (תנחומא שופטים יא): אמר לו הקדוש־ברוך־הוא,
 צא מן המדה, אברם אינו מוליד, אברהם מוליד, שרי אינה מולדת,
 שרה מולדת, ויוצא אתו החוצה, אמר לו: הרי אתה למעלה מן
 המזל, מי גדול ממי — לא אתה, שאתה למעלה ממנו. וזה גם
 השבח זועמו סדומים ולוהטו באש בפסח; כי המלאכים שהלכו
 מאברהם שלוה אותם, ובאו לסדום בערב, שהוא ליל שני של פסח,
 ואז לנו אצלו, כמו שכתוב (בראשית יט, א): "ויבאו שני המלאכים
 סדמה בערב" וגו', ואחר־כך בבקר חלץ לוט מהם, כמו שכתוב
 (שם, פסוק כג): "השמש יצא על הארץ" וגו', שאז נצל מאנשי סדום,

כי הם המשיכו שלא כסדר בעולם, כי אצלם היה הכל טבע, מקרה ומזל, ולכן אסור היה להם לתת צדקה, כי להפך — על-ידי צדקה ממשיכים השגחה שלמה, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן יג), והשגחה הוא כסדר. ולפני כן נתן למלאכים לאכל: ומצות אפה בקיץ פסח, כמו שכתוב (שם, פסוק ג): "ויעש להם משתה, ומצות אפה ויאכלו" וגו', ומצות הם בחינת השגחה, כסדר, ועל-ידי-זה טאטאת אדמת מוֹף ונוֹף בעברך בפסח; שהקדוש-ברוך הוא טאטא את אדמת מצרים, כי מצרים נקראו מוֹף, כמו שכתוב (הושע ט, ו): "מצרים תקבצם מִף תקברם" וגו', וגם נקראו נוֹף, כמו שכתוב (יחזקאל ל, טז): "ונף צרי יומם" וגו', בעברך כמו שכתוב (שמות יב, יב): "ועברתי בארץ מצרים" וגו'; כי על-ידי שהקדוש-ברוך הוא בעצמו היה במצרים, אני ולא מלאך, אני ולא שרף, אני ולא שליח, שזה כסדר, השגחה, שעל-ידי-זה בעצמו טאטא את מצרים, וזה גם השבח זה ראש כל און מחצת בליל שמור פסח; הקדוש-ברוך הוא בעצמו הרג את ראשית הבנים, ומחץ אותם בליל שמור, שהוא הפסח, שנאמר (שמות יב, מב): "ליל שמרים" וגו', כי אז המשיך הקדוש-ברוך הוא גלוי אלקותו יתברך בגלוי נורא ונפלא מאד, שעל-ידי-זה נעשו הנסים. כפיר על בן בכור פסחת בדם פסח; הקדוש-ברוך הוא שנקרא (איוב לו): "אל כביר" וגו', פסח ודלג על בכורי ישראל, בזכות דם פסח שנתנו על המשקוף ועל שתי המזוזות, כמו שכתוב (שמות יב, יג): "וראיתי את הדם ופסחתי עליכם" וגו', ועל-ידי-זה נעשה הכל כסדר, שהוא גלוי אלקות, לבלתי תת משחית לבא בפתיח בפסח; הקדוש-ברוך הוא שמר שלא יכנס המשחית לבתי ישראל, כמו שכתוב (שם, פסוק כג): "ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף" וגו'; כי הקדוש-ברוך הוא בעצמו שמר עליהם, והמשיך עליהם השגחה פרטית, ונעשה משלא כסדר, הטבע — כסדר, השגחה, וזה גם השבח: מסגרת סגרה בעתותי פסח; זה סובב על יריחו, שהיתה עיר מסגרת, כמו שכתוב (הושע ו, א): "ויריחו סגרת ומסגרת" וגו', ואז עשו את הפסח בגלגל, כמו שכתוב (שם ה, י): "ויחננו בני ישראל בגלגל ויעשו את הפסח בארבעה עשר יום לחדש בערב בערבות יריחו"

וגו', והקדוש־ברוך־הוא שָׂדַד אֶת הַטָּבַע וְהַמְעַרְכָּה לְעַם יִשְׂרָאֵל, וְהַפִּיל אֶת הַחוּמָּה, וְנַעֲשֶׂה מִשְׁלָא כְּסֹדֵר — כְּסֹדֵר. וְשִׁמְדָּה מִדִּין בְּצִלִּיל שְׁעוּרֵי עֶמֶר פֶּסַח; זֶה הִיָּה אֶצֶל גְּדֵעוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (שׁוֹפְטִים ז, ג): "וַיָּבֵא גְדֵעוֹן וְהִנֵּה אִישׁ מִסַּפֵּר לָרַעְהוּ חִלּוּם, וַיֹּאמֶר הִנֵּה חִלּוּם חִלְמָתִי, וְהִנֵּה צִלִּיל לַחֵם שְׁעָרִים מִתְהַפֵּף בְּמַחְנֵה מִדִּין, וַיָּבֵא עַד הָאֵהָל וַיִּכְהוּ, וַיִּפֹּל וַיִּהְיֶה כְּהוֹלֵם לְמַעַלְהָ וְנִפְּלָה הָאֵהָל" וגו', שֶׁבְזָכוֹת הָעֶמֶר נִשְׁמְדוּ מִדִּין, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (מִדְּרַשׁ אֲגָדָה) עַל הַפְּסוּק (שׁוֹפְטִים ז, ט): "וַיְהִי בַלַּיְלָה הַהוּא, וַיֹּאמֶר הַיְוָיָה אֱלֹהֵינוּ [אֵל גְּדֵעוֹן]. קוּם רַד בְּמַחְנֵה", לֵיל הַפֶּסַח הִיָּה, שֶׁכֶּף כְּתוּב (שָׁם, פְּסוּק יג): "וְהִנֵּה צִלִּיל לַחֵם שְׁעָרִים", זֶהוּ הָעֶמֶר שֶׁהוּא קָרֵב בְּפֶסַח. וְכָל זֶה הִיָּה גְלוּי הַשְּׁגָחָתוֹ הַפְּרָטִית, שֶׁנִּתְבַּטַּל הַטָּבַע לְגַמְרֵי, וְזָכוּ לְנִסִּים נִגְלִים. שׁוֹרְפוֹ מִשְׁמַנֵּי פוֹל וְלוֹד בִּיקָד יְקוּד פֶּסַח; זֶה סוֹבֵב עַל סִנְחָרִיב, כִּי פוֹל זֶה סִנְחָרִיב, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (מְלָכִים־ב טו, יט): "בָּא פוֹל מִלֶּךָ אֲשׁוּר" וגו', וְכֵן כְּתִיב (יִשְׁעִיָּה סו, יט): "פוֹל וְלוֹד מִשְׁכֵּי קִשְׁתֹּת" וגו', שֶׁנִּשְׂרְפוּ בַלַּיְלָה פֶּסַח כָּל מַחְנֵהוּ, וְכְמוֹ שֶׁנֶּבֶא עָלָיו הַנְּבִיא יִשְׁעִיָּה (יִשְׁעִיָּה י, טז): "וַתַּחַת כְּבֹדוֹ יִקָּד יִקָּד פִּיקוּד אֵשׁ" וגו', וְאִזּוֹ הִיָּה גְלוּי הַשְּׁגָחָתוֹ הַפְּרָטִית, וְנִתְבַּטַּל הַטָּבַע לְגַמְרֵי. וְזֶה גַם הַשְּׁבַח עוֹד הַיּוֹם בְּנוֹב לְעַמּוּד עַד גְּעָה עוֹנַת פֶּסַח; כִּי סִנְחָרִיב לְעַג עַל יְרוּשָׁלַיִם, לָמָּה הִצְרִיךְ לְהִבִּיא חֵיל רַב עַל עִיר קִטְנָה כְּזוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (מִדְּרַשׁ אֲגָדָה) עַל הַפְּסוּק (מְלָכִים־ב יט, לה): "וַיְהִי בַלַּיְלָה הַהוּא וַיֵּצֵא מִלֶּאֶף הַיְוָיָה וַיָּיֵךְ בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר" וגו', וְאוֹתוֹ לִילָה לֵיל פֶּסַח הִיָּה, שֶׁעַלָּה סִנְחָרִיב, וְהִיָּה רַבְשָׁקָה שָׁם, הֵלֶךְ וְהִצִּיץ עַל פְּתַח הַחוּמָּה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, וְשָׁמַע אוֹתָן קוֹרְאִין הַלֵּל, וְאָמַר לְסִנְחָרִיב: לֵךְ וְחֹזֵר לְאַחֲרַיִךְ, לָמָּה אֵלֶיָּהָ שֶׁל אִמָּה זוֹ עֲסוּק הוּא לְהִיּוֹת עוֹשֶׂה לָהֶם גִּסִּים בַּלַּיְלָה הַזֶּה, וְהִיָּה מְבֹנֶה עַל יְרוּשָׁלַיִם, כְּשֶׁרָאָה אוֹתָהּ אָמַר: בְּשִׁבִיל הָעִיר הַזֹּאת הַקִּטְנָה הֵייתִי מֵיַגַע כָּל הַצָּבָא הַזֶּה? הִיָּה מְבֹנֶה עָלֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר (יִשְׁעִיָּה י, לב): יִנְפֹף יְדוֹ הַר בַּת צִיּוֹן", וְאָמַר לְחִילוֹתָיו: לֵינּוּ הַלַּיְלָה, וּבִשְׁחָרִית אָנוּ נוֹטְלִין אוֹתָהּ אֶבֶן אֶבֶן וְהוֹלְכִין וְכוּ', עֵינֵי שָׁם. כִּי סִנְחָרִיב חָשַׁב שֶׁעֲכָשׁוּ הוּא שְׁלָא כְּסֹדֵר, טָבַע, מְקָרָה, וּמְזוּל, וְעַל־יְדֵי־זֶה יוּכַל לְהַצְלִיחַ. וְהַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא הִפִּיף אֶת הַשְּׁלָא כְּסֹדֵר לְכְּסֹדֵר, וְהִבִּיא הַשְּׁגָחָה גְדוּלָּה, וְכָלֶם נִמְצְאוּ

פגרים מתים. וזה השבח: פס יד כתבה לקעקע צול בפסח; בלשאצר בנו של נבוכדנאצר עשה סעדה, והוציא את כלי בית המקדש, ושתו בהם נשיו ופילגשיו. ובו ברגע ראה יד כותבת על הקיר, כמו שכתוב (דניאל ה, ה): "בה שעתה נפקה אצבען די יד אנש, וכתבן לקבל נברשתא על גירא די כתל היכלא די מלפא, ומלפא חזה פס ידא די כתבה"; וזה היה בליל ראשון של פסח, ובו בלילה הרגו את בלשאצר, ודרגוש המדי קבל את המלכות, והכל היה בהשגחה פרטית. צפה הצפית ערוף השלחן בפסח; שהיה צופה בלשאצר לפס היד הכותבת, שזה מה שנאמר (ישעיה כא, ה): "ערוף השלחן צפה הצפית אכול ושתה" וגו', ודרשו חכמינו הקדושים (שיר השירים רבה, פרשה ג, סימן ו') על זה, שזה סובב על מיתתו של בלשאצר וכו', נטלו פרחה של מנורה ופצעו את מחו, הדא הוא דכתיב (דניאל ה, ל): "בה בליליא קטיל בלשאצר מלפא כשדאה", עיין שם. והכל מרב רחמנותו יתברך, שרחם על עם ישראל, והמשיך את ההשגחה עליהם, ונהפך השלא כסדר לכסדר, ועל ידי זה כל מי שרצה להרע לעם ישראל — נהרג בעצמו. וזה השבח: קהל פנסה הדסה צום לשלש בפסח; זה סובב על אסתר המלכה, שכנסה את כל היהודים, כמו שכתוב (אסתר ד, טז): "לך כנוס את כל היהודים וצומו עלי" וגו', וזה היה בפסח, שנאמר (שם, פסוק יז): "ויעבר מרדכי", ודרשו על זה חכמינו הקדושים (מגלה טו.): מלמד שעבר יום הראשון של פסח בתענית, כי המן רצה להמשיך את השלא כסדר על עם ישראל, שזהו הטבע, ומרדכי ואסתר המשיכו את ההשגחה שהוא הכסדר, ועל ידי זה ראש מבית רשע מחצת בעץ חמשים בפסח; שנתלה המן על העץ שהכין למרדכי, שהיה גבוה חמשים אמה, ועל ידי זה נתגלה ההשגחה הפרטית. שתי אלה רגע תביא לעוצית בפסח; זה נבא ישעיה הנביא על בבל, כמו שכתוב (ישעיה מז, ט): "ותבאנה לך שתי אלה רגע ביום אחד שכול ואלמן פתמם" וגו', ואנחנו מבקשים ממנו יתברך, עכשו בליל פסח, ששתי אלה גם לעוצית, שהוא אדום היושב בארץ עוץ, שעליהם גחפן תפל המפלה, וזה היה בפסח, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (ראש השנה יא.): בניסן נגאלו, ובניסן עתידין להגאל, ואז תעוז ידך ותרום מינך

כִּי לֹא נִאָּה בִּי לֹא יֵאָּה:

אֲדִיר בְּמְלוּכָה. בַּחֹר פְּהֵלְכָה. גְּדוּדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ. לֵךְ פִּי לְךָ. לֵךְ אֶף לְךָ. לֵךְ יְהוָה הַמְּמַלְכָה.

כִּי לֹא נִאָּה בִּי לֹא יֵאָּה:

דָּגוּל בְּמְלוּכָה. הַדּוּר פְּהֵלְכָה. וְתִקְיוֹ יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ. לֵךְ פִּי לְךָ. לֵךְ אֶף לְךָ. לֵךְ יְהוָה הַמְּמַלְכָה.

כִּי לֹא נִאָּה בִּי לֹא יֵאָּה:

זַפְּאֵי בְּמְלוּכָה. חֲסִין פְּהֵלְכָה. טַפְסָרָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ. לֵךְ פִּי לְךָ. לֵךְ אֶף לְךָ. לֵךְ יְהוָה הַמְּמַלְכָה.

כְּלִיל הַתְּקֵדֶשׁ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה ל, ט): "הַשִּׁיר יִהְיֶה לְכֶם כְּלִיל הַתְּקֵדֶשׁ חָג, וְשִׁמְחַת לִכְבֹּ" וְגו', שְׁזֵה סוֹכֵב עַל חַג פֶּסַח, שְׂאֵז תִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה, וְאֵז יֹאמְרוּ יִשְׂרָאֵל שִׁירָה, וְהַלֵּל, עַל הַנְּסִים, וְעַל הַנְּפִלְאוֹת, שְׂעִשְׂעָה עִמָּנוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲשֶׁר כְּבִיכּוֹל תַּעֲזֹז יָדָהּ וְתָרוּם יְמִינָהּ עַל כָּל הָעַמִּים שֶׁהֲצִיקוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּעַת הַגְּלוּת, וְיִגְאֵל אוֹתָם מֵהֶם, כִּי אֵז בְּעַת הַגְּאֻלָּה יִתְהַפֵּף הַשֵּׁלֵא כְּסֻדָּר אֶל הַכְּסֻדָּר, וְיִהְיֶה גְלוּי אֱלֻקוֹת בְּמַדְרַגָּה עֲלִיוֹנָה מְאֹד, עַד שֶׁכֻּלָּם יוֹדוּ וְיִשְׁבַּחוּ וְיִפְאַרוּ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאָמְרָתָם זְבַח פֶּסַח; אֲשֶׁרֵי הַמְּחַפָּה וְיִגִיעַ, וְהִבֵּן לְמַעֲשֵׂה.

כִּי לֹא נִאָּה בִּי לֹא יֵאָּה וְכוּ'; צְרִיף שְׂתַדַּע, אֲהוּבֵי, בְּנֵי! שֶׁהִשְׁבַּח הַזֶּה הוּא שְׁבַח נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, לְשַׁבַּח אֶת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְיִתְעַלֶּה וְיִתְרוֹמֵם לְעַד וְלְנִצְח, וּבְזֵה שְׁבַח יִשְׂרָאֵל מְשַׁבַּח אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמְדַבֵּר מְגִדְלָתוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּזֵה מִתְעַלֶּה נִשְׁמָתוֹ. כִּי תְכַלִּית הַבְּרִיאָה הַיְתֵה בְּגִין דְּאִשְׁתְּמוּדְעוֹן לִיה (וְהוּ בַּא מ.ב.), שְׁנִזְכָּה לְהַפִּיר אֶת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא נְשֵׂא ג'): בְּשַׁעַה שְׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת עוֹלָמוֹ נִתְאַוָּה שְׂיִהְיֶה לוֹ דִּירָה

בִּי לֹא נֶאֱתָה בִּי לֹא יֵאָה:

יחיד במלוכה. בפיר בהלכה. למודיו יאמרו לו:
 לך ולך. לך פי לך. לך אף לך. לך יהנה הממלכה.

בִּי לֹא נֶאֱתָה בִּי לֹא יֵאָה:

מלך במלוכה. נורא בהלכה. סביביו יאמרו לו:
 לך ולך. לך פי לך. לך אף לך. לך יהנה הממלכה.

בִּי לֹא נֶאֱתָה בִּי לֹא יֵאָה:

עניו במלוכה. פודה בהלכה. צדיקו יאמרו לו:
 לך ולך. לך פי לך. לך אף לך. לך יהנה הממלכה.

בִּי לֹא נֶאֱתָה בִּי לֹא יֵאָה:

קדוש במלוכה. רחום בהלכה. שנאניו יאמרו לו:
 לך ולך. לך פי לך, לך אף לך. לך יהנה הממלכה.

בִּי לֹא נֶאֱתָה בִּי לֹא יֵאָה:

תקיף במלוכה. תומך בהלכה. תמימיו יאמרו לו:
 לך ולך. לך פי לך, לך אף לך. לך יהנה הממלכה.

בִּי לֹא נֶאֱתָה בִּי לֹא יֵאָה:

בתחתונים, ואי אפשר להפירו 'תברך', אלא על-ידי שמשבחים ומפארים אותו. וכל מה שאדם משבח את הקדוש-ברוך-הוא, יותר נמשך עליו אור וזיו וחיות ודבקות מכל העולמות, וכמובא (זהר וילך רפז): שירה משיך ברכאן מעילא לתתא עד דישתפחון ברכאן בכלהו עלמין; בזה שאדם שר שירה, ומשבח את הבורא 'תברך שמו, בזה הוא ממשיך ברכות על כל העולמות. ולכן צריכים לבגן היטב על כל פרט ופרט שמשבחים אותו 'תברך, והוא על דרך א' ב', כדי לתקן את מה שפגם באותיות א' ב', ועסק בדברים בטלים; פי בזה שאדם משבח ומפאר את הקדוש-ברוך-הוא בעולם הגשמי והחמרי הזה, המלא

אָדיר הוּא יבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב, בְּמַהֲרָה בְּמַהֲרָה
 בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ
 בְּקָרוֹב:

בְּחֹר הוּא, גָּדוֹל הוּא, דָּגוּל הוּא, יבְנֶה בֵּיתוֹ
 בְּקָרוֹב, בְּמַהֲרָה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל
 בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב:

הַעֲלָמוֹת וְהַסְתָּרוֹת, הַמְּלֵא קַלְפוֹת וּמִשְׁחִיתִים, בְּזֶה בְּעֲצָמוֹ הוּא מְתַקֵּן
 אֶת כָּל מַה שֶּׁפָּגַם בְּאוֹתֵיזוֹת א' ב', שְׁזָה כָּלֵל הַדְּבוּרִים שְׂאִינָם שֶׁל
 קְדוּשָׁה. וְעַכְשָׁיו הוּא מַעֲלֶה אֶת כָּל הַדְּבוּרִים אֶל שְׂרָשֻׁם, כִּי בְּזֶה שֶׁהוּא
 מְגַלֵּה כִּי לוֹ נֶאֱדָה כִּי לוֹ יֵאָה, לֵךְ הַיְוִ"ה הַמְּמַלְכָה; בְּזֶה הוּא מְבִיא אֶת
 הָעוֹלָם אֶל תְּקוּנוֹ, וּמְכַנִּיעַ אֶת כָּל הַקַּלְפוֹת וְהַמִּשְׁחִיתִים, וְנִתְגַּלֶּה לְכֻלָּם,
 אֲשֶׁר אֵין עוֹד מְלַבְּדוֹ, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרִכּוֹת נח.): "לֵךְ הַיְוִ"ה
 הַמְּמַלְכָה" — זֶה מְלַחֶמֶת עִמָּלְךָ; בְּזֶה שְׂאָדָם מְגַלֵּה שֶׁרַק לוֹ יִתְבַּרֵּךְ
 הַמְּמַלְכָה, וְאֵין מְלָכוֹת בְּלַעֲדֵי מְלָכוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, בְּזֶה הוּא מוֹחֵק וּמְכַטֵּל
 אֶת כָּל הַקַּלְפוֹת וְהַמִּשְׁחִיתִים מִן הָעוֹלָם. וְצָרִיךְ לִהְיוֹת מְאֹד חָזָק בְּכָל
 זֶה, לְהַדְּבִיק אֶת מַחַ מַחֲשַׁבְתּוֹ בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה
 לְהַכִּלֵּל בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ גְּמָרִי, וַיִּמְחַל לוֹ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל עוֹנוֹנוֹתָיו,
 כְּמוֹ שְׂאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (סֵפֶר-הַמִּדּוֹת, אוֹת אַמּוּנָה, סִימָן לג): עַל-יְדֵי אַמּוּנָה,
 הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִסְלַח לֵךְ עַל עוֹנוֹתָיִךְ. וְזֶה מַעֲלַת הַשִּׁיר הַזֶּה,
 שְׁחֻזָּרִים בְּכָל פַּעַם לֵךְ וּלֵךְ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ הַיְוִ"ה
 הַמְּמַלְכָה; שְׂאָנוּ חוֹקְקִים הֵיטֵב בְּתוֹךְ דַּעַתָּנוּ וּלְכַבְּנוּ, שְׂאֵין בְּלַעֲדֵינוּ
 יִתְבַּרֵּךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכָל אֱלֻקוֹת גְּמוּר הוּא, כִּי דָּבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן אֵינוֹ
 נַעֲשֶׂה מַעֲצָמוֹ, אֵלָּא בְּהַשְׁגַּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֲלִיּוֹן, בְּזֶה בְּעֲצָמוֹ נִמְשָׁךְ
 עֲלֵינוּ אוֹר וְזִיו וְחַיּוּת וְדַבְּקוֹת הַבוּרָא יִתְבַּרֵּךְ שְׂמוֹ, וְהֵבֵן לְמַעֲשֶׂה.

הָדוּר הוּא, וְתִיב הוּא, וְכַאֲשֵׁר הוּא, חֶסֶד הוּא,
 יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב, בְּמִתְרָה בְּמִתְרָה בְּיָמֵינוּ
 בְּקִרְוֹב. אֵל בְּנֵה אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקִרְוֹב:

מְחֹר הוּא, יְחִיד הוּא, כְּבִיר הוּא, לְמוֹד הוּא,
 מְלֶךְ הוּא, נוֹרָא הוּא, סְגִיב הוּא, עֲזוּז הוּא,
 פּוֹדֵה הוּא, צְדִיק הוּא, יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב,
 בְּמִתְרָה בְּמִתְרָה בְּיָמֵינוּ בְּקִרְוֹב. אֵל בְּנֵה, אֵל
 בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקִרְוֹב:

קְדוֹשׁ הוּא, רַחוּם הוּא, שְׂדֵי הוּא, תְּקוּף הוּא,
 יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב, בְּמִתְרָה בְּמִתְרָה בְּיָמֵינוּ
 בְּקִרְוֹב. אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקִרְוֹב:

אדיר הוא יבנה ביתו בקרוב וכו'; צריך שתדע, אהובי, בני!
 אשר השבח הזה מדבר מבנין בית-המקדש, שאנחנו מבקשים
 ומתחננים ממנו יתברך, שיבנה לנו כבר את בית-המקדש, וכמאמרם
 ו"ל (בראשית רבה, פרשה יג, סימן ב'): כל תפלתן של ישראל אינה אלא
 על בית-המקדש, מרי יתבני בית מקדשא, מתי יתבני בית מקדשא;
 ולכן תאמרוהו בכונה גדולה. ומוהרנ"ת ו"ל היה רגיל לומר,
 שבשביל זה נתקן בליל-הסדר הפיוט הזה, כי בדרך כלל זה יוצא
 באמצע הלילה בעת חצות, וזו הפעם היחידה בשנה, שלא יוצא
 לאדם לומר סדר תקון חצות, ולבקש על בנין בית-המקדש, ולכן
 תקנו דיקא כאן באמצע השירות והתשבחות, שאנו משבחים
 ומפארים את הקדוש-ברוך-הוא על גדל הנסים והנפלאות שעשה
 עמנו ביציאת מצרים, אנו מבקשים גם על בנין בית-המקדש. כי
 חכמינו הקדושים אמרו (ירושלמי יומא, פרק א, הלכה א'): כל דור
 שאינו נבנה בית-המקדש בימיו, מעלין עליו כאלו הוא החריבו.

**אָחַד מִי יוֹדֵעַ. אָחַד אֲנִי יוֹדֵעַ. אָחַד אֱלֹהֵינוּ
שֶׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ:**

שְׁנַיִם מִי יוֹדֵעַ.

**שְׁנַיִם אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אָחַד אֱלֹהֵינוּ
שֶׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ:**

וְלִכֵּן מְזַכְּרִים פֶּה אַדִּיר הוּא יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב, בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ
בְּקִרְוֹב. אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקִרְוֹב; כִּי אֲנַחְנוּ מִתְחַנְּנִים
וּמִבְּקָשִׁים מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ, שְׂיַחֲוֶס וַיִּרְחַם עָלֵינוּ כְּכֹר, וְנִזְכֶּה לְבָנֵינוּ
בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, וַיִּגְאֲלֵנוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא גְּאֹלֵת עוֹלָם, כִּי אֵין לָנוּ
כְּכֹר לַחֲפוֹת. וּמִשְׁבָּחִים וּמִפְאָרִים אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּסֻדְר
א' ב', כִּי פֶן וְאוּלֵי פִגְמָנוּ בְּאוֹתֵיזוֹת א' ב', שְׁדַבְּרָנוּ לְשׁוֹן הֶרַע
וְרַכִּילוֹת וְלִיצְנוּת וְנִבּוּל פֶּה, רַחֲמָנָא לְעֻלָּן, שְׁכַל זֶה מְעַכֵּב אֶת
בְּנֵינוּ-בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ. וְלִכֵּן אֲנַחְנוּ מְהַלְלִים וּמִפְאָרִים אוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ בְּסֻדְר
א' ב' דִּיקָא, וּמִבְּקָשִׁים מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ: אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ
בְּקִרְוֹב; כִּי אֵי אֶפְשָׁר לָנוּ כְּכֹר בְּלֵי בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, כִּי בְּזִמָּן
שְׁבִית-הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם, הָיָה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מוֹחֵל עַל כָּל
עוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְלִכֵּן תְּכַוֵּן אֱהוֹבִי, בְּנִי, אֵל מַה שְּׂאֲתָה אוֹמֵר,
וְעַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה לְךָ זְכוּת וְחֶלֶק גָּדוֹל בְּבָנֵינוּ בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, שְׂיִבְנֶה
לָנוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּקִרְוֹב, וְהִבֵּן לְמַעֲשֵׂהָ.

**אָחַד מִי יוֹדֵעַ וְכוּ'; צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֱהוֹבִי, בְּנִי! שְׂהַפְּיוֹט הַזֶּה
הוּא הַתְּחִיבוֹת עֲצוּמָה לְכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל, לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמוֹ עִם כָּל
נִקְדָּה טוֹבָה שְׂיֵשׁ בוֹ, וְכִמּוֹ שְׂאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מִוְהַרְ"ן, חֶלֶק א',
סִימָן רפב), אֲשֶׁר צָרִיךְ כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל לְדוֹן אֶת עֲצָמוֹ לְכַף זְכוּת, וְכֵן
לְדוֹן אֶת אַחֲרִים לְכַף זְכוּת, וְלִמְצָא רַק אֶת הַטּוֹב שְׂיֵשׁ בְּכָל בֵּר
יִשְׂרָאֵל, וּבְזֶה יְכוּלִים לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמוֹ. וְעַל קֶטֶב זֶה נִבְנֶה הַפְּיוֹט**

שְׁלֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ.

שְׁלֹשָׁה אָנִי יוֹדֵעַ. שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לְחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

אַרְבַּע מִי יוֹדֵעַ.

אַרְבַּע אָנִי יוֹדֵעַ. אַרְבַּע אִמָּחוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לְחֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

הִזָּה; כִּי מוֹנֵה וְהוֹלֵךְ שְׁלֹשׁ-עֶשְׂרֵה טוֹבוֹת רְמוֹת וְנִשְׁגָּבוֹת, שְׁעֵשֶׂה עִמָּנוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהַבְּדִילָנוּ מֵעוֹבְדֵי אֱלִילִים, וְאֶנְחָנוּ מֵאֲמִינִים בְּנֵי מֵאֲמִינִים, שֶׁהַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שָׁמוּ אֶחָד וּמִיָּחָד בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ, וְאֵין בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְאֶנְחָנוּ מוֹכְנִים לְמִסֵּר אֶת נַפְשֵׁנוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאֶנְחָנוּ מֵאֲמִינִים שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נָתַן לָנוּ אֶת שְׁנֵי לוֹחֹת הַבְּרִית בְּהַר סִינַי, אֲשֶׁר בָּהֶם כָּלוּלִים הַתְּרִי"ג מִצְוֹת, כְּמֵאֲמָרְם ו'ל (שְׁמוֹת רַבֵּה, פָּרָשָׁה מו, סִימָן ו'): הַלוֹחֹת הָיוּ בְּהֵן תְּרִי"ג מִצְוֹת כְּנֶגֶד אוֹתִיּוֹת מִן "אֲנֹכִי" עַד "אֲשֶׁר לְרַעְךָ" — לֹא פְחוֹת וְלֹא יוֹתֵר, וְכֵלֶן נִתְּנוּ לְמֹשֶׁה בְּסִינַי, שֶׁבָּהֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים, תּוֹרָה וּמִשְׁנָה, תְּלִמּוּד וְאֶגְדָּה, וּבְזֶה רְאוּי לָנוּ לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמָנוּ מְאֹד מְאֹד, שֶׁהַבְּדִילָנוּ מִן הַטּוֹעִים בְּדַרְכֵי אֵל, וְאֶנְחָנוּ מֵאֲמִינִים בְּמַעֲמַד הַר סִינַי, שֶׁשָּׁם קִבְּלָנוּ אֶת הַלוֹחֹת, וּכְמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת לֵב, טז): "וְהִלַּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְהִמְכַתֵּב מִכְּתָב אֱלֹהִים הוּא חֲרוּת עַל הַלַּחַת, וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֻכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שְׁמוֹת רַבֵּה, פָּרָשָׁה לֵב, סִימָן א'): וְהִמְכַתֵּב מִכְּתָב אֱלֹהִים הוּא חֲרוּת עַל הַלַּחַת, מֵהוּ חֲרוּת? רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי נַחֲמִיָּה, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חֲרוּת מִן הַגְּלִיּוֹת, וְרַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר: חֲרוּת מִמְּלֶאךָ הַמּוֹת. וְכֵן אָמְרוּ (אָבוֹת, פָּרָק ו'): וְהִמְכַתֵּב מִכְּתָב אֱלֹהִים הוּא חֲרוּת עַל הַלַּחַת, אֵל תִּקְרָא חֲרוּת אֶלֶּא חֲרוּת, שְׂאֵין לָךְ בֶּן חוֹרִין, אֶלֶּא מִי שְׁעוֹסֵק בְּתִלְמוּד תּוֹרָה, וְכֹל מִי שְׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה

חַמְשָׁה מִי יוֹדֵעַ.

חַמְשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ. חַמְשָׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה, אַרְבַּע
אִמְהוֹת שְׁלֹשָׁה אָבוֹת שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית אֶחָד
אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

שֵׁשָׁה מִי יוֹדֵעַ.

שֵׁשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ. שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חַמְשָׁה
חֲמִשֵּׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אִמְהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי
לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

תדיר, הרי זה מתעלה, שנאמר (במדבר כא, ט): "וממתנה נחליאל, ומנחליאל במות" וגו'. ואנחנו מתפארים עם האבות הקדושים: אברהם, יצחק ויעקב, שזו כל שמחתנו, שזכינו לצאת מהם. ונחמנינו הקדושים אמרו (ברכות טז:): אין קורין אבות, אלא לשלשה; וזה עקר שמחתנו, שאבותינו הקדושים מסרו את נפשם בעבורו תהרהר, והם זכו את בניהם ואת בני בניהם עד סוף כל הדורות. וזה עקר שבחינו, שאנחנו מורעים. ואמרו חכמינו הקדושים (ויקרא רבה, פרשה לו): אמר רב אחא, לעולם זכות אבות קימת, לעולם מזכירין ואומרין (דברים ד, לא): "כי אל רחום הוה"ה אלקיך, לא ירפה ולא ישחיתך ולא ישפח את ברית אבתיך" וגו'. ובזכות זה יצאנו ממצרים, כמובא (זהר בשלח מו:): שכינתא באבהתא נטלא; הולך לפניהם יומם — דא אברהם, בעמוד ענן — דא יצחק, לנחותם הדרך — דא יעקב. וכן אנחנו שמחים עם הארבע אמהות: שרה, רבקה, רחל ולאה, שהן מסרו את נפשן בעבורו תהרהר. ואמרו חכמינו הקדושים (שיר השירים רבה, פרשה מא, סימן ב'): מפני מה נתעקרו אמהות? בשביל שהיה הקדוש-ברוך-הוא מתאנה לשמע שיחתן, אמר להם: יונתי, אמר לכן מפני מה העקרתני אתכן?

שְׁבַעַה מִי יוֹדַע.

שְׁבַעַה אָנִי יוֹדַע. שְׁבַעַה יָמֵי שִׁבְתָּא, שִׁשָּׁה
סְדָרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה, אַרְבַּע
אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנַי לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד
אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

שְׁמוֹנָה מִי יוֹדַע.

שְׁמוֹנָה אָנִי יוֹדַע. שְׁמוֹנָה יָמֵי מִילָה, שְׁבַעַה יָמֵי
שִׁבְתָּא, שִׁשָּׁה סְדָרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה,
אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנַי לְחוֹת
הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

שְׁהִיִּיתִי תָאֵב לְשִׁמְעַ שִׁיחֲתַכֵּן, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב (שִׁיר הַשִּׁירִים ב, יד):
"כִּי קוֹלְךָ עָרַב וּמְרָאךָ נֶאֱוָה" וְגו', וְשָׁרָה אִמְנוּ גְרָשָׁה אֶת הָאֲמָה,
וְאִמְרָה (בְּרֵאשִׁית כ"א, י): "כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן הָאֲמָה הַזֹּאת עִם בְּנֵי עַם
יִצְחָק" וְגו', וְכֵן רַבְּקָה דִּחְפָּה אֶת יַעֲקֹב לְקַבֵּל אֶת הַבְּרָכוֹת, וְאִמְרָה
(בְּרֵאשִׁית כ"ז): "וּרְבֵקָה אִמְרָה אֶל יַעֲקֹב בְּנֵה לְאִמְרִי וְגו', וְעַתָּה בְּנֵי
שָׁמַע בְּקִלִּי לְאֲשֶׁר אָנִי מְצַוָּה אוֹתָךְ: לֵךְ נָא אֶל הַצֹּאן, וְקַח לִי מִשָּׁם
שְׁנַי גְּדֵי עִזִּים טְבִיִּים וְגו', וְהִבֵּאתָ לְאֲבִיךָ וְאָכַל, בְּעֶבֶר אֲשֶׁר יְבָרְכֶךָ
לְפָנַי מוֹתוֹ" וְגו'. וְכֵן יֵצְאוּ עִם יִשְׂרָאֵל, דִּיקָא מִיִּצְחָק וְיַעֲקֹב, שְׁזוּ
מְעַלְתָּן שָׁל הָאֲמָהוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת. וְכֵן אָנוּ שְׂמַחִים וְעֹלִיזִים, שְׁיֵשׁ לָנוּ
אֶת חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי הַתּוֹרָה, שְׁזֵהוּ כָּלֵל תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְכֵן יֵשׁ לָנוּ
הַשִּׁשָּׁה סְדָרֵי מִשְׁנָה שֶׁהוּא כָּלֵל תּוֹרָה שְׁבַע־לִפְּהָ, שְׁזוּ הַשְּׂמֻחָה הַכִּי
גְּדוּלָה שְׁלָנוּ, שְׁזִכְנוּ לְקַבֵּל בְּהַר סִינַי תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְתוֹרָה
שְׁבַע־לִפְּהָ, וְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נָתַן לָנוּ אֶת הַשְּׂבִיבָה בְּמִתְנָה, כְּמֵאִמְרָם
וְ"ל (שְׁבַת י): אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְמִשָּׁה: מִתְנָה טוֹבָה יֵשׁ
לִי בְּבֵית גָּנוּזִי וְשְׂבִיבָה שְׂמָה, וְאָנִי מְבַקֵּשׁ לְתַנְּה לְיִשְׂרָאֵל, לֵךְ וְהוֹדִיעֵם

תְּשַׁעָה מִי יוֹדֵעַ.

תְּשַׁעָה אָנִי יוֹדֵעַ. תְּשַׁעָה יֶרַחֵי לַיִּדָּה, שְׂמוֹנָה יָמֵי
מִילָה, שִׁבְעָה יָמֵי שִׁבְתָּא, שִׁשָּׁה סְדָרֵי מִשְׁנָה,
חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אִמְהוֹת, שְׁלֹשָׁה
אָבוֹת, שְׁנַי לַחֹת חֲבֵרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ
שִׁבְשִׁמִּים וּבְאֶרֶץ:

עֲשָׂרָה מִי יוֹדֵעַ.

עֲשָׂרָה אָנִי יוֹדֵעַ. עֲשָׂרָה דְּבָרֵי תְּשַׁעָה יֶרַחֵי
לַיִּדָּה, שְׂמוֹנָה יָמֵי מִילָה, שִׁבְעָה יָמֵי שִׁבְתָּא,
שִׁשָּׁה סְדָרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה, אַרְבַּע

וכו', עיני שם. וזה עקר שמחתנו, ואין עוד שמחה כשמחה זו. שבת
היא מתנה רק לעם ישראל. וכן אנו שמחים עם מצות מילה שנתן
לנו הקדוש-ברוך-הוא, שבזה הבדילנו מגויי הארצות. וזו המצוה
שעם ישראל קבלו בשמחה עצומה, כמאמרם ו"ל (שבת קל): כל
מצוה שקבלו עליהם בשמחה, כגון: מילה, דכתיב (תהלים קיט, קסב):
"שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב", עדין עושין אותה
בשמחה. וכן אמרו חכמינו הקדושים (גטין נו): אם הבנים שמחה
— זו מילה, שנתנה לשמיני, ואנחנו עם ישראל שמחים ועליונים
שאנו מיתוסים, כמו שכתוב (במדבר א, יח): "ויתילדו על משפחתם
לבית אבתם" וגו', שגשות ישראל קדושות וטהורות, ואינן מקבלות
אחרים בתשעה ירחי לידה, פי ההכרח לחפות וכו', וכל זה מפני
קדש נשמות ישראל, שלא יתערבו באינו שלהם וכו', וזה השבח
יש רק בנשמות ישראל, פי אמות העולם הם כלם ממזרים, וראוי
לנו לשמח בעשרת הדברות. ואמרו חכמינו הקדושים (תנחומא יתרו
יא), שעשרת הדברות כלן בקול אחד יצאו מפי הגבורה דבר קשה

אִמָּהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד
אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

אֶחָד-עֶשֶׂר מִי יוֹדֵעַ.

אֶחָד-עֶשֶׂר אֲנִי יוֹדֵעַ. אֶחָד-עֶשֶׂר כּוֹכְבֵיָא, עֶשְׂרֵה
דְּבֵרֵיָא, תְּשַׁעַה יְרַחֵי לַיְדָה, שְׁמוֹנָה יָמֵי מִיֻּלָּה,
שִׁבְעָה יָמֵי שַׁבָּתָא, שְׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה
חֲמִשֵּׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אִמָּהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי
לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

עד מאד, מה שאין הפה של הדיוט יכול לדבר ולא האזן יכולה לשמע, ולפיכך כתיב (שיר השירים ה, ו): "נפשי יצאה בדברו", והקדוש-ברוך-הוא דבר עם כל אחד ואחד בנפרד, כמאמרם ז"ל (פסיקתא רב כהנא): הקדוש-ברוך-הוא פשהיה מדבר לישראל, כל אחד ואחד מישראל היה אומר: עמי הדבור מדבר, 'אנכי הנייה' אלהיכם' לא כתיב כאן, אלא 'אנכי הנייה' אלהיך" בלשון יחיד, לפי כחו של כל אחד ואחד, היה הדבור מדבר עמו; וזה עקר השמחה שלנו, שהקדוש-ברוך-הוא דבר עם כל אחד ואחד. ובזה ראוי לנו לשמח מאד מאד על נעם חלקנו, כי הקדוש-ברוך-הוא דבר אתנו פה אל פה, וכמו שכתוב (דברים ה, כא): "ותאמרו הן הראנו יהוה אלהינו את כבודו ואת גדלו ואת קלו ששמענו מתוך האש, היום הזה ראינו כי ידבר אלהים את האדם וחי" וגו', היש עוד שמחה יותר גדולה מזו, שהקדוש-ברוך-הוא מדבר אל כל אחד ואחד מתוך האש, ועל-ידי-זה מסר את כל הטבע בידי חכמי ישראל, שהם האחד-עשר כוכבים, שבעה כוכבי לכת, וכן המזלות, שהם כלם כפופים אל עם ישראל. וזה מה שראה יוסף בחלום, כמו שכתוב (בראשית לו, ט): "ואחד עשר כוכבים משתחוים לי" וגו', שזה השבח הכי גדול לכל בר ישראל, שהטבע כפוף תחתם, אשר אין

שְׁנַיִם-עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ.

שְׁנַיִם-עָשָׂר אָנִי יוֹדֵעַ. שְׁנַיִם-עָשָׂר שְׁבֻטֵי־אֵל, אַחֲדֵי-עָשָׂר כּוֹכְבֵי־אֵל, עֲשָׂרָה דְּבָרֵי־אֵל, תְּשַׁעַה יְרַחֵי לַיִּדָּה, שְׁמוֹנָה יָמֵי מִילָה, שִׁבְעָה יָמֵי שִׁבְתָּא, שִׁשָּׁה סְדְרֵי מְשֻׁנָּה, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנַיִ לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרְצֵנוּ:

עוד שמחה יותר גדולה מזו, שאנחנו יודעים, שהכל לכל אלקות גמור הוא, והוא יתברך מחיה ומנהיה את כל הבריאה כלה, ודומם, צומח, חי, מדבר, זה עצם עצמיות אלקותו יתברך, וכל עם ישראל באים משנים-עשר שבטי י"ה, והקדוש-ברוך-הוא למד אותנו את י"ג מדות הרחמים, איך לבקש ממנו יתברך כל מה שצריכים, כי יש י"ג מדות הרחמים למעלה, שבאים מי"ג תקוני דיקנא קדישא, מעולמות עליונים, ומשם נמשכים רחמים רבים וחסדים עצומים, אפלו למי שאינו ראוי, כמו שכתוב (שמות לג, יט): "וּחַנַּנְתִּי אֶת אִשְׁרָאֵל אֲחִי וְרַחֲמַתִּי אֶת אִשְׁרָאֵל אֲרַחֵם" וגו', ודרשו על זה חכמינו הקדושים (ברכות ז): "וּחַנַּנְתִּי אֶת אִשְׁרָאֵל אֲחִי" — אף-על-פי שאינו הגון, ורחמתי את אשר ארחם" — אף-על-פי שאינו הגון. וכזה ראוי לכל בר ישראל לשמח עד מאד, ואפלו שיבוא הסמ"ך-מ"ם, וירצה לשבר אותך, כאלו אין לך חלק בקדשה — תלעג לו, כי הנה אתה רואה את גדל החסדים והרחמים גמורים שעשה הקדוש-ברוך-הוא עם כל בר ישראל, שזה השבח של הפיוט הזה, שאנו אומרים בסוף הסדר, להחיות את עצמנו עם כל נקדה ונקדה טובה שיש בנו, כי הרי אנו מזכירים לעצמנו את כל הטוב והחסד חנם שעשה עמנו הקדוש-ברוך-הוא עם כל השלשה-עשר שבחים האלו, ואם תחדיר בעצמך את השבחים והנקדות טובות האלו, אזי תמיד תהיה בשמחה, והזהירנו רבנו ז"ל מאד לילך בדרך הזו — לחפש ולבקש

שְׁלֹשֶׁה-עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ.

שְׁלֹשֶׁה-עָשָׂר אָנִי יוֹדֵעַ. שְׁלֹשֶׁה-עָשָׂר מִדֵּיָא,
שְׁנַיִם-עָשָׂר שְׁבַטֵיָא, אֶחָד-עָשָׂר כּוֹכְבֵיָא, עֶשְׂרֵה
דְּבֵרֵיָא, תְּשַׁעַה יְרַחֵי לְיִדְדָה, שְׁמוֹנָה יָמֵי מִיִּלְהָ,
שְׁבַעַה יָמֵי שַׁבְּתָא, שֵׁשָׁה סְדְרֵי מְשָׁנָה, חֲמִשָּׁה
חֲמִשֵּׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת, שְׁנַיִ
לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

חַד גְּדֵיָא. חַד גְּדֵיָא. דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵי זַוְיָי.

חַד גְּדֵיָא. חַד גְּדֵיָא:

וְאַתָּא שׁוֹנְרָא, וְאַכְלָה לְגְדֵיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵי
זַוְיָי.

וּלְמַצָּא בְּעֲצָמוֹ תָּמִיד רַק אֶת הַטּוֹב, וְלִבּוֹא אֶל הַשְּׂמֻחָה, כִּי
הַסֵּמ"ךְ-מ"ם רוֹצֵה לְשַׁבֵּר אֶת הָאֲדָם, וְלִהְכַנְסוֹ בְּעֲצָבוֹת וּמְרָה
שְׁחוּרָה, כְּאִלּוּ אֲבָד מְנוּס וְתַקְנָה מִמֶּנּוּ, לְכֵן אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְהַתְחַזֵּק
בְּיָתֵר שָׂאָר וּבְיָתֵר עַל כָּל הַטּוֹבוֹת וְהַנְּסִים וְהַנְּפִלְאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלְהַתְחַזֵּק מֵעַמֵּד עַל כָּל מַה שֶׁעוֹבֵר עָלֵינוּ, וְנִשְׁרֵי
שִׁירָה חֲדָשָׁה בְּכָל פַּעַם אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְהִבֵּן לְמַעֲשֵׂה.

צְרִיף שְׂתַדַּע, אַהוּבֵי, בְּנֵי! אֲשֶׁר כָּל הַפִּיּוּט חַד גְּדֵיָא חַד גְּדֵיָא
הוּא פְּלִיאָה עֲצוּמָה, כַּמּוֹכָא בְּדַבְרֵי מוֹהֲרָנִ"ת ז"ל (לְקוּטֵי-הַלְכוֹת, רֵאשׁ
חֲדָשׁ, הַלְכָה ו', אוֹת יט), שְׂרוּאִים פַּה עוֹוֹת הַמְשַׁפֵּט, כִּי כָל אֶחָד עֹוֹת
אֶת הַמְשַׁפֵּט וְהַדִּין נֶגְדַּד הַשְּׁנַיִ, כִּי וְאַתָּא שׁוֹנְרָא, וְאַכְלָה לְגְדֵיָא,

חֹד גְדִיָּא. חֹד גְדִיָּא:
 וְאַתָּא כִּלְבָּא, וְנִשְׁדָּ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא,
 דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְזִי.
 חֹד גְדִיָּא. חֹד גְדִיָּא:
 וְאַתָּא חוּטְרָא, וְהִכָּה לְכִלְבָּא, דְּנִשְׁדָּ לְשׁוֹנְרָא,
 דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְזִי.
 חֹד גְדִיָּא. חֹד גְדִיָּא:
 וְאַתָּא נוֹרָא, וְשֶׁרֶף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכִלְבָּא,
 דְּנִשְׁדָּ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא
 בְּתַרֵּי זַוְזִי.

שלא במשפט ואתא כלבא ונשד לְשׁוֹנְרָא דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, אף-על-פי
 שְׁלִשׁוֹנְרָא בְּוֵדָּאֵי מְגִיעַ זֹאת, כִּי מָה הִיא אֲכָלָה? אַתְּ הַגְדִּיָּא, אֲבָל
 הַכֶּלֶב — נִשְׁדָּ לְשׁוֹנְרָא בְּעוֹלָה, כִּי מִי שָׁם אוֹתוֹ לְשׁוֹפֵט?! וְכֵן
 וְאַתָּא חוּטְרָא וְהִכָּה לְכִלְבָּא; מִי שָׁמַךְ לְאִישׁ לְהַרְבִּיץ לְכִלְבָּא, אִף
 שְׁמַגִּיעַ לְכֶלֶב מַכּוֹת, שְׁנִשְׁדָּ לְשׁוֹנְרָא, אֲבָל לָמָּה אַתָּה צָרִיךְ לְהִיּוֹת
 הַמְקַל לְהַכּוֹת אֶת הַכֶּלֶב?! וְכֵן וְאַתָּא נוֹרָא וְשֶׁרֶף לְחוּטְרָא; לָמָּה
 צָרִיךְ לְכוּא הָאֵשׁ וְלִשְׂרֹף אֶת הַמְקַל, מִי שָׁמַךְ לְאִישׁ, וְלְהַתְעַרֵּב בְּרִיב
 לֹא לָךְ?! וְכֵן וְאַתָּא מְיָא וְכִבְה לְנוֹרָא; מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִמֶּךָ לְכַבּוֹת
 אֶת הָאֵשׁ, אִף שְׁעָשָׂה שְׁלֹא בְּצִדְקָה וּבְמִשְׁפָּט, אֲבָל מִי אוֹמֵר שְׂאִתָּה
 צָרִיךְ לְכַבּוֹת אֶת הָאֵשׁ! וְכֵן וְאַתָּא תוֹרָא וְשִׁתָּא לְמְיָא; לָמָּה לָךְ
 לְהַתְעַרֵּב בְּעִנְיָן שְׁלֹא שִׁיךְ אֵלֶיךָ?! וְכֵן וְאַתָּא הַשׁוּחַט וְשַׁחַט לְתוֹרָא;
 לָמָּה לָךְ לְשַׁחַט אֶת הַשׁוֹר, אִף שְׁנִהַג שְׁלֹא כְּהִגֵּן וְעָשָׂה גִזְק; וְכֵל זֶה
 אֲנַחְנוּ רוֹאִים, אִיךָ שֶׁהוֹלֵךְ בְּזֶה הָעוֹלָם עוֹוֹת הַדִּין וְעוֹוֹת הַמִּשְׁפָּט,
 שְׁבִנְי־אָדָם עוֹשִׂים רַע זֶה לְזֶה עַל לֹא דְבָר, זֶה גּוֹנֵב מִזֶּה וְזֶה עוֹשֶׂה
 רְשָׁעוֹת לְזֶה, זֶה מְסִית וּמְדִית לְזֶה, וְכֵן הוֹלֵךְ הַכֹּל בְּשֶׁקֶר, שְׁפָל זֶה
 עוֹוֹת הַמִּשְׁפָּט, וְדָבָר זֶה מְרַחֵק אֶת בְּנֵי-אָדָם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, כִּי רוֹאִים
 שִׁישׁ כָּל-כָּף הַרְבֵּה עוֹלוֹת, עַד כְּדֵי כָף שִׁישׁ גַּם בְּבִתֵּי דִינִים הַרְבֵּה

חַד גְּדִיָּא. חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא מֵיָא, וְכִבְּה לְנוֹרָא, דְּשַׁרְפָּ לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה
לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין
אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְיִי.

חַד גְּדִיָּא. חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא תּוֹרָא, וְשַׁתָּה לְמֵיָא, דְּכִבְּה לְנוֹרָא, דְּשַׁרְפָּ
לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה
לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְיִי.

חַד גְּדִיָּא. חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא הַשּׁוֹחֵט, וְשַׁחַט לְתוֹרָא, דְּשַׁתָּה לְמֵיָא,

שַׁחַד, כַּמּוּבָא בְּדַבְרֵי רַבְנּוּ ז"ל (ספּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, מַעֲשֵׂה ו', מַמְלֶךְ עֲנוּ), וְרָאָה
אִיךָ שְׁכַל הַמְּדִינָה מְלָאָה שַׁחַד הַיּוֹם, הוֹלְכִים אֶל בֵּית־דִּין זֶה
וּמִשַׁחֲדִים אוֹתָם, וְלִמְחַר הוֹלְכִים אֶל בֵּית־דִּין אַחַר וּמִשַׁחֲדִים אוֹתָם,
עַד שְׂרָאָה שְׁכַל הַמְּדִינָה מְלָאָה שַׁחַד וְשַׁקָּר, שְׁזָה עוֹוֹת הַדִּין וְקַלְקוּל
הַמְּשַׁפֵּט, עַיִן שָׁם. וְכֵן הוֹלֵךְ בְּעוֹלָם, כָּל מֵינֵי עוֹלוֹת שְׁאַחַד עוֹשֶׂה
לְהַשְׁנִי, עַד שְׁבַנְיָאֲדָם נִשְׁבָּרִים, וְהֵם מְלֵאִים קִשְׁיוֹת וְסַפְקוֹת —
הֵיחֲכֵן שֵׁישׁ עוֹוֹת הַדִּין וְעוֹוֹת הַמְּשַׁפֵּט, שְׁמַשֵּׁם סוֹבְלִים כָּל הַצְּרוֹת
וְהִיסוּרִים. וְכַעֲיִן שְׁאַמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (שְׁבַת קֶלֶט): תַּנְיָא, רַבִּי יוֹסִי
בֶּן אֱלִישֶׁע אוֹמֵר: אִם רָאִיתָ דוֹר שְׁצָרוֹת רַבּוֹת בָּאוֹת עָלֶיךָ, צֵא וּבְדַק
בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל, שְׁכַל פְּרַעְנוֹת שְׁבָאָה לְעוֹלָם, לֹא בָּאָה אֶלָּא בְּשִׁבְלֵי דִינֵי
יִשְׂרָאֵל. וְדַבֵּר זֶה שׁוֹבֵר אֶת הָאֲדָם, לְמָה יִקְרָה דְּבַר כְּזֶה שֶׁהִפֵּל יְהִיָּה
בְּעוֹוֹת הַדִּין, שְׁאַחַד נִכְנָס בְּתוֹךְ הַשְּׁנַי וּמְזִיק לוֹ עַל לֹא דְבַר?! אָבֵל
בְּאֲמַת עֲמָקוֹ מַחְשְׁבוֹתָיו, וְיַשׁ הַרְבֵּה דְּבָרִים שְׁאִין מְבִינִים, וְאָסוּר
לְהַרְהֵר אַחַר מְדוּתָיו יְחַבְרָה, כִּי מְאֹד מְאֹד עֲמָקוֹ מַחְשְׁבוֹתָיו יְחַבְרָה,
וְאָסוּר לְהַרְהֵר בְּזֶה כָּלֵל. וְכַמּוּבָא מְבוּכָה זֹאת עַל מְשֻׁנָּה (אֲבוֹת, פֶּרֶק
ב'): אִךְ הוּא רָאָה גְּלַגְלַת אַחַת שְׁצַפָּה עַל פְּנֵי הַמַּיִם, אָמַר לָהּ: עַל
דְּאַטְפַת אֲטַפּוּךְ וְסוּף מְטִיפִיךְ יְטוּפוּךְ; כִּי בּוֹדָאֵי מַגִּיעַ לוֹ לְהַטִּיפוֹ

דְּכַבֵּה לְנוֹרָא, דְּשַׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהַכֵּה לְכַלְפָּא,
 דְּנַשֵּׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאֹכְלָה לְגַדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא
 בְּתַרֵּי זַוְיָא.

חַד גְּדִיָּא. חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא מְלֵאךְ הַמּוֹת, וְשַׁחַט לְשׁוּחַט, דְּשַׁחַט
 לְתוֹרָא, דְּשַׁתָּה לְמִיָּא, דְּכַבֵּה לְנוֹרָא, דְּשַׂרְף
 לְחוּטְרָא, דְּהַכֵּה לְכַלְפָּא, דְּנַשֵּׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאֹכְלָה
 לְגַדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְיָא.

חַד גְּדִיָּא. חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא, וְשַׁחַט לְמְלֵאךְ הַמּוֹת,

על-פי משפט, ואף-על-פי-כן סוף מטיפוף יטופון, מי שעושה
 עולות לשני, אף שיש בזה ענינים נוראים ונפלאים ונסתרים
 מבני-אדם, למה זה עושה עול לזה, כי הכל בסוד הגלגול. אבל
 לבסוף כל אחד ישלם מחיר כבוד, על שהוא הזיק לחברו. וכן ואתא
 מלאך המות ושחט לשוחט; שאמרו חכמינו הקדושים (בבא בתרא טז.)
 הוא שטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המות. קדם הוא מסית את האדם
 לחטא, ואחר-כך הורג אותו, ואחר-כך הוא מקטרג עליו, וזה מה
 שקורה היום עם בני-אדם, שעושים עולות לזולת על לא דבר,
 גונבים, גוזלים, עושקים עניים מרודים, ולבסוף מוסרים אותם, ועוד
 מכניסים אותם לכלא, עד שיש הרבה מקרים שאף תולים אותם, או
 שמתים מתוך צער וכאב, והגנב והגזלן והמוסר והרוצח מסתובב
 בעולם חפשי, ומקבל כבוד גדול, וכלם משבחים ומפארים אותו
 כאלו מיהו ומהו, וכל זה הוא עוות הדין, קלקול המשפט, וזה אשר
 הורס את האדם לגמרי, ומרחיקו ממנו יתברך. אף-על-פי-כן אסור
 לשאל שום קשיות ושאלות עליו יתברך, פי (דברים לב, ד): "הצור
 תמים פעלו, פי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול, צדיק וישר
 הוא"; פי יש דברים רבים שאדם אינו יכול להבין, וכמו

דְּשַׁחַט לְשׁוֹחַט, דְּשַׁחַט לְתוֹרָא, דְּשַׁחַט לְמִיָּא,
 דְּכַבֵּה לְנוֹרָא, דְּשַׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהַכֵּה לְכַלְבָּא,
 דְּנַשֵּׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאֵכְלָה לְגַדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא
 בְּתַרֵּי זַוְיָי.

חד גדיא. חד גדיא.

שְׁאָמַר רַבְנּוּ ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן נב), שֶׁהֵחֲרַחַט שְׂיֵהִיּוּ קָשִׁיּוֹת עַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי אֵיךְ בָּשָׂר וְדָם, טְפֵּה סְרוּחָהּ, יְכוּל לְהַבִּין אֶת דְּרָכֵי הַמַּקּוֹם בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ, וְאִף-עַל-פִּי-כֵן, סִיּוּם רַבְנּוּ ז"ל: אֲשֶׁרֵי הָאָדָם שָׂאִין לוֹ קָשִׁיּוֹת עַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא; כִּי אָדָם צָרִיף לְדַעַת (תהלים קמה, ז): "צַדִּיק הַיְיָ"ה בְּכָל דְּרָכָיו וַחֲסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו", וְאִין לְנוּ שׁוּם מַשְׁגַּח מִמֶּה שְׁקוּרָה בְּזַה הָעוֹלָם, כִּי הַכֹּל מִסּוּד הַגְּלָגוּל. וְלָכֵן אָסוּר לְהִתְבַּלְבֵּל מִשׁוּם דְּבַר, אִף שְׂרוּאִים דְּבָרִים הַפֶּךְ הַשֶּׁכֶל וְהַדַּעַת, עִם כָּל זֹאת עֲלִינוּ לְזַכֵּר שְׂיֵישׁ דְּבָרִים שְׁהֵם לְמַעַלָּה מִשְׁכְּלָנוּ וְדַעַתָּנוּ וּבִינָתָנוּ, וְאִף שְׁאָנוּ רוּאִים, אֲשֶׁר (תהלים עג, יב): "הִנֵּה אֵלֶּה רְשָׁעִים וְשִׁלְוֵי עוֹלָם הִשְׁגּוּ חֵיל", אִף-עַל-פִּי-כֵן צָרִיכִים לְמַסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ לְגַמְרֵי אֱלֹהֵי יִתְבָּרַךְ, וְלֹא לְהִתְבַּלְבֵּל מִשׁוּם דְּבַר בְּעוֹלָם, שְׁזֵה תַקּוּן הַמְּשַׁפֵּט, כַּמּוּבָא בְּדַבְרֵי רַבְנּוּ ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נה), וְאִף שְׁאָנוּ רוּאִים, שְׁעַכְשָׁנוּ הַרְשָׁעִים זֹכִים בְּדִין וּמַצְלִיחִים, עִם כָּל זֹאת אִם אָדָם מְסַתְמַר בְּסַתְרָא צֵל כְּנַפְיָו יִתְבָּרַךְ, וְאִינוּ שׁוֹאֵל שׁוּם קָשִׁיּוֹת עֲלָיו יִתְבָּרַךְ, וּמִתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה, עַל-יְדֵי-זֶה נִתְהַפֵּךְ מִהַפֶּךְ אֶל הַהַפֶּךְ, שְׁזֵה יִהְיֶה בַּעַת הַגְּאֻלָּה, שְׁאָז וְאַתָּא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְשַׁחַט לְמִלְאָךְ הַמּוֹת; כִּי בְּסוּף הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִשַׁחַט אֶת מִלְאָךְ הַמּוֹת, שְׁהוּא הַיָּצָר הָרַע, וְהוּא הַשֶּׁטֶן, אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ יוֹצֵא כָּל הָעוֹלָם וְעוֹת הַדִּין, עוֹת הַמְּשַׁפֵּט. וְעַל-כֵּן אוֹמְרִים עֲנִין זֶה שֶׁל חַד גְּדִיָּא בְּפִסְחָא אַחַר הַסְּדֵר, שְׁהַמְּשַׁכְּנוּ עַל עֲצָמָנוּ אוּרוֹת צַחְצַחוֹת לְמַחִין עֲלִיוֹנִים, כִּי בְּלִילָה הַזֶּה, לֵיל פִּסְחָא מְאִירִים מַחִין גְּדוֹלִים לְכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל, וְאָדָם נַעֲשֶׂה כְּטַל וּמְבַטֵּל אֱלֹהֵי יִתְבָּרַךְ, עַד שְׁמַגִּיעַ לְבַטוּל הַבְּחִירָה, וְנִדְמָה לוֹ שְׁכָךְ יִהְיֶה עִמוֹ תְּמִיד, שְׁיֵאִירוּ לוֹ הַמַּחִין דְּגִדְלוֹת בְּקַבִּיעוֹת. אַבְּל תַּכְף-וּמְיָד אַחַר

גמר הסדר לוקחים ממנו את כל המחין, ונופל לקטנות דקטנות, וכבר יש לו קשיות על עצמו ועל אחרים, שרואה שאלו הרשעים עושים חיל ומצליחים, וכל דאלים גבר, וכל גנב ושפל, שקרן, רמאי וצבוע מתנשא, ונופלים בו קשיות וספקות — הן על עצמו והן על אחרים, והן כביכול, עליו יתברך. ולכן תקנו לומר את הפיוט חד גדיא אחר סדר ההגדה דיקא, ששם מספר איך שהאחד עושה עול עם השני על לא דבר, ומי שמך לאיש להתערב בדברים שאינם שייכים אליך; וכל זה להורות, שאסור להרהר בענין משפטי יתברך, ואסור לנו לעשות עולה נגד הזולת, אף על-פי שמגיע לו פן על-פי מעשיו, אבל אנו צריכים שלא לעות המשפט, כי המשפט לאלקים הוא. ועקר תקון המשפט בשלמות הוא רק על-ידי משפט השם יתברך, שזהו שמסימים בסוף: ואתא הקדוש-ברוך-הוא ושחט למלאך המות, להורות שעקר גמר תקון המשפט יתגלה לבסוף, כשיבוא הקדוש-ברוך-הוא וישחט למלאך המות, ואת רוח הטמאה יעביר מהארץ, אבל עתה אי אפשר להבין דרכי משפטי יתברך, ואסור להפגס בזה ולהרהר כלל במבוכות האלו, רק להאמין כי משפטי יתברך עמקים מאד, ואי אפשר להבינם כלל, וכאמת הכל בחסד וברחמים. ועל-כן אומרים זאת בפסח, מחמת שאז עדין קדם תקון המשפט, להורות שכל זמן שלא נתקן המשפט על מכונו, אי אפשר להבין משפטו יתברך כלל, עד שיבוא הקדוש-ברוך-הוא ויגאלנו גאלת עולם, וישחט את מלאך המות, שהוא היצר הרע, דהינו עד הקץ האחרון, שאז יהיה עקר תקון המשפט, בחינת (ישעיה א, כז): "ציון במשפט תפדה" וגו', ואז יתגלה הדעת האמת, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמור הוא, ודבר גדול ודבר קטן אינו נעשה מעצמו, אלא בהשגחת המאציל העליון, כי בכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם. ולכן דיקא אז יזכו להבין ארחות משפטי יתברך. אבל עתה צריכין רק להאמין באמונה שלמה כי ישירים משפטי והכל בחסד גדול, כי אפלו אחר הפסח, שמתחיל תקון המשפט, עדין אין זוכין לתקון המשפט בשלמות. כי עקר תקון המשפט יהיה על-ידי משיח צדקנו בעת הקץ האחרון, כמו שכתוב (ישעיה יא, ד): "ושפט בצדק דלים" וגו', וכתוב (תהלים

עב, ד): "ישפט ענני עם" וגו', וכתוב (יחזקאל לד, טז): "ארענה במשפט", כי לבסוף נזכה לחזור אל המחין עלאין, להיות בטל ומבטל לגמרי אל האין סוף ברוך הוא, ולהרגיש תמיד ערבות ידידות זיו שכינת עזו יתברך, והבן למעשה.

ספירת העמר

צריך שתדע, אהובי, בני! אשר בענין ספירת העמר בחוץ לארץ, יש מחלקת גדולה, יש שסופרים תכף-ומיד אחר תפלת ערבית, מפני שני טעמים: א. כי המציאות מוכיחה, שבמקום שאין מנין עשרה בעת הסדר, אזי בנקל לו להרדם, וישן כל הלילה, ושוכח לספר ספירת העמר, ואז כבר אינם תמימות, ובטל מצות עשה דאורייתא. ב. כפי שמוכא בשם האיש האלקי הרש"ש זי"ע, שגם על-פי סוד צריכים לברך תכף-ומיד אחר תפלת ערבית לפני הסדר, אף יש שמדקדקים לספר דיקא אחר הסדר, כדי שלא יהיה תרתי דסתרי, כפי המשכת המחין, עם כל זאת, אהובי, בני! דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד, כי היו תלמידי הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע, שהיו סופרים אחר תפלת ערבית לפני הסדר, והיו תלמידי הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע שספרו אחר הסדר. ולכן אין להתבלבל מזה כלל, אלא כל אחד יחזיק במנהג מקומו, ואסור ללעג על שום מנהג ישראל, כי לכל אחד יש את היסודות והקבלות שלו, העקר שצריכים לזכר היטב, אשר מתחילים לספר ספירת העמר מ"ט ימים שבע פעמים שבע, כדגמת שבעה נקיים, להמשיך עלינו מחין עלאין, כדי שנהיה כלים ראויים לקבל את התורה בחג השבועות, שאז מאיר שער החמשים. ודבר זה אנו רואים בדרך פלא, שבעת שסופרים ספירת העמר כל בר ישראל אשר יש לו נפש מזככת מתלהב מאד בעת ספירת העמר, וצוּעק מאד, עד שגם הוא בעצמו אינו יודע מה פתאם ההתעוררות הזאת והצעקות האלו, וכל זה מפני (מגלה ג.), שאף על גב דאיהו לא חזי מזליה חזי; כי נפשו

משתוקקת מאד מאד לצאת מזהמת הנחש שנלכד בו, ומשתוקק
 מאד לקבל את התורה, ועל-ידי-זה נטבע בנפש בר ישראל להתלהב
 ולצעק בעת אמירת סדר ספירת העמר. ולכן ראה, אהובי, בני!
 לזכור מה לפניך, ותתעורר מאד בעת אמירת סדר ספירת העמר,
 ובפרט ביום הראשון, אשר אז הוא ההתחלה (לקוטי-הלכות, חדש,
 הלכה א'), כי אז מתחילים לצאת מהפך אל ההפך ממ"ט שערי
 טמאה למ"ט שערי קדושה, שזה עקר בחינת יציאת מצרים, וכך
 הימים הבאים מקבלים כח מיום הראשון, ולכן ביום הראשון של
 ספירת העמר צריכים לעשות התחלה חדשה, לצאת מטמאה
 לטהרה, שזה בעצמו יציאת מצרים, לצאת מהמצר והגלות. ולכן
 ביום הראשון של ספירת העמר מאד מאד קשה לצאת מהפך אל
 ההפך. ולכן הקדימו את הארת המחין של הסדר, שאז מקבל כל
 בר ישראל מחין דגדלות, כדי שיהיה לו כח לצאת בבת אחת
 מהטמאה לטהרה, וזה נותן לו כח על שאר ימי הספירה, כי תמיד
 חוזרים אל היום הראשון; כי סופרים "היום שני ימים לעמר",
 "היום שלשה ימים לעמר" וכו', ואין אומרים "היום יום שני
 לעמר", "היום יום שלישי לעמר" וכו', כי עקר מצות הספירה —
 לחזור ליום ראשון ולימים שקדמו, כדי לקבל כח מן ההתחלה.
 ועל-כן כוללים כל הימים שעברו ויום שעומד בו ביחד, ואומרים
 "היום שני ימים לעמר", "היום שלשה ימים לעמר" וכו', כי כוללים
 בכל יום גם את הימים הראשונים, פי צריכים לעשות בכל פעם
 התחלה חדשה, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן
 סב), ועקר הכח מקבלים מההתחלה. ולכן ביום ראשון של ספירת
 העמר, אז צריכים לראות שיהיה בהתעוררות גדולה מאד מאד, כדי
 שבשאר הימים גם-כן תמשך בהם ההתעוררות הזו, ועקר פונת
 הספירה בתמימות ובפשטות, הינו שצריכים לדעת, שימי האדם
 הם ספורים ומנויים במספר ובמנין, כל יום ויום, כמובא בדברי
 מוהר"ן ז"ל (לקוטי-הלכות, פקדון, הלכה ד', אות ה'), פי על כל יום ויום
 אדם יצטרך לתת דין וחשבון, כי אין שום יום ושעה ורגע שהולכים
 לבטלה. ואת זאת צריכים לזכור היטב. ובפרט עכשו בימי ספירת
 העמר, שאנחנו סופרים את הימים, כדי לקבל את התורה, כי אי

לְשֵׁם יְחִוּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתֵיהּ
 בְּדַחִילוֹ וּרְחִימוֹ. לְיַחַד שְׁמֵי י"ה בּו"ה
 בְּיַחְוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כּל יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מוֹכֵן
 וּמְזוּמָן לְקַיֵּם מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁל סְפִירַת הָעוֹמֵר.
 כְּמוֹ שְׂכַתּוּב בַּתּוֹרָה. וּסְפָרְתֶם לָכֶם מִמַּחֲרַת

אֶפְשָׁר לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה אֲלָא כְּשִׁזְכִּים לְדַעַת, שְׁכַל יוֹם הוּא מְנוּי
 וְסִפּוּר, וְכָל יוֹם הוּא יוֹם, וְחָבֵל שְׁיַעֲבֹר הַיּוֹם בְּלֹא כְלוּם, כַּמּוּבָא
 בְּדַבְרֵי רַבְּנֵי ו"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן עֶרֶב) עַל הַפְּסוּק (תְּהִלִּים
 צה, ז): "הַיּוֹם אִם בְּקָלוֹ תִשְׁמְעוּ", אִם רוּצִים לְשַׁמֵּעַ בְּקוּלוֹ יִתְבַּרַךְ,
 צְרִיכִים לְדַעַת שְׂאִין לוֹ רַק אֶת הַיּוֹם הַזֶּה. וְלִכֵּן תַּכְף-וּמְיָד אַחַר
 שְׂאֲנַחְנוּ מְקַבְּלִים אֶת הַמַּחֲזִין בְּלֵיל הַסֵּדֶר, מַחֲזִין דְּגַדְלוּת, אָנוּ צְרִיכִים
 לְהַכִּין אֶת עַצְמָנוּ בְּשִׁבְעָה נְקִיִּים, שְׁבַע פְּעָמִים שְׁבַע, כְּדִי לְטַהַרְנוּ
 מִקְּלַפּוֹתֵינוּ וּמִטְמְאוּתֵינוּ וּמִזְהָמוּתֵינוּ שְׁנִדְבְּקוּ בָנוּ בְּמִצְרִים, וְכֵן כָּל
 אֶחָד כְּפִי קָלְפָתוֹ וְטִמְאַתּוֹ וְזִהְמָתוֹ שְׁנִדְבְּקָה בּוֹ. וְזֶה שְׂאֲנוּ אוֹמְרִים
 תַּכְף-וּמְיָד אַחַר הַבְּרָכָה וְאַחַר הַסְּפִירָה שְׂאֲנוּ סוֹפְרִין אֶת הַיּוֹם:
 הַרְחַמֵּן הוּא יַחֲזִיר לָנוּ אֶת עֲבוֹדַת בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ לְמַקּוֹמָהּ בְּמַהֲרָה
 בְּיָמֵינוּ אָמֵן: כִּי בְזִמְן שְׁבִית-הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָנִים, הָיוּ מְקַבְּלִים אֶת
 הָאוֹר פְּנִימִי (לְקוּטֵי-הַלְכוּת, נְטִילַת יָדַים, הַלְכָה ר', אוֹת כט), וְעַכְשָׁו מַחֲמַת
 חֶרֶב בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, אִי אֶפְשָׁר לָנוּ לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר פְּנִימִי, שְׂאִין אָנוּ
 זוֹכִים לְהַקְרִיב קֶרֶבֶן עֹמֵר. וְלִכֵּן אָנוּ מִתְפַּלְלִים עַכְשָׁו הַרְחַמֵּן הוּא
 יַחֲזִיר לָנוּ אֶת עֲבוֹדַת בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ לְמַקּוֹמָהּ; שְׁעַל-יַדֵּי-זֶה מִמְּשִׁיכִים
 מֵעַט אוֹרוֹת הַפְּנִימִיִּים, כָּל אֶחָד כְּפִי מְסִירוֹת נִפְשׁוֹ שְׁמוּסֵר בְּעַבּוּרוֹ
 יִתְבַּרַךְ. וְלִכֵּן רְאֵה, אֶהוּבִי, בְּנִי! לְהַתְעוֹרֵר עַכְשָׁו בַּעַת סְפִירַת הָעוֹמֵר
 בְּהַתְעוֹרְרוֹת גְּדוֹלָה מְאֹד לְחֹזֵר אֵלָיו יִתְבַּרַךְ, וְזֶה יִתֵּן לָךְ אֶת הַכַּחַשׁ
 עַל כָּל הַיָּמִים הַבָּאִים, שֶׁתִּזְכֶּה לְהַתְעוֹרֵר וּלְהַעֲשׂוֹת כְּפִלִי לְקַבֵּל אֶת
 הַתּוֹרָה, וְהִבֵּן לְמַעֲשֵׂה.

השבת מיום הביאתכם את עומר התנופה. שבע
 שבתות תמימות תהינה. עד ממחרת השבת
 השביעית תספרו חמשים יום. והקרבתם מנחה
 חדשה ליהוה: ויהי נועם אדני אלהינו עלינו.
 ומעשה ידינו כוננה עלינו. ומעשה ידינו
 כוננהו:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם. אשר
 קדשנו במצותיו וצונו על ספירת
 העומר:

ט"ז ניסן

היום יום אחד, לעומר: י

חסד שבחסד

אלהים אנא

הרחמן. הוא יחזיר לנו עבודת בית המקדש
 למקומה במהרה בימינו. אמן סלה:

למנצח בנגינות מזמור שיר: אלהים
 יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו
 סלה: לדעת בארץ ורפה, בכל גוים
 ישועתך: יודוך עמים אלהים, יודוך
 עמים כלם: ישמחו וירננו לאמים, כי
 תשפט עמים מישר ולאמים בארץ תנחם
 סלה: יודוך עמים אלהים, יודוך עמים

כָּלֵם: אָרֶץ נִתְּנָה יְבוּלָהּ יִבְרַכְנוּ אֱלֹהִים
 אֱלֹהֵינוּ: יִבְרַכְנוּ אֱלֹהִים וַיִּירָאוּ אוֹתוֹ כָּל
 אַפְסֵי אֶרֶץ:

אנא בכח גדלת ימינך תתיר צרורה: אב"ג ית"ץ
 קבל רנת עמך שגבנו טהרנו נורא: קר"ע שט"ן
 נא גבור דורשי יחודך כבבת שמרם: נג"ד יכ"ש
 ברכם טהרם רחמי צדקתך תמיד גמלם: בט"ר צת"ג
 חסין קדוש ברוב טובך נהל עדתך: חק"ב טנ"ע
 יחיד גאה לעמך פנה זוכרי קדשתך: יג"ל פז"ק
 שועתנו קבל ושמע צעקתנו יודע תעלומות: שק"ו צי"ת
 ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

רבונו של עולם. אתה צויתנו על ידי משה
 עבדך לספור ספירת העומר כדי לטהרנו
 מקלפותינו ומטומאותינו. כמו שכתבת
 בתורתך. וספרתם לכם ממחרת השבת מיום
 הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות
 תמימות תהיינה. עד ממחרת השבת השביעית
 תספרו חמשים יום. כדי שיטהרו נפשות עמך
 ישראל מזהמתם: ובכן יהי רצון מלפניך יהוה
 אלהינו ואלהי אבותינו שבזכות ספירת העומר
 שספרתי היום יתקן מה שפגמתי בספירה (חסד

שְׁבַחֲסֵד). וְאַטְהֵר וְאַתְקַדֵּשׁ בְּקִדְשָׁהּ שֶׁל מַעֲלָה.
 וְעַל יְדֵי זֶה יִשְׁפַּע שְׁפַע רַב בְּכָל הָעוֹלָמוֹת.
 וְלִתְקַן אֶת נַפְשׁוֹתֵינוּ וְרוּחוֹתֵינוּ וְנַשְׁמוֹתֵינוּ
 מִכָּל סִיג וּפְגָם, וְלַטְהַרְנוּ וְלִקְדָּשְׁנוּ בְּקִדְשָׁתְךָ
 הָעֲלִיוֹנָה. אָמֵן סְלָה:

מַעֲלַת אֲמִירַת שִׁיר הַשִּׁירִים

צְרִיף שְׁתַּדַּע, אֱהוּבִי, בְּנִי! אֲשֶׁר תִּכְףּ-וּמִיד אַחַר הַסֵּדֶר נוֹהֲגִין
 לומר שִׁיר הַשִּׁירִים, שֶׁהוּא קִדְשׁ הַקְּדוּשִׁים, כְּמֵאמָרָם ו"ל (ידים, פָּרָק
 ג'), שְׂאִין כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ פְּדָאֵי כְּיוֹם שְׁנַתָּן בּוֹ שִׁיר הַשִּׁירִים לְיִשְׂרָאֵל,
 שֶׁכָּל הַכְּתוּבִים קִדְשׁ וְשִׁיר הַשִּׁירִים קִדְשׁ קְדוּשִׁים. וְהוּא הַשְּׁתוֹקֵקוֹת
 גְּדוּלָה שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֶל אֲבִיהֶם שְׁבַשְׁמִים. וְלִכְּן דִּיקָא עַכְשָׁו
 שְׁנַמְשְׁכִים עַל הָאָדָם מַחֲזִין עֲלִיוֹנִים, וְהֵלֵב מִשְׁתוֹקֵק מְאֹד אַחֲרָיו
 יתְבַרְךָ, לִכְּן הוּא דְבַר גְּדוֹל מְאֹד לומר עֲתָה שִׁיר הַשִּׁירִים בְּתַשׁוּקָה
 עֲצוּמָה אַחֲרָיו יתְבַרְךָ. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה,
 פָּרָשָׁה א', סִימָן יא): שִׁיר הַשִּׁירִים הַמְּשַׁבַּח שְׁבַשְׁמִירִים, הַמַּעֲלָה
 שְׁבַשְׁמִירִים, הַמְּסַלֵּסל שְׁבַשְׁמִירִים. וְלִכְּן כְּשֶׁבֵר יִשְׂרָאֵל אומר שִׁיר
 הַשִּׁירִים — מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עוֹוֹנוֹתָיו, כִּי מִמְּשִׁיף עַל עֲצָמוֹ אוֹרוֹת
 צַחְצַחוֹת, אוֹרוֹת עֲלִיוֹנִים הַגְּנוּזִים וְטְמוּנִים בְּתוֹךְ שִׁיר הַשִּׁירִים, כִּי
 כָּל הַסּוּדוֹת מִיּוֹם בְּרָא אֱלֹקִים אָדָם עַל הָאָדָמָה, וְעַד סוּף כָּל
 הַדּוֹרוֹת, וְכָל מֵה שֶׁעָבַר עַל עַם יִשְׂרָאֵל, גְּנוּז בְּתוֹךְ שִׁיר הַשִּׁירִים,
 כְּמוֹכָא (זֶהר תְּרוּמָה קמג): וְעַל דָּא כָּל רְחִימוֹ וְכָל חִידוֹ אֲשַׁתְּפַח. וּבְגִין
 כִּי כָּל מְלוֹי בְּרְחִימוֹ וּבְחֻדוֹה וְלֹא אֲשַׁתְּפַח בְּשָׂאֵר כָּל שִׁירִין דְּעַלְמָא
 הַכִּי. וּבְגִין דָּא מְסֻטְרָא דְאַבְהֵן אַתְעַר שִׁירְתָּא דָּא. יוֹמָא דְאַתְגְּלִי
 שִׁירְתָּא דָּא הֵהוּא יוֹמָא גַּחַת שְׁכִינְתָּא לְאַרְעָא. דְכַתִּיב (מְלָכִים-א ת, יא):
 "וְלֹא יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים לַעֲמֹד לְשֶׁרֶת" וְגו'. מֵאֵי טַעְמָא, בְּגִין "כִּי מְלֹא

שיר השירים

א שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשִׁלְמֹה: יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת
 פִּיהוּ כִּי-טוֹבִים דְּדִיךְ מִיַּיִן: לְרִיחַ שְׁמֹנֶיךָ טוֹבִים
 שְׁמֹן תּוֹרֵק שְׁמֶךָ עַל-כֵּן עַלְמוֹת אֲהַבֹּוךָ: מִשְׁכְּנֵי
 אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה הֵבִיאֵנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו נְגִילָה
 וְנִשְׁמַחָה בְּךָ נִזְכֶּרְהָ דְדִיךְ מִיַּיִן מִיִּשְׂרָאֵל אֲהַבֹּוךָ:
 שְׁחֹרָה אָנִי וְנֶאֱוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם כְּאֵהְלִי קָדָר
 כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה: אֵל תִּרְאֵנִי שְׂאֵנִי שְׁחַרְחַרְתָּ
 שְׁשׂוֹפְתַנִּי הַשָּׁמַשׁ, בְּנֵי אִמִּי נַחְרוּ-בִּי שְׁמֵנִי

כבוד הַנְּזִי"ה אֶת בֵּית הַנְּזִי"ה, בְּהֵוָה יוֹמָא מִמֶּשׁ אֲתַגְּלִיֵּאת
 תְּשַׁבְּחָתָא דָּא וְאָמַר שְׁלֹמֹה בְרוּחַ קִדְשָׁא תְּשַׁבְּחָתָא דְשִׁירְתָּא דָּא אִיהִי
 כְּלָלָא דְכָל אוֹרִיתָא, כְּלָלָא דְכָל עֲבָדָא דְכְּרִיאִשִׁית, כְּלָלָא דְרִזְזָא
 דְאַבְהוֹן, כְּלָלָא דְגְלוּתָא דְמִצְרַיִם, וְכַד נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם,
 וְתְשַׁבְּחָתָא דִּימָא, כְּלָלָא דִּי"ד אֲמִירָן וְקִיּוּמָא דְהַר סִינַי, וְכַד אָזְלוּ
 יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא, עַד שְׁעָאלוּ לְאַרְעָא וְאַתְּבַנְגִּי בֵּי מִקְדָּשָׁא. כְּלָלָא
 דְעִטְרוּרָא דְשָׁמָא קִדְשָׁא עֲלָאָה בְּרַחֲמֵימוּ וּבְחֻדְנָה, כְּלָלָא דְגְלוּתְהוֹן
 דִּישְׂרָאֵל בִּינֵי עַמְמֵיָא וּפְרַקְנָא דְלַהוֹן, כְּלָלָא דְתַחֲמִית הַמְּתִים עַד יוֹמָא
 דְאִיהִי שְׁבַת לַהַנְּזִי"ה, מֵאִי דְהָוָא וּמֵאִי דְהָוִי וּמֵאִי דְזָמִין לְמִיְהוּי.
 לְבַתָּר בִּיּוּמָא שְׁבִיעָאָה, כַּד יְהֵא שְׁבַת לַהַנְּזִי"ה כְּלָא אִיהוּ בְּשִׁיר
 הַשִּׁירִים וְכוּ', עֵינַן שָׁם; וְלַכֵּן אֲשֶׁרִי הָאָדָם הַזּוֹכֵה לּוֹמַר עֲכָשׁוּ שִׁיר
 הַשִּׁירִים, וְיִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ עֲרִבוֹת נְעִימוֹת וִידִידוֹת חֵיוֹת אֱלֻקוֹתוֹ
 יִתְבַּרְךָ, וְיֵאִיר לוֹ תְּמִיד אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, אֲשֶׁרִי לוֹ בְּזַה וְאֲשֶׁרִי
 לוֹ בְּכָא !

נִטְרָה אֶת־הַכָּרְמִים כְּרָמֵי שְׁלִי לֹא נִטְרָתִי:
 הַגִּידָה לִי שְׂאֵהֲבָה נִפְשֵׁי אִיכָה תִרְעָה אִיכָה
 תִּרְבִּיץ בְּצִהְרִים, שְׁלֵמָה אֶהְיָה כְּעֹטִיהָ עַל עֲדָרֵי
 חֲבָרִיךָ: אִם־לֹא תִדְעֵי לָךְ הִיכָה בְּנָשִׁים צְאִי־לָךְ
 בְּעֶקְבֵי הַצֹּאן וְרַעֲי אֶת־גְּדֵילֶיךָ עַל מִשְׁכְּנוֹת
 הָרָעִים: לְסִסְתִּי בְּרֻכְבֵּי פְרַעָה דְּמִיתֶיךָ רַעֲיָתִי:
 נָאוּ לְחֵיךָ בַּתּוֹרִים צְוֹאֲרֶךְ בַּחֲרוּזִים: תּוֹרֵי זָהָב
 נַעֲשֶׂה־לָּךְ עִם נְקֻדּוֹת הַכֶּסֶף: עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמִסְבוֹ
 נִרְדֵּי נָתַן רִיחוֹ: צְרוּר הַמֶּר דּוֹדֵי לִי בֵּין שְׂדֵי
 יִלִּין: אֲשַׁכַּל הַכֶּפֶר דּוֹדֵי לִי בְּכַרְמֵי עֵין גְּדִי: הִנֵּךְ
 יָפָה רַעֲיָתִי הִנֵּךְ יָפָה עֵינֶיךָ יוֹנִים: הִנֵּךְ יָפָה דּוֹדֵי
 אִף נָעִים אֶף־עֲרֻשָׁנוּ רַעֲנָנָה: קִרּוֹת בְּתִינוּ אֲרָזִים
 רְהִיטְנוּ בְרוֹתִים:

ב אֲנִי חֲבֻצֶלֶת הַשָּׂרוּן שׁוֹשְׁנֵת הָעֵמְקִים:
 כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים כֵּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבְּנוֹת:
 כְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר כֵּן דּוֹדֵי בֵּין הַבָּנִים בְּצֵלוֹ
 חַמְדָּתִי וַיִּשְׁבַּתִּי וּפְרִיז מָתַק לְחַפֵּי: הִבִּיאֲנִי אֶל־
 בֵּית הַיַּיִן וְדָגְלוּ עָלַי אֶהְבָּה: סְמֻכוֹנֵי בְּאִשֵּׁישׁוֹת
 רְפְדוּנִי בַּתַּפּוּחִים כִּי־חֹלֶת אֶהְבָּה אָנֹכִי: שְׂמֵאלוֹ
 תַּחַת לְרֵאשִׁי וַיִּמְיֵנוּ תְּחַבְּקֵנִי: הַשְּׂבַעְתִּי אֶתְכֶם
 בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם בְּצַבָּאוֹת אוֹ בְּאֵילוֹת הַשָּׂדֶה

אִם-תֵּעִירוּ וְאִם תִּעֲזְרוּ אֶת הָאֱהָבָה עַד
 שְׁתַּחֲפִיץ: קוֹל דְּוָדִי הִנְחִיזָה בָּא מְדַלָּג עַל-הַהָרִים
 מִקַּפֵּץ עַל-הַגְּבְעוֹת: דּוֹמָה דְּוָדִי לְצָבִי אוֹ לְעַפְר
 הָאֵילִים הִנְחִיזָה עוֹמֵד אַחַר כְּתָלָנוּ מִשְׁגִּיחַ מִן-
 הַחַלּוֹנוֹת מִצִּיץ מִן-הַחֲרָפִים: עָנָה דְּוָדִי וְאָמַר לִי
 קוּמִי לָךְ רַעֲיָתִי יַפְתִּי וְלִכְי-לָךְ: כִּי הִנֵּה הִסְתִּיו
 עֲבַר הַגֶּשֶׁם חָלַף הַלֵּךְ לוֹ: הִנְצַנִּים נִרְאוּ בְּאָרֶץ עַת
 הַזְּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ: הִתְאַנָּה
 חֲנֻטָּה פָּגִיחַ וְהַגְּפָנִים סְמָדֵר נָתַנוּ רִיחַ קוּמִי לָךְ
 רַעֲיָתִי יַפְתִּי וְלִכְי-לָךְ: יוֹנְתִי בַּחֲגוּי הַסֵּלַע בְּסֵתֵר
 הַמְּדַרְגָּה הִרְאִינִי אֶת-מְרֹאֵיךְ הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת-קוֹלְךָ
 בִּי-קוֹלְךָ עָרֵב וּמְרֹאֵיךְ נְאוּהָ: אַחֲזוּ-לָנוּ שְׁעָלִים
 שְׁעָלִים קְטַנִּים מִחֲבָלִים כְּרָמִים וּכְרָמֵינוּ סְמָדֵר:
 דְּוָדִי לִי וְאֲנִי לוֹ הִרְעָה בִּשְׁוֹשָׁנִים: עַד שִׁיפּוּחַ
 הַיּוֹם וְנָסוּ הַצִּלְלִים סָב דְּמַה-לָּךְ דְּוָדִי לְצָבִי אוֹ
 לְעַפְר הָאֵילִים עַל-הָרִי בְּתֵר:

ג עַל-מִשְׁכְּבִי בְּלִילוֹת בְּקִשְׁתִּי אֶת שְׂאֵהָבָה נִפְשִׁי
 בְּקִשְׁתִּיו וְלֹא מְצֹאתִיו: אֶקוּמָה נָא וְאֶסֹבְבָה
 בְּעִיר בִּשְׁוֹקִים וּבְרַחֲבוֹת אֲבַקֶּשֶׁה אֶת שְׂאֵהָבָה
 נִפְשִׁי בְּקִשְׁתִּיו וְלֹא מְצֹאתִיו: מְצֹאוֹנֵי הַשְּׂמֵרִים
 הַסְּבָבִים בְּעִיר אֶת שְׂאֵהָבָה נִפְשִׁי רְאִיתָם: כִּמְעַט

שְׁעַבְרְתִּי מֵהֶם עַד שְׁמַצַּאתִי אֶת שְׂאֵהְכָה נַפְשֵׁי
 אַחֲזִיתִיו וְלֹא אֲרַפְנוּ עַד־שֶׁהֵבִיאתִיו אֶל־בֵּית אֹמִי
 וְאֵל חֹדֶר הַזֹּרְתִי: הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם
 בְּצַבָּאוֹת אוֹ בְּאֵילוֹת הַשָּׁדָה אִם־תָּעִירוּ וְאִם־
 תִּעֲזֹרְרוּ אֶת־הָאֱהָבָה עַד שֶׁתִּחַפְּץ: מִי זֹאת עֲלָה
 מִן־הַמְדַבֵּר בְּתִימְרוֹת עֵשָׂן מִקְטָרֶת מֵר וּלְבוֹנָה
 מִכָּל אֲבֻקַּת רוּזְבֵל: הִנֵּה מִטָּתוֹ שְׁלֹשְׁמָה שְׁשִׁים
 גְּבָרִים סָבִיב לָהּ מִגְּבָרֵי יִשְׂרָאֵל: כָּלֵם אַחֲזִי חָרֵב
 מִלְמַדֵי מִלְחָמָה אִישׁ חָרְבוֹ עַל־יְרֻכּוֹ מִפְּחָד
 בְּלִילוֹת: אֶפְרַיִן עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמָה מִעֲצֵי
 הַלְבָנוֹן: עֲמוּדָיו עָשָׂה כֶּסֶף רִפִּידָתוֹ זָהָב מִרְכָּבוֹ
 אֲרָגְמָן תּוֹכוֹ רְצוּף אֱהָבָה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם:
 צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמָה בַּעֲטָרָה
 שְׁעֵטְרָה־לוֹ אָמֵן בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבוֹ:

ד הַנֶּךְ יִפָּה רַעֲיָתִי הַנֶּךְ יִפָּה עֵינַיֶךָ יוֹנִים מִבְּעַד
 לְצַמְתֶּךָ שִׁעְרֶךָ כְּעֵדֶר הָעֵזִים שְׁגֻלְשׁוֹ מֵחֵר גִּלְעָד:
 שְׁנַיֶךָ כְּעֵדֶר הַקְּצֻבוֹת שְׁעֵלוּ מִן־הַרְחָצָה שְׁכָלֵם
 מִתְּאִימוֹת וְשִׁכְלָה אֵין בָּהֶם: כְּחוּט הַשְּׁנִי
 שְׂפָתוֹתֶיךָ וּמִדְּבָרֶךָ נֶאֱוָה כְּפִלַּח הַרְמוֹן רַקְתֶּךָ
 מִבְּעַד לְצַמְתֶּךָ: כְּמַגִּדֵל הַיָּיֵד צוֹאֲרֶךָ בְּנוֹי
 לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמָּגֵן תְּלוּי עָלָיו כֵּל שְׁלֵטִי

הגבורים: שני שדיך כשני עפרים תאומי צביה
הרעים בשושנים: עד שיפוח היום ונסו הצללים
אלך לי אלהר המור ואלגבעת הלבונה: כלך
יפה רעיתי ומום אין בך: אתי מלבנון בלה אתי
מלבנון תבואי תשורי מראש אמנה מראש
שניר וחרמון ממענות אריות מהררי נמרים:
לבבתני אחותי בלה לבבתני באחת מעיניך
באחד ענק מצורניך: מה יפו דדיך אחתי בלה
מהטבו דדיך מיין וריח שמניך מפלבשמים:
נפת תטפנה שפתותיך בלה דבש וחלב תחת
לשונך וריח שלמתך כריח לבנון: גן נעול
אחתי בלה גל נעול מעין חתום: שלחיה פדים
רמונים עם פרי מגדים כפרים עם נרדים: גרד
וכרכם קנה וקנמון עם כלעצי לבונה מר
ואחלות עם פלראשי בשמים: מעין גנים באר
מים חיים ונזלים מן לבנון: עורי צפון ובואי
תימן הפיחי גני יזלו בשמיו יבא דודי לגנו
ויאכל פרי מגדיו:

ה באתי לגני אחתי בלה אריתי מזרי עם בשמי
אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי
אכלו רעים שתו ושכרו דודים: אני ישנה ולבי

עַר קוֹל דוֹדֵי דוֹפֵק פֶּתַח־לִי אֲחֹתִי רַעִיִתִי יוֹנְתִי
 תַּמְתִּי שְׂרָאֲשִׁי נִמְלֵא־טָל קוֹצוֹתַי רְסִימֵי לָיְלָה:
 פִּשְׁטֵתִי אֶת־כֶּתֶנְתִּי אֵיכָכָה אֶלְבָּשְׁנָה רַחֲצֹתִי
 אֶת־רַגְלֵי אֵיכָכָה אֶטְנַפֵּם: דוֹדֵי שְׁלַח יָדוֹ מִן־הַחֹר
 וּמַעֵי הָמוּ עָלָיו: קִמְתִּי אָנֹכִי לַפֶּתַח לְדוֹדֵי וַיְדִי
 נְטִפוֹ־מֹר וְאֶצְבְּעֹתַי מֹר עֵבֶר עַל כַּפּוֹת
 הַמַּנְעוּל: פֶּתַחְתִּי אָנֹכִי לְדוֹדֵי וְדוֹדֵי חָמַק עָבֶר
 נִפְשִׁי יֵצֵאָה בְּדַבְּרוֹ בְּקִשְׁתִּיהוּ וְלֹא מִצְּאֵתִיהוּ
 קִרְאתִיו וְלֹא עָנְנִי: מִצְּאֵנִי הַשְּׂמֵרִים הַסְּבָבִים
 בְּעִיר הַכּוֹנֵי פְּצַעוֹנֵי נִשְׂאוֹ אֶת־רִדְדֵי מַעְלֵי
 שְׂמֵרֵי הַחֲמוֹת: הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם
 אִם תִּמְצְאוּ אֶת דוֹדֵי מַה־תִּגִּידוּ לוֹ שְׂחֹלֵת
 אֶחָבָה אָנֹכִי: מַה דוֹרְךָ מִדוֹר הַיָּפֶה בְּנָשִׁים מַה־
 דוֹרְךָ מִדוֹר שְׂכָכָה הִשְׁבַּעְתָּנוּ: דוֹדֵי צַח וְאֶדוּם
 דָּגוּל מִרְבָּבָה: רֹאשׁוֹ כֶּתֶם פּוֹ קוֹצוֹתָיו תִּלְתְּלִים
 שְׂחָרוֹת פְּעוֹרֵב: עֵינָיו פְּיוֹנִים עַל־אֶפְיָקוֹ מִיָּם
 רַחֲצוֹת בְּחָלָב יִשְׁבּוֹת עַל־מִלְּאֵת: לָחֵן בְּעָרוֹגַת
 הַבָּשָׂם מִגְדָּלוֹת מְרַקְחִים שִׁפְתוֹתָיו שׁוֹשְׁנִים
 נְטִפוֹת מֹר עֵבֶר: יָדָיו גְּלִילֵי זָהָב מִמְּלָאִים
 בְּתַרְשִׁישׁ מַעֲיוֹ עֵשֶׂת שָׁן מַעֲלָפֶת סְפִירִים: שׁוֹקִיו
 עֲמוּדֵי יֵשׁ מִיִּסְדִּים עַל־אֲדָנֵי־כּוֹ מִרְאֵהוּ כִּלְבָנוֹן

בְּחֹר בְּאַרְזִים: חֲבוּ מִמֶּתְקִים וְכִלּוּ מִחֲמָדִים זֶה
 דוּדֵי וְזֶה יְרֵעֵי בְּנוֹת יְרוּשָׁלָּיִם:

ו אָנָּה הִלַּךְ דוּדֵךְ הִיפָּה בְּנִשְׁיִם אָנָּה פָּנָה דוּדֵךְ
 וּנְבִקְשָׁנּוּ עִמָּךְ: דוּדֵי יָרַד לָגֵנוּ לְעֲרוּגוֹת הַבַּשָּׂם
 לְרַעוֹת בַּגָּנִים וְלִלְקֹט שׁוֹשְׁנִים: אָנִי לְדוּדֵי וְדוּדֵי
 לִי הָרוּעָה בְּשׁוֹשְׁנִים: יָפָה אֶת רַעֲיָתִי בְּתַרְצָה
 נָאוֹה בִּירוּשָׁלָּיִם אֵימָה כַּנְּדָגְלוֹת: הִסְבִּי עֵינֶיךָ
 מִנְּגִדֵי שָׂהֵם הִרְהִיבֵנִי שְׁעָרֶךָ כְּעֶדֶר הָעֲזִים
 שָׁגְלָשׁוּ מִן־הַגְּלָעָד: שִׁנִּיךָ כְּעֶדֶר הָרַחֲלִים שָׁעֲלוּ
 מִן־הֶרְחָצָה שְׂכָלָם מִתְּאִימוֹת וְשִׂכְלָה אֵין בָּהֶם:
 כְּפִלַּח הָרִמּוֹן רִקְתָּךְ מִבְּעַד לְצַמְתָּךְ: שִׁשִּׁים הִמָּה
 מְלָכוֹת וְשִׁמּוֹנִים פִּילֵגְשִׁים וְעֵלְמוֹת אֵין מִסְפָּר:
 אַחַת הִיא יוֹנְתֵי תַמְתֵּי אַחַת הִיא לְאִמָּה בָּרָה
 הִיא לְיֹלְדֹתָהּ רְאוּהָ בְּנוֹת וַיֵּאשְׁרוּהָ מְלָכוֹת
 וּפִילֵגְשִׁים וַיַּחֲלֹתָ: מִי זֹאת הַנְּשֻׁקָה כְּמוֹ־שָׁחַר
 יָפָה כְּלָבָנָה בָּרָה כַּחֲמָה אֵימָה כַּנְּדָגְלוֹת: אֶל־גִּנַּת
 אֶגְזוֹ יְרִדְתִּי לְרֹאוֹת בְּאֲבִי הַנַּחַל לְרֹאוֹת הַפְּרָחָה
 הַגֶּפֶן הִנְצוּ הָרִמּוֹנִים: לֹא יִדְעָתִי נִפְשֵׁי שְׂמִתָּנִי
 מִרְכָּבוֹת עַמִּי נְדִיב:

ו שׁוּבֵי שׁוּבֵי הַשׁוּלְמִית שׁוּבֵי שׁוּבֵי וְנַחֲזֵה־בָךְ

מִהִתְחַזֵּוּ בַשּׁוֹלְמִית בְּמַחֲלַת הַמַּחֲנִיּוֹם: מַה יָּפוּ
 בְּעַמִּיךָ בַּנְּעָלִים בַּת נָדִיב חַמוּקֵי יִרְכִיף כָּמוֹ
 חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אֱמֹן: שְׂרָרָךְ אֲגֹן הַסֶּהַר אֶל
 יַחֲסֵר הַמְּזֹג בַּטִּנָּה עֲרַמַת חַטִּיּוֹם סוּגָה בַשּׁוֹשְׁנִים:
 שְׁנֵי שְׂדִיךְ כְּשֵׁנֵי עֶפְרַיִם תְּאָמֵי צְבִיחָה: צוֹאֲרָךְ
 כְּמַגְדֵּל הַשָּׁן עֵינֶיךָ בְּרִכּוֹת בְּחֻשְׁבוֹן עַל-שַׁעַר
 בַּת-רָבִים אֶפְדָּ כְּמַגְדֵּל הַלְּבָנוֹן צוֹפֵה פָּנָי דְּמִשְׁקָ:
 רֵאשִׁיךְ עָלֶיךָ כְּכַרְמֵל וְדִלַּת רֵאשִׁיךְ כְּאַרְגָּמָן מִלֶּךְ
 אֶסוּר בְּרֵהטִים: מִהִי־פִית וּמַה נִּעְמַת אַהֲבָה
 בַּת-עֲנוּגִים: זֹאת קוֹמַתְךָ דְּמַתָּה לְתַמָּר וְשְׂדִיךְ
 לְאַשְׁכְּלוֹת: אֲמַרְתִּי אֶעֱלֶה בַתַּמָּר אַחֲזָה בְּסַנְסַנְיֹו
 וַיְהִי-נָא שְׂדִיךְ כְּאַשְׁכְּלוֹת הַגֶּפֶן וְרִיחַ אֶפְדָּ
 כַּתְפוּחִים: וְחֲבֶךָ כֵּיִן הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוּדֵי
 לְמִישְׁרִים דּוֹבֵב שְׁפָתַי יִשְׁנִים: אֲנִי לְדוּדֵי וְעָלִי
 תְּשׁוּקָתוֹ: לָכֵה דוּדֵי נִצָּא הַשָּׂדֶה נְלִינָה בְּכַפְרִים:
 נִשְׁכִּימָה לְכַרְמִים נִרְאָה אִם-פָּרְחָה הַגֶּפֶן פִּתַּח
 הַסְּמֹדֵר הִנְצוּ הַרְמוֹנִים שֵׁם אֲתָן אֶת-דוּדֵי לָךְ:
 הַדּוּדָאִים נָתַנוּ-רִיחַ וְעַל-פֶּתַח חֵינוּ פֶּל־מַגְדִּים
 חֲדָשִׁים גַּם-יִשְׁנִים דוּדֵי צַפְנָתִי לָךְ:

ח מי יתנהך כָּאֵח לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אֲמִי אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ
 אֲשַׁקֶּךָ גַּם לֹא יִבְזֶוּ לִי: אֲנַהֲגֶךָ אֲבִיאָךְ אֶל-בֵּית

אָמִי תִלְמִדְנִי אֲשַׁקֶּה מִיּוֹן הַרְקַח מִעֲסִים רַמְנִי:
שְׂמָאלוֹ תַחַת רֵאשִׁי וַיִּמְיֵנוּ תַחֲבַקְנִי: הַשְׂבַּעְתִּי
אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם מִהִתְעִירוֹ וּמָה תְעוֹרְרוּ
אֶת־הָאֲהָבָה עַד שֶׁתַּחֲפִיץ: מִי זֹאת עָלָה מִן־
הַמִּדְבָּר מִתַּרְפֻּקַת עַל־דֹּדָה תַחַת הַתַּפּוּחַ
עוֹרְרֶתִיךָ שָׂמָה חִבְּלֶתְךָ אִמְךָ שָׂמָה חִבְּלָה יִלְדֶתְךָ:
שִׂימְנִי כַחוֹתֶם עַל־לֶבֶךָ כַחוֹתֶם עַל זְרוּעֶךָ כִּי עֲזָה
כַמּוֹת אֲהַבָּה קָשָׁה כְּשֶׂאוֹל קִנְאָה רִשְׁפִּיהָ רִשְׁפִּי
אִשׁ שְׁלֵהֲבַתֶּיהָ: מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת
אֶת־הָאֲהָבָה וּנְהַרּוֹת לֹא יִשְׁטַפּוּהָ אִם־יִתֵּן אִישׁ
אֶת כְּלִיהוֹן בֵּיתוֹ בְּאֲהָבָה בּוֹז יִבּוֹזוּ לוֹ: אַחֹת
לְנוֹ קַטְנָה וְשָׂדִים אֵינן לָהּ מָה נַעֲשֶׂה לְאַחֹתֵינוּ
בַּיּוֹם שִׁידִבֵּר בָּהּ: אִם־חוֹמָה הִיא נִבְנָה עָלֶיהָ
טִירַת כֶּסֶף וְאִם־דָּלֶת הִיא נִצּוֹר עָלֶיהָ לוּחַ אַרְזִי:
אֲנִי חוֹמָה וְשָׂדֵי כַּמְגַדְלוֹת אֲזִי הִיִּתִי בְּעֵינָיו
כְּמוֹצֵאת שָׁלוֹם: כָּרָם הִיָּה לְשִׁלְמוֹהַ כְּבַעַל הַמוֹן
נָתַן אֶת־הַכָּרָם לְנֹטְרִים אִישׁ יָבִיא בְּפָרְיוֹ אֶלֶף
כֶּסֶף: כָּרָמִי שָׁלִי לְפָנָי הָאֶלֶף לָךְ שְׁלֹמָה וּמֵאֲתִים
לְנֹטְרִים אֶת־פָּרְיוֹ: הִיוּשֶׁבֶת בַּגְּנִים חֲבָרִים
מִקְשִׁיבִים לְקוֹלָךְ הַשָּׁמַיְעָנִי: בָּרַח דּוֹדֵי וּדְמַהֲלָךְ
לְצַבִּי אוֹ לְעַפְרַי הָאֵילִים עַל הָרֵי בְּשָׁמַיִם:

רבון כל העולמים, יהי רצון מלפניך יהוה אלהי
 ואלהי אבותי, שבזכות שיר השירים אשר
 קריתי ולמדתי שהוא קדש קדשים בזכות
 פסוקיו ובזכות תבותיו ובזכות אותיותיו
 ובזכות נקודותיו ובזכות טעמיו ובזכות
 שמותיו וצרופיו ורמזיו וסודותיו הקדושים
 והטהורים הנוראים היוצאים ממנו ששהא שעה
 זו שעת רחמים, שעת הקשבה, שעת האזנה
 ונקראך ותעננו נעתיר לך והעתר לנו שיהיה
 עולה לפניך קריאת ולמוד שיר השירים כאלו
 השגנו כל הסודות הנפלאות והנוראות אשר הם
 חתומים בו בכל תנאיו, ונזכה למקום שהרוחות
 והנשמות נחצבות משם וכאלו עשינו כל מה
 שמוטל עלינו להשיג בין בגלגול זה בין בגלגול
 אחר, ולהיות מן העולים והזוכים לעולם הבא
 עם שאר צדיקים וחסידים ומלא כל משאלות
 לבנו לטובה, ותהיה עם לבנו ואמרי פינו בעת
 מחשבותינו ועם ידינו בעת מעבדינו, ותשלח
 ברכה והצלחה והרוחה בכל מעשה ידינו,
 ומעפר תקימנו ומאשפות דלותנו תרוממנו,
 ותשיב שכינתך לעיר קדשך במהרה בימינו

אמן:

סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם
זה שמו נאה לו

תקון הכללי

תקון נורא ונפלא מאד מאד לכלליות החטאים
והוא פגם הברית, רחמנא ליצלן

ומסגל מאד גם לפרנסה ולהצלחה בכל
הענינים בגשמיות וברוחניות
אשרי מי שיאמרם בכל יום

יסדו, תקנו, גלו וצוה לפרסמו לכל ישראל,
רבו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

הובא לדפוס על-ידי
חסיד ברסלב
עיה"ק ירושלים תובכ"א

טוב לומר לפני אמירת העשרה מזמורים:

הַרְיֵנִי מִקְשֵׁר עֲצָמֵי בְּאֲמִירַת הָעֶשְׂרֵה מְזֻמְרִים אֱלוֹ לְכֹל הַצְּדִיקִים
הָאֲמֵתִיִּים שְׂבֻדֹרְנֹו, וּלְכֹל הַצְּדִיקִים הָאֲמֵתִיִּים שׁוֹכְנֵי עֶפְרָיִם, קְדוֹשִׁים
אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּה, וּבִפְרֹט לְרַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ, צְדִיק יְסוּד עוֹלָם, נַחֵל
נוֹבַע מְקוֹר חֲכָמָה, רַבְּנֵי נַחֲמָן בֶּן פִּיגָא, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, שְׁגִלָּה
תְּקוּן זֶה.

לְכוּ נִרְנְנָה לַיְי נְרִיעָה לְצוֹר יִשְׁעֵנוּ: נִקְדְּמָה פָּנֵינוּ בַתּוֹדָה, בְּזִמְרוֹת
נְרִיעָה לוֹ: כִּי אֵל גְּדוֹל יְי, וּמֶלֶךְ גְּדוֹל עַל כָּל אֱלֹהִים:

קודם שיתחיל תהלים יאמר:

הַרְיֵנִי מְזֻמָּן אֶת פִּי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבַּח אֶת בּוֹרְאֵי, לְשֵׁם יְחוּד
קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׂכִינְתָּהּ בְּדַחֲלֵנוּ וּרְחִימוּ עָלַי יְדֵי הַהוּא טָמִיר
וְנַעֲלֵם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל:

טז א מִכְתָּם לְדוֹד, שְׁמֵרְנֵי אֵל כִּי חֲסִיתִי בָךְ: ב אֲמַרְתָּ
לַיְי אֲדַנִּי אַתָּה, טוֹבֶתִי בַל עָלִיךְ: ג לְקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ
הַמָּה, וְאֲדִירִי כָּל חֲפְצֵי-בָם: ד יִרְבוּ עֲצָבוֹתֶם אַחַר מְהֵרוּ
בַל אֲסִיף נִסְפִיָּהֶם מִדָּם, וּבַל אֲשָׂא אֶת שְׁמוֹתֶם עַל שְׂפָתַי: ה
יְי מִנֵּת חֶלְקִי וְכוֹסִי, אַתָּה תוֹמִיךְ גּוֹרְלִי: ו חֲבָלִים נָפְלוּ-לִי
בְנַעֲמִים, אֵף נַחֲלַת שְׁפָרָה עָלַי: ז אֲבָרַךְ אֶת יְי אֲשֶׁר יַעֲצָנִי,
אֵף לִילוֹת יִסְרוּנִי כְלִיוֹתַי: ח שׁוֹיֵתִי יְי לְנִגְדֵי תְּמִיד, כִּי
מִימֵינִי בַל אָמוּט: ט לָכֵן שָׂמַח לְבִי וַיִּגַּל כְּבוֹדִי, אֵף בְּשָׂרִי
יִשְׁכַּן לְבַטַּח: י כִּי לֹא תַעֲזֹב נַפְשִׁי לְשָׂאוֹל, לֹא תִתֵּן חֲסִידְךָ
לְרֵאוֹת שָׁחַת: יא תוֹדִיעֵנִי אֲרַח חַיִּים שְׁבַע שְׂמֵחוֹת אֶת פְּנִיךָ,
נַעֲמוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח:

לב א לְדוֹד מִשְׁפִּיל אֲשֶׁרִי נָשׁוּי פִּשְׁעַ כְּסוּי חֲטָאָה : ב אֲשֶׁרִי אָדָם לֹא יַחֲשֵׁב יְיָ לּוֹ עֹוֹן, וְאִין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה : ג כִּי הֲחִרְשֵׁתִי בְּלוֹ עֲצָמִי, בְּשִׂאֲגָתִי כָּל הַיּוֹם : ד כִּי יוֹמָם וְלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יְדָךְ נְהַפְךָ לְשִׁדִּי, בְּחִרְבְּנֵי קִיץ סֵלָה : ה חֲטָאתִי אֹודִיעָךְ וְעוֹנֵי לֹא כִסִּיתִי, אָמַרְתִּי אֹודָה עָלַי פִּשְׁעֵי לִי, וְאַתָּה נִשְׂאָתָ עוֹן חֲטָאתִי סֵלָה : ו עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חֲסִיד אֱלֹהֶיךָ לְעַתְּ מִצּוֹא רַק לְשִׁטָּף מִים רַבִּים, אֱלֹהֵי לֹא יִגִּיעוּ : ז אַתָּה סֹתֵר לִי* מִצָּר תִּצְרֵנִי רַנִּי פִּלֵּט תִּסּוּבְּבֵנִי סֵלָה : ח אֲשִׁכִּילְךָ וְאוֹרְךָ בְּדֶרֶךְ זֹה תִלְךָ, אִיעֲצָה עָלֶיךָ עֵינַי : ט אֵל תִּהְיוּ כְּסוּס כְּפָרָד אִין הִבִּין בְּמַתַּג וְרִסָן עֲדִיו לְבָלוּם, בַּל קָרַב אֱלֹהֶיךָ : י רַבִּים מִכְּאוּבִים לְרָשָׁע וְהַבוֹטֵחַ בֵּי, חֲסֵד יִסּוּבְּבֵנוּ : יא שְׂמַחוּ בֵּי וְגִילוּ צְדִיקִים וְהִרְנִינוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לֵב :

מא א לְמַנְצַח מְזִמּוֹר לְדוֹד : ב אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֵל דָּל, בְּיוֹם רָעָה יִמְלֹטְהוּ יְיָ : ג יְיָ יִשְׁמְרֵהוּ וַיַּחֲיֵהוּ וְאֲשֶׁר בְּאֶרֶץ, וְאֵל תִּתְּנֵהוּ בְּנַפְשׁ אִיבִיו : ד יְיָ יִסְעֲדֵנוּ עַל עֶרְשׁ דְּוִי, כָּל מִשְׁכְּבוֹ הִפְכָת בְּחֵלְיוֹ : ה אָנִי אָמַרְתִּי יְיָ חֲנֻנִי, רִפְּאָה נַפְשִׁי כִּי חֲטָאתִי לָךְ : ו אוֹיְבֵי יֹאמְרוּ רַע לִי, מִתִּי יָמוּת וְאָבַד שְׁמוֹ : ז וְאֵם בָּא לְרֹאוֹת שְׂוֹא יְדַבֵּר, לְבוֹ יִקְבֹּץ-אֶוֹן לּוֹ יֵצֵא לַחוּץ יְדַבֵּר : ח יַחַד עָלַי יִתְלַחֲשׁוּ כָּל שֹׁנְאֵי, עָלַי יַחֲשְׁבוּ רָעָה לִי : ט דַּבֵּר בְּלִיעֵל יִצּוֹק בּוֹ, וְאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא יוֹסִיף לָקוּם : י גַּם אִישׁ שְׁלוֹמִי אֲשֶׁר בְּטַחְתִּי בּוֹ אוֹכֵל לַחֲמִי, הַגְּדִיל עָלַי עֶקֶב : יא וְאַתָּה יְיָ חֲנֻנִי וְהַקִּימֵנִי, וְאֲשַׁלְּמָה לָהֶם : יב בְּזֹאת יִדְעֵתִי כִּי חִפְצָתְּ בִּי, כִּי לֹא יִרְיַע אִיבֵי עָלַי : יג וְאָנִי בְּתַמִּי תִּמְכַּתְּ בִּי, וְתִצְיַבְּנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם : יד בְּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִהָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן :

מב א לַמְנִצַּח מִשְׁפִּיל לְבַנֵּי קֶרֶח׃ ב כָּאֵיל תִּעְרַג עַל אֲפִיקֵי מַיִם, כֵּן נִפְשֵׁי תִעְרַג אֲלֵיךָ אֱלֹהִים׃ ג צְמָאָה נִפְשֵׁי לְאֱלֹהִים לְאֵל חַי מְתֵי אָבוּא, וְאַרְאָה פְּנֵי אֱלֹהִים׃ ד הִיָּתָה לִי דַמְעָתִי לְחֵם יוֹמָם וְלַיְלָה, בְּאָמַר אֵלַי כָּל הַיּוֹם אֵיִה אֱלֹהֶיךָ׃ ה אֵלֶּה אֲזַכְרָה וְאֲשַׁפְּכָה עָלַי נִפְשֵׁי כִּי אֶעְבֵּר בְּסֶךְ אֲדִידִם עַד בֵּית אֱלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה וְתוֹדָה הַמּוֹן חוּגֵג׃ ו מֵה תִשְׁתַּחֲוֶה נִפְשֵׁי וְתִהְיֶה עָלַי הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים כִּי עוֹד אֲוֹדְנֹו יִשׁוּעוֹת פָּנָיו׃ ז אֱלֹהֵי עָלַי נִפְשֵׁי תִשְׁתַּחֲוֶה עַל כֵּן אֲזַכְרֶךָ מֵאַרְץ יִרְדֵּן, וְחַרְמוֹנִים מֵהַר מְצַעַר׃ ח תְּהוּם אֶל תְּהוּם קוֹרָא לְקוֹל צְנוּרֶיךָ כָּל מִשְׁבְּרֶיךָ וְגַלְיֶךָ עָלַי עֲבָרוּ׃ ט יוֹמָם יִצְוֶה יְיָ חֲסֵדוֹ וּבְלִילָה שִׁירָה עִמִּי, תִּפְלָה לְאֵל חַיִּי׃ י אֲוֹמְרָה לְאֵל סִלְעֵי לְמָה שְׁכַחְתָּנִי לְמָה קִדַּר אֶלְךָ בְּלַחֲץ אוֹיֵב׃ יא בְּרִצַּח בְּעֲצָמוֹתַי חֲרַפּוֹנֵי צוּרְרֵי, בְּאֶמְרָם אֵלַי כָּל הַיּוֹם אֵיִה אֱלֹהֶיךָ׃ יב מֵה תִשְׁתַּחֲוֶה נִפְשֵׁי וּמֵה תִהְיֶה עָלַי הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים כִּי עוֹד אֲוֹדְנֹו יִשׁוּעַת פָּנָי וְאֱלֹהֵי׃

נט א לַמְנִצַּח אֵל תִּשְׁחַת לְדוֹד מִכְתָּם בְּשִׁלַּח שְׁאוֹל וַיִּשְׁמְרוּ אֶת הַבַּיִת לְהַמִּיתוֹ׃ ב הֲצִילָנִי מֵאֹיְבֵי אֱלֹהֵי מִמְתַּקוֹמֵמִי תִשְׁגָּבֵנִי׃ ג הֲצִילָנִי מִפְּעַלֵי אֹן, וּמֵאֲנָשֵׁי דְמַיִם הוֹשִׁיעֵנִי׃ ד כִּי הִנֵּה אָרְבוּ לְנִפְשֵׁי יְגוּרוֹ עָלַי עֲזִים, לֹא פִשְׁעֵי וְלֹא חֲטָאתֵי יְיָ׃ ה בְּלֵי עוֹן יִרְצוֹן וַיִּכּוֹנְנוּ עוֹרָה לְקִרְאתִי וּרְאָה׃ ו וְאַתָּה יְיָ אֱלֹהִים צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִקְיִצָה לְפָקֵד כָּל הַגּוֹיִם אֵל תַּחֲן כָּל בְּגַדֵי אֹן סִלָּה׃ ז יִשׁוּבוּ לְעָרֵב יִהְיוּ כְּכֹלֵב וַיִּסּוּבּוּ עִיר׃ ח הִנֵּה יִבְעֵוֹן בְּפִיהֶם חֲרָבוֹת בְּשִׁפְתוֹתֵיהֶם, כִּי מִי שָׁמַע׃ ט וְאַתָּה יְיָ תִשְׁחַק לָמוֹ תִלְעַג לְכָל גּוֹיִם׃ י עֲזוּ אֲלֵיךָ אֲשַׁמְרָה כִּי אֱלֹהִים מִשְׁגָּבֵי׃ יא אֱלֹהֵי חֲסָדֵי יְקַדְּמֵנִי, אֱלֹהִים יִרְאֵנִי בְּשִׁרְרֵי׃ יב אֵל תִּהְרַגְם פֶּן יִשְׁפְּחוּ עִמִּי הַנִּיעֵמוּ בְּחִילְךָ

וְהוֹרִידְמוּ, מִגִּנְנוּ אֲדָנִי: יג חטאת פימו דְּבַר שְׁפָתֵימוּ וְיִלְכְּדוּ
 בְּגֹאוֹנָם וּמֵאֲלֵה וּמִפְּחַשׁ יִסְפְּרוּ: יד כִּלְהָ בַחמָה כִּלְהָ וְאִינָמוּ
 וַיִּדְעוּ כִּי אֱלֹהִים מִשַׁל בְּיַעֲקֹב לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סֵלָה: טו וַיֵּשְׁבוּ
 לְעָרֵב יִהְמוּ כַכֶּלֶב וַיִּסּוּבְבוּ עִיר: טז הִמָּה יִנְיַעוֹן לְאַכְל, אִם
 לֹא יִשְׁבְּעוּ וַיִּלְיֵנוּ: יז וְאֲנִי אֲשִׁיר עֲזָךְ וְאֶרְנֵן לְבַקֵּר חֲסִדֶךָ כִּי
 הֵייתָ מְשֻׁבָּב לִי וּמְנוּס בְּיוֹם צָר לִי: יח עֲזִי אֲלִיךָ אֲזַמְרָה, כִּי
 אֱלֹהִים מְשֻׁבָּבִי אֱלֹהֵי חֲסִדֵי:

עז א לְמִנְצַח עַל יְדוּתוֹן לְאַסָּף מִזְמוֹר: ב קוֹלִי *אֵל אֱלֹהִים
 וְאַצְעָקָה, קוֹלִי אֵל אֱלֹהִים וְהֶאֱזִין אֵלַי: ג בְּיוֹם צָרְתִי אֲדָנִי
 דְרָשְׁתִּי יָדַי לִילָה נִגְרָה וְלֹא תִפּוּג, מֵאֲנָה הִנָּחַם נִפְשִׁי: ד
 אֲזַכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהְמֶיהָ, אֲשִׁיחָה וְתִתְעַשֵּׂף רוּחִי סֵלָה: ה
 אַחֲזַת שְׁמֵרוֹת עֵינַי, נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר: ו חֲשַׁבְתִּי יָמִים
 מִקֶּדֶם, שְׁנוֹת עוֹלָמִים: ז אֲזַכְּרָה נְגִינָתִי בְּלִילָה עִם לִבִּי
 אֲשִׁיחָה, וַיִּחַפֵּשׂ רוּחִי: ח הֲלַעוֹלָמִים יִזְנַח אֲדָנִי, וְלֹא יִסִּיף
 לְרָצוֹת עוֹד: ט הָאֶפֶס לְנִצָּח חֲסִדוֹ, גָּמַר אֲמַר לְדָר וְדָר: י
 הַשְּׁכַח חֲנוּת אֵל אִם קָפֵץ בְּאֶף רַחֲמָיו סֵלָה: יא וְאֲמַר חֲלוּתִי
 הִיא שְׁנוֹת יָמִין עֲלִיוֹן: יב אֲזַכְּרוֹ מֵעַלְלִי יְהִי כִּי אֲזַכְּרָה
 מִקֶּדֶם פְּלֶאֶף: יג וְהִגִּיתִי בְּכָל פְּעֻלָּךְ, וּבַעֲלִילוֹתֶיךָ אֲשִׁיחָה:
 יד אֱלֹהִים בְּקִדְשׁ דְּרָכֶךָ מִי אֵל גְּדוֹל כְּאֱלֹהִים: טו אֶתָּה הָאֵל
 עֲשֵׂה פֶלֶא, הוֹדַעְתָּ בְּעַמִּים עֲזָךְ: טז גֵּאֲלֶת בְּזָרוּעַ עֲמָךְ בְּנִי
 יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף סֵלָה: יז רָאוּךָ מִיָּם אֱלֹהִים רָאוּךָ מִיָּם יַחִילוּ,
 אֶף יִרְגְּזוּ תַהֲמוֹת: יח זָרְמוּ מִיָּם עֲבוֹת קוֹל נִתְנָנוּ שְׁחָקִים, אֶף
 חֲצִצְיָךְ יִתְהַלְכוּ: יט קוֹל רַעֲמָךְ בְּגִלְגָּל הָאִירוּ בְּרָקִים תִּבְל, וְגִזָּה
 וְתִרְעַשׂ הָאָרֶץ: כ בְּיָם דְּרָכֶךָ וּשְׁבִילֶךָ בְּמִים רַבִּים
 וְעַקְבוֹתֶיךָ לֹא נִדְעוּ: כא נַחֲיֶת כְּצֹאן עֲמָךְ בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

צ * תִּפְלֶה לְמִשָּׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲדַנִּי מֵעוֹן אַתָּה הֵייתָ לָנוּ
בְּדֹר וָדֹר: ב בְּטָרֶם הָרִים יְלָדוֹ וַתְּחַלֵּל אֶרֶץ וְתַבֵּל, וּמַעוֹלָם
עַד עוֹלָם אַתָּה אֵל: ג תִּשָּׁב אָנוּשׁ עַד דָּכָא, וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ
בְּנֵי אָדָם: ד כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר
וְאַשְׁמוּרָה בְּלִילָה: ה זָרַמְתָּם שָׁנָה יְהִיו, בְּבִקְרָא כַּחֲצִיר
יֶחֱלֶף: ו בְּבִקְרָא יִצְיִץ וְחֶלֶף, לְעָרֵב יְמוֹלֵל וַיִּבֶשׁ: ז כִּי כָלִינוּ
בְּאַפֶּךָ, וּבַחֲמַתְךָ נִבְהַלְנוּ: ח שָׁתָה עֹונֹתֵינוּ לְנִגְדֶךָ, עֲלַמְנוּ
לְמֵאוֹר פְּנִיךָ: ט כִּי כָל יָמֵינוּ פָּנוּ בְּעַבְרַתְךָ, כָּלִינוּ שָׁנֵינוּ
כְּמוֹ הֶגֶה: י יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם בְּגִבוֹרֹת
שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרֹהֲבִים עָמַל וְאוֹן, כִּי גַז חִישׁ וַנִּצְפֶּה: יא מִי
יִודַע עַז אַפֶּךָ, וּכְיִרְאַתְךָ עֲבָרְתְךָ: יב לְמַנּוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַעַ,
וְנִבָּא לִבֵּב חֲכָמָה: יג שׁוּבָה יְיָ עַד מָתִי, וְהִנָּחֵם עַל עֲבֹדֶיךָ: יד
שִׁבְעֵנוּ בְּבִקְרָא חֲסֹדְךָ, וְנִרְנְנָה וְנִשְׁמַחָה בְּכָל יָמֵינוּ: טו שְׁמַחְנוּ
כִּימוֹת עֲנִיתָנוּ, שְׁנוֹת רְאִינוּ רָעָה: טז יִרְאֵה אֵל עֲבֹדֶיךָ פְּעֻלָּךְ,
וְהִדְרֶךָ עַל בְּנֵיהֶם: יז וַיְהִי נָעַם אֲדַנִּי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה
יְדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנְנָהוּ:

קה * הוֹדוּ לַיְיָ קְרָאוּ בְשֵׁמוֹ, הוֹדִיעוּ בְּעַמִּים עֲלִילוֹתָיו:
ב שִׁירוֹ לֹו זָמְרוּ לוֹ, שִׁיחוּ בְּכָל נַפְלְאוֹתָיו: ג הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם
קְדֹשׁוֹ, יִשְׁמַח לֵב מְבַקְשֵׁי יְיָ: ד דְּרָשׁוּ יְיָ וְעִזּוּ, בְּקִשׁוֹ פְּנֵיו
תָּמִיד: ה זְכְרוּ נַפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה, מִפְּתִיו וּמִשְׁפְּטֵי פִּיו:
ו זָרַע אֲבָרָהֶם עֲבָדוֹ, בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו: ז הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ
בְּכָל הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו: ח זְכֹר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ, דְּבַר צִוְיָה
לְאַלְפֵי דוֹר: ט אֲשֶׁר פָּרַת אֶת אֲבָרָהֶם, וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִשְׁחָק: י
וַיַּעֲמִידָהּ לְיַעֲקֹב לְחֶק, לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: יא לֵאמֹר לָךְ
אַתָּן אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן, חֲבַל נַחֲלַתְכֶם: יב בְּהִיוֹתָם מְתֵי מִסְפָּר,
כְּמַעַט וְגָרִים בָּהֶם: יג וַיִּתְהַלְכוּ מִגּוֹי אֶל גּוֹי, מִמַּמְלָכָה אֶל

עם אחר: יד לא הניח אדם לעשקם, ויוכח עליהם מלכים:
 טו אל תגעו במשיחי, ולנביאי אל תרעו: טז ויקרא רעב על
 הארץ, כל מטה-לחם שבר: יז שלח לפניהם איש, לעבד
 נמכר יוסף: יח ענו בכבל רגלו, ברזל באה נפשו: יט עד עת
 בא דברו, אמרת יי צרפתהו: כ שלח מלך ויתירהו, משל
 עמים ויפתחהו: כא שמו אדון לביתו, ומשל בכל קנינו: כב
 לאסר שריו בנפשו, וזקניו יחכם: כג ויבא ישראל מצרים,
 ויעקב גר בארץ חם: כד ויפר את עמו מאד ויעצמהו
 מצרים: כה הפך לבם לשנא עמו, להתנפל בעבדיו: כו שלח
 משה עבדו, אהרן אשר בחר בו: כז שמו כם דברי אתותיו,
 ומפתים בארץ חם: כח שלח חשף ויחשף, ולא מרו את
 דברו: כט הפך את מימיהם לדם, וימת את דגתם: ל שרץ
 ארצם צפרדעים, בחדרי מלכיהם: לא אמר ויבא ערב, פנים
 בכל גבולם: לב נתן גשמייהם ברד, אש להבות בארצם: לג
 ויך גפנם ותאנתם, וישבר עץ גבולם: לד אמר ויבא ארבה,
 וילק ואין מספר: לה ויאכל כל עשב בארצם, ויאכל פרי
 אדמתם: לו ויך כל בכור בארצם, ראשית לכל אונם: לז
 ויוציאם בכסף וזהב, ואין בשבטיו כושל: לח שמה מצרים
 בצאתם, כי נפל פחדם עליהם: לט פרש ענן למסך, ואש
 להאיר לילה: מ שאל ויבא שלו, ולחם שמים ישביעם: מא
 פתח צור ויזובו מים, הלכו בציות נהר: מב פי זכר את דבר
 קדשו, את אברהם עבדו: מג ויוצא עמו בששון ברנה את
 בחיריו: מד ויתן להם ארצות גוים, ועמל לאמים יירשו: מה
 בעבור ישמרו חקיו, ותורתיו ינצרו הללויה:

קלז א על נהרות בכל שם ישבנו גם בכינו, בזכרנו את
 ציון: ב על ערבים בתוכה תלינו כנרותינו: ג כי שם שאלונו
 שובינו דברי שיר ותוללינו שמחה, שירו לנו משיר ציון: ד

אִיךָ נָשִׁיר אֶת שִׁיר יְיָ עַל אֲדַמַּת נֹכַר : ה אִם אֲשַׁכַּח יְרוּשָׁלַם
 תִּשְׁכַּח יְמִינִי : ו תִּדְבַּק לְשׁוֹנֵי לְחֻפֵּי אִם לֹא אֲזַכְּרֶכִי אִם לֹא
 אֲעֲלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמֹחָתִי : ז זְכוּר יְיָ לְבָנֵי אָדוּם
 אֵת יוֹם יְרוּשָׁלַם הָאֲמָרִים עָרוּ עָרוּ, עַד הִיְסוּד בָּהּ : ח בַּת
 בָּבֶל הַשְּׂדוּדָה אֲשֶׁרִי שִׁישָׁלֶם לָךְ, אֶת גְּמוּלָךְ שֶׁגְּמַלְתָּ לָנוּ : ט
 אֲשֶׁרִי שְׂיֵאחֲזוּ וְנִפְץ אֶת עַלְלֶיךָ אֶל הַסֵּלַע :

קב * הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֶל בְּקֹדְשׁוֹ, הַלְלוּהוּ בְּרִקִיעַ עֶזוֹ : ב
 הַלְלוּהוּ בְּגִבּוֹרָתוֹ, הַלְלוּהוּ כְּרֹב גְּדָלוֹ : ג הַלְלוּהוּ בְּתַקְעַת
 שׁוֹפָר, הַלְלוּהוּ בְּנִבְלִים וְכִנּוֹר : ד הַלְלוּהוּ בְּתֶף וּמְחוּל,
 הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעָגָב : ה הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שָׁמַע, הַלְלוּהוּ
 בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה : ו כָּל הַנְּשָׂמָה תְהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ :

אחר שסיים תהלים יאמר זה :

מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יִשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב יְיָ שְׁבוֹת עִמּוֹ יִגַּל יַעֲקֹב יִשְׁמַח
 יִשְׂרָאֵל : וּתְשׁוּעַת צְדִיקִים מִיּוֹ מַעֲוֹזָם בְּעַת צָרָה : וַיַּעֲזְרֵם יְיָ וַיִּפְלְטֵם
 וַיִּפְלְטֵם מִרְשָׁעִים וַיּוֹשִׁיעֵם כִּי חָסוּ בּוֹ :

מוסדות קהילת חסידי ברסלב יבנאל שע"י עמותת "ישמח צדיק"

ישיבה לבחורים "תפארת מוהרא"ש"

כולל הוראה "תפארת בנימין"

כולל אברכים "אור המאיר"

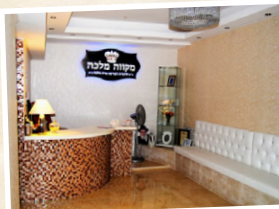
בית התבשיל "אהל אברהם"

מוסדות חינוך לבנות

מוסדות חינוך לבנים

מקוה מלכה המסוגל לפקידת עקרות

הפצת ספרי רבנו ז"ל

מתנדבי מד"א

בית הכנסת הגדול "היכל הקודש"

חלוקת קמחא דפסחא ועזרה לנוקמים

בית הוראה "צדק ומשפט"

השתתפו בזכות הגדולה: 04-6656666

קרן הדפסה היכל הקודש
שעי' עמותת ישמח צדיק

ההבטחה החזקה

"אני מבטיח שכל מי שידפיס חלק אחד
"אשר בנחל"
 יראה ניסים נגלים שיעשה עימו הקב"ה!
 וכל חולה רח"ל שיקבל על עצמו
 כרך **"אשר בנחל"**
יתרפא
 וכל מי שצריך ישועה יקבל על עצמו
 להדפיס חלק **"אשר בנחל"**
יראה ישועה"

(מתוך "אשר בנחל" קלח, לד, רמב)

התקשרו: 04-6656666, 04-6721909

מוקד אחד לכל הישועות

04-6656666

זיווג, פרנסה, הצלחה,
זרע בר קיימא, רפואה שלמה,
שלום בית, חיזוק, הדרכה, שמחה...

שאלות ותשובות של הצדיק \ חדשות ועדכונים
אמונה \ שמחה \ התחזקות \ ביטחון \ עצות וישועות

סרקו את הקוד והיכנסו לאתר ברסלב סיטי breslevcity.co.il

קנו לכם זכויות במפעל חייו של הצדיק זיע"א!

מאות סועדים ביום

בוקד צהריים ערב

ללא מטרות רווח

מזה שנים רבות שעמותת "ישמח צדיק" מפעילה את מפעל החסד הגדול בצפון בית התבשיל "אהל אברהם" שייסדו כ"ק מוהרא"ש זיע"א הצדיק מיבנאל, הפועל ביבנאל בשעות הבוקר, צהריים וערב. והכל חינם אין כסף!

אנו מזמינים אתכם לבוא ולראות בעצמכם את המפעל המדהים!

04-6656666

זקוק לישועה?
רוצה לשמח עניים ביום החתונה?
זקוק לזיווג, פרנסה, זרע של קיימא,
שלום בית, נחת מהילדים?

בזכות ההשתתפות
במצווה הגדולה של
בית התבשיל "אהל אברהם"!

72x12 ש"ח

פּרנס שבוע

"אין עוד חסד גדול יותר מהאכלת
רעבים ועל ידי זה הקב"ה יעזור
שתראו ניסים וישועות"
מכתב מהצדיק מיבנאל

50x12 ש"ח

פּרנס יום

101x12 ש"ח

פּרנס חודש

התקשרו עכשיו: 04-6656666

הספר הקדוש הזה הודפס
להצלחת
זאב בן מלכה
ואסתר בת יוטא לאה
יהי רצון שיזכו להקים בית
נאמן בישראל בניין עדי עד,
ויזכו לגדל את ילדיהם
אהרן בן אסתר,
מלכה חנה בת אסתר,
יוסף יהודה בן שרה רבקה,
גיטה רחל בת שרה רבקה.
בנחת ומתוך בריאות השלימה.
ויזכו לפרנסה בשפע
לשמחה לתורה ולתפילה.
ויהי ביתם מלא ברכת ה'.

קרן הדפסה "היכל הקודש" - תרומה שכולה קודש!
התקשר להקדיש לזכותך או לזכותך יקירך: 04-6656666

הספר הקדוש הזה הודפס להצלחתם של
עומר שלמה בן אלונה, אביה שרה בת ורד - לחיזוק הביטחון בה'
אדל מלכות בת אביה - רפואה שלמה
אלונה בת פביאן - פרנסה ורפואה
שמעון בן ימנה - רפואה שלמה
שרון בן חווה - רפואה שלמה
נועה בת ורד - לחזרה בתשובה שלמה
אריה בן רות - שיזכה למלא את כל העולם כולו
בספרים של מוהרא"ש
רבי אבשלום ולרביד אלמליח - הצלחה בהכול פרנסה
טובה והמשך זיכוי הרבים בחסד גדול.

ספר זה הוקדש להצלחת
עמותת "ישמח צדיק"
בכל מפעליה ופעולותיה להוציא
מהכוח אל הפועל את רצונו של
כבוד קדושת מוהרא"ש זיע"א

קרן הדפסה "היכל הקודש" - תרומה שכולה קודש!
התקשר להקדיש לזכותך או לזכותך יקירך: **04-6656666**

ספר קדוש זה נדפס לימות ולהצלחת כל התורמים היקרים ובזכות זה יזכו לכל הישועות, יתגשמו משאלות ליבם לטובה, יזכו לשפע ברכה והצלחה, פרנסה, בריאות, נחת מהילדים, שלום בית, הצלחה בכל העניינים. ולכל אחד ישועה לפי עניינו וצורכו מהשם יתברך. ובפרט ל:

יצחק בן רחל. חדוה בת מרים, רחל בת חדוה. אליעזר שלמה בן חדוה. מרים בת נעמי רחל. רועי בן עמליה. אמלי בת נדיב. אור חיים בן אמלי. רותי חיה בת חנה. חיים בן חנה. רחמים נתנאל בן שרה. מזל פורטונה בת דינה ומשפחתה.	נחמן נתן בן רותי. מרדכי בן שרה שמחה ומשפ'. נחמן נתן בן שרה שמחה ומשפ'. נועם בן אסתר ומשפ'. נפתלי בן רחל ומשפ'. נפתלי בן משה יצחק ומשפ'. עמרם בן דליה. מיכל סיון בת זיוה. נחמן שמעון בן מיכל סיון. נתן מאיר בן מיכל סיון. אדל בת מיכל סיון. אליעזר שלמה בן מיכל סיון. בן צבי בן חנה טובה ומשפ'. רבקה בת חנה טובה ומשפ'. חיים גיל בן מרסל. אמיר בן משה. שירה בת ורדה. עילאי נחמן בן שירה. הלליה חיה בת שירה. לאה רחל בת שירה. מלכה שרה בת שירה. אליעזר שלמה בן שירה. ישראל בן רבקה. איילה בת דבורה. שמעון מאיר בן איילה. אליעזר שלמה בן איילה. מלכה בת איילה. דבורה בת מפרט. רבקה בת רוזה. מאיר בן מרגלית. יעקב ישראל בן מרים ומשפחתו.	אסף בן נעמי ומשפ'. כל ישראל החיים והמתים. נחמן גואטה בן מרים ורעיתו. יהודה בן רחל ומשפ'. אליעזר שלמה בן מרים. לאה בת חדוה. חדד אברהם בן דוי ומשפ'. יעל בת שרה. דוד יעקב בן אסתר דבורה ומשפ'. אסף בן מרים ומשפ'. יובב רוני לוי בן ריימונד ומשפ'. אליהו בן מרים ומשפ'. יעקב מאיר בן ג'נט ומשפ'. יונה מרדכי ומשפ'. רוני מורחיי בן גאלה. נחמן נתן בן חיה ציונה ומשפ'. אליהו וגוט מורד. שמואל ומירב וילדיהם. גל ויערה וילדיהם. אברהם בן חדווה. יסכה בת רוטל. אליעזר שלמה בן יסכה. רחל בת יסכה. אסתר מלכה בת יסכה. פייגא בת יסכה. יצחק בן יסכה. אדל בת חגית ומשפ'. אליעזר שלמה בן שרה שמחה ומשפ'. מנחם משיח בן מרים. רותי בת תקווה. שמעון אליעזר שלמה בן רותי.
--	--	--

ולהבדיל לעילוי נשמת:

ויקטור בן עזיזה ז"ל
עזרא בן ג'מילה ז"ל
ושלמה בן שפיקה ז"ל
מינה (מינדל) בת שושנה
מלכה שרה ז"ל
ברטינה בת אדלה ז"ל.
ליסט בת שמחה ז"ל.
מרדכי בן שמחה ז"ל.
אברהם בן חנה טובה ז"ל.
חנה טובה בת שמחה ז"ל.
אליהו אברהם בן שרה ז"ל.
מרדכי בן ג'ויה ז"ל.
יסופג'ון בן פנינה ז"ל.
אלברט ולולו מורד ז"ל.
שמואל בן גולית מורד ז"ל.
אליעזר שלמה רפאל בן
יהודית ז"ל.
ת.נ.צ.ב.ה.

קרן הדפסה "היכל הקודש" - תרומה שכולה קודש!
התקשר להקדיש לזכותך או לזכותך יקירך: 04-6656666

